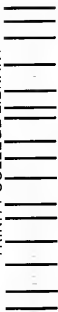

TRINITY COLLEGE LIBRARY

3 1761 02724380 7

CORPVS
SCRIPTORVM ECCLESIASTICORVM
LATINORVM

EDITVM CONSILIO ET IMPENSIS
ACADEMIAE LITTERARVM CAESAREAE
VINDOBONENSIS

VOL. XVIII.
PRISCILLIANI QVAE SVPERSVNT

RECENSVIT
GEORGIVS SCHEPSS

PRAGAE   VINDOBONAE   LIPSIAE
F. TEMPSKY.   F. TEMPSKY   G. FREYTAG.

BIBLIOPOLA ACADEMIAE LITTERARVM CAESAREAE VINDOBONENSIS.

MDCCCLXXXIX.

PRISCILLIANI

QVAE SVPERSVNT

MAXIMAM PARTEM NVPER DETEXIT

ADIECTISQVE COMMENTARIIS CRITICIS ET INDICIBVS

PRIMVS EDIDIT

GEORGIVS SCHEPSS

ACCEDIT

OROSII

COMMONITORIVM DE ERRORE PRISCILLIANISTARVM
ET ORIGENISTARVM

PRAGAE

VINDOBONAE

LIPSIAE

F. TEMPSKY.

F. TEMPSKY

G. FREYTAG.

BIBLIOPOLA ACADEMIAE LITTERARVM CAESAREAE VINDOBONENSIS

MDCCCLXXXIX.

PRAEFATIO.

CAPUT I. DE UNIERSA NOSTRAE EDITIONIS PRINCIPIS RATIONE ET DE PRIORIBUS QUI DE PRISCILLIANO SCRIPSERUNT AUCTORIBUS.

Quamuis multi sint et prioris et recentioris aevi scriptores, qui de Priscilliano uerba fecerunt, desiderabantur tamen adhuc genuini ipsius libri et ita uidebantur interiisse, ut totum de eo iudicium ab eius inimicis penderet, in quibus maximam Sulpicio Seuero concedebant auctoritatem. Feliciter igitur contigit, ut, cum uetustiores bibliothecae uniuersitatis Wirceburgensis codices accuratius perlustrarem, autumno anni 1885 in codicem saec. V uel VI incidere, qui auctoris illius ab omnibus desperati undecim tractatus continet. Nam etsi Priscilliani nomen in codice, in quo bibliothecae catalogus 'incerti auctoris opuscula patristica' inesse refert, nusquam apparet, tamen mox mihi et aliis persuasi fieri non posse, quin alii auctori quam Priscilliano illi tractatus tribuerentur (cf. nomina propria in tract. I et II obuia et locos parallelos in 'Arch. f. lat. Lexikographie' III, p. 309 not. a me enumeratos; ad quos facile addi possunt multi alii loci ex indice uerborum). Accedebat quod anecdoti mei pretium augeri intellexi permultis locis biblicis a Priscilliano secundum uersionem antehieronymianam allegatis et qui publicarentur dignissimis. Cum igitur edendorum undecim tractatuum cepissem consilium, etiam 'canones epistularum S. Pauli' a Priscilliano quidem compositos, sed a Peregrino emendatos addere constitui, quos ad longe plurium meliorumque quam Zachariae Maiique (uid. infra cap. III) librorum fidem edi posse cognoui, simulque commonitorium Orosii, in quo Priscilliani fragmentum seruatur, integrum excutere uisum est, cum praesertim Zangemeister u. cl. in Orosii editione (corp. script. eccl. Uindob., uol. V) consulto id omiserit.

De uita et doctrina Priscilliani cum in libello 'Priscillian, ein neu aufgefundener lateinischer Schriftsteller des IV. Jahrhunderts, Würzburg, Stuber 1886' breuiter disseruerim et postea, si tempus sufficiet, fusius acturus sim, hoc loco titulos tantum nobiliorum qui ad nostram rem spectant librorum conguessisse satis habeo. Unius autem Hieronymi, testium uetustissimi, cum aptissime totam rem comprehendat, libet transcribere uerba quasi omnium quae attulerunt alii summam breuissimam; memoriae enim prodit Hieronymus in libro de uir. ill. anno 392 conscripto, cap. 121:

Priscillianus, Abilae episcopus, qui factione Hydatii et Ithacii Treueris a Maximo tyranno caesus est (*anno ut uidetur 385 p. Chr. n.*), edidit multa opuscula, de quibus ad nos aliqua peruenerunt. Hic usque hodie a nonnullis gnosticae idest Basilidis uel Marci, de quibus Irenaeus scribit, haereseos accusatur, defendentibus aliis non ita eum sensisse ut arguitur.

Aliorum qui de Priscilliani haeresi ampliora artiora habent uetustiorum scriptorum conspectum, cui pauca habeo quae addam, praebet Io. Henr. Bern. Luebkert in libello 'De haeresi Priscillianistarum ex fontibus denuo collatis, Hauniae 1840', p. 4—11; qui tamen scriptores, cum alii de Priscillianistis magis quam de Priscilliano dicant, alii nomina omnino reticeant, num omnes sint audiendi in iudicanda ipsius Priscilliani doctrina, erit delibendum; sunt fere hi: acta conciliorum, Ambrosius, Augustinus, Bacharius, Damasus, [Pseudo-Dexter], Hieronymus (et Aethicus Ister), Idatius, Innocentius, Isidorus, Leo Magnus, Maximus imp., Montanus, Orosius, Pacatus, Philastrius, Praedestinatus, Prosper, Prudentius, Siricius, Sulpicius Seuerus, Theodosianus codex, Turribius, Uincentius Lerinensis.

Praeter Luebkertum libris peculiaribus de Priscillianismo disseruerunt alii quoque uiri docti, uelut Simon de Vries, *Diss. critica de Priscillianistis eorumque fatibus doctrinis et moribus, Traiecti ad Rhenum 1745*; Franc. Giruesius, *De historia Priscillianistarum dissertatio in duas partes distributa, Romae 1750*; P. Th. Cacciari, *De Priscillianistarum haeresi et historia, 1751* (= Migne, *Patr. lat.* 55, col. 991—1066; cf. *Storia letteraria*

d'Italia, uol. V, 1752, p. 346 sqq.); Io. Matth. Mandernach, *Geschichte des Priszillianismus*, Trier 1851. Ad quos accedunt auctores plurimi, qui de uniuersa historia ecclesiastica (concil. act., lexic. eccles.) uel de haeresium historia uel de historia litteraria agunt; praeterea conferri possunt etiam hi libri: F. Chr. Baur, *Das manichäische Religionsystem* (1831), *Die christliche Gnosis* (1835); Jac. Bernays, *Ueber die Chronik des Sulp. Seuerus*, Berlin 1861 (ed. altera in 'Gesammelte Abhandlungen von Bernays', cur. Usener 1885, tom. II, p. 81—200); Th. Foerster, *Ambrosius, Bischof von Mailand* (1884); Pius Bonif. Gams, *Die Kirchengeschichte von Spanien*, tom. II, pars I (1864), p. 359 sqq.; Ad. Helfferich, *Der westgoth. Arianismus und die span. Ketzergeschichte* (1860); R. A. Lipsius, *Der Gnosticismus* (= Ersch et Gruber, tom. 71, p. 223—305, 1860); Matter-Doerner, *Gesch. des Gnosticismus* (1833); Montalembert-Brandes, *Die Mönche des Abendlandes*, tom. I, 1860; Marcellino Menendez-Pelayo, *Hist. de los heterodoxos Españoles* 1880; M. Rade, *Damasus, Bischof v. Rom* (1882); I. H. Reinkens, *Hilarius v. Poitiers* (1864), *Martin von Tours* (1866); Henr. Richter, *Das weströmische Reich, besonders unter den Kaisern Gratian, Valentinian II. und Maximus*, 375—388 (1865), p. 518 sqq.; Uict. Schultze, *Gesch. des Untergangs des griech.-röm. Heidentums*, tom. I (1887); Albr. Vogel in Herzog-Plitt, *Realencyklopädie f. protest. Theol. und Kirche*, tom. 12 (1883), p. 231 sqq.; Otto Zöckler, *Hieronymus, sein Leben und Wirken* (1865).

CAPUT II. DE CODICE WIRCEBURGENSI ET DE NOSTRA UNDECIM TRACTATUM EDITIONE.

Priscilliani codex Wireceburgensis, insignitus nota Mp. th. q. 3 (olim CXXVII), saeculo V uel VI exaratus, roboreis circumdatus tegumentis, pergameni folia 1 + 145 = 146 continet, 0,211 alt., 0,151 lat. Transcripsi codicem mensibus Non.—Dec. anni 1885 et postea apographum meum bis contuli cum codice; plagulas denique a typographo transmissas ad ipsum codicem correxi.

Missa quaestione, quomodo ut hic liber extraneus in nostram urbem deferretur potuerit fieri, unum hoc commemorare libet eiusdem fortasse esse originis, cuius illustrissimum illud exemplar 'codicis Alariciani seu Theodosiani' olim apud nos seruatum, nunc exstans inter cod. Monac., num. 22501, s. VI—VII; uid. G. Haenel 'lex Romana Uisigothorum', 1849, p. XLI sqq. (cuius 'legis' nuper inuenit R. Beer in bibl. ecclesiae cathedralis Legionensis codicem palimpsestum s. VI); cf. etiam catal. cod. lat. Monac. II, pars IV, p. 50; scripturae specimina habes apud Zangemeister-Wattenbach, exempl. cod. lat. litteris maiusculis scriptorum, 1876, tab. 27 et 28). — Uetustate proximi nostro codici sunt palimpsestus biblicus, quem edidit E. Ranke, 'par palimpsestorum Wirceburgensium', Uindob. 1871, et Hieronymiani in ecclesiasten commentarii codex = Mp. th. q. 2.

Quod in Priscillianei codicis primo folio inter locos quosdam sacrae scripturae, quos manus saec. VIII—IX inscripsit (Cecus sedebat e. q. s. = Luc. 18, 35; — Philipp. 3, 3; II. Cor. 6, 2), occurrit nomen 'bilihilt', utrum ad S. Bilihildem circa annum 629 (i. e. 60 fere annis ante Kiliani supplicium, cuius fuisse et in cuius tumulo librum nostrum inuentum esse suspicantur, uid. Oegg in libro mox citando p. 320 et 328) natam Veitshoechhemii prope Wirceburgum aliquo modo referendum sit necne, diiudicare non ausim. Ad eandem 'bilihilt' spectare suspiceris inscriptionem quandam saec. VIII—IX in margine folii 41* adiectam (= p. 34 ed. nostrae), quae habet: 'pro elemosina eccone'. Bilihildem enim Hedani ducis Wirceburgensis uiduam Moguntiae 'altum monasterium' condidisse et ipsam monacham factam esse constat; uoce autem 'eccona' posse signari mulierem sanctimoniamalem cognosces ex nostro indice rerum; quamquam cur Bilihilt (et Kilianus) haeticum illum librum, — quem Pseudo-Gelasii quoque de recipiendis et non recip. libris decretale damnat (cf. etiam Münchner Sitzungsber. 1888, p. 54 sqq.), — tam pie seruauerint difficile est dictu, nisi forte ex hac re colligere uolumus Christianae fidei in Franconia primos testes ab orthodoxa ecclesia seu dedita opera siue inuitos aliquantum discrepuisse. Orthodoxorum uero in libros haeticos inquisitionem uidetur metuisse ille, qui in fol. 74^b (= p. 56

ed. nostr.) nomen 'Amantia' erasit. (Ut ita legerem erasarum litterarum ductus, dubitanti mihi auctor fuit S. Brandt amicus, qui librum inspexit a. 1887; de uocabuli fine NTIA numquam dubitaueram.) Pro uocabulo eraso additur Tironiana

nota ^b h, quam 'Amantius' (non 'Amantia') legi posse concedit Guil. Schmitz harum rerum peritissimus, quamquam magis de 'Amius' cogitat. Ad ea autem quae in ind. rer. de nominibus Amantia (= Geliebte), Amantius conguessi h. l. addendum est Priscillianum, si Sulpicio Seuero credimus, Euchrotiam eiusque filiam Proculam amasse, de Amantia proprie sic dicta nil constare; pro 'Amantius' uocatiuum 'Amanti' desiderari uix monendum est; uocem uero 'Felix' post 'lege' (uid. p. 56, 27), ne et ipsam pro nomine proprio habeamus (cf. e. g. Rade, Damasus p. 10; Faustin. et Marcell. lib. prec., Migne 13, 81 sq.), moneo etiam in Theodulfi bibliis et in cod. L, de quibus in cap. III agam, inscriptum esse 'lege felix' pro sollempni 'lege feliciter'. Sed et illud dubium est, utrum tota subscriptio 'lege felix — domino nostro' ab ipso Priscilliano profecta sit an a librario saec. V—VI, neque hoc liquet, cur in ipso codicis principio = p. 3, 9 ed. nostr. nomina Tiberiani et Asarbi haereticorum non deleta sint, nomen Amantiae exstans loco minus periculoso deletum. Quod uero folii 32ⁱ, 93—95ⁱ et 121ⁱ margines resecti sunt, si quem iuuat, credat etiam in his olim fuisse quaedam, quae inquisitoris oculis subtrahenda essent; ego iam transeo ad certiora.

Liber noster nunc constat quaternionibus XVIII (quorum tamen unus fuit quinio, alius senio, qui ab ipso librario paruis laciniis relictis ita sunt curtati, ut textui nihil desit); cohaerent enim folia hoc modo:

quat. I = fol. 1—6 (foliorum duorum ante fol. 1 olim antecedentium quae uetus librarius uacua esse uoluerat, prius exsectum est, posterius illos uersus biblicos et nomen bilihilt praebet, de quibus supra p. X egi).

quat. II = fol. 7—14

„ III = „ 15—22

„ IV = „ 23—30

„ V = „ 31—38

quat. VI	= fol. 39—46	
fasc. (erat quinio) VII	= „ 47—55	$\left\{ \begin{array}{l} \text{exsect. — 55} \\ 47 — 54 \\ 48 — 53 \\ 49 — 52 \\ 50 — 51 \end{array} \right.$
quat. VIII	= „ 56—63	
„ IX	= „ 64—71	
fasc. (erat senio) X	= „ 72—81	$\left\{ \begin{array}{l} 72 — 81 \\ 73 — \text{exsect.} \\ 74 — \text{exsect.} \\ 75 — 80 \\ 76 — 79 \\ 77 — 78 \end{array} \right.$
quat. XI	= „ 82—89	
„ XII	= „ 90—97	
„ XIII	= „ 98—105	
„ XIV	= „ 106—113	
„ XV	= „ 114—121	
„ XVI	= „ 122—129	
„ XVII	= „ 130—137	
„ XVIII	= „ 138—145.	

Quodsi in folii 137^b inferiore margine legimus manu ut uidetur prima numerum XVIII et in folii 145^b infimo margine numerum XX, concludendum est duos quaterniones intercidisse; quorum alterum post fol. 55, alterum post fol. 121 fuisse est quod suspicemur. Uetus igitur librarius cum ex more etiam alias usitato in ultimorum foliorum inferioribus marginibus numeros posuisset, posterioris aevi lectori — eundem esse putes qui scripsit 'pro elim. eccone', uid. supra — alia numeratio placuit; in quaternionum enim primis foliis superiori margini litteras inscripsit, quarum pars periit, cum postea marginibus bibliopega cultrum admoueret, pars seruata est, unde legitur in fol. 106^a littera **p**, 114^a **q**, 138^a **u**; si igitur 13 litteris abedefghilmno usus est ad insigniendos 13 quaterniones et litterae pqu cum nostris fasciculis 14, 15 et 18 concinunt, unum tantum inde a saec. VIII—IX intercidisse quaternionem liquet, quem post fol. 121 sedem habuisse et littera r insignitum fuisse necesse est; alter autem quaternio (post fol. 55) iam tum, cum litterae numerantes inscriptae sunt, interciderat, id quod homo saec. VIII—IX non perspexit.

Totus codicis contextus, si unam exceperis subscriptionem tract. I, quae capitales praebet litteras, uncialibus quos dicimus characteribus unius librarii manu pulcherrime exaratus est saeculo, ut uidetur, quinto uel sexto; nam et correcturae, quae multae sunt, a primo librario additae sunt et illi loci, qui scriptura magis ardua et coartata scripti sunt (<28, 24); 55, 23; 61, 5; 64, 14; 87, 19; 90, 14), a primo librario proficiscuntur, qui, cum propter archetypi difficiliore lectiones nonnumquam spatia uacua et ea interdum nimis angusta reliquisset, dum corrigendi causa totum opus retractat, imposuit quae omiserat. Nullius uero momenti sunt exigua manuum posteriorum uestigia, quae dubitanter indicaui ad 3, 9. 12; 25, 6; 26, 11; <56, 27); 59, 11; 78, 20.

Specimen scripturae exhibui in libello supra p. VIII citato; photographicas autem imagines transmisi nonnullis uiris doctis, qui, quantum ex una uel duabus paginis concludi potuit, ita de codicis aetate iudicarunt: L. Delisle saec. VI, H. Hagen saec. VI, G. de Hartel saec. VI, A. Holder saec. V, Guil. Meyer saec. V—VI, H. Omont saec. VI fin., A. Reifferscheid saec. VI—VII, Th. de Sichel saec. VI init., Guil. Studemund saec. VI, Guil. Wattenbach saec. VI—V, C. Zangemeister s. VI—V. Quae iudicia considerantem me totius codicis naturam a sententia, quam ego proposueram saec. V uel VI librum uindicando, deflectere non cogebant. Uenustam enim codicis uetustatem cognosci puto his fere rebus: 1) in inchoandis tractatibus, excepto II (III et IX), librarius noster eo artificio uti solet, ut tres uersus minio scribat, id quod in aliis quoque codicibus perantiquis factum esse scimus (cf. Wattenbach, *Schriftwesen* ² p. 203 sq.); 2) ornamenta et litterae pictae, quibus posterior gaudebat aetas, nusquam apparent, nisi quod simplicissimae uirgulae et lineae in tractatum potissimum fine adduntur (similia habes in euangeliorum uett. codd., quos publici iuris fecerunt Tischendorf, Rettig al., nec non in Gaii edit. Studemundiana p. 187. 251); 3) scriptura quam dicunt continua per totum codicem obtinet, uid. infra; 4) in dirimendis uocabulis in uniuersum uetustior mos latius obseruatur, uid. infra; 5) interpunctio fere prorsus deest, uid.

infra; 6) in inchoandis foliis et paginis prima littera eminere solet praeter ceteras; 7) compendiorum scripturae et abbreviationum modestissimus est usus, uid. infra; 8) orthographia formas praebet antiquissimas. — Singularum litterarum formas describere conatus est Ant. Oegg in libro 'Versuch einer Korographie der Erz- und Grossherzogl. Haupt- und Residenzstadt Würzburg', I (1808), p. 321—328; sed neque prodest neque delectat haec descriptio; tacet Oegg de singulorum tractatum argumentis et ne Damasi quidem nomen expiscatur; quod uero quasi inscriptionem totius codicis p. 321 ponit 'tractatus ad populum, benedictio super fideles' (= tract. IX—XI), ex schedula quadam quae saec. fere XIV scripta et in ligneum codicis tegumentum agglutinata est transcripsit.

In singulis paginis lineae 21 incisae sunt, aequis interuallis distantes, a dextro et sinistro latere lineis uerticalibus clausae; saeptum igitur intra quod scribitur spatium est 0,163 alt., 0,095 lat.; litterae in singulis lineis exstant 17—24.

Omnis textus ut dixi scriptura continua et tali modo scriptus est, ut singula uerba non separentur, sed arte inter se cohaereant; quae res quamuis legentis oculos facile fallere possit, tamen curiosius intuenti grauiiores difficultates non praebet; itaque legi 44, 6 'uel ut', non 'uelut'; 48, 17 et 56, 14 'de persuasione', non 'depersuasione'; 77, 21 'de propiato', non 'depropiato', sim.

Interpunctione fere non utitur librarius, nisi quod modo ante et post, modo solum post nomina propria (uelut 17, 29; 18, 5; 19, 1) puncta quae uocantur excellentiae ponit, quem tamen morem idem haud raro neglegit. Extra nomina propria multo rarius adhibentur puncta (15, 4 'dextris · ut'; — 15, 13 'mors · ostenditur', qui locus est corruptus; — 19, 13 'abii · ecce'; — 19, 17 'alibi · nocti'; — 31, 18 'adora · testimonium'; — 65, 9 'singulis · quibusque'). Sed interpunctionis loco librarius alio utitur instituto, quo textus commodius et dilucidius legi possit; post peractas enim maiores periodos uel in inchoandis citationibus biblicis saepe ad nouam lineam procurritur ita, ut quae proxime antecedit linea non usque ad finem

scriptura compleatur et in noua linea primum elementum modo prosiliat extra incisam regulam uerticalem ac superet altitudine ceteras litteras, modo recedat post regulam. Interdum etiam intra uersum spatiola relicta sunt, quo facilius legentes singula cola secernerent. In editione sane nostra, — in qua adornanda ne nimia et inutilis interpunctio grassaretur mihi cordi erat, — omnibus fere eis locis, ubi librarii litterae uel prominent uel recedunt uel ubi spatiola admittuntur intra uersum, interpungendum erat his signis: , ; . : ! ? , uelut ante 3, 6 gloriosum; 4, 8 quamuis; 4, 14 agnoscentes; 5, 6 quis; 5, 11 ego; 5, 12 et (post 'me'); 5, 14 item. Nonnumquam librarium quod ad nouam lineam non procurrisset uel spatium non reliquisset paenituit; disiuncturus igitur sententias signum κ supra uersum appinxit, quod interpretandum esse 'kapitulum' opinor; inuenies hos locos in app. crit. ad p. 5, 15; 6, 19. 25; 8, 4; 10, 6; 73, 1. Adiungam hic alia quaedam signa, quae supra lineam occurrunt; 44, 17 enim, ubi plura uerba omiserat librarius, supra textum addit **hd** = 'hic deest' et in margine supeditat omissa. Quid sibi uelit signum **r** ad 100, 23 additum sed postea oblitteratum, non satis liquet, nam neque de paragraphi signo (Wattenb., Anleitung z. lat. Palaeogr.⁴ p. 88) neque de 'et' cogitari posse puto. Item 80, 12 potius **diē^s** quam **diēⁱ** legendum esse censeo.

In uersuum fine litteris saepe paullo minoribus utitur librarius, ne in nouam lineam procurrare deberet. Alibi ne excederet praescriptam regulam uerticalem, contignauit ligauitque has litteras, si sub finem uersus scribendae erant: **ae** = **æ** locis 9; **ns** = **ns** locis 12; **nt** = **nt** locis 41; **nr** locis 2; **os** = **os** locis 10; **ul** = **ul** loco 1 (66, 12 anguli); **un** = **un** locis 2; **unt** = **unt** locis 8; **ur** = **ur** locis 18; **us** = **us** locis 26; **ut** = **ut** locis 3. In mediis uersibus non contiguauit nisi 28, 25 **omne** (scriptura ardua); 36, 1 **damnentur**; 43, 8 **probamur**, qui loci in correcturis habendi sunt a librario, dum retractat opus, adhibitis. Duobus locis inscripsit **i** in **c** (Itacius 23, 24; apostolici 55, 23), uno loco **o** in **c** (coepit 72, 2).

Abbreviationes in fine uersuum occurrunt hae: $\sim$ uel $\bar{\quad}$ pro $\mathfrak{m}$ saepissime, sed etiam pro $\mathfrak{N}$; $\sim$ uel $\bar{\quad}$ pro $\mathfrak{N}$, sed etiam pro $\mathfrak{m}$ (interdum utrum sit $\bar{\quad}$ an $\bar{\quad}$ uix dici potest, cum punctulum soleat esse tenuissimum; — ex $\bar{\quad}$ correxit librarius $\mathfrak{N}$ 102, 5; — cf. etiam infra $\mathfrak{m}$ parasit. et oppress.); $\mathfrak{B}$. = bus, locis 12; $\mathfrak{q}$. = que, loco 1 ('neque' 81, 15). In mediis uersibus praeter eas, quae in subscriptionibus occurrunt (lib. 43, 14; explic. 91, 11; 102, 18; tractat. 91, 11), abbreviatio uti solet librarius in scribendis uocabulis: deus = $\cdot\delta\bar{\mathfrak{s}}\cdot$ uel $\delta\bar{\mathfrak{s}}$, $\cdot\delta\bar{\mathfrak{i}}\cdot$, $\cdot\delta\bar{\mathfrak{o}}\cdot$, $\cdot\delta\bar{\mathfrak{m}}\cdot$; sed in plurali numero semper plena forma exstat; dominus = $\cdot\delta\bar{\mathfrak{n}}\bar{\mathfrak{s}}\cdot$, sic fere ubique, sed antiquius compendium $\cdot\delta\bar{\mathfrak{m}}\bar{\mathfrak{s}}\cdot$ occurrit 7, 6; 38, 11; 54, 4; $\cdot\delta\bar{\mathfrak{n}}\bar{\mathfrak{i}}\cdot$, $\cdot\delta\bar{\mathfrak{n}}\bar{\mathfrak{o}}\cdot$ cet.; Iesus = $\cdot\mathfrak{i}\bar{\mathfrak{h}}\bar{\mathfrak{s}}\cdot$, $\cdot\mathfrak{i}\bar{\mathfrak{h}}\bar{\mathfrak{u}}\cdot$, $\cdot\mathfrak{i}\bar{\mathfrak{h}}\bar{\mathfrak{m}}\cdot$; Christus = $\cdot\mathfrak{x}\bar{\mathfrak{p}}\bar{\mathfrak{s}}\cdot$ sim.; sed formis integris scribuntur antechristus et Christianus; spiritus = $\cdot\mathfrak{s}\bar{\mathfrak{p}}\bar{\mathfrak{s}}\cdot$ cet.; sed in cas. obl. plural. formis plenis; sanctus = $\cdot\mathfrak{s}\bar{\mathfrak{c}}\bar{\mathfrak{s}}\cdot$ sim.; sed saepius plenae formae adhibentur; pronomen noster, ubi seruit formulis ecclesiasticis, interdum abbreviatur uelut $\cdot\bar{\mathfrak{n}}\cdot$ 10, 9; 11, 15; $\cdot\bar{\mathfrak{n}}\bar{\mathfrak{o}}\bar{\mathfrak{s}}\bar{\mathfrak{t}}\cdot$ = nostro 56, 27; sed frequentiores sunt formae integrae; uno denique loco 86, 4 'reliqua' abbreviatur $\mathfrak{r}\mathfrak{e}\mathfrak{l}$.

Quotiens dirimendorum in uersuum fine uocabulorum necessitas erat, librarius illas potissimum leges sequitur, quae ueterem morem latinum redolent (uid. e. g. Mommsen, Phil.-hist. Abh. d. Berliner Akad. 1868, p. 163 sqq.; — opp. Studemund in ed. Gaii p. XXIII sq.); distinguuntur enim hoc modo:

$\mathfrak{b}\mathfrak{l}$: pu $\mathfrak{b}$ licum 41, 12; — sed: ob $\mathfrak{l}$ atio 72, 9; 73, 12; ob $\mathfrak{l}$ ectatio 99, 16.

$\mathfrak{b}\mathfrak{r}$: ludi $\mathfrak{b}$ rium, Ne $\mathfrak{b}$ roel, tene $\mathfrak{b}$ rae; — in $\mathfrak{b}$ ris, mem $\mathfrak{b}$ ra.

$\mathfrak{b}\mathfrak{t}$: scrib $\mathfrak{t}$ um, scrib $\mathfrak{t}$ ura, rescrib $\mathfrak{t}$ um *locis* 26.

$\mathfrak{e}\mathfrak{l}$: Sa $\mathfrak{e}$ lam 19, 3.

$\mathfrak{e}\mathfrak{r}$: deambula $\mathfrak{e}$ ra, lau $\mathfrak{e}$ ri, sa $\mathfrak{e}$ ra — sa $\mathfrak{e}$ rificare, se $\mathfrak{e}$ reto (sic $\mathfrak{e}$ rebecca *ex* si $\mathfrak{e}$ rebecca *corr.* 98, 2; — Ch $\mathfrak{r}$ istianum 56, 17).

$\mathfrak{e}\mathfrak{t}$: circumdu $\mathfrak{e}$ tus, corre $\mathfrak{e}$ tio, delectari, delictum, deuictus, dictum *similia locis* 7, districtus, distructio, electus, expectatio, factus *similia locis* 13, instructio, intellectus, obiectum, oblectatio, rector, sectari, spectabilis, suspectus; *aeque in e $\mathfrak{t}$ r*: doctrina, et in $\mathfrak{n}\mathfrak{e}\mathfrak{t}$: conpunctio, iunctus, sanctus *sim. locis* 9.

$\mathfrak{f}\mathfrak{r}$: cata $\mathfrak{f}$ riga 23, 15.

$\mathfrak{g}\mathfrak{n}$: ag $\mathfrak{n}$ itio, ag $\mathfrak{n}$ oscere, cog $\mathfrak{n}$ atio, cog $\mathfrak{n}$ oscere — recog $\mathfrak{n}$ oscere, conpugnare — repugnare, dig $\mathfrak{n}$ us, ig $\mathfrak{n}$ orare, lig $\mathfrak{n}$ um, mag $\mathfrak{n}$ us — mag $\mathfrak{n}$ itudo, malig $\mathfrak{n}$ us, reg $\mathfrak{n}$ a, sig $\mathfrak{n}$ are *sim. locis* 7.

gr: chiro'graphum 16, 23.

i: cuius *locis* 4, huius *locis* 2; iniuria, intro'itum, ob'iecta, sub'iugatio; — obsequi'um 40, 13.

nu: calum'niosus, contem'nere, dam'nare *sim. locis* 6, om'nis *locis* 28, som'nia.

pl: exem'plarum, sim'plex, tem'plum.

pr: de'praecari, de'prauare, pro'prius, re'praehensus, re'promissiones, su'pra.

ps: ip'se *locis* 3.

pt: Aegyptus, bap'tismum, cap'tus, corruptus *sim. locis* 3, praecep'tum *locis* 4, prop'ter *locis* 4, scrip'tum *sim. loc.* 5, suscep'tus, uolup'tarius; *aeque in mp't*; adsump'tio, promp'tus (75, 1 ubi p *in margine*), redemp'tio, temp'tare *sim. locis* 4.

sb: pres'byteris 49, 25.

sc: adsues'cere, agnos'cere *et cognos'cere locis* 6, as'cendere *sim. locis* 3, concupis'centia, dis'ciplina *sim. locis* 4, epis'copus, erubes'cere, excandes'centia, mis'cere, mus'cipula, nas'ci, nes'cire, perhorres'cere, — obs'curitas 28, 9; — *quin etiam ins'candalum* 34, 19; — *cf. etiam praesumens'caro ex praesumense'aro corr.* 65, 24;

sch: pas'cha *locis* 3; *sed*:

ser: in'scrib'tum, circum'scribere, per'scrutari.

sm: bap'tis'ma *sim. locis* 3, cataclis'mus, scis'matici *locis* 2, chris'ma.

sp: des'picere, dis'pensatio, dis'ponere *sim. locis* 5, dis'putare, res'puere *locis* 3; — res'plendere 31, 25.

st: aesternutatio, antechris'tus, apos'tolus *sim. locis* 7, bes'tia, caeles'tis, Caesaraugus'tanus *locis* 3, castitas *sim. locis* 6, desis'tere, domes'ticus, ecclesias'ticus, exis'tere, funes'tus, ges'ta, historia, ius'tus *sim. locis* 4, magis'terium, minis'terium, mys'terium, nos'ter, olo'chaus'tum, os'tendere, pes'tilentia, pos'tulare, potes'tas, quaes'tor, sus'tinere, tes'tis *sim. locis* 10, uenis'ti; — praes'tare 42, 23; 104, 1; ins'tituimus 10, 1; ins'tituta 37, 18; *sed* ins'tituta 65, 16; 72, 13; *semper con'stare sim.*, sub'stantia; post'haec.

str: dis'trui, Is'trahel, nos'trum *sim. locis* 13, terres'tris, ues'trum *sim. locis* 7; — demons'trat 75, 2, mons'trare 86, 14; *sed* mon'straret 90, 3; demon'stans 98, 4; mon'stantur 62, 10; demon'staatio 69, 8.

tr: arbi'tror, fra'tres, nu'trire, pa'tris *sim. locis* 4, Pe'trus; — con'tra, in'trare *sim. locis* 4; — ob'trectatio, doc'trina.

x: ample'xu, di'ximus, edi'xisset, edu'xi, eni'xa, obno'xius, sa'xeus; — ex'altare 14, 21; ex'euntes 96, 14.

adiungere placet haec: abs'que, an'athema, eu'angelium, id'est, lin'gua, quem'admodum, red'arguens, semet'ipso, uel'ut (72, 12; 77, 12).

Orthographiam maxime fluctuantem non mutandam esse duxi; nil igitur mirum, si in una eademque pagina

promiscue occurrunt diiudicare et disiudicare, ecclesia et ecclesia, impius et impius, profeta et propheta, sensus et sensuus, zezania et zizania, al. Quarum rerum indicem, cum praesertim ex parte ad uocalismi quem dicunt et declinationis et adeo syntaxis leges potius pertineant quam ad orthographiam, hic repetere supersedeo, quoniam et in Woelfffini Arch. f. lat. Lexikographie, tom. III, p. 311—314 grauiores consonantium et uocalium mutationes descripsi et uniuscuiusque uocabuli orthographiam qualis est in codice accurate expressi in indicibus meis; in quibus euoluendis non errabis, si attenderis ae et e, e et i (de et di), u et o, ph et f saepe inter se permu-
tari, aspirationem h modo addi modo demi contra nostrae aetatis morem, praepositiones assimilari non solere. Sufficiet igitur hoc loco ea enumerare fluctuantis orthographiae uocabula, in quibus librarius, alioquin modo hanc modo illam formam admittens, correcturis indicauit, utram formam meliorem esse censeret; sunt fere hi loci: aelementum *ex* elem. *corr.* 60, 21; cottidianus *ex* cotidianus 70, 16; demonstrans *ex* demonstans 98, 4 [*uid. supra de dirimenda syll. s'tr et confirmatus* 73, 19; *cf. e. g. demoustat et sinistra apud Commodianum, ed. Dombart, p. 86, 19; 87, 21*]; despiceret *ex* dispicere 73, 22; 96, 25; 98, 17; diabulo *ex* zabulo 13, 16 (*ubi debui diab. in textum recipere*); diabolicae *ex* diabolicae 61, 16; (disrumpere *ex* dirrumpere 12, 11); *nom. fides ex* fidis 34, 3; his *ex* hiis 88, 17; *nom. Iohannis ex* Iohannes 13, 10; iudicabit *ex* iudicauit 41, 15; ligari *ex* legari 46, 19; 83, 14; parabola *ex* parabula 8, 17; 12, 22; 28, 8; (populus *ex* pupulus 60, 22; 88, 4; 94, 7); pretium *ex* praetium 95, 24; saecularis *ex* secularis 83, 1; sollempnia *ex* solemnia 71, 1; spiritus *ex* spirituus 13, 11; terrenus *ex* terraenus 60, 6; 62, 4; — *cf. consuetudo, corruptela, cyparissus, languescere, synagoga, tolerabilis, typus sim.* Sed de alia quoque re in multis uetustis codicibus conspicua h. l. dicendum esse uidetur. Littera enim σ nunc superflua et quasi parasitica in fine uocabulorum additur, nunc ubi deesse non debuit opprimitur. Retinui ubicumque ferri potuit codicis scripturam; saepe autem littera σ , ubi in uersus fine apparet, per $\bar{\sigma}$ exprimitur (*cf. supra p. XVI*), quam rem in hac quoque tabula obseruo.

I. σ parasiticum a) remissionem concessa 5, 4; omnem excelsum uidet 25, 12; supra omnem¹ nomen 30, 3; (erexit cornum 32, 19); non modicam indulti operis magnitudo 48, 9; sciens conscientia¹ 55, 13; consuetudinem¹

familiariter admonente 69, 13; [interpretationem¹ indigere 69, 10; 87, 9; opp. 9, 27]; pugnancia $\bar{\tau}$ uiscerum impatienter accipere 98, 4(?). b) *post praepositiones, quae a nobis cum ablatiuo coniunguntur*: passus in carnem 39, 13; a constitutionem mundi 47, 6; in canonem non legimus 48, 7; in canonem non uidemus 50, 2; in crucem¹ Christi moriatur 73, 15; cum uniuersa uitiorum abolitione $\sim$ 73, 16; quid respondeam in accusatione $\bar{\tau}$ mea 84, 19; Christus in passionem suam (*erat* sua) uicit 92, 14; [in intellectum agnoscere 95, 14]; confiteri in loquella $\sim$ 105, 5. c) *deleuit ipse librarius* $\mathfrak{M}$ *superfluum*: unitam in dei uirtutem substantiam 5, 9; sollicitam mente¹ (*leg. mentem*) inquisitionem tardauit 88, 7; partim nostro partim corporis metum 93, 21; quo mihi istam¹ 98, 6.

II. $\mathfrak{M}$ *oppressum* a) magnitudine Christi uenerabilem 5, 9; septe¹ 25, 22; gloria mea non dabo 27, 21; [disceptatione non timeat 46, 11]; Hierusale 52, 4; [quod scripti forma¹ retineret 52, 21(?); — amplexu excedere 75, 17]; sollicitam mente¹ inquisitione tardauit 88, 7. b) *post praepositiones quae a nobis cum accusatiuo coniunguntur*: uenit in carne¹ 7, 18; 21, 22; 55, 6; in perditione ibit 15, 20; per procreatione 20, 13; de die in die 57, 9; per natura 71, 9; secundum carne 75, 2; intra errore 104, 3.

c) $\mathfrak{M}$ *oppressum a librario postea additur*: ueniens in carnem 28, 13; [parem 87, 19; in passionem suam uicit 92, 14 (*cf. supra I b*)]; — *falso correxit librarius sollicitudine ex sollicitudinem* 35, 19.

Littera S quoque interdum parasitice additur, uelut: catholicos ore 37, 20; potestatis 66, 20 [ab apostolos dictum¹ 44, 6 *utrum pro* ab apostolo *an pro* ab apostolis *exhibeatur non satis liquet*; 44, 10 *enim de omnibus apostolis, sed 44, 12 sqq. de uno apostolo Iuda sermo fit*; — *ex quos alteri correxi* quo si alteri 60, 8]; — $\mathfrak{S}$ *superfluum ab ipso librario oblitteratur*: 3, 9; 14, 8; 88, 8. 19; (90, 7); 95, 9; 102, 1.

Cf. etiam $\mathfrak{M}$ *et* $\mathfrak{S}$ *inter se mutata infra in correcturarum catalogo.*

Accedamus iam ad correcturarum quae sunt plurimae examen. Librarius igitur perscripto libro, ut supra p. XIII diximus, relegit et retractauit opus et multis locis, ubi archetypum male transcripserat, emendauit. Persuasum autem habeo pleraque recte correxisse librarium ideoque eius correcturas fere omnes in textum meum recepi. Quodsi in correcturis exarandis pallidior interdum atramento librarius usus est et quosdam locos coartata scriptura exhibuit (uid. supra p. XIII), non est quod de secunda manu cogitemus. Agitur uero a) de totis sententiis supra lineam (uelut 3, 12; 6, 22) uel in margine (16, 2; 44, 17) addendis; b) de singulis uocabulis addendis uel delendis; c) de singulis syllabis et d) de singulis litteris corrigendis. Superscriptas litteras paulo minores esse et dimi-

diam fere altitudinem habere earum quae in textu sunt litterarum, semel moneo. Quae essent delenda aut lineis transuersis oblitterauit aut superpositis punctis notauit aut erasit librarius; haec correcturarum genera ad unius, ut dixi, librarii manum referenda cum in apparatu meo quanta potui diligentia excusserim, sufficit h. l. commemorare quibusdam locis duo corrigendi genera esse coniuncta, uelut 5, 10; 6, 2; 13, 4; 56, 7; 97, 18.

Operae pretium est uidere in quibus potissimum syllabis et litteris, cum primam transcriptionem faceret, librarius errauerit; qua quaestione etiam ad eruendum archetypi scripturae genus poterit lux quaedam afferri, quamuis non omnia inter se quadrare uideantur. Dittographiae (42, 5; 56, 12; 59, 22; 86, 4; 104, 19) autem et haplographiae (60, 5; 65, 27; 70, 1) exempla et quae correxit librarius in collocatione uerborum (10, 21; 21, 6; 22, 13; 28, 25), quatenus sint referenda ad archetypi formam, h. l. omittamus; monendum tamen est etiam litteras σ et ς , de quibus supra egimus, per dittographiam exhiberi (uelut 47, 6; 53, 16; 59, 18). Lacunam quam indicaui ad 93, 12 in archetypo non fuisse uerisimile est, in quo etiam, ut taceam de aliis, 16, 3 'pretioso sanguine' et 46, 20 'in collo eius' fuisse suspiceris.

Iam rem ita instituiam, ut in singulis corruptelae generibus, ubicumque fieri potest,

sub 1) ea proferam quae correxit librarius,

sub 2) quae ego correxi, librarii more cognito;

eos locos, quos uncis [ ] seclusos addam, infra quoque in librarii falsis correcturis inuenies. Eorum autem qui sequuntur articulorum uelim semper compares inter se artiore cognatione coniunctos, uelut 'E ex I' cum 'I ex E', 'ER' cum 'RE', 'ET' cum 'UT'.

Λ additur 1) 3, 11; uid. etiam $\Lambda\epsilon$ ex ϵ corr.	Λ ex I 1) 53, 26; 70, 7; 71, 12; 73, 1 2) 15, 21
Λ deletur 1) 24, 14; 91, 4; [74, 24] 2) 67, 15	Λ ex O 1) 6, 19; [62, 15] Λ ex U 1) — 2) 59, 22
Λ ex $\Lambda\epsilon$ corrigitur 1) 14, 19; 21, 12; 104, 12; [14, 13; 69, 8; 96, 12] 2) 7, 24; 64, 19; 86, 7	$\Lambda\epsilon$ ex Λ 1) [33, 10; 70, 9] 2) 83, 22; 98, 23
Λ ex ϵ 1) 101, 7 2) 21, 21	$\Lambda\epsilon$ ex ϵ 1) 13, 20; 30, 19; 35, 15;

- 60, 21; 65, 2; 67, 12; 83, 1; 87, 16; [96, 19]
 2) 3, 12; 6, 19; 12, 19; 14, 14;
 25, 6; 30, 11; 41, 23; 45, 14; 48, 15;
 49, 1; 57, 11. 13; 70, 20; 75, 13.
 19; 95, 5; 96, 14; 99, 18; 100, 23
- AIT** additur 1) 5, 18; 11, 17
- B** ex **U** 1) 40, 17; 41, 15; 59, 19
- BA** additur 1) 4, 15
- BI** additur 1) 30, 5; cf. 8, 18
- BU** additur 1) 53, 24; 81, 1; 91, 3
- C** additur 1) 67, 8; 84, 4
 2) 32, 16; 55, 20; 91, 6
- C** deletur 1) (18, 15); 78, 12; [100, 14]
 2) 61, 7
- CE** additur 1) 88, 23
- CI** additur 1) 62, 16; cf. 29, 9
- δ** additur 1) — 2) 105, 17
- δ** deletur 1) 10, 6; 53, 3; 83, 25;
 [55, 22]
- δ** ex **τ** 1) 65, 4; 97, 18
 2) 103, 19
- δE** additur 1) 29, 15; 48, 22
- δE** deletur 1) 63, 7
- ε** additur 1) 20, 23; 48, 18; 72, 25;
 83, 9; [78, 23]
 2) 101, 25
- ε** deletur 1) (38, 5); 54, 1
 2) 56, 10; 78, 20
- ε** ex **A** 1) 24, 3; [70, 11?]
 2) 21, 21; 56, 19
- ε** ex **AE** 1) 4, 9; 28, 11; 60, 6; 62, 4;
 70, 20; 83, 10; 95, 24; 97, 18;
 101, 3. 25; [4, 14; 69, 8?]
 2) 54, 15; 59, 20; 67, 23; 74, 20
- ε** ex **ι** (cum librarius in textu semper
 unciali quae dicitur forma utatur
ε, in his correcturis saepissime
 capitalis forma **ε** apparet ita, ut
 ad **ι** tenues lineolae appictae sint)
 1) 4, 5; 7, 8; 23, 3; 28, 21; 29, 5;
 32, 14; 34, 3; 47, 4; 48, 18; 57,
 15. 16; 62, 3; 64, 9; 65, 6(?) . 7;
 66, 9; 71, 8; 72, 2; 73, 22; 77, 1;
 83, 11; 84, 3; 85, 4. 7; 88, 18;
 90, 6; 92, 3. 17; 93, 19; 94, 10.
 23; 95, 7. 12; 96, 11. 25; 98, 17;
 100, 9. 10; 103, 8; [4, 19; 24, 17;
 70, 8; 93, 20]
 2) 4, 18; 14, 14; 15, 20; 18,
 30. 31 bis; 23, 3; 33, 12; 42, 14.
 15 bis; 45, 11. 22 (?); 49, 3; 51,
 20; 55, 24; 57, 14; 64, 8; 75, 15.
 18; 79, 2; 81, 16; 83, 21; 85, 3;
 88, 7; 94, 22; 100, 6; 103, 11
- ε** ex **o** 1) 58, 7; 71, 7; 85, 8; 88, 21
- ε** ex **u** 1) 24, 11; 78, 20; (84, 16)
- εR** additur 1) (60, 5); 93, 3
- εR** deletur 1) 28, 6
- εST** additur 1) 30, 4; 64, 18; 79, 2;
 87, 8
- εST** deletur 1) 56, 12
- εT** additur 1) 20, 14; 26, 11; 29, 15;
 71, 19; 72, 8; 74, 9; 90, 12; 98,
 23; cf. 104, 8
 2) 44, 2; 60, 5; 65, 27
- εT** deletur 1) 77, 16; 83, 3. 25
 2) 30, 15
- εT** ex **UT** 1) 8, 16; 84, 16
- CE** additur 1) 70, 8
- b** additur 1) 73, 24; cf. 92, 5
- b** deletur 1) 22, 19
- ι** additur 1) 8, 13; 19, 18; (23, 24);
 32, 15; (55, 23); 58, 4; 62, 13;
 67, 1. 13; 71, 4; 72, 7; 74, 25;
 (77, 5); 83, 6. 23; 88, 2
 2) 42, 22; 60, 8
- ι** del. 1) 7, 2; 15, 12; 21, 10; 26, 25;
 36, 23; 54, 1; 56, 7; 57, 11; 58, 4;
 62, 14; 71, 8; 77, 10; (80, 12); 83, 1;
 88, 17; 91, 3. 4 bis. 5; 95, 4; 96, 25
- ι** ex **A** 1) 66, 15; 76, 9; 94, 20; 95, 4;
 99, 20
 2) 51, 25

- I ex E 1)** 13, 10; 14, 13. 22; 31, 30;
 33, 9; 46, 19; 55, 22 (?); 59, 3. 16;
 65, 9; 66, 6; 71, 21; 73, 14; 81, 7;
 83, 14. 18; 84, 2. 13. 14. 25; 85, 7;
 88, 7; 89, 2; 98, 5; 99, 14; 103,
 11. 13; [4, 18; 23, 23]
 2) 9, 26; 12, 5; 25, 2; 27, 27;
 28, 26; 31, 13; 35, 4; 40, 26; 42,
 4. 15; 45, 3; 52, 20; 60, 12; 61, 16;
 67, 23; 72, 1; 85, 11; 92, 4; 93, 1. 11;
 97, 9; 98, 5. 20; 100, 2. 13; 101, 8
- I ex O 1)** 43, 9; 57, 6; 77, 5; [94,
 14; 101, 21]
- I ex U 1)** 19, 17; 23, 20; 42, 14;
 59, 6; 85, 6; 99, 23; 104, 10
 2) 102, 17
- IN add. 1)** 21, 13; 30, 21; 37, 19;
 90, 6; 93, 19; 95, 25
 2) 20, 7; 30, 22; 40, 27; 82,
 4; 87, 17; 93, 1
- IN del. 1)** 42, 12; 53, 16. 26; 80, 4
 2) 60, 6; 61, 1; 62, 12; 79, 20;
 cf. 95, 1
- IS add. 1)** 81, 7; cf. 28, 24; 87, 19
- IS del. 1)** 104, 19
- [add. 1)** 65, 6; 71, 1
- [del. 1)** 5, 10; 95, 6
 2) 10, 20
- [O add. 1)** 95, 4; cf. 91, 4
- M add. 1)** 28, 13; 40, 14; (53, 25);
 63, 12; 72, 6; 92, 14
 2) 5, 9; 25, 22; 27, 21 *bis*;
 41, 20; 52, 4; 88, 7; 96, 19
- M del. 1)** 5, 9; 56, 7; 59, 18; 87,
 19; 88, 7; 93, 21; 98, 6; [35, 19]
- M ex S 1)** 57, 14; cf. 75, 12
 2) 74, 1
- N add. 1)** 21, 15; 63, 21 *bis*; 64, 15;
 73, 22; 87, 11; 95, 1; 103, 12;
 [9, 17; 26, 11]
- N del. 1)** 19, 25; 99, 11
 2) 45, 12; 54, 10
- N ex δ 1)** 63, 21
- N ex R 1)** 84, 12; cf. 58, 3
- N ex τ 1)** 63, 21
- NE add. 1)** 101, 12
 2) cf. 95, 1; (100, 17)
- O add. 1)** 72, 2; 87, 17; cf. 75, 10
- O del. 1)** 77, 5; 93, 5; 94, 20
- O ex A 1)** 71, 18; cf. 74, 1
- O ex E 1)** 69, 13; 76, 16; 84, 25; 87, 3
- O ex I 1)** 6, 10; 54, 6; 58, 20; 81, 13
 2) 72, 9
- O ex U 1)** 8, 13. 17; 12, 22; 23, 22;
 28, 8; 41, 23; 43, 3; 53, 21; 59,
 12; 60, 22; 61, 1. 16; 77, 20;
 80, 7; 88, 2. 4; 94, 7
 2) 76, 24; 94, 23
- P add. 1)** 35, 14; 75, 1; 79, 2
- R add. 1)** 14, 9; 73, 19; 97, 11; 98, 4
 2) 62, 10
- R ex δ 1)** 79, 15
- R ex N 1)** 35, 14; 74, 23
- R ex S 1)** 43, 8; 77, 25
- R ex τ 1)** — 2) 79, 25
- RE add. 1)** 4, 15; 35, 27; 40, 15; 87, 4
 2) 35, 4. 24; 101, 12
- RE del. 1)** 74, 14
 2) 88, 5
- S add. 1)** 18, 15; 22, 13; 52, 12; 68, 9;
 71, 4; 73, 13; 77, 5; 84, 3; [14, 8];
 — **S** in fine uocabuli in rasura
 43, 8; 69, 13; 95, 19; 97, 24; 98, 2;
 100, 19
 2) 67, 21; 79, 14
- S del. 1)** 3, 9; 53, 16; 75, 12; 88,
 8. 19; 90, 7; 95, 9; 102, 1
 2) 37, 20; 66, 20
- S ex δ 1)** 67, 1
- S ex M 1)** 24, 6; 29, 8; 61, 5
- S ex R 1)** 12, 11
 2) 79, 20; 104, 24
- S ex τ 1)** 43, 1; 65, 12; 91, 2
- SE add. 1)** (32, 9); 50, 14; 66, 1

SI add. 1) —	2) 81, 14; (73, 8, ubi mallem non mutassem)
τ add. 1) 70, 16; 79, 2	U ex I 1) 27, 11; 61, 16
2) 52, 11; 96, 27	2) 26, 6
τ del. 1) 60, 11; 82, 11; 97, 5	U ex O 1) 91, 5
τ ex δ 1) 88, 1	UI add. 1) 73, 21; cf. 104, 18
τ ex M 1) 19, 9; 76, 12	UR del. 1) 32, 9; 94, 13 (?)
TA add. 1) 83, 21	2) 15, 13 (uid. corrigenda p. 224); 67, 21
U add. 1) 70, 14; 91, 4	UT add. 1) 6, 3
U add. 1) 23, 17; 76, 23; 77, 16; cf. 100, 17. 18	2) 95, 2; 102, 12
U del. 1) 13, 11; 64, 5; 73, 9	UT del. 1) 53, 25; 57, 4
U ex A 1) 61, 1; [74, 24]	X ex S 1) 104, 13; cf. 12, 10
2) 74, 18	X ex τ 1) 83, 12.
U ex B 1) 21, 3; 48, 6	Υ ex I 1) 12, 16 (?); 29, 1; 99, 5 (ubi in textu meo leg. 'synag.')
2) 73, 9. 21; 96, 25	
U ex E 1) 24, 11; 81, 15	

Aliae librarii correcturae occurrunt his locis:

3, 4. 12	23, 22	54, 1. 2	85, 12
4, 2. 5	24, 17. 27	56, 6. 17. 27	86, 15
5, 10. 20	25, 10	61, 6	87, 16. 19
6, 2. 22	26, 11	62, 14. 16	90, 4
8, 18	28, 17. 25	63, 20	91, 4
9, 3. 17	29, 8. 9. 15	65, 24	92, 5
10, 10. 21	30, 5. 14 bis. 15	66, 17	93, 12
11, 7	31, 29	67, 5. 21	94, 24
12, 7. 10. 15. 16	32, 9. 14. 22	69, 8	95, 1. 11. 25
13, 1. 4. 16	34, 7	70, 9	96, 8
14, 18. 21	35, 27	71, 5. 13	98, 2
16, 2	38, 5	72, 14	100, 15
19, 2. 8. 25	41, 11	75, 2. 12. 21	101, 24
20, 14. 21	42, 10 bis	78, 2. 5. 20	102, 5. 7
21, 6. 12	48, 10	79, 2. 20	103, 10
22, 1. 11. 13	50, 23	80, 12. 20	104, 26.

Quibusdam locis librarius inchoavit potius quam recte perfecit correcturam, velut 22, 11; 30, 14; 59, 11; 60, 5; 61, 1; 67, 1; 68, 9; 70, 20; 73, 9. 21; (74, 24); 91, 5.

Nonnullis locis, ubi falso mutavit librarius, priorem lectionem retinui, velut

4, 14. 18 (erubesc.) 19	9, 17	23, 23	26, 11
5, 10 (~ rum)	14, 13 (nostrae)	24, 17	33, 10

XXIII

35, 19	69, 8 (dispos.)	78, 23	96, 12, 19
54, 15	70, 8. 9. 11	93, 20	100, 14
55, 22	(74, 24)	94, 14	101, 21;
62, 15			

ad quae nescio an addenda sint: 4, 15 (ascendet); 7, 2 = 15, 12 = 26, 25 (daemonium = *daemoniorum*); 8, 18 (nos); 28, 6 (ostenderis); 73, 24 (olocaustum); 80, 12 (diei); 94, 20 (aeterno); ubi eae quas modo uncinis inclusi formae lectionem rectiorem exhibere uidentur. — Aliis locis quae falso correxerat iterum ipse librarius oblitterauit, uelut 5, 8; 14, 8. 12; 22, 13; 26, 5; 75, 10; 88, 18; 91, 4; 104, 7.

Ego, ut dixi, quam potui religiosissime codicis textum seruaui, quamquam fieri non potuit, quin praeter multos locos eos, quos supra p. XX—XXIII sub 2) protuli, librarii aliquot errores remouerentur; correxi igitur et saepe addidi meo Marte:

[15, 12 ubi cum librarium uidissem nonnumquam nomin. mutare in accus., uelut 22, 13; 38, 5; 42, 11; 57, 14; 71, 4; 75, 12 (cf. 27, 21; 74, 1; 52, 21), uice uersa accus. in nomin. mutare conatus eram (cf. 35, 26 et Arch. f. lat. Lex. II, 567 al., sed etiam 73, 21); at uid. corrigenda p. 224.]

16, 3	50, 15	72, 9
22, 13 (Manetem). 15	51, 1	75, 17 (infininitatis)
35, 26	55, 4	76, 2. 27
39, 1	56, 10	84, 17
40, 29	58, 2	85, 11 (uirentis et prof.)
45, 11	59, 22	96, 8
46, 24	65, 17	99, 7. 22
47, 3	67, 21 (discit)	101, 25
48, 11	70, 1	105, 17;

praeterea inde a 70, 13 — 72, 13 et 105, 7sq. singulas litteras suppleui.

Multos locos non correxi, quamquam et ex eis quae supra p. XX sqq. diximus et aliunde facile remedia potuerunt hauriri. Praeter res enim orthographicas, quas in uniuersum non mutandas esse censi, etiam declinationis et coniugationis formas spurias saepe retinui et in syntaxi, uelut in praepositionum rectione uel in modorum uariatione ut concinnitate Priscilliani sermo careret indulsit. (Uideas quae de declin., coniug., modis, perfectis, praepositionibus, singularum casuum rectione sim. collegimus in indice uerborum et in Arch. f. lat. Lexikogr. III, p. 314). Magnum igitur in apparatu nostro inuenies numerum talium locorum, quos, licet suspectos dixeris, tamen contra codicem ex coniectura mutare nolui:

- 4, 2 (nolumus)
 5, 1. 10
 7, 18. 23. 26 (legens)
 10, 1 (reuelabantur)
 11, 14
 12, 14 (etiam)
 13, 10
 14, 7
 15, 20 (perditione)
 17, 8
 18, 29
 20, 13
 21, 3 (idolatria). 12. 13. 16. 22
 22, 7. 16
 24, 20 (Roensch). 22
 25, 12
 27, 5. 19. 30
 30, 3. 5. 15 (amplectimur). 18
 31, 7
 32, 12. 16 (crèdent). 19
 35, 14 (sit sed sit)
 36, 1. 3. 4. 22 *bis*
 39, 2. 10. 13. 24 (Loofs)
 40, 6
 41, 9. 10. 11 (ut). 13
 42, 1
 43, 5. 6
 46, 11. 22
 48, 7
 49, 6. 7. 24
 50, 1. 2. 22
 51, 20 (Eussner)
 52, 15. 21
 53, 1. 8
 54, 23
 55, 6. 13
 57, 9
 59, 2
 60, 4. 7. 8 (in baptismum)
 61, 2 (herena)
 63, 2. 17
 64, 15 (nec)
 65, 25
 66, 3
 67, 23 (erudit)
 69, 7 (significatio)
 70, 9 (omne *et* aut loquitur)
 71, 9
 72, 2 (inchoare). 13. 16. 22. 23
 73, 15. 19 (in baptismum). 21 (num-
 erum)
 75, 2 (carne). 3 (ut). 4. 17 (amplexu)
 77, 4. 6
 78, 8
 79, 5
 80, 11. 12 (consummatis)
 81, 1 (exsuentes). 5. 8
 82, 12. 13. 16. 18
 83, 4. 23
 84, 24
 85, 6 (ignorantes). 7 (uellitis). 11 (per-
 manentes). 13
 87, 11
 88, 3
 89, 1
 90, 5. 19.
 92, 13
 93, 3 (e deo). 18. 22
 94, 17
 96, 20
 98, 4 (pugnantia⁻). 8
 99, 3. 12. 17. 23 (uincamus)
 100, 1. 11. 17 (agnitio)
 101, 8. 9. 17
 104, 3. 19 (et). 21 (Roensch). 25 (Roensch)
 105, 1. 2 (Roensch). 5.

Postremo ne parum perpendisse uideamur sermonis Priscillianei difficultates, liceat alias quoque hic proferre coniecturas a me neque in textum neque in apparatus receptas, quarum magna pars eo nititur fundamento quod supra p. XX sqq. dedimus; cf. praeterea quae infra (p. 224) ponam corrigenda. Conici igitur potest:

- 3, 7 et *pro* ut
 9, 18 intellexerunt, certe cor *pro*
 int. recte, cor
 12, 6 abalienari *pro* abalienare
 14, 1 liberabit *pro* liberauit; *similia*
cf. in ind. uerb. sub 'perfecta'
 14, 17 inperitus *pro* ritus
 16, 5 depraedetur *pro* depraedatur
 16, 15 dies et tempora *pro* dies
 tempora
 17, 7 tinea *pro* tinia
 17, 18 expectent *pro* expectant
 18, 6 Apollion *pro* Apolleon
 18, 22 stultitia *pro* stultitiae
 18, 29 e terra *pro* et fera
 19, 1 parturiant *pro* parturiens (cf.
 85, 11 proferatis *pro* proferentes)
 19, 9 cooperiant *pro* cooperiat
 20, 23 ut ~ simus *pro* et ~ sumus
 23, 2 sacrilegorum *pro* sacrilegiorum
 23, 14 Patripassiana *pro* Patrepassiana
 23, 23 antehac *pro* ante hoc
 24, 2 maledictis *pro* maledicti
 25, 2 igne *pro* ignis
 26, 2 sic *pro* si
 28, 26 scire et uerbi opus *pro* scire
 uerbi. Opus
 29, 8 potestatem *pro* pietatem
 29, 15 Barbelon *pro* Barbilon
 30, 13 profetatur *pro* proferatur
 31, 17 uerum *pro* uero
 32, 16 profetiam (Roensch) *pro* pro-
 fetiae
 37, 19 ingenii ~ studii *pro* ingenia
 ~ studia
 38, 24 quis in Ofitas *pro* quis Ofitas
 39, 20 dimiserat *pro* demiserat
 41, 11 et *pro* ut
 43, 12 diebus *pro* in diebus
 44, 18 omnem de *pro* omnem et de
 45, 20 fidem deo *pro* fidem in deo
 46, 7 iniustae *pro* iustae
 46, 20 asinariam in collo eius et *pro*
 as. et
 48, 17 colunt *pro* uolunt
 49, 26 et euangelistae uerbis *pro* et
 in eu. uerb.
 49, 29 inseritur *pro* inseratur
 50, 3 aut eorum qualiter *pro* aut
 qualiter (Brandt)
 52, 4 uideret *uel* inuaderet *pro* in-
 uideret
 52, 21 retinet *pro* retineret
 52, 25 esto *pro* est (Eussner)
 54, 16 sic *pro* si
 55, 6 inuideat *pro* inuidet
 56, 19 leguntur *pro* legunt
 — etiam quae *pro* quae etiam
 57, 12 naufrago *pro* naufragio
 58, 7 nostros *pro* uestros
 59, 11 pupillum et iustif. *pro* pup.
 iust.
 60, 13 ut etsi *pro* ut si
 61, 10 uixit *pro* uicit
 62, 18 in initio *pro* initio
 64, 19 cui *pro* cuius
 69, 8 in nobis *pro* in nos
 69, 12 sup. uirtutum indices *pro* sup.
 indices
 71, 24 natura claudetur quoniam *pro*
 nat. quon.
 72, 8 in lege ueteris testamenti *pro*
 in uetere testamento (*cf. app. crit.*)
 73, 2 in salutem *pro* in salute
 76, 14 nihil huiusmodi *pro* nihil in
 huiusmodi
 79, 5 in annuo numero *pro* in anno
 num. (Brandt)
 80, 3 obaudiendum fidei et *pro* ob. et
 83, 15 uelut *pro* uel (Roensch)
 84, 12 sicut *pro* sic et
 86, 14 inluminetur *pro* inluminet
 87, 3 etsi *pro* si
 88, 11 peccati *pro* peccatis
 93, 3 ut *pro* et
 93, 17 neque exordio *pro* neque in
 exordio
 94, 9 semper *pro* se^l per

95, 14 in intellectu *pro* in intellectum   95, 24 uoluptas *pro* uoluntas
 95, 21 Christo *pro* in Christo   102, 13 regionibus *pro* regibus.

Scholia prorsus desunt a nostro codice. Quibusdam locis glossemata uetera in textu latitare non pro certo affirmare audeo (uid. 'uel' p. 22, 5; 79, 14; 'aut' 70, 9; — 98, 8).

Cruces praefigere difficilibus et corruptis locis non uisum est, at multas inesse difficultates in nostro textu necesse est confiteamur, quae utrum omnes ad ipsum redeant Priscillianum allegoricae et obscurae, ne dicam abstrusae et confusae dictionis amantem an librarii culpa irrepserint dubito. Quod uero et easdem sententias pluribus locis profert (id quod ex indice uerborum et *ἁμοιότησιν* in Arch. f. lat. Lex. III, p. 309 not. a me allatis facile cognoscitur) et cum Hilarii tum bibliorum eosdem locos saepius allegat (uid. ind. script.), ne in hac quidem re sibi satis constat auctor, sed uarie solet fluctuare.

De bibliis a Priscilliano in XI tractatibus adhibitis alibi fusius me agere posse spero, sed iam nunc haec monenda esse puto: 1) locos biblicos litteris latius dispositis a typographo imprimendos curauit, quamquam Priscillianus eos saepe tangit potius quam accurate citat; 2) in libris uet. test. uelut in Iob, Esaia, Daniel (IV. Esdr.) magis dissentit Priscilliani textus a Uulgata quam in libris nou. test.; habet comma Ioannem = I. Io. 5, 7. 8; 3) diuersa sunt biblia in XI tract. adhibita ab illis, secundum quae Peregrinus Priscilliani canones emendauit.

In apparatus mei parte secunda patrum quosdam locos supeditandos esse duxi, qui lectitanti mihi hic illic obuiam facti essent, neque tamen id egi, ut quam plurimos afferrem; facile igitur concedo eorum numerum augeri posse, ad quem iam in indice scriptorum alios locos < > inclusos addidi (uid. in primis Bachiarium, Cyprianum, Hilarium). Haud parui autem momenti esse puto, quod Priscillianum multa ex Hilario Pictauiensi hausisse demonstraui, cuius typicam et allegorizantem interpretandi rationem ad Origenem redire et Philonem notum est; sed et quibusdam locis (69, 7; 70, 19; 91, 10) dedita ut uidetur opera ab illo deflectit Priscillianus et bibliorum alia recensione utitur.

Alius codex si fortasse postea inuenietur, multa quae nunc sunt dubia, fient firmiora; sed quamquam initia XI tractatum

typis seorsum mandata multarum praefectis bibliothecarum innotuerunt, nemo tamen adhuc me docuit praeter codicem Wirceburgensem alibi usquam tractatus nostros exstare neque Rudolfus Beer, quem anno 1887 lustrantem Hispaniae bibliothecas parum notas ut ad hanc rem animum attenderet rogavi, in illa terra, in qua prae ceteris Priscilliani uestigia superesse crederes, tractatum Priscillianeorum codicem ullum inuenit.

CAPUT III. DE CANONIBUS PAULINIS EORUMQUE CODICIBUS ET EDITIONIBUS.

Sat multis codicibus Priscilliani in epistulas S. Pauli canones traduntur; addi enim solebant in bibliorum Hispaniensi familia ante epistulas Pauli, qua ex re quanti etiam posterioribus saeculis (cf. Sulp. Seu., chron. II, 51 § 7. 8) Priscilliani eruditio et auctoritas sit aestimata facile intellegitur; neque enim Theodulfus neque alii praesules, qui de tractandis et transcribendis libris biblicis bene meriti sunt, abhoruisse uidentur ab illo haeretici auctoris opusculo et singularis etiam industria impendebatur illis canonibus magnificentissime adornandis, quandoquidem meliores eique uetustiores libri litteris pietis et ornamentis in illis ipsis canonum paginis sunt instructi.

Quam incerta autem et exigua fuerit de nostra re apud recentioris aetatis uiros doctos memoria, apparebit ex loco, quem habet Ios. Mar. Thomasius cardinalis, uir doctissimus, cuius 'opera omnia' editione satis rara emisit A. F. Uezzosi, Romae a. 1747, tom. I ('sacrorum bibliorum ueteres tituli, sectiones etc.'), ubi in 'praemonitione ad lectorem' p. 293 sqq. haec legimus:

„Iacobus Faber Stapulensis in suorum Commentariorum in Epistolas Beati Pauli Praefatione haec, quae ad nostrum aliquo modo facere possunt institutum, scribit: »*Et quia Majores nostri tum Graeci tum Latini Canones his Epistolis Sancti Pauli praefixere et adhuc in plerisque uetustis Codicibus eos reperire promptum est: apud quidem Graecos Eusebius et Ammonius, apud uero Latinos Priscillianus, ideo et nos (omissis tamen iis qui sunt Priscilliani non solum ob id quod corrupti inueniuntur, uerum et insuper quod eorum numeri nostris non con-*

spirabant) alios praefiximus; ut ad contenta in Epistolis, ad articulos Fidei et adversus haereticos; quae omnia luce clariora suis locis conspiciantur perfacile.» Haec ille. Eusebium quidem vel Ammonium Canones confecisse in quatuor Evangeliorum concordiam, notum est omnibus (cf. Gregory, prolegomena ad Tischendorffii ed. VIII nou. test. (1884) p. 145 sqq.); ~ at in Paulinis adhuc Epistolas Canones conscripsisse sive Ammonium sive Eusebium nulla probant veterum testimonia. (Quod Uezzosi in nota laudat Zacagnum, collectan. monum. uet., 1698, ubi Euthalii editio epist. Paul. publici iuris fit, cf. infra p. XXX.) Quod attinet ad Priscillianum auctorem eiusmodi Canonum apud Latinos, fortassis id hauserit Faber ex vetustis Codicibus quos ad manus habebat: sed adhuc inquirendum restat, quis iste fuerit Priscillianus. In Epitome Bibliothecae Gesneri ab Iosia Simlero et Iohanne Iacobo Frisio adornata de Priscilliano Abilae Episcopo a Maximo Tyranno caeso (quo de mentionem facit Sanctus Hieronymus in suo Ecclesiasticorum Scriptorum Catalogo) haec habentur: »*Eiusdem extant Canones sive Argumenta et Periochae Novi Testamenti.*« Id quod unde sit acceptum cum nullus afferatur testis, ut divinare nequimus, ita certum aliquid de ea re affirmare non possumus. Coniicimus tamen ex memorato Fabri testimonio hoc potuisse dici; cum Canones, quos idem Faber citat, nihil aliud reipsa sint, quam Periochae sive rerum Argumenta in Paulinis Epistolis contentarum, ut ea sunt quae in nostro hoc opere Capitula appellantur. Nam cum praeis illis veterum Codicum Canonibus alios novos Canones Faber suffecerit, eiusdem utrosque fuisse rationis par est existimare. Porro novi illi Fabri canones pura puta sunt Argumenta, ut dicebamus, rerum in Beati Pauli Epistolis comprehensarum; cum singula quaeque capita in Canones sint dispertita, qui interrupta numerorum serie, ab exordio ad finem usque Epistolarum singularum frequentissimi currunt, in Epistola, exempli causa, ad Romanos ad 138, et in Epistola I ad Corinthios ad 129 numerum perducti. Hinc fit, ut Paulinarum Canones Epistolarum, qui nunc primum prodeunt, omnino alii sint a Canonibus a Fabro memoratis. — Quae ab ipso deinde Thomasio eduntur 'concordiae canonum de corpore Epistolarum S. Pauli' p. 384 sqq. eadem sunt quas habes in cod. Amiatino Ceolfridi (nuperrime a uiris doctis saec. VIII uindicato) ed. Tischendorff., p. 237—239. (Sunt 56 capitula, quorum primum sic habet: 'De unitate ecclesiae, ad Cor. I. 2, ad Eph. 14 et 15, ad Philipp. 5 et 6 et 7 et ad Col. 14'.) Singularum autem epistolarum capitulationes quae sequuntur apud Thomasium p. 388 sqq. partim cum Amiatino codice conspirant, partim ab eo discedunt. Quae deinde Uezzosi in appendice p. 489—495 addit centum capitula ex 'antiquis membranibus bibliothecae Morbacensis' deprompta sic inscribuntur: 'De his quae aliquid (! leg. aliquibus) epistolis repetit et aliquo-

tiens comprehendit (S. Paulus)', et ita incipiunt: 'De domino Iesu Christo, quod est deus, ad Rom. 24 et 49, ad Philipenses 1, ad Titum 4, ad Hebr. 2'. — Quid mirum, quod et alii uiri ecclesiastici simili modo, quo Cyprianus et Augustinus maiora opera 'testimoniorum' et 'speculi' conscripserant, comprehensa uoluerunt epistularum Paulinarum lumina et locos parallelos? Omnium autem, qui in orbe occidentali diuidentis et in compendium redigendis epistulis Paulinis operam dederunt, primus fuisse uidetur Priscillianus; neque consentiunt eius canones cum ea textus Euthaliani diuisione, quam fortasse ante annum 396 factam esse coniecit Gregory, proleg. ad Tischendorfii ed. VIII nou. test. p. 159; (cf. Reuss, Die Gesch. der heil. Schriften neuen Test. ⁵ II p. 115); Theodorus autem Mopsuestenus — uel si quis est alius ille εἷς τῶν σωμάτων τις καὶ φιλόχριστος πατήρ, ex quo mutuatus est Euthalius — cum illa scripsit breuiaria (ἐκθέσεις), quae in Euthalii editione epistularum Paulinarum anno 458 comparata unicuique epistulae praefiguntur, Priscillianus iam dudum affectus erat supplicio (Euthalii opus post Zacagnum ed. Gallandius, bibl. uet. patr., tom. X, 1774, p. 242—315; σωφάτατος et φιλόχριστος ille πατήρ commemoratur p. 247). — Fabri Stapulensis librum mihi praesto non fuisse haud magnopere doleo, cum fore ut in nostram rem ex eo redundet ullus fructus uix existimandum sit. Eae uero de quibus ille refert obscuritates et difficultates, quomodo a nobis explanentur ac prorsus tollantur, facile expedietur librorum nostrorum subsidio.

Octo igitur usus sum hac in editione codicibus bibli-
cis, quorum cum conspectum proponam p. 108, hic accuratius
disputandum erit de singulis codicibus et, si quae sunt, editio-
nibus, deinde de eorum mutua cognatione, postremo de uniuer-
sa canonum indole ac natura. Atque codex quidem

1) Cauensis n. 14 (= C) quam saepe a uiris doctis
nostrae aetatis laudetur, apud omnes harum rerum peritos
constat; sufficiat igitur monuisse totius codicis descriptionem
inesse in appendice libri, quem Morcaldi-Schiani-de Stephano
ediderunt Neapoli 1873 sic inscriptum: 'codex diplomaticus
Cauensis, tom. I'; nam post p. 287 appendix paginarum VI

+ 32 a Bernardo Caetano de Aragonia addita est, quae tota uersatur in describendo nostro codice biblico; prologi canonum Priscillianeorum ad codicis fidem adiciuntur ibid. p. 19 (= k) et adduntur etiam duo specimina scripturae, minutissimos et lectu difficiles ductus ostendentia. Codex habet 303 folia; magnitudo est $0,320 \times 0,265$; singulae paginae trinis columnis exarantur. Dubitant de librarii aetate, qui nomen suum 'Danila' inscripsit f. 166^v; alii enim saec. octauo tribuunt, alii posteriori aeuo; ego secutus sum eos, qui IX. saeculo librum ad dicunt et scripturam esse wisigothicam contendunt (cf. Wattenbach, *Anleitung zur lat. Palaeogr.*⁴ p. 23). — Continet cod. C omnes bibliorum libros et additamenta quaedam alia; contulit Wordsworth annis 1878 et 1879. Canones nostri in C exstant f. 253 sqq., magnifice adornati.

Angelus Maius, librorum inuestigator sagacissimus, cum nostrum codicem cognouisset (cf. *Script. uet. noua collectio*, t. III, II, 1828, p. 165 sq.), Ignatium Rossium totum librum transcribere iussit, ut celeberrimi codicis apographum bibliothecae Uaticanae insereret; exstat igitur hodie illud apographum, quod Rossius annis 1829—1831 se exarasse testatur in marginibus complurium foliorum, in cod. Uaticano insignito n. 8484 (= Γ). Ad Rossii deinde apographum (non ad C, uid. e. g. 113, 9—11; 115, 8 sq.; 122, 2; 131, 5; 132, 13; 140, 20; 143, 1) Maius canonum editionem fecit a. 1843 in *Spicilegio Romano* tom. IX (= e), sed sectionum numeros omnes omisit. Quae res primo me fefellit; Priscillianeos enim numeros obiter tantum in Maii praefatiuncula commemoratos tantopere a Uulgatae capitulis recedere non putabam ideoque, cum H. S. Sedlmayer uere anni 1886 in unius diei stationem monasterium Cauense (La Caua) prope Neapolim situm mea causa adiret, ut illos numeros exscriberet non petieram. Sed postquam ex Lipsiensi codice numerorum grauitatem cognouissem aliorumque mihi codicum numeri innotuissent, ad complendos hos numeros si non denuo ipsum C longius remotum, eius saltem apographum Romanum Γ in usum meum conferri oportere intellexi, id quod Edmundus Hauler intercedente Hartelio mihi praestitit. Postea ratiocinantem me fore ut textus quoque

illius codicis biblici miram qua utitur Priscillianus diuisionem prae se ferret, spes non destituit et ex apographi Uaticani marginibus omnes numeros ad textum Paulinarum epistularum adscriptos Paulus Geyer in meum usum mense Dec. 1887 excussit. Cum enim hos numeros marginales, quos nota γ insigniui, commodissime plerumque congruere intellexissem cum numeris post singulos canones usurpatis, reuocari iam poterant sectiones Priscillianeae ad Uulgatae diuisionem, id quod Faber Stapulensis (uid. supra p. XXVIII sq.) et Maius fieri posse desperasse uidentur; cf. infra in indicibus p. 169 sqq.

2) Duos canonum codices in Legionensi urbe (León) asseruatos ut in usum meum conferret, cordi erat Rudolfo Beer, mense Nou. a. 1887 ibi uersanti. Unus qui est ecclesiae cathedralis (= L) insignitur numero 6 et folia continet 275, magn. 0,360 $\times$ 0,240, binis columnis exaratus; fuisse dicitur hic codex conuentus SS. Cosmae et Damiani in 'Ualle de Torio'. Describitur codex in libello 'Noticias bibliográficas y catálogo de los códices de la Santa Iglesia Catedral de León por Rodolfo Beer y I. Eloy Diaz Iimenez, León (Garzo) 1888', p. XI. XXIII. XXX et 5—8. Scripturae wisigothicae tabularumque pictarum et litterarum initialium laudat Beer pulchritudinem. Scriptor 'Iohannes Diaconus' pluribus locis legentium precibus se commendat et (fol. 202. 211. 217) dicit se 'fecisse et pinxisse' librum; fol. autem 2 ad 'labyrinthi' figuram adscribitur 'Maurus abbati librum Uimara presbiter fecit' et fol. 233 ut legentes 'Uimarani peccatoris' meminerint rogatur. Inscriptionem quandam in fine codicis additam Beer et cum eo Berger ita legerunt, ut anno 958 aerae wisigothicae = 920 p. Chr. n. codicem scriptum esse contendant et errasse dicant Manuelem Risco, qui in libro 'Iglesia de León y Monasterios antiguos y modernos de la misma Ciudad, Madrid 1792', ubi p. 78 sqq. de nostro codice L (et de A p. 153 sq.) disputat, non 'era DCCCCLVIII', sed 'era DCCCCL . . . VIII' exhibuit; quod uitium transcripsit etiam Eguren, Memoria descriptiua de los Códices más notables de España, Madrid 1859, p. 46 sq. — Insunt in cod. L libri biblici ab Esaia usque ad apocal. et canones Priscilliani exstant fol. 231 sqq.

3) Codicem A, qui est collegii canonicorum apud S. Isidorum Legionensium (Real colegiata de San Isidro) anno 960 = era DCCCCLXVIII a 'notario Sanctioni presbytero' conscriptum esse docet inscriptio folii 515^v, in qua legenda uiros doctos prioris aetatis errasse R. Beer me certiore fecit, X exhibentes pro X i. e. XL. Non praetermittendum esse puto, huic inscriptioni historicae annexas esse scriptoris preces, ut pro se orent lectores; cuius inuocationis sermone satis barbaro conscriptae hic est finis: ». . . aminiculo suo iuuante sine culpa exhibeat simulque seīs coniungat. Amen. & peregrini o k̄mī (= karissimi) memento; cf. infra p. XLI et 179. Continet autem hic codex foliis 517 (magn. 0,470 × 0,345) omnes bibliorum libros, binis columnis et speciosissima scriptura wisigothica exaratos, pulchritudine tabularum pictarum superans omnes quotquot uidit Beer bibliorum codices. Canones Priscilliani, quibus nonnumquam contracta quaedam et abbreviata in hoc codice forma est (uelut 134, 13; 136, 5; 138, 6), exstant in A f. 457—460. — Asseruatur in collegio S. Isidori etiam apographum codicis A, quod S. Berger scriptum esse anno 1162 me docuit. — In Uaticano quoque codice 4859 collatio codicis A exstat facta a. 1587 in adiuuandam 'Sixtinam reuisionem', quam card. Carafa instituit.

4) Codex Toletanus (= T), nunc translatus in bibl. nation. Matritensem, — 2°, tripert. pag., 375 foll.; notior est hic liber uiris doctis qui in studiis biblicis uersantur quam meliores libri LA. Cum antea nostrum codicem descripsisset Burrielius (apud Areual., ed. Isid. I, p. 306) et collationes instituisset a. 1588 Chr. Palomares, quibus usus est Bianchini in Uindic. canon. script. (1740), p. XLIX sqq., nuper Gustawi Loewe descriptionem publici iuris fecit Hartel in 'Bibl. Hisp.' (= Sitzungsber. der Wiener Akad. 1886, tom. 112, p. 689—691); scripturae autem exemplum habes apud Ewald-Loewe, 'Exempla script. wisigoth.', tab. IX. Sed quod Loewe et ante eum alii putauerunt codicem saec. VIII scriptum esse, R. Beer qui et hunc codicem pro mea canonum editione contulit mense Ian. a. 1888, ualde negat esse credendum, librum sub annum 950 inceptum et anno 988 absolutum esse mihi persuadens. —

Difficilis lectu est hic codex, cum inter litterarum a et u, i et l, r et s formas nullum fere discrimen sit et manus quaedam secunda a manu prima parum diuersa multos locos male correxerit; inde a can. 64 aliud quidem atramentum et maiores ductus scripturae apparent, sed tamen primi esse librarii uidentur. Canonum textus interdum obtruncatur et abbreviatur, uelut in can. 13—16; singularem habet lectionem ad 134, 1. — Continet cod. T omnes bibliorum libros; nouum test. contulit Wordsworth 1882; canones Priscilliani exstant inde a pag. 321.

Quos modo enumerauimus codices, artius inter se cognatos esse infra cognosces; sed iam de eo codice est dicendum, qui alterius classis dux et princeps est.

5) Cod. Parisinus 9380, olim Mesmianus (= M), cuius libri apud multos nostrae aetatis uiros doctos fit mentio, inter quos praecipue Leopoldum Delisle nomino, qui totius libri descriptionem ita protulit in 'Bibliothèque de l'école des chartes, XL, année 1879', p. 5 sqq., ut addat etiam descriptionem codicis Aniciensis in ciuitate Podiensi (Le Puy) asseruati, qui cum M gemella cognatione coniunctus est. Utrumque librum iubente Theodulfo episcopo Aurelianensi scriptum esse (a. circiter 817 deposito et 821 mortuo) uersus docent a Delisle p. 6—8 et 24 sq. commemorati (cf. Duemmler, Poetae aevi Carol., tom. I, p. 440. 532 sqq.; in calce habes specimen scripturae); — utroque libro usus est Wehrich in edendo Augustini speculo, tom. XII huius corp. script. eccles., p. XLVII et 288 sqq. Adornati sunt splendidissime Theodulfi codices, scriptura minutissimis concepta est characteribus et binis currit columnis. Codicis M canones Priscilliani ut excuterentur in meum usum per Edm. Hauler mense Iunio 1886, intercedente Hartelio impetraui; Aniciensem autem codicem qui conferret neminem inueni. Ex cod. M specimina quaedam sectionum ad textum Paulinum adscriptarum mihi suppeditauerunt S. Berger et Ios. Zycha aestate a. 1888 (uid. infra p. XLII sq.). — Continet M foliis 348 (magn. 0,320 × 0,210) omnes libros biblicos; Priscilliani canones exstant fol. 287 sq.

6) In codice Uaticano 5729 (= V) inesse canones Priscillianos cum cognouissem ex Zachariae bibl. Pistoriensi p. 66

et ex Montefalconii bibl. bibl., tom. I, p. 140, in usum meum contulit Edm. Hauler anno 1886. Liber ingentis est uoluminis, folia continens 465, per trinas columnas dispositus, tabulis pictis ornatus, scriptura ampla exaratus saeculo X. Fuit olim Farfensis monasterii, deinde inter codices reginae Christinae delatus est. Hoc libro usus est Sabatarius (tom. I) ad edenda libri geneseos capitula 154; usus est etiam Ios. Mar. Thomasius (op. omnia ed. Uezzosi, tom. I, p. 445) ad edenda capitula 72 epistulae I ad Corinth.; ex eis autem, quae supra p. XXVIII protulimus ex Thomasia libro, eum in hoc codice Priscilliani canones latere non animaduertisse credas. — Continet V omnes bibliorum libros; canones incipiunt f. 432. — Collati sunt pro me a Paulo Geyer mense Dec. a. 1887 etiam numeri marginales ad textum complurium epistularum adscripti (desunt numeri inde a I. Cor. 1, 1 usque ad Eph. 4, 14, desunt etiam ad II. Tim. 4—6 et ad Philem.). Horum numerorum (= φ) infra instituetur comparatio cum γ .

7) Codex Pistoriensis capituli (= **P**) num. 151 (G. 82), maioris formae, saec. X uel XI, a Zacharia in 'bibliotheca Pistoriensi' (= Pistoja), Aug. Taurin. 1752, p. 4 descriptus, ubi p. 67—77 ex eodem codice eduntur canones. Quam editionem (= **p**) cum multis laborare uitiis uiderem, Paulo Geyer anno 1887 mandatum est, ut ipsum codicem conferret. Est autem codex paginarum 332, binis columnis exaratus; praebet praeter eos quos Zacharias noui testamenti libros nominat etiam euangeliorum fragmenta et act. apost. Canones incipiunt p. 327. Ad codicis menda (uelut 111, 8; 117, 17; 123, 2; 125, 6. 19; 129, 13; 132, 10; 142, 19; 143, 2; 144, 3) alia uitia addit p his fere locis 111, 17; 112, 9; 115, 11. 15; 117, 22; 118, 4. 5; 121, 16; 124, 21; 137, 7; 145, 19. In conficiendo apographo suo Zachariam arabicis numeris usum esse, in quibus postea uel ipse uel typographus errauit, docent hi loci: 117, 6; 118, 15.

8) In Lipsiensis uniuersitatis bibliotheca Paulina canonum codicem (= **II**) asseruari secundum Felleri (1636) catalogum p. 63 et Montefalconium, (1739) bibl. bibl. I, p. 594 B Fabricius in bibl. lat. med. et. inf. aet., tom. VI, p. 12 (1754) enotauerat. Insignitus est codex num. 13 fol. max.; magn. 0,485

×0,355; binis col. exaratus est saec. XIII uel XIII et 291 continet folia. Insunt libri ueteris testamenti usque ad IV. Reg., praeterea psalmi, quos excipiunt canones nostri, ipsis Pauli epistulis non sequentibus. 'Opusculum nobile Magistri Moysis de Grecia' (agens de Hieronymi praefationibus biblicis, incipiens 'Praeteriere iam plures anni'), quod insertum est post IV. Reg. fol. 238—242, etiam in codd. Parisinis, bibl. nat. 548 saec. XIII (fol. 31) et 15732 saec. XII/XIII (fol. 175) exstare didici a Sam. Berger. — Contuli canones, qui incipiunt fol. 287, et alia multa ex hoc codice Wirceburgum benigne mihi transmissio mensibus Maio et Iunio a. 1886.

Diligenter curauit, ut ex omnibus quibus in apparatu meo uterer codicibus praeter canones conferrentur aliquot uel capitulationes uel praefationes ueteres uel scholia nec non loci quidam textus biblici; quas tamen res ab hac editione remouendas esse censui alioque loco mihi postea tractandas reseruauit. Alia inuenies de codd. CATM apud Carol. Uercellone, uar. lect. Uulg. bibl., 1860, p. LXXXIII—XCIII sqq., — de CLAT(M) et de cod. Aniciensi apud F. H. A. Scriuener, a plain introduction to the criticism of the new test.³, 1883, p. 350—360, — de CTM apud Petr. Corssen, epistula ad Galatas ad fidem optim. cod. Uulg. recogn., 1885, p. 7—12 sqq. (cf. Ludouicus Keller, Die Waldenser und die deutschen Bibelübersetzungen 1886, p. 114 sqq.).

Praeter eos quos nos adhibuimus libros enumerari possunt etiam alii canonum Priscillianeorum codices; plerique tamen posterioris aetatis sunt quam mei. Exhibent igitur canones praeter [9] Legionense apographum codicis A, quod supra p. XXXIII commemorauit, et praeter [10] codicem Aniciensem (uid. supra p. XXXIII, hi quoque codices biblici a Samuele Berger liberalissime per litteras mihi indicati:

[11]) Matritensis uniu. centr., num. 32, saec. IX — X (Complut. 2), formae grandis; cf. Iosé Villa-Amil y Castro, Catalogo de los Manuscritos de la biblioteca del nouiciado de la Uniuersidad central, Madrid 1878; J. Palmer, Journal of Philology t. VII, 1877. Rud. Beer mense Martio anni 1888 ad plagulas a me transmissas huius codicis tantam contulit

partem, quanta ut iudicium de eo ferretur sufficeret; intercedere uidetur inter huius et Toletani codicis adornationem Menaechmea quaedam similitudo, qualis est inter codices Theodulfi; sed in textu non semper conspirat cum T; *habet ad p.* 109, 1 *ed. meae*: PREMIVM SCĪ PEREGRINI EPISCOPI 109, 4 hordinatos 109, 5 coupositos 110, 1 ITEM ALIVS 110, 14 mira 111, 1 eā re 112, 10 Uale (= V! *deest tamen in XPO*) *post* 112, 10 *sequuntur Damasi uersus, deinde post epistularum Paulinarum catalogum* INCIPIVNT CANONES 112, 11 spiritus 114, 5 Cor. II. 17. 18. 19. 19 114, 7 sunt 114, 14 uentrem *om.* 117, 1 ascendens in celum 117, 10 *habet* mediator — sit 117, 16 fundamentum *om.* 118, 4 *habet* manifestatum — cognouit 118, 12 *habet* omnis — mendax 122, 13 uoluptas 122, 15 *habet* semper 123, 2 absentit.

[12]) Matrit. uniu. centr., num. 34, saec. XII—XIII (Complut. 3), formae grandis; Villa-Amil p. 12.

[13]) Matrit., museo arqueol., num. 485 = de Huesca (Oscensis), saec. XII, formae grandis; Hartel, Bibl. Hisp. = Wiener Sitzungsber. 113, p. 571; Ewald, Neues Arch. f. ält. deutsche Gesch. VI (1881) p. 353 sq.; — *inscriptio haec est ad* 109, 1 *ed. meae*: Proemium scī Peregrini episcopi; *post* 112, 10 *exhibentur uersus Damasi et epist. Paulinarum catalogus*; 112, 11 spiritus.

[14]) Paris., bibl. nat., num. 10 (Reg. 3560), formae maioris, saec. XII—XIII; canones exstant fol. 333 sq.; — 109, 3 que subsecuntur.

[15]) Paris., bibl. nat., num. 11535 (S. German. 20), formae magnae, pulchre exaratus, saec. XII; fol. 296 = 109, 3 *ed. meae*: Prologum subter abiectum 112, 11 $\overline{\text{XPS}}$ quoque deus.

[16]) Paris., bibl. nat., num. 16742 (olim Fuliensium = des Feuillants), formae magnae, saec. XII ex.; — 112, 11 $\overline{\text{XPS}}$ quoque deus.

[17]) In Monacensi denique codice 14023 (Emmeram. A. 23), formae maioris, saec. XV, fol. 575 inesse proemium Peregrini et prologum Priscilliani, canones uero ipsos deesse comperi per Henr. Schnorr de Carolsfeld, u. d.; *habet ad*: 109, 3 secuntur 109, 4 ordinatos 109, 5 coupositos correptis

(*pro correctis*) 109, 6 fuerant cum reliquis a catholico intellectu non discrepantibus ut erant composita exemplauī 110, 1 — 110, 4 (*carissime*) *om.* 110, 6 sagaciter (*pro sagaci indagine*) 110, 9 interpretari ea 110, 13 soleant 110, 15 firma constet 111, 13 texta e. q. s.

Orthographia in optimis canonum codd. tantopere discedit a nostrae aetatis more, ut remouendas esse a textu meo eas censerem formas, quae lectorem impedirent potius et uexarent quam instruerent; inuenies autem in eis quae iam promam exemplis nonnullos quoque errores, qui iam in cod. Wirceburgensi occurrebant.

[*a pro i?* iuuenalia 129, 2].

a et u maximam habent inter se similitudinem in CT aliisque interdum codd.

ae uel e pro e: aeclesia *PV*, elesia *T*, elaborasse *C*, aelegit *C*, aepistola *C*, epla *LAT*, est — erant — esset — erit — esse *C*, et *C*, aetiam *C*, etiam *LA*, eundem *C*, euangelium *C*, euenit *C*; — inreprehensibilis *C*, interpretaari *LA*, interpret. *CM*, saemen *C*; — diae *C*, indignae *C*, uasae *C*.

b pro p: baltismo *CLAT*, cabtius *C*, cabtiuitas *C*, conscribtos *A*, describtos *T*, rabtus *C*, scribta et scribturae *LAT*.

b pro u (betacismus): brabium *CLA*, brebis *L*, captibus *L*, contristaberat *LA*, delebit *L*, inpleberit *L*, inuolbatur *T*, iubenilia *A*, nobissimus *L*, nociba *L*, postulaberat *A*, praba *T*, predestinabit *L*, predicaberit *LT*, reconciliabit *LA*, regnaberit *A*, salbos *C*, salbentur *L*, sibe *L*, solbit *A*, subteradnotabi *L*, uibunt *L*.

e additur: perdictio *V*.

e omittitur: dialetice *TV*, eclesia *CT*, ocursuri *L*.

e pro qu: alicorum *L*, comodo *L*, corundum *LA*, cotum *L*; — subsecuntur et secuntur *plerique*; *eh pro qu:* chorum *L*.

d pro t: adque *CLA* fere ubique, caput *CL*, inquid *C*.

e additur: opereatur *T*.

e omitt.: helemosina *C*.

e pro ae: eterna *LT*, hedificare *C*, sepissime *CLTVP*, seculum *C*; — sane doctrine *LAT*, scripture *LAT*, que *CAT*, *sim.*

e pro i: terrestres 124, 2 *CL*, humanitate 135, 9 *LA*.

et om., cf. ad 114, 16; 140, 13.

h ante omnes uocales addit C, uelut habsconditus, hac, hangelus, hangularis, hante, hedificare, helementa, helemosina, hesca, himitari, hob, hobtunsio, hoccupatus, hoccursurus, hodor, holim, homnis, hopus, hordo, hornare, hubi, hultra, hunde, hunicuique, husus, hut, hutiliter, huxores, *sim.*; quod uitium hic illic etiam alios codices occupauit;

habent enim hab L, hac pro ac LTV haud paucis locis, holim V, helementa et helemosina P, hiniicem T, hob L, husus L; — in mediis uocubulis additur aspiratio: anthichristus C, apostholus C, Sathanas C, prohut C; — michi, nichil P; Iachobus, chatolicus V.

h *omittitur: abere V, abitare T, inabitare V, eres L, exhibitio CLAV, exortari CLATV, ostes T, ostia LTV, innis T; — tesauri LT, Timoteum T.*

i *omittitur: srahel CLT.*

i *pro e: absentit A, colliga L, dius L.*

i *et I litterae in codd. uetustis inter se simillimae sunt, cf. ad 109, 3; 110, 8.*

i *pro y: helemosina C, innis T, misterium VP, sillogismis LATV.*

in *additum uel omissum, uid. ad 117, 18; 118, 20; 139, 5; 145, 13; 146, 4. (6 ante omuemque?)*

k *pro e: kanon PII, karissime LTVPII, karitas LV, catholicus II.*

m *parasiticum: ad 126, 1 M; ad 126, 2 VP; ad 140, 12 sq. P.*

m *oppress.: ad 121, 3 A; ad 134, 2 LV; ad 136, 18 V; ad 146, 18 LV.*

n *inseritur: thensauri C.*

n *saepissime retinent praepositiones in componendis uocubulis, uelut in-
pudentia, commendare, sim.*

o *pro u: domos CL ad 124, 2; luxoria MV.*

p *omittitur: promti CLT, salmis T, sumserit LT, tententur AT.*

q *pro qu: consequuti T, qeḥ P, qu^um M.*

qu *pro e: consequuti M, persequutor M, quoapostholus CLTV, quohere-
des CLAT, quur CLATM.*

r *et s in LAT maximam habent inter se similitudinem.*

r *omittitur: exprobet L, faterna T.*

s *parasiticum: cf. (ad 112, 8 L); ad 136, 4 LA; — descerpens T.*

s *omittitur: abtinere A, exitant pro existant L, expectant CLATMII;
cf. detracto pro destructo L ad 119, 6; inimicitia L 119, 5; uidua L
129, 4; ibique pro sibiue LT 141, 1.*

s *pro x: testum T, iusta V.*

t *pro d: aliut T, illut LAV, set L.*

u *pro b: deuere T, elauorasse L, laourant A, inuestigauiles T, inuisiuilis A,
liuera L, liuidinis L, pleui LA, prouare L.*

x *pro s: dextruit CLAT, milix C, textimoniis T.*

y *pro i: ayt LA, hymago C, ymago L, layeorum L.*

In edendis nominibus gentium, ad quas scribit Paulus, librorum uarietates non enumeravi; interdum confunduntur Col. et Gal., Philipp. et Philem. nec constant sibi singuli co-
dices; habes enim e. g. haec:

Gls et Gfas = ad Galatas L; Gf. T; — Ephes. CF; Efes., Efes, Efss L;
Ef, Eff T; — Philp. F; Flps, Phils L; Fl., Filip T; Philp., Flp. V; —
Cols L; Cfo T; — Tsles, Tsls, Tsl L; Tes., Ths., Thes., Thess. M; Tesls.,

Tesat., Teste. *V*; — Timt. *V*; Tym. *II*; — F4m *T*; F4m *M*; — Hebr., Ebr. *Γ*; Ebr. *L*; Hebr., Ebr., Ebre *A*; Hbr. *T*, Heš. *M*; Ebr., Ebrs *V*; Hebr. *II*.

In textus forma etsi duae potissimum codicum classes discernuntur, multorum tamen locorum ea est natura, ut mirum quantum singuli codices deflectant a norma et alterius classis lectiones adoptent; talia inquireribus maioris momenti erunt haec fere lectiones:

109, 3 <i>MPH</i>	117, 9 <i>MVPH</i>	133, 19 <i>TP</i>
109, 4 <i>TMVPH</i>	120, 18 <i>LTMVPH</i>	134, 13 <i>MVH</i>
109, 5 <i>LTMVPH</i>	125, 3 <i>LMPH</i>	137, 15 <i>MVH</i>
109, 7 sq. <i>MVPH</i>	125, 13 <i>TMVPH</i>	138, 15 <i>MVPH</i>
110, 10 <i>TH</i>	129, 12 <i>MPH</i>	140, 12 <i>TP</i>
110, 15 <i>MVPH</i>	131, 20 <i>TMVPH</i>	144, 1 <i>TMVPH</i>
112, 11 <i>MH</i>		

In constituendis textus uerbis et in stabiliendis sectionum biblicarum numeris praecipue codices *C(I)LAT* secutus sum, earum quae in A et T insunt lacunarum et abbreviationum ratione non habita. Alterius autem recensiois, (*MH* et *VP*), quae maiori elegantiae studet sermonis latini et interdum a bibliis recedit (uelut 112, 11 et 125, 5), Theodulfum uel eius aequalem conicere ausim auctorem esse. Postposui igitur uetustissimum M, existimans in codicibus potissimum CL Peregrini et Priscilliani uerba seruata esse. Sed ne hi quidem omnibus locis erant sequendi, uelut 129, 1; 137, 11. Codex T ad 134, 1 et V ad 112, 10 (cf. Matrit. uniu. centr. 32, supra p. XXXVII) singulares praebent lectiones, quarum illam remoueri a textu meo, hanc dubitanter recepi.

Omnes numeros canonibus adiectos romanis quae dicuntur formis in codd. exaratos esse dixi ad p. 113, 3; in quibus quam saepe librarii errauerint hic enumerare longum est; confundebantur enim non paucis locis I et L, II et U (= V), X et X̄ (apud scriptores wisigothicos = 40). Deinde in omnibus fere codicibus apparent lacunae quaedam, ubi scriptor aut omnes aut, quod saepius accidit, aliquot sane numeros omisit in aliis codicibus seruatos. Ego in apparatu meo minores huiusmodi lacunas, ne in maiorem quam utiliorem molem excresceret opusculum, consulto non semper indicaui, sufficere ratus, si

eos exhibuissem locos, ubi numeri ipsi a consensu plurimorum codicum aperte discederent.

Quis fuerit ille 'sanctus Peregrinus episcopus', qui Priscilliani canones emendasse sibi uisus est, non satis constat; uid. tamen indic. rerum s. u. Peregr. et supra p. XXXIII. Locos autem quosdam undecim tractatum contemplantibus lectiones uersionis cuiusdam biblicae Peregrinus induxisse uidebitur diuersae ab ea, qua usus erat Priscillianus; cf. e. g. (ad Rom. 1, 20) p. 29, 3 cognosci et 116, 3 conspici; (ad I. Tim. 2, 15) p. 20, 13 procreatio et p. 134, 2 generatio [*sed cf. etiam* I. Tim. 5, 14 procreare *Uulg.*]; (ad Hebr. 10, 29) p. 7, 4 tormentis obligari et 142, 20 passionibus tradi (*ubi mereri supplicia Uulg.*). — Multis locis etiam nunc uetus translatio seruatur, uelut 116, 9 inscrutabilis; 117, 17 et 125, 12 omnis; 118, 3 et 121, 1 sacramentum; 119, 22 deputare; 120, 7 altus; 122, 2 uenire; 122, 5 confabulationes; 123, 1 prudentia; 123, 8 per; 124, 1 exterior; 125, 19 auaritia; 126, 1 cottidiana exhibitio et tegumenti sufficientia; 127, 14 lucrifacere; 130, 7 magister; 131, 4 deseruire; 134, 15 monile; 135, 21 uiuere; 136, 5 solum; 138, 14 peccatum; 140, 21 Petrum; 142, 20 passionibus tradi; 143, 7 scire; 145, 3 ratio.

In Priscilliani nouo testamento aeque atque in aliis quibusdam biblicorum recensionebus [cf. e. g. Gregory, proleg. ad Tischendorfii ed. VIII nou. test. gr. (1884) p. 140; P. Corsen, ep. ad Gal. p. 8 fin.] epistolam ad Colossenses post II. Thess. locum habuisse cognoscimus ex 114, 12. 13; 124, 18. 19; 127, 9. 10. 22. 24; 129, 5. 6; 130, 21. 22 al. Quod uero Priscillianus in traet. III (= p. 55, 12 sqq. ed. nostr.) auctoritatem epistolae ad Laodiceos tueri uideatur, etiam in canonibus eam olim adhibitam fuisse suspiceris nec desunt huius rei uestigia quamuis exigua; hanc tamen epistolam, quam 'ab omnibus explodi' iam Hieronymus (uir. ill. c. 5) dicit, Peregrinum sustulisse ex canonibus et ideo numerum XV mutasse in XIII (p. 111, 2. 13) est quod credas.

In ipso Paulinarum epistularum corpore hunc seruant ordinem nostri codices CLATVP: Rom., I. et II. Cor., Gal., Eph., Philipp., Col., Laod., I. et II. Thess., I. et II. Tim., Tit., Philem., Hebr.; idem ordo est in M et Anic. codice, in quibus tamen ep. ad Laod. omittitur.

De eorum, qui ad textum epistularum Paulinarum in marginibus codicum adscripti sunt, condicione numerorum haec fere dicenda sunt. Examinati sunt in usum meum accuratius margo codicis $\Gamma = \gamma$, qui ad omnes epistulas, et margo codicis $V = \varphi$, qui ad nonnullas epistulas (uid. supra p. XXXV) numeros marginales habet additos; ex margine codicis $M = \mu$ supeditavit quaedam S. Berger, primos et postremos uniuscuiusque epistulae numeros ex T exscripsit R. Beer; in Λ nisi in initio epist. ad Rom. numeri marginales non adscribuntur, in LP omnino deesse videntur. Ex ea quae sequetur tabula multo facilius singularum sectionum initia ex γ cognosci posse intelleges quam ex φ , in quo singulis quibusque sectionibus multi loci paralleli addi solent. Cuius rei ut exemplum ostendatur, proponam initium epist. ad Rom. et insigniam eos qui in codicibus minio exarati esse solent canonum in margine nominatorum numeros signis romanis, sectionum uero numeros (in codd. item romanos, sed atramento scriptos) signis arabicis:

<i>Uulg., epist. ad Rom.</i>	γ	φ	μ
	1		
1, u. 2 quod . . .	k. XVII	—	—
		19	
		5. 2. 18	2
1, u. 4 qui	—	k. XVI	LXXXVIII
	2		
1, u. 4 secundum .	k. XVI	—	—
		45. 46. 47. 94	
1, u. 5 per	k. XXIII	k. XXII	—
		3. 114	
1, u. 7 gratia . . .	—	k. XLIII	—
			3
1, u. 8 primum . .	—	—	XLIII
	3	3. 119	
1, u. 8 quia . . .	k. X [~] III	k. XL	—
1, u. 9 testis . . .	k. X [~]	—	—
	4	4. 7	4
1, u. 11 desidero . .	k. VIII	k. VIII	VIII
		4. 87. 95 (leg. 115)	
1, u. 13 nolo . . .	k. LXXXV (leg. LXXV)	k. LXXV	LXXV
	5	73. 74. 82. 84	5
1, u. 16 non	k. XVI	k. XXV	k. XVI

<i>Uulg., epist. ad Rom.</i>	γ	φ	μ
	6	6. 13	6
1, u. 18 reuelatur . . .	k. LXXXVIII	k. LXXXVIII	LXXXVIII
1, u. 18 eorum . . .	k. LII	—	LII
		6. 9	
1, u. 19 quia . . .	—	k. LII	—
		4. 7	
1, u. 19 deus . . .	—	k. VIII	—
			7
1, u. 20 inuisib. . .	—	—	VIII
	7		
1, u. 20 a creatura . . .	k. VIII	—	—
		8. 9	
1, u. 20 sempiterna . . .	—	k. VII	—
	8		
1, u. 20 ut sint . . .	k. VII	—	—
			8
1, u. 21 quia . . .	—	—	LXVIII
1, u. 21 non . . .	k. LII	—	—

Quae cum ita se habeant, recte me γ ducem elegisse spero iudicaturos esse uiros doctos; itaque et eos qui inter Γ et γ concinunt numeros in paginis 113—147 meae editionis pinguioribus litteris exhibui. Simul cognoscitur, ex φ et μ quoque multis locis confirmari lectiones nostras illorum numerorum, quos post singulos canones annexit Priscillianus; quam rem quamquam in φ per omnes 90 canones strenue obseruavi, tamen peculiari typorum forma indicare nolui; nonnumquam autem et ex γ et ex φ quaedam uitia siue in canonum siue in sectionum numeris admissa notavi in apparatu meo. Quodsi in codicibus sectionum initia non semper ad uerbum conspirant, non mei fuit muneris has omnes extricare leues uarietates, quas ex discrimine duarum nostrorum codicum classium ortas esse opinor. Suppleant igitur talia qui in historiam textus Paulini indagandam studia sua conferunt et quibus maior etiam quam mihi praesto erit copia librorum; omnium autem codicum numeros marginales aut apertis uitiiis aut difficultatibus laborare neminem fugiet, id quod in re tam spinosa et ambigua librariis facile ignosces; sed eam, quam ex γ h. e. ex optimi nostrorum codicum apographo proposui tabulam pag. 169—174, ut optime concordat cum Uulgatae uersibus a me in apparatus prima parte (p. 112—147)

rite delectis, sic reducendorum numerorum semper fundamentum manere posse meo iure confido.

CAPUT IV. DE OROSII CODICIBUS ET EDITIONIBUS.

Commonitorium Orosianum inest in Augustini nonnullis codicibus et editionibus ante eum Augustini librum, quem responsionis loco dedit ad Orosium contra Priscillianistas et Origenistas. A me duo codices adhibentur hi;

A = cod. Laudunensis (Laon) num. 330, s. IX; commemoravit eum olim Montefalconius, bibl. bibl. II, 1296 A; nunc describitur in 'Catalogue général des manuscrits des bibliothèques publiques des départements', Paris 1849, tom. I, p. 184, ubi totus codex saec. VIII uel VIII tribuitur. Accuratiore debeo Carolo Wotke, qui profectus in urbem Laudunensem codicem in meum usum excussit. Sunt igitur 62 folia in 4°, quorum fol. 1—47 manu saec. X exarata sunt et praebent Sancti Basilii regulam; sequitur noster Orosii liber in fol. 48—51 manu saec. VIII scriptus, quem excipit Augustini liber ad Orosium (fol. 51—58); in fine codicis i. e. fol. 59—62 sequuntur quidam articuli breuiores („Aliud est in Adam peccasse — in suis sacramentis; — Generalem iustitiam non uiolat nisi libidine transgressus fuerit — perhibentur autem ubera feminarum ex die con . . .“).

B = cod. Paris. 2093 s. XIII. Fuit olim ecclesiae Sancti Amandi in Pabula (monast. Elnonense), postea inter cod. Tellerianos delatus est, deinde Reg. 3633; — magn. 0,370 × 0,250. Describitur in catalogi codic. manuscr. bibl. reg. parte III, tom. III (Paris 1744) p. 237; continet multos Augustini libros et in fine Gilberti poema de incendio monasterii Sci. Amandi libris quattuor, deinde epitaphia quaedam. Orosii commonitorium incipit in fol. 120; sequitur Augustini responsio. Collationem a Maximiliano Bonnet factam benigne mecum communicauit Carolus Zangemeister (cuius cf. ed. Oros. p. XXXVII).

De eis codicibus Uaticanis (et Sigiramuensi seu Sci. Cigranni codice), qui in ueteribus editionibus nominantur, certiora proferre nequeo, cum uiris doctis, quos ut in bibl. Uaticana eos libros inuestigarent adieram, haec res non satis procederet. — Postero editori etiam ille quem nominat Montefalconius, b. b. II, 1291 A liber ecclesiae Bellouacensis adeundus erit, quem tamen in recentioribus catalogis non inuenio.

Editiones quae quidem mihi praesto erant ueteres cum inter se nisi rebus orthographicis et interpunctione differre non soleant, unam Augustini Benedictinorum editionem (1688) = $\mathfrak{D}$ in apparatu meo adhibui, contentus addere ex alia editione, quae prostat in Gallandii bibl. uet. patr. VIII, 174 (Uenet. 1773), notam quandam in $\mathfrak{D}$ non obuiam (uid. 155, 18 ed. meae). Gallandium repetiit anno 1846 Migne, patr. lat. tom. 31, col. 1211—1216.

Auctoris nomen simpliciter fuisse Orosium, non Paulum Orosium asserit Gams, hist. eccl. Hisp. II, 2, p. 257; quam rem, cum praesertim codices mei probent, uellem in titulis p. 149. 151 ed. meae obseruassem; cf. tamen Zangemeisterianae editionis titulos et apparat. erit.

Editionum priorum capitula seruaui, quamquam in A non indicantur; adieci locos parallelos ex Augustino petitos, ex quibus quae Orosius raptim conseripserat (uid. ind. rer. s. u. Oros.) quanta credulitate Augustinus exceperit apparebit.

Restat ut gratias agam eis, qui in hac editione adornanda me adiuerunt. Et liberalissime quidem Regis Bauariae Summum Ministerium permisit, ut aestate anni 1886 per IV menses scholarum officio habendarum solutus totum me dederem Priscillianicis studiis; cuius tamen otii magna pars illapso mihi in morbum periit. Academiae deinde Caesareae Uindobonensi Guilelmus de Hartel et Carolus Schenkl auctores exstiterunt, ut in meum usum quotquot opus erat codices biblici conferrentur. Praeter eos autem uiros doctos, quos conferendorum librorum munus subiisse supra in cap. III et IIII dixi, grato etiam animo mihi colendi sunt Dietericus Kerler,

bibliothecae Wirceburgensis praefectus, qui ut codicem W. transcriberem totiensque singulos locos inspicerem facile permisit, Guilelmus de Hartel uir summus et Samuel Brandt amicus beneuolentissimus, qui in corrigendis plagulis me adiuuerunt, Hermannus Roensch uir uenerabilis, qui, cum in tanta citationum biblicarum mole ne me fugissent uererer aliquot loci, duodeuiginti locos mihi indicauit a me autea praetermissos (uelut IV. Esdr. cap. 14), Samuel Berger et Theodorus Zahn, qui ad quaestiones biblicas mihi responderunt, Adamus denique Eussner, uir humanitatis eximia.

Quodsi cunctantem me et quaedam incepta magis quam absoluta esse intellegentem non pauci monuerunt uiri docti, ut quanta possem celeritate quae inuenissem ederem, equidem quamuis saepe impeditus muneris publici angustiis tamen neglegere id consilium nolui et hac mea editione principe eiusque commentariis et indicibus firma saltem fundamenta et substructionem fidam me comparasse spero, in quibus aliorum insistant et theologorum et philologorum studia. Prodeat igitur auctor, quem tam longa texerat obliuio, propitiosque inueniat iudices et sibi et editori.

Scribebam Wirceburgi mense Augusto a. 1888.

Georgius Schepss.

I.

PRISCILLIANI

TRACTATVS VNDECIM

IN

CODICE WIRCEBVROGENSI

NUPER REPERTI.

Codex Wirceburgensis *Mp. th. q. 3*, saec. V uel VI exaratus.

Signo		paginae finem indicant		
"		folii	"	"
"	l	uersus	"	" (in app. crit.)
"	1	1	inclusi ea quae ita <i>exstant in rasura</i> , ut quid antea scriptum fuerit dici non possit.	

PRISCILLIANI

LIBER APOLOGETICUS.

Wirceb. fol.

Etsi fides nostra nullis uitae offendiculis impedita secu- 1
rum catholicae dispositionis iter tendens ad deum libera sit,
5 tamen, quia zabolica obtrectatione pulsata in eo quod percuti-
tur plus probatur, gloriosum nobis uidimus, beatissimi sacer-
dotes, ut non redarguente conscientia, quamuis frequentibus
libellis locuti fidem nostram hereticorum omnium doemata damna-
uerimus et libello fratrum nostrorum Tiberiani, Asarbi et cete-
10 rorum, cum quibus nobis una fides et unus est sensus, cuncta
doemata quae contra Christum uideantur esse | damnata sint
et probata quae pro Christo, tamen etiam nunc, quia id uultis,
sicut scribtum est parati semper ad confessionem omni

13 I. Petr. 3, 15.

5 *Hilarius Pict., de trin. lib. VII, 4*: ecclesiae proprium est, ut tum
nincat cum laeditur, tunc intelligatur cum arguitur e. q. s. 9 *Hieronym.,*
uir. ill., c. 123: Tiberianus Baeticus scripsit pro suspicione, qua cum Pri-
scilliano accusabatur haeseos, apologeticum tumentis compositoque ser-
mone; sed post suorum caedem, taedio uictus exilii, mutauit propositum
e. q. s. *Sulp. Sev., chron. II, 51, 4*: damnatique Asarinus (ita Halmii
cod. P, Asarinus b) et Aurelius diaconus gladio, Tiberianus ademptis bonis
in Sylinancim insulam datus.

1 Codex inscriptione caret 3 Verba **ETSIFIDES — CATHOLICAE**
DIS¹, quae tres uersus complent, rubro colore exarata sunt. **OFFENDICULIS**,
litteris ff leui rasura corrosis 4 **LIBERAES**^t, € (in **EST**) lin. del.
9 **LIBELLOS** punctum posterior manus supposuit [man. I si quid de-
lendum est supra uersum punctum ponere solet]; similiter litt. **S** abun-
dat fol. 15^a, 45^a, 88^b, 120^b, 121^a, 122^a, 129^a, 140^b 11 **UIDENTUR**
ETPROBATAQUEPROXRO
12 **SINTIAMEN**, **ETPROBATA** man. I, **QUEPROXRO**
man. II, ut uid.

poscenti nos rationem de fide et spe quae est in nobis tacere noluimus, quod iubetis. Etenim confessione repetita licet in oculis uestris sit omne quod uiuimus et constituti in fidei luce nulla tenebrosae conuersationis secreta sectemur, non abnuimus tamen, ut etiam ignorantibus nos satisfaceret, ne quis in nos credens male alteris inueniabili errore peccaret, non recusantes quin ostenderemus ore quod credebamus in corde. || Quamuis enim gloriari in his quae fuimus non oporteat, tamen non ita obscuro editi ad saeculum loco aut insipientes uocati sumus, ut fides Christi et eruditio credendi mortem nobis potius adferre potuerit quam salutem. Ad haec enim, ut ipsi nouistis, peractis omnibus humanae uitae experimentis et malorum nostrorum conuersationibus repudiatis tamquam in portum securae quietis intrauimus. Agnoscentes enim quoniam nemo nisi ex aqua et spiritu sancto renatus ascendet in regna caelorum, castificauimus animas nostras ad obaudiendum fidei per spiritum et repudiatis prioris uitae desideriiis, in quibus erubescibamus, ad innouatae iter gratiae simbolum catholicae obseruationis accepimus, quod

4 cf. Es. 9, 2.   7 cf. Rom. 10, 10.   15 Io. 3, 5.   16 castif.]
I. Petr. 1, 22.   17 prioris] I. Petr. 1, 14.   18 in quib.] Rom. 6, 21.

9 *Sulp. Ser., chron. II, 46, 3*: ab his Priscillianus est institutus, familia nobilis, praediues opibus, acer, inquis, facundus, multa lectione eruditus, disserendi ac disputandi promptissimus. 13 *Hilarius Pict., de trin. lib. I, 3*: in cuius bonitate . . . . tamquam tutissimo sibi portu familiarique requiesceret; *lib. XII, 1*: tendimus tandem . . . . ad tutum securae fidei tranquillumque portum, ad optatae quietis sinum.

2 NOLUIMUS] displicet mutare in NOLUERIMUS, quamuis UT praecedat IUBETIS ETE^{NIM} CONFESSIONE, ETE exstat in rasura, fuit EN 5 NOSTRIS SATISFIERET, E ex I corr. 9 AEDITI, A lin. del. 14 SECURAE, A lin. et puncto del. 15 ASCENDE^TRE, fuit ASCENDET 18 ERUBESCIMUS^{BA}, litt. E (in BE) punctis notata, sed non superscribitur I 19 OBSERUATIONES, E perperam ex I corr.

tenemus, ut intrantes lauacrum, redemptionem corporis nostri,
 et baptizati in Christo induti Christum inanem saeculi
 gloriam respuentes ipsi uni uitam nostram sicut dedimus dede-
 remus, qui peccatorum remissione concessa passus ipse pro
 5 nobis et redemptionem animis nostris praestitit et salutem.
 Quis enim est qui legens scribaturas et unam fidem unum
 baptisma unum deum credens hereticorum dogmata stulta 3
 non damnet, qui, dum uolunt humanis comparare diuina, diui-
 dunt unitam in dei uirtute substantiam et magnitudinem Christi
 10 tripertito ecclesiae fonte uenerabilem Binionitarum scelere parti-
 fiuntur, cum scribunt sit: ego sum deus et non est alius
 praeter me iustus et saluator non est praeter me, et:
 ego primus et ego posthaec et praeter me non est deus;
 quis sicut ego? item alibi: ego sum et ante me non fuit
 15 alius et post me non erit similis mihi; ego deus et non
 est praeter me qui saluos faciat; | et iterum Moyse di-
 cente: dominus deus noster deus unus est, et Hieremias
 ait: hic est deus noster nec reputabitur alius absque
 eum qui inuenit omnem uiam sapientiae et dedit eam
 20 Iacob puero suo et Istrahel dilecto suo; posthaec in
 terris uisus est et eum hominibus conuersatus est. Ipse
 est enim qui fuit est et futurus est et uisus a saeculis uer-
 bum caro factus inhabitauit in nobis et crucifixus deuicta
 morte uitae heres effectus est ac tertia die resurgens factus

2 Gal. 3, 27. 6 Eph. 4, 5. 6. 11 Es. 45, 21; Hos. 13, 4. 13 Es. 44, 6.
 14 Es. 43, 10. 11. 17 Deut. 6, 4. 18 Bar. 3, 36—38. 22 Io. 1, 14.

1 **REDEMPTIONEM**] appositionis loco auctor haec addidisse uidetur
 ad 'lauacrum', sed fortasse scribendum est 'lauacrum redemptionis corporis
 nostri et'. 4 **REMISSIONEM**, cf. quae dixi de litt. M parasitica in
 praefationis cap. II 8 **UOLUNT**] supra uersum leuis rasura 9 **UIR**
TUTEM, m lin. del. **MAGNITUDE**, de oppressa saepius littera M
 uid. praef. cap. II 10 **BINI_LONI_JTA_L RUM**, l ras. et lin. del.;
EBIONITARUM legendum esse censeo. 15 **MIBI_KECO**, uid. quae dixi
 de signo κ in praef. cap. II 18 **AIT**
HIC 20 **PUERO^{SUO}**, uid. infra
 fol. 89^b

futuri forma spem nostrae resurrectionis ostendit et ascendens ||
 4 in caelos uenientibus ad se iter construit totus in patre et
 pater in ipso, ut manifestaretur quod scribturn est: gloria in
 excelsis deo et pax hominibus in terra bonae uolun-
 tatis; sicut Iohannes ait: tria sunt quae testimonium di- 5
 cunt in terra aqua caro et sanguis et haec tria in
 unum sunt, et tria sunt quae testimonium dicunt in
 caelo pater uerbum et spiritus et haec tria unum sunt
 in Christo Iesu.

Et quia uultis nos ire per singula ut quod credimus elo- 10
 quamur, licet nostrum sit studere de uobis, tamen, quia secun-
 dum | institutum dei, qui, cum operibus quis esset ostenderet,
 uoluit tamen quis esset a discipulis suis uel quis crederetur
 audire: quia uultis etiam nos uobis probare quod nostis, ueniam
 petimus si aut adserentes fidem nostram aut distruentes ea, 15
 quae ad deprauandas mentes infidelium error insinuat, latius
 eloquemur. Illorum enim culpa est, qui, dum plura in Christi
 homines mentiuntur, prolixius nos respuere ea, quae sibimet
 ipsis obiciunt, fecerunt. Anathema enim sit qui Patripassianae
 5 heresis malum credens catholicam fidem || uexat, cum scribturn 20
 sit dicente Petro: tu es Christus, filius dei uiui, et alibi:
 qui habet filium, habet uitam, qui non habet filium,
 non habet uitam, et iterum ipso dicente: ego et pater
 unum sumus, adque alibi: ego in patre et pater in me;
 ad cuius rei testimonium accessit etiam in euangelio daemo- 25
 niaca confessio dicens: tu es Christus filius dei; quid

2 cf. Io. 14, 11. 3 Luc. 2, 14. 5 I. Io. 5, 8. 7 (est illud quod
 dicunt 'comma Ioanneum'). 21 Matth. 16, 16. 22 I. Io. 5, 12.
 23 Io. 10, 30. 24 Io. 17, 21. 26 Matth. 8, 29; Marc. 1, 24.

2 ^{CON} PRAES_{TRU}IT, PRAE lineis del., TR et anterior pars litterae U
 in rasura exstant; fuisse uidetur PRAESTITIT, cf. fol. 38^b et 80^a

3 ipso ^{UT} 10 quid, ^O lineis del. 19 FECERUNT^K ANATHE^MMA, uid.
 supra pag. 5 ad lin. 15 PATRIPASSI^ANE, erat PATRIPASSI^ONE
 QUINONHABET^IFILIUMNONHABET

22 UITAMETERU^(UITAM) 25 KAD] de signo K uide
 supra ad lin. 19

uenisti ante tempus perdere nos? Quod ideo positum
nouimus, non quod daemonum testimonium deus uellet, sed ut
homines ad imaginem et similitudinem dei facti deterioribus
tormentis obligarentur, si ista nescirent, quae etiam dae-
5 mones confitentur. | Nobis autem unus deus pater, ex quo
omnia et nos in ipso, et unus dominus Iesus Christus,
per quem omnia et nos per ipsum. Ad quorum stultitiam
Nouatiana accedit heresis, quasi uero crudescente semper errore
peccati repetitis baptismatibus purgarentur, cum unum ba-
10 ptisma unam fidem unum deum apostolica scriptura teste-
tur et sciamus praeter id quam quod euangelizatum est
nobis nec angelum de caelis si aliud dixerit audien-
dum. Nos autem semel baptizati in Christo relinquentes
ea quae praeterita sunt in priora nos extendentes ||
15 adprehendere uolumus in quo adprehensi sumus, quo-
niam praeter unum Christum Iesum unum in fide aliud quam
unius baptismatis praesidium non habemus, scientes quoniam
Christus uenit in carne, ut peccatores saluos faceret
et redemptos in sese ad perennis uitae instituta repararet. Qui
20 autem negat Iesum Christum in carnem uenisse, hic
antechristus est et perditio eius non indormiet dicente
apostolo: qui negat filium nec patrem habet, qui autem
confitetur filium et filium et patrem habet. | Anethema
autem sit doctrina Nicholaitarum partemque cum Sodoma ha-
25 beat et Gomora quisque odibilia deo sacrilegia aut instituit aut
sequitur. Anethema sit qui legens grifos aquilas asinos

3 cf. Hebr. 10, 29 et Prisc. can. LXXIX. 5 I. Cor. 8, 6; cf. Prisc.
can. XXV. 9 Eph. 4, 5. 11 Gal. 1, 8. 9. 13 Philipp. 3, 13. 12.
18 I. Tim. 1, 15. 20 cf. I. Io. 2, 22 et Prisc. can. LXXXVII. 21 per-
ditio] II. Petr. 2, 3. 22 I. Io. 2, 23. 24 cf. Es. 1, 9; Rom. 9, 29.
26 cf. Lev. 11, 13. 44; Deut. 14, 12; Sap. 11, 16.

2 **DAEMONIUM**, 1 ras. del.; cf. infra p. 15, 12 et Zingerle, Wiener Stu-
dien VIII, p. 341 8 **CRUDESCENTE**, [ex] corr. 18 **CARNE**] cf. Roensch,
It. et Uulg., p. 406 sq.; Archiv f. lat. Lexikogr. III, 320 23 **ANETHEMA**]
ita codex 24 **DOCTRINAE** 25 **QUISQUE**] nolui mutare in
QUISQUIS 26 **ANETHEMA LEGENS**] post hoc uerbum in uersus
fine positum excidisse suspiceris **SCRIPTURAS**, cf. supra p. 5, 6.

elefantos serpentes et bestias superuacuas confusibilis obser-
 uantiae uanitate captiuus uelut mysterium diuinæ religionis
 adstruxerit, quorum opera et formarum detestabilitas natura
 daemoniorum, non diuinarum ueritas gloriarum est. Hi sunt
 enim quorum deus uenter est et gloria in pudendis ⁵
 7 eorum; hi sunt qui dubios euertunt || et ad perditionis suae
 excidia deducunt et sacramentum uocant, quod secundum scri-
 pturas dei perditionis nesciunt esse mysterium, et euntes in
 praecipitium, sicut profeta ait, facti sunt uelut spiritus
 in pinnis uolatilium et ideo confundentur ex sacrariis ¹⁰
 suis facti sicut equus et mulus quibus non est intel-
 lectus et digni sunt quorum deus Sol sit. Nos autem diui-
 narum scripturarum edocti uerbis etsi scimus quia nihil idol-
 um est in hoc mundo, sed quae sacrificant daemioniis
 sacrificant et non deo, elaboramus tamen, ut sicut | scrib- ¹⁵
 tum est intellegentes uersutias sermonum et interpreta-
 tiones parabolarum et operantes, quod in deo sumus,
 nihil in nobis bestiarum figura habeat, sed totum Christi
 dei teneat disciplina, quia nulla communicatio est mensae
 domini et mensae daemoniorum, luci et tenebris, ²⁰
 Christo et Beliae. Sicut et Iohannis de huiusmodi loquens
 ait: si quis adorat bestiam et imaginem eius, hic ac-
 cepit notam in fronte sua et in manu sua, et ipse alibi:
 uidi de mari bestiam ascendentem habentem cornua
 8 decem || et capita septem et in capitibus eius decem ²⁵
 diademata et nomen blasphemiae et erat similis pardo

5 Philipp. 3, 19; cf. Prisc. can. L.   8 Hos. 4, 13. 19.   11 sicut] Tob. 6, 17.   13 I. Cor. 10, 19. 20.   16 Sap. 8, 8; Sirac. 39, 2. 18 cf. Apoc. 16, 2; 19, 20.   19 I. Cor. 10, 21.   20 luci] II. Cor. 6, 14. 15. 22 Apoc. 14, 9.   24 Apoc. 13, 1. 2.

12 Cf. *Hilarius, de trin. I, 17*: sed nos edocti diuinitus e. q. s.; cf. infra 22^b, 23^a et 82^a.

4 est^Kbi, cf. supra p. 6 ad lin. 25   13 EDOCTI, O ex U corr.
 1^didolum   16, ε, τ, ε in rasura exstat, erat UT   17 PARABOLARUM,
 O ex U corr.   18 NOS^{BIS}, S littera (in NOS) lineis obducta

et pedes eius sicut ursi et os eius sicut os leonis et dedit ei draco sedem suam et uirtutem suam. Sicut et Daniel de hoc ipso ait: uidebam ecce quattuor uenti mittebant in mare magnum et quattuor bestiae ascendebant de mari magnitudine alterutrum se excedentes et prima erat ut lea et pinnae eius ut aquilae et surrexit a terra et supra hominis pedes stetit et cor hominis datum est ei, et ecce alia bestia similis urso et una | parte stetit et tria latera in ore eius et in medio dentium eius et dictum est ei 'surge et manduca carnes multorum', et ecce alia bestia ut pardus et alae ei quattuor uolueres et quattuor capita bestiae et potestas data est ei, et ecce bestia quarta horribilis et admirabilis et fortis uehementer et dentes eius ferrei et ungues aerei. Quae omnia posita in uisionibus suis profetae legi ab omnibus uoluerunt et intellecta uitari et ideo, qui ista cognoscentes quid esset quod legerent non intellexerunt recte, cor eorum datum est bestiae || et carnes deuorabuntur eorum; euanuerunt enim in cogitationibus suis et obscurationum est insipiens cor eorum et dicentes se esse sapientes stulti facti sunt et inmutauerunt gloriam incorruptibilis dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis et uoluerum et quadripedum et serpentium et configurantes se prioribus ignorantiae uitae desideriiis in ea quae non intellegunt inciderunt. Nos autem scientes quia lex spiritalis est et omnis profetia interpretatione indiget, habentes Christum deum in sensu demonstratorem, | per quem etiam si aliter sentiremus et

3 Dan. 7, 2—7. 19 Rom. 1, 21. 23. 24 figur.] I. Petr. 1, 14. 22. 26 lex spirit.] Rom. 7, 14. omnis profetia] II. Petr. 1, 20; *Bachiaris* ed. Migne tom. 20, 1034 A. 28 Philipp. 3, 15, ubi in codd. Sangermanensi et Claromontano quos adhibuit Sabatarius exstat 'reuelauit',

MITTEBANT	
3 UCNTIINMARC	17 ESSEN falso ex ESSET corr.
quodlegerent	
17 NONINTELLEXERUNT	26 OMNES

haec nobis reuelabantur, seruire instituimus iustitiae domini in sanctificationem, ut, sicut profeta ait, eradicatis nominibus Baalim ex ore nostro et exterminatis appellationibus eorum abiciamus a nobis, sicut scriptum est, testamentum quod est cum besteis agri et uolatilibus 5 caeli et reptilibus terrae, agnoscentes quod haec omnia stipendia peccati sunt, quorum finis mors est, gratia autem et pax uita aeterna in Christo Iesu domino 10 nostro. Sicut et Solomon ait: || deus mihi dedit horum omnium quae sunt scientiam ueram, ut sciam dispositionem orbis terrarum et uirtutem aelementorum, initium et consummationem et medietatem mensuum, mutationes et diuisiones temporum, anni cursus et stellarum dispositiones, naturas animalium et iras bestiarum, uim uentorum et cogitationes hominum, 15 differentias arborum et uirtutes radicum, et omnia quae sunt absconsa et manifesta cognoui. Sicut et ipse ait: colebant quidam errantes muta | reptilia et serpentes et bestias superuacuas et misit super illos multitudinem mutorum animalium in uindictam, ut scirent 20 quia per quae peccat quis per haec et torquetur; sicut et Dauid ait: circumdederunt me uituli multi, tauri pingues obsederunt me, aperuerunt in me os suum sicut leo rapiens et rugiens. Quod legens inpurus scismaticorum

cum Uulg. et auctores ecclesiastici a Sabatario allegati (uelut *Hilarius, de trin. XI, 24*) exhibeant 'reuelabit'; Priscillianum quoque scripsisse **REUELABUNTUR** recte conieceris.

1 seruire] Rom. 6, 19.   2 Hos. 2, 17.   5 Hos. 2, 18.   7 Rom. 6, 23.   9 Sap. 7, 17—21.   18 Sap. 11, 16. 17.   22 Ps. 21, 13. 14.

5 **BESTEIS**] cf. Archiv f. lat. Lexikogr. III, 107. 301. 315.

6 **TERRACAD^KGNOSCENTES**, δ littera erasa; de signo κ cf. supra p. 8
ad lin. 4   10 **BORUM^{OMNIUM}QUAE**   12 **MENSUUM**] cf. Neue, lat.

Formenl. I, 260   20 **MULTORUM**   21 **QUAEQUIS^{QUIS}PECCATPER**,
priori loco **QUIS** lin. del.

sensus aduertat et, si conuerti potest et potest non perire, non percat, quoniam Dauid sanctus non tauros timebat aut uitulos, sed sicut scriptum est: || aduersarius noster diabolus sicut 11
 5 leo rapiens et rugiens circuit quaerens quem transuoret, cui resistite firmes in fide. Sicut et alibi scriptum est: noli esse leo in domo tua euertens domesticos tuos; sicut et ibi ait: non te extollas in cogitatione animae tuae uelut taurus, ne forte elidatur uirtus tua et per stultitiam folia tua comedat. Sicut et Dauid ait:
 10 lingua mea adhaesit faucibus meis et in puluerem mortis deduxisti me, quoniam circumdederunt me canes multi; in quo tamen Dauid sanctus, | ut ostenderet quid in superiori exclamatione edixisset, subiecit synagoga peccantium obsedit me. Sicut et Eseiās ait: canes sunt animae
 15 nescientes satietatem; sic denique et dominus deus noster loquens ad Iob profetam dixit: ostende mihi si iam adquiescit tibi leo aut monuecens seruiet tibi aut dormiet in cubili suo; et alibi ad ipsum deus: tu capies Leosiboram, animas quoque draconum timore inplebis,
 20 ut timeant in cubilibus suis sedentes in siluis et dolum facientes; et iterum alibi ad ipsum dicit dominus: || tu adduces draconem in ancistro aut inpones ducatorium in nare eius aut pertundes labia ipsius et loquetur tibi molliter, ut constituat testamentum tecum et habeas eum in seruum aeternum; in quo Iob
 25 sanctus intellegens loquentem dominum et uolens etiam nobis

3 I. Petr. 5, 8, 9; formam 'firmes' in citando hoc uersu usurpat etiam *Lucifer Cal.* p. 620, 2 ed. Hartel. 6 Sirac. 4, 35. 7 Sirac. 6, 2, 3. 10 Ps. 21, 16, 17. 13 Ps. 21, 17. 14 Es. 56, 11. 16 cf. Num. 24, 9; opp. tamen infra codicis fol. 32^a. 17 Iob. 39, 9. 18 Iob. 38, 39. 40 (Septuag.: θηρεύσεις δὲ λέουσι βόρην); — cf. *Hieronymi* locos quos infra exhibebo p. 29. 22 Iob. 40, 20 – 23.

1 *Hilarius, de trin. VI, 22*: si qui adhuc salui esse possunt (haeretici) e. q. s.

intellectum aperire dictorum: quid, inquit, adhuc ego iudicor, domine, dum corripior et arguor, aut quod, domine, dabo responsum ad talia uerba, cum sim nihil? Et tunc dominus etiam nobis post futuris ad intellegendum se opus uerbi tribuens parabolam dicti per se | sermonis expo- 5
suit dicens: noli, inquit, abalienare iudicium meum nec aestimes me aliter decreuisse nisi ut tu minus appareas iniustus; sed suscipe altitudinem et uirtutem et claritatem et honorem induere; relinque angelos irae et omnem in te iniuriosum et superbum extingue; 10
disrumpe a te inpios et absconde in terra et facies eorum ignominia reple, ut sint sine honore, et tunc confiteberis quoniam potens est dextera mea saluare te. Etiam coram te fera sicut bos factus faenum manducat, cuius fortitudo in lumbis eius et uirtus in um- 15
13 bilico uentris et cauda erecta sicut cyparissus || et nerui contorti sicut funes et latera eius petrae aereae et spina illius sicut paries ferreus, et hoc est initium factum angelis ad inludendum plasmæ meae. Quætam en omnia scrutantes scripturas, beatissimi sacerdotes, scimus 20
quia propter nos scripta sunt, ut, qui bestiarum naturas dictas in parabolis intellegit, repudians quæ sunt sæculi morum in se uitia castiget, sicut scribitum est in apocalypsi: ecce aquæ, quas uidisti ubi sedet meretrix, populi et tur-

1 Iob. 39, 34. 6 Iob. 40, 3. 5—14 (cf. *Speculum* quod dicunt *Augustini* p. 437 ed. Wehrich). 20 cf. Io. 5, 39. 21 I. Corinth. 9, 10; Rom. 4, 24. 23; cf. *Hilarius, de trin. X, 41* (non possunt non omnia propter nos gesta esse intellegi). 23 Apoc. 17, 15.

5 SCRMONES 7 TU_LMINU_S, MINU litteris paullo minoribus
man. I in rasura posuit; quæ sint erasa, non liquet 10 EX_TINGUE
11 DIR_SRUMPE, prior R littera duabus lineis obducta 14 ETIAM]
fortasse ECCE scrib. est, Septuag. ἰδοὺ FACTUS] uid. Arch. f. lat.
Lexikogr. III, 315 15 LUMBIS^{CIUS}TU_LIRTUS 16 CY_LPARISSUS
19 PLASME 22 PARABOLIS, o ex u corr.

bae sunt et gentes et linguae. Sicut et ibi Iohannis ait: cecidit cecidit Babylon magna et facta est habitatio daemoniorum, quia de ira fornicationis eius biberunt gentes; et ipse ibi: et flebunt plangentes se super illa, 5 quia cum ipsa fornicati sunt et in deliciis eius uixerunt. Sicut et apostolus ait: non est uobis conluctatio contra carnem et sanguinem, sed contra principes et potestates mundi huius rectores harum tenebrarum, aduersus spirituales nequitias in caelestibus. Sicut et Iohannis ait: uidi de ore draconis et de ore bestiae et de ore 10 pseudopropetae spiritus || tres inmundos sicut ranas et 14 hi sunt spiritus daemoniorum, qui facientes signa procedunt ad conturbandos reges orbis terrae. Denique, sicut initiati in Christo prima acceptae fidei rudimenta retinemus, sci- 15 mus nos credidisse quod credimus deo et renuntiasse quod renuntiauimus zabulo et illud esse quod fera dicitur, deum autem esse quod Christus Iesus est. Sicut et apostolus ait: nec enim de bubus cura est deo, sed de nobis dicit, quoniam qui arat in spe debet arare et triturans spei suae fructum 20 percipere. | Nemo ergo nobis intellectum propriae peruersitatis adscribat; unusquisque uerbis suis condemnabitur et uerbis suis iustificabitur; nos quod credimus confitemur et scrutantes scripturas speciem daemoniorum respuentes intellegimus, sicut scribitum est, altitudinem satanae, scientes

2 Apoc. 18, 2. 3.   4 Apoc. 18, 9.   6 Eph. 6, 12.   10 Apoc. 16, 13. 14.   17 I. Cor. 9, 9. 10.   21 Matth. 12, 37.   23 cf. Io. 5, 39. 24 Apoc. 2, 24.

14 *Cypriani* uita (ed. Hartel, praef. p. XCII, 4): inter fidei suae prima rudimenta. *Orosius*, *hist. adv. pagan.* VII, 33, 19 (ed. Zangemeister p. 520, 18): Gothi primae fidei rudimento quod acceperere tenuerunt.

1 ex **ALIBI** corr., erasis litteris **AL**   4 ex **ALIBI** corr., litterae **AL** lineis obductae et punctis superpositis deletae sunt   10 **IOHANNES**¹, **€** lin. del.
 11 **SPIRITUUS**, litt. **U** secundo loco lineis deleta est   16 **ZABULO**^{DI},
 7 lin. del.   20 **PROPRIC**^A

sicut apostolus ait, quoniam nemo nos liberauit de corpore mortis huius nisi gratia domini Iesu Christi, quia scribturn est: nisi credideritis, non intellegetis et alibi: 15 intellectus bonus omnibus facientibus eum. ||

Illud autem, beatissimi sacerdotes, quod idolicas formas, 5 Saturnum Uenerem Mercurium Iouem Martem ceterosque deos gentilium protulerunt, etiamsi tam otiosi ad deum et nulla eruditi per scribturas fide uiueremus, tamen cum adhuc in conuersatione mundialis stultitiae delectaremur, sapientia saeculari licet adhuc inutiles nobis, haec tamen fidei nostrae aduersa 10 cognouimus et deos gentilium deprahendentes risimus stultitias saeculares et infelicitates, quorum tamquam ad ingenii instructionem opera legebamus. | Sed si etiam in his professionis nostrae fides quaeritur, anathema sit et fiat mensa eorum in laqueum et in scandalum his, qui Solem et Lunam, 15 Iouem Martem Mercurium Uenerem uel Saturnum omnemque militiam caeli, quos sibi in caerimoniis sacrorum ritus et ignarus deo gentilium error adsciuit, deos dixerit et qui eos, cum sint idola detestanda gehennae digna, ueneratur, cum scribturn sit: uae illi, qui dicit ligno 'uigila et surge' et 20 lapidi 'exaltare'; pereant cum diis suis, qui dicuntur siue in caelo siue in terra; exterminet uitim sensus eorum,

1 Rom. 7, 24. 25 (ἕσεται). 3 Es. 7, 9; cf. *Tertull., adv. Marc. lib. IV, cap. 20. 25. V, 11* aliisque locis; *Cypriani testim. lib. I, 5* (t. I ed. Hartel., p. 43) al. 4 Ps. 110, 10. 14 Rom. 11, 9. 16 IV. Reg. 17, 16; 21, 3 al. 20 Habac. 2, 19. 21 I. Cor. 8, 5. 22 exterminet] Ps. 79, 14.

7 *Hilarius, contra Const. c. 25*: quod tametsi nobis ad fidem otiosum est.

7 TAM] legendum esse suspiceris TUM. 8 CON^SUERSATIONE^R
 MUNDIALIS, superscripta littera S iterum oblita 9 DELECTAREMU^R
 SAPIE^TTIA 12 supra TAM^QUAM erasa est uox OPERA 13 PRO
 FESSIO^NCS^NOSTRAE^FIDES, E in NES lin. del., E in RAE lineola super-
 posita del. (?); cf. infra codicis fol. 53^a 14 QUERITUR^I ANATHIMA
 18 ADSCIUIT^DECOS (ECOS in marg. script.) DIXERIT^I IDOLA^I
 DAC (littera e in DAC eras.) ET QVICOS CUMSINT DETESTA^I
 21 DIIS^SSUIS, SUIS in
 marg. 22 UITEM, e lin. del.

sicut scribturn est, aper de || silua et singularis ferus de- 16
 pascatur eam. Nobis autem per gratiam domini Iesu Christi
 absolutis a corpore mortis huius, sicut scribturn est, cadent
 a latere mille et decem milia a dextris, ut secundum
 5 scribturnas induti armis dei ascendentes super basili-
 seum et aspidem conculeemus leonem et draconem,
 nullae similitudini idolicae infelicitatis obnoxii; de quo scribturn
 est: quid prodest sculptili quia sculptum est? finxe-
 runt illud conflatile, fantasma mendum et qui plasma-
 10 uerunt illud, confusi sunt supra figmentum suum, |
 surda enim erant idola. Quorum propterea uel idolorum
 superstitiones stultae uel formae peccaminum uel nomina dae-
 monum uel mors ostenditur uitiorum, ut intellegentes tenebras
 desideremus lucem domini et exclamantes 'scitote gentes, nobi-
 15 seum deus' disrumpamus uincula eorum et proiciamus a
 nobis iugum ipsorum nec in Aegyptiorum, sicut scribturn
 est, studiis polluamur, quoniam dominus deridebit eos
 et dominus subsannabit eos; de quibus Iohannis principem
 idolicae infelicitatis ostendens ait: ex septem est et octauus
 20 in perditione ibit; || de quibus et Solomon ait: non semi- 17
 nes in sulcis iniquitatis et non metas illa in septuplum;
 sic enim et ipse alibi: ante hominem uita et mors, aqua
 et ignis; ad quod uult porrigat manum. Hi sunt enim
 septem pastores et octo morsus hominum, secundum
 25 quod scribturn est operantes in filiis diffidentiae. Nobis
 autem uiuere Christus est, uita Christus est, fides Christus est,

3 Rom. 7, 24. cadent] Ps. 90, 7. 5 cf. Rom. 13, 12;
 Eph. 6, 11 sqq. ascendentes] Ps. 90, 13; cf. *Hilarius, de trin. VII, 3.*
 8 Habac. 2, 18; uid. Archiv f. lat. Lexikogr. III, 313. 14 Es. 8, 9 [non
 nisi in Itala] 15 disrump.] Ps. 2, 3. 16 nec] Ezech. 20, 7. 17 domi-
 nus] Ps. 2, 4. 19 Apoc. 17, 11. 20 Sirac. 7, 3. 22 Sirac. 15, 18. 17.
 24 Mich. 5, 5. 25 Eph. 2, 2; cf. Prisc. can. LXXXVIII.

7 NULLAE] cf. Neue, lat. Formenl. II, 253 sqq. 12 STULTAS UEL
 FORMAS DACMONIUM, 1 ras. del., cf. supra 7, 2 20 PER
 DITIONE] cf. supra 5, 9 (litt. M oppressa) 20 SECDINIS
 21 NONMETIS

scientes quod chrisma habemus a sancto et non corruptibili-
 bus argento et auro redempti sumus de uana nostra
 conuersatione paternae traditionis, sed <pretioso san-
 guine> quasi agni incontaminati et immaculati Iesu
 Christi; in quo constitutos nemo nos | depraedatur secun- 5
 dum philosophiam mundi et non secundum Christum.
 Fingant enim sibi Saturni aureum saeculum qui diligunt
 aurum: nobis diuina sapientia omni auro et argento et pre-
 tiosior lapide pretioso est; dicant deum suum Solem quibus
 gehennae ignis habitatio est et eius se confiteantur aelemen- 10
 tum, qui deum Christum nolunt sibi esse principium: nobis
 omnia quae sub sole sunt uana sunt et praesumptio per-
 uersi spiritus, scientes eum cum mundo esse periturum; con-
 fiteantur in malis suis deum Lunam qui circumducti omni
 18 uento doctrinae || dies tempora et annos et menses ob- 15
 seruare disponunt; dicant sibi deum Martem qui adultero sibi
 Marte placuerunt et concupiscentiae carnis addicti fornicationibus obligantur, et facti uelut aeramentum sonans
 aut cymbalum tinniens deum suum Iouem iudicent patre
 suo sicut ille auctore perituri: nobis autem deus Christus 20
 Iesus est, qui, cum mortui essemus delictis, conuiuificauit nos, donans nobis omnia delicta et delens
 quod aduersus nos erat chirographum quod erat de-
 cretis contrarium, et tulit illud de medio adfigens
 cruci; principatus et potestates | transduxit fiducia- 25
 liter, triumphans eos in semetipso. Qui enim daemonia
 talia colunt, similes diis suis percutientur gladio domini et
 nescientes uerum patrem et Christum deum dei filium similes

1 I. Petr. 1, 18. 19.   5 Col. 2, 8.   8 cf. Prouerb. 16, 16 al.
 12 cf. Eccl. 6, 9.   14 Eph. 4, 14.   15 dies] cf. Gal. 4, 10.   18 I. Cor.
 13, 1.   21 Eph. 2, 1. 5; Col. 2, 13—15; cf. infra Prisc. can. XVIII,
 LXXXIV et Priscilliani fragm. ab Orosio seruatum infra a nobis repetendum.

1 SCIENTES] cf. Arch. f. lat. Lexikogr. III, 322.   2 pretioso sanguine] haec desunt in codice; cum uero uerba DEUANA — TRADITIONIS in margine scripta sint, facile excidere potuisse 'pret. sang.' apparet; uid. infra fol. 110^a: PRACTIOSISANQUINIS

idolis suis facti apparebunt, sicut scribturn est: pater super
 filium, filius super patrem, nurus super soerum, soerus
 super nurum et inimici hominis domestici eius. Colant
 Mercurium deum qui terrenorum thesaurorum tiniantes sac-
 5 culos adquirentes caduceum eius uenerantur aut sacculum: nos
 requirimus thesauros in caelis absconsos et || inuisos, quos 19
 nec erugo adpraehendit nec tinia corrumpit, scientes quoniam
 diues non intrauit in regna caelorum, sicut scribturn
 est: age nunc, diuites, plangite ululantes super miserias
 10 uestras quae superueniunt diuitiis uestris; putruerunt
 et tiniauerunt uestes uestrae; aurum uestrum et
 argentum uestrum, quod reposuistis, in nouissimis
 diebus eruginabit et erugo eorum in testimonium uobis
 erit et comedet carnes uestras sicut ignis. Nos
 15 autem scimus quia deus elegit pauperes mundi diuites
 fidei heredes regni. | Uenerem autem uelut deum uenerentur
 qui operantur turpitudines et reciprocam mercedem erroris
 secundum quod oportet expectant: nos autem respicientes in
 Abraham patrem nostrum et in Sarram parturientem, nos ecle-
 20 sia matre editi et sapientia obstetricante producti tendimus
 ad consummationem sanctorum, in opus ministerii,
 in aedificationem corporis Christi, donec occurramus
 omnes in unitatem fidei et agnitionem filii dei in
 uirum perfectum, in mensuram aetatis plenitudinis
 25 Christi. Et quamuis ad haec nemo idoneus sit, || nostrum tamen 20
 potentem scimus deum, quoniam qui promisit potens est et
 facere; ipse enim dixit: quis sperauit in domino et confusus
 est, permansit in mandatis illius et derelictus est?

Anathema sit qui Saclam Nebroel Samael Belzebuth Nas-
 30 bodeum Beliam omnesque tales, quia daemones sunt, infelici

1 Luc. 12, 53; Matth. 10, 35.36. 6 cf. Matth. 6, 19. 8 Matth. 19, 23.
 9 Iac. 5, 1—3; cf. *Speculum Augustini* ed. Wehrich p. 395, 15 sqq. 15 Iac.
 2, 5. 21 Eph. 4, 12. 13. 26 Rom. 4, 21. 27 Sirac. 2, 11. 12.

29 Saclam Nebroel etc.] de his daemonibus uid. eos quos in libello:
 'Priscillian, ein neuaufgef. Schriftst.' (Würzburg 1886) p. 14. 15 et not.
 nominaui libros.

8 **INTRAUIT**] nolui mutare in **INTRABIT**

caerimoniarum sanctificatione uenerantur aut dicunt esse uenerandos; quos omnes, sicut in scripturis dei legimus, contempta daemoniacae sapientiae adseueratione damnamus; in quaslibet enim se species formas nun|cupationes zabolus inmutet, scimus quia nihil aliud potest esse quam zabolus, et siue Abad-⁵ don hebreice siue Apolleon grece siue latine Exterminans nuncupetur, siue bestia habens septem capita et decem cornua siue serpens ponatur aut draco, scimus quia zabolus est et secundum principem aeris huius spiritus qui operatur in filiis diffidentiae, in quibus et nos ¹⁰ omnes conuersati sumus aliquando in desideriiis carnis nostrae et facientes uoluntates carnis et cogitationum; de quo scribturn est in apocalypsi: et proiectus est de ²¹ caelo draco magnus, serpens an||tiquus qui uocatur zabolus satanas, qui seduxit orbem uniuersum et proie-¹⁵ ctus est in terram et angeli eius cum eo proiecti sunt. Et ideo qui talibus credunt uel qui tali se auctore sanctificant natura filii irae et perditionis ambulantes in tenebris, non mirum est, si in se imaginem dei et similitudinem denegantes et facti zabolo similes in uitiiis facturam hominis daemonibus adscribunt, ²⁰ de quibus bene apostolus ait: animalis, inquit, homo non percipit ea quae sunt spiritus dei; nec enim potest; stultitiae enim illi est et non potest diiudicare; | spiritualis autem disiudicat omnia, ipse autem a nemine disiudicatur, et sicut scribturn est: qui carnis sunt quae carnis sunt ²⁵ sapiunt, qui uero spiritus quae sunt spiritus, et prudentia carnis mors est, prudentia autem spiritus uita et pax.

Ac si uolunt scire, quid de singulis quae scribta sunt sentiamus, recte talibus cum Adam terreno et fera facto tenebrosae uitae unita cognatio est, sicut scribturn est: qualis terrenus, tales ³⁰ et terreni, qualis caelestis, tales et caelestes. Digni sunt

5 Apoc. 9, 11.   7 Apoc. 13, 1.   9 Eph. 2, 2. 3; cf. Prisc. can. LXXXVIII et LXXXIX.   13 Apoc. 12, 9.   21 I. Cor. 2, 14. 15. 25 Rom. 8, 5. 6.   30 I. Cor. 15, 48.

15 ^Squid^Xducit, c lin. del.   29 RECTE] scribendum esse CERTE conicias   30 TALIS   31 TALIS   CAELESTIS¹

quos in forma Cain et Lamec Eua parturiens, quae facta fuerat || mater omnium uiuentium, adulterata in deum et zabolicae 22
 seductioni consentiens Saclam sibi daemonem et deum dixerit et
 maritum, sicut scribturn est in profeta: ecce iudicium ad
 5 matrem uestram iudicate, quia haec non est uxor mea
 nec ego sum uir eius et auferam fornicationem illius a
 facie plebis meae et moecationem eius a medio mamillarum
 eius; item ibi: et auferam uestimenta mea et
 linteamina mea, ut non cooperiat turpitudinem suam,
 10 et denudabo spurcitiam eius in conspectu amatorum
 ipsius; et in Hieremia | increpans dominus Hierusalem, quae
 facta est seruiens cum filiis suis, dicit ad eam: quomodo dicis,
 non sum polluta et post Bahal non abii? ecce respice in
 multitudine uias tuas et uide, ubi non fornicata sis. Et
 15 Ezechiel ait: haec dicit dominus 'radix tua de terra Canaam,
 pater tuus Amorreus et mater tua Cethea'; sicut
 et alibi: nocti adsimilau i matrem uestram, similis est
 plebs mea non habenti scientiam. Sicut et in euangelio
 talibus dicit deus: uos estis filii zabuli et patrem zabu-
 20 lum habetis. Nos autem non ita didicimus Christum,
 sed in || illo edocti, sicut est ueritas in Iesu, intellegimus 23
 quoniam lex spiritalis est, nos autem carnales uenundati
 sub peccato, et spiritalibus spiritalia comparantes elaboramus,
 ut sicut portauimus imaginem eius qui de limo est, cum
 25 uicti delictis ambulabamus in uitia, ita portemus ima-

1 cf. Gen. 4, 24 et *IIilar., comm. in Matth.* 18, 10. 4 Hos. 2, 2.
 8 Hos. 2, 9. 10. 12 Hierem. 2, 23. 20. 15 Ezech. 16, 3. 45.
 17 Hos. 4, 5. 6. 19 Io. 8, 44. 20 Nos] cf. Eph. 4, 20. 21. 22 lex]
 Rom. 7, 14. 24 I. Cor. 15, 49. cum — uitia] cf. Eph. 2, 1. 5; Col. 2, 13.
 25 ita] I. Cor. 15, 49.

2 ADULTERATA ET ZABOLICAE 8 ITEM, exstat in rasura; fuit
 autem ET A (ibi) 9 COOPERIAM, m lin. del. 17 AD
 SIMULAU, litterae U (in MU) pars prior lineis deleta est, ut fieret I
 18 HABENTSCIENTIAM 25 UINCTI, N lin. del. UITIA
 ITA
 PORTEMUS

eius qui est de caelo, et deponentes secundum priorem
 conuersationem ueterem hominem, qui corrumpitur se-
 cundum desideria erroris, renouemur in spiritu men-
 tis nostrae induentes nouum hominem, qui secundum
 deum creatus est in sanctitate et iustitia et ueritate. | 5
 Scimus enim et nouimus quoniam dei figmentum sumus
 in operibus bonis, quae praeparauit deus, ut (in) illis
 ambulemus; sicut et Moyses ait: fecit deus hominem ad
 imaginem et similitudinem suam et inspirauit in
 faciem eius inspiramentum uitae et factus est homo 10
 in animam uiuam, et scimus quoniam Euua, quae seducta
 est et facta est in praeuaricatione, saluabitur per filio-
 rum procreatione, si permanserit in fide et recognoscens
 quod ex uiro suo sumpta est, et pariens filios in tristitia
 24 ad uirum eius erit con||uersio illius; sicut scribturn est 15
 in profeta: propter hoc ecce ego, dicit dominus, conclu-
 dam uiam matris uestrae sudibus et non aedificabo
 iter eius et semitas suas non inueniet; persequetur
 amatores suos et non comprehendet eos et dicet 'ibo
 et reuertar ad uirum meum priorem quia melius mihi 20
 tunc erat quam modo'. In quo nos intellegentes, liberati
 sicut scribturn est ab utero matris nostrae nec adque-
 scentes carni et sanguini, elaboramus et sicut eramus
 serui peccati in mortem, ita serui iustitiae sumus ad
 iustitiam, | scientes quia etsi is qui a foris est homo 25
 noster corrumpitur, sed qui intus est renouatur et,

1 deponentes] Eph. 4, 22-24. 6 Eph. 2, 10; praepositionem **IN**
 nero errore a librario omissam esse puto; cf. infra codicis fol. 145, ubi
IN ILLIS legitur. 8 Gen. 1, 27; 2, 7. 11 I. Tim. 2, 14, 15; cf. infra
 Prisc. can. LVII. 14 Gen. 3, 16. 16 Hos. 2, 6, 7. 22 cf.
 Gal. 1, 15, 16. 23 sicut] cf. Rom. 6, 16, 18. 25 II. Cor. 4, 16.

13 **PROCREATIONE]** de oppressa in fine uocabulorum M littera cf.
 supra ad p. 5, 9. 14 **EST^{ET}ARIENS** 21 **INQUAENOS**, ex quae
 correxit **QUO** man. I 23 **SANQUINILABORAMUS**

sicut primus homo de terra de limo, ita manifestata sunt opera carnis, quae sunt adulteria fornicatio inmunditia in pudicitia luxuria idolatria ueneficia inimicitiae contentiones emulationes irae rixae dissensiones hereses inuidiae homicidia ebrietates comisationes et his similia. Inter quae Saclas et Nembroel daemones partem inter suos habeant; nam locum inter pudica et religiosa non quaerant. Ac sicut secundus homo de caelo caelestis, ita manifesta sunt opera spiritus, quae sunt caritas gaudium pax patientia longanimitas bonitas mansuetudo fides continentia castitas benignitas et dilectio; in qua Christus apprensus deus templum suum esse nos dixit et in eo, quod in nobis ipse sibi fecerat, habitare in nobis uoluit, sicut et profeta Iob ait: manus tuae finxerunt et fecerunt me; posthaec demutans deiecisti me; memor esto quoniam de luto finctum a terra iterum reuocasti me et sicut lac me mulsisti et coagulasti sicut caseum; pelle et carne me induisti, ossa et neruos disposuisti; uitam uero et misericordiam posuisti apud me et uisitatio tua custodiuit spiritum meum.

Et ideo repetito semper sermone: anathema sit qui negat Iesum Christum in carne uenisse, quia hic antechristus

1 primus] I. Cor. 15. 47. manifest.] Gal. 5, 19—21. 8 I. Cor. 15, 47. 9 manif.] Gal. 5, 19. 22. 23. 12 cf. I. Cor. 3, 16. 17; 6, 19; II. Cor. 6, 16. 14 Iob 10, 8—12. 21 cf. I. Io. 2, 22 (et Prisc. can. LXXXVII).

3 **IDLATRIA**] ita codex; cf. Koffmane, Gesch. d. Kirchenlat. p. 37, alios; sed uide infra fol. 47^b, ubi occurrit **IDLATRAS** ^U**BENEFICIA**, 8 lin. del.; uid. Thielmann, Archiv f. lat. Lex. ed. Wölfflin I, 79

6 ^{INTER}**SIMILIAQUACIN**TER, **INTER** (post **QUAE**) lin. del. 10 **LONGIA**NIMITAS, 1 (in **CI**) lin. del. 12 **INQUAE**, e ras. del., scribendum

esse **INQUO** suspiceris, cf. enim supra ad p. 20, 21. 13 ^{IN}**QUOD**NOBIS **INNOBIS**] haec uerba (post **HABITARE**) fortasse delenda sunt

15 **DEMUTA**^NS 16 **FINCTUM**] uid. Roensch, It. et Uulg. p. 295
21 **ANBETAMA**] uid. supra p. 7, 23. 26 22 **CARNE**] uid. supra 7, 18

est; anathema sit qui negat Christum Iesum deum dei filium crucifixum pro nobis, dicente profeta: hic peccata nostra portat et pro nobis dolet, et iterum Paulus nihil se aliud scire testatur nisi Iesum Christum et hunc crucifixum; anathema sit qui negat clavis adfixum uel aceto potatum uel felle do-
 26 minum deum nostrum, cum ipse dixerit ad discipulos suos: || mitte manus in fissuras plagarum manuum mearum, et scriptum in euangelio legimus: et acceperunt spongiam plenam aceto et felle et potauerunt eum et dixit 'consummatum est'. Quae omnia secundum institutum suum seismatici uel heretici
 10 interpolantes scripturas et sensum infelicitatis suae diuinis sermonibus inserentes falsa ueris et catholicis mendacia miscuerunt.

Anathema sit qui Manetem et opera eius doctrinas adque instituta non damnat; cuius peculiariter turpitudines persequentes gladio, si fieri posset, ad inferos mitteremus ac si
 15 quid | est deterius gehennae tormentoque peruigili, ubi neque ignis extinguitur neque uermis emoritur. Quorum diuino iudicio ut impuritas non lateret, etiam saecularibus iudiciis mala prodita sunt. Extra enim ea quae erraticis sensibus adserentes Solem et Lunam rectores orbis terrarum deos
 20

2 Es. 53, 4. 3 I. Cor. 2, 2. 6 Io. 20, 25. 27. 8 Io. 19, 29. 30. 16 Marc. 9, 43; Es. 66, 24.

5 cf. *Tertull., adu. Marcionem lib. III, 18*: negantes passionem crucis et argumentantes insuper non esse credendum, ut in id genus mortis exposuerit creator filium suum quod ipse maledixerat.

1 · ἰβν̄ · δ̄ῑ · 7 MANUM] cf. Neue, Formenlehre d. lat. Spr., I, p. 360, alios 11 SENSUM^{AC} INFELICITATISSUUM, INF. in marg. man. I, sed litteris paullo minoribus; litt. U, ubi secundo loco occurrit in SUUM, lin. del. 13 MANETET DOCTRINAINSTITUTAQUE, QUE post INSTITUTA lin. del. (etiam supra initium insequentis uersus NATCUIUS erant superscripta haec: SADQUEINSTITUTANOND, sed rasura rursus deleta sunt) 15 GLADIUMSI, cui opp. p. 24, 5 16 GEHENNAE] facile conicias legendum esse GEHENNA 19 HERRATICIS, h lin. del.

putauerunt, cum scribturn sit quid lucidius sole et hic
 deficiet: ita infelicium sacrilegiorum stultitias ampliarunt, ut
 obpressas caecitate mentes, quo nefarius obligarent, religiosius
 5 consecrare se dicerent. Anathema sit qui Nicolaitarum forni-
 cationes et multimoda || ostensa in scribturis cum discipulis 27
 et doctoribus suis daemonia non damnat uel qui eorum opera
 sectantur. Pereant qui Ofitarum in se perfidiam receperunt et
 fili uiperarum facti similem sibi deum suum et dominum con-
 fitentur. Et quia longum est ire per singula, omnes hereses,
 10 quas sibi homines mente corrupti et naufragi a fide uel ex
 canonicis scripturis uel ex apocrifis fabricarunt supra ea quae
 scripta sunt, unus aduersus alterum inflatus pro alio, et quid-
 quid aut Saturnina heresis induxit aut Nouatiana protulit aut
 Basilide docente | monstrauit aut Arriana collegit aut Patre-
 15 passiana erudiit aut Homuncionita mentita est aut Catafriga per-
 suasit aut arripuit Borborita: catolico et deo Christo credenti
 ore cum omnibus, qui haec sequuntur aut docent aut uoluerint
 adserere, damnamus; quorum dogmata omnia diuinorum testi-
 moniorum apud nos luce dissoluimus, non quod sufficientes
 20 simus cogitare aliquid nobis tamquam ex nobis ipsis,
 sed sufficientia nostra ex deo est.

Inter quae tamen nouum dictum et non dicam factum, sed et
 relatione damnabile nec ullo || ante hoc heretico auctore pro- 28
 latum sacrilegii nefas in aures nostras legens Itacius induxit

1 Sirac. 17, 30. 10 II. Tim. 3, 8; I. Tim. 1, 19. 19 II. Cor. 3, 5.

24 De Itacio cf. quae congressimus in libello: 'Priscillian, ein neuaufgef.
 Schriftsteller', p. 6. 15 (ubi inprimis ratio habetur *Sulpicii Seueri, chron. II,*
47 sqq.).

3 CAECITATI MENTIS, E ex I correctum est NEFA¹
 RIUS] cf. Dräger, hist. Syntax d. lat. Spr., I, 34 17 SEQU^UNTUR
 20 SU^UMUS, ex U (in SU) I corr. 22 ET (ante NON) erat SED^T, S
 et δ lin. del. FACTO ex FACTU corr. 23 DAMNABIL¹E, c perperam
 duabus lin. del. et I superser. 24 ITAC¹US, I in C inscripsit man. I

magicis praecantationibus primitiuorum fructuum uel expiari
 uel consecrari oportere gustatus unguentumque maledicti Soli et
 Lunae, cum quibus deficiet, consecrandum: quod qui legit pro-
 tulit credidit fecit habuit induxit, non solum anathema mara-
 natha, sed etiam gladio persequendus est, quoniam scriptum ⁵
 est: maleficos non sinetis uiuere. Sibi itaque habeant ad-
 inuentiones hereticorum nefarias et dignas gehennae interpreta-
 tiones, | sibi teneant scismaticorum calumniae multiuolas uo-
 luntates: tabernaculum Christi dei et templum quod est in
 nobis nemo conuellet. Illi legentes scripturas saxeum corneum ¹⁰
 lapideum deum putent: nobis in omni scriptura, sicut scriptum
 est, unicornis est deus, nobis petra Christus, nobis lapis an-
 gularis Iesus, nobis hominum homo Christus. Illi tamquam fili
 perditionis et zaboli credant se zaboli inbre saturari: nobis omni-
 potens deus est, qui aduocat aquam maris et spargit ¹⁵
 eam super faciem totius terrae et pluuiam matutini et
 29 serotini in||bris indulget. Et si uolunt infelices ipsi nosse,
 qualis sit deus eorum cui credunt: ipse est, sicut scribturn
 est in profeta, fera quae sub omni arbore dormit secun-
 dum siluam et papyron et butomon; ipse est secundum ²⁰
 quod scribturn est in Iob dicente domino: in gyro dentium
 eius timor, uiscera eius aspedes aerae et uinculum
 eius sicut myritis lapis; non transiet eum spiritus; in
 aesternutatione eius adaperietur splendor; oculi eius
 similes Lucifero; de ore eius exeunt lampades arden- ²⁵

4 I. Cor. 16, 22.   6 Exod. 22, 18.   12 cf. Num. 23, 22 sec.
 Italiam; Deut. 33, 17.   14 Amos 5, 8; Iob. 5, 10.   16 pluuiam]
 cf. Iob. 2, 23.   19 Iob. 40, 16: Septuaginta: *παρὰ πάπυρον καὶ κάλαμον*
καὶ βοότομον; pro 'siluam' H. Roenschius litteris ad me datis coniecit 'uluam'
 = *κάλαμον*.   21 Iob. 41, 5-7. 9-13.

3 DEFICIAT, ^ε A lin. del.   6 ADINUENTIONE^ς, M lin. del.
 11 PUJIENT ex PETUNT corr.   14 SEZABOLI, A (in SEA) lin. del.
 17 INBRIS, falso E ex I corr.   IPSI
 INFELICESNOSSC   22 ASPEDES]
 facile conicias scribendum esse ASPIDES

tes et globus ignis; nares eius efflant fumum | furna-
 cis ignis ardentis; flammae carbonum anima eius et
 incendia de lingua eius procedunt; in collo eius con-
 moratur uirtus et ante illum praecurrit perditio; ipse
 5 est, sicut et alibi profeta ait, qui reputat petram sicut sti-
 pulam et inridet terrae motum; cubile eius est sodes
 acutae et omne aurum quod est sicut mare tamquam
 lutum sub ipso est; feruere facit pontum sicut aeneum
 et fretum sicut speculum aestimat, tartarum uero abys-
 10 si sicut captiuum aeternale; non est factum quicquam
 simile illi in terra || quod inludatur ab angelis meis; 30
 omnem excelsum uidet et ipse est rex omnium quae
 in aquis sunt. Nobis autem deus Christus Iesus est qui
 dixit: omne meum est quod est sub caelo, et testis
 15 fidelis primogenitus ex mortuis in medio candelabro-
 rum aureorum similis filio hominis apparuit uestitus
 tunica talari et praecinctus ad ubera zona aurea et
 capilli capitis eius albi tamquam lana et tamquam
 nix et, sicut scriptum est, oculi eius tamquam flamma
 20 ignis et pedes eius similes aeramento turino eiecto
 furnace et uox eius | sicut uox aquarum multarum
 et in dextera manu sua tenet stellas septem et de ore
 eius exit gladius ex utraque parte acutus et facies
 eius sicut sol lucens in uirtute sua. Hic est qui habet
 25 clauis mortis et inferni; hic est cuius nomen in cal-

5 Iob. 41, 20—25. 14 cf. Matth. 28, 18; Io. 16, 15. testis—
 mortuis] Apoc. 1, 5; Col. 1, 18. 15 in medio] Apoc. 1, 13—16. 24 habet]
 Apoc. 1, 18. cuius] Apoc. 2, 17.

2 ARDENTES 6 TERRE ante uerbum EST et post uerbum
 ACUTAE nigriore atramento posterior manus tales lines adpinxit: **LEST**

ACUTAE] 10 QUID^C QUAM, δ lin. del. 12 OMNEM] recte
 conicias aequae atque in Uulg. scribendum esse OMNE, cum praesertim in
 Septuag. legatur πᾶν: cf. quae in praef. cap. II de litt. M parasitica dixi-
 mus 20 TURINO] cf. quae de hoc uocabulo dixi in Arch. f. lat. Lex.
 III, p. 328 22 SEPT] cf. supra ad 5, 9; 20, 13.

culo nouo albo scribuntur, quod nemo habet nisi qui accepit. Si enim scismaticis non facimus scandalum, quod nomen deus in calculo nouo legimus inscriptum, qui in omni littera siue hebrea siue latina siue graeca in omne
 31 quod uidetur aut dicitur rex regum et dominorum || do-
 minus est; in quibus linguis etsi titulus crucis ponitur, diuinum tamen deo testimonium litteratur sicut et in profetis dei; in quo Hieremias proposito hebraicae litterae caractere fleuit in planctibus, Dauid exultauit in psalmis, ut in nomine Iesu omne genu curuetur caelestium et terrestrium et 10
 inferorum et omnis lingua confiteatur deo. Ipse est enim de quo scribuntur: uicit leo de tribu Iuda; sed nobis leo non est deus, sed sicut scribuntur est 'quid dulcius melle et quid fortius leone'? ipse est de quo scribuntur est: ceruus amicitiae et | pullus gratiarum sermonetur 15
 tibi; sed nobis non est deus ceruus aut pullus, sed sicut scribuntur est: priusquam dicas domine domine, dicit ecce adsum, et sicut alibi: ex ore lactantium praeparasti laudem; ipse est qui, sicut scriptum est in profeta, solus potens est colligere uinculum Pliadae et Orionis septa rese- 20
 rare, sciens demutationem firmamenti et destruens rotam geniturae reparatione baptismatis diem nostrae natiuitatis euicit; ipse est cuius nomen dedit in mari uiam et in fluctibus
 32 semitam firmissimam, cuius nomini uictum camini cessit incendium. Quem etiam Balaam idolorum cultor et dae- 25
 monum in infelicitatis suae testimonium profetauit dicens:

5 I. Tim. 6, 15.   9 Philipp. 2, 10. 11.   12 Apoc. 5, 5.
 13 Iudic. 14, 18.   15 Prou. 5, 19.   17 cf. Es. 58, 9.   18 Ps. 8, 3.
 19 Iob. 38, 31.   21 cf. Iac. 3, 6.   23 Sap. 14, 3.   24 nomini] cf. Dan. 3, 34. 43.

5 ~~ET DOMINORUM~~, quae sint erasa supra uersum, dici nequit, sed ~~DN̄S~~ fuisse censeo   dominus] ~~DN̄S~~, hoc uocabulum rasura corrosus est   6 TITULIS   11 INFERORUM^{CT}OMNIS, fortasse 'inferorum' legi uoluit qui lineolam posuit supra uersum homo posterioris aevi; uid. autem infra fol. 89^a   CONFITEATUR^{DO}, ~~DO~~ in margine pos.   25 DAEMONIU⁷, | lin. et puncto del.; cf. supra 7, 2; 15, 12

exiet homo ex semine Iuda et dominabitur gentium
 multarum et exaltabitur regnum eius; dominus enim
 deus adduxit eum ex Aegypto; sicut honor unicorni
 cornua eius, comedet gentes inimicorum suorum et
 5 cubitos eorum emedullauit et iaculis suis concutiet
 inimicos et conquiescens refrigerabitur sicut leo et
 sicut catulus leonis; quis suscitauit eum? Qui bene-
 dicunt | eum benedicti sunt et qui maledicunt eum
 maledicti sunt. Cuius quamuis uerba propter id, quod erat
 10 ipse inter iustorum profetias, nemo susceperet, tamen prohiberi
 ab scripturis domini et id damnari scribtura nefas duxit, quid-
 quid etiam in huiusmodi ad dei Christi testimonium profeta-
 runt, sicut scribtum est: eum sit timida nequitia, dat
 testimonium deo condemnata, et alibi: credes quia unus
 15 deus est; hoc et daemonia faciunt et perhorrescunt. Et
 si scire desiderant, quod est nomen quod in omnem uirtutem
 et in omnem linguam potentiae || suae opus tribuit, hoc est 33
 quod est Christus Iesus, sicut scribtum est: aurum adque
 argentum non est mihi; quid autem habeo, hoc do tibi;
 20 in nomine Iesu surge et ambula; sicut et alibi: ego sum
 dominus deus, hoc est nomen meum; gloriam meam
 alteri non dabo; et alibi dicente Iohanne: et uestimentum
 eius erat asparsum sanguine et uocabatur nomen eius
 uerbum dei; et alibi: ecce uirgo in utero accipiet et
 25 pariet filium et uocabitur nomen eius Immanuel quod
 interpretaetur nobiscum deus. Conuertere itaque aliquando,
 infelix scismatice, con|uertere et nomen domini, quod omnis
 etiam ferarum et bestiarum natura timuit, expauesce, quia
 scribtum est: oportet quidem scandala esse, sed uae
 30 illi, per quem facta fuerint; utinam enim aut callidus
 esses aut frigidus, sed quoniam tepidus es, euomeris

1 Num. 24, 7-9. 13 Sap. 17, 10. 14 Iac. 2, 19. 18 Act. 3, 6.

20 Es. 42, 8; 48, 11. 22 Apoc. 19, 13. 24 Es. 7, 14; Matth. 1, 23.

29 Matth. 18, 7. 30 utinam] Apoc. 3, 15. 16.

5 EME~~D~~ULLAUIT] nolui mutare in EME~~D~~ULLABIT 11 DIXIT, I (in
 di) puncto del. 19 QUID] nolui mutare in QUOD 21 GLORIAMEA
 ALTERI, cf. supra ad p. 25, 22 27 OMNES 30 CALLIDUS] ita codex

ab ore domini; sed, sicut scribturn est, console tibi et
 paenitentiam age et eme tibi aurum igne probatum,
 ut id quod ipse emeris factus tamquam aurum expurgatum
 igne, scribatur in te nomen domini quod est Iesus, cum in ea
 quae agis paenitens nomen domini saluatoris, quia per ipsum
 34 saluatus || fueris, ostendis, quia scribturn est: et appellabitur
 nomen eius Iesus, quia hic est qui saluabit omnem
 populum, et intellege parabolas et obscuros sermones et
 dictiones prudentium et obscuritates, quia potens est qui dixit:
 cum conuersus ingemueris, tunc saluus eris, quoniam
 10 deus noster id quod multifarie ac multis modis saluans
 ab initio populum suum patribus nostris in opere mon-
 strauit, ueniens in carnem ostendit in nomine appellatus Iesus.
 Si quis autem aliter sentit, portabit iudicium, quicumque
 ille; illis enim, sicut ab infelicibus dicitur, masculofemina | pute- 15
 tur deus: nobis autem et in masculis et in feminis dei spiritus
 est, sicut scribturn est: fecit deus hominem ad imaginem
 et similitudinem suam, masculum et feminam; fecit
 eos et benedixit eos; sicut et de ipso apostolus ait: Christus
 dei uirtus et dei sapientia; cuius cum simus uiri et 20
 ipse uir et caput nostrum, desponsatos nos in fide ex-
 hibiturum se apostolus uni uiro castam nos uirginem
 repromisit, quia non est masculus neque femina, sed
 omnes unum sumus in Christo Iesu. Illis ergo confusio
 sit omne quod legerint, nobis eruditio intellegere quod scribturn 25
 35 est uinque uiuentis scire || uerbi. Opus non erratico et carnis

1 Apoc. 3, 19. 18.   6 Matth. 1, 21.   8 Sirac. 39, 2.
 10 Es. 30, 15.   11 Hebr. 1, 1.   14 Gal. 5, 10.   17 Gen. 1, 27. 28.
 19 I. Cor. 1, 24.   20 cuius] cf. I. Cor. 11, 3; Eph. 5, 23.   21 despon-
 satos] II. Cor. 11, 2.   23 Gal. 3, 28.

6 OSTENDERIS, litterae ER ras. deletae sunt   8 PARABOLAS,
 O ex U corr.   11 MULTIFARIÆ, litt. A deleta est puncto super-
 posito   13 CARNE^m OSTENDIT   17 IMAGINEM^{ET}SUAM
 21 DESPONSATŪ, E ex I corr.   24 ILLIS   25 ERUDITIOQUOD
 INTELLEREQUOD, priore loco 'quod' tenui linea del. uidetur   26 UI
 UENTES

sensu confusibilibus carnalium luxuriarum typis diuini sermonis aestimare naturam, sed, sicut scribturn est, inuisibilia dei a creatura mundi per ea quae facta sunt posse cognosci. Hi sunt enim qui carnis maculatam tunicam
 5 portantes diuini sermonis gratiam in libidines transtulerunt et dominationes spernunt, dignitates blasphemant, profetationes contemnunt, resurrectionem negant; sicut scribturn est: magis magisque post carnis uoluntates euntes pietatem contemnunt audacia praedurati et propter unanimitatem,
 10 quia ignorant, non metuunt blasphemare, quibus perditio non indormiet. Nobis autem scientibus quoniam non est aliud nomen praeter Christum Iesum sub caelo datum hominibus, in quo oporteat saluos fieri, neque Armaziel neque Mariame neque Ioel neque Balsamus neque
 15 Barbilon deus est, sed Christus Iesus de quo scribturn est: et adorent eum omnes angeli dei, et ipse est qui facit angelos suos spiritus et ministros suos ignem urentem et omnia in omnibus adinpletur, et ipse est semen quod repromissum est dispositum per angelos || in manu 36

2 Rom. 1, 20; cf. Prisc. can. VIII. 4 cf. ep. Iudae 23.
 6 II. Petr. 2, 10. 7 II. Petr. 2, 10. 3. 11 Act. 4, 12. 15 Hebr.
 1, 6. 7; Ps. 96, 7; 103, 4. 18 omnia] Eph. 1, 23. semen] Gal. 3, 19.

14 cf. inter alios *Hieronym. ep. 75* (= ed. Migne 22, col. 687): nequaquam suscipiens Armagil Barbelou Abraxas Balsamum et ridiculum Leusiboram; cf. *idem, comm. in Es. lib. XVII, cap. 64, u. 4 sq.* (= Migne 24, col. 622 sq.): ut Basilidis Balsami atque Thesauri, Barbelonis quoque et Leusiborae ac reliquorum nominum portenta susciperent; *idem, contra Vigilantium c. 7* (= Migne 23, col. 344): nisi forte Balsamum mihi et Barbelum et Thesaurum Manichaei et ridiculum nomen Leusiborae proferas. — *Irenaeus* ed. Stieren I, p. 260: Aeon numquam senescens in uirginali spiritu, quem Barbelon nominant, e. q. s. — 'Leosiboram' uid. supra p. 11, 19.

1 TYPIS, Y ex I corr. 5 LIBIDINES, E ex I corr. 8 UOLUN
 TATE^SMCUNTES, M lin. del. CONTE^SNUNTAUDA^{CIA}PRAC
 DURATI 15 erat: IHS^SQUIASCRIBTURMESTADORENT; uocabula DE
 et ET in uersuum fine imposuit et QUO corr. man. I

mediatoris; ipse est qui est super omnem principatum et potestatem et uirtutem et dominationem et supra omnem nomen quod nominatur non solum in hoc saeculo, sed etiam in futuro; ipse est deus noster nec alius reputabitur absque eum, quis est caput super omnem ⁵ ecclesiam, quae est corpus ipsius et plenitudo eius, qui omnia et in omnibus adinpletur. Siue autem Paulus siue Apollo siue Cefas siue mundus siue uita siue mors siue praesentia siue futura: omnia nostra, nos autem Christi, Christus autem dei. 10

Et haec est omnium nostrum una | sententia, ut, siue profetae seu apostoli seu angeli quid dictum a quoquam nomine proferatur, si Christum deum profetat aut praedicat et secundum Moysen et profetas et euuangelia mundialia uitia condemnans deum loquitur, si catholicae fidei consentit, amplectimur; ¹⁵ si autem, quod nefas est, Iesum deum negat et dissentiens Moysi euuangeliiis uel profetis infelicium, quod non licet, dogmatum sacrilegia persuadit, neque profeta neque apostolus neque angelus, etiamsi sibi nomen praeferat sanctum, sed tanquam ²⁰ 37 anathema a nobis habetur et refuga, sicut || scribitum est quia nemo in spiritu sancto dicit anathema Iesu et nemo nisi <in> spiritu sancto loquitur dominum Iesum; sicut

1 Eph. 1, 21; cf. Prisc. can. LXXXIII. 4 deus] Bar. 3, 36.
5 caput] Eph. 1, 23. 7 Siue] I. Cor. 3, 22. 23. 20 I. Cor. 12, 3.

3 OMNEM] uid. supra p. 25, 12 et quae Petschenig dicit in Zeitschr.

f. öst. Gymn. 1886, p. 640. 4 EST, man. I in marg. 5 REPUTATUR ⁶¹

ABSQUEEUM

QUIEST

QUIS] nolui mutare in QUI, cf. supra 27, 19

11 PROFETE¹ 14 EUUANGELIAUITIA ^{MUNDIALIA} CONDEMNATET^{NS},

τ (in NAT) lin. del., uocabulum uero ET non deletum est 15 si] QUIA^S,

QU lineis, A ras. del. AMPECTIMUR] coniunctiuum scribere nolui,

quamuis UT praecedat 18 PERSUADIT] cf. Schuchardt, Uulgärlat. I, 259

19 PRÆFERAT^A 21 IN in margine man. I add. 22 IN (post NISI)

deest in codice, sed exstat in eodem uersu citando fol. 52^b et 67^a

et Iohannes ait: omnis spiritus qui confitetur Christum
 Iesum in carnem uenisse, de deo est et omnis spiri-
 tus qui soluit Iesum, de deo non est et hic est ante-
 christus; sicut et ipse alibi: qui non confitentur Christum
 5 Iesum in carne uenisse, hi sunt seductores et ante-
 christi. Sicut et Hiesu Naue profeta domini et dux in Istra-
 hel apparente sibi angelo non solae apparentiae, sed uerborum
 confessionibus credens exclamauit ad angelum: noster es aut
 aduersariorum? et ille, ut | fides sermonibus illius haberetur,
 10 principem se militiae domini esse confessus est et sic factum
 est, ut Iesus qui nihil aliud extra deum crederet tunc sermoni-
 bus angeli loquentis ad se fidem daret, cum esse se ille de mili-
 tia domini non negasset. Sicut et Iohanni apostolo in apocalypsi,
 cum loquentem ad se angelum adorare uellet, ostensum est
 15 deum non angelos adorandum dicente angelo ad ipsum: ne
 feceris, Iohannis; conseruus enim tuus sum et fratrum
 tuorum qui habent testimonium; Iesum deum uero
 adora! testimonium autem Iesu spiritus est || et pro- 38
 fetiae; sicut et Eseias ait: neque nuntius neque angelus, sed
 20 ipse dominus ueniet et saluos nos faciet.

Si qui autem inflati sunt nihil scientes et extra quattuor euan-
 gelia quintum aliquod euangelium uel fingunt uel confitentur,
 cur hoc ad nostram, qui talium respicimus infelicitates, profertur
 inuidiam? Hi sunt enim in quibus deus saeculi huius ex-
 25 caecauit sensus infidelium, ut non resplendeat in illis
 inluminatio euuangelii gloriae Christi qui est imago
 dei, et ueniat super eum omnis ira domini, qui hoc aut
 scribit in titulis aut confitetur aut credit. | Nos autem uenera-
 bilis ecclesiae dei per symbolum corpus ingressi indissolubilem
 30 fidem uno fonte tripertito rigatam in quattuor euangeliorum
 dispositione cognouimus, nullum alium deum esse credentes

1 I. Io. 4, 2. 3.   4 II. Io. 7.   8 Ios. 5, 13.   10 Ios. 5, 14.
 15 Apoc. 19, 10.   19 Es. 35, 4.   24 II. Cor. 4, 4.   27 ueniat] cf. I. Thess. 2, 16.

7 SOLA[E] SOLI scribere nolui; cf. 'nullae' p. 15, 7   13 APOCALYPSE
 ΔΙ·PERSYMBOLUM   1
 29 ecclesiaecorpus   30 RECATAM, ε lin. del.

nisi Christum deum dei filium, qui pro nobis crucifixus in nomine suo baptismum remissionis ostendit, praedestinans a principio saeculi in profetia electos suos, ex quibus Christus secundum carnem sicut et generatio domini in euangelio per eos disposita et edicta retinetur, per quos profetans se dominus aduentus sui iter praestitit, sicut scribitur est: effundam
 39 de spiritu || meo super omnem carnem et profetabunt filii et filiae eorum et iuuenes eorum uisa uidebunt et senes somnia somniabunt, et quidem super seruos et ancillas meas effundam de spiritu meo et dabo pro-
 10 digia in caelo susum et signa deorsum; sol conuertetur in tenebris et luna in sanguinem, priusquam ueniat dies magnus domini; et erit: quicumque inuocauerit nomen domini saluus erit. In quo et nos non desperamus loqui de eo, quia nullius prohibens aut intercipiens spiritum certo
 15 profetiae fine conclusit, sed ut omnes qui credent eum libere de eo loquerentur indulsit; sicut | et in euangelio scribitur est: benedictus deus qui uisitauit et fecit redemptionem plebis suae et erexit cornum in domo Dauid, sicut locutus est per os sanctorum suorum prophetarum
 20 qui ab aeuo sunt; sicut et Tobi profeta ait ad filium suum: nos filii profetarum sumus; Noe profeta fuit, Abraham Isac et Iacob et omnes patres nostri qui ab initio saeculi profetauerunt; sicut et Iudas apostolus ait: profetauit de his septimus ab Adam Enoc dicens: 'ecce uenit do-
 25 minus in sanctis milibus suis facere iudicium'; sicut

3 cf. Marc. 13, 27.   6 Act. 2, 17—21; Ioel II, 28—32.
 18 Luc. 1, 68—70.   22 Tob. 4, 13 (locus in uers. Uulgata non legitur, exstat tamen in Itala).   24 ep. Iudae 14. 15.

9 ^{SE} OMNES, OM lin. del.   SOMNIABUNTUR, UR lin. del.
 12 TENEBRIS] in accusatiuum mutare displicet   14 DESPERAMUS,
 E ex I corr.   15 NULLUS   16 CONLUSIT   CREDENT]
 facile conicias CREDERENT   19 CORNUM] ita codex   22 PRO

FUIT-ABRAHAMISACET
 FETA IACOBET

et apostolus nulli loquendi de deo iter claudens cum ad plebes quibus prae||dicabat scriberet: potestis, inquit, singuli qui- 40 que profetare, ut omnes discant et omnes exhortentur, sed et alibi: spiritus profetarum profetis subiecti sunt, 5 ut qui deo Christo crederet profetandi de deo desperationem in eo quod omnibus suis promiserat non haberet.

Et ideo, beatissimi sacerdotes, si satisfactum, damnatis here- sibus et dogmatibus et fidei expedita abseratione, et deo putatis et uobis, dantes testimonium ueritati inuidia nos mali- 10 uolae obtrectationis absolute et referentes ad fratres uestros ea quae maledicorum sunt uerbis uexata sanate, | quoniam fructus uitae est probari ab his qui fidem ueri expetunt, non qui sub nomine religiosorum domesticas inimicitias persequuntur.

2 I. Cor. 14, 31. 4 ibid. u. 32.

12 *Faustini presb. fides* (Migne 13, 79): qui sub nomine catholicae fidei impia uerba defendunt.

8 ABSERATIO¹NE] cf. Archiv f. lat. Lex. ed. Wölfflin III, 324.

9 MAL¹EUOLAE, e (in le) lin. del. 10 ABSOLUIT²C, eratne & super- script.? 12 UIRI 13 post 'persequuntur' haec subscriptio occurrit:

EXPLICIT INCIPIT.¹ LIBER ADDAMASUM¹ EPISCOPUM.¹ ||

PRISCILLIANI

LIBER AD DAMASUM EPISCOPUM.

Wirceb. fol.

41 Etsi catholica fides dati per deum symboli iter possidens credendi gloriam potius expetit quam loquendi, quoniam quae ueritate sui enixa sunt interpretandi ingenium non requirunt, ⁵ dicente apostolo: contentiones legis deuita, tamen temporis necessitate cogente, quam nobis inrogata per Hydatium episcopum inposuit iniuria, licet semper patientiae partes secuti simus fueritque in studio sustinere potius aliquem quam mouere, gratulamur sic rerum uenisse rationem, ut apud te, qui ¹⁰ senior omnium nostrum es et ad apostolicae sedis gloriam uitae | experimentis nutritus beato Petro exhortatore uenisti, quod credimus et loquamur, adimplentes apud te apostolici sermonis fidem dicentis: corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. In quo et nos, baptizati in ¹⁵ Christo Christum induentes, et fidem ueri multiplici quidem dispositione sublimem sed unita unius dei potestate uenerabilem, sicut corde credimus, ita ad omnium salutem qui falsiloquio sermonum in scandalum missi sunt confitemur. Nam cum ante conplures annos uiui lauacri regeneratione reparati et sor- ²⁰

6 Tit. 3, 9; cf. Prisc. can. XXVII. 12 cf. II. Cor. 4, 13. 14 Rom. 10, 10. 15 Gal. 3, 27.

1 Uid. subscriptionem tractatus primi. — De eis quae in hoc tractatu occurrunt nominibus propriis, nelut de Damaso Hydatio Caesaraugusta Hygino Symphosio Hemeretensibus Ambrosio uid. uel potius opp. *Sulp. Seuerum, chron. II, 47 sqq.* et libellum nostrum, quem supra ad p. 17, 29 commemorauimus. In margine superiore folii 41^a manu saec. VIII satis rudi haec inscripta sunt: 'pro elimosina eecone'; uid. praef. cap. II 3 FIDES, E EX I corr. 7 QUAMUJŠ, syll. UIS erasa et punctis superpositis del.

dentes saecularium || actuum tenebras respuentes totos nos dedis- 42
 semus deo, legentes quod qui quemquam amplius quam deum
 diligeret discipulus eius esse non posset, alii nostrum iam
 in ecclesiis electi deo, alii uita elaborantes ut eligeremur, catholicae
 5 pacis sequebamur quietem; uerum eum repente siue necessaria
 redargutione siue aemulatione uitae seu nouissimi temporis
 potestate orirentur contentiones, nos caritatem Christi dei
 optantes et pacem etsi conscientia confidebamus, timebamus
 tamen, ne quid, sicut factum est, contentio animorum faceret
 10 quod pax ecclesiastica non teneret. Deo tamen qui | unus et in
 omnibus uerus est inter haec gratias, quod nullus e nostris
 qui libellum tradidimus usque in hoc tempus uel accusatorem
 reprehensibilis adhuc uitae potuit habere uel iudicem, licet ob-
 tractari non semper nocentium sit, sed sit aliquotiens quieto-
 15 rum. Denique in conuentu episcopali qui Caesaraugustae fuit
 nemo e nostris reus factus tenetur, nemo accusatus, nemo
 conuictus, nemo damnatus est, nullum nomini nostro uel pro-
 posito uel uitae crimen obiectum est, nemo ut euocaretur non
 dicam necessitatem sed nec sollicitudinem habuit. Datum
 20 nescio quod ab Hy||datio ibi commonitorium est quod uelut 43
 agendae uitae poneret disciplinam: nemo illic nostrum inter
 illa repraehensurus tua potissimum epistula contra improbos prae-
 ualente, in qua iuxta euangelica iussa praeceperas, ne quid
 in absentes et inauditos decerneretur. Nos tamen, etsi absentes
 25 ibi fuimus, semper hoc in ecclesiis et admonuimus et admonemus,
 ut improbi mores et indecentia instituta uiuendi uel quae con-
 tra Christi dei fidem pugnant probabilis et Christianae uitae

3 cf. Luc. 14, 26. 23 sq. cf. I. Tim. 5, 20. 21.

24 cf. *Lucifer Cal.* p. 66 not. ed. Hartel.: quia absentem nemo debet iudicare nec damnare.

4 ele^ecemur   14 ^PSEN^DER, R ex N corr.   pro SITS^EDSIT
 conicias SIT SED ET   15 CAESAR|AUGUSTE   19 SOLLICITUDINEM,
 M falso erasum   24 DECERNETUR, cf. supra lin. 4   26 IMPROBOS
 27 UITAE~~AM~~AMO|RE|L|DAMNENTUR|NEC; post UITAE una littera
 crasa est, syll. RE in margine exstat in rasura.

amore damnentur, nec prohibere si quis contemptis parentibus liberis facultatibus dignitate et adhuc et anima sua deum | malluerit amare quam saeculum, nec spem ueniae tollere his, qui, si ea quae prima sunt non quaeunt, uel in mediis tertiusque consistunt, quoniam multis mansionibus apud 5 deum patrem positus, si fides symboli incorrupta teneatur, teneri debere propositam nobis in Christo spem, etiamsi adimplendi perfecti operis non habeant facultatem, sequentes apostolum Paulum, qui aliis secundum imperium praecipere, alios secundum ueniam admonere, alios sine 10 auctoritate praecepti consilio informare se dixit, ut omnes lucrifaceret qui ad Christi fidem diuersa misericordiae uocatione || uenissent. Fidem uero sicut accepimus, ita et tenemus et tradimus, credentes *unum deum patrem omnipotentem*, sicut scribuntur est: ex quo omnia et nos per ipsum, 15 *et unum dominum Iesum Christum*, sicut scribuntur est: per quem omnia et nos per ipsum, *natum ex Maria uirgine ex spiritu sancto*, sicut scribuntur est: ecce uirgo accipiet in utero et pariet filium et uocabitis nomen eius Emmanuel quod interpretaetur nobiscum deus, et iterum 20 de eo: spiritus sanctus ueniet in te et uirtus altissimi obumbravit te ideoque et quod nascetur sanctum uocabitur filius dei, *passum sub Pontio Pilato, crucifixum*, sicut scribuntur est: | et inter iniquos deputabitur, *sepul-*

5 cf. Io. 14, 2. 7 cf. Rom. 7, 18. 9 cf. I. Cor. 7, 6 et 9, 19; I. Tim. 1, 1; Prisc. can. XLI. 15 I. Cor. 8, 6; cf. Prisc. can. XXV. 16 I. Cor. 8, 6. 18 Es. 7, 14; Matth. 1, 23. 21 Luc. 1, 35. 24 Es. 53, 12; Luc. 22, 37.

4 Cicero, orator 1, 4: prima enim sequentem honestum est in secundis tertiusque consistere.

1 **PROHIBERE**] infinitium nolui mutare in coniunctiuum; cf. quae dixi in Arch. f. lat. Lexik. III, 320 sq. 3 **MALLUERIT**] nolui scribere **MALUERIT** 4 **QUAEUNT**] nolui mutare in **QUAERUNT** 14 **UNUM** etc.] uide quae de hoc Priscilliani symbolo dixi in libello ad p. 17, 29 citato, p. 20 not. 22 **OBUMBRAUIT**] cf. Arch. f. lat. Lex. III, 318 **NASCETUR**] post hoc uerbum excidisse censeo: **EX TE** 23 **SUBI**, | linea et puncto del.

tum, *tertia die resurrexisse*, sicut scribturn est in profetis: sustinete me in diem resurrectionis meae, *ascendisse in caelos, sedere ad dexteram dei patris omnipotentis*, sicut scriptum est: ecce uidi caelos apertos et filium hominis
 5 sedentem ad dexteram dei, *inde uenturum et iudicaturum de uiuis et mortuis*, sicut scribturn est: sic ueniet quemadmodum uidistis illum euntem in caelum, *credentes in sanctam ecclesiam, sanctum spiritum, baptismum salutare*, sicut scribturn est: nisi quis renatus fuerit ex aqua et
 10 spiritu sancto, non as|cendet in regna caelorum, *credentes remissionem peccatorum*, sicut scribturn est: dico uobis, filioli, quia remittuntur uobis peccata propter nomen eius, *credentes in resurrectionem carnis*, sicut scribturn est: resurrectionem autem futuram etiam Moyses adnuntiauit dicente domino 'ego sum deus Abraham, deus
 15 Isaac, deus Iacob'; non est deus mortuorum, sed uiuentium; omnes enim illi uiuunt.

Cuius symboli iter custodientes omnes hereses doctrinas instituta uel dogmata, quae sibi altereationem non ingenia, sed
 20 studia fecerunt, catholico ore damnamus, bapti|zantes, sicut scribturn est, in nomine patris et filii et spiritus sancti; non dicit autem 'in nominibus' tamquam in multis, sed in uno, quia unus deus trina potestate uenerabilis omnia et in omnibus Christus est, sicut scribturn est: Abrahae dictae
 25 sunt repromissiones et semini eius; non dicit 'et seminibus' tamquam in multis, sed quasi in uno 'et semini tuo' quod est Christus; de qua re loquens profeta ait: hic est deus noster nec reputabitur alius absque eo qui

2 Sophon. 3, 8.   4 Act. 7, 55.   6 Act. 1, 11.   9 Io. 3, 5.
 11 I. Io. 2, 12.   14 cf. Matth. 22, 31. 32; Luc. 20, 38; Exod. 3, 6.
 20 Matth. 28, 19.   23 Col. 3, 11.   24 Gal. 3, 16.   27 Bar. 3, 36—38.

21 Cf. p. 39, 15; 49, 2 al. De particula $\epsilon\tau$ in hac formula a Priscillianistis consulto ommissa opp. infra *Orosii commonitorium*, c. 2 sub fin., et quae Luebker (p. 25 sq.) et Mandernach (p. 17) afferunt in libellis a nobis in praef. cap. I laudatis.

19 ^{IN}NONCENIA   20 CATHOLICOSORE, de litt. S parasitica uide quae in praefationis cap. II diximus

accepit legem et dedit eam Iacob puero suo et Istra-
 hel dilecto suo; posthaec in terris uisus est et cum
 46 hominibus conuersatus est. || Et quamuis longum sit ire
 per singula et aspernabile sit Christianis sensibus talium mise-
 riarum uel repetere doctrinas, tamen haec ideo apud uenera- 5
 bilem coronam tuam dicimus, ut, si in ea quae damnamus
 incurrimus, ipsa libelli nostri professione damnemur. Quis enim
 potest catholicis auribus Arrianae heresis nefas credere, qui
 diuidentes quod unum est et plures uolentes deos profetici
 sermonis lumen incestant, non legentes dicente Moyse: audi, 10
 Istrahel, dominus deus tuus deus unus est; cui testimo-
 nium in euangelio tulit dominus dicens: Moyses quae scrib-
 sit, de me | scripsit. Cuius tamen infelicitatis Fotinus ad-
 finis non uult tenere quod lectum est: maledictus homo
 qui in homine spem suam ponit; de quo ipse etiam deus 15
 noster loquens ad eum quem ex infirmitate sanauerat, quem
 se credi uellet ostendit dicens: uade et dicito quanta tibi
 fecerit deus, et testimonium hoc uerum est. Quis Patri-
 passianos hereticos ferat dicente scribtura: qui credit in filio
 habet uitam, qui non credit in filio non habet uitam? 20
 Quorum tanta infelicitas est, ut etiam daemoniaca confessione
 damnentur dicente ad deum in euangelio daemone: quid no-
 47 bis et tibi || est, Iesu fili dei uiui, quid uenisti ante
 tempus perdere nos? Quis Ofitas uel insipiens incidat uolens
 deum habere serpentem, cum scribtum sit: ego sum dominus 25
 deus tuus qui eduxi te de domo seruitutis; non erunt
 tibi dii alii praeter me; non facies tibi idolum nec
 ullam similitudinem ex his quae in caelo susum ne-

10 Deut. 6, 4. 12 Io. 5, 46. 14 Hierem. 17, 5. 17 Marc. 5, 19.
 18 testimonium] Tit. 1, 13. 19 Io. 3, 36; I. Io. 5, 12. 22 Matth. 8, 29;
 Marc. 1, 24; Luc. 4, 34. 25 Exod. 20, 2—4; Deut. 5, 6—8.

21 *Hilarius, de trin. VI, 49*: Dignum enim est haeticos non iam
 apostolicis doctrinis, sed daemonum ore conuinci. Clamant enim et saepe
 clamant: quid mihi (cod. Uat. 'nobis') et tibi est, Iesu fili Dei altissimi?

5 DOCTRINAE, e ras. del. 10 NONLEGENTES DICENTEMOYSE]
 uide quae de hoc ablatiuo dixi in Arch. f. lat. Lex. III, 322

que quae in terra deorsum neque <quae> sub aquis neque quae sub terra. Quis uellit Nouatianorum baptismata repetita, cum scribuntur sit: una fides unum baptismum unus deus. Quarum tamen sectarum infelicitatem teste deo
 5 Christo quia ex fabulis uulgi, non ex aliqua contentione conlatione cognouimus, quia cum his uel contendisse peccare est, unum hoc scientes quod qui sibi sectarum nomen imponunt Christiani nomen amittunt: inter quae tamen omnia Manicaeos, iam non hereticos, sed idololatrias et maleficos seruos Solis et
 10 Lunae, inuictiacos daemones cum omnibus auctoribus sectis moribus institutis libris doctoribus discipulisque damnamus, quia de his scribitur est: cum tali nec quidem cibum sumere. Nobis enim Christus deus dei filius passus in carnem secundum fidem symboli baptizatis et electis ad sacerdotium
 15 in nomine patris et filii et spiritus sancti tota fides, || tota uita, 48 tota ueneratio est.

In hac ergo ueritate fidei et in hac simplicitate uiuentibus nobis a Caesaraugustana synodo Hydatius redit, nihil contra nos referens, quippe quos et ipse in ecclesiis nostris secum etiam
 20 communicantes demiserat et quos nemo nec absentes quidem praesumpta accusatione damnauerat. Sed ut sciat corona uenerabilitatis tuae, unde excandescit eius dolor, unde debacans toto orbe etiam in ecclesias furor fuerit: reuersus e synodo et in media ecclesia sedens reus a presbytero suo actis ecclesiasticis petitur; datur etiam post | dies paruos in ecclesiis nostris a quibusdam libellus et deteriora quam prius a praesbytero obiecta fuerant obponuntur; segregant se de clericis ipsius plurimi, profitentes non nisi purgato sacerdote se communicaturos.

3 Eph. 4, 5. 6 cf. Prouerb. 24, 19. 12 I. Cor. 5, 11.

24 cf. *Hilarius, de trin. IV, 12*: media in ecclesia et in consensu fratrum, uid. etiam 13 et VI, 5. 6.

1 **QUAE** (ante **SUB**) deest in codice, sed exstat antecedens uox **NEQUE** in uersus fine 2 **UELLIT**] scribere **UEKIT** non placet 10 **IN** **DICTIACOS**] legendumne **INUECTIACOS**? 13 **CARNEM**] uid. quae de litt. M parasitica dixi in praefationis capite II 24 F. Loofs in 'Theol. Literaturzeitung' (ed. Harnack) 1886, col. 395 coniecit 'presbyterio'

Hinc nos conuenti damus ad Hyginum et Symposium episcopos quorum uitam ipse nouisti huiusmodi litteras: omnia subito fuisse turbata; prouideri oportere, qualiter ecclesiarum pax composita duraret. Rescribuntur est, ut uerbis ipsis loquamur: quantum ad laicos || pertineret, si illis suspectus Hydatius esset, 5 sufficeret apud nos sola de catholica professione testatio; de reliquo dandum pro ecclesiarum pace concilium; nullum autem in CaesarAugustana synhodo fuisse damnatum. Quis non consecratoribus crederet, praesertim cum in eadem synhodo uir religiosus qui haec scribebat Symposium adfuisset? Capimus 10 tamen inter ista consilium, ut euntes ad Hemeretensium ciuitatem praesentes ipsi uideremus Hydatium, | pacis potius deo teste quam contentionis auctores. Si enim iniuria et non obsequium fuit consulere potius praesentem tamquam fratrem uelle quam uelut reum euocare, rei sumus; sin uero uenientes 15 et ingredientes in ecclesiam turbis et populis concitatis non solum in praesbyterium non admissi, sed etiam adficti uerberibus sumus, putamus caedentem potius iniuriam fecisse, non caesos. Nos tamen quibus cordi pax erat accipientes || professionem laicorum, quam reprobare, quia esset catholica, 20 non poteramus, ad omnes prope coepiscopos nostros, quid sacerdotalis reuerentia passa fuisset, scripsimus mittentes etiam gesta rerum et fidem professionum nec hoc tacentes, quod multi ex his post professionem ad sacerdotium peterentur. Rescribitur ad nos dandum super ista concilium; credendum habitae professioni et sicut dedicationem sacerdotis in sacer|dote, sic electionem consistere petitionis <in> plebe. Hinc ille plus quam oportebat timens concinnat preces falso et rei gestae fabulam texens dissimulatis nominibus nostris rescribuntur contra pseudoeppiscopos et Manichaeos petit et necessario inpetrat, 30

6 SUFFI|CERET] infinitiui loco posuit coniunctiuum 14 TAQUAM

15 EUOCAREI ^{RC} 17 UCRUCRIBUS, U (in UERI) lin. pertenui del.

26 SACERDOTES 27 IN deest in codice; a uerbo PLEBE incipit nouus uersus 29 TE|CENS (sed cf. e. g. *August., c. Prisc. et Orig., c. 1*: neque isti inueniunt unde suas fabulas texant; *Oros., adu. pag. I, 10, 19*

quia nemo non, qui pseudoepiscopos et Manichaeos audiret, odisset. Uiro etiam spectabili fratri tuo Ambrosio episcopo tota mentitur et, cum relato sibi rescripto sub specie sectae quam nostrum nemo non damnat in || omnes rueret Christianos, 51
 5 hereticum etiam Hyginum nobiscum uocans, sicut epistulae ipsius missae ad ecclesias prolocuntur, agens scilicet, ne iudices haberet, si omnes diuersis obtreccationibus infamasset, ecclesias nostras commendauimus deo, quarum communicatorias ad te epistulas detulimus totius cleri et plebis suscriptione transmissas, et ad te qui potuimus uenientes uoluimus quidem absentes
 10 supplicare, ut si haberet quod Hydatius obiceret sacerdotum audientiam postulantibus nec refugientes tamen iudicium publicum, si ipse malluisset. De nullo autem metuit audiri qui optat probari; sed studio factum fuerit an malo uoto, deus
 15 iudicabit, ut quaestor, cum iustas praeces diceret, respondere tardaret. Nos tamen, non omittentes in causa fidei sanctorum iudicium malle quam saeculi, uenimus Romam, nulli graues, hoc solum desiderantes, ut te primum adiremus, ne taciturnitas
 20 metus conscientiae || iudicaretur, sed magis libellum tradentes 52
 rei gestae ordinem et, quod omnibus maius est, fidem catholicam in qua uiuimus panderemus. Nam si et de scripturis quibusdam, quas Hydatius de armario suo proferens in calumniosas fabulas misit, quaeritur de nobis sententia, id nobis cordi est et semper fuit, ut omnia in scripturis sub cuiuslibet apostoli profetae episcopi auctoritate prolatis, quae Christum deum
 25 dei filium profetaut aut praedicant et consentiunt canoni euan-

18 *Hilarius, de trin. VII, 1*: ne . . rea in nobis sit . . taciturnitas.
 22 *Augustinus, contr. Faust. II, 3*: profertis nobis ex armario uestro nescio quem primum hominem.

9 **SUSCRIBTIONE**] ita cod. 10 **ABSENTES**] ab hoc uocab. incipit nouus uersus; fortasse scribendum est **PRAESENTES** 11 **UT**] desideratur uerbum finitum; an leg. **ET** pro **UT**? **OBICERET**] fuit **OBIEERET**

13 **MALLUISSET**] ita cod. 15 **IUDICAUIT**, U (in **UIT**) lin. del.
 20 **OMNIBUSMAIUS** (deficiente litt. M) 23 **QUERITUR** **NOBIS**
 (ante **SENTENTIA**) ex **NOBIS** corr.

geliis | uel profetis, non posse damnari; quae autem contra canonem et contra fidem catholicam sentiunt uel loquuntur, cum omnibus doctoribus discipulisque damnanda, quia scribuntur est: omnis spiritus qui confitetur Christum de deo est, qui autem non confitetur de deo non est, et alibi: 5 nemo loquens in spiritu sancto dicit anathema Iesu et nemo nisi in spiritu sancto loquitur dominum Iesum. Nec enim nos damnari debemus qui catholici sumus, si scribuntur de deo loquen- 53 tes secundum se haeretici falsauerunt; de quibus et ipse Hydatius, qui se minus purgans infamari 10 per haec manult quos metuit audiri, in concilio Caesaraugustano sic ait: 'damnanda damnentur, superflua non legantur'. In quo corona tua perspicit moris illius esse, non nostri criminis, si quorum una sententia est fides dicatur esse diuersa. Propter quod uenerabiles sensus tuos petimus, ut, si fides pro- 15 fessionis nostrae, secundum quod tu relictam tibi de apostolis tradis, in | deo constat, si ecclesiarum nostrarum testimonia pacificis epistulis scribta non desunt, si de scribatur aliud nec sentire possumus nec debemus, si nemo nostrum reus factus, nemo auditus, nemo in concilio depositus, nemo etiam cum 20 esset laicus, obiecti criminis probatione damnatus est, licet noxio sacerdotium nihil prosit et possit sacerdos deponi qui laicus meruit ante damnari, praestes audientiam, depraceamur, 54 quia omnibus senior et primus || es; Hydatium facias conueniri ac si confidet aliquid probare de nobis, coronam aeterni 25 sacerdotii non omittat, si zelum domini usque ad finem fuerit persecutus. Uel si insitae tibi benignitatis adfectu nulli uis iniuriam quam ille nobis inposuit inrogare, des ad fratres

4 I. Io. 4, 2. 3.   6 I. Cor. 12, 3.   26 cf. Es. 9, 7.

1 POSSE] ita cod., quamuis UT praecedat   4 OMNES   5 NON
NONCONFITETUR   10 H_LY_J IDATIUS, I (ante d) lin. del., fuit
HAID.   11 QUI METUIT, I (in QUI) lin. del.   12 INSUPERFLUA,
IN lin. del.   14 FIDIS DICATUR ex DUC. corr.   15 UENE
RABILIS   FIDISPROFESSIONES, cf. suprap. 14, 13.   22 SACERDOTIUM

tuos Hispanienses episcopos litteras depraecamur. Omnes enim
 petimus, ne cui iniuriam fecerimus, ut concilio constituto et
 Hydatio euocato quos reos factos inpraesen|tes legerint non
 audiant inauditos. Tamen nemo condemnet ita, ut omnia Hyda-
 5 tius quae epistulis missis intulit probet, et solam probandae
 accusationis necessitatem habeat; timorem reatus omittat, quo-
 niam illum de nobis nullus accusat; nam et peccatum in nos
 facile ignoscimus, si probamur, quoniam nouimus et ex uobis
 discimus, quid deceat sacerdotes, tantum ut probata fide et
 10 uita nostra scrib||to quod contra Manichaeos datum est, dato 55
 testimonio sacerdotum qui interfuerint concilio, repugnemus,
 ne sub nomine noxiorum in diebus uestris, quod nefas scitis,
 aut ecclesiae catholicis uidentur sacerdotibus aut ecclesiis sacer-
 dotes.

1 HISPANIEN^STES, τ lin. del. 3 FACTOS, o ex u corr. IN
 PRAESEN|TES] uid. Arch. f. lat. Lex. III, 325 5 ET] recte conicias
 SED 6 NECESS.] ita cod. 8 PROBAMUS, s lin. del. et litt.

R ad u alligata NOUIMUS, 9 QUOD, o lin. del. 14 EXPLICIT
 ADDAMASUM¹ INCIPIT LIB. DE FIDE. DE APOCRYPHIS. | fol. 55^b scrip-
 tura uacat.

PRISCILLIANI

LIBER DE FIDE ET DE APOCRYPHIS.

Wirceb. fol.

56 . . . . . damnet, quoniam nouitas ingenii contentionis est mater, eruditio scandali auctor, schismatis alimentum, heresis nutrimentum, delicti forma peccati. Omne enim quod aut a 5 deo aut ab apostolis dictum uidetur aut factum uel ut fieret adprobatum, hoc est de quo scribturn est: est est non nou; quod autem ex nouo ingeniis et calumniis repperitur, hinc testimonium diuinae uirtutis ostenditur dicentis: quod superabundat ex malo est. Uideamus ergo, si apostoli Christi 10 Iesu magistri nostrae conuersationis et uitae extra canonem nil legerunt. | Ait Iuda apostolus clamans ille didymus domini, ille qui deum Christum post passionis insignia cum putatur temptasse plus credidit, ille qui uinculorum pressa uestigia et diuinae crucis laudes et uidit et tetigit: prophetauit de 15 his, inquit, septimus ab Adam Enoe dicens 'ecce uenit dominus in sanctis milibus facere iudicium et arguere omnem et de omnibus duris quae locuti sunt contra eum peccatores.' Quis est hic Enoe quem in testimonium profetiae apostolus Iudas adsumpsit? An qui profetasset de 20

7 Matth. 5, 37; cf. infra Priscilliani canonem I. 9 Matth. 5, 37. 15 ep. Iudae 14, 15.

19 *Hieronym.*, de uir. ill. c. 4: Iudas frater Iacobi ['frater domini'] legi in antiquis codicibus animaduertit Victorius; cf. *Hegesippum* ap. *Eusebium*, *hist. eccl. III, 19 et 20*] . . . de libro Enoch . . . assumit testimonium. Cf. *Tertull.*, de cultu fem. I, 3.

2 Uid. subscriptionem tractatus II, ubi deest 'ΕΤ'; agitur uero mutilo nostro libello de apocryphis magis quam de fide, quia ante fol. 56 complura intercederunt (uid. praef. cap. II) 17 uerba IN SANCTIS — OMNEM
man. I in margine inferiore posuit; in textu est hoc signum: δ̄NS. Ḃδ. ΕΤ

deo, alium non habebat nisi profetiam huius poneret, quam, si uera dicuntur, canonica ipse ordinatione || damnasset? Aut 57
 fortassis Enoc profeta esse non meruit quem Paulus in epistula ad Hebreos facta ante translationem testimonium
 5 habuisse testatur aut quem in principio generis, cum adhuc mundi forma et natura rudis saeculi, peccatum decepti hominis retinens, futuram conuersionem ad deum post peccata non crederet, transferre inter suos deus maluit quam perire? De quo si non ambigitur et apostolis creditur quod
 10 profeta est, qualiter consultatio potius quam tumultus, consilium quam temeritas, fides quam perfidia dicitur, ubi, dum in ultionem simultatum sententia tenditur, praedicans deum propheta damnatur? Aut numquid de triualibus rebus agimus aut tali et tesseræ inter manus nostras sunt aut scaenæ lu-
 15 dibria tractamus, ut, dum homines huius saeculi sequimur, apostolorum dicta damnemus? Aut quæ constituendæ pacis est gratia, hominibus quæ uoluerint credere et dicta apostolica non tenere? Sed fortassis aliquis in hæc ingenia se iactet, ut, quamuis etiam unum testimonium ad confirmandam
 20 sanctorum fidem in deo ualeat, tamen dicat uni rei || non esse 58
 credendum, sed in duobus et tribus testibus totius uerbi constare rationem. Conuertat itaque sese quilibet qui huiusmodi est, et utrum uera dicamus diligens scripturarum scrutator inquirat. Quid est quod Tobi sanctus futurae uitæ
 25 ad filium praecepta disponens, cum quid custodiret ediceret, ait: nos filii prophetarum sumus; Noe profeta fuit et Abraham et Isaac et Iacob et omnes patres nostri

4 Hebr. 11, 5.   21 Deut. 19, 15; Matth. 18, 16; II. Cor. 13, 1;
 I. Tim. 5, 19; cf. infra Prisc. can. XLVI et *Hieronimi ep. 27 (ad Marcellam = Migne 22, 432)*   26 Tob. 4, 13 (in Itala).

11 *Hilarius, contra Constantium imp. c. 6*: Non est istud temeritas sed fides, neque inconsideratio sed ratio, neque furor sed fiducia; — c. 24: . . . perfidia non fides est.   14 tali et tesseræ] cf. *Cicero, de or. III, 15, 58; de senect. 16, 58.*

3 FORTASSES   11 PERFDIAQUAMFDIS   12 SIMULTANTUM
 14 TESSERE   22 SESIQUILIBETQUI

qui ab initio saeculi profetauerunt. Quando in canone profetae Noe liber lectus est? quis inter profetas dispositi canonis Abrahae librum legit? quis quod aliquando Isaac profetasset edocuit? quis profetiam Iacob quod in canone poneretur audiuit? Quos si Tobia legit et testimonium prophetiae ⁵ in canone promeruit, qualiter, quod illi ad testimonium emeritae uirtutis datur, alteris ad occasionem iustae damnationis adscribitur? Inter quae ignoscant singuli quique, si damnari cum prophetis dei malumus, quam cum his qui incauta praesumunt ea quae sunt religiosa damnemus. Quis enim accu- ¹⁰ satore Noe diuini iudicii disceptatione non timeat? De quo ⁵⁹ apostolus ait: || Noe iustum iustitiae praeconem custodiuit cataclismum mundo super impios inducens. Quis Abrahae profetae sinum ad quietis testimonium non requirat? quis reputari in Isaac semen nolit? quis Iacob dictum a deo ¹⁵ Faraonis deum non amet? aut quis non memorias sanctorum respuens intremescat, cum scribuntur sit: amen dico uobis quod qui scandalizauerit minimum ex his qui crediderunt in nomine meo bonum est illi ligari molam asinariam et in profundum maris mitti. Quod si de ²⁰ minimis dicitur, | uolo scire, quid de his qui ad fidem primi sunt pronuntiat. In quibus tamen omnibus libris non est metus, si qua ab infelicibus hereticis sunt inserta, delere et <quae> profetis uel euangeliiis non inueniuntur consentire respuere. Nec enim illi ipsi deo sancti mendacium in ueris et ²⁵ sacrilega amplectuntur uel detestabilia pro sanctis, meliusque est zezania de frugibus tollere quam spem boni fructus propter zizania perdidisse, quod propterea cum suis inter sancta zabulus inseruit, ut, nisi sub cauto messore, cum

12 II. Petr. 2, 5. 14 cf. Luc. 16, 22. 23. 15 cf. Gen. 21, 12; Rom. 9, 7 al. quis Iacob e. q. s.] cf. Exod. 7, 1 ubi tamen de Mose agitur 17 Marc. 9, 41; Matth. 18, 6. 27 cf. Matth. 13, 29. 29 cf. Matth. 13, 25. 39.

11 DISCEPTATIONE] facile de accusatio cogites; cf. quae in praef.

cap. II de litt. M oppressa dixi 19 LĒGARI, puncto superposito e del. 22 PRONUNTIATUR] retinui indicatiuum, quamuis desideretur coniunctiuus. 24 QUAE deest in codice.

zezaniis frux pe||raret et bona faceret occidere cum pessimis, 60
 una sententia adstringens eum qui pessima cum bonis iun-
 git quam qui bona cum malis perdit. Denique in euangelio
 eata Lucanum dicente euangelista testatur deus dicens: inqui-
 5 retur sanguis omnium profetarum qui effusus est a
 constitutione mundi, a sanguine Abel usque ad san-
 guinem Zacchariae qui occisus est inter altare et
 aedem; et Helias in regnorum ait: altaria tua suffoderunt,
 profetas tuos occiderunt et ego relictus sum solus et
 10 quaerunt animam meam. Quis est iste Abel profeta, ex |
 quo sanguis profetarum sumpsit exordium, cuius principium
 in Zacchariam finit? Qui sunt illi medii qui uidentur occisi?
 Si enim omne quod dicitur in libris canonis quaeritur et plus
 legisse peccare est, nullum ab his qui in canone constitui
 15 sunt profetam legimus occisum, ac si extra auctoritatem ca-
 nonis nihil uel adsumendum est uel tenendum, non possumus
 tantum fabulis credere et non historiam scripti factorum pro-
 batione retinere. Fortasse enim aliquis exsiliat et dicat Eseciam
 fuisse dissectum; si quis ille est inter huiusmodi qui ista ||
 20 damnauerint, os suum claudat aut certe historiam factae rei 61
 proferens picturis se dicat credere uel poetis, quoniam iam fa-
 cilis admittunt quod philosophorum studia mentiuntur, certe
 ut huiusmodi rei testimonium et occisorum profetarum a con-
 stitutione mundi sanguis requiratur. Quae si euangelista legens
 25 recte ad testimonium protulit dicens: scrutate scribaturas,
 etiam me ut ea legerem quae legerat traxit. Non possum
 autem dicere quod loqui cogor, ut mihi apostolum sequi non

4 Luc. 11, 50. 51. 8 III. Reg. 19, 10; Rom. 11, 2. 3. 25 Io. 5, 39.

18 *Hilarius, contra Const. imp., c. 4*: nec ego . . . equuleum metuissem, qui desectum Esaiam scissem. — *Tertull., de patientia, c. 14*: his patientiae uiribus secatur Esaias; *alii*.

3 QUAM scripsi; cod.: QUOD 4 [LUCANUM] eadem forma deprehenditur in codd. *Uindob.*, quem Belsheim anno 1885, in *Usseriano*, quem Abboth 1884, in *Ambrosiano*, quem Ceriani 1861, et in *German.*, cuius partem Wordsworth 1883 edid. INQUIRETUR, f ex l corr.

6 ACONSTITUTIONEMMUNDI] cf. 39, 13; 48, 7, al., sed cum in huius paginae uersu 24 legatur 'a constitutione', etiam hic ablatiuum exhibui

eruditio fidei fuerit, sed muscipula decepti. | Nam et rursus in euangelio cata Mattheum tenetur scribturn: surgens autem Ioseph accepit puerum et matrem eius noctu et abiit in Aegyptum et erat ibi usque ad consummationem Herodis, ut adinpleretur quod dictum est a domino ⁵ per profetam dicentem: 'ex Aegypto uocaui filium meum.' Quis est iste profeta, quem in canonem non legimus, cuius profetiae fidem uelut fideiussor promissi muneris dominus inpleuit? Certe non modica indulti operis magnitudo est passurum deum credere et testimoniis prophetiae tamquam ¹⁰ 62 (uiam) diuini itineris praeparare, de qua deuertere deus nollet, ut locutum se in eo qui profetauerat conprobaret; certe damnari liber non potest cuius testimonium canonicae elocutionis fidem complet, nec potest tamquam inter aepularum mortalium uoluntates aliud eligi et aliud repudiari, nec de sophisticis quaestio ¹⁵ est, ubi quod quis adsumpserit sequitur et, dum dialecticum ingeniorum opus uolunt, sectas de persuasione fecerunt. Scriptura dei res solida, res uera est nec ab homine electa, sed homini de deo tradita, cuius si dilibatio sancta est et massa sancta est. | Inde denique heresis, dum singuli qui ²⁰ que ingenio suo potius quam deo seruiunt et non sequi symbolum, sed de symbolo disputare disponunt, cum, si fidem nossent, extra symbolum nil tenerent. Symbolum enim signa-

2 Matth. 2, 14. 15. 7 At uid. Hos. 11, 1, ad quem locum Sabatarius haec *Hieronymi* affert testimonia: a) *comm. in Hos. 11, 1* (= Migne 25, col. 915): Septuaginta transtulerunt 'ex Aegypto uocaui filios eius', quod in Hebraico non habetur nullique dubium est Matthaicum de hoc loco sumpsisse testimonium iuxta Hebraicam ueritatem e. q. s. — b) *de opt. gen. interpr.* (= *ep. 57 ad Pammach.*, Migne 22, col. 573): hoc nostri codices non habent, sed in Osee iuxta Hebraicam scribitur ueritatem . . . 'ex Aegypto uocaui filium meum' e. q. s.; cf. etiam *Hieronymi praef. in Esdram.* 19 Rom. 11, 16.

6 UOCABI, B lin. del. 7 CANONEM] ita codex; cf. supra 39, 13.
 9 MODICAM] abundat litt. M, uid. praef. cap. II. 10 post TAM
 QUAM rasura; eratne DIU? 11 UIAM deest in codice 15 QUESTIO
 18 HOMINIELECTA, f ex i corr. 22de SYMBOLO

tura rei uerae est et designare symbolum est disputare de
 simbolo malle quam credere; symbolum opus domini est in
 nomine patris et filii et spiritus sancti, fides unius dei, ex quo
 Christus deus dei filius saluator natus in carne passus resur-
 5 rexit propter hominis amorem; qui apostolis suis symbolum
 tradens, quod fuit est et futurum erat, in se et in simbolo
 suo || monstrans nomen patris filium itemque filii patrem, ne 63
 Binionitarum error ualere, edocuit; nam qui requirentibus
 apostolis omne id quod nominabatur se esse monstrauit,
 10 unum se credi uoluit non diuisum, dicente profeta: hic est
 deus noster nec reputabitur alius absque eum qui
 ostendit uiam disciplinae et dedit eam Iacob puero
 suo et Istrahel dilecto suo; posthaec in terris uisus
 est et cum hominibus conuersatus est, dominus deus
 15 nomen eius. Sed ne amore fidei ducti ad alia nos quam pro-
 posueramus conuertisse dicamur, licet ex abundanti contra
 diuersas hereses uincendi locus pateat, tamen de hoc specia-
 liter susceptum opus uolumus, ut infidele mendacium testi-
 moniorum nube uincamus. Nunc uero ad illa redeundum
 20 est, ut, si probabiles in eo in quo repraehendimur inuenimur,
 recte etiam de reliquis disputasse uideamur. Sic namque et
 Paulus dixisse deum ait: beatius est dare magis quam
 accipere, et hoc locutum deum in canone non legimus. Et
 Daniel deum locutum fuisse testatur dicens: quoniam exiet
 25 iniquitas de Babylone ex presbyteris qui uidebantur ||
 regere plebem. Et cum ista facta dicta uel scribta et in 64
 euangelistae uerbis et apostoli eloquio et diuinis sermonibus
 crederemus, ecce nunc tempus adlatum est, ubi, dum disceptatio
 superfluarum rerum quaeritur, stupor fidelibus inseratur. Non
 30 enim possumus dicere deum non dixisse quod eum dixisse
 apostolus dixit aut non prophetatum fuisse quod scribura pro-

9 cf. Eph. 1, 21. 10 Bar. 3, 36—38. 14 dominus] Amos 5, 8.
 18 Hebr. 12, 1. 22 Act. 20, 35. 24 Dan. 13, 5 (= Susannae hist.
apocrypha).

1 UERE 3 FIDIS 6 ERAT] ita cod., non ERIT 7 NE
 BINIONITARUM] cf. supra p. 5, 10 24 EXIET] nolui mut. in EXIIT

fetam dixisse testatur. Et cum haec recte ad fidem credimus, scribta haec in canonem non uidemus et ideo, si extra canonem tota damnanda sunt | aut qualiter uel damnatorum testimonium recipitur, uel in his quae scribta sunt scribentis auctoritas non tenetur. Sic denique et Ezechiel profeta ait: haec dicit dominus ad Gog 'tu es de quo locutus sum in diebus antiquis per manus seruorum meorum profetarum.' Credo quod dixit nec tam perfidus mihi sum, ut aut profetam finxisse quod dixerit deus aut deum mentitum fuisse confirmem; qui sit tamen ille profeta, per quem hoc deus locutus sit, in canone non uideo et, cum dictorum habeamus fidem, scribti in 65 canone non inuenimus auctorem. Sic et in libris Paralipomenon Natham profetam, Achiam Selonitam, uisiones Laedam, uerba Zeu fili Anani ad fidem ueri et eorum quae gesserunt auctoritatem inuenimus edicta, dicente scriptura: et reliqui sermones Iosafat primi et nouissimi ecce scribti sunt in sermonibus Zeu fili Anani qui perscribsit in libro reges Istrahel, et haec scripta in libris canonis non legimus, sed recepta a canone conprobamus; sicut et ibi ait: et reliqui sermones Solomonis primi et nouissimi ecce scribti 20 sunt in uerbis Nathae profetae et in uerbis | Achiae Selonitae et in uisionibus Laedam, quae uidebat de Heiorobeam filio Nabat; et item ibi: et reliqui sermones Roboam primi et nouissimi nonne scripti sunt in uerbis Sameae profetae et Edom uidentis et omnes actus eius? 25 et item ibi: et reliqui sermones Abdiae et actus eius et uerba eius scribta sunt in libro Edom profetae; et

5 Ezech. 38, 14. 17. 15 II. Paralip. 20, 34. 19 II. Paralip. 9, 29.
23 II. Paralip. 12, 15. 26 II. Paralip. 13, 22.

1 *Boethius, opusc. sacr. II*, p. 167, 64 ed. Peip.: Haec si se recte et ex fide habent . . .

1 CREDIMUS] coniunctiuus modus desiderari uidetur, sed cf. 53, 1
2 INCANONEM] uid. supra p. 48, 7 13 ACHIA[~] LAEDA[~]
14 CĒSRUN^{sc} 15 INUENIMUS scripsi, cod.: INUENIUNT^r
reliqui
22 QUAE] ita cod. 23 ET SERMONES

item ibi: et reliqui sermones Amessiae primi et nouissimi nonne ecce scripti sunt in libro dierum regum Iudae et Istrahel? item ibi: nonne haec scripta sunt in libro dierum regum Inda? item ibi: et reliqui sermones ||
 5 Manasse et oratio eius quam orauit ad dominum in 66
 nomine dei Istrahel ecce scribta sunt in sermonibus orationis eius et in sermonibus uidentium. Quis ergo huiusmodi fluctuus patienter accipiat? Hinc una ex parte indocta urget insania, furor exigit inperitus nihil dicens aliud
 10 nisi sint catholica neene quae dicis; damna quae ego nescio, damna quod ego non lego, damna quod studio pigriscentis otii non requiro. Hinc ex parte altera diuinum urget eloquium: scrutate, inquit, scripturas, illud peculiariter monens, ut quorum sanguis ad testimonium uin|dictae quaeritur eorum
 15 eloquia non negentur. Inter quae positi necessario confidentiam iam uolumus esse quod dicebamus antea esse cautelam. Habeo testimonium dei, habeo apostolorum, habeo profetarum: si quaero quod Christiani hominis est, si quod ecclesiasticae dispositionis, si quod dei Christi est, in his inuenio qui deum praedicant, in his inuenio qui profetant. Non est timor, fides est,
 20 quod diligimus meliora et deteriora respuimus, unum inter ista seruantes, ut, quoniam in huiusmodi libris, quos extra canonicorum librorum numerum ad legendi laborem diligen|tia 67
 retentabat adque ad conprobanda ea quae scripta in canone
 25 legimus adsumpti sunt, hereticorum in pleraque sensus inuadens pugnam catholicis parans falsare maluit quam tenere, illam apostolicam feramus iure sententiam omnem spiritum qui negat Iesum de deo non esse et omnem spiritum qui confitetur Christum Iesum de deo esse, sicut scrib-

1 II. Paralip. 25, 26. 3 II. Paralip. 28, 26. 4 II. Paralip. 33, 18. 19.
 13 Io. 5, 39. 27 cf. I. Io. 4, 3. 2.

20 Cf. *Hilarii* locum, quem supra p. 45 attuli.

1 RE|QUI 10 NE|GNE| 20 TIMOR] propter CAUTELAM (u. 16)
 nolui mutare in TUMOR (cf. *Hilarius l. l.* 'temeritas') FIDIS 25 AD
 SUMPTA|

tum est: nemo enim dicit in spiritu sancto anathema Iesu et nemo nisi in spiritu sancto loquitur dominum Iesum. Denique in antiquis librorum monumentis cum testamentum scribaturarum diabolus inuideret, Hierusalem capta | polluto altario domini distrui templum satis non fuit; nam 5 quia facile erat, ut quae manufacta erant in manufactis homo redderet, arca incensa est testamenti, sciente diabolo quod facile natura hominum obligata saeculo fidei perderet, si ad praedicationem diuini nominis scribaturarum testimonia non haberet. Sed argutior diuini mysterii natura quam diabuli, quae, 10 ut quid deus in homine posset ostenderet, reseruari Hesdram uoluit qui illa quae fuerant incensa rescripsit. Quae si uere incensa et uere credimus fuisse rescripta, quamuis incensum 68 tes-^{tamentum} legatur in canone, rescriptum ab Hesdra in canone non legitur, tamen, quia post incensum testamentum reddi non 15 potuit nisi fuisset scrib-^{tum}, recte illi libro fidem damus, qui Hesdra auctore prolatus, etsi in canone non ponitur, ad elogium redditi diuini testamenti digna rerum ueneratione retinetur; in quo tamen legimus scriptum spiritum sanctum ab initio saeculi et hominum et rerum gesta retinentem cor electi hominis in- 20 trasse et, quod uix ad humanam memoriam scrib-^{tum} forma retineret, ordine numero ratione repetita, cum per | diem loquens et nocte non tacens scriberet, omnia quae gesta uidentur esse uel legimus scrib-^{tum} ad humanam memoriam condidisse. In quo libet exclamare: est! liceat! qualiter, rogo, pauca ex his legentes 25

1 I. Cor. 12, 3. 13 sq. cf. IV. Reg. 25, 9; IV. Esd. 14, 21 ad u. 14—24 uid. IV. Esd. (*lib. apocryph.*) c. 14 (inprimis u. 22. 25. 40. 43.) 22 cf. IV. Esd. 14, 43; Ps. 21, 3.

11 cf. inter alios *Tertull., de cultu fem. I, c. 3* (= I, p. 705 ed. Oehler): omne instrumentum Iudaicae litteraturae per Esdram constat restauratum; *Hieronym., de perp. uirg. b. M. c. 7*, et *contra Uigilant. c. 7* (Migne 23, col. 190 et col. 344); *Isid., orig. V, 39, 20; VI, 3, 2.* 25 *Boethius, de cons. phil.* p. 16, 160 ed. Peip.: Itaque libet exclamare.

4 DICRUSAE] uid. p. 5, 9; 20, 13; 25, 12 et 22, al. 11 OSTENDERE] coniunctiuum posui, sed cf. supra 36, 1; 42, 1 12 RESCRIBIT^S 15 LE CITUR] ita cod., cf. p. 82, 18 al. 20 HOMINES 21 FORMA] nolui in accusatiuum mutare

culpabiles sumus, cum magis ob hoc rei sumus, quod omnia
 quae de deo sunt profetata non legimus? Non dubito autem
 quemquam ex his qui calumnias potius quam fidem diligunt
 esse dicturum: ultra nihil quaeras! sufficit te legere quod in
 5 canone scribturn est. Cuius quidem uerbis facile ingenio hu-
 manae naturae quae otium potius quam laborem requirit ad-
 surgerem, nisi me Lucae || euangelistae testimonium perurgeret 69
 dicentis in actibus apostolorum: addiscipuli pariter con-
 ferebant inter se scribturas, si ita esset, quemadmodum
 10 locutus fuerat ad eos Paulus, et ea quorum cognitionem uolo
 testimonium prophetiae in canone accepisse cognosco. Quamuis
 enim crimen sit apostolicis non credidisse sermonibus, non est
 tamen damnabilis culpae firmamentum fidei scriptorum pro-
 batione construere et nihil in quo nos infirmes redargutio
 15 diaboli faciat reseruare. Potuit enim sermo diuinus, quoniam
 ipsius erat omne quod dixerat, | tamquam ab se loquens non
 scribturn ab alio dicere, sed ex se ipse proferre; dicens autem
 scribturn esse, necessario proponens nobis legendi sollicitudinem,
 et suam de quo profetatum fuerat gloriam et illius qui pro-
 20 fetauerat debitam posteritati gratiam non omisit. Ego certe
 inter utrosque utrisque debitor sum, ut et illum qui ad me-
 moriam diuinam profetauerit legam et deo credam. Quis enim
 non delectetur Christum ante saecula non a paucis, sed ab
 omnibus profetatum? aut quis diuinae magnitudinis et tam
 25 incredibilis miraculi deum nasci habere et uirginalem metram
 in || ministerium diuini uerbi ad concipiendum uel parturiendum 70

8 cf. Act. 17, 11.

21 cf. Rom. 1, 14.

1 **SUMUS**] modus coniunctiuus desiderari uidetur, sed cf. 50, 1
 3 ante **FIDEM** deletum est δ puncto superposito; librarium praepostere
DILIGUNT scripturum fuisse opinor 8 facile cogites de **AT DISCIPULI**
 14 **INFIRMES**] uid. supra p. 11, 5 16 **IPSIUS SERAT**, litt. **S** (in
SER) extincta **[NO.] IN SCRIBTURUM**, IN lin. del. 21 **UTRUSQUE**,
 U altero loco in O conuers. 24 **OMNIS**^{BU} 25 **UIRGINALE**^M**UTME**
TRAM, litterae **UT** lineis deletae sunt; librarium **UTERUM** scripturum
 fuisse putes 26 **UERBI IN** **[A]D**, IN ras. del., littera **A**, ante lineam
 proponitur (fuit I)

habitaculum corporis patuisse tam sterilis aestimator est, ut putet non in omnem terram adque in omnem hominem diuini sensus secreta clamasse, cum scribturn sit: omnis lingua confiteatur quoniam dominus Iesus in gloriam dei patris?

Et ideo, quilibet ille sit qui haec neget, ego certe scio 5 quod eius pharisaei recipiet mercedem qui adueniente domino, cum omnis turba cum apostolis iuncta clamaret: 'osanna, osanna in caelis, benedictus qui uenit in nomine domini', corripere eos dixit qui tam indubitanter praesentis dei | glorias non tacebant. Sed uideat qui 10 huiusmodi est dixisse dominum: etiamsi isti tacuerint, lapides clamabunt, et intellegat quoniam, si duritia petrarum naturaliter praemortua ad dandum testimonium deo in usum humani sermonis animatur, quomodo sanctorum lingua praecluditur quae ad confitendum et suapte natura et diuina 15 gratia perurgetur? Si enim gentiles animae idolorum formis et caerimoniis impeditae auium praepetes transitus et dedita uentis itinera pinnarum uelut ad praescientiam futuri prouentus lo-
71 quuntur et extarum uenas animatione terreni spiritus palpitantes, dum fidem daemonibus dant, moritura post momentum 20 animalium uiscera futura praenuntiare confirmant et de uita mortuos rogant dicentes lapidi 'surge' et ligno 'uigila,' sicque sacrilegium ab his studium dicitur, inperitia sapientia nuncupatur nescientibus his non deo se sacrificare sed daemioni: in quo si talibus apud se gloria est, quomodo nos 25 diuinas sanctorum respuimus profetationes et, dum oboedimus uoluntatibus nostris, his qui deum profetauerint inuidemus relinquentes apostolica praecepta dicentia: spiritus nolite extinguere, | profetias nolite repudiare? Et ideo, quia

3 Philipp. 2, 11. 7 cf. Luc. 19, 37—39; Matth. 21, 9. 11 Luc. 19, 40.
22 Habac. 2, 19. 24 cf. I. Cor. 10, 20. 28 I. Thess. 5, 19, 20.

1 PATUISSCETIAM, e linea et puncto, i in IAM lineis del. $\xi \tau \epsilon$
PUTET
RILJS 2 UTQUAENON^l, quae lineis del.   6 quid, i lin. del.
10 UIDEANT 15 ^BSUAPTAE 23 SICQUE] nolui mutare in SIQUE

ubi libertas ibi Christus, libet me unum clamare pro totis, quia et ego spiritum domini habeo: cesset inuidia diaboli! ab omnibus adnuntiatus est dominus, ab omnibus profetatus est Christus, (ab) Adam Sed Noe Abraham Isaac Iacob et a ceteris qui
 5 ab initio saeculi profetauerunt, et intrepidus dico quod inuidet diabolus: uenturum in carne deum omnis homo sciuit, non dicam hii quos in dispositione generationis suae in euangelio deus posuit et diuinae naturae fidem et numerum canoni praestatu-
 10 sic et perfecta gloria est non solum corde credere, sed et ore confessionis gloriam non negare, dicente Daud: credidi, propter quod locutus sum. In quo et apostolus Petrus sciens conscientiam in libris canonicis numeri rationem et relaxans legendi ea quae de Christo scripta sunt libertatem, cum
 15 ad Colosenses epistolam daret, dixit: cum lecta fuerit apud uos epistula haec, facite, ut et in Laodicensium ecclesia legatur, et eam quae Laodicensium est uos legatis. Aut numquid damnabilis apud uos apostolus fuit, qui epistolam quae in canone non erat discipulos suos legere | permisit aut
 20 uobis maior cura pro Christo est sicque uoluntates uestras agitis, ut iniustum iudicium etiam in ea quae ante uos sunt decreta tendatis? Omnibus enim nobis qui deum Christum credimus plenitudo fidei dies domini est et lex uitae apostolici forma praecepti est, quoniam, si fides ex auditu, auditus
 25 autem per fidem constat, qualiter nobis futurorum spes

1 cf. II. Cor. 3, 17.   2 I. Cor. 7, 40.   4 Tob. 4, 13.   10 cf. Rom. 10, 10.   11 credidi] Ps. 115, 10.   15 Col. 4, 16.   23 cf. Hebr. 10, 22.   24 Rom. 10, 17; cf. *III.*, de *trin.* V, 32, ubi recte legitur: aud. autem per uerbum.

2 *Hilarius*, contra *Const. imp. c. 6*: cesset itaque maledictorum opinio et mendacii suspicio; cf. *de trin.* II, 9; VII, 24; XII, 35.

4 AB deest   6 CARNE] uid. supra p. 7, 18; 21, 22 al.   13 CONSCIENTIA] cf. supra p. 5, 4; 30, 3 al. exempla abundantis litterae M

20 sique] cf. 54, 23   22 TEN^MDATIS, δ ras. del.   CREDIMUS
 plenitudo, eratne CREDEMUS?   23 locus NITUDO — DIES scriptura
 coartata exaratur   ESTETLEXUITAEAPOSTOLICE,   24 FIDIS

ponitur, si quae ante docentur scribta uel dicta de Christo et in memoriam reseruata nec umquam ab apostolis repudiata sed lecta, non solum respuantur a nobis, sed tamquam sacrilega damnentur, cum in euangelio scribtum sit: || quicumque fecerit in nomine meo uirtutem, non potest de me male loqui? In quo illud tamen non recuso nec respuo imperitis haec non committenda auribus, ne, quia ab hereticis pleraque falsata sunt, dum praetitulato nomine prophetarum in uerbis sanctorum diuinum opus quaerunt, haereticae falsitatis inruant foueam, dum apostolici sermonis non ad plenum retinent disciplinam. Sed nec propter nequitas pessimorum prophetia damⁿanda sanctorum est; nam in omnibus heresibus cunctarum scribturarum interpretatione peruersa infelicium sectarum instituta de persuasione fecerunt omnesque se Christum deum credere et Christianos esse confirmant. Nec ideo diuina scribtura damnanda est aut repudianda fides Christi est aut nomen refugiendum est Christianum, si, dum adserere sacrilegia sua uolunt, catholici nominis audent usurpare consortium.

74 Si enim omnia quae legunt damⁿare uolumus, certe quae etiam in canone sunt relata damnamus, unde melius est interpretationem funestam et institutionem sacrilegam quam scribturam damnare diuinam, quoniam scribtum est: uobis datum est scire mysterium regni dei, ceteris autem in parabolis loquar, ut uidentes non uideant et audientes non audiant. Mihi certe seruo domini consideranti haec unus hic sensus est quoniam qui non amat Christum anathema maranata.

4 Mare. 9, 38. 22 Luc. 8, 10; Marc. 4, 11. 12. 26 I. Cor. 16, 22.

6 NEC ex NEQUE corr., QUE lineis del., litt. C addita in marg.
 7 NEQUIAM, † linea et puncto, M lin del. 10 FOUEAM 12 erat
 ESTEST, prius EST ras. del. 17 SI, erat ei 19 CERTA 27 MA
 RANATA. | FINIT INCIPIT TRACTATUS PASCHAE LECE FELIX
 CUM TUIS IN XPO IHS DNO NOST. Erasmus est ante CUM
 nomen AMANTIA, de quo cf. praef. cap. II, ubi etiam de nota Tironiana
 h.
 h) disputatur.

PRISCILLIANI

TRACTATUS PASCHAE.

Wirceb. fol.

75

Etsi ipsa natura nos docet inter inexploratas humanae uitae conuersationes et indignas deo saeculi mensurabiles pugnas nihil utilius esse homini quam per omnes dies ea quae saeculi sunt amica respuere et diuinae institutionis praecepta seruare, dicente apostolo: omnis amicitia mundi inimica est dei, et iterum profeta dicente: non tardes conuerti ad dominum et ne differas de die in die, tamen mortalium sensuum rerum saecularium familiaritate captiui intra humanae imbecillitatis clauduntur errorem et semper diuina miseratio inter tot inconsulta naufragio uelut fine periclitantibus statio et optabilis portus occurrit. Unicum diuinae sententiae modum profeticis uocibus adpraehendens gloriosum pascharum diem deus posuit, ut, quamuis per omnes dies seruire sibi homines suos deus uellet, tamen, quia omnis mundus in maligno positus est et dum nullus infinitis est finis fixo in lubricis gressu modum non constituimus incertis,

7 Iac. 4, 4; cf. Prisc. can. XXIX.   8 Sirac. 5, 8.   16 I. Io. 5, 19.

10 Cf. *Hil., de trin. I, 19* (infra p. 69, 11).   11 *id., I, 7*: cum religiosa mens intra imbecillitatis suae concluderetur errorem; cf. infra p. 104, 1.

2 Uid. subscriptionem tractatus tertii.   3 uerba: **ETSI—CONUERSA** tres complementia uersus rubro colore exarata sunt   4 fuisse uidetur **UITAEUTCONUERSATIONES, UT** (? cf. supra 53, 25) ras. del.   6 **SAE** **CULI,** erat **SAECULO,** o deletum et **I** in ras. positum   9 **INDIE]** uid. quae in praef. cap. II de oppressa littera M congressi   11 **HUMANE** **DIUINIAM]SERATIO, I** (in **IA**) lin. del.   13 **DIUINE**   14 **PRO** **FITICIS**   **GLORIOSUS,** **S** (in **US**) lin. del.   15 **OMNES, E** ex **I** fact.   16 **HOMINIS, E** ex **I** fact.

76 in commemorationem inpensae pro nobis pas||sionis exhortans uel
 anniuersaria uice ad obaudiendum nos fidei cogeret, quos
 omne quod uiuimus sibi soli debere meminisset, dicente apo-
 stolo: siue mors siue uita siue praesentia siue futura, om-
 nia uestra sunt, uos autem Christi, Christus autem dei. 5

Et ideo, dilectissimi in deo, quia in hoc positi sumus,
 ut sensus uestros intra angustias humanae inbecillitatis ob-
 sessos tamquam in nouam lucem religiosa docendi exhortatione
 laxemus, necessario inchoantibus in praeparationem susci-
 piendae paschae diebus quadragensimarum, sicut scribuntur, 10
 tamquam boni procuratores multiformis gratiae dei
 aliud ne fiat secundum imperium praecipimus, aliud se-
 cundum ueniam depraecamur, quoniam in hoc tempore et
 qui iam se a malis abstinere adsuescens bonis debet uelle
 meliora et qui adhuc indisciplinato mundi errore constringitur 15
 reuocari ab alienis uel solemnium dierum obseruatione suadetur,
 ut adueniente paschâ domini et qui fidelis est custodisse se
 77 acceptam semel mandatorum fi||dem gaudeat et paenitens sa-
 lutem repetat et catecuminus futurae remissionis confidentiam
 non amittat, ut adimpleatur quod scribuntur: ecce dies 20
 domini et salutare eius! aperite portas, ut intret po-
 pulum custodiens iustitiam et ueritatem, quia am-
 plectentes intellectum perceperunt pacem sperantes
 in domino. Propter quod, dilectissimi, caelestis uocationis
 participes castificate animas uestras deo et, sicut scribuntur 25
 est, abstinentes a corporalibus desideriis quae militant

2 I. Petr. 1, 22. 4 I. Cor. 3, 22; cf. *Laodic. u.* 8. 11 I. Petr. 4, 10.
 12 I. Cor. 7, 6; I. Tim. 1, 1. 19 Hebr. 10, 35. 20 Es. 26, 2—4. 24 Prop-
 ter] Hebr. 3, 1. 25 castificate] I. Petr. 1, 22. 26 abstinentes] I. Petr.
 2, 11; Iac. 4, 1.

7 *Hilarius, de trin. I, 18*: meminisse oportet terrenarum mentium in-
 firmas atque imbecillas opiniones esse abiendas et omnes imperfectae sen-
 tentiae angustias religiosa discendi expectatione laxandas; cf. infra p. 94, 22.

2 FIDEM 3 ex DICERITE atramento pallidiore correctum est
 DICENTE 4 S||UE (ubi primum occurrit) erat SIUE PRAESENTIA
 5 UESTRA, 7 erat UOSTROS 20 QUID, † lin. del. 26 QUAE

aduersus uos in mem]bris uestris ieiunantes deo non in
 turpibus lueris neque in incerto auaritia^e aut in rexis
 et contentionibus ieiunetis, quoniam, etsi abstinentiam dili-
 ciarum et occallationem corporis diuinum in his diebus opus
 5 quaerit, tale tamen ieiunium non requirit, sed, sicut
 scribuntur, castificati corpore et spiritu caritatem in
 dilectione simplicem ex corde uero et diuites uos in
 operibus bonis diuinis gloriis exhibete et, sicut profeta
 ait, soluite omnem conligationem iniustitiae et respuite
 10 oblegatio||nes in potentium eommereiorum, eripite in- 78
 iuriam accipientem, iudicate pupillum, iustificate ui-
 duam, demittite confractos in remissionem et omnem
 conseribitionem iniquam dirumpite, frangite panem
 uestrum esurientibus, aegenos et non habentes tectum
 15 inducite in domos uestras; si uideritis nudos operite
 et laborantes ne dispexeritis; sic enim scribuntur: si
 dederis esurienti panem tuum ex animo et humiliatam
 satiaueris animam, orietur in tenebris | lumen tuum
 et erit deus tuus tecum et satiaberis omnibus bonis
 20 in omnia quae desiderat anima tua. Considerate enim,
 quid sit pascha domini, dicente apostolo: pascha nostrum
 immolatus est Christus, ostendens rerum praesentium tole-
 rantiam ad praemium beatae immortalitatis proficientem, in
 quo uirginis partus et in adsumptionem corporis omnipotens

2 cf. I. Tim. 3, 8; Tit. 1, 7. 11. in inc.] cf. I. Tim. 6, 17.
 5 Es. 58, 5. 6. 6 castificati] I. Petr. 1, 22. 7 et diuites] I. Tim.
 6, 18. 9 Es. 58, 6. 7; cf. Barnubae epist. c. 3. 16 Es. 58, 10. 11.
 21 I. Cor. 5, 7.

2 REXIS] opp. p. 21, 4; 63, 17 3 IEIUNETES, E (in TES) lin. del.
 6 IN, erat UN 11 PUPILLI^{UM}IUSTIFICATE, UN man. II superser.,
 sed E non del. 12 CONFRACTOS, O (in TOS) ex U corr. 16 DIS
 PEXERITES, E (in TES) lin. del. 18 MORIETUR, M lin. del.
 19 SATIAUERIS, U lin. del. 20 CONSIDERATAEENIM 22 PRAE
 SENTENTIUM TOLERANTIUM

deus pudorem humani exordii non recusans, dum multimoda
 79 ueritatis in se sustinens argumenta humanae natiuitatis uitia
 castigat, conceptione partu uagitibus || cunis omnes naturae
 nostrae contumelias transeuerit, ut, ueniens in carnem consti-
 tutionem decreti anterioris euerteret <et> in patibulum gloriosae 5
 crucis maledicta terrenae dominationis adfigens immortalis ipse
 neque morte uincendus pro morientum aeternitate moreretur.
 Cum quo <si> alteri consepulti in mortem in baptismum
 sumus, alteri ut commoriamur et consepeliamur optamus, sic
 in diem paschae uenire debemus, ut, quia | contumelia illius 10
 honor noster est, quadraginta dierum erimum domini in euuan-
 gelio ieiunantis imitati ambulantes in carne non secundum
 carnem uiuamus, ut, si uicti ad modicum sumus, tamen in
 conpaginationem corporis Christi diuina praeceptorum luce re-
 paremur, quoniam tamquam misericordiam consecutus 15
 ego consiliator, ego testis sum quod liberi a peccatis esse
 non possumus, nisi remissione baptismatis et diuinae crucis
 80 redemptione saluemur. Hii sunt enim || dies quos Moyses
 quadragesimo numero ieiunans ad accipiendam legem di-
 uini sermonis meruit eloquium, cum adnuntiatum pascha do- 20
 mini mare timuit et potentissimum in terris aelementum cui
 ipsa pro tempestate natura est diuisis aquis puluereum populo

8 Rom. 6, 4. 12 II. Cor. 10, 3. 15 I. Cor. 7, 25; I. Petr. 5, 1.

1 *Hilarius, de trin. II, 24*: dei igitur imago inuisibilis pudorem
 humani exordii non recusauit et per conceptionem partum uagitum cunas
 omnes naturae nostrae contumelias transeuerit (cf. IX, 51 al.; inf. 77, 15).
 6 inmort. — moreretur = *Hil., trin. I, 13*. 10 cont. — nost. est = *id., II, 25*.

4 TRANSEUERIT] nolui mutare in indicat. modum. 5 EUER

TER
 ETETIN, T (in ETE) lin. del.; quam facile ET intercideret potuerit apparet
 6 TERRAENAE, A (in RAE) lin. del. ININMORTALIS] de syllaba
 IN multorum fonte uitiorum uid. praef. cap. II 7 MORIENTU-]
 nolui mutare in MORIENTIUM, cf. 63, 10 8 QUOSALTERI IN
 BAPT.] corrigendum esse puto PER BAPT. 11 ERIMUM, fuisse

uidetur ERITUM 12 IEIUNANTES 21 ALEMENTUM
 22 populo, o (in po) ex U corr.

iter praestitit et contra solitos usus saeculo datura miraculum
 herbarum pastuus sterilis herena produxit. Hii sunt dies quos
 Iesus Naue similiter in ieiuniis agens terram promissionis in-
 gressus cum induto fidei armis dei populo stante in medio
 5 aquarum area domini plenus in omnes crepidines Iordanis siccum
 populo iter praebuit et in priora decurrens uel in posteriora sua
 reluens ne diuinae iussioni natura contraireret expauit. Hii sunt
 dies quos adueniens in carnem deus post locuplilitatum bap-
 tismatis fontem constitutus in eremo ieiunans diebus et noctibus
 10 uicit et temptatus a zabulo est nunc necessitate ieiunii, nunc
 ambitione mortalium, nunc timore; in quo et (si) temptari non
 potuit deus, tamen saluationis nos^{trae} praeparans passionem 81
 et adimplens in se pascharum decreta, non soluens, in eo quod
 temptari uoluit quae in diebus hiiis repudiari a nobis oporteret
 15 ostendit, et quod illum temptanti diabolo respondisse ad fidem
 legimus nos ad destructionem diabolicae temptationis utamur.

4 cf. Rom. 13, 12; Eph. 6, 11   4 sqq. cf. Ios. 3, 15—17.

1 ^OINSOLITUS, U ras. del.; cf. 60, 6   ^UMIRACULUM, A (in IAM)
 ras. del.   2 ^AHERENA] nolui mutare in ^AHARENA   ^AHIISUNT etc.]
 uid. quae de hac periodo dixi in Archiv f. lat. Lex. III, 322   5 erat
^ACREPIDINEM, M ras. del. et ^Spositum   uerba ^AJORDANIS—^APRÄÈB
 scriptura contracta et ardua, sed man. I exarata sunt; cf. 55, 23; 64, 14
 6 ^APRÄÈB in uersus fine erasum et in proximo uersu denuo scriptum
 7 ^ANEC, litt. C leui ras. corrodi coepta esse uidetur   11 ^AET, deficiente
^ASI   16 ^ALEGEMUS   ^UDISTRICIONEM, I (in RIC) lin. del.   ^ADIABU
^ALICAE fuisse uidetur   ^AUTAMUR. FINIT]

PRISCILLIANI

TRACTATUS GENESIS.

Wirceb. fol.

81^b Profetici forma praecepti diuinis ad praedicandum gloriis corporata etsi hospitio terreni tenetur habitaculi, tamen spiritus dei luce completa ita prophetiae opera disponit, ut praesentia deo tribuens credendi fidem hominibus insinuet et per ea quae uidentur spiritalium intellectuum in nobis gesta demonstret. Omnia enim quae uel facta uel scribta sunt, ad correctionem labentium hominum et ad credentium fidem dicta monstrantur, ut diuina lege proposita 10
82 et uni deo in || nobis potestate seruata rebus praetereuntibus finis, peccantibus poena et mortalibus promittantur aeterna, sicut scribtum est: caeli ipsi perient, tu autem permanebis et omnis tamquam uestimentum ueterescit et tamquam amictum plicabis illos, tu autem ipse es 15 et anni tui non deficient. Denique Moyses sanctus diuinis edoctus uerbis et in opus euuangelicae dispositionis electus, qui initio nascendi tale uenientis in carne meruit exordium,

7 Cf. Rom. 1, 20 et Priscill. can. VIII.   8 cf. I. Cor. 10, 11 et Priscill. can. LXVIII.   13 Ps. 101, 27, 28.

2 Uid. infra subscriptionem huius tractatus   3 PROFETICI, erat PROFITICI; corr. (rubro colore) man. I; uerba PROF—CORPORA¹ tres uersus complementia rubro colore exarata sunt   4 TERRAENI, A ras. del. cf. supra 60, 6   10 MONSTANTUR   12 IMMORTALIBUS] cf. supra p. 60, 6; 61, 1   13 SCRIBTUM   14 UETERESCIT ET TAM¹ QUAE², et ante et post ET binae litterae erasae esse uidentur   15 ILL^AOS, O ras. del.   16 erat ANNIUITAETUAE, sed UITAE ras. del., A (in TUAE) eras. et ex E (in TUAE) factum est   DEFICIENT^{CI}

ut qui uitae eius insidias tenderent ab his educationis blandimenta sentiret et postea percusso Aegypto et dei populo liberato signorum prior faceret exordium et consortio cum deo iuncto diuinorum praeceptorum incrementis nutritus principium
 5 daret canoni, cuius in se plenitudinem ad testimonium protulerat, scribti uerbis scilicet edocens et opus uerbi factorum operibus ostendens; sic denique et de eo scribturn est: et locutus est dominus ad Moysen facies ad faciem tamquam qui loquitur || ad amicum suum. Uidens ergo futura
 10 haereticorum dogmata et diuersa ingenia disputantum, quod alii amant non factum sed perpetuum fuisse mundum et ideo cuius non sit initium futurum semper aeternum, alii sibimet ipsi in uoluptatibus blandientes, dum omne quod peccant non sibi sed malitiae diaboli uolunt imputare uel saeculi, cum
 15 scribturn sit: Efrem ipse sibi posuit scandalum amans Channaneos et alibi apostolo dicente: unde bella, unde rixae | in uobis? nonne de uoluntatibus uestris?, sic mundi per haec accusantes naturam, propter quod hoc malum iudicant, nihil in his quae apparent deum fecisse confirmant
 20 et corporalibus concupiscentiis delectantes facturam corporis sui adsignantes diabolo putant se nescire quae faciunt et quae in corporibus suis peccant diuinae dispositionis sollicitudine non teneri, cum scribturn sit: corpus quod corrumpitur adgrauat animam et deprimit terrena inhabitatio sensum
 25 multa || cogitantem, alii Solem et Lunam luminaria ad ministerium hominum constituta aestimantes deos principatibus mundi aelementorum tribuunt potestatem, cum scribturn sit:

2 cf. Exod. 12, 27 sqq.; Act. 7, 24.   7 Exod. 33, 11.   15 cf. Ios. 16, 10; Iudic. 1, 29.   16 Iac. 4, 1.   23 Sap. 9, 15.

2 PERCUSSO] ita cod; uid. Arch. f. lat. Lex. III, 315   7 ET

DELOCUTUS, DE ras. del.   12 SIBI^ΩCT   17 UOLU^τTATIBUS]

nolui mutare in UOLUPTATIBUS; in Sessoriano quoque *Speculi Augustini* codice legitur ad hunc locum 'uoluntatibus', p. 625, 14 Wehrich

20 CONCU^PPISCENTIIS, duae litterae (AE?) erasae   21 ADSI^NCTAN

TES, T (in TAN) ras. del.   SEDE^NSCIRE, δ ras. del.

quid lucidius sole? et hic deficiet, et alibi: qui aduocat
 aquam maris et spargit eam super faciem totius terrae;
 dominus deus omnipotens nomen est ei, — sed hii omnes,
 dilectissimi fratres, ignorantiae tenebris inuoluti dubios euer-
 tunt et consentientes ad perditionis suae pericla deducunt. | 5
 Hii sunt enim, sicut scriptum est, nubes sine aqua quae
 a uentis circumferuntur, arbores autumnii sine fructi-
 bus mortuae et extirpatae et fluctus faeroces maris
 spumantes suas turpitudines, sidera fallacia quibus
 tempestas et caligo tenebrarum reseruata sunt; quorum 10
 iudicium olim uix sufficit et perditio eis non indormiet.
 Nescientes enim omne hoc quod uidetur proposito per deum
 fine periturum et ideo inluminatas fuisse tenebras et facturae
 85 inuen||tam esse naturam, ut diuisa temporum numeris et dierum
 habitaculum praestarent homini laboranti in opus Christi nec 15
 constitutum diuinae uoluntatis excederet, qui ad praebendum
 nostri ministerium diuina instituta seruare uoluisset; sic enim
 scriptum est de hiis: pater uester diabolus ab initio
 mendax fuit, et necesse est, cuius initium mendacii natura
 dedit, uiam ueritatis tenere non possit. Propter quod uos 20
 hortor et moneo, ut qui baptizati in Christo | Christum
 induistis reiectis saeculi tenebris tamquam in die
 honeste ambuletis et, sicut apostolus ait, nemo uos de-
 praedetur secundum philosophiam mundi huius et non
 secundum Christum; sapientia enim huius mundi stul- 25
 titia est apud deum et quae uidentur mortalia sunt;

1 Sirac. 17, 30. qui aduocat] Amos 5, 8; Iob. 5, 10. 4 dil. fr.]
 cf. Iac. 1, 16, 19; 2, 5. 6 ep. Iudae 12. 13. 10 quorum iudicium] II. Petr.
 2, 3. 18 Io. 8, 44. 21 Gal. 3, 27. 22 reiectis] Rom. 13, 12. 13.
 23 nemo] Col. 2, 8. 25 sapientia] I. Cor. 3, 19; cf. Prisc. prolog. in
 canones necnon can. IV et LXXXIX. 26 quae uidentur] II. Cor. 4, 18;
 cf. Prisc. can. XI.

5 PERICULA, U lin. del 8 FAEROCIS] Graece: κύματα ἄγρια
 9 TURPITUDINES, E ex I fact. 14 uerba NUM.—HAB. scriptura
 coartata exarantur, cf. 55, 23; 61, 5 15 PRAESTARE^N NEC] cf.
 supra 61, 7 EST
 18 SCRIBITUMDE 19 NATURAE 25 X]PM

nam quae non uidentur aeterna. Animaduertentes enim sensum lectae lectionis dicentis: in principio fecit deus caelum et terram, scitote omnia deum fecisse quae facta sunt et compactis in||ter se aelementis solidatam caeli exten- 86
 5 disse naturam sieque usu aeris uentorum potestatibus dato quadripertita temporum uice anni cursus et stellarum constitutas dispositiones. Cum enim uerbum diuinae uirtutis apparuit dicens: fiat lux, uniuersa quae erant intenebrata patuerunt et nocte uesperis ab splendore lucis diuisa, singulis quibusque
 10 rebus in locum dispositi ordinis segregatis, terra solidata est, ut alterutro aelementorum ministerio praecurrente par||tita temporum uice usum dispositi operis spiritu uitae animata proferret, non quod terra uel caelum aut datis ex cognatis aelementis terrigenis principatibus spiritus propriae potestatis
 15 aliquid acceperit, sed ut rerum materia praeparata sermo diuinus facturae opus intrans sapientium praeceptorum instituta conpleret, tenens forum saeculi in habitaculum hominum constitutum. Denique his omnibus quae conuersatio mundi possidet secundum genus suum factis ho||minem ad imaginem et 87
 20 similitudinem suam deus fecit acceptoque limo terreni habitaculi nostrum corpus animauit, ut domino rerum omnium homine praeposito in eo sabbatum idest requiem suam poneret, ubi imaginem suam et similitudinem corporasset, ac post traduce natura hospitium corporale homo ex homine praesumens caro nasceretur ex carne, in quo constitutis nobis et
 25 diuinorum mandatorum iussa sectantibus mundi opus et terrena materiae | naturam castificata caro uinceret, (et) homo ministerio saeculi usus non concupiscentiae uoluntate deceptus haberet

2 Gen. 1, 1. 8 Gen. 1, 3. 19 Gen. 1, 21. hominem] Gen. 1, 27.

2 LECTĒ   4 SOLITATAM, T (in UT) eras.   6 STILARUM, E ex I
 corr.(?)   7 DISPOSITIO^NES, E ex I corr.   9 UESPERĒS, E (in RES)
 eras.   12 DISPOSITI, T (in POT) lin. del.   17 LORUM   24 PRAESU
 MENS^CCARO, C in uersus fine eras.   25 QUO] ita cod.   27 ET deest

in se testimonium imaginis et similitudinis dei et clarificatus in corpore templum fieret domini, ut sabbatizato in omnibus mundo requiem, quam in se deo promiserat, praesentaret.

Denique ipse deus noster per omnem scribaturam in se cuncta disponens dici se omne quod dicitur uoluit, ut solus potens 5
 88 saluare perdere in unoquoque opere nuncupati uerbi peccantibus poenam et laborantibus in se gloriam non negaret, sicut scribitum est: ecce pono in Sion lapidem summum angularem electum et qui crediderit in eo non erubescet; uobis autem hic honor credentibus; non credentibus uero 10
 lapidem quem reprobauerunt aedificantes hic factus est in capud anguli et lapis offensionis et petra scandali, qui offendunt uerbo nec credunt, ut intellegatis, qualiter unius rei nomen alteris in incrementum fidei esset, | alteris in offensionem poena peccati. Ipse namque se intran- 15
 tibus ianuam, ipse in praeceptis dei ambulantis uiam, ipse sitientibus iustitiae fontem, ipse esurientibus panem, ipse se uineam credentibus posuit in salutem, sicut scribitum est in euangelio: ego uitis, uos autem sarmenta, ut, qui omnia in omnibus agnosceret, Christum nulli nomini uel potestati 20
 89 inueniret, sicut scribitum est: || ut in nomine Iesu omne genu curuatur caelestium et terrestrium et inferorum et omnis lingua confiteatur quoniam dominus Iesus Christus in gloriam dei patris, sicut et ipse per pro- 25
 fetam ait: ego sum deus et ante me non fuit alius et post me non erit similis mihi; ego deus et non est

2 cf. I. Cor. 3, 16. 17; 6, 19; II. Cor. 6, 16. 5 cf. Eph. 1, 21. solus] cf. Iac. 4, 12. 8 I. Petr. 2, 6—8; Es. 28, 16. 16 cf. Io. 10, 9. uiam] cf. Io. 14, 6. 17 cf. Matth. 5, 6. panem] cf. Io. 6, 35. 19 Io. 15, 5. omnia] cf. Col. 3, 11. 22 Philipp. 2, 10. 11. 26 Es. 43, 10. 11.

1 ^{SE} IN 3 ·δὲ·] an scrib. DEUS? cf. 76, 27 6 UERBE, € (in 6E) lin. del., deinde ex parte eras. 9 ERUBESCET, E ex I fact. 15 PECCATA, A (in TA) lin., deinde etiam ras. del. 17 IUSTITIAM, € ras. del. 20 POTESTATIS, uid. supra 3, 9; 37, 20.

praeter me qui saluos faciat; item ibi: ego primus et ego posthaec et praeter me non est deus; quis sicut ego? item per Hieremiam: hic est deus noster et non reputabitur alius | absque eum qui inuenit omnem uiam sapientiae et dedit eam Iacob puero suo et Istrahel dilecto suo; posthaec in terris uisus est et cum hominibus conuersatus est.

Et ideo et nos, dilectissimi mihi, castificate animas uestras ad obaudiendum fidei et exuentes a uobis ueterem hominem cum omnibus actibus et concupiscentiis suis induite in uobis nouum hominem et per intellectum spiritualium uirtutum in opus lectae lectionis intrantes parate in uobis caelum et terram domini, sicut scribturn est: caelum caeli domino, et alibi domino dicente: estote mihi terra uoluntaria, ut ignorantiae uespero dissoluto exclametur in uobis: fiat lux, sicut scribturn est: inluminare, inluminare Hierusalem, ac tenebra corruptibilis corporis castigata et diuini spiritus in uobis luce composita appellemini dies domini. Qui enim haec in operibus agit Christi, primum in agnitionem sui diem complens secundo in gradu positus recte omnium mandatorum discit firmamentum, ut illud quod in se fuerit sterile uerbo domini fecundatum pluuia diuinae praedicationis excepta in omnem gratiam catholicae professionis erudit sicque arans in spe fidei suae fructus colligens, in gloriam perfectae

1 ego primus] Es. 44, 6. 3 Bar. 3, 36—38. 8 I. Petr. 1, 22. 9 exeuntes] Col. 3, 9. 10: Gal. 5, 24. 13 Ps. 113, 16. 14 cf. Ezech. 36, 35, ubi tamen exstat 'uoluptatis'; cf. *Speculum Aug.* ed. Wehrich p. 684 sq.; uid. etiam *Orosium, lib. apolog., c. 33*: praebat se unusquisque nostrum deo terram uoluntariam. 16 Gen. 1, 3. inluminare] Es. 16, 1. 23 I. Cor. 9, 10.

1 QUID^SALUOS, littera δ non deleta ITEM^IBI 5 ~~PUERO~~ PUERO
S^{UO}; etiam ante PUERO fuisse uidetur S^{UO}, cf. supra 5, 20 8 DI
L^CETISSIMI 12 LECTE^A, cf. 65, 2 13 SCR^IB^TUM, cf. 62, 13
15 UT] eod. AUT 21 DISCIT scripsi, eod.: DICTUR FIRMA
MENTORUM), OR ras. del. 23 PROFESSIONES, cf. 42, 15 ERU
DIT] nolui mutare in ERUDIAT (pro UT in u. 21 fortasse ET scrib. est)
SICQUAE

septimanae et opus crescens, reformans in se ecclesiam domini per fidem Christi, sicut scribitum est: sapientia aedificauit sibi domum et fundauit illam columnis septem; in quam
 91 domum et uos tamquam lapides uiui aedificamini in domos spirituales, offerentes hostias immaculatas acceptabiles deo, tamquam renati non ex semine corruptibili sed incorruptibili, uerbo dei uiui et permanentes in aeternum, ut facti sabbatum domini et ab omnibus mundi actibus feriatu nihil debeatis saeculo, sed requiescatis in Christo. 5

2 Prou. 9, 1.   4 I. Petr. 2, 5.   6 renati] I. Petr. 1, 23.

9 REQUIESCANT IN XPO. FINIT TRACTATUS GENESIS. INCIPIT EXHODI; loco EXHODI antea fuisse uidetur EIUSDEM.

PRISCILLIANI

TRACTATUS EXODI.

Wirceb. fol.

Sufficiebat quidem credentibus dei sermo, qui apostolico 91^b
 testimonio cum ipsa in nos ueritatis uirtute transfusus ab-
 5 solutionem dicti in parabolis sermonis edocuit dicente Paulo:
 pasca nostrum inmolatus est Christus; sed quia non
 statim significatio uisibilium et efficientiam rerum et tem-
 porum demonstrationem et dispositae in nos naturae intel-
 legentiam conpraehendit, licet comparatio terrenorum ad deum
 10 nulla sit, tamen, quia omnis scriptura || interpretationem 92
 indiget et humanae intelligentiae infirmitas cogit rerum spe-
 cies terrenarum tamquam superiorum indices quaerere, ut
 uisibilium consuetudine familiariter admonente ad insolitos

6 I. Cor. 5, 7.   10 II. Petr. 1, 20; *Bachiarius, prof. fid.* ed.
 Migne 20, 1034A.

3 *Hilarius, de trin. lib. II, 1*: Sufficiebat quidem credentibus dei sermo, qui in aures nostras euangelistae testimonio cum ipsa ueritatis suae uirtute transfusus est, cum dicit dominus 'euntes e. q. s.'; *Faustini fid.* (Migne 13, 79): Sufficiebat fides conscripta apud Nicaeam . . . , sed quia etc.   7 *Hilarius, ibid.*: nam et uerborum significationem et efficientiam rerum et negotiorum ordinem et naturae intelligentiam comprehendunt.   9 *Hilarius, de trin. lib. I, c. 19*: comparatio enim terrenorum ad deum nulla est; cf. VII, 28   11 *Hilarius, ibid.*: infirmitas nostrae intelligentiae cogit species quasdam ex inferioribus tamquam superiorum indices quaerere, ut rerum familiarium consuetudine admonente ex sensus nostri conscientia ad insoliti sensus opinionem educeremur.

2 Uid. subscriptionem tractatus quinti   3 uerba SUFFICIEBAT—
 TESTIMONIO] tres uersus complementia rubro colore exarata sunt   8 erat DE
 MONSTRATIONEM, corr. may. I   DISPOSITAE, litt. E ras.
 corrasa?   13 CONSUEUDINEM] uid. supra 5, 4; 25, 12; 30, 3; 39, 13;
 73, 15 et 16   INSOLITIS₁, fuit INSOLITE; cf. 61, 1; 94, 23.

sensus religiosus (sensus) intelligentiae construatur, necessarium est nobis propter uos humilitatem sermonis nostri in ea quae inenarrabilia uidentur extendere, ut, cum uisibile quid in lege dei ponitur, non id deus quod ponitur habeatur, sed, quia sermo omnis ex sensu est, secundum habitum necessarii sermonis, dum natura petita rei agnoscitur, hoc quod in nobis deus quaerit sensus sibi intellegens eloquatur. Hoc enim primum intellegere nos oportet, quod omnis scriptura in omne quod dicitur aut loquitur trifor^mi intellectus opera diuisa aut mundi in nobis opus destruens terrenae carnis in concupiscentiis castigat habitaculum dicente profeta: castitas custodiet et iustificabit cor, aut diuinum animae genus repetens ea quae in nobis dierum mensuum temporum uoluntatum et idolicis terrenae natiuitatis uitii districta uidentur informat dicente apostolo: si spiritu uiuimus, spiritu ambulemus, aut certe deum in homine cottidianum sui testem passum pro nobis et nostri iudicem monstrat, ut, quia nos diuinae consortes esse uoluit naturae, ita nos corpore anima et spiritu trifor^mi praeceptorum obseruatione distingat, ut per legis umbram reformati in spiritu et desecandae carnis

11 Sirac. 1, 18. 15 Gal. 5, 25. 17 cf. II. Petr. 1, 4. 20 cf. Hebr. 10, 1.

1 *Hilarius, de trin. II, 2*: cogimur sermonis nostri humilitatem ad ea quae inenarrabilia sunt extendere. 19 *Hil., de trin. I, 13*: qui nos ~ non etiamnum corporali praeceptorum obseruatione distinxerit neque per legis umbram ad sollemnia desecandae carnis imbuerit.

1 SENSUS altero loco deest; uid. *Hilarii* locorum p. 69 laudatorum ultimum 7 eloquitur, ^A 1 eras. 8 INTELLERE ^{CE} OMNIS, E ex I corr. 9 OMNE] facile conicias OMNI uerba AUT LOQUITUR delenda esse censeo ^F TRIFORMI, M (in TRIM) ras. del. OPERAE, E in marg. man. I 11 CASTICIT, ^E eras. est A uel A 13 Litterae, quas in codicis foliis 93—95 describendis *inclinatis typis* insigniui, absunt a codice, cum margines sint desecti 14 NATIUITAS ^{TI} 16 COTIDIANUM 20 DESAECANDE, A (in SAE) ras. del.

operibus inbuti sollempnia paschae caelestis intremus et exci-
tati ex morte, Christo pro nobis ex immortalitate moriente, in-
tellegamus quod factus pro nobis omnia, dum in oblationes
5 suas dies menses formas pecorum, animalium naturas, differen-
tias arborum, fructus terrenorum seminum poscit, non quae sunt
aelementorum aut terrena desiderat, sed omnia sua esse
demonstrans castificationem terrenae carnis et spiritus, propter 94
quod et ipse pro nobis passus in carne est, in triumphum pec-
cati operantis exposcit et per omnium rerum natura totum se
10 loquens non tam coli uult mundi instituta quam distrui, ut
manifestetur quod scriptum est: homo cum esset in ho-
nore, non intellexit et adsimilatus est iumentis. Quam-
uis enim diuini gratia sacramenti paschalis mysterii opus
dirigens et testamenti ueteris lege praemissa uelut futurum
15 salutis nostrae | iter construens uenientis in nouam lucem pas-
suri dei constituat ingressum et in praeparationem paschalis
diei occidi agnum postulet loquens Christum hocque pascha
domini, illud Christi immolatio nuncupetur ac satis a se di-
uersum sit pecus terrae et deus gloriae, quoniam quidem hoc
20 terrenum mortale deciduum et in usum formati saeculi prae-
cepto animae uiuentis animatum est, Christus autem origo
omnium totus in sese nec quod est aliunde praesumens sine
principio, sine fine, quem si per uniuersa consideres, unum 95
inuenies in totis et facilius de eo sermo deficiet quam natura,

3 cf. I. Cor. 9, 22 et Prisc. can. XLI. 6 cf. Matth. 28, 18;
Io. 16, 15. 11 Ps. 48, 13; cf. *Philastr., de haeres., c. 100.*

1 *Hilarius, de trin. I, 13*: ipso pro nobis ex immortalitate moriente,
ut . . . cum eo excitaremur ex morte. 24 *Hil., de trin. II, 6 et contra*
Const. imp. c. 28: sermo in eo deficiet, non natura claudetur.

1 SOLEMPNIA 4 DES NATURA^S 5 TERR., erat FERR.
7 erat DEMONSTRANS 8 CARNI₁€, 1 ras. del. 9 NATURA]
uid. 5, 9; 15, 20; 20, 13; 75, 2 et 17 al. de littera M oppressa 12 ADSIMI
LITUS fuisse uidetur 13 PASCHA₁LJS 18 erat IMMOLATIO, A
ET I
ras. del. 19 TERRAEDEUS 21 UIUCNTES, € (in TES) ras. del.

quoniam quod semper est nec desistentis terminum in deo nec inchoare coepit exhordium, sed omne hoc pro nobis uenturus in carnem uel passus in carne est: intellegere nos deus uoluit in nobis, ut, quia unus dicti auctor utriusque est et necesse est diuinorum dictorum pacificam intellegentiam ita singulis quibusque causarum generibus | aptari, ut consentiens testamentum nouum ueteri, etsi utraque unum sunt, tamen, quia et ipsa institutione legis et tempore diuisa putantur et nomine et in uetere testamento oblatio pecorum et circumcisio carnis, in nouo sola animi fides petitur, nos cognoscamus in nobis quod, dum in utrisque testamentis corpore et spiritu, sicut fuit Christus in carne, uelut in duobus perfectus homo quaeritur, uetus testamentum castificandi corporis deo et nouum animae in|stitutione mancipatur et non dissentaneum sibi sed ratione diuisum est, ut, sicut haec duo testamenta deus unus est, sic in nobis perfectio boni gloria sit, si castificatio corporis fructu diuinae excolitur uoluntatis, sicut apostolus ait: ecce transierunt uetera et facta sunt omnia noua, et alibi ipse ait: sicut portauimus imaginem eius qui de limo est, sic portemus imaginem eius qui est de caelo. Denique in eo testamento quod prius est, sicut lectio | praesens docet, ut percusso Aegypto populus dei in laetitiam transferretur, ad caelebrandum pascha formae pecorum, dies mensuum, tempus petitur annorum; in eo autem quod nouum dicitur eiectis in euuangelio pecoribus e templo et mundo in erucem fixo ascendens pro nobis in patibulum Christus offertur illudque pascha

16 castificatio e. q. s.] cf. I. Thess. 4, 3; Rom. 6, 22. 17 ecce] II. Cor. 5, 17. 19 I. Cor. 15, 49. 22 Exod. 12, 27 sqq; Act. 7, 24. 24 cf. Io. 2, 15 al. 25 mundo] cf. Gal. 6, 14.

1 DESISTENTES 2 facile conicias INCHOANTIS (uel INCHOANDI) CEPIT, E X I fact., O man. I in scripsit in C 6 CAUSARUM
7 IPSA INSTITUTIONE 8 NOMINE IN 9 UETERI TESTAMENTI
13 malim INSTITUTIONI 14 DISSENTANEUM 16 PERFECTIO] scrib. esse PERFECTI puto, cf. 95, 23; 75, 10 22 PERCUSO] cf. supra 63, 2
23 PASC[HA]FORMAE] conicias FORMA, sed cf. 71, 4 25 templo

domini uocatur, hoc nostrum, ut intellecta dispensatione sermonum omne quod fit et factum est in salute hominum || in- 97
tellegamus ostensum, ut natura corporis quae per apostolum
figura mundi et uetus homo dicitur, etsi dei manu facta
5 est, tamen, quia terrenae natiuitati limi adpraehensione germana est et diebus et temporibus annis mensibus omnibusque
quae sub sole sunt uitiorum diuisa naturis diuinum genus
hominum muscipulis terrenae habitationis hebetauit, dicente
profeta: corpus quod corrumpitur adgrauat ani|mam
10 et deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem, necessario castigata per legem ueteris testamenti et oblata in tabernaculum dei nihil iam diebus et temporibus
debeat, sed sicut caro Christi consors uirginalis corporis facta
ante conspectum domini formam peccati in se operantis occidat
15 et sicut in crucem Christi uelut agnus perfectus masculus inmaculatus cum uniuersa uitiorum abolitione moriatur, sicut apostolus ait: Christo adfixus sum || cruci et uiuo iam 98
non ego, sed uiuit in me Christus. Qui enim haec intellegit, confirmatus ad fidem et consepultus Christo in baptismum
20 per mortem, absolutus diebus temporibus mensibus numerum dei meretur esse non saeculi et ea quae uiuunt terrena despiciens ambulans in carne nec secundum carnem militans pascha fit domini et regeneratus in nouo testamento consimilatus corpori dei, ubi se in olochaustum obtulerit deo, tunc

4 I. Cor. 7, 31. uetus] Col. 3, 9. 7 cf. Act. 17, 28. 9 Sap. 9, 15.
15 Exod. 12, 5. 17 Gal. 2, 19. 20. 19 Col. 2, 12. 22 II. Cor. 10, 3.

^K

1 **NOSTRUMUT**, uid. de hoc signo praef. cap. II et supra 5, 15; 6, 19. 25;

8, 4; 10, 6. **INTELLECTI**, ^A 1 ras. del. 8 **HOMINE** ¹ 9 **ADCRU**

ABAT, **U** ras. et puncto del. 13 **CONSOR** ^S 14 **OPERANTES**, **E**
ras. del. 15 **CRUCEM**] cf. 69, 13 16 **ABOLITIONE** ⁷] cf. e. g.

Roensch, It. et Uulg. pag. 409 sq. 19 **CONFIRMATUS** **INBAPT]**
conicias **PER BAPTISMUM IN MORTEM**, cf. 60, 8 21 **NUME**

RUM] nolui mutare in **NUMERUS** **QUAEBUNT** ^{UI} 22 **DESPI**
CIENS, **E** ex **I** corr. **AMBULAS** ^N 24 **OLOCHAUSTUM** ^h

in eo quod patiebatur pascha suum Christum immo|latum
 esse cognoscit, dicente Paulo: si conplantati facti sumus
 similitudini mortis eius, simul et resurrectionis erimus,
 scientes hoc quia uetus homo noster simul cruci con-
 fixus est, ut destruatur corpus peccati et ultra non 5
 seruiamus peccato, et alibi ipse: quod enim mortuus
 est peccato mortuus est semel, quod autem uiuit uiuit
 deo. Denique deus noster adsumens carnem, formam in se dei
 99 et hominis idest diuinæ animæ et terrenæ carnis adsig|nans,
 dum aliud ex his peccati formam, aliud diuinam ostendit esse 10
 naturam, illudque arma iniquitatis peccato, hoc iustitiæ
 arma demonstrat in salutem nostram uerbum caro factus, dum
 inuisibilis cernitur, innascibilis nascitur, inconpraehensibilis
 adinetur, dum moritur homo resurgit ut deus et nunc tristem
 sibi animam usque ad mortem quasi timens queritur, nunc 15
 ultra humanam confidentiam sessurum se ad dei dexteram
 profite|tur, nunc auferri si possibile sit calicem expetit pas-
 sionis, nunc confidenter tamquam acceptum de patre bibiturum
 se eum esse contendit, nunc relictum se in passionibus a deo
 tamquam homo queritur, nunc confitenti latroni tamquam deus 20
 paradisum pollicetur; dum filius dicitur et Ioseph pater non
 est, dum filius dicitur et Maria uirgo ante conceptum uirgo
 concipiens et edita carne saeculo data miraculum uirgo post
 100 partum, || quoniam inter ista tam diuersa, tam dissona secundum
 intellegentiam humanæ creaturæ non conueniret uirginitas 25
 partitudini, aeternitati mors, adhortationi diffidentia, trepidatio

1 cf. I. Cor. 5, 7. 2 Rom. 6, 5. 6. 6 Rom. 6, 10. 11 Rom. 6, 13.
 14 Matth. 26, 38; Marc. 14, 34. ad. u. 16—19 cf. Matth. 26, 64. 39. 29.
 19 relictum] cf. Matth. 27, 46. 20 latroni] cf. Luc. 23, 43.

16 *Hilarius, de trin. VI, 36*: ultra humanam intellegentiam; *VI, 37*:
 ultra humanæ infirmitatis modum; cf. *X, 7*; *XI, 44*; *XII, 38. 56*.

1 INMO|LATUS, cf. 71, 18 9 ^{ET} TERRENÆ 14 ADINERÉTUR,
 RE lin. et punctis del. 18 ACCEPTAM 20 QUÆRITUR 23 CAN^R
 NE, N (in AN) lin. tenuissima et puncto del. 24 ISTATUAM,
 A (in AN) perperam lin. del. 25 URGINITAS, cf. 83, 6

libertati, dum aliud secundum spiritum promptum, aliud
 secundum carne infirme demonstrat: sic se pro hominibus
 patientem intellegi deum uoluit in carne, ut, si sensus quaeratur
 in nobis: unus deus est, si sermo: unus est Christus, si opus:
 5 unus Iesus, si natura quaeritur: | filius est, si principium quae-
 ritur: pater dicitur, si creatura: sapientia est, si ministerium:
 angelus, si potestas: homo, si dignatio: filius hominis, si quod
 factum est per illum: uita est, si quod extra illum: nihil, —
 sic uniuersa disponens, ut, cum unus esset in totis unum in
 10 se uolens hominem, aliud genus perfecti operis scrutator eius
 habere non posset, nisi ut unum eum deum crederet, quem
 omnipotentem in se quod est et quod dicitur inueniret. Nec
 enim pu^ltetis pertinere ad contumeliam uerae diuinitatis, si com- 101
 mendans caritatem suam in nobis deus et infirmitates
 15 nostras pro nobis portans sic terrenae natiuitatis oblationes
 petit, ut in nullo se secundum mundi aelementa discernens,
 in quantum terrenae mentis amplexu potestas aeternae infini-
 tatis excederet, comprobaret, sed ut per haec intellegens deum
 fides constans captiosas mundi et inutiles respuat quaestiones
 20 et pecca|tum quod in nostro mortali corpore operatur
 agnoscat et ipse se homo diuidens, deo in se cuncta monstrante,

1 cf. Matth. 26, 41. 13 Rom. 5, 8. 14 infirm.] Matth. 8, 17. 19 cf.
 Tit. 3, 9; II. Tim. 2, 23. 20 peccatum] cf. Rom. 6, 12.

16 *Hilarius, de trin. I, 13*: (fides constans) non secundum sensum
 communis intellegentiae deum retinens neque de Christo secundum mundi
 elementa decernens, in quo diuinitatis plenitudo corporaliter inhabitat, ut,
 dum infinitas aeternae in eo est potestatis, omnem terrenae mentis am-
 plexum potestas aeternae infinitatis excedat. 19 *Ibid. paulo superius*:
 respuat captiosas et inutiles philosophiae quaestiones fides constans.

1 PROMPTUM, p in margine man. I. 2 CARNE] uid. Roensch,
 It. et Uulg. p. 408 al. DEMONSTRAT, NS in marg.: totum uo-
 cabulum in rasura exstat 4 EST] nolui mutare in coniunctiuum modum,
 quamuis UT praecedat (an pro UT in u. 3 ET scrib. est?) 10 PERFEC-
 TI OPERIS, prior O in marg. pos. man. I, sed rursus lin. del.; cf. 72, 16
 12 OMNIPOTENS, TEM s lin. del. 13 UERE 15 OBLATIONIS
 17 AMPLEXU] uid. supra 71, 9 INFIRMITATIS 18 EXCIDERET
 19 QUESTIONES 21 MONSTRANTE, AN in margine fuit AN

deprahendat, quid ad destruendum opus mundi castigato corpore in cruce[m] figi <oporteat>, quid immaculatum in se deo tribui, quid, quia diuinum habitat in nobis, impassibile seruari, ut, sicut supra diximus, corpore anima et spiritu triformi in deo opere perfecti adimpleamus quod scriptum est dicente 5
 102 Paulo: sicut exhibuistis membra uestra seruire inmunditiae ad iniquitatem, ita nunc exhibete membra uestra seruire iustitiae in sanctificationem, quoniam stipendia peccati mors est, gratia autem dei uita aeterna in Christo Iesu domino nostro. 10

Et ideo intuentes in uobis omnia, quamuis dispensationem mundialium rerum alterutro naturae suae motu speciosa commendet operatio, tamen, quia totius creaturae sensum longe necesse est ad gloriam praecedat operator, scitote quia nihil in huiusmodi pro se deus aeguit, sed, quia homine decepto diuinorum operum simplicem dispositionem loco tempore numero die mense ratione diuisam daemoniaca idolorum natura confuderat, dum incertorum deorum familias introducens incommunicabile dei nomen diebus mensibus pecoribus uolueribus lignis et lapidibus adseribit eratque tale fidei bellum, ut relicto tanti 20
 103 muneris deo corporeas creaturae conspicabilesque formas in aelementis terrenis et caelestibus adorarent, dicente de his apostolo: euauerunt in cogitationibus suis et obscuratum est insipiens cor eorum et commutauerunt gloriam incorruptibilis dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis et uoluerum et quadripedum et serpentium, necessario deus noster religiosae sententiae modum temperans, ut 25

3 cf. Rom. 8, 9; II. Tim. 1, 14 al. 6 Rom. 6, 19. 23. ad 15—20
 cf. Sap. 14, 21. 22. 23 Rom. 1, 21. 23.

27 *Hilarius, de trin. lib. I, c. 20*: ita totius operis modum temperauimus; arduum hoc intellegentiae iter cliuo quasi molliore leniuimus; cf. infra p. 100, 9.

1 ΔΕΠΡΑΕΒΕΝΔΑΤ 2 ΟΡΟΡΤΕΑΤ deest; post ΦΙΓΙ¹ uersus finitur
 9 ΠΕΚΚΑΤ¹Α,Α (in ΤΑ) lin. et puncto del., cf. 66, 15 12 ΚΟΝΜΕΝ
 ΔΕΜ¹, Μ (in ΔΕΜ) ras. del. 16 erat ΝΥΜΕΡΕ 23 ΕΥΑΝΕΡΥΝΤ
 24 ΙΝΚΟΡΡΥΠΤΙΒΙΛΙΣ 27 ΔΕΥΣ scripsi, cod. -δδ̄, cf. supra 66, 3

arduum diuinae intelligentiae iter uelut cliuo molliore leniret,
 primum per | Moysen data lege, prohibens omne idolum quod
 esset in caelo siue in terra siue in aquis, detestans mili-
 tiam principatum saeculi quae operatur in cogitationibus nocuius
 5 et castificans in his opus carnis, ne quid homo extra unum deum
 uelut deum uellet, praecepti fine conpescuit et, cum unumquid
 in sacrificium peteret, occidi non pecorum sanguinem uoluit,
 sed occidi in nobis ea quae uitiorum natura idolocis in carne
 formis occupauerat, dicente de huiusmodi apostolo: non quod 104
 10 idolum sit aliquid, sed quae sacrificant daemoniis
 saerificant et non deo, ut his scilicet in homine correctis
 post ipse bonorum natura facturam uelut perfecti hominis locum
 uterum uirginalis earnis ingressus idolorum formis in pecoribus
 occisis suum sanguinem in redemptionem humanae expiationis
 15 offerret et conceptione partu uagitibus eunis omnes naturae
 nostrae transeurens contumelias mundo in eru|cem fixo sal-
 uato in se et per se sibi homine gauderet. Nam quod primus
 mensis petitur in pascua, non ut attendatur mensis, cuius
 numerum constat cum saeculo numerabili esse periturum, sed
 20 quia omnium creator in totis est, agnosceatur quod scribturn
 est: primitiae omnium Christus, et de propiato inimici
 transitu, ubi primus mensis ad immolandum petitur, ibi, quia,
 sicut scribturn est, numerus hominis numerus est bestiae,
 opus mundi et nat|tuitas in nobis prima uineatur et deo potius 105
 25 incipientes quam saeculo debere quod nascimur intellegamus

2 cf. Exod. 20, 4. 9 I. Cor. 10, 19, 20. 16 cf. Gal. 6, 14. 17 cf.
 Exod. 12, 2. 21 I. Cor. 15, 23. 23 Apoc. 13, 18.

15 *Hilarius, de trin. II, 24; uid. supra ad p. 60.*

1 LENIRET, I ex I fact. 4 PRINCIPATUM pro PRINCIPATUUM,
 cf. 22, 7 5 CASTIFICANONIBIS, O ras. del. 6 UNUMQUID,
 eadem forma occurret p. 105, 1 9 BU|IUS, litterae IUS in margine,
 IU in ras. 10 QUIAE, I eras. 11 C|CORRECTIS, 16 NOSTRAE
 ET, ET lin. del. SALATO 20 ACNOS|CATUR, O (in NOS) ex
 U corr. 25 NASCIMUS, S (in MUS) lin. del.

hunc esse primum mensem et diem nostrum, non in quo apparemus in saeculum, sed in quo deuicto Aegypto idest repudiato mundo diuina in deum natiuitate reparamur. Adtendi autem lunaris ideo cursus iubetur, non ut in eo obseruatio religionis sit, sed, quia in ea quae uidentur omnis homo uincitur 5 et germana aelementis caro diebus et tem|poribus oblegata rectores orbis terrarum deos aestimat, necessario aelementorum circumscribta per deum numeri intellegatur natura et, quod minuitur aut crescit, primum potestatis suae non esse credantur quae uoluntarii operis non habent libertatem, post sapientiae 10 saecularis institutione reiecta corpore anima et spiritu in quibus homo uincitur triformi decalogi in nobis lege reparata mensis 106 fiat domini et natiuitas tempore || circumscribta uincatur in nobis, quoniam, sicut scribtum est, constitutis terminis gentium secundum numeros angelorum, cum decada saeculi 15 uincitur, dominicae decadae mandata reparantur, et inde est, quod in mysterio domini aut decimae fructuum petuntur in lege aut in uincendo Aegypto ad praeparandum pascha mensis decima postulatur, quoniam qui in tribus potens initium medietatem et consummationem mundi in se operantis evice|rit, non 20 ut oblegaretur tempore uenisse se, sed ut uinceret recognoscit et credens aeternis intemporabilis factus intellegit quod omne quod sol diei luna nocti minuitur aut crescit non imperium captiuitatis nostrae, sed operabilis constitutio sit naturae, totumque quod uiximus reuertentibus nobis ad genus nostrum uocabitur 25 pascha domini, non opus mundi, sicut scribtum est: ego creau omnem militiam caeli et non iussi, ut adoraretis ei. ||

14 Dent. 32, 8.   18 Exod. 12, 3 (Itala: decimâ mensis, Uulg.: decima die mensis).   26 Hos. 13, 4.

2 DEUICTO¹AEGYPTO¹, uocab. AEG. minor. litt. script.   5 HO
UINCITUR
MOET   8 conicias NUMERIS   12 DECALOGI, C (in uersus fine) eras.
20 CONS_UOM¹ATIONEM   INSUO[€]PECCANTIS, U et CC ras. del.
EUICEC^RIT, post EUICEC, cuius ultimam litteram posterior manus addisse uidetur, uacat spatium trium uel quattuor litterarum   23 LUNANOCTI[€]

Quod autem agnus immaculatus anniculus ex agnis et haedis 107
 petitur adsumptus, ut, sicut scribitum est, imitantes opus
 Christi malitia paruoli et immaculati legem domini
 inbuentes operemur et, dum homo deo redditur, totius mundi
 5 in anno numero deniceto innumerabilis Christi natura teneatur
 sicque ex agnis et haedis idest ex duobus in unum hominem
 nouum corporis et spiritus castificatione suscepta pascha domini
 et pascha nostrum hoc est Christus in homine et homo inue-
 niatur in Christo et adimpleatur quod scribitum est: qui sancti-
 10 ficat et qui sanctificatur omnis ex uno. Quod autem
 expiatio domus petitur, non domus manufactae, quae ipsa tem-
 poris uetustate decidua est, emundatio postulatur, sed sicut
 scribitum est: quae domus nos sumus, si usque ad finem
 inculcata fidei uirtute nitamur, nec liminaria uel postes
 15 lignis et lapidibus instructa occisi pecoris uult deus cruore con-
 tingi, nec enim de talibus || cura est deo, sed dicente 108
 Paulo: omnis uiri caput Christus, Christi autem caput
 deus mysterium futuri baptismatis diuini sanguinis effusione
 ditandum prophetat in nobis, ac, sicut iam alii cognouistis, alii
 20 ut cognoscatis optatis, omnia [in] quae uidemus audimus oramus
 aut loquimur uel in postibus aut in liminaribus animati corporis
 data uult in introitum diuini sermonis aptari idest non in uagos
 saeculi errores rapi, sed consignantibus nobis in gloriam crucis
 Christi uelut sanguine immaculati agni diuinae passionis testi-
 25 ficatione signari, ut ambulantis nobis in nouitate uitae et
 non in uetustate litterae acceptum in uictoria a nobis
 corpus non appelletur iam terra saeculi sed domus dei nec
 fornicationis habitaculum sed imago corporis Christi.

1 Exod. 12, 5.   2 cf. I. Cor. 14, 20; 16, 10; II. Petr. 3, 14.
 9 Hebr. 2, 11.   11 cf. Exod. 29, 36.   13 Hebr. 3, 6.   16 I. Cor. 9, 9.
 17 I. Cor. 11, 3.   25 Rom. 7, 4, 6.   27 cf. I. Cor. 6, 13.

2 ^{P T}ADSUMPTUS, O (in OUS) ras. et linea del.   ^{EST}SCRIBITUM
 IUITA^{TIS}   5 scrib. ANNI?   14 POTES   15 PECODIS, ^Rδ
 ras. del.   20 OMNIAIN[QUAE] de IN cf. 60, 6; 61, 1; 62, 12 al.
 ORADUR, litt. R in margine affixa   25 SIGNATI   AË in UITAE
 ras. corros.

Propter quod et uos intellegentes quoniam lex spiritalis
 109 est, nos autem carnales, uenumdati sub peccato, casti-
 ficate animas uestras ad obaudiendum et offerite uos
 tamquam spiritalis hostias, acceptabile sacrificium placens deo, et intellegentes praesentem lectionem non lumbos cor- 5
 poris praecingatis, sed, sicut apostolus ait, praecinetti lumbos
 mentis uestrae sobrii in omnibus perfecte credite in
 quo signati estis spiritu et uelut mundantes domum dignum
 mandatis dei carnis uestrae habitaculum praeparate, ut dele-
 gatas in pascha | domini uigilias imitantes conuersantes in 10
 ignorantiae nocte peruigeletis ad deum et omne quod offertur
 a uobis, priusquam dies domini mane ueniat, consummatis,
 ac, si non statim possibile est consummare quod uultis, ui-
 cinum proximum idest cohabitantem uobiscum intellegentes
 spiritu in auxilium perficiendi operis aduocate, quoniam, sicut 15
 Paulus ait, ipsius est et uelle et operari in nobis et per-
 110 ficere. Et sicut praesens lectio ait dicente domino: et erit
 in testimonio sanguis quem in postibus et liminaribus
 posuistis; ego enim uidens sanguinem hunc protegam
 uos nec erit plaga exterminii in uos, cum percutio terram 20
 Aegypti, sic nos adueniente in iudicium domino ipso testimonium
 reddente pro nobis et in cordibus nostris clamante: abba
 pater non cum hoc mundo damnemur, sed signati frontibus
 praetiosi sanguinis testimonio absoluamur in Christo.

Inter quae omnia, licet aperte scripturae dei loquantur ad uos, 25
 tamen, quia et ego testis uester habeor in Christo Iesu, con-
 silium do tamquam misericordiam consecutus a domino,

1 Propter] cf. I. Petr. 1, 13 (infra lin. 6). et uos] cf. I. Petr. 2, 5
 (infra lin. 3). lex] Rom. 7, 14. 2 castificate] I. Petr. 1, 22. 3 offerite]
 I. Petr. 2, 5. 6 I. Petr. 1, 13; Exod. 12, 11. 7 in quo] Eph. 4, 30. ad
 u. 9—15 cf. Exod. 12, 6. 8. 10. 4. 12 priusquam] cf. Malaeh. 4, 5 (ubi in not.
 Sabatarii 'manifestus'). 16 Philipp. 2, 13. 17 Exod. 12, 13. 22 Gal. 4, 6;
 Rom. 8, 15. 23 signati] cf. Apoc. 22, 4. 24 praetiosi] I. Petr. 1, 19.
 26 cf. Io. 15, 27. consilium] I. Cor. 7, 25.

4 INACCEPT.] IN lin. del. 7 SOBRII, O ex O corr. 11 PER
 UICELETIS] ita codex 12 DIEI, I lin. del. CONSUMATIS] nolui
 mutare in CONSUMATIS 20 ERIT PLAGA

ut exsuentes ueterem hominem cum omnibus actibus et
 concupiscentiis suis facti pascha et in diebus septem, qui-
 bus aut inchoatur mundus aut agitur aut finitur, sine fermento
 idest sine uitio sincere*s* idest azymi et diebus saeculi nil
 5 debentes, naturam in uobis dei custodientes et legem idest
 carne domini uiua||mus et sanguine, ut, cum uenerit in iudicium 111
 deus, sicut in apocalypsi legitis, non numerus bestiae nec
 mensura saeculi simus, sed, in quibus etiam Iohannem fleuisse
 legitis de signatis signaculis septem, uelut liber doctrinae
 10 caelestis habeamur et inter duodecim milia signatorum
 patriarcharum numeris mancipati non numerus bestiae
 sed mensura hominis quod est angelus nuncupemur, adin-
 pleto quod dominus in euangelio ait: | filii huius saeculi
 nubunt et nubuntur, generant et generantur, filii autem
 15 dei neque nubunt neque nubuntur neque generant neque
 generantur, sed similes sunt angelis dei.

1 Col. 3, 9; Gal. 5, 24. 2 sqq. cf. Exod. 12, 15; I. Cor. 5, 8. 7 Apoc.
 13, 18. 8 cf. Apoc. 5, 4. 1. 10 Apoc. 7, 4—8. 11 Apoc. 13, 18; 21, 17.
 13 Luc. 20, 34—36.

11 patriarcharum] cf. infra *Orosii common.*, c. 2.

1 EXSU^UENTES] ita cod., cf. 88, 3   ACTIS^{BU}   5 UOBIS] nolui
 mutare in NOBIS   7 APOCALYPSÉLECIT^{IS}NON, € (in pse) lin. del.
 8 MÉSURA, € in marg., cf. Brambach, Orth. p. 267   13 QUID, 1
 lin. pertenui del.   14 NUBENT   15 NUBENT^U, € lin. del.
 16 SIMILIS ·DĪ·FINIT·TRACTATUS·EXODI·INCIPIT·PRIMI PSALMI||

PRISCILLIANI

TRACTATUS PRIMI PSALMI.

Wirceb. fol.

112 Daud sanctus magisterium diuinae instituens eruditionis et
 <in>dissolubilis uerbi in hominibus constituens fundamentum,
 dum omne in se in quod electus fuerat exultat, primi psalmi 5
 opus dirigens et diuinae naturae ostendit gloriam et uiuendi
 omnibus posuit disciplinam dicens: beatus uir qui non abiit
 in consilio inpiorum et in uia peccatorum non stetit
 et in cathedra pestilentiae non sedit. Cui necessario
 psalmo, quia primus est omni|umque principium est, titulus in 10
 superscriptione non ponitur, quoniam qui id quod primum fuit
 nouit et ita non fecerit, possidentis peccati titulus non tenetur,
 sicut scribitum est: quis enim uocat per se uocitum? et
 alibi: iusto lex posita non est. Quod quamuis profeticus
 sermo deo soli qui solus hoc potuit adsignet, tamen et nos ita 15
 deo Christo seruire persuadit, ut peccatorum nube deteresa
 113 et Christi in nos natiuitate reparata, si Christum omnium || sci-
 mus esse principium et hominem Christi agnoscamus habita-
 culum, dignum tali habitatori domicilium praeparemus quod

7 Ps. 1, 1. 13 quis enim etc.] unde haec desumpta sint, erui
 non potuit. 14 I. Tim. 1, 9. 16 cf. Es. 44, 22.

2 Uid. subscript. tract. sexti; frequens est apud *Hilarium* haec in-
 scriptio: 'tractatus psalmi' etc. 3 uerba DAUID — ERUDITIONISET
 tres completia uersus rubro colore exarata sunt 4 uersus incipit a

DISSOLUBILIS, deficiente syllaba IN, cf. 60, 6 11 FUITUITTEITA, I (in TE)
 expunctum 12 TITULUS] cogites de TITULIS, cf. 26, 6 13 UOCITUM]
 cf. Roensch, It. et Uulg.² p. 521 16 PERSUADIT] cf. supra 30, 18
 18 ACNOSCAMUS] cf. Arch. f. lat. Lex. III, 51. 320

non ambitionis saecularis error inclinet aut concupiscentia deprauet aut auaritia decoloret, sed quod perennis uitae splendore ditatum et Christi dei templum et legis testamentum et saluatoris dignum inuenietur habitaculum dicente Paulo: templum
 5 dei estis et deus habitat in uobis, et alibi: scitote quia, si | quis uiolauerit templum dei quod estis uos, disperdet illum deus. Quod intellegentes scimus quoniam templum dei sumus et deus habitat in nobis; maior metus
 10 criminis est et euidentior poena peccati eundem cotidianum testem habere quem iudicem illique debere mortem quem uitae intellegimus auctorem. Omnes enim corpus Christi sumus et membra ex parte; nam quod renascimur in salutem, misericordiae est, non naturae, ut, si natiuitate carnis adstricti et
 15 euasimus impiorum uel baptizati in Christo Christum induentes, ita perennis uitae sequamur heredem, ut nec cui renuntiauerimus inueniamur participes nec cui credimus infideles.

Et ideo profetici sermonis intellegentes eloquium estote tales, quales uos pater deus fecit, estote tales, quales uos manus
 20 patris instituit, quoniam imago et similitudo dei, quod estis uos, corruptelae inlecebras | et blandimenta non quaerit, omneque impiorum consilium et peccatorum uiae, cathedrae pestilentiae, corruptae carnis astutia et polluti corporis officina, sicut scribitum est: corpus quod corrumpitur adgrauat animam
 25 et deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogi-

4 I. Cor. 3, 16. 5 ib. 3, 17. 11 cf. ib. 6, 15. 15 Gal. 3, 27. 24 Sap. 9, 15.

1 ^A SECULARIS INCLINET AUT, I (ante AUT) lin. del. 3 ETTEM PLUM, ET lin. del. 4 INUENIETUR] nolui mutare in coniunct. praes.

uel imperf. 6 UOLAUERIT, cf. 74, 25 9 EUIDENTIOR] prima littera E in margine praefixa 10 ILLIQUAE, A lin. del. 11 erat INTELLIGIMUS

12 ET X, T lin. del. 14 OBLIGATI, E lin. del. 18 SERMONES, E lin.

del. 21 CORRUPTILAE BLANDIMENTNON 22 PESTILENTIA

23 OFFICINA, supplendumne EST? 25 DET, D lin. et puncto del.

EITERRENA, ET uno puncto et duab. lin. del., cf. supra u. 3

tantem. Haec est enim modulatio cupiditatis, irae ictus, pollicitatio insanabilis, arma serpentis, calliditas inimici, adulatio extrarii, subiugatio nostri, corruptela sui. Per hanc expugnator
 115 ini^{||}micus artes suas inserit et insidiis suis per occulta fallentibus zabolus obrepat, dum percutit ut terreat uel dum blanditur ut fallat. Sic denique apostolus Paulus, quid ipse uellet ostendens et quid ne fieret repugnaret, dixit: uideo aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meae et captiuum ducentem me in lege peccati, et alibi: scio quia non inhabitat in me, hoc est in carne mea, bonum; 10 nam mente seruius legi dei, carne autem legi peccati. | Sic et profeta de hoc loquens ait: in montem altum ascende, qui euangelizas Sion; exalta uiribus uocem tuam qui euangelizas Hierusalem; exalta, ne timeas; dic populo huic 'omnis caro ut faenum et omnis gloria hominis ut flos faeni; aruit faenum et flos decidit, uerbum autem domini manet in aeternum.' Et alibi ait: ego stabo super speculationem meam, ut uideam et audiam, quis loquatur in me et quid respondeam in accusatione
 116 mea; et alibi: audi, || populus meus, qui beatificant uos 20 seducunt uos et semitas pedum uestrorum conturbant. Quorum si naturam intellegimus et uitiorum consortium non habemus, necessario regnum quod caro et sanguis non percipiet, consequimur. Sic denique Rebecca ad fidem mysterii operantis electa duorum in utero suo populorum pugnas uidens 25

7 Rom. 7, 23. 9 scio quia] Rom. 7, 18. 25. 12 Es. 40, 9. 6—8; I. Petr. 1, 24 al.; Sabatarii cod. Coll. ad Mare. 1, 3. 17 Habac. 2, 1. 20 Es. 3, 12. 23 I. Cor. 15, 50. 24 cf. Gen. 25, 22 sqq.; Rom. 9, 10 sqq.

2 SERPENTÉS, € (in TES) lin. del. 3 CORRUPTE^SΛUI, f ex i fact.
 4 OCULTA 12 MORTEN, R lin. del., cf. 74, 23 13 EUA¹CELÉZAS,
 € (in LE) lin. del. 14 EUAN¹CELÉZAS, € (in LE) lin. del. 16 € UT (post
 FAENUM), U lin. del. 17 AIT scripsi, cod. AD (an scrib. AT?)
 19 ACCUSATIONE¹MEA, uid. 69, 13 24 conicias CONSEQUEMUR
 25 OPERA¹TÉS, € (in TES) lin. del. erat UTERE, cf. 87, 3

Esau dolore partus sui edidit, qui primitiua sua perderet, et
 Iacob protulit in salutem, quem Christus faceret heredem. In |
 quo et uos, dilectissimi fratres, tamquam fideles serui et, sicut
 scribuntur, filii dei et coheredes Christi operantes in testi-
 5 monio loquendorum castificate animas uestras ad obau-
 diendum fidei nec configurantes uos ignorantes uitae
 desiderijs in quibus erubescitis stipendia uellitis acci-
 pere peccati, sed iter psalmidici sermonis intrantes ambulate
 in lege domini, ut tamquam lignum quod plantatum est
 10 iuxta decursus aquarum diuino||rum sermonum fontibus in- 117
 rigati uirentis intellectus palmites proferatis maturos et per-
 manentes honestae uitae fructus, quos non corruptibilis ha-
 bitaculi uoluptarium tempus eduxit, sed quos diuini sermonis
 eruditio fecundarit, ut non decidentibus folijs mandatorum
 15 perpetua luce coniecti peccatorum supplicia respuere et requiem
 possimus habere iustorum per Iesum Christum.

4 Rom. 8, 17; cf. Prisc. can. LXXII et LXXVIII. 5 I. Petr. 1, 22.
 6 configurantes] I. Petr. 1, 14; uid. supra 9, 24 ubi in eodem uersu habes
 ignorantiae; pro uocab. 'uitae', quod utroque loco in nostro codice
 occurrit, It. et Uulg. exhibent 'uestrae'. 7 in quibus] Rom. 6, 21. sti-
 pendia] cf. Rom. 6, 23. 8 cf. Ps. 118, 1. 9 Ps. 1, 3. 11 cf. Apoc. 14, 18.
 12. 14 cf. Ps. 1, 3.

3 FIDELIS 4 COHEREDIS, [€] i lin. del. 6 CONFURANTES,
 U (in FU) lin. et puncto del. fortasse IGNORANTIS¹ scrib. est
 7 ERUBESCITIS, [€] ex I fact. UELLITIS] cf. 39, 2 ACCEPERE, €
 (in CE) lin. del. 8 ITOR, [€] o lin. del., cf. 58, 7 11 UIRENTES PRO
 FERENTES fort. PERMANENTIS¹ scrib. est 12 HONESTAE
 UITAE
 FRUCTUS 13 EDUXIT] cogites de EDUXERIT, cf. 4, 2; 32, 16 al.
 16 XPM. FINIT TRACTATUS PSALMI PRIMI INCIPIT TRACTATUS
 PSALMI TERTII

PRISCILLIANI

TRACTATUS PSALMI TERTII.

Wirceb. fol.

118 'Domine, quid multiplicati sunt qui tribulant me? multi insurgunt aduersus me' et reliqua. Licet psalmi titulus gestorum ordinem teneat, cur Dauid sanctus animi a facie 5 Abessalon fili declinauerit, nobis tamen caelestia opera dicentibus non rerum carnalium perscrutanda sunt, ut inuenta in secretum inquisitionis indagine inuenti praemia operis adsequamur, sicut scribitum est: quaerite, inquit, et inuenietis, pulsate et aperietur uobis, et alibi: | omnia possibilis cre- 10 denti. Acta itaque per speciem per fidem colligere debemus et uisibilia opera inuisibili mentis indagare secreto. Omnia enim in figura gesta apostolus adseuerat et nostri typum ante-acta monstrare, ut opus laboris per scientiam legis inluminet, quos ignorantia tenebris ante uelabat, ut apostoli ad Efesios 15

3 Ps. 3, 2. 1. 9 Matth. 7, 7; Luc. 11, 9. 10 Marc. 9, 22. 11 cf. II. Cor. 5, 7. 13 I. Cor. 10, 6; cf. Prisc. can. LXVIII et *Bachiarrii fid.*, Mig. 20, 1019 C.

4 *Hilarius, prolog. in cantica quindecim grad.*, 2: In plerisque psalmis multa secundum historiae ordinem in superscriptionibus eorum esse legimus, ut 'cum fugit Dauid a facie filii sui Abessalon' etc.; — *ibid.*, ad psalm. CXIX, 1: Propheticus sermo licet communi usu humani sermonis utatur, tamen non eandem quae communi sensui adiacet significantiam continet. Namque quamuis, prout possemus intellegere, rerum caelestium enuntiationem temptarit, uirtutem tamen significantiae suae moderata licet uerborum electione seruauit.

2 Uid. subscriptionem tractatus septimi 3 uerba DOMINE—IN SURC^{UR} tres uersus complentia rubro colore exarata sunt 4 INSURC^{UR}CUNT, syll. CUR nigra lin. del. |ETRE^L, in marg. 7 PER SCRUTANDAE 15 EFFESIOS, prior f linea et puncto del.

dictum est: eratis enim aliquando tenebrae, nunc autem
lux in domino; ut filii lucis ambulate. Agere ergo nos
oportet ex|cubias, qui iunctus est, qui si temporis mutatione 119
corrumpitur, sed in dies ille renouatur, ut non quae in oculos sed
5 quae in mentem ueniunt magna ducamus, non studentes cor-
poralibus sed spiritalibus, laborantes, ut apostolus Paulus, elec-
tum uas Christi, gentium doctor, ponit et dicit: lex, inquit,
spiritalis est, ego uero carnalis, et beatissimus Petrus:
omnis, ait, profetia uel scribura interpretaationem
10 indiget. Hinc nobis nocte ac die in dominica le|ge medi-
tatio, hinc in eam, quantum meriti est, curiosae mentis in-
tentio, hinc nostri agnitio, hinc fiducia gloriandi repudiare quae
carnis sunt et elegere quae spiritus, argutiam cordis in agnitio-
nem ueritatis intendere, praeceptorum caelestium secreta cogno-
15 scere, utilitati animae, dum tempus sufficit, prouidere. Unde
mihi, fratres, sacrae lectionis prouidentiam curiosius intuenti
non <in>merito per profetam ordo psalmodum digestus uidetur
nec incondite quae || spiritus dei dictauit exposita, cum rudem 120
hominis natiuitatem simplici innocentiae puritate formatam

1 Eph. 5, 8; Prisc. can. VI. 3 cf. Exod. 12, 4. 6 Act. 9, 15.
7 I. Tim. 2, 7. lex] Rom. 7, 14. 9 II. Petr. 1, 20. 10 nocte] cf. Ps. 1, 2;
I. Thess. 2, 9; II. Thess. 3, 8 et Prisc. can. XXXIX. in dom.] cf.
Ps. 118, 97. 15 cf. I. Petr. 4, 3.

7 *Hilarius, de trin. V, 32*: ab apostolo et doctore gentium; —
melius . . . electione uase docuisti, — *VI, 20* uas electionis; — *VI, 44*
electionis est uas . . . magister gentium; — *VIII, 1* doctor hic gentium;
— *VIII, 21* electionis est uas et gentium doctor; *VIII, 27. 48*; *IX, 62*;
XI, 23; — *Saluiani, epist.* ed. Pauly p. 205, 4: Paulus electionis uas,
magister fidei; *al. Cypr., ed. Hartel. I, 301, 1*: ponit et dicit; *al.*

3 erat TEMPERIS, cf. 84, 25 4 ille^{RE}NOUATUR¹ 8 EST^{EST} 9 IN
TER¹PRAETATIONEM] cf. 69, 10; 9, 27. 11 MERITI] conicias MERITA
INTENTIO^N 16 M^{HI}FRATRES SACR^A 17 MERITO¹, deficiente
syll. IN ORD^OPSAL^MMORUM 19 HOMIN¹IS¹Ō, Ō lin. et puncto del.
uerba SIMPLICI—PARE^Ō coartatis litteris exarantur, cf. 61, 5

parem beatis, si in his maneat, ostendit dicens: beatus uir, qui non abiit in consilio in piorum et in uia peccatorum non stetit; secundo incorporatum inuidiae uirus exspauit, cum ait: quare fremuerunt gentes et populi meditati sunt inania? hoc in tertio odium fili in patrem docet a nobis nasci, 5 quae nos persequantur ostendens. Tum et illud, | carissimi: sensum legentis admonuit et sollicitam mentem ueri inquisitione tardauit, cum in principiis posuit, quae regni sui fine perpeusus est, profetiam credo uitae hominis aptando et saecularis mali circumscribendo naturam. Formae uel aetatis igno- 10 rantiae iactata turbinibus peccatis acerba sunt, tranquillo acui fiunt scientiae emendatione matura, pro quibus idem praecatur: peccata, inquit, iuuentutis meae et ignorantiae ne me- 121 mineris, deus; || et apostolus ad libertatem iustitiae nos excitans peccati in nobis redarguens seruitutem sic ait: cum 15 enim serui essetis peccati, liberi fuistis a iustitia; quem ergo fructum habuistis tunc in his in quibus nunc erubescitis? Tertius enim hic psalmus est, ut Abessalon tertius filius inpius crudelis iniustus, qui occiso fratre ueniam consecutus religiosum et indulgentissimum patrem bello per- 20 sequi, regno exuere, uita priuare conatus est. Quae omnia ad nos|tram formam arbitror esse referenda nobisque contraria, quae a nobis generantur, existere. Hinc prima inlecebra nutrit

1 Ps. 1, 1.   4 Ps. 2, 1.   13 Ps. 24, 7.   15 Rom. 6, 20. 21.
21 cf. I. Cor. 10, 6; Prisc. canon. LXVIII.

1 OSTEN^τDIDDICENS, δ posterior in DID lin. del.   2 ABIT
PECCATORUM, o ex u corr.   3 EXSPAUIT] ita cod., cf. 81, 1
4 erat POPULI   5 DOCERET^l   7 LE^lCENTES, ε (in TES) lin. del.
MENTE^l, cf. supra 5, 9; 20, 13; 71, 9 al.   UIRI, cf. 33, 12 IN
QUISITIONEMTARDAUIT, m lin. del.   8 REGNIS, s lin. del.
17 HIIIS, i (aute s) lin. et puncto del.   18 ERUB^lE^lS^lCITIS, ε (in BE)
eras., deinde i in ras. posit., sed iterum conuers. in ε   19 FRATRES
UE^lNIAM, s lin. et puncto del.   21 EXUE^εRO, o lin. del., cf. 85, 8
23 INLE^{CE}EBRA

reatum et apparentiae malum occasionem praestat inimico; tum in decliue scelerum impulsu uoluntatis arguetur et homo idest filius perditionis ostenditur. Prima enim concupiscentiae culpa est, secunda uoluntatis adiectio, tertia desiderati operis impletio. Quae e contrario in operibus bonis lectione cognouimus . . .

1 cf. Rom. 7, 8. 11.   3 cf. Io. 17, 12; II. Thess. 2, 3.   Prima] cf. Iac. 1, 14. 15.

1 $\text{κα}[\text{υ}]\text{κα}$] nolui mutare in $\text{κα}[\text{α}]\text{κα}$ 2 $\text{δε}[\text{κ}]\text{λ}[\text{ε}]\text{υ}[\text{ε}]$, ϵ (in $\text{κ}[\text{ε}]$)
lin. del.   6 supplendum esse 'cognouimus' puto; 'cognouistis' enim aliter fuit distinguendum ($\text{κο}[\text{γ}]\text{νο}[\text{υ}]\text{ι}[\text{σ}]\text{ι}[\text{σ}]\text{ι}[\text{ς}]$). Quaternionem hic excidisse docui in praef. c. II.

PRISCILLIANI

TRACTATUS AD POPULUM I.

Wirceb. fol.

122 . . . . . facere non posse monstraret, sicut profeta ait: quis sapiens et percipiet haec et intelleget et sciet ea? quia rectae sunt uiae domini et iusti ibunt in illas, inpii 5 autem languiscent in eis. Propter quod et uos induti fidei armis castificate animas uestras ad obaudiendum per spiritum et aedificantes uos in templum domini caritatem in fraternitate simplicem in gloriam diuinae dilectionis adhibete, quoniam sic scribtum est: omnis 10 caro ut faenum et omnis gloria hominis ut | flos faeni; aruit faenum et flos decidit, uerbum autem domini manet in aeternum, ut in euuangelio ait dominus: intrate per angustum ostium, quia dico uobis multi quaerunt introire et non poterunt. In quo non quod angustus sanctorum 15 constituatur ingressus, sed quia omnis amicitia mundi inimica est dei et humana natura facilius oblectatione quam labore suadetur, nos intellegamus quod, ubi rerum praesentium 123 uoluntas quaeritur, futurae || uitae promissio non habetur. Sic

3 Hos. 14, 10. 6 Propter] cf. supra p. 80, 1. induti] cf. Rom. 13, 12; Ephes. 6, 11 sqq. 7 castificate] I. Petr. 1, 22. 8 aedificantes] I. Petr. 2, 5. caritatem] I. Petr. 1, 22. 10 omnis] Es. 40, 6—8; I. Petr. 1, 24. 13 intrate] Luc. 13, 24. 16 Iac. 4, 4; cf. *Damasi epist.* apud Mig. 13, 366 B.

2 Cf. subscript. huius tractatus 3 ante hoc folium complura excidisse docuimus in praef. c. II 4 $\text{h}\alpha\epsilon\zeta\text{c}$ 5 illas seruauit; facile cogites de illis 6 $\text{lan}\text{gu}\text{escent}\text{is}$, I^{N} ex I corr. 7 $\text{obaudiens}\text{dum}$, s. lin. et puncto del. 12 et flos , cf. 84, 16 14 ang. ost.] coartatis litteris script., cf. 61, 5; 87, 19 19 uoluntas] nolui mutare in uoluptas

denique in euangelio gratior est draema pauperis; requietio
 Abrahæ sinus dicitur et Finees; in misericordis diuitis ge-
 hennæ ignis habitaculum repperitur, non quod absolute diuitibus
 poena ponatur et reuertendi ad dominum desperatio constituta lo-
 5 cupletibus sit, sed quia nihil in principiis statutum est nec ullus
 per praecepta conscensus est, sicut apostolus ait: diuitibus
 huius saeculi praecepe | non superbe sapere neque spe-
 rare in incerto diuitiarum, sed diuites esse in operibus
 bonis, ut, dum per elemosynas et bonam uitam tendendi ad
 10 dominum iter facimus, tamquam subtractis paulatim gradibus ad
 ea quae sunt summa ueniamus.

1 draema] cf. Marc. 12, 43; Luc. 21, 3.   requietio—ignis] cf. Luc.
 16, 22.   2 Finees] cf. Num. 25, 11; Ps. 105, 30.   6 I. Tim. 6, 17, 18.

5 *Hilarius, de trin. I, 20*: sed quia nullus per praecepta conscen-
 sus est, nisi substratis paulatim gradibus feratur gressus ad summa e. q. s.

2 FINEET, I lin. del.   3 DIUITIS, I ras. del.   4 CONSTITUTA

TI
 lo A cup lcbi isit, A (in loA) eras., ij lin. et puncto del.; punctum
 quod post priorem litt. I exstat, debuit poni post B (= BUS); supra 'CU'
 litt. 'locu' oblitae sunt   5 STATUTUM, I et O lin. del.   6 CON
 SE SUS   11 UENIAMUS EXPLICIT TRACTAT AD POPULUM INCIPIT
 EIUSDEM |

PRISCILLIANI

TRACTATUS AD POPULUM II.

Wirceb. fol.

124 Profetici historia sermonis diuinis inbuta uerbis et pronun-
tiantis tituli uelut propositi thematis gesta disponens non me-
moriam mortalium temporum, quae conhiuentia humano sen- 5
sui fortuitis semper motibus in aliquid existunt, tamquam
ad doctrinam publicae opinionis eloquitur, sed referens gesta
regnorum, dum alter alium ut uineat impugnat, hoc quod unicum
in nobis profetici operis munus est docet post euasio[nem] eorum
quae sunt in mundo in cupiditate perditae uitae inter tot bella 10
uitiorum conscientiam ab omni culpa liberam conseruare et sic
tanti muneris deum parentemque debere cognosci, ut, qui omne,
quod profeta in persecutione sustinuit et Christus deus in pas-
sionem suam uicit, ad doctrinam nostram scribta esse
cognouerit, utili ac necessaria ad intellegendum mandatorum 15
125 uia nitens inter tot inexploratas humanae uitae molestias et || indi-
gnas deo saeculi mensurabiles pugnas luricam iustitiae, con-
fidentiae galeam, scutum aequitatis et, sicut scribtum est,
gladium ex utraque parte acutum diuini oris adsumat et

14 Cf. Rom. 15, 4. 17 cf. I. Thess. 5, 8; Eph. 6, 14. 19 cf. Apoc. 1, 16.

3 Uid. quos citauit supra p. 86 *Hilarii* locos.

2 Uid. subscript. huius tractatus et subscript. tractatus antecedentis.
3 uerba PROFETICI — PRONUNTIAN¹ tres uersus complementia rubro
colore exarata sunt PROFETICI, E ex I corr. (rubro colore) 4 PRO
NUNTIAT¹ES 5 CONIUIE^bTIA, U (in UI) lin. del. 13 PASSIO
NEM^mSUA] uid. supra 39, 13; 48, 7; 50, 2 al. 17 MENSURABILES,
E ex I fact.

indutus fidei armis studio animi flagrantis <in>census disruptis saeculi uinculis totum se diuinae unde profectus est naturae e deo Christo, cuius similiter debitor et imagini testis est, reddat intellegens quod inter diuinorum deambulacra uerborum omnis scribtura homo | totus est, euangelico sermone testante omnem narrationem rerum in nobis fuisse completam, sicut et Paulus ait: siue Paulus siue Apollo siue Caefas siue mundus siue mors siue uita, omnia uestra sunt, nos autem Christi, Christus autem dei; quoniam in quorum exemplarium uiuentes in saeculo siue instituto bonae indolis siue cupiditate uitae praeuaricantis intramus, eorum post mortem siue in gloriam consortiis congregamur . . .

Et ideo qui conuersus || ad fidem Christi prima media postrema omnia quae per dominum facta et quae post sunt futura cognouerit, necessario temporaria de perpetuis, falsa de ueris et segregans caduca de certis, ubi se diuinum genus uiderit, unum et indifferentem sibi deum retinens in ea quae neque in exordio neque fini obnoxiantur exultat; sed omne quod Dauid sanctus inter incerta certaminum et alienigenorum excidia bellorum confidens deo egit, non tamquam memoriale saeculi scribtum accipit, sed quid in nobis partim nostro partim corporis metu cotidianorum bella peccaminum et saecularium uarietas uoluntatum, dum pro certis incerta sectamur et inter aliena contentinms, ualeat recognoscit, dicente ipso Dauid in psalmis: do-

1 cf. Rom. 13, 12; Eph. 6, 11 sqq. [disr.] cf. Ps. 2, 3. 6 Luc. 1, 1. 7 I. Cor. 3, 22; cf. *Laodic. u. 8.* 16 Act. 17, 28. 24 Ps. 18, 13.

1 FLAGRANTES in cod. ante CENSUS spatium duarum litt. uacat

3 NATURAE·DD] nolui mutare in NATURAE ET DEO SIMILIT^{ER}
5 EUUANĠELIO·CO, O (in 10) lin. del. 11 PRAEUARICANTES

12 CONBREGAMUR^G, 6 lin. et puncto del.; — omissum esse hic aliquid statuendum est; desideratur enim sententiae altera pars, quae respondeat illi 'siue' in u. 11 posito (uelut 'siue' u. 12 respondet ei, quod exstat in u. 10) 18 FINI] opp. supra 57, 12 19 INTERCERTA ALIENIGENORU^{IN}, [ex] corr. 20 ACCEPIT, falso [ex] corr. 21 METUM, M (in UM) lin. del. 22 UOLUNTATUM] uid. supra 90, 19

mine, ab occultis meis libera me et ab alienis parce seruo tuo, quoniam iniquitatem meam ego agnosco et peccatum meum contra me est semper. Omnia enim, 127 quae uel || gesta uel scribta sunt, ideo sic scribta sunt, ut dei sensus uisibilibus inuisibilia demonstrans aptis- 5
 sismo ad humanam intelligentiam sermone loqueretur omnisque homo qui deum uellet, quidquid in electione populi patriae profetarum loco tempore die mense oblectatione certamine acceptabile in scribturis deo cerneret, si se per ea quae sunt per deum prouisa disponens ad opinionem religiosae intelligentiae pro- 10
 fecisset, omne quod scribtum est de se | scribtum esse cognosceret et ambulans in nouitate uitae, siue quid potestatibus daretur aut regibus, unicum hoc profeticis uocibus adpraehenderet quod quidquid amicum saeculo est Christo inuenitur inimicum, dicente apostolo: omnis amicitia mundi 15
 inimica est dei, et iterum: omnis concupiscentia carnis et uoluntas oculorum et ambitio humanae uitae non sunt de patre sed de hoc mundo sunt et mundus praeterit et concu||piscentia eius, uerbum autem domini 128 manet in aeternum. Quamuis enim humani intellectus infr- 20
 mitas cogat profetici sermonis eloquia rerum species terrenarum tamquam superiorum uirtutum indices quaerere, ut uisibilium consuetudine familiariter admonente in insolitos sensus humanae inbecillitatis angustias religiosa discendi expectatione laxemus, tamen ipsa natura nos docet quod haec sunt quae conuer[si]s 25

2 quoniam] Ps. 50, 5. 3 Omnia] cf. I. Cor. 10, 11 et Prisc. can. LXVIII 5 Rom. 1, 20 et Prisc. can. VIII. 11 Luc. 22, 37. 12 Rom. 6, 4. potestat.] cf. Tit. 3, 1. 15 Iac. 4, 4 (supra p. 90, 16). 16 I. Io. 2, 16. 17; I. Petr. 1, 25.

20 humani] *Hilarius, de trin. I, 19*; uid. supra p. 69, 11. 24 angustias] *Hilarius, de trin. I, 18*; uid. supra p. 58, 7.

7 erat populi 10 PROFECISSET, f ex i corr. 13 DA|RETUR, post τ leuis ras. 14 SAECULÖ, supra o punctum tenue(?) 17 UOLUNTAS]

cf. supra p. 90, 19; 93, 22 20 AETERNÖ, ^{UM} o lin. del. HUMANIA, A (in NA) lin. et puncto del. et i impos. 22 INDICIS 23 CONSUITUDINE, f ex i corr. 24 INSOLITUS, cf. 61, 1; 69, 13 24 EXPE|C|TATIONE, c in ras. exstat, erat τ

ad fidem aut pugnant aut dominantur in nobis tribulatione
 formidinum seu adolatione feliciū, <ut> quae destruximus
 instrumentes ad ea quibus renuntiauimus reuertamur, quoniam
 nihil interest diabolo, utrum metu malorum an persuasione
 5 feliciū alienatae a deo uitae peccati occasio et materia prae-
 stetur, nisi quod iam in captiuitatibus nostris tolerabilior est
 consuetudo miseriarum quam ruina feliciū, dicente de || hoc 129
 profeta: audi me, populus meus, quoniam sicut exactores
 uestri circumscribunt uos, ita et qui beatificant uos
 10 seducunt uos, ut semitas pedum uestrorum conturbent.

Et ideo Dauid sanctus titulum psalmi in doctrinam con-
 uersorum positi post deuictas duas Syrias in exultationem
 triumphantis inducit, ut, qui titulum psalmi in doctrinam positi
 et gratulationem Dauid inter bella saluati in intellectum pro-
 15 fetici sermonis agnosceret, diuinae intellegentiae opus moliens
 et uoluntatum suarum in se uidens bella humanae inbecillitatis
 respueret errores et duas Syrias hoc est duo peccaminum prin-
 cipia, quod aliud animi aliud corporis officio datur saeculare
 aliquid uelle uel facere, denincens indutus, sicut scribunt
 20 est, fidei armis uitiorum ageret triumphum et dedicatae in
 Christo conuersationis inmarcescibilem coronam uelut qui-
 busdam uicticis militiae stipendiis mereretur, || quoniam haec 130
 perfecti boni gloria est, si, sicut scribunt est, castificatio
 corporis pretio excolitur uoluntatis. Denique dum nullus apud
 25 nos infinitis finis est et fixo in lubricum gressu modum non

2 cf. Gal. 2, 18. 5 cf. Rom. 7, 8. 11. 8 Es. 3, 12. 11 cf. Ps. 59, 1. 19 cf.
 Rom. 13, 12; Eph. 6, 11 sqq. 21 I. Petr. 5, 4. 23 cast.] cf. supra p. 72, 16,
 sed nostro loco **UOLUNTAS** pro **UOLUPTAS** scriptum esse uidetur.

1 **PUGNANTIAUT**, erat **PUGNAT**, deinde **NT** in marg. affix. et **τ**
 (in **TAU**) lin. del. **TRIBULATIOIN** 2 **UT** deest 4 **INIBIL**, 1 (ante
N) lin. del. ^{lo}**ΔΑΑΒΟΥΤRUM**, **A** (in **ΔA**) lin. del. 5 **ALIENATE**
 6 **TOLLERABILIOR**, prior **I** (in **TOLL**) lin. del. 7 **CONSUEUDO**, **E** ex
 1 corr. 9 **UESTRIS**, **S** (in **RIS**) lin. del. 11 **PSALMI**%, una litt.
 eras. 12 **DEUICTAS**, **E** ex 1 corr. 19 **DEUI-CENIS** 24 **PRAETIO**,
A lin. del. 25 **INFINITIS**, erat **FIN**·, sed **INFIN**· man. I corr.

LUBRI^{CU}, **CU**· in marg. man. I, opp. p. 57, 18

constituimus incertis, cotidianorum in nobis fieri bella certaminum etiam apostolicis uocibus edocemur dicente ad nos Paulo: caro concupiscit aduersus spiritum, spiritus autem aduersus carnem; haec inuicem sibi altercantur, ut non quae uolumus faciamus, et quia | humanae intellegentiae 5
sensus et ratio communium opinionum non statim apostolici sermonis et caelestis consilii capax esset, insequenter apostolus Paulus, cur peccantibus nobis deuicta uitae caro et humanae uitae ambitio subiaceret, ostendit dicens: non est uobis conluctatio contra carnem et sanguinem, sed aduersus 10
principes et potestates mundi huius rectores harum
131 tenebrarum, aduersus spiritualia nequitiae || in caelestibus; sicut et Iohannis ait: uidi tres spiritus immundos tamquam tres ranas exeuntes de ore pseudopropetae et de ore bestiae et hii sunt tres spiritus daemoniorum 15
qui procedunt ad conturbandos reges terrae, et iterum ipse Dauid quid in nobis pugnaret ostendens ait: domine, iniquitatem meam ego agnosco et delictum meum contra me est semper, et apostolus de eo loquens ait: unde bella, unde rixae in uobis? nonne de uoluntatibus ues- 20
tris, quae militant in membris uestris? ut, qui diuinorum praeceptorum in se opus uellet, uniuersa in se uitiorum bella deuincens non solum carnis sed et cogitationum idest spiritualium nequitiarum concupiscentiis abstineret et gentilium daemonum in se ueneficia despiciens, cui tributa peccaminum, 25
cui stipendia uitiorum, cui timores formidinum, cui honores praetereuntium dignitatum deditus saeculo homo deberet, agnosce||ret

3 Gal. 5, 17. 9 Eph. 6, 12. 13 Apoc. 16, 13. 14. 17 Ps. 50, 5.
19 Iac. 4, 1. 23 cf. Eph. 6, 12.

5 *Hilarius, de trin. VII, 16*: Quamquam igitur huius intellegentiae nostrae iudicia cum humani sensus opinione communia sint, etc.

8 CUR scripsi, cod.: CUI^l 11 POTESTATES, f ex l fact. 12 NE
QUITIAE^l, AE in marg. eiusque litt. E perperam lin. del. 14 PSEUDO
PROPETE 19 SĒPER^A, R lin. et puncto del. 20 UOLUNT.] cf.
supra p. 63, 17 25 BENEFICIA, cf. p. 21, 3 DESPICIENS, f ex
l corr., ante N eras. l 27 AGNOSCE||REET, cf. 52, 11 (60, 5).

et repudiatis omnibus quorum finis mors est et in quibus corripitur edoctus, totum se debens deo, factus ipse quod psalmus est in exultationem psalmidici sermonis intraret dicente Daud: deus, repulisti nos et distruxisti, iratus es et misertus
 5 es nostri. In quo tamen sermone psalmi ultra naturalis intellegentiae sensum mens ad deum conuersa prouehitur et unicuique intellegenti se incorruptae beatitudinis per haec campus aperitur. Libet enim hoc loco in tali sermone psalmi aduersus diaboli insidiantis astutias libera saluati in Christo hominis
 10 uoce clamare: ubi est, mors, aculeus tuus? ubi est, mors, uictoria tua? ecce deus, dum corripit, diligit et erudit potius peccati agnitione quam plectit, et, cum alia tua non sit natura, nisi aut in peccati mala cogere aut post percussum captum ueneno in ea quae ipse persuaseris perurguere, Christo
 15 docente cognoscimus quod baptizati in Christo, || cum in his 133 quae sunt deo aliena destruimur, in ea quae sunt nobis propria reformamur et quod usque ad finem peccantibus poena est et conuersis nobis in redarguitione doctrina est, ipso Daud dicente: quis similis tibi, domine? quia ostendisti mihi
 20 tribulationes et conuersum uiuificans docuisti me, et iterum Esecias ait: domine, in utero accepimus et parturiuimus spiritum salutis quem dedisti super terram. In quo quamuis nos ipsi probemus in nobis, qualis esse | homo debeat qui in nouam natiuitatem per fidem uiuens sensum
 25 suum ad ea quae dei substantiae sunt digna moderetur, tamen, ut scribaturarum dispositio ad intellegentiam nostram factorum exemplis tamquam incorruptis testimoniis uteretur et caritatem dei commendans in nobis conpugnantes rerum mortalium in

1 cf. Rom. 6, 21. 4 Ps. 59, 3. 10 I. Cor. 15, 55. 11 deus] cf. Hebr. 12, 6. 10. 17 cf. I. Cor. 1, 8. 28; Gal. 2, 18; Ps. 59, 1. 19 Ps. 70, 19. 20. 17. 21 Es. 26, 18. 24 cf. Rom. 1, 17 al. 27 cf. Rom. 5, 8.

5 ultra nat. int. sens.] cf. *Hilarii* locos ad p. 74, 16 allatos.

5 EST, T eras. 9 INSIDIANTES 11 CORIPIT^R 18 REDAR
 CUICTIONAE, erat RETARÇ., A (in NAE) lin. et puncto del. 24 UIUEN[S]

nobis opiniones facilius ostenderet, si dictus uerborum formis
 134 et rerum parabolis adprobaret, sic Rebecca, felicis ma^lter uteri
 et diuinae promissionis decreta parturiens, conluctantia inter se
 mundi et dei in nobis opera demonstrans, dum pugnantiam
 uiscerum impatienter acceperet, in profetiam liberi doloris erupit 5
 dicens: quo mihi ista, si sic sunt? Cui uox domini respondit
 et docuit: duo populi sunt et duae gentes in utero tuo.
 De quo et apostolus Paulus manifestans enarrans ait: uideo
 aliam legem repugnantem in membris meis legi mentis
 meae et captiuum ducentem me in | legem peccati, et, 10
 ut in duabus gentibus et duobus populis, quid populus et gens
 dei, quid uitiorum populus esset, ostenderet, ueterem a nobis
 hominem exui cum omnibus actibus et concupiscentiis
 suis et in nouum nos uoluit reformari dicens: sicut porta-
 uimus imaginem eius qui est de limo, portemus ima- 15
 ginem eius qui est de caelo, ut qui se diuinum genus
 crederet ea quae sunt terrena despiciens sequens Christum in
 135 caelestes se glorias || consecraret. Sic duo testamenta ad fidem
 posita, unum seruitutis iugum soluens, aliud gratiae opus di-
 uidens, ueteris et noui nomen habuerunt, ut in utrisque unus 20
 homo positus diuinae in se naturae et terrenae carnis opus
 possidens, quia nulla societas luci cum tenebris, Christo
 et Beliae est, id quod erat carnis disciplinae lege cohiberet
 et se deo cuius imago et similitudo apparuit non negaret. Sic,

6 Gen. 25, 22. 7 ibid. u. 23. 8 Rom. 7, 23. 12 Col. 3, 9, 10;
 Gal. 5, 24. 14 I. Cor. 15, 49. 16 Act. 17, 28. 19 cf. Gal. 5, 1. 22 II. Cor.
 6, 14, 15; cf. *Damasi epist.* ap. Migne 13, col. 366 B. 24 cf. Gen. 1, 26.

2 PARA^bOLIS_s erat SI^cREBECCA, sed man. I in uersus fine C
 addidit et in u. proximi initio C del.; cf. 65, 24; 104, 26 4 DEMON^RSTANS
 PU^gNANTIA⁷] legendumne PU^gNANTIA (neutr. pl.)? uid. etiam
 Arch. f. lat. Lex. III, 326 5 ACCÉPERET, ε (in CE) lin. del. DO
 LORES 6 ISTA^z, estne M eras.? 8 MANIFESTANSE_n NARRANS,
 NS in margine; facile cogitare possis de MANIFESTA ENARRANS, au
 ENARRANS glossa uetus est? 17 DESPICIENS, [ex] fact. 20 UE
 TERES 23 ET ante uersum praefix. BELIA, uid. tamen supra p. 8, 21

intellege, ex alia parte maledic|tionum disciplina, ex alia bene-
 dictionum gratia constituta est, ut, quamuis diuersae man-
 siones sint apud deum nostrum omnesque uellit saluos
 fieri et ad agnitionem ueritatis uenire, uestrum tamen
 5 nullus ignoret quod inter duo regna, inter sinagogam satanae
 et ecclesiam mandatorum dei, idest saeculi opera et dei
 uerba, conuersatio uitae nostrae est et hoc quod dei est nostrum
 dicitur, illud uero quod saeculi || est quia contrarium deo ideo 136
 et a nobis inuenitur alienum, et illud renuntiamus, hoc credimus.
 10 Sicque inter huiusmodi constitutis hinc diuinorum promissio
 mandatorum, inde zabolicae temptationis instat intentio, hinc
 fides Christi, inde saeculi perfidia persuadit, hinc pax pa-
 tientia longanimitas mansuetudo cetera quae huiusmodi
 sunt, inde ira auaritia germana, fornicatio amica tenebrarum,
 15 ambitio fortunae suae nescia, diui|tiarum infelicior cupi-
 ditate custodia, furor inperitus deo, oblectatio uen-
 tris et gutturis, gloria pudendorum, oculorum uoluntas
 et zabolicae pompae uelut simplex in expectaculorum de-
 ceptione persuasio. In quae cum per diuersa homo rapitur,
 20 uitae et mortis ante nos condicione proposita, tam diu
 in nobis pugnas saeculi et bella nescimus, quamdiu conuersantes
 in <deo>, aliena redarguentes, domini uerba teneamus; nam si
 quod || corripimur agnoscimus et quae sunt aduersa uincamus, 137

2 Io. 14, 2. 3 omnesque] I. Tim. 2, 4. 5 Apoc. 2, 9; 3, 9.
 6 cf. I. Cor. 14, 4; 7, 19 al. 12 Gal. 5, 22. 23. 14 ira, fornic.] cf. Gal.
 5, 20. 19 (auar. Rom. 1, 29). 15 amb.] cf. Philipp. 2, 3. diu. eust.] cf.
 Sirac. 34 (31), 1 (Graece: ἀγροπνία πλούτου). cup.] cf. I. Tim. 6, 10.
 16 fur. inp. d.] cf. Rom. 10, 2. oblect., glor.] Philipp. 3, 19. 17 oeu-
 lorum] I. Io. 2, 16. 20 Sirac. 15, 18.

3 uellit] cf. supra 39, 2; 41, 13 al. 5 ΣΥΝΑΓΟΓΑΜ, Υ ex ι corr.
 7 hoc scripsi, cod. homo 9 illud] cf. Arch. f. lat. Lex. III, 318
 11 INSTANT, N (in AN) lin. del. 12 PERSUADIT] cf. supra p. 30, 18;
 82, 16 14 ΑΥΑΡΕΪΤΙΑΕ, Ε (in REI) lin. del. et ι impos. 17 UOLUNTAS]
 cf. 94, 17 18 POMPE EXSPECTACULO|RUM] uid. Arch. f. lat. Lex.
 III, 325 20 ΔΑΥ, Α lin. del. 22 ΔΕΟ deest 23 CORRÚΡΙΜΟΥ, Ο
 (in RU) lin. del. UINCAMUS] nolui mutare in indicat. modum, cf. 82, 18.

necessario ambulantes in nouitate, sicut psalmi textus ostendit, uino conpunctionis accepto arcum persequentis zaboli et iacula uitamus, agnoscentes quia liberi a peccatis esse non possumus, nisi remissione baptismatis et diuinae crucis redemptione saluemur. In hac parte psalmidici sermonis, quos 5 fides constans ad studium ueritatis uocat, non tantum excipere auditu, | sed introspicere sensu conuenit, qualiter ad omnem se intelligentiae nostrae inbecillitatem psalmus adcommodat et dispositione sermonis profetici operis modum temperans arduum diuinae intelligentiae iter uelut cliuo molliens leniori 10 faciliori instituit ascensu, ut, quia conuersis ad fidem facilius est peccatorum suorum mala nosse quam dispensationem diuinae in se intellegere naturae promptiusque est homini peccatum 138 nol||le quam uelle diuinum, ita in psalmo aptissimus profectibus legentium ordo succederet, ut reseruata in processu psalmi cogni- 15 tione sui deo, qui nisi per se cognitus non est, primum redargutio domini agnitio peccati diuino muneri faceret ingressum et, ubi homo naturae suae locus factus quid deus uellet agnosceret, sensatae historiae sermo sequeretur dicens: deus locutus est in sancto suo, ut qui se sanctificasset deo, loquente in 20 se domino, deum loqui audiret in sanc|to et omne quod in historiis sanctorum uirtus fecisse putabatur humana, naturae suae legibus metiens inter diuinas professiones habitae de

1 Rom. 6, 4; 12, 2. 2 Ps. 59, 5. 6; cf. Ps. 142, 3; 141, 7. 3 iacula] cf. Eph. 6, 16. liberi] cf. Ps. 59, 6. 19 Ps. 59, 8. 22 uirtus] Ps. 59, 14.

9 *Hilarius, de trin. I, 20*: uid. supra p. 76, 27. 14 *Hilarius, de trin. I, 19*: ut aptissimus legentium profectibus conexorum sibi libellorum ordo succederet.

1 NOUITATE] uid. supra p. 79, 25; 94, 12 ubi additur UITAE; cf. etiam Prisc. can. LXXVIII 2 PERSEQUENTES 6 FIDIS 9 PROFETICI, [ex] fact. 10 LENIORI, [ex] corr. 11 INSTITUIT] nolui mutare in coniunct., cf. 82, 18; 99, 23 13 HOMINE 14 PROFECTIBUS, c perperam puncto et lin. del. 15 LEGENTIUM] 17 cogites de [ACN]TIONE [U]NERI 18 LOCUSFACTUS], prior pars litterae U (in CU) in rasura exstat 19 DICENS] 23 HABITEDE, signum supra lineam additum r postea deletum est; uid. praef. c. II.

se protestationis expenderet, ut profeticus sermo semel loquens
 et duo praedicans exultationem saluati hominis in Christo et
 gloriam Christi in homine triumphantis uelut germanum insigne
 circumferens ad doctrinam nostrae eruditionis aperiret, ut, dum
 5 sanctorum gesta cognoscimus, triumphum || bonae uitae ab- 139
 soluta dictorum dispensatione teneamus. Sicima namque, cuius
 diuisio gaudium hominis et Christi est, alienigenarum terra
 regionum est, ubi Iacob electi hominis filia praetereuntis itineris
 occansione correpta, dum oculorum uisibus capta aliena miratur,
 10 et electi generis dignitatem et gloriam uirginitatis amisit, quae
 in uindictam facinoris admissi punita diuiditur et ad testimonium
 memoriae, ne quid tale dei populus in alienis incurreret, subi-
 iugatur. Efreem et Manasses duo Ioseph sancti filii sunt
 quos subiugato sibi Aegypto in fecunditatem subolis tamquam
 15 ad fructum perfectae meruit ueritatis. Galaad horum primi-
 tiua possedit; ex Iuda, unde rex quaeritur, deus natus in carne
 est, et quia Ruth Moabitidis perseuerantia fidei diuinum in con-
 ceptibus genus meruit, Moab spei tabernaculum nuncupatur.
 Idumea terra perfidiae est, ubi calciammentum || diuini ite- 140
 20 neris extenditur. Allofili in absolutionem arcae domini de-
 uicto Dagon idolo diuinis apparatibus subiugantur. Per quae
 uniuersa doctrinae nostrae ratio se tendens opus dei saluantis
 in Christo et sanctificati hominis iter monstrat, quoniam Sicima
 uincitur et tabernaculorum conuallia metiuntur, si cre-
 25 dentibus nobis nato per uirginem Christo et ea, quae corrup-
 telae causa exstitit, concupiscentiae carnalis natura uinea|tur et

6 Ps. 59, 8. 10. 8 Iacob . . filia] Dina, cf. Gen. 34 et Iudic. 19
 (u. 29). 13 Ps. 59, 9. 15. 16 ibid. 17 cf. Ruth 4, 17. 18 Ps. 59, 10.
 20 ibid. (sec. Ital.); 55, 1. deuicto etc.] I. Reg. 5, 2—7. 24 Ps. 59, 8.

3 INSIGNAE, A lin. et puncto del. 7 ALIENIGENARUM, E (in
 NE) lin. del. 8 PRAETEREUNTESITENERIS] cf. Neue, Lat. Formen-
 lehre I, 187 9 OCCANSIONE] cf. Brambach, Orthogr. 266 12 QUID
 INCURRET, cf. 35, 4 et 24; 74, 14 al. 17 nolui mut. in MOABITIS
 21 IDOLO, O in uocab. sine lin. del. 24 CONUALLIA 25 ET
 AQUAE CORRUPTAE, A (in TAE) lin. et puncto del.

redditum corpus non fornicationi sed domino, per immortalia praeceptorum uerba diuisum, dignum tabernaculis Christi et gloriis futurae resurrectionis habeatur. Sicque deuicto mundo uelut subiugato Aegypto in Efre[m] et Manasse laborantibus datur fructus nec alius nisi ex Iuda dux quaeritur, quando 5 Christi passione saluatis nihil aliud in ducatum, nisi quod deus
 141 in carnem uenire uoluit, inuenitur nec alia perseuerantibus spes est, nisi ut circumuersura mundi idest perfidiae terra uincatur, ut calciamento pedum domini hoc est euangelio pacis ostenso destruatur Dagon, opus saeculi, et absoluta testa- 10 menti arca, quod nos sumus, Allofilorum aliena suadentium loquella superetur, (ut), qui ea quae in regionibus posita, in locis dicta, in regibus sunt praedicata cognouerit, uitiorum in se loca regna regiones disciplinato opere deuin[cens], etsi profetatum de deo intellegat, sibi tamen uelut quoddam uitae exemplarium po- 15 situm recognoscat, quoniam ab initio usque ad finem uenientes in hunc mundum sicut unitis malitiae uiuis fallimur, ita unita fide et correctione saluamur.

1 I. Cor. 6, 13. 5 cf. Gen. 49, 10; Matth. 2, 6 (et supra 101, 16).
 8 cf. Ps. 59, 11 (περιουσί, Itala: circumstantia). 9 cf. Eph. 6, 15.

1 FORNICATIONIS, s lin. del. 5 QUANDO 7 UOLUITIN,
 12 UT deest 17 UNITUS 18 SALUAMUR. TRACTATUS AD
 populum explic. incipit benedictio super fideles.

PRISCILLIANI

BENEDICTIO SUPER FIDELES.

Wirceb. fol.

Sancte pater, omnipotens deus, qui multiformis gratiae tuae 142
templum et dispositae in te ecclesiae tabernaculum formans
5 inmensurabilis gloriae extendens mensuras Christo in te auctore
docuisti, ut in te uno et inuisibilitatis plenitudo, quod pater
filio, et uisibilitas agnoscentiae, quod filius patri in operatione
sancti spiritus deberet, ageretur, sic in te omni definitae rei
terminum et infinitorum receptaculum ponens, ut ex te uno
10 uenientibus | nobis unum profectum et reuertentibus ad te
unum aditum in ortum filii in te orientis aperires, et quamuis
ex diuersis uocationum uis in tabernaculum tuum tenderent,
omnes tamen uno ingressu ad te Christi operantis intrarent,
ut, cui se ille clausisset, accessum ad te, quia patrem filii in
15 filio et filium patris in patre ignorauerat, non haberet. Tu
enim es deus, qui cum in omnibus originibus uirtutum
intra extraque et supereminens || et internus et circumfusus 143
et infusus in omnia unus deus crederis, inuisibilis in patre,
uisibilis in filio et unitus in opus duorum sanctus spiritus in-
20 ueniris, quia tu tibi ad id quod es auctor es et nihil extra

3 *Hilarius, de trin. XII, 52*: Sancte pater, omnipotens deus.
16 *Hilarius, de trin. I, 6*: ut in his cunctis originibus creaturarum deus
intra extraque et supereminens et internus idest circumfusus et infusus
in omnia nosceretur.

2 Uid. subscriptionem tractatus decimi. 3 Uerba SANCTEPATER —
TUAETEM¹ tres lineas complementia rubro colore exarata sunt 8 DEFI
NITAE, E ex I fact. 10 A_LΔ_J¹ 11 ORIENT¹ES, E (in TES) lin. del.
APERIRIS 12 TENDERET^N 13 OPERANTES, E (in TES) lin. del.
19 TUORUM

te quod praestantius tibi uideatur ostendis, et quamuis mens nostra inexplicabilis intellegentiae opus moliens intra humanae inbecillitatis claudatur errore, unicum tamen de te religiosae sententiae modum | profeticis uocibus adpraehendit, quod sic te unum deum in omnibus nouimus, ut nullum non in te 5 neque ullum extra te locum et facti et operantis habeamus; sicque cum habes adque haberis neque extra totum in aliquo neque non in omnibus inueniris. In te enim et per te processuum tota procuratio: tu animarum pater, tu frater filii, tu filius fratribus, tu electis amicus, tu propinquantibus proximus, 10 144 tu operatio spirituum, tu prin|cipium archangelorum, tu angelorum opus, tu uirtutificatio tota uirtutum es, per te disposita sunt opera cunctorum, tu distinxisti singularum rerum partes et inter se elementa conpingens disciplinati operis terminos collocasti, dans in eis spiritum uitae, ut, quae etsi ex se facere 15 nil possent, magnitudine tamen operantis animata ministerium deligatae per te seruitutis inplerent. Et posthaec respiciens in terram eduxisti animam uiuam; quae | etsi ex se ipsa non esset, tamen, ne uacuus esset [et] sermo praecepti, ubi iussio tua initium eorum quae non erant fuit, animatione praecepti 20 protulit terra quod ipsa non habuit. Et iussio tua in apparabilem facta natura est, ut ex nihilo opus proferens primum inconposita et intenebrata parent, postea iusensibilibus sensibilitatem, tenebrosis uisum, brutis odoratum, sonum duris 145 et obduratis distribueres auditum, ut ubique || te praestans materiam rerum, quam iussio protulerat informem, in usum operis 25

1 *Hilarius, de trin. I, 7*: cf. p. 57 (ubi etiam apud Prisc. legitur 'intra errorem').

3 ERRORE] uid. supra p. 20, 13; 71, 9; 75, 2   7 NEQUE^{TE}EXTRA,
 litt. E superscripta falso iterum puncto del.   8 ET,   10 ELECTUS,
 prior pars litt. U eras.   12 DISPOSITAË, E puncto del.   13 DI
^X
 STINCISU, S (in CS) lin. del.; cf. 95, 2   18 UIUAM   19 ET delendum?
 erat PRAECEPTIS, IS eras.   21 conicias APPARIBILIUM   24 TENE
 BRORIS   25 nolui mut. in OBTURATIS   26 erat INFORME^MMIN
 USUM), deinde M post ME affix. et in prox. uers. initio M del.; cf. 98, 2

tui sermo disponderet et unumquid uocans nomine suo, si
 sublimaret erecta, diuexa uergeret, praessa plenaret, aperiret
 campestria, siluarum tegeter occulta, tibi soli ad agnitionem
 scientiae tuae factorum gloria tota concineret, cui etsi confiteri
 5 in loquellam muta non possent, tamen dispositionibus rerum
 loquens ratio omnipotentiae testimonium non negaret. |

In(?) . . . . .

bulacra(?) statutum(?) qua
 commutationem tibi
 10 dignam dabimus pro
 animabus nostris, sane-
 te pater, omnipotens
 deus, aut quid est ho-
 mo quod *memor* es
 15 eius aut *filius hominis*
 propter quod *uisitas*
 eum, nisi quod in glori-
 am tanti operis emis-
 si agnoscimus *quia*
 20 *figmentum tuum* su-
 mus in *operibus bonis*
 quae praeparasti, ut
 in illis ambulemus?

1 cf. Ps. 146, 4; Es. 43, 1 al. 8 quam — 11 nostris] cf. Matth. 16, 26
 13 quid — 17 eum] Ps. 8, 5. 20 figmentum — 23 amb.] Eph. 2, 10.

11 cf. *Hilarii* locum supra ad p. 103, 3 laudatum.

1 ΟΝΟΜΑΚΙΔ] uid. supra p. 77, 6 2 conicias ΠΛΑΝΑΡΕΤ
 5 λοquella-ουτα] scribendumne λοquella? sed uid. supra p. 39, 13:
 48, 7; 55, 13 al. 7 Haec ultima codicis pagina misere foedata est:
 singulas igitur lineas seorsum typis transcribendas curabam atque quae
 effixi *scriptura inclinata* ita rupta detera detrita sunt, ut ligneum co-
 dicis integumentum plane sit commaculatum uestigiis litterarum olim ad-
 haerescantium; primi uero uersus (= lin. 7 nostr. ed.) scriptura funditus
 euanuit, nisi quod in ipso uersus initio fuisse uidetur 'ΙΝ'; Matthaei uerba
 'lucrari' et 'totum' (uid. uersiones antiquas ad Matth. 16, 26) in codicis
 lin. 2 latere nolim hariolari 17 quod scripsi, cod.: quō

Et ideo te sensus nos-
ter loquitur et sermo,
quia per te inextermi-
nabiles facti, ubi simi . . . . .

3 cf. Sap. 2, 23: inexternabilem et ad imaginem similitudinis
suae fecit illum.

4 **sm**||] hic desinit codex Wirceburgensis.

II.

PRISCILLIANI

IN

PAVLI APOSTOLI EPISTVLAS

CANONES

A

PEREGRINO EPISCOPO

EMENDATI.

- C* = cod. monast. Cauensis 14, saec. IX (ad numeros canonibus adiectos a nobis rarissime adhibitus).
- T* = codicis Cauensis apographum Uaticanum (8484) ab Ign. Rossio confectum, saec. XIX (ad numeros canonibus adiectos adhib.).
- γ* = sectionum numeri in *T* ad textum omnium Pauli epistularum adscripti.
- c* = editio canonum ad *T* facta ab Ang. Maio qui omisit omnes sectionum numeros (= 'spic. Rom.', tom. IX, post p. 744).
- k* = editio prologi ad *C* facta a Bern. Caetani d'Aragona (= 'cod. dipl. Cauensis', tom. I, append. p. 19 sqq.).
- L* = cod. eccles. cathedr. Legionensis 6, saec. X.
- A* = cod. collegii S. Isidori Legionensis, saec. X.
- T* = cod. Toletanus, nunc Matritensis bibl. nat. 2, 1, saec. X.
- M* = cod. Theodulfi Mesmianus, nunc Parisinus (bibl. nat.) 9380, saec. IX.
- V* = cod. Uaticanus 5729, olim Farfensis, saec. X.
- φ* = sectionum numeri in *V* ad textum complurium Pauli epist. adscripti.
- P* = cod. capituli Pistoriensis 151 (G. 82) saec. X.
- p* = editio a Fr. A. Zacharia ad *P* facta (= 'bibl. Pistoriensis' p. 67 sqq.).
- H* = cod. uniu. Lipsiensis (bibl. Paulinae) 13 fol. max., saec. XIII/XIV.

crassioribus typis eos effinxi numeros qui cum *γ* conuincunt.

- ( ) inclusi eos numeros, qui non leguntur in *FLATMVPII*, sed in *γ* (uel *γφ*) occurrunt.
- < > inclusi eos numeros, quos ego addidi, quamuis neque in *FLATMVPII* neque in *γφ* legantur.

sectionum numeri ad Uulgatae capitula et uersus reuocabuntur in indicibus nostris.

PROOEMIUM PEREGRINI EPISCOPI IN EPISTULAS PAULI APOSTOLI.

Prologum subter adiectum siue canones qui subsecuntur nemo
putet ab Hieronymo factos, sed potius a Prisciliano sciat esse
5 conscriptos. Et quia erant ibi plurima ualde necessaria, cor-
rectis his quae prauo sensu posita fuerant alia, ut erant uti-
liter ordinata, prout oportebat intellegi iuxta sensum fidei catho-
licae exemplauit. Quod probare poterit qui uel illud opus quod
ipse iuxta sensum suum male in aliquibus est interpretatus
10 discussit uel hoc quod sanae doctrinae redditum est sagaci
mente perlegerit.

I PROEVIUM $\overline{\text{S}}\overline{\text{C}}\overline{\text{I}}$ PEREGRINI AEPISCOPI IN EPISTOLIS PAULI
APOSTOLI *C* (fol. 253) $\overline{\text{P}}\overline{\text{R}}\overline{\text{E}}\overline{\text{M}}\overline{\text{I}}\overline{\text{V}}\overline{\text{M}}$ $\overline{\text{S}}\overline{\text{C}}\overline{\text{I}}$ PEREGRINI EPISCOPI *L*
(fol. 232) $\overline{\text{P}}\overline{\text{R}}\overline{\text{E}}\overline{\text{M}}\overline{\text{I}}\overline{\text{V}}\overline{\text{M}}$ $\overline{\text{S}}\overline{\text{C}}\overline{\text{I}}$ PERGRINI $\overline{\text{E}}\overline{\text{P}}\overline{\text{I}}$ *A* (fol. 457) $\overline{\text{P}}\overline{\text{R}}\overline{\text{E}}\overline{\text{M}}\overline{\text{I}}\overline{\text{V}}\overline{\text{M}}$
SANTI PEREGRINI EPISCOPI (addit man. s. XVIII: De Prisciliano) *T*
(fol. 321) $\overline{\text{P}}\overline{\text{R}}\overline{\text{O}}\overline{\text{E}}\overline{\text{M}}\overline{\text{I}}\overline{\text{V}}\overline{\text{M}}$ SANCTI PEREGRINI EPISCOPI *M*^{man. 2} in
marg. (fol. 287) (*in Aniciensi codice (uid. praeef. cap. III) inscriptio deesse*
uidetur) $\overline{\text{P}}\overline{\text{R}}\overline{\text{O}}\overline{\text{L}}\overline{\text{O}}\overline{\text{G}}\overline{\text{U}}\overline{\text{S}}$ $\overline{\text{S}}\overline{\text{C}}\overline{\text{I}}$ PEREGRINI $\overline{\text{E}}\overline{\text{P}}\overline{\text{I}}$ *V* (fol. 432) $\overline{\text{P}}\overline{\text{F}}\overline{\text{A}}\overline{\text{T}}$
PEREGRINI $\overline{\text{E}}\overline{\text{P}}\overline{\text{I}}$ *P* (fol. 327) (*deest inscriptio in II fol. 287*) 3 ad-
iectum] adlectum *c*, sed *P* adlectum siue] sibe *L*, qui *u* et *b* sae-
pissime inter se permutat; de orthographia et codicis *L* et aliorum
neorum codicum, uelut de aspirationis usu in *C* conspicio in praefatione
nostra (cap. III) agi semel moneo qui] quae *M* subsec.] secuntur
MPII 4 hieronimo *M*, iheronimo ceteri factos] ex factum corr.
facto *L*, ordinatos *TMVPII* sciat *om.* *P* 5 conscriptos] compositos
LTMVPII quia] quae *P* 6 prauo] a prauo *II* fuerant — 8 exem-
plauit] ita *CLAT* (*nisi quod T exhibet fuerant et aliut erant e. q. s.*),
fuerant cum reliquis a catholico intellectu non discrepantibus ut erant
composita exemplauit *MVPII* (*nisi quod V emendauit pro exemplauit et quod*
in P deest a ante cath.) 8 opus] opus *C*, *uid. supra ad lin. 3* 9 ipse
om. *L* iuxta] iuxta *V* 10 sanae] sane *omnes codices*, sanae *k* (cf.
I. Tim. 1, 10; II. Tim. 4, 3) 11 perlexerit *M*^{man. 1} *II*, plexerit *LA*
(*in quibus saepe p pro p usurpatur*) post perleg. addit *P* Exp. p̄fat.ⁱ

PROLOGUS PRISCILLIANI IN CANONES EPISTULARUM PAULI APOSTOLI.

Multis occupatus necessitatibus litteris tuis tardius respondi, carissime. Postulaueras enim, ut contra haeticorum uersutam fallaciam firmissimum aliquod propugnaculum in diuinis scripturis sagaci indagine reperirem, quod non tam prolixum uel fastidiosum esset quam concinnum ac uenustum existeret, per quod uelocius eorum prosterneretur inpudentia, qui obiecta sibi uerissima testimonia in suum prauissimum sensum ea interpretari nituntur aut certe negent haec esse scripta. Ideoque contra eos tale aliquid excogitandum esse dicis, quod non uersuta oratoris eloquentia turgescat uel lubricis dialecticae syllogismis inuoluatur, nam haec quibusdam maxima solent esse perfugia, sed tale sit uis, quod mera ueritate effulgeat atque mira constet scripturarum auctoritate. Illa uero uitari debere quae sunt spiritali et innocuae fidei Christianae contraria atque inimica, quippe quae mundi existens sapientia ab apostolo sit stultitia nuncupata. Haec te saepissime audiens et alia

17 I. Cor. 3, 19.

1 Prologus — 2 apostoli] *ita II* ITEM ALIUS *T* *inscriptione carent CLAMVP* 3 hoccupatus *C*, *uid. supra ad p. 109, 3* 4 carissime] *knē LTV* uersutam *II* 5 aliquid *T* 6 indagina *L*, indigne *M^{man.1}* repperirem *CATVPM^{man.1}* non tam] *ex* notum *corr. A* prolixum quoniam uel *e*, prolixum quam uel *k* 7 concinnum *V* ac] *haec CTV* 8 inpudentia *P* hobiecta *C*, obiecta *LAT*, *cf. supra ad 109, 3* 9 sensum *man. 2 supra lin. A* interpret. ea *MII* 10 nitantur *L* negant *TH* esse hęc *L* ideo (*om. que*) *P* 11 tale] talem *T*, stulte *V* 12 turgesc.] fulgescat *P* dialet. *TV* sillogissimis *T* 13 soleant *MVII* 14 pfugia *LAT*, *cf. supra 109, 11* sit uis] *ita TM^{man.1}*, sed ais *M^{man.2}* *in marg.*, sit uys (?) *A*, sit ais *CVp*, sit ius *II* mera ueritate *M^{man.2}II*, mira uer. *CLATVPM^{man.1}* adque *CLA*, sic saepissime 15 mira constet *CLAT*, firma const. *MVPII* 16 innocuae] nocua *II*, nocue *M^{man.1}* Innuę *A* 17 quae de mundi *CTHM^{man.2}* quippe mundi *P* 18 nuncup.] appellata *II* haec a te *PII* et alia] et talia *ΓkT*

his similia mihi scribente e re mihi uisum est ipsas scripturas
 in medio positas idest quattuordecim epistulas beatissimi Pauli
 apostoli in earum textu sensus testimoniorum distinguere ipsis-
 que testimoniis numeros ordinare, quosque numeros unieuique
 5 epistularum ab uno incipiens usque in finem quantitatis suae
 modum sequaciter atramento supernotare. Praeterea ex ipsis
 testimoniis quaedam uerba decerpens canones iisdem concinnauit
 saporibus ipsorum testimoniorum constantes. Quibus canonibus
 epistularum titulos et ipsorum testimoniorum numeros subter-
 10 adnotauit, ut ubi uel quotum quaeres testimonium, per eundem
 canonem cui haec subdita sunt faecillime reperiās. Ipsi autem
 canones proprios habent numeros mineo descriptos idest in
 quattuordecim epistulas canones nonaginta; quosque numeros
 in omnem textum scripturae conuenientibus sibi testimoniis
 15 supernotatos inuenies illie uidelicet, unde unieuique canoni pauca
 uerba necessaria esse uidentur. Cur autem non omne testi-
 monium possideat canon, sollerti studio animaduerte, quia eadem
 testimonia ex multis uersibus constant, canones autem ex paucis
 uerbis eo quod semper ad respondendum pauca uerba profe-

1 his similia mihi] mihi similia mihi *Tk* e re *scripsi*, here *V*, ea
 re *IkLAT*, te scribente uidere michi *P*, simillima mihi scrib. utile mihi *M*,
 utile *etiam II* ipsas] ipsa *A^{man.1}* 2 quattuord.] XIII *P*, XIII *ex*
 XIII *corr. T* 3 inque *P* texta *C*, textum *V^{man.2}P* sensū *P*
 ipsosque *T* 4 quosque] *cf. infra lin. 13 et supra p. 7, 25* numerorum
 cuique *V* 5 ad finem *MII* quantitas *L* 6 modum *om. M^{man.1}II*
 sequaciter] sagaciter *V* prenotare *P* 7 decerpens *T* isdem
AT, hisdem *ceteri* concinnare *II*, concinn. sap. *om. P relicto spat*
 8—9 -niorum — testimo *in marg. T* constantes] monstrantes *P* 9 ti-
 tulū *L* 10 ut] et *VP* quotum] cotum *L*, qotum (*ex cotum corr.*)
 qđ queris *V*, quorum *kII* queris *CAV*, querēs *II* 11 repperias
CATMV, repperies *LP* 12 canones *in marg. L* mineo *CLATMII*,
 in eo *P*, minio *V* discriptos *M^{man.1}V* idest *in marg. L* 13 XIII
P, XIII *T* epistlas] *ita APII*, aepistolis *C*, epistolis *LTMV* quofq'
T, quoque *L* 14 testum scribture — textimoniis *T*, *cf. supra p. 109, 3*
 15 supernotatis *C(ck)*, supranotatos *L* (supernotatos *ATMVPII*) imenis *P*
 illine *CAMII* canone *L* 16 quur *CLATM* 17 sollertif *T* ani-
 maduertere *L*, animaduertes *c*, animaduerti *p repugnantibus codd. CP*
 quia et eadem *L* 18 uersibus] uerbis *P* 19 proferantur] refferantur *V*,
 respondeantur *A*

rantur. Ideoque euenit, ut aliquorum testimoniorum principia tantum cum canone cui subdita sunt conueniant, aliorum autem medietas, nonnullorum uero finis, plerumque totum. Et idcirco duorum uel trium seu plurimorum canonum numerum in unum testimonium mineo supernotatum inuenies, ut iam dixi, illic tamen unde pauca uerba unicuique uidentur esse necessaria.

Hoc enim me elaborasse uolo intellegas, quo fideliter continentiam scripturarum palam facerem nulli existens inimicus et ut errantium uelocius, sicut postulasti, corrigerentur mentes. Uale in Christo!

can. I. Deus uerax est, spiritus quoque deus et deus saeculorum possidens immortalitatem estque inuisibilis lucem habitans inaccessibilem, rex etiam atque dominus, cuius est imago

can. I: Rom. 3, 4; Tit. 1, 1; Hebr. 1, 3; 6, 18; 10, 23. II. Cor. 3, 17. I. Tim. 1, 17; 6, 16. 15. Col. 1, 15; II. Cor. 4, 4. II. Cor. 1, 19. 18.

I alicorum *L* testimoniorum *om.* II 2 cui *om.* *L* conueniunt *V*, conuenient *P* 3 nonnull. u. fin. *om.* *P* 5 mineo *LMPH*, minio *CATV* subnotatum *P* illine *CMTVII* 7 laborasse *AV^{man.}IP* uolo ut int. *LV* quo] quod *LA* continentia *P* 8 *ex* facerim *corr.* fecerim *V*, facere *P* nullis *L* 9 ut et *P*, ut *supra lin. A*, ut *om. c*, sed *C* huc mentes] mores *p* 10 Uale in *XPO solus V* EXPLICIT PROLOGUS. INCIPIUNT CANONES *C* FINIT. INCIPIT CANON PRIMUS *L* EXPLICIT PREMIUM. INCIPIUNT CANONES EPISTOLARUM *A* FINIT. INCIPIUNT CANONES *T* [*in A post PREMIUM, in T post FINIT inseruntur uersus Damasi iam dudum Saulus — monstrare triumphos (= Migne 13, 379) etiam in codd. MPH et Auiciensi exstantes, sed aliis in locis collocati*] mentes INCIPIT CANON PRIMUS *M* EXPLICIT PROLOGUS *SCI PEREGRINI* INCIPIT CANON PRIMUS *V* EXPLICIT PROLOGUS. INCIPIUNT CANONES *P* explicit prologus [*inseruntur 4 breuia argumenta in aliis codd. uelut in MAT alibi occurrentia: Paulus apłs quatuordecim epłis, . . . In primis Romanae plebis . . . Phoeben sororem . . . Queritur a quibusdam . . .*] Explicit prologus. Incipiunt kanones *II*

II *pro canon codd. k uel k. (minio exarat.) ubique praefigunt = capitulum; in II usurpatur kał.; canonum numeri (I—XC) minio exarati sunt* spiritus] Christus *MII* 12 estque atque *c*, est et *II* luce *V* 13 inaccessibilem *V* est (*ante imago om. P*)

ac primogenitus Christus, in quo non inuenitur 'est et non', sed 'est' tantummodo.

Rom. 18.

Cor. II. 6. 18. 22.

5 Col. 5.

Tim. I. 5. (11.) 28. 29.

Tit. 1.

Hebr. 1. 11. 18. 19.

can. II. Quatenam sint quae sibi dissona et inimica motu ac
10 fructibus existant; est namque natio prava, sed et perditio habens
filium proprium.

Rom. 54.

Cor. II. 28. 34.

Gal. 30. 31.

15 Eph. 30.

Philipp. 12.

Thess. II. 4.

Hebr. 23.

can. III. Quia duo genera spirituum sunt, unum dei, alterum
20 mundi ad errores.

can. II: Rom. 8, 7. Gal. 5, 22; Eph. 5, 9; Hebr. 12, 11. Phi-
lipp. 2, 15. II. Thess. 2, 3.

can. III: Rom. 8, 5; I. Cor. 2, 11. 12; 12, 3. I. Tim. 4, 1.

1 ac] hac *CLTV* 2 tantummodo *V* 3 sectionum numeri in
omnibus codicibus atramento et Romanis quas dicimus formis ex-
arantur; 3 Rom. — 8 Hebr.] de orthographia horum nominum in singulis
codd. maxime varia vid. praef. c. III. 3 Rom. 29 *P* 4 Cor. 6. 18. 17 *T*,
Cor. II. 6. 13. 22 *L*, Cor. I. 2. 6. 18. 22 *A*, Cor. II. 6. 19. 21 *V* 5 Col. 6.
5. 5 *A* 6 Tim. II. 5. 29 *P*, Tim. I. 8. 29 *V* 7 Tit. 3 *L* 8 Hebr. 1.
11. 14 *M*, Hebr. 12. 18 *H*

9 quatenam] quoniam enim *T* sunt *CATPH* et inimica — 11 proprium
om. *Tc*, quamvis exhibeat *C* dissona et] dissonet *T* motu] moribus *P*
10 existant *L* habens om. *T* 11 proprium om. *P* filium suum pro-
prium *H* 12—18] huius canonis numeri omnes desunt in *T* 12 Rom. 29 *P*,
in quo canonis *I* et *II* numeri male confunduntur 13 Cor. II. 34. 37 *A*,
Cor. II. 5. 22 *P* 14—17 haec prorsus desunt in *P*, in quo tamen Col. 5.
Tit. II (?) 5. 29. Tim. II. 1 15 sub sect. Eph. 30 in γ can. III pro II
laudatur 18 Hebr. 24 *H*, Hebr. 1. 11. 18 *P*

19 sint *MVPH* et alterum *P* 20 mundi om. *A*

Rom. 54. 55. **56. 58.** 59.

Cor. I. (6.) **11. 12. 72.**

Cor. II. **19.**

Gal. **30.**

Tim. I. 15.

Tim. II. 5.

can. IV. Quia duae sint sapientiae, una quidem dei, altera uero hominum uel carnis.

Rom. **54** (55.)

Cor. I. **3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 12. 18.**

Cor. II. **3.**

Thess. I. 2.

Col. **15.**

can. V. Quia multi dicuntur dii et quorundam uentrem deum esse et spiritus aeris huius atque potestates tenebrarum, sed et elementa mundi.

Cor. I. **47. 48.**

Cor. II. **22.**

Gal. **17. 20.**

Eph. **6.**

Philipp. 20.

Col. <4.> 15. 22.

can. IV: I. Cor. 1, 17—21. 24—26; 2, 5—7. II. Cor. 1, 12. Col. 2, 8.

can. V: I. Cor. 8, 5; Gal. 4, 8. Philipp. 3, 19. Eph. 2, 2. <Col. 1, 13.>

Col. 2, 8. 20; Gal. 4, 3.

1 Rom. 59. 54. 55. 56. 57. 58 *A* 2 Cor. I. 10. 10. 10. 10 *F*, Cor. I. 11. 12. 62. 72. 72 *V* 3 Cor. II. 17. 18. 19. 19 *T* 4 Gal. 20 *II*, Col. 30 *P* 5 Tim. I. 15] *hanc particulam om. CLAT*

7 sunt *ATVPII* dii *A* 9 Rom. 57 *F* 10 Cor. I. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 18. *pP*, ~ 9. 22. 18 *II* 13 Col. 15 *om. II, qui tamen habet* Tim. II. 15; — Gal. 15 *P*; Col. 16 *L*

14 quia multi Dii sunt *c*, sed *F* dicunt, *C* dicantur (?) dicantur *LP* et quorundam] quibusdam *P*, et corundam *LA* uenter deus est *A*, uentrem *om. T* 15 spiritus *om. LA* sed helementa (-tu?) *CP*, sed elementum *c*, sed elementa *LV*, ceteri et *inserunt* 17 Cor. I. 8 *F*, Cor. I. 47. 11. 18 *L*, Cor. 1. 47. 48. 50 *P* 18 Cor. II. 21 *A*, Cor. II. 22. 32 (?) *V*, Cor. II. 12 *P* 19 Gal. 16. 20 *P* 20 Efes. 5 *P* 22 Col. 15. 26 *T*

Hebr. 9.

can. VI. Quia peccata uel daemones tenebrae siue opera tenebrarum ab apostolo nuncupentur.

Rom. 101.

5 Eph. 30.

Col. 4.

can. VII. Quia stultorum atque carnalium uel dubiorum sit crasse de diuinitate sapere uel sentire.

Rom. 8. 9. (54.)

10 Cor. I. 13. 14.

Cor. II. 3. 5.

Hebr. 9.

can. VIII. Quia ex deo et in deo sint omnia, qui uniuersa operatur, omnisque paternitas ab eo nominetur atque omnia
15 condita sint per Christum.

Rom. 91. 104.

Cor. I. 47.

Eph. 2. 3. 13. 14. 16. 17.

Col. 5. 6. 7. 16. 17.

20 Hebr. 1. 5.

can. VI: Eph. 5, 8; Col. 1, 13. Rom. 13, 12.

can. VII: Rom. 1, 22. I. Cor. 3, 1. 2. 3; II. Cor. 1, 12. 17.

can. VIII: Rom. 11, 36. Eph. 1, 11; 3, 15. Col. 1, 16. 17.

1 Hebr. 19 II

3 nuncupantur P 4 Rom. 100. 2 Γ 5 sub Eph. sect. 30 male can. LVI (pro VI) citatur in Γ

7 uel om. II 8 crasse — sentire om. Γc, quamuis exstent in C, ubi tamen separare legi uidetur pro sapere post crasse maius spatium reliquit V, sed nihil deest sapere] sepe L 9—12] haec prorsus desunt in Γ 10 Cor. I. 16. 14 A 11 Cor. II. 4. 5 LT, Cor. III. 3. 5 p, sed recte P 13 sunt TV qui] quia II 14 operatur] opera L, opereatur T paterni ab M nominatur P adque — Christum in marg. T^{man.2}

15 condita] cognita CAII, cognota L sint per] super p, sed ī per (= sunt per) P 16 Rom. 61. 4 Γ, Rom. 10. 101. 104 LA, Rom. 60. 61. 104 P, Rom. 47 II 17 Cor. I. 10. 57 L, Cor. I. 46 A 18 Efes. 3. 13. 14. 15 P, sub sectione Eph. 13 in γ male can. XVIII (pro VIII), sub sectione 14 can. VIII (pro VIII) citatur 19 Col. 14. 14. 14 Γ, Col. 5. 6. 7. 11 P 20 Hebr. 1. 15 q

can. IX. Quia sapientia et gratia atque benedictio dona spiritalia sint et quod inuisibilia eius per ea quae facta sunt intellecta conspiciuntur.

Rom. 3. 4. 6. 7.

Cor. II. 46.

Eph. 2.

Col. 3.

Hebr. 3.

can. X. Quia inscrutabilia sunt iudicia dei et inuestigabiles uiae eius; similiter et diuitiae Christi et multiformis sapientia. 10

Rom. 64. 91.

Cor. II. 46.

Eph. 2. (12. 13.)

Col. 3.

can. XI. Quia quae uidentur temporalia, quae autem non uidentur aeterna sunt, ideoque qui in hac uita tantum sperantes sunt, miserabiliores esse omnibus hominibus.

Rom. 64.

Cor. I. 6. 7. 10. 43. 44. 52. 84.

Cor. II. (29). 37. 38.

can. XII. Quia Christus similitudinem carnis peccati sumpserit in ministerio, in quo sunt thesauri sapientiae, qui fecit utrum-

can. IX: Col. 1, 9; Rom. 1, 11; Eph. 1, 3. Rom. 1, 20.

can. X: Rom. 11, 13. Eph. 3, 8. 10.

can. XI: II. Cor. 4, 18. I. Cor. 15, 19.

can. XII: Rom. 8, 3. Col. 2, 2. 3. Eph. 2, 14; 4, 8. II. Cor. 5, 16.

1 spiritualia *p*, non docente *P* 2 sunt et quod *MI* intellectu *c*
5 Cor. I. 46 *L*, Cor. I. 2. 46 *T*, Cor. I. 96 *V* 6 Eph. 4 *Γ* 7 Col. 4 *P*
8 Hebr. 4 *P*

9 sint *M^{man.2}PII* 10 eius *om. P* sapientia *XPI V* 11 Rom. 44.
21 *L*, Rom. 64. 111 *Vφ*, Rom. 64. 21. *P* 12 Cor. 10. 46 *L*, Cor. II. 40 *Γ*
14 Col. 4 *ΓP*

16 sint *MVPII* ideo qui *II* sper. s.] sperant *P* 17 omni-
bus hom. esse *II* 19 Cor. I. 7. 13. 74 *A*, Cor. I. 7. 17. 84 *V* 20 Cor. II.
22. 37. 39 *P*

22 ///ministerio *T*, misterio *VPM^{man.2}* sunt *om. II* thesauri *C*,
thes. uel tesauri *ceteri* utrumque in unum *MI*

que unum et ascendens in altum captiuam duxit captiuitatem, quemque iam non secundum carnem nosse se dicebat apostolus.

Rom. 53.

(II. Cor.) 32.

5 Eph. 8. 18. (19.) 34.

Philipp. 8. 9.

Col. 8. 10. 12. (13.)

Hebr. 7. 8. 9. 11. 13. 15. 17. 18. 21.

can. XIII. Quia Christus in carne pro nobis mortuus idem
10 homo et deus, mediator dei et hominum sit.

Rom. 34. 35. (36.) 38. 40. 47.

Cor. I. 81. 86. 87.

Thess. I. 17.

Tim. I. 9.

15 Hebr. 4. 13. 14. 15. 24.

can. XIV. Quia fidei apostolicae fundamentum Christus sit, qui est lapis angularis et caput nostrum, ex quo omne corpus et in quo construuntur qui credunt euangelio.

Cor. I. 15. 16.

20 Cor. II. 22. 23.

Eph. 10. 21.

Col. 8. 14. <21.>

can. XIII: Rom. 5, 9; I. Thess. 5, 10. I. Tim. 2, 5.

can. XIV: I. Cor. 3, 10. 11. Eph. 2, 20. 21; 4, 15. <Col. 2, 19.>

1 ascendit in altum *P*, ascendens in celum *T*, ascendit in celum *A*
2 non *om.* *V* se *om.* *TV* apostolis *C* 4 *pro* II. Cor. *codd.* Gal. 32
(Gal. 30 *Γ*, Gal. 94 *P*), *sed in γ sub sectione* Cor. II. 32 *recte can. XII*
laudatur 5 Efes. 18. 24 *L*, Eph. 18. 20. 24 *M*, Efs. 17. 34 *V* 6 Phil. 4 *Γ*,
Fl. 18. 13 *T*, Philipp. LXXXIX *p*, *sed P recte* VIII. IX. 7 Col. 55 *Γ*,
Col. 9. 22 *TH*, Col. 8. 22 *V*, Col. 8. 10. 11 *P* 8 Heb. 8. 11. 13. 15. 16. 21 *Vφ*
9 pro nobis in carne *MVPH* 10 deus] dñi *L*, et deus et mediator *P*
mediator — sit *om.* *T* 11 Rom. 33. 34. 35 *Γ*, Rom. 34. 38. 40. 66 *V*
12 Cor. I. 85. 86 *Γ*, Cor. I. 31. 66 *P* 13 Tessal. 8 *P* 14 Tim. I. 8 *Γ*
15 Hebr. 4. 8. 14. 24 *Γ*, Hebr. 4. 13. 14. 19 *L*

16 $\overline{\text{XPI}}$ *A* 17 et cap. n. ex] et apud dominum ex *P*, et caput —
euangelio *om.* *T* 18 in *om.* *L* constr.] conseruantur *L* euangelium *L*
19 Rom. *pro* Cor. I *Γ* 20 *ad sectionem* Cor. II. 23 *γ exh. can. XIII*
pro can. XIII 21 Eph. 31 *Γ*, Eph. 32 *TMH* 22 Col. 9. 14. *T*,
Col. 8. 19 *p*, *sed* 14 *ex* 19 *corr. P*

Tim. II. 15.

Hebr. 12.

can. XV. Quia sacramentum olim filiis hominum absconditum, nunc per apostolum sanctis manifestatum sit et quod Christus sapientia nuncupetur, quam nemo principum huius mundi cognovit.

Cor. I. <9.> 10.

Eph. 2. 11. 13.

Col. 10. <13.>

can. XVI. Quia Christus filius dei imago uirtutis ac sapientia patris sit et quod in ipso plenitudo diuinitatis corporaliter habitet, solus nesciens in carne peccatum; omnis autem homo mendax.

Rom. 2. 5. 18. 19.

Cor. I. 5. 8.

Cor. II. 32.

Col. 5. 16.

Hebr. 1. 8. 12.

can. XVII. Quia homo Christus ab apostolo deus et dominus nominatus sit et quod non in diuinitate sed ex semine Dauid et ex muliere factus dicatur.

Rom. 1. 70.

Cor. I. 90.

Gal. 1. 4. 5. 18. 19.

can. XV: Col. 1, 26; Eph. 3, 9. (I. Tim. 3, 16.) I. Cor. 2, 7. 8. (Col. 2, 3.) Eph. 1, 9.

can. XVI: I. Cor. 1, 24. Col. 2, 9. II. Cor. 5, 21; Hebr. 4, 15. Rom. 3, 4.

can. XVII: Rom. 1, 3; 9, 5. I. Tim. 1, 2. Gal. 1, 3. 12; 4, 4.

2 Heb. 11 P

3 hominum] hominis II 4 nunc] nec p apostolum sēmi T manifestatum — cognouit om. T 5 sapientie V nuncupatur c, repugnante C principum ex principem corr. V huius mundi] huiusmodi p 8 Ef. 2. 12. 13 AII, Efes. 2. 11. 12. 13 P

10 uirtus AMVII ac] hac CLV, et II 12 solum P omnis — mendax om. T 14 Rom. 2. 5. 17. 19 P 15 Cor. LVIII p, sed P recte V. VIII. 16 Cor. II. 92 A, Cor. II. 22 T, Cor. II. 32. 22 V 18 Hebr. 1. 9. 12 P

20 in supra lin. L 21 et om. P 22 Rom. 1. 80 L, Rom. 1. 2. 3. 4. 70 P 23 Cor. I. 10. 100 L, Cor. I. 110 T 24 Gal. 1. 3. 5. 19 L

Tim. I. 1.

Tit. 10.

Hebr. 1. 2. 3. 4.

can. XVIII. Quia Christus pax nostra sit ideoque in cruce
5 sua inimicitias soluens deleuit quod aduersum nos erat chiro-
graphum medio pariete destructo.

Cor. II. 32.

Eph. 9. 39.

Col. 6. 7. 8. 19.

10 Hebr. 21.

can. XIX. Quia Christus non inuitus, sed sua uoluntate in
passione sua patris impleuerit uoluntatem, humilians se usque
ad mortem.

Rom. 66.

15 Gal. 2. 10.

Eph. 27.

Philipp. 9.

Tim. I. 9.

Tit. 10.

20 Hebr. 26.

can. XX. Quia Hierusalem illa caelestis sit libera et quod
nos secundum Isac promissiones deputemur in semine et quod
caput ac plenitudo ecclesiae Christus sit.

can. XVIII: Eph. 2, 14. Col. 2, 14.

can. XIX: Gal. 1, 4. Philipp. 2, 8.

can. XX: Hebr. 12, 22. Gal. 4, 28 (Rom. 9, 8) (Eph. 5, 23). Col. 1, 18.

Eph. 1, 23.

1 Tim. 5 L, Tim. I. 12 P 2 pro Tit. exhib. Tim. II. 10. V

4 XPI T ideo p, repugnante P 5 sua om. p contra P ini-
micitia L 6 pariet L destructo T, detracto L 7 Cor. II. 27 Γ,
Rom. II. 32 T, ad sect. Cor. II. 32 in γ can. XVIII pro can. XVIII affertur
8 Efes. 9. 39. 18 P 9 Col. 6. 8. 18 II 10 Hebr. 25 Γ

11 in om. CA 12 sua om. T humiliavit C 14 Rom. 66 ex 62
corr. T, Rom. 63 Vφ 16 Eph. 37 Γ, Eph. 22 II 17 Philipp. 7 Γ
20 Hebr. 6 P

21 hierusalem MP, iherusalem CLATVII celestia L sit om. P
22 nos] non p, ū P ysahac CP, ysaac LI, isaac ATM, ysaach V
promissionis A deputentur P semine Ius (= eius) et T 23 capud
hac CL sit eclesie T XPI L

⟨Rom. 72.⟩

Gal. 25. 26.

Eph. 5. 13. ⟨33.⟩ 35.

Col. 6. 9.

Hebr. 20. 24. 26.

5

can. XXI. Quia spiritus dei omnia scrutetur et nouerit etiam alta dei, quae spiritales tantummodo intellegant et loquantur omnia iudicantes, ipsi a nemine iudicantur occursuri Christo.

Cor. I. 11. 12. 13. 77.

Eph. 4. 14. 20.

10

can. XXII. Quia peccatum mortem afferat atque in seruitutem animam redigat.

Rom. ⟨37. 39.⟩ 43. 44. 45. 46. 47.

Eph. 6. 7.

Col. 18.

15

Tim. II. 7.

can. XXIII. Quia ignorantia tenebrae sint, scientia uero lux in domino, et utraque filios suos habent.

Cor. I. 79.

Eph. 22. 30.

20

Thess. I. 16. 17.

Col. 4.

Hebr. (8.) 9.

can. XXI: I. Cor. 2, 1. 15. ⟨cf. Rom. 8, 5.⟩ Eph. 4, 13.

can. XXII: Rom. 5, 12. 21; 6, 16. 23. ⟨cf. I. Cor. 9, 27; II. Cor. 11, 20.⟩

can. XXIII: Eph. 4, 18; 5, 8.

3 Eph. 5. 12. 22 *A*, Ef. 5. 13. 25. *P* 4 Col. 6. 8 *P* 5 Hebr. 20. 23.
26 *Γ*, Hebr. 20. 24. 27 *Vφ*, Hebr. 20. 25. 26 *P*

7 spiritalis *CL* ex intellegant *corr.* intellegunt *L* loquentur *L*
8 iudicentur *TMVPH* 9 Cor. I. 11. 12. 13. 83 *T*, Cor. I. 11. 12. 13. 76 *V*,
Cor. I. 11. 12. 13. 67 *II* 10 Efes. 3. 13. 20 *A*

11 afferatq' in *CL*, adferat que *A* 12 religat *c contra C* 13 Rom. 94.
94. 45. 46. 47 *Vφ* 15 Col. 19. 18 *Vφ*, Gal. 18 *P* 16 Tit. II. 7 *L*, Titū 7 *T*

17 sint] sit *haud scio an recte P* 18 domino *LTMVPH* (et *Uulgata*),
deo *CA* et *om. P* utraque *c contra C*, utrumq' *A* habe//nt *T*,
habeant *MPH*, abeant *V* 19 Cor. I. 80 *TP* 20—23 *Efs.* 30. 17. Col.
16. 17. *Teſ.* 4. *Ebr.* 9 *A* 21 *Thes.* 13 *Γ*, *Thess.* 16. 15 *L*, *Tef.* 21. 17 *T*,
Thess. II. 15. 17 *II* 22 *Colo.* 9 *Γ*, in quo *Hebr.* 9 *deest* 23 *sub sect.*
Hebr. 9 in *γ* *can. XXIII pro XXIII scribitur*

can. XXIV. Quia deus ante saecula sapientiam in sacramento absconditam ad gloriam nostram praedestinavit, eorum videlicet quos ante constitutionem mundi elegit.

Rom. 65.

5 <Cor. I. 9.>

Gal. 18. 19.

Eph. 2. 3.

Thess. II. 5.

<Col. 10.>

10 Tim. II. 6. 7.

Tit. 1.

Hebr. 5.

can. XXV. Quia gratiae dei sit atque misericordiae, ut credant audientes et saluentur credentes, obtusio vero vel indu-
15 ratio de peccato veniat non credentibus et quod contra naturam insertae sint gentes gratiae dei, quippe ex quo et per quem et in quo sint omnia.

Rom. 73. 74. 82. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 91.

Cor. I. 22. 33. 37. <47.> 72. 73.

20 Eph. 1. 2. 7.

Philipp. 11.

Col. 10.

Tim. II. 6. 17.

Tit. 12.

25 Hebr. 6. 7. 28.

can. XXIV: <I. Cor. 2, 7. Col. 1, 26.> Eph. 1, 4.

can. XXV: <cf. I. Tim. 1, 12; II. Tim. 1, 2; Rom. 10, 14.> Eph. 2, 5. 8.
<cf. II. Cor. 3, 14.> Hebr. 3, 15. Rom. 11, 22—24. <I. Cor. 8, 6.>

1 sapientia ante saec. *M*, sapientiam ante sec. *II*, sapientia in sacr. abscondita *V* in *om. c* 2 absconditum *P* ad *sup. lin.* *T* eorum] eos *V* 3 quos] qd' *II* constitutione *A* 4 Rom. 10. 9. *T*, Rom. 15 *P*, Rom. 55 *V* 6 Gal. 30. 31 *T* 7 Eph. 21 *T*, Efes. 2. 4 *L* 8 Tes. 6 *Vq* 11 Tit. 5 *T* 12 Hebr. 7 *T*

13 gratia d. s. a. misericordia *P* misericordiae] in *scdē* *A* 14 vero *om. cC* 15 quod *om. cC* 16 sint gratis gratie dei *inepte p*, *P recte se habente* exque *V* 17 sunt *T* 18 Rom. 63. 64 (= *q*). 82. 84. 85. 86. 87. 91 *P* 19 Cor. I. 26. 36. 73 *A*, Cor. I. 22. 37. 73. 70 *V* 20 Ef. 3. 7. *T*, Efes. 6. 8 *P* 23 Tim. II. 5. 17. *Vq* 25 Hebr. 7. 38 *T*

can. XXVI. Quia peccatum et mors per Adam in omnes homines uenerit et regnauerit mors ab Adam usque ad Moysen.

Rom. 37. 38. 39.

Cor. I. 86.

can. XXVII. Quia corrumpant mores bonos confabulationes pessimae et quod quaestiones atque contentiones subuertant potius quam aedificent audientes.

Cor. I. <46. 62.> 91.

Eph. 29.

Col. (14.) 15.

10

Tim. I. 27.

Tim. II. 14. 17. 20.

can. XXVIII. Quia peccandi cupiditas idest uoluntas carnis, quae ex consuetudine diuturna lex iam dicitur atque natura, sanctae aduersa semper sit uoluntati.

15

Rom. 48. 49. 50. <51. 53.> 61. 62. 63. 64. 74. 122. 124.

Cor. II. 11. 12. 48. 55.

Gal. 30.

Eph. <6.> 38.

Thess. I. (6.) 7. (8.)

20

Tim. I. 12.

Tim. II. 16. 17.

can. XXVI: Rom. 5, 12. 14.

can. XXVII: I. Cor. 15, 33. II. Tim. 2, 23. 18. <I. Cor. 8, 1; 10, 23.>

can. XXVIII: Rom. 7, 23. <7, 25; 8, 2.> <Eph. 2, 3.> Gal. 5, 17.

1 per Adam per omnes *V* homines *om. L* 2 uenerit *om. Tc, habet C* regnauit *T* ab] in *II* 3 Rom. 27. 38. 39 *P* 4 Cor. I. 83 *T*

5 corrumpunt *AMVPII* bonos mores *p contra P* 6 pessime *et et* quod — contentiones *in marginibus T* subuertant] peruertant *II* 7 aedificant *M^{man.1}* 8—12] *omnes citationes om. A* 8 Cor. I. 66 *T*, Cor. I. 111 *P* 9 Eph. 20 *T* 10 Col. 12 *T*, Cos. 11 *L* 11 Tim. I. 16. 27. 31 *T* 12 Tim. II. 14. 16. 20. Titum 22 *T*

13 uoluptas *CP* 15 semper *om. MII* uoluptati *V* 16 Rom. 49. 50. 61. 62. 63. 64. 112. *T*, ~ 63. 74. 114 *II* 17 Cor. II. 12. 48. 55. 60 *V* 18 Gal. 38 *TP*, *in quibus deest* Eph. 38. 19—22 Ef. 38. 7. 12. 17, *sequentibus citationibus omissis A* 20 Thes. II. 7 *TMI* 21 *sub scet.* Tim. I. 12. *in γ can. XXVIII pro XXVIII laudatur*

can. XXIX. Quia caro eiusque prudentia deo sit inimica et a deo atque ab omni bono semper absentet.

Rom. 50. 51. 54. 55. 57.

Cor. I. 95.

5 Cor. II. 29.

Gal. 30. 34.

Eph. 6.

can. XXX. Quia per habitantem in nobis dei spiritum uiuificentur mortalia corpora nostra.

10 Rom. 56.

Philipp. 23.

Thess. I. (14.) 22.

can. XXXI. Quia nouus homo interior sit, cuius caelestis imago est, quippe ad imaginem dei formatus quique dei gratia et scientiae lumine reformatur et ut thesaurus in fictili uase consistens uisceribus misericordiae et fidei atque caritatis induitur.

Cor. I. 94.

Cor. II. 24.

20 Eph. 14. 23. 24.

Col. 27. 28.

Hebr. 18. 19. 20. 25.

can. XXIX: Rom. 8, 7. (cf. Tit. 1, 16.)

can. XXX: Rom. 8, 11. (I. Thess. 4, 15.)

can. XXXI: Col. 3, 9. 10. 12. (cf. Rom. 7, 22.) Eph. 3, 16. I. Cor. 15, 49.

II. Cor. 4, 7.

1 eius quae *M* prudentię *V* inimica sit deo *A* sit d. in. *II*
2 a dio *A* ab omni b. s.] homine bono *P*, ab hominibus semper *II*
absente *CP*, absentit *A* 3 Rom. 47. 46. 45. 7 *L* 4 Cor. I. 91 *A*,
Cor. I. 95. 15 *V* 5 Cor. II. 20 *I*, Cor. II. 19 *II* 6 Gal. 20. 34 *I*,
Gal. 30. 33. *T*

8 hab.] *ita CA*, inhabit. *LTMPH*, inabit. *V* dii *A* fp̄ *L* 10 Rom. 55 *II*
11 *F*ts 93 *L*, Filip. 94 *P*, Flp. 33 *Tφ*

13 homo inter uos sit *M* 14 formatos *M* formatus quiq' in marg. *T*,
om. dei ante grat. quique] quisquis *c*, quicque *V*, quia *M*, qui *II*
15 reformatus *A*, reformator *M* theus. *sic solus C* fictilia *A* 19 Cr. II.
14. 24 *T*, Cor. II. 34 *MII*, Cor. II. 21 *V* 20 Eph. 17. 23 *A*, hanc part-
iculam *om.* *T*, Eph. 14. 34. *P* 21 Col. 17. 28 *P* 22 Hebr. 48 (= X^{viii}
pro XVIII) 20. 26 *T*, Hebr. 17 *P*

can. XXXII. Quia uetus homo exterior sit, qui corrumpitur et in quo corpus peccati destruitur quique terrestres domus et uas fictile ab apostolo nuncupatur.

Rom. 41.

Cor. II. 24. 27. 29.

Eph. 23. 26.

Col. 27.

can. XXXIII. Quia sanctorum corpora dei siue spiritus sancti templa et Christi membra sint et ideo semper hostia uiua et placens esse debeant atque ab omni opere carnis et a susuratione et uaniloquio ceterisque peccatis abstinere se debeant et ut uirgines iuxta apostoli consilium sic permaneant.

Rom. 92. <101.>

Cor. I. 17. 28. 33. 34. 35. 36. 37. <40.> 41. (43.) 45. 58.

Cor. II. 35. 49. <59.>

Eph. 28.

Phil. 24. <25.>

Thess. I. 11.

Col. 25.

can. XXXIV. Quia sancti carnem suam cum uitii et concupiscentiis crucifigant gloriantes in cruce Christi, per quem mundo eiusque operibus mortui sunt.

Gal. 32. 36.

can. XXXII: Rom. 6, 6. II. Cor. 4, 16; 5, 1; 4, 7. Eph. 4, 22.

can. XXXIII: I. Cor. 6, 19. 15. Rom. 12, 1. <Philipp. 4, 18. Rom. 13, 14. II. Cor. 12, 20.> I. Cor. 7, <24.> 25. 40. <cf. Laodic. u. 4.>

can. XXXIV: Gal. 5, 24; 6, 14.

2 destruitur *CT* quique *V* terrestres domos *CL* 3 ab apostolo *om. P* nuncupetur *V* 4 Rom. 12 *L*, Rom. 22. 27. 29 *II* 5 Cor. I. 24. 27. 29 *Γ* 7 Col. 27] Cor. II. 27 *Γ*

9 sunt *C* hostiam uiuam et placentem esse debent ab *A* 10 debeat *II* atque *om. CA* 11 abstinere debent *A* 12 iusta *V* 14 Cor. I. 17. 23. 33. 34. 35. 36. 41. 45. 58 *L*, Cor. I. 17. 28. 33. 34. 35. 37. 41. 47. 48 *II* 15 Cor. II. 35. 37 *A*, Cor. II. 35. 48 *P* 17 Phil. 34 *L* 19 *sub sectione* Col. 25 *in γ can. XXXIII pro XXXIII laudatur*, Col. 25. 15 *Vφ*, Hebr. 25 (*pro* Col. 25) *Γ*

21 crucificant *M*, crucifigunt *C* cruce] carne *p contra P* quem] *ita LTP (et Uulg.)*, quam *CAMVII* 23 Gal. 32. 37 *II*

Col. 22. 23.

Tit. 9.

can. XXXV. Quia cum carnibus et uino aliqui abstineant, nec iudicari ab aliis debeant nec ipsi alios iudicare eo quod mundis omnia munda sint et quia esca et potus neminem commendat. Deus enim et hunc, inquit, et haec destruit.

Rom. 102. 103. 106. 107. 108. 109. 110.

Cor. I. 32. 49. 51. 53. 56.

Col. 20.

10 Tit. 4.

Hebr. 26.

can. XXXVI. Quia uinum sit omnis causa luxuriae et ideo abstinendum sit ab eo, quippe quod pro sola infirmitate et ipsud modico uti indulgeat.

15 Rom. 108.

Eph. 32.

Tim. I. (23.) 24.

can. XXXVII. Quia per beatam uoluntariam paupertatem iusti radicem malorum omnium auaritiam respuant, contenti

can. XXXV: Rom. 14, 21. 3. 17. Tit. 1, 15. I. Cor. 8, 8; 6, 13.

can. XXXVI: Eph. 5, 18. Rom. 14, 21. (I. Tim. 5, 23.)

can. XXXVII: I. Tim. 6, 10. 8. 6.

1 Col. 22. 26 L 2 Tit. 8 AV

3 quia] qui MII a ante carn. supra lin. T^{man.2} aliqui] aliquid LMPH 4 nec iud.] ne iud. CLA 5 sunt T commendat] sic CLAVP, condempnat TMH 6 deus] dominus c repugnante C et ante hunc om. T inquit et hunc A, in quod P destruit CLA, destruet T, destruet MVPH (et Vulg.) 7 Rom. 7. 8. 23. 24 Γ, sub sectionibus Rom. 103, 109, 110 in γ can. XXV pro XXXV laudatur 9 pro Col. 20 ex. Cor. II. 21 Γ, Cor. II. 20 P 10 Tit. 7 Γ, Tim. 4 P 11 Hebr. 20 Γ

12 totus can. XXXVI in marg. inf. H^{man.1} uinum] unum L, uinum perperam uncinis inclusit c 13 ab eo sit TMVPH 14 ipsud] ita CATV, ipsut L, ipsu// M, ipsum H, ipso P modicum L uti] huti C, ut M, uti ex ut corr. T^{man.2}, uti om. LH 15 Rom. 33 Γ, Rom. 109 Vq 16 Ef. 33 Γ, Efes. 22 TP 17 Tim. I. 14 Γ, Tim. 34 A

18 quia] qui V per om. A beatum AM uoluptariam V 19 malorum] omnium malorum///// (eras. est omnium) T, maiorum V respuant Tc contra uet. codd. contenti] contempti P

cotidianam exhibitionem et tegumenti sufficientia per pietatem sibi ministrata.

Cor. I. 28.

Eph. 22. 28.

Col. 25.

Tim. I. 27. 28.

Hebr. 18. 26.

can. XXXVIII. Quia iustorum militia et arma et hostes et lucta uel pugna spiritalia sint, quorum conuersatio in caelis est, unde et Christum dominum expectant.

Rom. 101.

Cor. II. 46.

Eph. 38. 39. 40.

Phil. 20.

Thess. I. 10. 17.

Tim. II. 10.

Hebr. 11. 15.

can. XXXIX. Quia opus doctoris lectio sit atque euangelii praedicatio, in quibus nocte ac die operabatur apostolus.

Cor. I. 101.

Philipp. 15.

Thess. I. 5.

Thess. II. 9.

Tim. I. 17. 18.

can. XXXVIII: II. Cor. 10, 4. Philipp. 3, 20.

can. XXXIX: I. Tim. 4, 13. I. Thess. 2, 9. II. Thess. 3, 8.

1 quotidianam exhibitionem *M*, exhibitione *A* tegumentif *L*, in *T* f' *eras*? sufficientis et pietatem *P* 2 sibi] sumet *M*, ^{bi} simet *A*, *corr. man.* 2 ministratam *VP* ministrent *II* 3-7 Cor. I. 28. 22. 28. Eph. 25. Col. 27. 28. Tim. I. 24. 25 Ebr. (*sine numero*) *II* 3 Cor. I. 29 *ΓP*, Cor. I. 38 *A* 5 Col. 31 *Γ* 7 Ebr. 19. 23 *Γ*, Ebrs 19. 26 *L*, Hbr. 26. 29 *T* 8 militie *P* mil. et oste et arma et lucta *L*, osten *T*, arma et aste et lucta et pugna *P* 9 spiritalia *p* quorum] ehorum *L* 10 dominum] deum *MII* expectat *L* 11 Rom. 21 *Γ*, 12 *sub scct.* Cor. II. 46 in *γ* *peruerse can. LXXVIII pro XXXVIII laudatur* 14 Phil. 15 *ΓII*, Phil. 30 *V* 15 Thess. I. 27 *ΓLA*, Tess. I. 7 *P* 17 Hebr. 11. 12 *T*

18 opus] omnis *A* doctorum *MII*, doctoris *ex* doctorum *corr. T^{man.}* 2 19 et die *A* 24 Tim. I. 17. 18 *om. T*

Tim. II. 6. 18. **19. 20. 21. 23.**

can. XL. Quia psalmis hymnis et canticis spiritualibus atque orationibus insisti debeat, tam pro inuicem quam pro regibus atque omnibus hominibus.

5 Rom. **3. 96. 119.**

Cor. II. **2. 60.**

Eph. **4. 32. 41.**

Philipp. **1. 23.**

Thess. II. **3. 6.**

10 Col. **3. 29. 32.**

Tim. I. **8.**

Tim. II. **2.**

can. XLI. Quia apostolus omnibus omnia factus sit, ut omnes lucrifaceret, per quod omnibus placuit; quem imitari oportet,
15 ut sicut luminaria in conuersatione sua luceant inter ceteros Christiani, quorum tale debet esse opus qualis et sermo.

Rom. **96. 97.**

Cor. I. **57. 63. 64.**

Cor. II. **21. 31. 33. 42. 47.**

20 Eph. 15. **31.**

Philipp. 12. **22.**

Thess. I. 10. **13.**

⟨Thess. II. 5. 9.⟩

Col. **33.**

25 Tim. I. **17.**

Tit. **7.**

can. XL: Eph. 5, 19; Col. 3, 16. Rom. 12, 12; Col. 4, 2. I. Tim. 2, 2. 1.

can. XLI: I. Cor. 9, 22; 10, 33. ⟨II. Thess. 3, 7. 9.⟩ Philipp. 2, 15.

⟨II. Thess. 2, 16.⟩

2 salmis immis *T*, et hymnis *V* spiritualibus *p* 4 atque] et *V*
5 Rom. 60 *L* 6 Cor. II. 2. 60 *om. L* Cor. II. 2. 10 *p*, *sed in P erat* 2. 60
7 Eph. 4. 22. 41 *T* 8 Phil. 18 *Γ*, Phil. 1. 33. *LMII* 10 Col. 3. 29. 33 *L*,
Col. 3. 19. 32 *MII*, Col. 3. 28. 32. *TP* 12 Tim. II. 3 *A*

13 omnia lucrif. *p*, *sed* omnis *P* 14 placuit *p* quem imitari *P*
15 sicuti *C* luceat *corr. in* luceant *M* inter] in *c contra C* caeteros
christianis *V*, christianos *II* 16 est (*pro et*) sermo *CVP* 18 Cor. I.
56. 63. 64 *L* 19 Cor. II. 21. 31. 33. 42. 67 *M*, Cor. II. 21. 26. 34. 42. 67 *II*
22 Thess. I. 23 *MII* 24 Col. 23 *Γ* 25 Tim. I. 14 *T*, Tim. II. 17 *Γ*

can. XLII. Quia corpus ac sanguinem Christi, quod est magnum pietatis sacramentum, manifestatum in carne, iustificatum in spiritu, si quis indigne sumpserit, corporis ipsius sanguinisque sit reus.

Cor. I. **61. 69.**

5

Tim. I. **13. 14.**

Hebr. **18. 19.**

can. XLIII. Quia scientia ac fide et sanctitatis odore erant pleni tam apostolus quam illi quibus gratias referebat.

Rom. **3. 114.**

10

Cor. I. **1. 64.**

Cor. II. **4. 13. 14.**

Philipp. 10. <25.>

Thess. I. **2.**

Hebr. **18. 19.**

15

can. XLIV. Quia per multimodam spiritus sancti gratiam, prout oportuit, dona spiritualia distributa sint sanctis ideoque debere unumquemque in quo uocatus est permanere et inferiores honorem euangelio cooperantibus dare.

Rom. **93. 94.**

20

Cor. I. <40.> **73.** <103.>

Cor. II. **60.**

Eph. 17.

Thess. I. **18. 19.**

Hebr. **3.**

25

can. XLII: I. Tim. 3, 16. I. Cor. 11, 27.

can. XLIII: Rom. 15, 14. <Philipp. 4, 18.> II. Cor. 2, 14. 15. I. Thess. 1, 2 sqq.

can. XLIV: I. Cor. 12, 11. <7, 20; 16, 16.> I. Thess. 5, 13.

1 et sang. *TVP*, sanguine *L* 3 sanguinis qui sit *L*, que ex qui *corr. T* 6 Tim. I. 12 *T*

8 ac] hac *CLTV* erat *T* 9 apostolos *L*, apostoli *TP* illis quos grã replebat *P*, grã ferebat *V*, referebãt *L* 10 Rom. 3. 100. 104 *Γ*, Rom. 3. 93 *P* 11 Cor. I. 1. 10. 54 *A* 13 Phil. 10 *om. P* 14 Thes. I. 3. *P* 16 multimodum *M*, multimodi *P* 17 prout] ut *A* sunt *VP^{man.1}* ideo (*om. que*) *P* 18 in quod *M* uocatũ est manere *L*, uocatus em̄ manere (= uocatus semper manere? cf. ad 109, 11) *A* 19 euangeli *L*, euangelico *T* 21 Cor. II. 73 *M* 22 Cor. II. 62 *T* 23 Eph. 18 *V* 25 Hebr. 4 *P*

can. XLV. Quia episcopus inreprehensibilis esse debeat omnique clerus pacificus iuuenalia desideria fugiens, seruans mandatum, probans potiora, corripiens errantem, docens utilia; similiter senes et uiduas esse debere.

5 Thess. I. <20.> 21.

Col. 11. 12.

Tim. I. 13. 18. 19. 23. 28. 29.

Tim. II. 16. 17. <21.>

Tit. 2. 5. 13.

10 can. XLVI. Quia ecclesiastici non debeant ob suam defensionem publica adire iudicia sed tantum ecclesiastica, nihilque inique iudicare ac duorum uel trium testimonio rem probare, quia sancti mundum et angelos iudicabunt.

Rom. 98.

15 Cor. I. 30.

Cor. II. 59. <60.>

Thess. I. 11.

Tim. I. <21.> 22. 25.

Tim. II. 21.

20 Tit. 10.

Hebr. 18.

can. XLVII. Quia firmiores in fide debeant infirmioribus conpati considerantes se ipsos, ne et ipsi temptentur.

can. XLV: I. Tim. 3, 2. 8. 11; 5, 3; 6, 14. II. Tim. 2, 22. <3, 16.> <Philipp. 1, 10.> Col. 1, 28.

can. XLVI: I. Cor. 6, 4. 2. 3. Rom. 12, 19. <II. Cor. 13, 1; I. Tim. 5, 19.>

can. XLVII: Rom. 15, 1; <Hebr. 4, 15.> Gal. 6, 1.

1 episcopus] *ita* *ATMV*, episc. sanctus *P*, episcopus; *in ras.* *II*, spiritus sanctus *CL* debeat esse *V*, esse *om.* *L* 2 iuuenilia *VP*, iubenilia *corr. ex* iubenalia *A* seruaris mandata *V* 4 senes *om.* *C* uidua *LC* 5 *num.* 21 *delendum esse puto* 7 Tim. I. 13. 18. 19. 23. 27. *XXCVI T* 9 Tit. 2. 5. 12 *A*, Tit. 2. 6. 23 *T*

11 adire] audire *V* 12 trium *in marg.* *A* testimonium *MPII* reprobare *VII*, réprobare, — *add. man.* 2 *T* 13 mundum] tantum *P* iudicant *II* 14 Rom. 93. 98 *Vq* 16. 17 *duas particulas ita contraxit P:* Cor. II. 11 17 Thes. I. 12. 15 *T* 18 Tim. I. 22. 25 *om. T* 19 Tim. II. 22 *L* 20 Tit. 10 *om. T*, Tit. 11 *MII* 21 Hebr. 19 *L*, Hebr. 17 *P*

22 infirmiores in fide *LT* 23 nec et *L*, nec (*om.* et) *V*, necēt *T*, ne et ipsi ne tempt. *P*, *corr. p*

Rom. 111.

Cor. II. 10. 11.

Gal. 33.

Thess. I. 18. 19. 20.

Hebr. (8.) 25.

can. XLVIII. Quia in ordinibus ecclesiae elegerit deus primo apostolos, secundo prophetas, tertio magistros.

Cor. I. 73. 74. 77. 78. 79.

Eph. 11. 20.

Thess. I. 21.

Tim. I. 6.

can. II. Quia omne bonum eligendum sit et eunctis uirtutibus fraterna caritas praefenda, redimendum tempus paxque et humilitas a Christianis sectanda.

Rom. 95. 96. 97. 100. 107.

Cor. I. 2. 74. 76. 102.

Gal. 29.

Eph. 15. 21. 22. 31.

Philipp. 7.

Thess. I. 12. 20. 21.

Thess. II. 1.

Col. 28.

can. XLVIII: I. Cor. 12, 28; Eph. 4, 11.

can. II: I. Thess. 5, 21. I. Cor. 13, 13. Eph. 5, 16; 4, 2; 6, 23. Col. 4, 5; 3, 12. Rom. 14, 19. Hebr. 12, 14; 10, 24. (II. Tim. 2, 22.)

1 Rom. 91 *V*, Rom. 96 *P* 2 Cor. II. 21 *MVII* 3 Gal. 23 *Γ* 4 Thes. I. 19. 20 *Γ*, *nomen* Thess. I. *deest spatio relicto M*, Tef. I. 39. 20, *inter* 39 et 20 *maius spatium uacat A* 5 Hebr. 25 *om. GLA*, Hebr. 22 *V*

6 elegeris *L* 7 apostolos *ex apostolus corr. T* 8 Cor. I. 83. 67. 78. 79 *L*, Cor. I. 63. 77. 78. 79 *T ad sect.* Cor. I. 74 *in γ can. X^{VIII} (= 49 pro X^{VIII}) laudatur* 10 Thes. I. 25 *Γ* 11 Tim. 1 *L*, Tim. II. 6 *V*

12 elegendum *V*, legendum *M* sit] est *TP* sit a Christianis et eunctis *II* 13 faterna *T* karitas *LV*, carita/// *(eratne caritatis?) T* tempus pascue *L* 14 a *om. AVP*, a *man. 2 T* 15 Rom. 115. 116. 117. 207 *LA*, Rom. 95. 97. 207 *T* 16 Cor. I. 84. 87 *Γ*, Cor. II. 2. 74. 77 *A* 17 Gal. 28 *LA*, Gal. 19 *P* 20 Tsł. I. 12. 22 *L*, Tsł. I. 12. 21 *T* 22 Col. 29 *Γ*, Gal. 29 *A*

Tim. I. 3.

Hebr. 9. 23. 25.

can. L. Quia uitandi sint, qui non secundum apostoli traditionem uiuunt, sed suo potius uentri deseruiunt; qui in nouissimis temporibus deterrimi sunt futuri.

Rom. 123.

Cor. I. 77.

Thess. II. <5.> 8. 10.

Tim. I. 15.

10 Tim. II. 18. 22.

Hebr. <18.> 26.

can. LI. Quia grauius delinquant qui alios iudicant ipsi deteriora facientes, uel certe participes peccantium sint hi qui peccantibus quoquo modo consentiunt.

15 Rom. 10. 11. 12.

Cor. I. 26. 27. 28. 29.

Cor. II. 59.

Tim. II. 16.

20 can. LII. Quia uel fuerint uel futuri sint pseudoapostoli et pseudoprophetae, per quos sectae, et satanas se transfiguret in angelum lucis.

can. L: II. Tim. 3, 5. 1. <II. Thess. 2, 15.> Rom. 16, 18. I. Tim. 4, 1. <Hebr. 10, 29.>

can. LI: Rom. 1, 32; 2, 1—4; I. Cor. 5, 13. <cf. Eph. 5, 7.>

can. LII: II. Cor. 11, 13. 14. 19. Gal. 2, 4. <5, 20.>

1 Tim. I. 6 *T* 2 Hebr. 8. 23. 25 *T*, Hebr. 8. 26. 25 *P*

3 sunt *AVP* qui] quia *L* apostolorum *P* 4 uinent *T* deseruiunt uentri *T* in *om. L* 5 deterrimi *om. Tc*, *quauis exstet in C* sint *LMVPII* 6 Rom. 122 *ATP* 7 Cor. I. 74 *T*, Cor. I. 87 *V* 8 Ts. II. 7. 10 *L*, Tf. II. 7 *A* 9] *om. MPII* 10 Tm̄. II. 19. 22 *L* 11 Hebr. 27 *T*, Hebr. 96. 26 *V*

12 delinquant *LATMVII* deteriores *L* 13 sunt *P* 14 quomodo *AVT^{man. 1}*, comodo *L* consenciant *V* 15 Rom. 21. 22 *LII*, Rom. 21. 12. 12. *V* 17 Cor. II. 58 *T*, Cor. II. 16 *P* 18 Tim. II. 57 *inepte P*

19 et pseudoproph.] nel pseud. *P* 20 per quos sectae et sathanas se transfigurant *C*, secte et *om. Tc*, transfiguratur *c, p* quo fete et satanas se transfigureret *L*, per quos fectę et satanas se transfigurare *A* (pseudoprophetae) sectarum peruersarum magistri et quod sat(h)anas se transfiguret *TMVPII* (*nisi quod* se sath. *P* et persarum *pro* peruersarum *T*)

Rom. 5. 6. 8. 9.

Cor. I. 2. 14. 68. 69. 105.

Cor. II. 14. 20. 46. 50. 52. 53.

Gal. 3. 8. 21. 22. 28. <32.>

Philipp. 4. 16. 20.

Col. 21.

Tim. I. 2. 31.

Tit. 3. 5. 14.

can. LIII. Quia multi recesserint ab apostolis uaniloqui, per quos haereses exstiterint ad errores.

Tim. I. 3. 7. <15.>

Tim. II. 6. 8. 15. 25.

can. LIV. Quia commendat eos qui secum conlaborant in euangelio et omnes qui praesunt; quorum, ut ait, nomina in libro uitae sunt scripta.

Philipp. <5.> 13. 15. 21.

Thess. I. 7. <18.>

Col. 34.

Tim. I. 21.

Philem. 5.

can. LIII: I. Tim. 1, 6. 10; <4, 1.> II. Tim. 2, 16; 3, 1. <cf. Laodic. u. 4 et supra can. III.>

can. LIV: Philipp. <1, 27, cui fauet φ >; 2, 19; 4, 3; I. Thess. 5, 12.

1 Rom. 7. 8. 9 *T* 2 Cor. I. 99. 68. 105 *L*, Cor. I. 2. 14. 28. 105 *A*, Cor. I. 2. 14. 60. 102. 105 *T*, Cor. I. 2. 13. 68. 105 *V*, Cor. I. 2. 14. 78. 105 *P*, Cor. I. 2. 4. 68. 105 *II* 3 Cor. II. 14. 20. 46. 102. 53 *L*, Cor. II. 13. 20. 46. LII. 53 *V* 4 Gal. 3. 8. 21. 22. 27 *T* 5 Fl. 4. 26. 30 *A*, Fl. 4. 46. 20 *T*, Philp 3 (= φ) 15. 20 *V* 7 Tim. I. 1. 31 *T*, Tim. I. 2. 32 *P*, Tim. II. 2. 31 *T* 8 Tit. 3. 5. 13 *V φ*

9 recesserunt *He contra C* uaniloqui *corr. ex uaniloquio V* per quos] quod, *omisso* per *CLA* 10 haereses] heres *C*, heredes *male c*, heercf *A*, eres *L* exstiterunt *II* ad errores] aduersores *P* 11 Tim. II. 3. 7 *A*, Tim. I. 3. 7. 31 *T* 12 Tim. II. 8. 15. 25. 31 *T*, Tim. II. 9. 15. 25 *II*

13 *can. LIV post LV posuit Ic contra O aliosque codd.* commendat *LP* conlab.] laborant *II*, laourant *A* 14 in libro uitae sunt p̄scripta *V*, in l. u. sint ser. *P*, scripta sunt in libro uit. *MII* 17 Thess. I. 7. 24 *TP*, in quibus *insequens lemma* Col. *deest* 18 Col. 24 *V* 20 *pro* Philem. *posuit* Fl̄ps 5 *L*, *totam particulam om. V*

Hebr. 28.

can. LV. Quia non per legem sed per Christi fidem et confessionem saluentur ac iustificentur credentes, seruitutis iugo et sexuum diuersitate carentes.

5 Rom. 26. 27. 34. 78. 79. 81. 110.

Cor. II. 26.

Gal. 10. 11. 15. 16. <27.>

Eph. 9. 22.

Hebr. 7. 18. 19. 22.

10 can. LVI. Quia praecipiat plebi, ut potestatibus subiecti sint et ut suis manibus operentur, uxores filios seruos et serui dominos diligant, et mulieres in ecclesia taceant nec docere praesumant.

Rom. 99. 103.

15 Cor. I. 33. 36. 37. 38. 39. 40. 42. 43. 45. 46. 48. 49. 50. 62. 66. 68. 71. 72. 79.

Eph. 25. 26. 27. 33. 34. 36. 37.

Thess. I. 13.

Col. 30. 31.

20 Tim. I. 19. 26. 30.

Tit. 5. 6. 8. 11.

Hebr. 25.

can. LV: Gal. 2, 16; 3, 24; Hebr. 10, 23; Gal. 3, 28; <5, 1>

can. LVI: Tit. 3, 1. Eph. 4, 28. <cf. I. Cor. 4, 12.> Col. 3, 18—22; Tit. 2, 9. I. Cor. 14, 34. I. Tim. 2, 12.

1 Hebr. 23 *L*, totam particulam om. *T*

3 ac] hac *CTV* 4 sexuum] sexum *L* 5 Rom. 25. 26. 34. 79. 71. 110 *T*, Rom. 26. 27. 33. 79. 71. 90 *P*, Rom. 26. 27. 34. 77. 83. 110 *Vq* 6 Cor. I. 26 *AM*, Cor. II. 6 *p*, sed II. 26 *P* 7 Gal. 21. 15. 12 *L*, Gal. 11. 12. 16 *P* 8 Eph. 8 *TP* 9 Ebr. 8. 19. 22 *L*, Hebr. 6. 7. 19. 22 *Vq*, Hebr. 7. 17 *H*

10 ^{re}praecipiat *L* subiecte *II* 11 ut om. *V* uxores] cf. infra ad can. LXVIII seruos ut serui *p*, dissuadente *P* 12 deligant *PII*, diligere *A* nec doc. praes. om. *A* 14 Rom. 99. 101 *A*, Rom. 98. 104 *P* 15 Cor. I. 36. 38. 39. 40. 42. 43. 45. 46. 48. 50. 62. 61. 62. 78 *A*, Cor. I. 37. 39. 40. 42. 43. 48. 71. 78 *T* 17—22] nomina propria om. *A* 17 Efes. 25. 31. 33. 34. 36. 37 *P* 18 <Thess.> 33 *A*, Tf. I. 7. 13. 30. 31 *T*, Tess. I. 7. 13 *P* 19] om. *TP* 20 Tim. I. 19. 26. 27. 30 *V*, Tim. I. 12. 26. 30 *T*, Tim. I. 19. 25. 30 *A* 22 Hebr. 26. 25 *V*

can. LVII. Quia incontinentibus nubere iubeat et mulier per filiorum generationem saluanda sit.

Cor. I. 37. 43. 44. 45.

Tim. I. 12. 19.

Hebr. 25.

can. LVIII. Quia factis iustificentur credentes, non tantum sermonibus; non enim in sermone est regnum dei, ait, sed in uirtute.

Rom. 14. 15. 16. 17. 18. 19.

Cor. I. 25. 39.

Thess. I. 2.

Hebr. 18.

can. LIX. Quia caput uiri sit Christus, uir autem mulieris et quia oporteat sine ira et disceptatione semper orare et mulieres ornatas esse debere non monilibus sed conuersatione. 15

Cor. I. 65. 66. 70.

Tim. I. 11. 12. 19.

can. LX. Quia gratias agat apostolus his qui ad elemosynam prompti sunt, alios ad hoc opus exhortans.

can. LVII: I. Cor. 7, 9. I. Tim. 2, 14. 15.

can. LVIII: Rom. 2, 13; 3, 4. Thess. 1, 5. I. Cor. 4, 20.

can. LIX: I. Cor. 11, 3. I. Tim. 2, 8. 9. (cf. 4, 12.)

can. LX: II. Cor. 8, 4. 11; 9, 1. 2. 3—15. (Rom. 12, 8.)

1 iubeat et ne diuortium fiat quod mulier *T* 2 generatione *LV*,
cf. supra p. 20, 12 sq. generationem filiorum *P* 3 Cor. I. 37. 43. 63
(ex 73 corr.) *L*, Cor. I. 27. 43. 44. 45 *A*, Cor. I. 36. 39. 43. 44. 46 *T*,
Cor. I. 37. 17. 44. 45 *MII*, Cor. I. 38. 43. 44. 46 *P* 4 Tim. I. 11. 19 *II*

6 tantum *om. A*, tantummodo *II* 7 in ante serm. *om. L* ait
om. A, set *L* 9 Rom. 13. 15. 16. 18. 19 *P* 10—12] has tres citationes
om. L 10 Cor. I. 25. 29 *I*, Cor. I. 25. 38 *T*, sub sect. Cor. I. 25 in γ
can. LXIII pro LVIII laudatur 11—12] has duas citationes *om. I*,
11 Thes. 2 *ATV*

13 Quia caput uiri sit Chr. et quia oportet sine ira semper orare et mulieres ornatas conuersatione *A*, caput *XPI* sit uir, uir autem mulier *L*, Christus caput sit uiri, uir *MVP* uir mulieris (*om. autem*) *P* 14 oportet *L* mulieres semper ornatas *P*, esse////debere (*eras. sed?*) *T* 16 Cor. I. 65. 66. 80 *MII*, Cor. I. 66. 70. 65 *V*, Cor. I. 45. 46. 80 *P* 17 Tim. I. 11. 12. 18 *A*

18 quia] qui *L* elemosynis *L*, helemosinas *T* 19 hoc *om. A* exhortans *CLATV*

Rom. (94.) **118. 120. 122.**

Cor. I. 99. **103.**

Cor. II. **40. 41. 44.**

Philipp. **25.**

5 Tim. II. **9. 11.** 15.

Tit. 15.

Hebr. 25. 27.

can. LXI. Quia bonae uitae quorundam laicorum et fidei atque humanitati eorum testimonium reddat apostolus, quod
10 refecerint uel ipsum uel sanctorum pauperes.

(Rom. 118.)

Cor. II. **39.**

Thess. I. 6. **9.**

Thess. II. **1. 7.**

15 Col. **1.**

Tim. II. 3.

Philem. **2.**

Hebr. 19.

can. LXII. Quia exprobrat quorundam auaritiam Paulus dicens
20 se ita euangelium praedicasse eis, ut eos non grauaret; debere tamen altario deseruientes inde uiuere, ut miles suis stipendiis.

can. LXI: II. Cor. 7, 13 (cf. 8, 4; 9, 1 sqq.); Philem. v. 7. (Rom. 15, 26.)

can. LXII: II. Cor. 11, 7. 9; 12, 16. I. Cor. 9, 13. 7.

1 Rom. 119. 120. 121 *L*, Rom. 117. 120. 122 *A*, Rom. 98. 120. 121. XCCIII. CIII *T*, Rom. 29. 120. 122 *P* 2 Cor. I. X^oXⁱ. X^oVIII *T*, Cor. I. 29. 103 *P* 3 Cor. II. 25 *T*, Cor. II. 90. 91. 94 *P* 4 Filip. 9. 10 *T* 5. 6 Tim. II. 15, *omisso* Tit. 15 *T*, Tit. 9. 11. Tim. II. 15 *II* 7 Hebr. 25. 28 *P*

8 bona uita *A*, bonum uitae *P* corundam *L* 9 humanitate *LAM*, humanitatis *P* testimonio *T*, testimonium *P* 10 refecerint *V*, recesserint *P*, receperint *p* ipsum] ipsam *V* sanctorum *om. A* 13 Thes. I. 6. 7 *V* 14. 15 Thess. II. 57. Col. 50 *T*, Thess. II. 1. 57. Glts 50 (*deficiente* Col. 1) *L*, Thess. II. 7. 56. Cl. 1 *A* 16 Tim. II. 3] Tim. 3 *L*, Tim. I. 3 *II*, Titu 3 *T* 17 Philem. 2] Filp 2 *LV* 18 Hbr. 18 *T*

19 exprobrat *L*, exprobraret *P* corundam *L*, quorund. *om. A* auaritia *P* Paul. apstls *L* 20 eis] eius *L* grauauerit *TMVII*, grauerit *P* (non non grauauerit *inepte p*) 21 altari *c*, *repugnantibus omnib. codd.* deseru.] seruientes *TP* hut milix *C* ut humiles suis stip. *L*, ut — stip. *om. A*, miles *ex* milis *corr. V*, et miles *P*

Cor. I. 54. 56.

Cor. II. 51. 58.

Tim. I. 1. 30.

can. LXIII. Quia ceruices suas quidam pro apostolo suppo-
suerint, quibus gratias agit non solum ipse sed et uniuersae 5
ecclesiae, quas etiam in domibus propriis susceperunt.

Rom. 121.

Cor. I. 104.

Col. 34.

Philem. 1.

can. LXIV. Quia iustitiam dei, quae per Christum data est,
ignorent hi qui iustitiam legis sectantur; impossibile namque
erat legi deseruientibus sibi auferre peccata.

Rom. 20. 21. 22. 53. 66. 68. 71. 75. 76. 77. 78. 80. 84.

Gal. 15.

Philipp. 17. 18. 19.

Hebr. 12. 16. <17.>

can. LXV. Quia duas leges dicat esse apostolus, unam per
Moysen quae carnalis est, aliam per fidem et gratiam Christi

can. LXIII: Rom. 16, 4. I. Cor. 16, 18. Col. 4, 15. Philem. u. 2.

can. LXIV: Rom. 10, 3; Gal. 3, 21—24. Rom. 9, 30. 31. Philipp. 3, 6.
Hebr. 10, 4. 11.

can. LXV: Gal. 4, 24; Rom. 3, 24; 5, 1. Hebr. 7, 16. Rom. 7, 14;
Gal. 2, 16. Rom. 3, 31.

1 Cor. I. 50. 56 *LA*, Cor. I. 106 *L* 2 Cor. II. 51. 56 *A*, Cor. II. 51. 57 *P*

4 apostolo] apostolos *LA*, apostolis *MII* subposuerit *T*, supposuerunt *c*
5 solus *c* non solum — eccl. *om. A* sed uniuersae *c* uniuersa eccle-
sia *L* non solum sed qui etiam in dom. pr. receperint *P* 6 quas]
quos *T* in domib. *in C uix legi potest, quamobrem om. Gc* rece-
perunt *MPH*, recipere *V* 7 Rom. 111 *II* 8 Cor. I. 222, *sed in marg.*
additur 103 *L* 9 Col. 134 *A* 10 Philem. 1] Flps. 1 *L*, Fl. 1 *A*
(*ante* 1 *spat. uac.*), Filippem 1 *T*

11 iustitia *C* 12 ignorant *LV* hii *CLATP*, ii *p* quia iust. *A*
13 legi erat *MII* dei seruientibus *Gc contra uet. codd.* peccatũ *P*
14 Rom. 20. 21. 12. 53. 68. 71 *G*, Rom. 31. 22. 53. 68. 71. 75. 76. 78. 74. 70 *V*
15 Gal. 115 *FLT*, Gal. 10. 15 *V*, Col. 34. Gal. 15 *P*

18 quia] qua *A* esse dicit *L* una *V* 19 carnalis *ex* carnales
corr. in marg. A alia *P*

quae spiritalis est, illam quidem destruens quia non iustificat, hanc uero statuens quia saluat atque sanctificat.

Rom. <21.> **23. 25. 31. 32. 33. 34. 37. 38. 39. 43. 44. 47. 48. 49. 50. 52. 54. 57. 59. 77.**

5 Cor. I. 97.

Cor. II. **16. 17. 19.**

Gal. **10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 20. 24. 25. 26. 27. 28. 30.**

Tim. I. 2. 3.

Tit. **3. 13.**

10 Hebr. **11. 12.**

can. LXVI. Quia in lege iudaica maledictum sit, de quo nos Christus liberat factus ipse maledictum.

Rom. **31.**

Gal. **12. 13.**

15 can. LXVII. Quia per spiritalem cordis in Christo circumcisionem propudiosam illam legis destruat apostolus.

Rom. 16. 17. **23. 24. 27. 28.**

Gal. **27. 28. 35. 37.**

Eph. 7. 8.

20 Philipp. 16. **17.**

Col. 16. **17.**

can. LXVI: Gal. 3, 10. 13.

can. LXVII: Rom. 2, 29; 4, 10. Gal. 5, 6; 6, 15. Col. 2, 11.

1 illa *V*, illamque (*defic.* quidem) *P* destruens *CL* 2 hanc] hunc *A* quia] qui *LII* statuens *in ras.* *T* sanctif.] iustificat *Γc* 3 Rom. ~ 57. 58. 77 *V*, Rom. ~ 34. 36. 39. 43. 44. 48. 52 ~ *L*, Rom. 24. 25. 31 ~ *II* 5 Cor. I. 94 *Γ* 6 Cor. II. 17. 18. 19 *M*, Cor. II. 16. 17. 18 *II* 7 Gal. 22. 24. 36. 27. (*non 37, ut habet p*) 20. 24. 25. 26. 27. 30 *P*, lacunam indicare non debuit *p* 8 Tim. I] Tm. 1 *A*, Tim. II. 3 *T*, Tim. I. 24. 25. 26. 27. 30. 31 *V*, quae et in *φ* (*ad I. Tim. 1, 8*) *inuaserunt, cum ad Gal. pertineant* 9 Tit. 14 *II*

11 maledictum] scribturn *LAT*, scriptum *Cc* sit] est *AT* de quo] denuo *Γc contra codd.* 12 maledictus *A* 13 Rom. 26 *P*

15 Christo *om. A* 16 propudiosum (?) *C*, repudiosam *MVII*, *prepa*. . . . . *A*, *p̄putiosam V* legis] legem *P* destruat *CLA*, destruit *p*, *dissuadente P* 17 Rom. 16. 24. 18 *L* 18 Gal. 27. 28. 35. 36 *P*, *pro Gal. exh.* Col. 27. 28. 35. 37 *MII* 20 Fl. 17. 16 *A* 21 Col.] Hebr. 16 *M(A?)*

can. LXVIII. Quia quae in ueteri testamento uel facta uel scripta sunt, in nostri figuram contigerint.

Rom. 33. 34. 74. **112.** 113.

Cor. I. **59.** 60.

Hebr. **16.**

can. LXIX. Quia Abrahae fidem imitandam Iudaeis ponat apostolus, adprobans non ex operibus legis sed ex operibus fidei iustificari credentes, quos et Israhel dei nuncupat.

Rom. <20.> 26. 28. **29.** 30. <32.> **33.** 34. **72.**

Gal. <10.> **16.** 30.

Hebr. 11. 20. <25.>

can. LXX. Quia gentes de Iudaeorum casu non debeant gloriari; deus enim omnes homines uult saluos fieri, concludens omnia sub peccato, ut omnium misereatur; qui per Christum nos reconciliauit sibi; deus enim, inquit, erat in Christo mundum reconcilians sibi.

Rom. 79. 87. 88. 89. **90.**

Cor. II. **32.**

can. LXVIII: I. Cor. 10, 6. 11 (*Bachiarius* ap. Mign. 20, 1019 C: in figuram nostri contigerunt).

can. LXIX: <Hebr. 13, 7.> Rom. 4, 9. <16.>; 3, 20. Gal. <2, 16.> 6, 16.

can. LXX: Rom. 10, 12. <cf. I. Cor. 10, 32.> I. Tim. 2, 4. Rom. 11, 32. II. Cor. 5, 18. **19.**

1 uel facta uel *om. A* 2 sunt] *in marg. man. al. addit:* e: u: uxoref uirof patref *quae ad can. LVI potius spectare reor* nostris *A*, nostram *II* contigerit *L*, conti//geri: ^N*A^{man.2}*, contingerit *T* 3 Rom. 33. 73. 112. 113 *A*, Rom. 33. 74. 92. 93 *Vφ*, Rom. 29. 69. 92. 93 *P* 5 Hebr. 17 *III*, Hebr. 66 *T*

6 abrae *CLV* fidem *om. CLAT* immitandum *LAT*, himitandum *C* ponat apsls dicens no ex lege sed ex fide iustificari nuncupat *A* 7 legis sed ex operibus *supra lin. T^{man.1}* 8 et *om. P* Israhel] frñ *L*, frahel *C*, frñl *T* (Isdrael *p*, sed iñl *P*) dei *om. CLA* 9 Rom. 26. 28. 33. 82 *L*, Rom. 27. 29. 30. 33. 72 *Vφ*, Rom. ~ 34. 74 *II* 10 Gal. 15. 30 *LA*, Gal. 16. 17 *P*, Cor. I. 16. 20 *II*

12 de *in marg. add. L*, de *om. AV* gloriari *in marg. T^{man.2}* 13 saluos fieri] saluari *AT* 14 omnia] omnes *ATMVPII* ut — mis. *om. A* misereatur] miserator *L* qui] quia *A* 15 reconciliauit *CT et Uulg.*, reconciliabit *LA*, reconciliat *MVPII* sibi *om. A* inquit *corr. ex in quo A* 17 Rom. 77. 78. 79. 90 *Vφ*, Rom. 77. 88. 90 *P* 18 Cor. II. 32 *om. P*

Tim. I. 9. 16.

Hebr. 14.

can. LXXI. Quia cum se persecutorem ecclesiarum fuisse
accuset et minimum apostolorum esse dicat, raptum tamen
5 usque ad tertium caelum se confitetur, ubi sine dubio instructus
est euangelio, quod non ab homine sed a Christo per reuelationem spiritus doctum se esse dicit.

Cor. I. 82.

Cor. II. 1. 54. 57.

10 Gal. <5.> 6.

Eph. 11. (12.)

Philipp. 17.

Tim. I. 3. 4. (5.)

Tim. II. 6.

15 Tit. 12.

can. LXXII. Quia dicat idem apostolus a deo se gratiam
apostolatus accepisse et Christum in se loqui et operari et
quia spiritu dei agantur qui filii dei sunt, heredes quidem dei,
coheredes autem Christi.

20 Rom. 2. 58. 59. 116.

Cor. II. 6. 7. 13. 23. 60.

can. LXXI: I. Cor. 15, 9. Gal. 1, <12.> 13. I. Tim. 1, 13. II. Cor. 12, 2.

can. LXXII: Rom. 1, 5. II. Cor. 13, 3. Rom. 8, 14. 17. <cf. infra

can. LXXVIII.)

1 Tim. I. 9. 15 *L*, Tim. I. 19 *Γ*, Tim. I. 19. 16 *P*

3 quum *CLAM* se *h. l. om. AT*, sed exhibent ante accuset, neutro
loco habet *c* (sed *C*: se persec.) persecutorem *M* ^{fu}disse *C^{man.2}*, fuisse
om. T 4 accusat *A* esse se dicat *P*, esse se dicit *AT* tamen]
autem *II* 5 sed confitetur *V* sine dubio *om. A* instr.] structus *T*
6 est *om. AT* per reuel. spir. *om. A*, per *om. T et c*, quamuis exstet
in *ΓC* 7 doctum esse] *P* se esse] sese *V* 8 Cor. I. 83 *T* 12 Fil.
16 *V* 13. 14] *om. ΓT* 14 Tim. II. 6. 17 *P* 15 Tit. 11 *A*

16 adeosequidem (*om. gratiam*) *T*, se gratiam apostolatus] apostolatum *A*
17 Christum] Christo *L* et operari *om. A* operã *T* 18 spiritu]
fpf *L* dei ante agantur] dii *A* aguntur *cV* sunt her. quid. d. *om. A*
eredes *L* 19 quoheredes *CLAT* 20 Rom. 2. 68. 69 *Γ*, Rom. 2. 58. 59.
96 *Vφ*, Rom. 2. 58. 159. 116 *P* 21 Cor. II. 6. 8. 10 *A*, Cor. II. 6. 7. 13.
24. 60 *PII*

Thess. I. 3. **11.**

Col. 11.

Tim. II. 7.

Hebr. 5. **10. 11.**

can. LXXIII. Quia ibi euangelium praedicauerit, ubi nullus 5
apostolorum fuerat seque ad euangelizandum a Christo missum.

Rom. **117.**

Cor. I. **3.**

Cor. II. **12. 22. 48.**

Gal. **6.**

10

Eph. **12.**

can. LXXIV. Quia nihil minus fecerit aliis apostolis tam
praedicatione quam signis; nam etsi inperitus sum, inquit, ser-
mone sed non scientia.

Rom. 115. 116. 117.

15

Cor. I. 14. 82.

Cor. II. 50.

Philipp. **3. 11. 12. 19.**

Thess. I. **4.**

can. LXXV. Quia gentium sit apostolus quibus et euan- 20
gelium praedicat, et quod ueniens Antiochiam reprehendit Pe-

can. LXXIII: Rom. 15, 20. I. Cor. 1, 17.

can. LXXIV: I. Cor. 15, 10. (cf. 2, 4.) Rom. 15, 19. II. Cor. **11, 6.**

can. LXXV: Rom. 11, 13. Gal. 2, 2. (2, 11. 9.)

1 Tes. II. 3. 11 *MII* 2] *om. MII*, Col. 12 *P*, Gal. 11 *A*

5 ibi] ubi *Lc*, ///ibi *C* (hubi fuisse uidetur) ubi null.] ibi *c*, hubi *C*
6 missum] myso *L* 7 Rom. 97 *V* 8 Cor. I. 3] *num. 3 deest spatio*
uacante T, Cor. II. 3. Cor. II. 12. 21. 48 *P* 10 Gal. 7 *A* 11 *post* Ephe-
sios 12 *addit T m///*

12 quia] qui *V* fecerit] fuerit *c contra Γ* ab aliis ap. *TP ex*
aliif fecit alii hiis *L* tam pr. — nam *om. A*, quam p̄dicationē quam
signis *P* 13 nam si inq. *CLTP*, si *om. c*, nam si et *V*, nam etsi *ceteri*
inperitum *A* sum inq. *om. A* 15 Rom. 96 *Vq* 16 Cor. I. 13. 82 *Γ*,
Cor. I. 11. 82 *A*, Cor. I. 13. 73 *T*, Cor. I. 24. 82 *P* 18 *pro* Philipp. *exh.*
Eph. 3. 12. 19 *GLT*

20 *can. LXXV post LXXVI posuit Γc, quamuis C ordinem recte seruet*
sit *om. VII* ap̄st̄li his *L* et *om. VP* 21 praedicat *om. A* antio-
chia *V* reprehenderit *MVPII*

trum sibi que dextras dederint Iacobus et Iohannes et Barnabae societatis.

Rom. 4. 86. 87. 115.

Gal. 7. <8.> 9.

5 Eph. 11. 12.

Tim. I. 10.

Tim. II. 6. 7. 26.

can. LXXVI. Quia collegam habuerit Timotheum et Epaphroditum coapostolum atque commilitonem aliosque adiutores siue
10 ministros.

Rom. 115. (125.)

Cor. I. 81. 101.

Cor. II. 12. 15. 41. 43.

Eph. 16.

15 Philipp. 14.

Col. 1. 2. 34.

Tim. II. 4. 25.

Philem. 1.

Hebr. 28.

20 can. LXXVII. Quia filios uocet eos quos ueritatis scientia inbuebat, in quibus apostolicae auctoritatis potestate usus de his quos ad paenitentiam contristauerat gratulatur.

can. LXXVI: Rom. 16, 21; I. Cor. 16, 10. Philipp. 2, 25.

can. LXXVII: I. Cor. 4, 14. (II. Tim. 3, 7.) I. Cor. 9, 12. 18. II. Cor. 2, 2; 7, 9; 13, 8. 10.

1 sibi que] ibique *CAT* dextram *P* dederit *P*, dederunt *V* iohannis *CV*, iohannes *L* barnabas *P*, barnabee *A* 2 societates *C(?)LAMT*, societatis *c*, *retinui* societatis (sc. dextras) *ex* Gal. 2, 9 3 Rom. 4. 87. 95 *Vφ*, Rom. 4. 88. 102. 115 *P* (~ 105 *false p*) 5 Efs. 10. 11 *V* 7 Tim. II. 5. 26 *Vφ*

8 colligam *L* ephrafroditū *V* 9 quoapost. *CLTV* 11 Rom. 95 *Vφ*, Rom. 25 *P* 12 Cor. I. 63. 101 *A*, Cor. I. 31. 101 *T* 13 Cor. II. 40. 42, 43 *T* 14 Efs. 41 *P* 15 Philipp. 14 *om. P* 17 Tim. II. 4. 22 *T*. Tim. I. 4. 25 *L*, 17—19] *Tm̄*. 4. 25. *Fli*. 28. *Tm̄*. I. 25. *Tm̄*. II. 21. 30. Ebr. 25 *inepte A* 18 Philem. 1 *om. FL*, Filip. 1 *exh. T*

20 quos *supra lin. T^{man.2}* scientia *om. L* 21 inbuebat *LT* auctoritates *V* usus] husus *CL*, huius *A* 22 his quos] hisq³ *L* con//////uerat *C*, uocauerat *c*

Cor. I. 24. 25. 52. 55.

Cor. II. 8. 9. 26. 28. 36. 38. 45. 46. 47. 61.

Gal. 23.

Philipp. 2.

Thess. I. 4.

Col. 12.

⟨Tim. II. 18.⟩

Philem. 3. 4.

can. LXXVIII. Quia praedicare potius quam baptizare missus a Christo sit nosque in baptismo Christo esse consepultos, ut filii dei effecti in nouitate uitae ambulemus, heredes quidem dei, coheredes autem Christi.

Rom. 40. ⟨59.⟩

Cor. I. 3.

Eph. 2. 34.

⟨Col. 17.⟩

Tit. 12.

Hebr. 9. 11. 18.

can. LXXIX. Quia ob peccatorum immensitatem scelesti homines deterioribus traduntur passionibus et quia non sponte

can. LXXVIII: I. Cor. 1, 17. ⟨Col. 2, 12.⟩ Rom. 6, 4. ⟨8, 16. 17; cf. supra can. LXXII.⟩

can. LXXIX: Hebr. 10, 29; Rom. 1, 26; 8, 20. 39. Col. 1, 23.

1] *om. P*, Cor. I. 34. 25. 55. 55 *A* 2 Cor. II. 8. 9. 30. 36. 39. 45. 46. 61 *P*, Cor. II. 8. 9. 36. 37. 45. 47. 61 *II*, *sub sect.* Cor. II. 46 *in γ can.* LXXXVII *pro* LXXVII *laudatur* 3 Gal. 24 *P* 4 Fl. II. (!) 4 *A* 5 Thess. I. 12 *A*, Tess. 12 *P* 6 Col. 15 *L*, Col. 3 *A* 8 Flps *pro* Philem. *exh. LTP*

9 baptizare *LAT* missus sit a Chr. *V* 10 ad $\overline{\text{XPO}}$ sit *L* nosque *om. c* baptismo *LAT* Christo esse] $\overline{\text{XPI}}$ esse *A* 11 ^{lii} *fidei T* affecti *V*, effectiq^t *L* uitae *om. MVII* heredes quidem] heredes autem *V* 12 quoheredes *CLAV* 14 Cor. II. 3 *T*, Cor. I. 2. 34 *T* 15 Efs. 2. 33 *L*, Efs. 34. 24 *A*, Eph. 2. Tim. 2. 34. Tit. 12 *P* (*non* Tim. 12, *ut habet p*) 18 Ebr. 9. 11. 17 *A*, Hebr. 9. 12. 18 *Vφ*, Hebr. 9. 11. 19 *P*

19 *hob CL*, *sub A* immensitate *LA*, immensitatem *T* scelesti] caelestes *P* 20 tradantur *V*

creatura subiecta sit et a Christi caritate neque alia creatura nos separet et euangelium creaturae sit praedicatum.

Rom. 9. **61. 62. 63. 68.** 100.

Col. 5. 9.

5 Tim. I. 15.

Hebr. **18.**

can. LXXX. Quia ex parte scire et ex parte prophetare et per speculum illa quae futura sunt uidere se dixerit, currens ad brauium supernae uocationis dei.

10 Cor. I. **75.**

Philipp. **19.**

can. LXXXI. Quia Christiani in passionibus gaudere debeant, scientes donum dei esse quod credunt; nam pro Christo pati aeterna merces erit.

15 Rom. **35. 60. 68.**

Cor. I. 23. 24. **100.**

Cor. II. **2. 25. 33. 37. 52. 53. 56. 57.**

Gal. **38.**

Philipp. **5. 6.**

20 Thess. I. 6. **7.**

Thess. II. **1. 6.**

Col. **9.**

Tim. II. **13. 18. 19. 24. 26.**

Hebr. **19. 21. 22. 28.**

can. LXXX: I. Cor. 13, 9. 12. Philipp. 3, 14.

can. LXXXI: Col. 1, 24. Philipp. 1, 29. (cf. Eph. 2. 9.) II. Thess. 1, 5. (cf. Laodic. 6. 8.)

1 a $\overline{\text{XPI}}$ caritate neque alia creatura nos separet et, *quomuis existent in C, om. Γc*, sit et quia Christus caritate neq. al. cr. nos repararet et euang. *P* karitate *LV* 2 nos *om. L* separet *II* et *om. L* creat. sit praed. *om. P* 5 Tit. I. 15 *inepte P* 6] *om. P*

7 et ante ex *om. P* proph. et per sp.] $\overline{\text{p}}\text{dicare per speculum } P$ 8 *fuit* illam, m *eras. A* dixerint *L* 9 brabium *CLA* sup. uoc. d. *om. A*, dei *om. T* 11 $\overline{\text{F}}\text{tps. 8 } L$

13 donum dei *om. P* 14 aeternę mercis *CAT*, aeterna merces *V*, merces ex meris *corr. M* 15 Rom. 25. 60. 68 *T*, Rom. 35. 60. 68. 69 *Vq* 17 Cor. II. 1. 25. 33. 37. 55. 57 *V*, Cor. II. 2. 25. 34. 37. 53. 55 *P* 21 Thess. II. 1. 2 *P* 22 Col. 8 *MII* 23 Tim. II. 13 (*corr. ex 14, quod habet p*) 18 *P*

can. LXXXII. Quia corpora sanctorum in illa generali resurrectione diuersis meritorum claritatibus induenda sint, ubi iam caro et sanguis, idest uentris et libidinis opera non regnabunt.

Cor. I. 92. 93. 94. 95. 96.

Heb. 21.

can. LXXXIII. Quia primitiae resurrectionis Christus sit, deinde qui ipsius sunt, nunc ipse super omnem principatum et potestatem sedeat in patris dextera conlocatus.

Rom. 40. 41. 42. 67. 68.

Cor. I. 33. 83. 85. 86. 87. 89. 91. 92.

Cor. II. 26.

Eph. 5.

Philipp. 18.

Thess. I. 14.

Tim. II. 12.

Hebr. 2. 4. 13. 21.

can. LXXXIV. Quia in corpore constitutos resurrexisse dicat in baptismo eos qui peccato mortui conuiuificati sunt Christo et quaerunt quae sursum sunt, non quae super terram.

Rom. 39. <40.> 42. 43. 48.

Eph. 7.

can. LXXXII: I. Cor. 15, 35. 41. 42. 50. 53.

can. LXXXIII: I. Cor. 15, 20. 23. Eph. 1, 21. 20. <cf. Col. 3, 1.>

can. LXXXIV: Rom. 6, 2. <4.> 12. Col. 2, 12 sq.; 3, 1. Eph. 2, 5.

1 sanctorum] iustorum *TMVP* 2 induenda] inuenta *L* sint] sit *A*
ubi iam — regnabunt *om. T*, ubi iam] ut hii iam *L* 3 sanguinis *L*
liuidinis *L*, diuinis *inepte P* 4 *sub sectione* Cor. I. 96 *in γ* can. LXXII
pro LXXXII laudatur, Cor. I. 92. 93. 94. 95. 16 *P* 5 Hebr. 20 *p*, *sed*
recte 21 *P*

6 resurrectionis *XPI V* 7 deinde qui] et qui *A*, deinde quia *MII*
omnem] homne *C*, omne *A* 8 collocatus *AVP* 9 Rom. 110. 111.
67 *L*, Rom. 41. 42. 48 *P* 10 Cor. I. 36. 83. 86 *Γ*, Cor. II 32. 83. 86. 87.
89. 91 *A*, Cor. I. 78. 84. 88. 93 *P*, Cor. I. 33. 85. 87. 89. 112 *II* 12 Efes. 6 *A*
13 Fil. 19 *P* 16 Hebr. 2. 7. 13. 21 *Γ*, Hebr. 2. 4. 12. 19 *P*

17 *in om. II* constitutus *AII* 18 bapismo *CLAT* uiuificati *P*
in Christo p, *sed in del. P* 19 quaerant *c*, *non iubente Γ* querere *p*,
sed q̄r̄ = quaerunt P 20 Rom. 39. 62. 63. 69 *L*, Rom. 39. 42. 44. 45 *A*,
Rom. 39. 42. 45 *T*, Rom. 39. 15. 43. 48 *MII*, Rom. 38. 42. 43. 48 *V*
21 Ef. 6 *A*

Col. 16. 17. 23. 24.

can. LXXXV. Quia iudicium dei erit iusto iudice Christo, ubi recipiet unusquisque secundum opera sua, conscientia rationem etiam de cogitatione reddente, omniumque criminum
5 rei dei iudicantis experientur examen.

Rom. 12. <13.> 15. 105.

Cor. I. 20. 21. 31.

Cor. II. 30.

Eph. 37.

10 Tim. I. 25.

Tim. II. 21. 24.

Hebr. <24.> 25.

can. LXXXVI. Quia inhonorentur a deo qui non honorificant deum et relinquuntur desideriis suis grauius iudicandi.

15 Rom. 9. 10. 29.

Cor. I. 27. 70.

Gal. 33. 34.

Thess. II. 2.

Col. 31.

20 Hebr. 18.

can. LXXXV: II. Tim. 4, 8. Rom. 2, <5. 6.> 15. (Hebr. 12, 23.)

can. LXXXVI: Rom. 1, 24. I. Cor. 5, 5. Col. 3, 25.

1 Col. 17. 18. 19 *Vφ*, Col. 17. 12. 24 *P*

2 dei *om. LTMII* iusto *ex iuxta corr. L* iudice] iudicio *P* Christo *om. P* 3 secundum *om. P* opera *om. A* suã conscientiã *corr. ex sua conscientia A^{man.2}*, conscientiã *V* rationem — reddente *om. A*, etiam de cog. *om. P* ratione *L* 4 cogitatio *L* omniumq'ue erim. *T* 5 rei *in ras. T^{man.2}* experiuntur *c* 6 Rom. 12. 15. 110 *L*, Rom. 12, 105. 16 *V* 10] *om. P* 11 Tim. II. 34 *Γ*, Tim. II. 21. 30 *LATMVII*, Tim. II. 21. 24 *P*, *sub sect.* Tim. II. 21 *in γ* can. LXXV *pro LXXXV laudatur* 12 Hebr. 15 *AMII*

13 inhon.] honorentur *L* non hon.] inhonorificant *P* 14 grauius iudicandi, *in ras. T^{man.2}* 15 Rom. 9. 19 *A*, Rom. 9. 10. 19 *Vφ* 16 Cor. I. 26. 70 *AT* 17 Gal. 37 *A* 19 *nomen* Col. *om. A* (*sed exstat 31*), *ante 31 lacunam indicat p, sed nihil deest in P* 20 Hebr. 19 *V*, Hebr. 17 *P*

can. LXXXVII. Quia ante iudicii diem ueniet filius peccati qui intellegitur antichristus.

Thess. II. 4.

can. LXXXVIII. Quia iudicium in fine mundi igne erit, quod et iram nominat; qui dies in aduentu Iesu de caelis ut fur 5 ueniet in filios diffidentiae omnemque impietatem.

Rom. 6. 13.

Cor. I. 16.

Eph. 29.

Philipp. 20. 10

Thess. I. 3. 4. 15. 16.

Thess. II. 2.

Col. 26.

Hebr. 18. 25.

can. LXXXIX. Quia praesens mundi huius felicitas non solum 15 ut breuis sed ut nociua et malitiosa spernenda est et quia sapientia eius stultitia sit, in quibus et nos aliquando conuersati, inquit, sumus; nouissimam uero destruendam mortem, cum iusti de his qui nunc eos tribulant uindictam a domino fuerint consecuti. 20

Rom. 92.

Cor. I. 18. 43. 70. 88.

can. LXXXVII: II. Thess. 2, 2. 3.

can. LXXXVIII: II. Thess. 1, 8. Rom. 1, 18; 2, 5. I. Thess. 5, 2. (cf. 3, 13.) Eph. 5, 6.

can. LXXXIX: I. Cor. 7, 29. 31; 3, 19; 15, 26. Eph. 2, 3. II. Thess. 1, (6.) 8.

1 diem *in marg.* *T^{man.}2* ueniet homo peccati *P* 2 intelligitur *codd.* 3 *Tesalc.* I. 4 *V*, *Tes.* 4 *L*

4 in igne *MVPD* quod — nominat *om.* *A* 5 quid dies *V* aduentum *LV* cælo *p*, *repugnante P* 6 in filios diff. o. inp. *om.* *A* impiet. *LM* 7 *sub sect.* Rom. 6 *in γ can.* LXXXVIII *pro* LXXXVIII *laudatur* 8 Cor. I. 26 *A* 9 Eph. 39 *Γ* 11 Tim. I *pro* Thess. I *exh. p* *contra P* 14 Hebr. 18. 15 *T*, Hebr. 8. 95 *P*, Hebr. 29. 25 *D*

15 huius mundi *TΓcp*, *repugn.* *CP* 16 sed et ut *V* 17 aliquando et nos *P* 18 nobissima *L*, nouissima *V*, nouissimum *Γc* destruendam *L*, dextruendam *C* cum] quum *CLM*, quã *T*, cui *p*, sed cū *P* 21 Rom. 91 *L*, Rom. 62 *P* 22 Cor. I. 18. 43. 70. 77 *L*, Cor. I. 19. 43. 70. 88 *V*, Cor. I. 18. 44. 71. 88 *P*

Cor. II. 38.

Gal. 2.

Eph. 6.

Thess. II. <1.> 2.

5 Hebr. 10. 19.

can. XC. Quia iusti cum deo patre et Christo regnaturi in aeternum sint, ubi corpus corruptioni ultra subiectum non erit.

Rom. <41. 42.> 46. 47. <62.>

Cor. I. 89. <93.> 95. 96. 97. 98. (99.)

10 Cor. II. 29.

Gal. 30. 34.

Eph. 5. 6. 7.

Thess. II. 5.

Tim. I. 29.

15 Tit. 9. <12.>

Hebr. <11.> 12.

can. XC: <Rom. 6, 6. 9; 8, 21.> I. Cor. 15, <42.> 50. <53.> Gal. 6, 8.

3] *om. P* 4 Test. 2 *V*, in *γφ* ad Thess. I. sect. 5 *can. LXXXIX scribitur*
5 Hebr. 10. 19. 44. 36 *Γ*, Hebr. 10. 29 *T*, Hebr. 29 *MII*, Hebr. 11. 19 *Vφ*,
Hebr. 10. 25 *P*

6 deo] domino *P* 7 sint in aeternum *AMII*, in aeternum regnaturi
sint *V* corpus *om. P* 9 Cor. I. 99. 115. 116. 117. 33 *L*, Cor. I. 88. 89.
97. 98 *P* 10 Cor. II. 39 *AT*, Cor. II. 28 *P* 11] *om. P* 13 Thess. II. 6
A, Tess. I. 5 *P* 14 Tim. I. 28 *A*, Tim. II. 9 *P* 15 Tit. 9] *ita P*,
Tit. 21 *GLATV*, Tit. 11 *MII* 16] *om. V*, Hebr. 22 *LAT* FINIUNT
CANONES *CLT*, FINIUNT CANONES XC *P*, FINIT CANONES *A*,
EXPLICIUNT CANONES *VII*, *subscriptione caret M*.

III.

PAVLI OROSII

AD

AVRELIVM AVGVSTINVM

COMMONITORIVM

DE ERRORE PRISCILLIANISTARVM

ET

ORIGENISTARVM.

A = cod. Laudunensis 330, saec. IX.

B = cod. Parisinus 2093, saec. XIII.

℥ = Augustini editio Bened. (1688), tom. VIII, col. 607 sqq.

δ = notae criticae in ℥ adiectae, in quibus codd. Uaticanorum et cod.
Sigiramnensis (= S. Cigiranni) mentio fit.

PAULI OROSII AD AURELIUM AUGUSTINUM COM-
MONITORIUM DE ERRORE PRISCILLIANISTARUM
ET ORIGENISTARUM.

BEATISSIMO PATRI AUGUSTINO EPISCOPO OROSIUS.

5 1. Iam quidem suggesseram sanctitati tuae, sed commo-
nitorium suggestae rei tunc offerre meditabar, cum te expeditum
animo ab aliis dietandi necessitatibus esse sensissem. Sed
quoniam domini mei, filii tui, Eutropius et Paulus episcopi
eadem qua et ego puer uester salutis omnium utilitate per-
10 moti commonitorium iam dederunt de aliquantis haeresibus
nec tamen omnes significarunt, necesse me fuit festinato edere
et coaceruare in unum omnes perditionum arbores cum radici-
bus et ramis suis et offerre ignienti spiritui tuo, ut tu uiso
agmine perspectaque nequitia permetiaris, quam possis dispo-
15 sitionem adhibere uirtutis. Tu tantum, beatissime pater, malignas

1 INCIP. COMONIT. OROSII. AD SC̄M̄ AGVSTIN̄. EPM. DE ERRORE.
PRISCILLIANISTARV̄. ET ORIGENISTARV̄. A (fol. 48) COMMONI-
TORIVM OROSII PRESBITERI AD SC̄M̄ AV̄G. DE PRISCILLIANISTIS.
ET DE ORIGENIS ERRORE. B (fol. 120) CONSULTATIO siue COM-
MONITORIUM OROSII AD AUGUSTINUM, DE ERRORE PRISCIL-
LIANISTARUM ET ORIGENISTARUM D [cf. Aug., retract. II, c.XLIV:
'Orosii cuiusdam Hispani presbyteri consultationi de Priscillianistis et
de quibusdam Origenis sensibus . . . . quanta potui breuitate . . . respondi ~;
et ipsa enim consultatio responsioni meae a capite adiuncta est e. q. s.]
4 ante beatiss. praefixa et uox commonitorium A horosius AB 9 puer
ABD, sed 'fortasse presbyter' D in margine 10 heresibus A 11 ne-
cesse fuit me festinato BD 12 arbores in ras. man. 1 B 14 per-
metiaris, eti in ras. man. 1 B 'Uaticani codices qua possis dispo-
sitionem adhibere uirtutis' d 15 tantum] leg. tandem ?

aliorum plantationes uel insertiones erue atque succide et ueram sparge sementem nobis de tuis fontibus rigaturis. Ego deum testem spondeo et incrementum operis tui spero, quia terra illa quae nunc ingratos fructus insincera cultura exhibet, si eam de manna illo recondito apud te mandando et replendo uisitaueris, usque in centesimum fructum profusa aliquando liberius ubertate proficiet. Per te dominus deus noster, per te, inquam, beate pater, quos castigauit in gladio, emendet in uerbo. Ad te per deum missus sum; de te per eum spero, dum considero qualiter actum est quod huc ueni. Agnosco, cur uenerim: sine uoluntate, sine necessitate, sine consensu de patria egressus sum, occulta quadam ui actus, donec in istius terrae litus adlatus sum; hic demum in eum resipui intellectum quod ad te uenire mandabar. Inpudentem non iudices, si accipis confitentem. Fac me ad dilectam dominam meam idoneum negotiatorem, inuenta margarita, non fugitiuum seruum euersa substantia reuerti. Dilacerati grauius a doctoribus prauis quam a cruentissimis hostibus sumus. Nos confitemur offensam: tu peruides plagam; quod solum superest: adinuante domino largire medicinam! Breuiter ergo et quid ante male plantatum conualuit et quid postea peius insertum praeualuit, ostendam.

1 cf. Matth. 15, 13. 2 sq. cf. I. Cor. 3, 7. 5 cf. Apoc. 2, 17. 6 cf. Matth. 13, 8 et 23. 11 sine uol. e. q. s.] cf. IV. Reg. 18, 25; Hebr. 7, 3; Ps. 54, 15. Gen. 12, 1; Act. 3, 7. 15 ad — reuertij] Gen. 16, 9. 16 negot. — marg.] Matth. 13, 45. 46. 17 euersa s.] cf. Gen. 7, 4. 23; al.

3 testem dñm B $\mathfrak{D}$ 4 ingratos A $\mathfrak{D}$] uitiatos B insincera cultura A] insincere culta B $\mathfrak{D}$ exhibet B 5 si eandem anno ullo recondito apud te mand. A si eam de manna illo recondito tu apud me B $\mathfrak{D}$ 'editi in sincera cultura exhibet, si eandem anno illo recondito apud te mandando; castigantur subsidio ms. Sigirammensis (seu S. Cigirami)' d 6 pfusa B 7 liberius A $\mathfrak{D}$] uberius B 8 leg. beatissime? 10 ueni AB] uenirem $\mathfrak{D}$ agnosco] agnosce coni. Sam. Brandt 11 cur] quur A 13 adlatus A] ablatus B, littus allatus $\mathfrak{D}$ resipui A] resipui B $\mathfrak{D}$ 15 'editi dilectum dominum meum, at mss: dilectam dominam meam, patriam scilicet, ad quam reuerti cupit' d 18 'eruentissimis A man. 1, eruentissimis B 19 plaga/// (erat plagam) A 22 praeualuit B; cf. supra ad p. 46, 22

2. Priscillianus primum in eo Manichaeis miserior, quod ex ueteri quoque testamento haeresim confirmauit, docens animam quae a deo nata sit de quodam promptuario procedere, profiteri ante deum se pugnaturam et instrui adoratu angelorum: dehinc descendentem per quosdam circulos a principatibus malignis capi et secundum uoluntatem uictoris principis in corpora diuersa contrudi eisque adscribi chirographum. Unde et mathesim praeualere firmabat, adserens quia hoc chirographum soluerit Christus et adfixerit cruci per passionem suam, sicut ipse Priscillianus in quadam epistula sua dicit:

Haec prima sapientia est in animarum typis diuinarum uirtutum intellegere naturas et corporis dispositionem, in qua obligatum caelum uidetur et terra omnesque principatus saeculi uidentur adstricti; sanctorum uero dispositiones superare. Nam primum circulum et mittendarum in carne animarum diuinum chirographum, angelorum et dei et omnium animarum consensibus fabricatum patriarchae tenent; qui contra formalis militiae opus possident, et reliqua.

Tradidit autem nomina patriarcharum membra esse animae, eo quod esset Ruben in capite, Iuda in pectore, Leui in corde, Benjamin in femoribus, et similia; contra autem in membris

8 cf. Col. 2, 14; Prisc. can. XVIII, et supra p. 16, 23.

1 *Orosium sequitur Augustinus de haeres. c. 70* (ed. Oehler, corp. haeres. I, 218): hoc uersutiores etiam Manichaeis quod nihil scripturarum canonicarum repudiant *e. q. s.* 5 *ibid.* (p. 217): (animas) per quosdam gradatim descendere principatus et malignum principem incurere ~ atque ab hoc principe per diuersa carnis corpora seminari. 17 patriarchae] cf. supra p. 81, 11.

1 manicheis AB 2 heresim AB conformauit *in ras. man. 1 B* 4 et *om. B* adoratu A] adhortatu B, 'adhortatu *Uaticani mss., at editi* adoratu' d 7 ascribi cyrogr., unde et mathe *in ras. man. 1 B* chyrogr. A 8 mathesym A quia AB] quod D cyrogr. A, cyrogr. B 9 solueret A 10 dicit AD, dixit B 11 sapientia *om. B* 13 que *post omnes om. B* 14 uero *om. B* dispositiones] dispositione B (*in extrema pagina*) 15 dei *addunt post primum B* carne] cf. supra p. 55, 6 al. 16 cyrogr. AB 17 erat fabricarum B, *corr. altera fort. man.* 18 qui] 'sola editio *Lov. quae*' d 20 iudas B

corporis caeli signa esse disposita idest arietem in capite, taurum in ceruice, geminos in brachiis, cancerum in pectore et cetera, uolens subintellegi tenebras aeternas et ex his principem mundi processisse, et hoc ipsum confirmans ex libro quodam qui inscribitur 'memoria apostolorum', ubi saluator 5 interrogari a discipulis uidetur secreto et ostendere de parabola euangelica quae habet exitum seminans seminare quia non fuerit seminator bonus, adserens quia si bonus fuisset, non fuisset negligens uel secus uiam uel in petrosis uel in incultis iaceret semen, uolens intellegi hunc esse semi- 10 nantem qui animas captas spargeret in corpora diuersa quae uellet. In quo etiam libro de principe humidorum et de principe ignis plurima dicta sunt, uolens intellegi arte, non potentia dei omnia bona agi in hoc mundo. Dicit enim esse uirginem quandam lucem, quam deus uolens dare pluuiam 15 hominibus principi humidorum ostendat, qui, dum eam adprehendere cupit, commotus consudet et pluuiam faciat et destitutus ab eo mugitu suo tonitrua concitet. Trinitatem autem solo uerbo loquebatur, nam unionem absque ulla existentia

7 Matth. 13, 3 (cf. *Praedestinati de haeres. lib. I, c. 43*). 9 cf. Matth. 13, 4. 5.

1 *August. l. l, p. 217*: astruunt ~ corpus nostrum secundum duodecim signa caeli esse compositum, sicut hi qui mathematici uulgo appellantur, constituentes in capite arietem, taurum in ceruice, geminos in humeris, cancerum in pectore et cetera nominatim signa percurrentes e. q. s. 5 mem. ap.] cf. Luebkeri librum in praef. nostra cap. I appellatum, p. 19 sq. (et *Iren. ap. Theodor.*, Migne patr. gr. 83, 351). 14 cf. Luebker l. l. p. 31 sq., al. (et supra p. 24, 14). 18 trinit.] cf. supra p. 37, 21; 39, 15; 49, 3.

1 disposita, in ras. man. 1 B 2 pro pectore exh. capite A 4 praecessisse A et in ras. man. 1 B 5 scribitur pro inscrib. B 6 uidetur de patre ostendendo quia de B, uidetur secreto et ostendere quia de D 7 post seminare addit D semen suum quia h. l. om. BD (cf. supra ad lin. 6) 8 si bonus fuisset et non negligens, non uel B si bonus fuisset, non fuisset negligens, non uel D 10 iacere A, iaceret BD hunc esse seminantem in ras. man. 1 B 12 In quo etiam libro AB, Quo etiam in libro D 14 modo A 16 adpraehendere A, apprehensam B 17 facit A et post faciat om. B

aut proprietate adserens sublato 'et' patrem filium spiritum sanctum hunc esse unum Christum docebat.

3. Tunc duo ciues mei Auitus et alius Auitus, cum iam tam turpem confusionem per se ipsam ueritas sola nudaret, peregrina petierunt. Nam unus Hierosolimam, alius Romam profectus est; reuersi unus rettulit Origenem alius Uictorium; ex his duobus alter alteri cessit: Priscillianum tamen ambo damnarunt. Uictorium parum nouimus, quia adhuc paene ante editiones suas Uictorini sectator cessit Origeni. Coeperunt ergo ex Origene magna plura proponi quae ex modica occasione ueritas ipsa praecideret. Didicimus enim de trinitate doctrinam satis sanam, omnia quae facta essent a deo facta esse et omnia bona ualde et facta de nihilo: tunc deinde scripturarum solutiones satis sobrias. Omnia haec statim a sapientibus fidei pristinorum expurgatione suscepta sunt; remansit sola offensa de nihilo. Credere enim persuasum erat esse animam, non tamen persuaderi poterat factam esse de nihilo, argumentantes quia uoluntas dei nihil esse non possit. Hoc paene usque nunc manet. Isti uero Auiti duo et cum his sanctus Basilius Graecus, qui haec, beatissime, docebant, quaedam ex libris ipsius Origenis non recta, ut nunc perintel-

12 cf. Io. 1, 3; Act. 17, 24. 13 Gen. 1, 31.

16 sqq. Fusius has res tractat *August. contra Prisc. et Orig. c. 2 sq.; 9. 12.*

1 proprietate *A* patrem filium et spiritum sanctum *D* (*recte omitunt et AB*) 'in *Uaticanis mss.* sublato et patre, filium &c' *d* 2 docebat *AB*, dicebat *D* 5 hierosolimam *A*, ierosolimam *B* 6 rettulit *B^D*, detulit *A* 9 ceperunt *B* 11 praecideret *A*, praecederet *B^D* 13 et omnia] ut omnia *B* nichilo *B* 'in *iisdem codd. (Uaticanis)* solutione satis sobria, omnia haec &c' *d* 17 potuerat *B* 18 uoluntas dei nihil esse *A*, *id quod Franciscus Florius in Dissert. I. ad Bachiarium §. 3 pag. 24 recte coniecerat (uid. Gallandii bibl. uet. patr. IX, p. 175 not.)*; uoluntas de nichilo *B* 19 usque nunc *A*, usque ad nunc *B^D*, '*Uaticani codd.* usque adhuc manet' *d* 20 grecus *AB* beatissima edocebant *B*, *uirgulis inclusi beatissime, cum sit uocatiuus, non aduerbium* 21 ut nunc perintellegunt *A*, ut nuper intelligo *B^D*, *ad quem locum d*: '*sic mss., at editi ut nunc perintellegunt*'

lego, tradiderunt: primum omnia antequam facta apparerent
 semper in dei sapientia facta mansisse, dicentes hoc uerbo:
 'deus enim quaecumque fecit, faciendo non coepit'; deinde di-
 xerunt angelorum principatum potestatum animarum ac dae-
 monum unum principium et unam esse substantiam et uel 5
 archangelo uel animae uel daemone locum pro meritorum qua-
 litate datum esse, utentes hoc uerbo: 'maiolem locum minor
 culpa promeruit'. Mundum nouissime ideo esse factum, ut in
 eo animae purgarentur quae ante peccarunt; ignem sane aeter-
 num quo peccatores puniantur neque esse ignem uerum neque 10
 aeternum praedicauerunt, dicentes dictum esse ignem propriae
 conscientiae punitionem, aeternum autem iuxta etymologiam
 graecam non esse perpetuum, etiam latino testimonio adiecto,
 quia dictum sit in aeternum et 'in saeculum saeculi'
 postposuerit 'aeterno': ac sic omnes peccatorum animas post 15
 purgationem conscientiae in unitatem corporis Christi esse red-
 dituras. Uoluerunt etiam de diabolo adserere, sed non praeua-
 luerunt: eo quod, cum substantia in eo bona facta perire non
 possit, exusta in totum malitia diaboli aliquando saluandam
 esse substantiam. De corpore uero domini sic tradiderunt quia, 20
 cum usque ad nos ueniens filius dei post tot milia annorum
 otiosus eo usque non fuerit, sed praedicans remissionem angelis
 potestatibus atque uniuersis superioribus, cum qualitatem formae
 eorum quos uisitaret adsumeret, usque ad palpabilitatem carnis
 adsumptionis specie crassuisse: hoc passione et resurrectione 25
 determinans, rursus donec usque ad patrem ueniret ascendendo

14 Ps. 9, 6; 10, 16 al.; *August. contra Prisc. c. 5 sqq.*

6 cf. Prisc. can. LXXXII. 7 *August. contra Prisc. c. 9* 19 diab.
 al. salu. e. subst.] de hac *Origenis* sententia cf. e. g. *August. de haeres.*
c. 43; Praedestinati de haer. lib. I, c. 43. 24 cf. *Orosius, adu. pagan.*
57, 11 Zangem.: (tenebrae) crassitudine palpabiles.

1 primum omnium *B* 3 cepit *A*, cepit *B* 6 promeritorum *B*
 8 pro ideo pos. omnino *B* 9 peccauerunt *B* 10 neque ignem esse
 neque aet. (om. uerum) *B* 11 dictum in ras. man. 1 *B* 12 aethimol.
A, ethimol. *B* 14 dictum ē (= est) *B* 20 esse] cf. supra ad p. 42, 1
 22 ociosus *AB* 24 assumeret et usque ad *B* 25 spetie *B* crassuisse *A*,
 transiisse *B*, 'edit. Amerbachii et Erasmi specie crassius se hac pas-
 sione &c' d 26 ascendo (!) *A*, ascendendo *B*, adscendendo *D*

tenuasse; ita neque depositum usquam fuisse corpus nec in corpore ullo regnaudem circumscribi deum. Creaturam quoque subiectam corruptioni non uolentem intellegendam esse dicebant solem et lunam et stellas; et haec non elementarios
 5 esse fulgures, sed rationales potestates, praebere autem seruitium corruptioni propter eum qui subiecit in spe.

4. Haec sicut retinere potui, breuiter expositum est, ut perspectis omnibus morbis medicinam adhibere festines. Est ueritas Christi in me, quia propter uenerabilem reuerentiam
 10 sanctitatis tuae esse inpudens non auderem, nisi euidenti iudicio et ordinatione dei ad illius tanti et talis populi, cui sicut peccanti plaga inposita est, sic post plagam cura debetur, remedia proferenda te electum, me missum esse cognoscerem. Memor mei, beatissime pater, multorumque, qui mecum uelut
 15 ros eloquium tuum ut super eos descendat expectant, esse dignare.

3 Rom. 8, 20; cf. Prisc. can. XC. 5 ibid. u. 21. 20. 8 II. Cor. 11, 10. 12 plag. inp.] cf. Exod. 9, 14; II. Reg. 17, 9; Lue. 10, 30; Act. 16, 23 al.

4 uid. supra p. 14, 15; 22, 20 al.; *August. contra Prisc. c. 11 et 14.*

1 usquam *A*, umquam *B* $\mathfrak{D}$, 'Uaticani mss. cum ed. Am. et Erasm. usquam fuisse' δ 2 ullo corpore *B* 3 intellegendam] 'Amerb. et Erasm. ed. intellectam esse' δ 4 elementario esse fulgoris *A* 6 spem *A* 7 haec *A*, hec *B*, hoc $\mathfrak{D}$ 10 iuditio *A* 12 peccanti] peccatum *B* debetur ad rem. *B* 14 multorumquae *A*, multorumque mecum. qui uelut *B* 16 dignare. EXPLIC' COMONIT' OROSII AD SSM AVGVSTINVM *A* dignare. INCIPIT RESPONSIO AVRELII AVGVSTINI e. q. s. *B*.

I. INDEX SCRIPTORUM.

<p>Genesis (tract. V, pag. 62—68 = tract. genesis)</p> <p>— 1, 1 . . . . . 65, 2</p> <p>— 1, 3 . . . . . 65, 8; 67, 16</p> <p>— 1, 21 . . . . . 65, 19</p> <p>— (1, 24 . . . . . 104, 18)</p> <p>— 1, 26. 27 . 20, 8; 65, 19; (83, 20); 98, 24</p> <p>— 1, 27. 28 . . . . . 28, 17</p> <p>— 1, 31 . . . . . <i>Oros.</i> 155, 13</p> <p>— 2, 7 . . . . . 20, 8</p> <p>— 3, 16 . . . . . 20, 14</p> <p>— 4, 24 . . . . . 19, 1</p> <p>— 7, 4. 23 . . . . . <i>Oros.</i> 152, 17</p> <p>— 12, 1 . . . . . " 152, 11</p> <p>— 16, 9 . . . . . " 152, 15</p> <p>— 21, 12 . . . . . 46, 15</p> <p>— 25, 22. 23 sqq. . 84, 24; 98, 6. 7</p> <p>— 34, 1 sqq. . . . . 101, 8</p> <p>— 49, 10 . . . . . 102, 5</p> <p>Exodus (tract. VI, pag. 69—81 = tract. exodi)</p> <p>— 3, 6 . . . . . 37, 14</p> <p>— 7, 1 . . . . . 46, 15</p> <p>— 9, 14 . . . . . <i>Oros.</i> 157, 12</p> <p>— (12 . tract. VI, pag. 69—81, passim)</p> <p>— 12, 2 . . . . . 77, 17</p> <p>— 12, 3 . . . . . 78, 18</p> <p>— 12, 4 . . . . . 80, 13 sqq.; 87, 3</p> <p>— 12, 5 . . . . . 73, 15; 79, 1</p> <p>— 12, 6. 8. 10 . . . . . 80, 9 sqq.</p> <p>— 12, 11 . . . . . (77, 21); 80, 6</p> <p>— 12, 13 . . . . . 80, 17</p> <p>— 12, 15 . . . . . 81, 2</p> <p>— 12, 27 sqq. . . . . 63, 2; 72, 22</p> <p>— 20, 2—4 . . . . . 38, 25</p> <p>— 20, 4 . . . . . 77, 2</p> <p>— 22, 18 . . . . . 24, 6</p> <p>— 29, 36 . . . . . 79, 11</p> <p>— 33, 11 . . . . . 63, 7</p> <p>Leuiticus 11, 13. 44 . . . . . 7, 26</p> <p>Numeri 23, 22 . . . . . 24, 12</p> <p>— 24, 7—9 . . . . . 27, 1</p> <p>— 24, 9 . . . . . 11, 16</p> <p>— 25, 11 . . . . . 91, 2</p>	<p>Deuteronomium 5, 6—8 . . . 38, 25</p> <p>— 6, 4. 5, 17; 38, 10</p> <p>— 14, 12 . . . . . 7, 26</p> <p>— 19, 15 . . . . . 45, 21</p> <p>— 32, 8 . . . . . 78, 14</p> <p>— 33, 17 . . . . . 24, 12</p> <p>Iesus Naue 3, 15—17 . . . . . 61, 4</p> <p>— 5, 13 . . . . . 31, 8</p> <p>— 5, 14 . . . . . 31, 10</p> <p>— 16, 10 . . . . . 63, 15</p> <p>Iudicum 1, 29 . . . . . 63, 15</p> <p>— 14, 18 . . . . . 26, 13</p> <p>— 19, 29 . . . . . 101, 8</p> <p>Ruth 4, 17 . . . . . 101, 17</p> <p>I. Regum (Sam.) 5, 2—7 . . . 101, 20</p> <p>II. Regum 17, 9 . . . . . <i>Oros.</i> 157, 12</p> <p>III. Regum 19, 10 . . . . . 47, 8</p> <p>IV. Regum 17, 16 . . . . . 14, 16</p> <p>— 18, 25 . . . . . <i>Oros.</i> 152, 11</p> <p>— 21, 3 . . . . . 14, 16</p> <p>— 25, 9 . . . . . 52, 13</p> <p>II. Paralipomenon 9, 29 . . . 50, 19</p> <p>— 12, 15 . . . . . 50, 23</p> <p>— 13, 22 . . . . . 50, 26</p> <p>— 20, 34 . . . . . 50, 15</p> <p>— 25, 26 . . . . . 51, 1</p> <p>— 28, 26 . . . . . 51, 3</p> <p>— 33, 18. 19 . . . . . 51, 4</p> <p style="text-align: center;">(IV. Esdr. uid. infra.)</p> <p>Tobias 4, 13 . . . 32, 22; 45, 26; 55, 4</p> <p>— 6, 17 . . . . . 8, 11</p> <p>Iob 5, 10 . . . . . 24, 14; 64, 1</p> <p>— (5, 17 . . . . . 97, 1)</p> <p>— 10, 8—12 . . . . . 21, 14</p> <p>— 38, 31 . . . . . 26, 19</p> <p>— 38, 39. 40 . . . . . 11, 18</p> <p>— 39, 9 . . . . . 11, 17</p> <p>— 39, 34 . . . . . 12, 1</p> <p>— 40, 3. 5—14 . . . . . 12, 6</p> <p>— 40, 16 . . . . . 24, 19</p> <p>— 40, 20—23 . . . . . 11, 22</p> <p>— 41, 5—7. 9—13 . . . . . 24, 21</p> <p>— 41, 20—25 . . . . . 25, 5</p>
---	--

Psalmi (1. . . tr. VII, p. 82—85 passim)	Sap. Salom. 2, 23	106, 3
— 1, 1	— (6, 24	62, 18)
— 1, 2	— 7, 17—21	10, 9
— 1, 3	— 8, 8	8, 16
— 2, 1	— 9, 15	63, 23; 73, 9; 83, 24
— 2, 3	— 11, 16	7, 26
— 2, 4	— 11, 16. 17	(8. 1); 10, 18
— (3 tract. VIII, pag. 86—89)	— 14, 3	26, 23
— 3, 1. 2	— 14, 21. 22	76, 15—20
— (3, 9	— 17, 10	27, 13
— 8, 3		
— 8, 5	Siracides 1, 18	70, 11
— 9, 6	— 2, 11. 12	17, 27
— 10, 16	— 4, 35	11, 6
— 18, 13	— 5, 8	57, 8
— 21, 3	— 6, 2. 3	11, 7
— 21, 13. 14	— 7, 3	15, 20
— 21, 16. 17	— 15, 17. 18	15, 22; 99, 20
— 24, 7	— 17, 30	23, 1; 64, 1
— 48, 13	— 34, 1	99, 15
— 50, 5	— 39, 2	8, 16; 28, 8
— 54, 15	— (41, 17	17, 6)
— 55, 1		
— (59 tract. X, pag. 92—102)	Hoseas 2, 2	19, 4
— 59, 1	— 2, 6. 7	20, 16
— 59, 3	— 2, 9. 10	19, 8
— 59, 5. 6	— 2, 17	10, 2
— 59, 8	— 2, 18	10, 5
— 59, 9	— 4, 5. 6	19, 17
— 59, 10	— 4, 13. 19	8, 8
— 59, 11	— 11, 1	48, 7
— 59, 14	— 13, 4	5, 11; 78, 26
— (60, 8	— 14, 10	90, 3
— 70, 17. 19. 20		
— 79, 14	Ioel 2, 23	24, 16
— 90, 7	— 2, 28—32	32, 6
— 90, 13		
— 96, 7	Amos 5, 8	24, 14; 49, 14; 64, 1
— 101, 27. 28	Michaeas *5, 5	15, 24
— 103, 4		
— 105, 30	Habacuc 2, 1	84, 17
— 110, 10	— 2, 18	15, 8
— 113, 16	— 2, 19	14, 20; 54, 22
— 115, 10		
— 118, 1	Sophonias 3, 8	37, 2
— 118, 97		
— 141, 7	Malachias 4, 5	80, 12
— 142, 3		
— 146, 4	Esaias 1, 9	7, 24
Prouerbia 5, 19	— 3, 12	84, 20; 95, 8
— 9, 1	— 7, 9	14, 3
— 16, 16	— 7, 14	27, 24; 36, 18
— 24, 19	— 8, 9	15, 14
Ecclesiastes (2, 11	— 9, 2	4, 4
— 6, 9	— 9, 7	42, 26

Esaias 16, 1	67, 16	Matth. 13, 29	46, 27
— 26, 2—4	58, 20	— 13, 39	46, 29
— 26, 18	97, 21	— 13, 45. 46	<i>Oros. 152, 16</i>
— 28, 16	66, 8	— 15, 13	" 152, 1
— 30, 15	28, 10	— 16, 16	6, 21
— 35, 4	31, 19	— 16, 26	105, 8
— 40, 6—9	84, 12; 90, 10	— 18, 6	46, 17
— 42, 8	27, 20	— 18, 7	27, 29
— 43, 1	105, 1	— 18, 16	45, 21
— 43, 10. 11	5, 14; 66, 26	— 19, 23	17, 8
— 44, 6	5, 13; 67, 1	— 21, 9	54, 7
— 44, 22	82, 16	— 22, 31. 32	37, 14
— 45, 21	5, 11	— 26, (27) 29	74, 18
— 48, 11	27, 20	— 26, 38	74, 14
— 53, 4	22, 2	— 26, 39	74, 17
— 53, 12	36, 24	— 26, 41	75, 1
— 56, 11	11, 14	— 26, 64	74, 16
— 58, 5. 6	59, 5	— 27, 46	74, 19
— 58, 6. 7	59, 9	— 28, 18	25, 14; 71, 6
— 58, 9	26, 17	— 28, 19	37, 20
— 58, 10. 11	59, 16		
— 66, 24	22, 16	Marcus 1, 24	6, 26; 38, 22
Hieremias 2, 20. 23	19, 12	— 4, 11. 12	56, 22
— 17, 5	38, 14	— 5, 19	38, 17
Baruch 3, 36	30, 4	— 9, 22	86, 10
— 3, 36—38	5, 18; 37, 27; 49, 10; 67, 3	— 9, 38	56, 4
Ezechiel 16, 3. 45	19, 15	— 9, 41	46, 17
— 20, 7	15, 16	— 9, 43	22, 16
— 36, 35	67, 14	— 12, 43	91, 1
— 38, 14. 17	50, 5	— 13, 27	32, 3
Daniel 3, 34. 43	26, 24	— 14, 34	74, 14
— 7, 2—7	9, 3		
— 13, 5	49, 24	Lucas 1, 1	93, 6
(Hoseas — Malachias uid. supra.)		— 1, 35	36, 21
Matth. 1, 21	28, 6	— 1, 68—70	32, 18
— 1, 23	27, 24; 36, 18	— 2, 14	6, 3
— 2, 6	102, 5	— 4, 34	38, 22
— 2, 14. 15	43, 2	— 8, 10	56, 22
— 5, 6	66, 17	— 10, 30	<i>Oros. 157, 12</i>
— 5, 37	44, 7. 9	— 11, 9	86, 9
— 6, 19	17, 6	— 11, 50. 51	47, 4
— 7, 7	86, 9	— 12, 53	17, 1
— 8, 17	75, 14	— 13, 24	90, 13
— 8, 29	6, 26; 38, 22	— 14, 26	35, 3
— 10, 35. 36	17, 1	— 16, 22	91, 1
— 12, 37	13, 21	— 16, 22. 23	46, 14
— 13, 3	<i>Oros. 154, 7</i>	— 19, 37—39	54, 7
— 13, 4. 5	" 154, 9	— 19, 40	54, 11
— 13, 8. 23	" 152, 6	— 20, 34—36	81, 13
— 13, 25	46, 29	— 20, 38	37, 14
		— 21, 3	91, 1
		— 22, 37	36, 24; 94, 11
		— 23, 43	74, 20
		Ioh. 1, 3	<i>Oros. 155, 12</i>
		— 1, 14	5, 22

Ioh. 2, 15	72, 24	Rom. 2, 29	137, c. LXVII
— 3, 5	4, 15; 37, 9	— 3, 4	112, c. I; 118, c. XVI; 134, c. LVIII
— 3, 36	38, 19	— 3, 20	138, c. LXIX
— 5, 39	12, 20; 13, 23; 47, 25; 51, 13	— 3, 24. 31	136, c. LXV
— 5, 46	38, 12	— 4, 9	138, c. LXIX
— 6, 35	66, 17	— 4, 10	137, c. LXVII
— 8, 44	19, 19; 64, 18	— 4, 16	138, c. LXIX
— 10, 9	66, 16	— 4, 21	17, 26
— 10, 30	6, 23	— 4, 23. 24	12, 21
— 14, 2	36, 5; 99, 2	— 5, 1	136, c. LXV
— 14, 6	66, 16	— 5, 8	75, 13; 97, 27
— 14, 11	6, 2	— 5, 9	117, c. XIII
— 15, 5	66, 19	— 5, 12. 14	122, c. XXVI
— 15, 27	80, 26	— 5, 12. 21	120, c. XXII
— 16, 15	25, 14; 71, 6	— (5, 14	6, 1)
— 17, 12	89, 3	— 6, 2. 4	144, c. LXXXIV
— 17, 21	6, 24	— 6, 4	60, 8; 94, 12; 100, 1; 142, c. LXXVIII
— 19, 29. 30	22, 8	— 6, 5. 6	74, 2
— 20, 25. 27	22, 6	— 6, 6	124, c. XXXII
Act. ap. 1, 11	37, 6	— 6, 6. 9	147, c. XC
— 2, 17—21	32, 6	— 6, 10	74, 6
— 3, 6	27, 18	— 6, 12	75, 20; 144, c. LXXXIV
— 3, 7	<i>Oros. 152, 11</i>	— 6, 13	74, 11
— (3, 26	45, 22)	— 6, 16. 18	20, 23; 120, c. XXII
— 4, 12	29, 11	— 6, 19	10, 1; 76, 6
— 7, 24	63, 2; 72, 22	— 6, 20. 21	88, 15
— 7, 55	37, 4	— 6, 21	4, 18; 85, 7; 97, 1
— 9, 15	87, 6	— 6, 22	72, 16; 95, 23
— 16, 23	<i>Oros. 157, 12</i>	— 6, 23	10, 7; 76, 6; 85, 7; 120, c. XXII
— 17, 11	53, 8	— 7, 4. 6	79, 25
— 17, 24	<i>Oros. 155, 12</i>	— 7, 8. 11	89, 1; 95, 5
— 17, 28	73, 7; 93, 16; 98, 16	— 7, 14	9, 26; 19, 22; 80, 1; 87, 7; 136, c. LXV
— 20, 35	49, 22	— 7, 18	36, 7; 84, 9
Rom. 1, 3	118, can. XVII	— 7, 22	123, c. XXXI
— 1, 5	139, c. LXXXII	— 7, 23	84, 7; 98, 8; 122, c. XXVIII
— 1, 11	116, c. IX	— 7, 24	14, 1; 15, 3
— 1, 14	53, 21	— 7, 25	14, 1; 84, 9; 122, c. XXVIII
— 1, 17	97, 24	— 8, 2	122, c. XXVIII
— 1, 18	146, c. LXXXVIII	— 8, 3	116, c. XII
— 1, 20	29, 2; 62, 7; 94, 5; 116, c. IX	— 8, 5	113, c. III; 120, c. XXI
— 1, 21	9, 19; 76, 23	— 8, 5. 6	18, 25
— 1, 22	115, c. VII	— 8, 7	113, c. II; 123, c. XXIX
— 1, 23	9, 19; 76, 23	— 8, 9	76, 3
— 1, 24	145, c. LXXXVI	— 8, 11	123, c. XXX
— 1, 26	142, c. LXXIX	— 8, 14	139, c. LXXII
— 1, 29	99, 14	— 8, 15	80, 22
— 1, 32	131, c. LI	— 8, 16. 17	142, c. LXXVIII
— 2, 1—4	131, c. LI	— 8, 17	85, 4; 139, c. LXXII
— 2, 5	146, c. LXXXVIII	— 8, 20	142, c. LXXIX
— 2, 5. 6	145, c. LXXXV	— 8, 20. 21	<i>Oros. 157, 3. 5</i>
— 2, 13	134, c. LVIII		
— 2, 15	145, c. LXXXV		

- Rom. 8, 21 . . . . . 147, c. XC
 — (8, 38 . . . . . 30, 7)
 — 8, 39 . . . . . 142, c. LXXXIX
 — 9, 5 . . . . . 118, c. XVII
 — 9, 7 . . . . . 46, 15
 — 9, 8 . . . . . 119, c. XX
 — 9, 10 sqq. 84, 24
 — 9, 29 . . . . . 7, 24
 — 9, 30. 31 . . . . . 136, c. LXIV
 — 10, 2 . . . . . 99, 16
 — 10, 3 . . . . . 136, c. LXIV
 — 10, 10 . . . . . 4, 7; 34, 14; 55, 10
 — 10, 12 . . . . . 138, c. LXX
 — 10, 14 . . . . . 121, c. XXV
 — 10, 17 . . . . . 55, 24
 — 11, 2. 3 . . . . . 47, 8
 — 11, 9 . . . . . 14, 14
 — 11, 13 . . . . . 116, c. X; 140, c. LXXV
 — 11, 16 . . . . . 48, 19
 — 11, 22—24 . . . . . 121, c. XXV
 — 11, 32 . . . . . 138, c. LXX
 — 11, 36 . . . . . 115, c. VIII
 — 12, 1 . . . . . 124, c. XXXIII
 — 12, 2 . . . . . (70, 20; 98. 14); 100, 1
 — 12, 8 . . . . . 134, c. LX
 — 12, 12 . . . . . 127, c. XL
 — 12, 19 . . . . . 129, c. XLVI
 — 13, 12 . . . . . 15, 5; 61, 4; 90, 6;
 93, 1; 95, 19; 115, c. VI
 — 13, 12. 13 . . . . . 64, 22
 — 13, 14 . . . . . 124, c. XXXIII
 — 14, 3. 17 . . . . . 125, c. XXXV
 — 14, 19 . . . . . 130, c. II
 — 14, 21 . . . . . 125, c. XXXV et XXXVI
 — 15, 1 . . . . . 129, c. XLVII
 — 15, 4 . . . . . 92, 14
 — 15, 14 . . . . . 128, c. XLIII
 — 15, 19 . . . . . 140, c. LXXIV
 — 15, 20 . . . . . 140, c. LXXIII
 — 15, 26 . . . . . 135, c. LXI
 — 16, 4 . . . . . 136, c. LXIII
 — 16, 18 . . . . . 131, c. L
 — 16, 21 . . . . . 141, c. LXXVI
- I. Cor. 1, 8 . . . . . 97, 17
 — 1, 17 . . . . . 140, c. LXXIII; 142,
 c. LXXVIII
 — 1, 17—21 . . . . . 114, c. IV
 — 1, 24 . . . . . 28, 19; 118, c. XVI
 — 1, 24—26 . . . . . 114, c. IV
 — 1, 28 . . . . . 97, 17
 — 2, 1 . . . . . 120, c. XXI
 — 2, 2 . . . . . 22, 3
 — 2, 4 . . . . . 140, c. LXXIV
 — 2, 5—7 . . . . . 114, c. IV
- I. Cor. 2, 7 . . . . . 121, c. XXIV
 — 2, 7. 8 . . . . . 118, c. XV
 — 2, 11. 12 . . . . . 113, c. III
 — (2, 13 . . . . . 19, 23)
 — 2, 14. 15 . . . . . 18, 21
 — 2, 15 . . . . . 120, c. XXI
 — 3, 1. 2. 3 . . . . . 115, c. VII
 — 3, 7 . . . . . *Oros. 152, 2*
 — 3, 10. 11 . . . . . 117, c. XIV
 — (3, 13 . . . . . 55, 23; 67, 18; 146,
 c. LXXXVIII)
 — 3, 16 . . . . . 83, 4
 — 3, 17 . . . . . 83, 5
 — 3, 16. 17 . . . . . 21, 12; 66, 2
 — 3, 19 . . . . . 64, 25; 110, 17; 146,
 c. LXXXIX
 — 3, 22 . . . . . 58, 4; 93, 7
 — 3, 22. 23 . . . . . 30, 7
 — (4, 6 . . . . . 23, 12)
 — 4, 12 . . . . . 133, c. LVI
 — 4, 14 . . . . . 141, c. LXXVII
 — 4, 20 . . . . . 134, c. LVIII
 — 5, 5 . . . . . 145, c. LXXXVI
 — 5, 7 . . . . . 59, 21; 69, 6; 74, 1
 — 5, 8 . . . . . 81, 2
 — 5, 11 . . . . . 39, 12
 — 5, 13 . . . . . 131, c. LI
 — 6, 2—4 . . . . . 129, c. XLVI
 — 6, 13 . . . . . 79, 27; 102, 1; 125,
 c. XXXV
 — 6, 15 . . . . . 83, 11
 — 6, 15. 19 . . . . . 124, c. XXXIII
 — 6, 19 . . . . . 21, 12; 66, 2
 — 7, 6 . . . . . 36, 9; 58, 12
 — 7, 9 . . . . . 134, c. LVII
 — 7, 19 . . . . . 99, 6
 — 7, 20 . . . . . 128, c. XLIV
 — 7, 24. 25 . . . . . 124, c. XXXIII
 — 7, 25 . . . . . 60, 15; 80, 26
 — 7, 29. 31 . . . . . 146, c. LXXXIX
 — 7, 31 . . . . . 73, 4
 — 7, 40 . . . . . 55, 2; 124, c. XXXIII
 — 8, 1 . . . . . 122, c. XXVII
 — 8, 5 . . . . . 14, 21; 114, c. V
 — 8, 6 . . . . . 7, 5; 36, 15. 16; 121,
 c. XXV
 — 8, 8 . . . . . 125, c. XXXV
 — 9, 7. 13 . . . . . 135, c. LXII
 — 9, 9 . . . . . 79, 16
 — 9, 9. 10 . . . . . 13, 17
 — 9, 10 . . . . . 12, 21; 67, 23
 — 9, 12. 18 . . . . . 141, c. LXXVII
 — 9, 19 . . . . . 36, 9
 — 9, 22 . . . . . 71, 3; 127, c. XLI
 — 9, 27 . . . . . 120, c. XXII

I. Cor.	(10, 4. . . . . 88, 6)	II. Cor.	3, 17. . . . . 55, 1; 112, c. I
—	10, 6. . . . . 86, 13; 88, 21	—	4, 4. . . . . 31, 24; 112, c. I
—	10, 6. 11. . . . . 138, c. LXXVIII	—	4, 7. . . . . 123, c. XXXI; 124, c. XXXII
—	10, 11. . . . . 62, 8; 94, 3	—	4, 13. . . . . (6, 10); 34, 12
—	10, 19. 20. . . . . 8, 13; 77, 9	—	4, 16. . . . . 20, 25; 124, c. XXXII
—	10, 20. . . . . 54, 24	—	4, 18. . . . . 64, 26; 116, c. XI
—	10, 21. . . . . 8, 19	—	5, 1. . . . . 124, c. XXXII
—	10, 23. . . . . 122, c. XXVII	—	5, 7. . . . . 86, 11
—	10, 32. . . . . 138, c. LXX	—	5, 16. . . . . 116, c. XII
—	10, 33. . . . . 127, c. XLI	—	5, 17. . . . . 72, 17
—	11, 3. . . . . 28, 20; 79, 17; 134, c. LIX	—	5, 18. 19. . . . . 138, c. LXX
—	11, 27. . . . . 128, c. XLII	—	5, 21. . . . . 118, c. XVI
—	(11, 32. . . . . 80, 23; 97, 1)	—	6, 14. 15. . . . . 8, 20; 98, 22
—	12, 3. . . . . 30, 20; 42, 6; 52, 1; 113, c. III	—	6, 16. . . . . 21, 12; 66, 2
—	12, 11. . . . . 128, c. XLIV	—	7, 9. . . . . 141, c. LXXXVII
—	12, 28. . . . . 130, c. XLVIII	—	7, 13. . . . . 135, c. LXI
—	13, 1. . . . . 16, 18	—	8, 4. . . . . 135, c. LXI
—	13, 9. 12. . . . . 143, c. LXXX	—	8, 4. 11. . . . . 134, c. LX
—	13, 13. . . . . 130, c. II	—	(8, 10. . . . . 60, 16; 80, 27)
—	14, 4. . . . . 99, 6	—	9, 1 sqq. . . . . (49, 16); 135, c. LXI
—	14, 20. . . . . 79, 2	—	9, 1. 2. 3—15. . . . . 134, c. LX
—	14, 31. . . . . 33, 2	—	10, 3. . . . . 60, 12; 73, 22
—	14, 32. . . . . 33, 4	—	10, 4. . . . . 126, c. XXXVIII
—	14, 34. . . . . 133, c. LVI	—	11, 2. . . . . 28, 21
—	15, 9. . . . . 139, c. LXXI	—	11, 6. . . . . 140, c. LXXXIV
—	15, 10. . . . . 140, c. LXXIV	—	11, 7. 9. . . . . 135, c. LXII
—	15, 19. . . . . 116, c. XI	—	11, 10. . . . . <i>Oros. 157, 8</i>
—	15, 20. 23. . . . . 144, c. LXXXIII	—	11, 13. 14. 19. . . . . 131, c. LII
—	15, 23. . . . . 77, 21	—	11, 20. . . . . 120, c. XXII
—	15, 26. . . . . 146, c. LXXXIX	—	12, 2. . . . . 139, c. LXXI
—	15, 33. . . . . 122, c. XXVII	—	12, 16. . . . . (41, 17); 135, c. LXII
—	15, 35. 41. 42. . . . . 144, c. LXXXII	—	12, 20. . . . . 124, c. XXXIII
—	15, 42. . . . . 147, c. XC	—	13, 1. . . . . 45, 21; 129, c. XLVI
—	15, 47. . . . . 21, 1. 8	—	13, 3. . . . . 139, c. LXXII
—	15, 48. . . . . 18, 30	—	13, 8. 10. . . . . 141, c. LXXXVII
—	15, 49. . . . . 19, 24. 25; 72, 19; 98, 14; 123, c. XXXI	Gal.	1, 3. . . . . 118, c. XVII
—	15, 50. . . . . 84, 23	—	1, 4. . . . . 119, c. XIX
—	15, 50. 53. . . . . 144, c. LXXXII; 147, c. XC	—	1, 8. 9. . . . . 7, 11
—	15, 55. . . . . 97, 10	—	1, 12. . . . . 118, c. XVII; 139, c. LXXI
—	16, 10. . . . . 79, 2; 141, c. LXXXVI	—	1, 13. . . . . 139, c. LXXI
—	16, 16. . . . . 128, c. XLIV	—	1, 15. 16. . . . . 20, 22
—	16, 18. . . . . 136, c. LXIII	—	2, 2. . . . . 140, c. LXXV
—	16, 22. . . . . 24, 4; 56, 26	—	2, 4. . . . . 131, c. LII
II. Cor.	1, 12. . . . . 114, c. IV; 115, c. VII	—	2, 9. 11. . . . . 140, c. LXXV
—	1, 17. . . . . 115, c. VII	—	2, 16. . . . . 133, c. LV; 136, c. LXV; 138, c. LXIX
—	1, 18. 19. . . . . 112, c. I	—	2, 18. . . . . 95, 2; 97, 17
—	2, 2. . . . . 141, c. LXXXVII	—	2, 19. 20. . . . . 73, 17
—	2, 14. 15. . . . . 128, c. XLIII	—	3, 10. 13. . . . . 137, c. LXVI
—	3, 5. . . . . 23, 19	—	3, 16. . . . . 37, 24
—	3, 14. . . . . 121, c. XXV	—	3, 19. . . . . 29, 18
		—	3, 21—24. . . . . 136, c. LXIV
		—	3, 24. . . . . 133, c. LV

- Gal. 3, 27 . . . 5, 2; 34, 15; 64, 21; 83, 15
 — 3, 28 . . . 28, 23; 133, c. LV
 — 4, 3 . . . . . 114, c. V
 — 4, 4 . . . . . 118, c. XVII
 — 4, 6 . . . . . 80, 22
 — 4, 8 . . . . . 114, c. V
 — 4, 10 . . . . . 16, 15
 — 4, 24 . . . . . 136, c. LXV
 — 4, 28 . . . . . 119, c. XX
 — 5, 1 . . . . . 98, 19; 133, c. LV
 — 5, 6 . . . . . 137, c. LXVII
 — 5, 10 . . . . . 28, 14
 — 5, 17 . . . . . 96, 3; 122, c. XXVIII
 — 5, 19, 20 . . . . . 99, 14
 — 5, 19—21 . . . . . 21, 1, 9
 — 5, 20 . . . . . 131, c. LII
 — 5, 22 . . . . . 113, c. II
 — 5, 22, 23 . . . . . 21, 9; 99, 12
 — 5, 24 . . . . . 67, 9; 81, 1; 98, 12; 124
 c. XXXIV
 — 5, 25 . . . . . 70, 15
 — 6, 1 . . . . . 129, c. XLVII
 — 6, 8 . . . . . 147, c. XC
 — 6, 14 . . . . . 72, 25; 77, 16; 124, c. XXXIV
 — 6, 15 . . . . . 137, c. LXVII
 — 6, 16 . . . . . 138, c. LXIX
- Eph. 1, 3 . . . . . 116, c. IX
 — 1, 4 . . . . . 121, c. XXIV
 — 1, 9 . . . . . 118, c. XV
 — 1, 11 . . . . . 115, c. VIII
 — 1, 20, 21 . . . . . 144, c. LXXXIII
 — 1, 21 . . . . . 30, 1; 49, 9; 66, 5
 — 1, 23 . . . . . 29, 18; 30, 5; 119, c. XX
 — 2, 1 . . . . . 16, 21; 19, 24
 — 2, 2 . . . . . 15, 25; 114, c. V
 — 2, 2, 3 . . . . . 18, 9
 — 2, 3 . . . . . (18, 18); 122, c. XXVIII;
 146, c. LXXXIX
 — 2, 5 . . . . . 16, 21; 19, 24; 144,
 c. LXXXIV
 — 2, 5, 8 . . . . . 121, c. XXV
 — 2, 9 . . . . . 143, c. LXXXI
 — 2, 10 . . . . . 20, 6; 105, 20
 — 2, 14 . . . . . 116, c. XII; 119, c. XVIII
 — 2, 17 . . . . . 60, 5
 — 2, 20, 21 . . . . . (24, 12); 117, c. XIV
 — 3, 8 . . . . . 116, c. X
 — 3, 9 . . . . . 118, c. XV
 — 3, 10 . . . . . 116, c. X
 — 3, 15 . . . . . 115, c. VIII
 — 3, 16 . . . . . 123, c. XXXI
 — 4, 2 . . . . . 130, c. IL
 — 4, 5 . . . . . 7, 9; 39, 3
 — 4, 5, 6 . . . . . 5, 6
- Eph. 4, 8 . . . . . 116, c. XII
 — 4, 11 . . . . . 130, c. XLVIII
 — 4, 12, 13 . . . . . 17, 21
 — 4, 13 . . . . . 120, c. XXI
 — 4, 14 . . . . . 16, 14
 — 4, 15 . . . . . 117, c. XIV
 — 4, 18 . . . . . 120, c. XXIII
 — 4, 20, 21 . . . . . 19, 20
 — 4, 22 . . . . . 124, c. XXXII
 — 4, 22—24 . . . . . 20, 1
 — 4, 28 . . . . . 133, c. LVI
 — 4, 30 . . . . . 80, 7
 — 5, 6 . . . . . 146, c. LXXXVIII
 — 5, 7 . . . . . 131, c. LI
 — 5, 8 . . . . . 87, 1; 115, c. VI; 120,
 c. XXIII
 — 5, 9 . . . . . 113, c. II
 — 5, 16 . . . . . 130, c. IL
 — 5, 18 . . . . . 125, c. XXXVI
 — 5, 19 . . . . . 127, c. XL
 — 5, 23 . . . . . 28, 20; 119, c. XX
 — 6, 11 sqq. 15, 5; 61, 4; 90, 6;
 93, 1; 95, 19
 — 6, 12 . . . . . 13, 6; 96, 9, 23
 — 6, 14 . . . . . 92, 17; 124, c. XXXIV
 — 6, 15 . . . . . 102, 9
 — 6, 16 . . . . . 100, 3
 — 6, 23 . . . . . 130, c. IL
- Philipp. 1, 10 . . . . . 129, c. XLV
 — 1, 27 . . . . . 132, c. LIV
 — 1, 29 . . . . . 143, c. LXXXI
 — 2, 3 . . . . . 99, 15
 — 2, 8 . . . . . 119, c. XIX
 — 2, 10, 11 . . . . . 26, 9; 66, 22
 — 2, 11 . . . . . 54, 3
 — 2, 13 . . . . . 80, 16
 — 2, 15 . . . . . 113, c. II; 127, c. XLI
 — 2, 19 . . . . . 132, c. LIV
 — 2, 25 . . . . . 141, c. LXXVI
 — 3, 6 . . . . . 136, c. LXIV
 — 3, 12, 13 . . . . . 7, 13
 — 3, 14 . . . . . 143, c. LXXX
 — 3, 15 . . . . . 9, 28
 — 3, 19 . . . . . 8, 5; 99, 16; 114, c. V
 — 3, 20 . . . . . 126, c. XXXVIII
 — 4, 3 . . . . . 132, c. LIV
 — 4, 18 . . . . . 124, c. XXXIII; 128,
 c. XLIII
- Col. 1, 9 . . . . . 116, c. IX
 — 1, 13 . . . . . 114, c. V; 115, c. VI
 — 1, 15 . . . . . 112, c. I
 — 1, 16, 17 . . . . . 115, c. VIII
 — 1, 18 . . . . . 25, 14; 119, c. XX

Col. 1, 23 . . . . . 142, c. LXXIX
 — 1, 24 . . . . . 143, c. LXXXI
 — 1, 26 . . . . . 118, c. XV; 121, c. XXIV
 — 1, 28 . . . . . 129, c. XLV
 — 2, 2. 3 . . . . . 116, c. XII
 — 2, 3 . . . . . 118, c. XV
 — 2, 8 . . . . . 16, 5; 64, 23; (75, 16);
 114, c. IV et V
 — 2, 9 . . . . . 118, c. XVI
 — 2, 11 . . . . . 137, c. LXVII
 — 2, 12 . . . . . 73, 19; 142, c. LXXXVIII
 — 2, 12 sq. . . . . 144, c. LXXXIV
 — 2, 13 . . . . . 16, 21; 19, 24
 — 2, 14 . . . . . 119, c. XVIII; 153, 8
 — 2, 14. 15 . . . . . 16, 21
 — 2, 19 . . . . . 117, c. XIV
 — 2, 20 . . . . . 114, c. V
 — 3, 1 . . . . . 144, c. LXXXIII et
 LXXXIV
 — 3, 9 . . . . . 73, 4; 81, 1
 — 3, 9. 10 . . . . . 67, 9; 98, 12; 123,
 c. XXXI
 — 3, 11 . . . . . 37, 23; 66, 19
 — 3, 12 . . . . . 123, c. XXXI; 130, c. II
 — 3, 16 . . . . . 127, c. XL
 — 3, 18—22 . . . . . 133, c. LVI
 — 3, 25 . . . . . 145, c. LXXXVI
 — 4, 2 . . . . . 127, c. XL
 — 4, 5 . . . . . 130, c. II
 — 4, 15 . . . . . 136, c. LXIII
 — 4, 16 . . . . . 55, 15

I. Thess. 1, 2 sqq. . . . . 128, c. XLIII
 — 1, 5 . . . . . 134, c. LVIII
 — 2, 9 . . . . . 87, 10; 126, c. XXXIX
 — 2, 16 . . . . . 31, 27
 — (3, 3 . . . . . 76, 6)
 — 3, 13 . . . . . 146, c. LXXXVIII
 — 4, 3 . . . . . 72, 16; 95, 23
 — 4, 15 . . . . . 123, c. XXX
 — 5, 2 . . . . . 146, c. LXXXVIII
 — 5, 8 . . . . . 92, 17
 — 5, 10 . . . . . 117, c. XIII
 — 5, 12 . . . . . 132, c. LIV
 — 5, 13 . . . . . 128, c. XLIV
 — 5, 19. 20 . . . . . 54, 28
 — 5, 21 . . . . . 130, c. II

II. Thess. 1, 5 . . . . . 143, c. LXXXI
 — 1, 6. 8 . . . . . 146, c. LXXXIX
 — 1, 8 . . . . . 146, c. LXXXVIII
 — 2, 2. 3 . . . . . 146, c. LXXXVII
 — 2, 3 . . . . . 89, 3; 113, c. II
 — 2, 15 . . . . . 131, c. L
 — 2, 16 . . . . . 127, c. XLI

II. Thess. 3, 7 . . . . . 127, c. XLI
 — 3, 8. 87, 10; 126, c. XXXIX
 — 3, 9 . . . . . 127, c. XLI

I. Tim. 1, 1 . . . . . 36, 9; 58, 12
 — 1, 2 . . . . . 118, c. XVII
 — 1, 6 . . . . . 132, c. LIII
 — 1, 9 . . . . . 82, 14
 — 1, 10 . . . . . 132, c. LIII (ad 109,
 10); (Oros. 155, 12)
 — 1, 12 . . . . . 121, c. XXV
 — 1, 13 . . . . . 139, c. LXXI
 — 1, 15 . . . . . 7, 18
 — 1, 17 . . . . . 112, c. I
 — 1, 19 . . . . . 23, 10
 — 2, 1. 2 . . . . . 127, c. XL
 — 2, 4 . . . . . 99, 3; 138, c. LXX
 — 2, 5 . . . . . 117, c. XIII
 — 2, 7 . . . . . 87, 7
 — 2, 8. 9 . . . . . 134, c. LIX
 — 2, 12 . . . . . 133, c. LVI
 — 2, 14. 15 . . . . . 20, 11; 134, c. LVII
 — 3, 2. 8 . . . . . 129, c. XLV
 — 3, 8 . . . . . 59, 2
 — 3, 11 . . . . . 129, c. XLV
 — 3, 16 . . . . . 118, c. XV; 128, c. XLII
 — 4, 1 . . . . . 113, c. III; 131, c. L;
 132, c. LIII
 — 4, 12 . . . . . 134, c. LIX
 — 4, 13 . . . . . 126, c. XXXIX
 — 5, 3 . . . . . 129, c. XLV
 — 5, 19 . . . . . 45, 21; 129, c. XLVI
 — (5, 12 . . . . . 13, 14)
 — 5, 20. 21 . . . . . 35, 23
 — 5, 23 . . . . . 125, c. XXXVI
 — 6, 6. 8. 10 . . . . . 125, c. XXXVII
 — 6, 10 . . . . . 99, 15
 — 6, 14 . . . . . 129, c. XLV
 — 6, 15 . . . . . 26, 5; 112, c. I
 — 6, 16 . . . . . 112, c. I
 — 6, 17 . . . . . 59, 2; 91, 6
 — 6, 18 . . . . . 59, 7; 91, 6

II. Tim. 1, 2 . . . . . 121, c. XXV
 — (1, 12 . . . . . 13, 15)
 — 1, 14 . . . . . 76, 3
 — 2, 16 . . . . . 132, c. LIII
 — 2, 18 . . . . . 122, c. XXVII
 — 2, 22 . . . . . 129, c. XLV; 130, c. II
 — 2, 23 . . . . . 75, 19; 122, c. XXVII
 — 3, 1 . . . . . 132, c. LIII
 — 3, 1. 5 . . . . . 131, c. L
 — 3, 7 . . . . . 141, c. LXXXVII
 — 3, 8 . . . . . 23, 10
 — 3, 16 . . . . . 129, c. XLV
 — 4, 3 . . . . . ad 109, 10

- II. Tim. 4, 8 . . . 145, c. LXXXV
 Tit. 1, 1 . . . . . 112, c. I
 — 1, 7. 11 . . . . . 59, 2
 — 1, 13 . . . . . 38, 18
 — 1, 15 . . . . . 125, c. XXXV
 — 1, 16 . . . . . 123, c. XXIX
 — 2, 9 . . . . . 133, c. LVI
 — 3, 1 . . . . . 94, 12; 133, c. LVI
 — (3, 5 . . . . . 34, 20)
 — 3, 9 . . . . . 34, 6; 75, 19
 Philem. u. 2 . . . . . 136, c. LXIII
 — u. 7 . . . . . 135, c. LXI
 — (u. 11 . . . . . 14, 10)
 Hebr. 1, 1 . . . . . 28, 11
 — 1, 3 . . . . . 112, c. I
 — 1, 6. 7 . . . . . 29, 15
 — 2, 11 . . . . . 79, 9
 — 3, 1 . . . . . 58, 24
 — 3, 6 . . . . . 79, 13
 — 3, 15 . . . . . 121, c. XXV
 — 4, 15 . . . . . 118, c. XVI; 129,
   c. XLVII
 — 6, 18 . . . . . 112, c. I
 — 7, 3 . . . . . *Oros. 152, 11*
 — 7, 16 . . . . . 136, c. LXV
 — 10, 1 . . . . . 70, 20
 — 10, 4. 11 . . . . . 136, c. LXIV
 — 10, 22 . . . . . 55, 23
 — 10, 23 . . . . . 112, c. I; 133, c. LV
 — 10, 24 . . . . . 130, c. IL
 — 10, 29 . . . . . 7, 3; 131, c. L; 142,
   c. LXXIX
 — 10, 35 . . . . . 58, 19
 — 11, 5 . . . . . 45, 4
 — 12, 1 . . . . . 49, 18
 — 12, 6. 10 . . . . . 97, 11
 — 12, 11 . . . . . 113, c. II
 — 12, 14 . . . . . 130, c. IL
 — 12, 22 . . . . . 119, c. XX
 — 12, 23 . . . . . 145, c. LXXXV
 — 13, 7 . . . . . 138, c. LXIX
 Laodic. (?) u. 4 . . . . . (64, 4); 124,
   c. XXXIII; 132, c. LIII
 — u. 6. 8 . . . . . 143, c. LXXXI
 — u. 8 . . . . . 58, 4; 93, 7
 Iac. 1, 14. 15 . . . . . 89, 3
 — 1, 16. 19 . . . . . 64, 4
 — 2, 5 . . . . . 17, 15; 64, 4
 — 2, 19 . . . . . 27, 14
 — 3, 6 . . . . . 26, 21
 Iac. 4, 1 . . . . . 58, 26; 63, 16; 96, 19
 — 4, 4 . . . . . 57, 7; 90, 16; 94, 15
 — 4, 12 . . . . . 66, 5
 — 5, 1—3 . . . . . 17, 9
 I. Petr. (1, 7 . . . . . 3, 3—6)
 — 1, 13 . . . . . 80, 1. 6; 90, 6
 — 1, 14 . . . . . 4, 17; 9, 24; 85, 6
 — 1, 18. 19 . . . . . 16, 1
 — 1, 19 . . . . . 80, 24
 — 1, 22 . . . . . 4, 16; 9, 24; 58, 2. 25;
   59, 6; 67, 8; 80, 2; 85, 5;
   90, 7. 8
 — 1, 23 . . . . . 68, 6
 — 1, 24 . . . . . 84, 12; 90, 10
 — 1, 25 . . . . . 94, 16
 — 2, 5 . . . . . 68, 4; 80, 1. 3; 90, 6. 8
 — 2, 6—8 . . . . . 66, 8
 — (2, 8 . . . . . 58, 6)
 — 2, 11 . . . . . 58, 26
 — 3, 15 . . . . . 3, 13
 — 4, 3 . . . . . 87, 15
 — 4, 10 . . . . . 58, 11
 — 5, 1 . . . . . 60, 15
 — 5, 4 . . . . . 95, 21
 — 5, 8. 9 . . . . . 11, 3
 II. Petr. 1, 4 . . . . . 70, 17
 — 1, 20 . . . . . 9, 26; 69, 10; 87, 9
 — 2, 3 . . . . . 7, 21; 29, 7; 64, 10
 — 2, 5 . . . . . 46, 12
 — 2, 10 . . . . . 29, 6. 7
 — (2, 17 . . . . . 64, 6)
 — 3, 14 . . . . . 79, 2
 I. Iohann. 2, 12 . . . . . 37, 11
 — 2, 16 . . . . . 99, 17
 — 2, 16. 17 . . . . . 94, 16
 — 2, 22 . . . . . 7, 20; 21, 21
 — 2, 23 . . . . . 7, 22
 — 4, 2. 3 . . . . . 31, 1; 42, 4; 51, 27
 — 5, 7. 8 . . . . . 6, 5
 — 5, 12 . . . . . 6, 22; 38, 19
 — 5, 19 . . . . . 57, 16
 II. Iohann. u. 7 . . . . . 31, 4
 Iudae ep. u. 12. 13 . . . . . 64, 6
 — u. 14. 15 . . . . . 32, 24; 44, 15
 — u. 23 . . . . . 29, 4
 Apocal. 1, 5 . . . . . 25, 14
 — 1, 13—16 . . . . . 25, 15
 — 1, 16 . . . . . 92, 19
 — 1, 18 . . . . . 25, 24

Apocal. 2, 9 . . . . . 99, 5
 — 2, 17 . . . 25, 24; *Oros. 152, 5*
 — 2, 24 . . . . . 13, 24
 — 3, 9 . . . . . 99, 5
 — 3, 15. 16 . . . . . 27, 30
 — 3, 18. 19 . . . . . 28, 1
 — 5, 1. 4 . . . . . 81, 8
 — 5, 5 . . . . . 26, 12
 — 7, 4—8 . . . . . 81, 10
 — 9, 11 . . . . . 18, 5
 — 12, 9 . . . . . 18, 13
 — 13, 1 . . . . . 18, 7
 — 13, 1. 2 . . . . . 8, 24
 — 13, 18 . . . 77, 23; 81, 7. 11
 — 14, 9 . . . . . 8, 22
 — 14, 18 . . . . . 85, 11
 — 15, 5 . . . . . 24, 9
 — 16, 2 . . . . . 8, 18
 — 16, 13. 14 . . . 13, 10; 96, 13
 — 17, 11 . . . . . 15, 19
 — 17, 15 . . . . . 12, 23
 — 18, 2. 3 . . . . . 13, 2
 — 18, 9 . . . . . 13, 4
 — 19, 10 . . . . . 31, 15
 — 19, 13 . . . . . 27, 22
 — 19, 20 . . . . . 8, 18
 — 21, 17 . . . . . 81, 11
 — 22, 4 . . . . . 80, 23

IV. Esdras 14, 21. 22. 25. 40. 43 . . 52,
 13—24

ep. Barnabae c. 3 . . . . . 59, 9
 ep. ad Laodic. uid. supra

? 82, 13

Augustinus, contr. Faust. II, 3. . . 41, 22
 — contra Prisc. et Orig. c. 1 . . . 40, 29
 — — c. 2 . . . . . 155, 16
 — — c. 5 . . . . . 156, 14
 — — c. 9 . . . . . 155, 16; 156, 7
 — — c. 11. 14 . . . . . 157, 4
 — — c. 12 . . . . . 155, 16
 — de diu. script. siue speculum
 pag. 395 Wehr.: . . . 17, 9
 — — pag. 437 . . . . . 12, 6
 — — pag. 684 sq. 67, 14
 — de haeres. c. 43 . . . . . 156, 19
 — — (c. 46 s. fin. 19, 3)
 — — c. 70 . . . 153, 1. 5; 154, 1
 — retract. II, 44 . . . . . 151, 1

Bachiarius de fide; tom. 20, 1019
 Migne . . . 86, 13; 138, c. LXVIII;
 (70, 14)

Bachiarius de fide (1021. . . 26, 25;
 101, 17)
 — (1024 . . . . . 101, 21)
 — (1029 . . . . . 74, 22)
 — 1034 . . . . . 9, 26; 69, 10
 [cf. not. ad 155, 18]

Boethius, cons. p. 16, 160 Peip. . . 52, 25
 — opuse. sacra p. 167, 64 . . . 50, 1

Cicero, orator 1, 4 . . . . . 36, 4
 — de orat. 3, 15, 58 . . . . . 45, 14
 — de senect. 16, 58 . . . . . 45, 14

Cyprianus, (I, p. 6, 7 Hartel . . . 104, 24)
 — (I, 10, 17 . . . . . 14, 5—17, 18)
 — (I, 24, 8 . . . . . 54, 19)
 — (I, 24, 10 . . . . . 22, 12)
 — I, 43, 12 . . . . . 14, 3
 — (I, 74, 19 . . . . . 27, 1)
 — (I, 297, 2 sqq.—299, 5 sqq. . . 3,
 3—4, 14)
 — (I, 298, 11 . . . . . 93, 15)
 — (I, 301, 1 . . . . . 87, 7)
 — (I, 302, 16 . . . . . 98, 5)
 — (I, 311, 16 . . . . . 54, 4)
 — (I, 352, 10 . . . . . 4, 10)
 — (I, 370, 1 . . . . . 71, 15)
 — III, p. XCH, 4 . . . . . 13, 14

Damasus, tom. 13, 366 Migne . . (8, 21)
 90, 16; 98, 22
 — (370. 371 . . . . . 34, 10; 7, 11)
 — 379 . . . . . ad 112, 10

Faustinus, tom. 13, 79 Migne . . 33, 12;
 69, 3

Hegesippus, ap. Euseb., hist. eccl. III,
 19. 20 . . . . . 44, 19

Hieronymus, uiri ill. (c. 3. . . . . 48, 7)
 — — c. 4 . . . . . 44, 19
 — — c. 123 . . . . . 3, 9
 — epist. 27 . . . . . 45, 21
 — — 57 . . . . . 48, 7
 — — 75 . . . . . 29, 14; (11, 18)
 — contra Uigilant. c. 7. . . 29, 14; 52, 11
 — de perp. uirg. Mar. c. 7 . . . 52, 11
 — comm. in Es. l. XVII . . . 29, 14
 — comm. in Hos. 11, 1 . . . 48, 7
 — praef. in Esdras 48, 7
 — (prol. in Eccles. 60, 5; 119,
 c. XVIII)
 — (Pseudohieronym. de haeres. c. 3
 . . . . . 29, 14) [cf. Irenaeus]

- Hilarius Pict., de trinitate I, 3 . . . 4, 13
 — — (I, 4. . . 92, 15; 93, 17;
 103, 20—104, 1)
 — — I, 6. . . 103, 16; (104, 7)
 — — I, 7. . . 57, 11; 104, 1
 — — (I, 12. . . . . 96, 7)
 — — I, 13. . . 60, 6; 70, 19;
 71, 1; 75, 16. 19
 — — (I, 14. . . . . 59, 22)
 — — I, 17. . . . . 8, 12
 — — I, 18. . . . . 58, 7; 94, 24
 — — I, 19. . . 57, 10; 69, 9. 11;
 94, 20; 100, 14
 — — I, 20. . . . . 76, 27;
 91, 5; 100, 9.
 — — (I, 32. . . . . 72, 5)
 — — II, 1. . . . . 69, 3. 7
 — — II, 2. . . . . 70, 1
 — — II, 6. . . . . 71, 24
 — — II, 9. . . . . 55, 2
 — — II, 24. . . 60, 1; 77, 15
 — — II, 25. . . . . 60, 10
 — — IV, 12. 13 . . . . 39, 24
 — — V, 32. . . . . 55, 24; 87, 7
 — — VI, 5. 6 . . . . . 39, 24
 — — VI, 20. . . . . 87, 7
 — — VI, 22. . . . . 11, 1
 — — VI, 36. 37 . . . 74, 16; 97, 5
 — — VI, 44. . . . . 87, 7
 — — VI, 49. . . . . 38, 21
 — — VII, 1. . . . . 41, 18
 — — VII, 3. . . . . 15, 5
 — — VII, 4. . . . . 3, 5
 — — VII, 16. . . . . 96, 5
 — — VII, 24. . . . . 55, 2
 — — VII, 28. . . . . 69, 9
 — — VIII, 1. 21. 27. 48 . . 87, 7
 — — IX, 51. . . . . 60, 1
 — — IX, 62. . . . . 87, 7
 — — X, 7. . . . . 74, 16; 97, 5
 — — X, 41. . . . . 12, 21
 — — XI, 23. . . . . 87, 7
 — — XI, 24. . . . . 9, 28
 — — XI, 44. . . . . 74, 16; 97, 5
 — — XII, 1. . . . . 4, 13
 — — XII, 35. . . . . 55, 2
 — — XII, 38. . . . . 74, 16; 97, 5
 — — XII, 52. . . 103, 3; 105, 11
 — — XII, 56. . . . . 74, 16; 97, 5
 — contra Constantium imp. (tom. 10,
 577 sqq. Migne):
 — — (c. 1. . . . . 4, 2; 41, 18)
 — — c. 4. . . . . 47, 18
 — — c. 6. . . . 45, 11; 51, 20; 55, 2
 — — c. 24. . . . . 45, 11
- Hilarius contra Constantium imp.
 (tom. 10, 577 sqq. Migne):
 — — c. 25. . . . . 14, 7
 — — c. 28. . . . . 71, 24
 — (inpsalm., t. 9, 269 A Migne. . 71, 22)
 — — 642. 645 . . . 86, 4; 92, 3
 — comm. in Matth. 18, 10 . . 19, 1
- Irenaeus (I, 15. 161. 213. 264. ed.
 Stieren 28, 15)
 — (I, 107. 113 . 42, 9; 51, 26; 110, 9)
 — (I, 211 . . . . . 153, 19)
 — (I, 227 . . . . . 17, 29; 29, 14)
 — I, 260 . . . . . 29, 14
 — (I, 281 . . . . . 153, 16)
 — I, 260 . . . . . 29, 15
 — (apud Pseudohieronym. de haeres.
 c. 6 . 153 sq.) [cf. Theodoretus]
- Isidorus, orig. V, 39, 20 et VI,
 3, 2 . . . . . 52, 11
- Lucifer (p. 28, 1-3 ed. Hartel. 8, 19 sqq.)
 — 66 not. 35, 24
 — 260, 5 . . . . . 11, 3
- Origenis sententia 156, 19
- Orosius, comm. p. 153, 7 ed. meae. 16, 21
 — — 153, 17 . . . . . 81, 11
 — — (154, 15 . . . . . 24, 14)
 — — 155, 1 . . . . . 37, 21
 — hist. adu. pagan. pag. 57, 11 ed.
 Zaugemeister. . . 156, 24
 — — 59, 8 . . . . . 40, 29
 — — 520, 18 . . . . . 13, 24
 — lib. apol. (603, 1; 606, 13 al. 3, 6;
 12, 20 al.)
 — — (609, 1 . . . . . 11, 22)
 — — 662, 24 . . . . . 67, 14
- Philast. de haeres., (c. 33 . 29, 15)
 — — c. 100 . . . (8, 11); 71, 11
- Praedestinatus I, 43 . . 154, 7;
 156, 19
 — (I, 76 . . . . . 23, 15)
- Saluianus Massil. p. 205, 4. . 87, 7
- Sulpic. Seu. chron. II, 46, 3 . . 4, 9
 — — II, 47 sqq. . . 23, 24; 34, 1
 — — II, 51, 4 . . . . . 3, 9
 — (dial. III, 13, 2 . . . . . 23, 24)

Tertullianus adu. Marc. III, 18. . 22, 5; (27, 3)	Theodoretus. fab. haeret., tom. 83, patr. gr. Migne, p. (355 D . . . 20, 15)
— — IV, 20. 25 \	— — (363 A; 350 B. . 17, 29; 29, 14)
— — et V, 11 } 14, 3	— — (366 A 28, 15)
— (de praescript. haeret. c. 40 . . 8, 23; 80, 23.)	— — (378 D 21, 6)
— de cultu fem. I, 3 . . 44, 19; 52, 11	— — (394 B . . . . . 81, 9).
— de patientia c. 14 . . . . 47, 18	Alii loci aliique scriptores nominantur in indicibus nostris
Theodoretus. fab. haeret., tom. 83 patr. gr. Migne, p. (351 A . . . 24, 1)	III et IV et in praefationis no- strae cap. I.
— — 351 C . . . . . 153. 154.	

II. SECTIONES PRISCILLIANEAE

IN MARGINIBVS APOGRAPHI VATICANI (= γ, uid. p. 108) TEXTVI
PAVLINARVM EPISTVLARVM ADSRIPTAE REVOCANTVR
AD VULGATAE CAPITVLA ET VERSVS.

Rom., sect.	1 incipit a 1, 1	Rom., sect. 34 incipit a 4, 23
—	2, 1, 4 secundum	— 35, 5, 3
—	3, 1, 8 quia	— 36, 5, 6
—	4, 1, 11	— 37, 5, 12
—	5, 1, 16	— 38, 5, 16 gratia
—	6, 1, 18	— 39, 5, 20
—	7, 1, 20 a creat.	— 40, 6, 3
—	8, 1, 20 ut sint	— 41, 6, 6
—	9, 1, 24	— 42, 6, 8
—	10, 1, 27 et merc.	— 43, 6, 11
—	11, 2, 1	— 44, 6, 14
—	12, 2, 4	— 45, 6, 19
—	13, 2, 5	— 46, 6, 20 liberi
—	14, 2, 13	— (47), 6, 23
—	15, 2, 14	— 48, 7, 1
—	16, 2, 17	— 49, 7, 14
—	(17), 2, 25 si aut. ? 28?	— 50, 7, 19
—	18, 3, 1	— 51, 7, 25 igitur
—	19, 3, 5	— 52, 8, 1
—	20, 3, 19	— 53, 8, 2
—	21, 3, 20 per leg.	— 54, 8, 5
—	(22), 3, 25 ad ostens. ?	— 55, 8, 10
—	23, 3, 27	— 56, 8, 10 spiritus
—	24, 3, 29	— 57, 8, 11 propter
—	25, 3, 31	— 58, 8, 14
—	26, 4, 1	— 59, 8, 15 sed
—	27, 4, 7	— 60, 8, 18
—	28, 4, 9	— 61, 8, 19
—	29, 4, 11	— 62, 8, 21
—	30, 4, 13	— 63, 8, 22
—	31, 4, 14	— 64, 8, 24 spes autem
—	32, 4, 15 ubi	— 65, 8, 28
—	33, 4, 18 secundum	— 66, 8, 31

Rom., sect. 67 incipit a	8, 32	quomodo	Rom., sect. 122 incipit a	16, 5
—	68	8, 34	Christus	— 123 16, 17
—	69	9, 1	—	— 124 16, 19 gaudeo
—	70	9, 4	quorum	— 125 16, 21
—	71	9, 6		
—	72	9, 8		
—	73	9, 11		
—	74	9, 16		
—	75	9, 30		
—	76	10, 1		
—	77	10, 3	iustitiae	
—	78	10, 4		
—	79	10, 8	hoc est	
—	80	10, 14	aut quom.	
—	81	10, 16	domine	
—	82	10, 18		
—	83	11, 1		
—	84	11, 4		
—	85	11, 8		
—	86	11, 11		
—	87	11, 13		
—	88	11, 15		
—	89	11, 25		
—	<90>	11, 32	(?)	
—	91	11, 33		
—	92	12, 1		
—	93	12, 3		
—	94	12, 3	non plus	
—	95	12, 9	odientes	
—	96	12, 11	domino	
—	97	12, 17	prouid.	
—	98	12, 19		
—	99	12, 21		
—	<100>	13, 8	qui?	
—	101	13, 11	nunc	
—	102	14, 1	non	
—	103	14, 5		
—	104	14, 7		
—	105	14, 10		
—	106	14, 14	nisi	
—	107	14, 17		
—	108	14, 21		
—	109	14, 22		
—	110	14, 22	beatus	
—	111	14, 23	omne	
—	112	15, 3		
—	<113>	15, 7		
—	114	15, 14		
—	115	15, 14	repleti	
—	116	15, 17		
—	117	15, 19	in u. spir.	
—	118	15, 24	si uobis	
—	119	15, 29	in abund.	
—	120	16, 1		
—	121	16, 3		
			I. Cor., sect. 1 incipit a	1, 1
			—	2 1, 10
			—	3 1, 14
			—	4 1, 18
			—	5 1, 22
			—	6 1, 26
			—	7 1, 28
			—	8 1, 30
			—	9 2, 1
			—	10 2, 8 si
			—	11 2, 10
			—	12 2, 12
			—	<13> 2, 12 sed?
			—	<14> 3, 1?
			—	15 3, 9
			—	16 3, 11
			—	17 3, 16
			—	<18> 3, 19?
			—	<19> 4, 1?
			—	20 4, 3
			—	21 4, 5
			—	22 4, 8 ut et
			—	<23> 4, 11?
			—	24 4, 14
			—	<25> 4, 18?
			—	26 4, 21
			—	27 5, 3
			—	28 5, 6
			—	29 5, 8
			—	30 6, 1
			—	31 6, 9 nolite
			—	32 6, 12
			—	33 6, 13 corpus
			—	34 6, 15
			—	35 7, 1
			—	36 7, 2
			—	37 7, 7
			—	38 7, 9 melius
			—	39 7, 18
			—	40 7, 19
			—	41 7, 25
			—	42 7, 27
			—	43 7, 28
			—	44 7, 36
			—	45 7, 37
			—	46 8, 1
			—	47 8, 2
			—	48 8, 7 quidam
			—	49 8, 8
			—	50 8, 9

I. Cor., sect. 51 incipit a	8, 13	
—	52	9, 1
—	53	9, 5
—	54	9, 7
—	55	9, 12
—	56	9, 13
—	57	9, 19
—	58	9, 24
—	59	10, 1
—	60	10, 6
—	(61)	10, 15?
—	62	10, 22 om. mihi
—	63	10, 32
—	64	11, 1
—	65	11, 3
—	66	11, 7
—	(67, cod. 68)	11, 16
—	(68, cod. 69)	11, 18
—	69, (cod. iter. 69)	11, 23
—	70	11, 31
—	71	11, 33
—	72	12, 1
—	73	12, 5
—	74	12, 31
—	75	13, 9
—	76	13, 12
—	77	14, 1
—	78	14, 29
—	79	14, 34 non
—	80	14, 37
—	81	15, 1
—	82	15, 9
—	83	15, 12
—	84	15, 19
—	85	15, 20
—	86	15, 21
—	87	15, 22 ita
—	88	15, 24
—	89	15, 28 ut
—	90	15, 31
—	91	15, 32 manduc.
—	92	15, 34
—	93	15, 36
—	94	15, 46
—	95	15, 50
—	96	15, 52
—	(97)	?
—	98	15, 56
—	99	16, 1
—	100	16, 8
—	101	16, 10
—	102	16, 13
—	103	16, 13 confort.
—	104	16, 17
—	105	16, 18 cognose.

II. Cor., sect. 1 incipit a	1, 1	
—	2	1, 3
—	3	1, 12 quod
—	4	1, 12 abund.
—	5	1, 16 et a uobis
—	6	1, 18
—	(7)	1, 21?
—	(8, cod. 9)	1, 23
—	9 (cod. iter. 9)	2, 1
—	10	2, 6
—	11	2, 10 nam
—	12	2, 11
—	13	2, 14
—	14	2, 16 et ad
—	15	3, 1
—	16	3, 2
—	17	3, 4
—	18	3, 17
—	19	3, 17 ubi
—	20	4, 2 non amb.
—	21	4, 2 sed in m.
—	22	4, 2 ad o. consc.
—	23	4, 4 qui est
—	24	4, 6 ad illum.
—	25	4, 7 ut subl.
—	26	4, 13
—	27	4, 16
—	28	4, 17
—	29	4, 18
—	30	5, 10
—	31	5, 11
—	32	5, 15 sed
—	33	6, 2
—	34	6, 13 tamquam
—	35	6, 16 uos
—	36	7, 2
—	37	7, 5
—	38	7, 8
—	39	7, 13 ideo
—	40	8, 1
—	41	8, 18
—	42	8, 19 in hanc
—	43	8, 21 non sol.
—	44	9, 1
—	45	9, 13
—	46	10, 2
—	47	10, 8
—	48	10, 16 non in
—	49	11, 2 despondi
—	50	11, 4
—	51	11, 7
—	52	11, 11
—	53	11, 21 in quo
—	54	12, 1
—	55	12, 7

II. Cor., sect. 56 incipit a	12, 9	libenter	Eph., sect. 10 incipit a	2, 19	
—	57	12, 11	—	11	3, 1
—	58	12, 14	—	12	3, 5 sicuti
—	59	12, 20	—	13	3, 9 quae
—	60	13, 1	—	14	3, 14
—	(61)	13, 5?	—	15	4, 1
Gal., sect. 1 incipit a	1	1	—	(16)	4, 2?
—	2	1, 2	—	17	4, 6
—	3	1, 6	—	18	4, 7
—	4	1, 10	—	19	4, 8
—	5	1, 11	—	20	4, 11
—	6	1, 13	—	21	4, 13. 15
—	7	1, 21	—	22	4, 17
—	8	2, 4	—	23	4, 20
—	(9)	2, 12?	—	(24)	4, 23
—	10	2, 15	—	25	4, 25
—	11	3, 8	—	26	4, 27
—	12	3, 10	—	27	4, 32
—	13	3, 13	—	28	5, 3
—	14	3, 15	—	29	5, 6
—	15	3, 21	—	30	5, 8
—	16	3, 25	—	31	5, 15
—	17	4, 1	—	32	5, 18
—	18	4, 4	—	33	5, 22
—	19	4, 5	—	34	5, 24
—	20	4, 7	—	35	5, 29
—	21	4, 12 fratres	—	36	5, 33 uxor
—	22	4, 16	—	37	6, 8
—	23	4, 19	—	38	6, 10
—	24	4, 21	—	39	6, 12
—	25	4, 25	—	(40)	6, 12 sed?
—	26	4, 28	—	41	6, 18
—	27	5, 2	Philipp., sect. 1 incipit a	1, 1. 3.	
—	(28)	5, 7?	—	2	1, 8
—	29	5, 14	—	3	1, 12
—	30	5, 16	—	4	1, 14
—	31	5, 22	—	5	1, 20 sed
—	32	5, 23	—	6	1, 28
—	33	6, 1	—	7	2, 1
—	34	6, 7	—	8	2, 5
—	35	6, 11	—	9	2, 8
—	36	6, 14	—	10	2, 9
—	37	6, 15	—	11	2, 12
—	38	6, 17	—	12	2, 14
Eph., sect. 1 incipit a	1, 1		—	13	2, 19
—	2	1, 3	—	14	2, 24
—	3	1, 11	—	15	2, 30
—	4	1, 15	—	(16, cod. 17)	3, 2
—	5	1, 19 secundum	—	17 (cod. iter. 17)	3, 4 si
—	6	2, 1	—	18	3, 8 pr. quem
—	7	2, 4	—	19	3, 12
—	(8)	2, 10?	—	20	3, 17
—	(9)	2, 13	—	21	4, 3
			—	22	4, 4

Philipp., sect. 23 incipit a 4, 6
 — 24 4, 8
 — 25 4, 10

Col., sect. 1 incipit a 1, 1. 3
 — 2 1, 6 sicut
 — 3 1, 9
 — 4 1, 11
 — 5 1, 15
 — 6 1, 17
 — 7 1, 18 ut sit
 — 8 1, 21
 — 9 1, 23 quod praedic.
 — 10 1, 26
 — 11 1, 28
 — (12) 2, 1?
 — 13 2, 2 in agnitionem
 — 14 2, 4
 — 15 2, 8
 — 16 2, 9
 — 17 2, 11
 — 18 2, 13
 — 19 2, 14
 — 20 2, 16
 — 21 2, 18
 — 22 2, 20
 — 23 2, 21 neque contr.
 — 24 3, 1
 — 25 3, 5
 — 26 3, 5 et auaritiam
 — 27 3, 9 exspoliantes
 — 28 3, 12
 — 29 3, 16
 — 30 3, 18
 — 31 3, 24 dom. Christo
 — 32 4, 2
 — 33 4, 5
 — 34 4, 7

I. Thess., sect. 1 incipit a 1, 1. 2
 — 2 1, 4
 — 3 1, 9 seruire
 — 4 2, 1
 — 5 2, 9
 — 6 2, 13
 — 7 3, 1
 — 8 3, 5
 — 9 3, 6
 — 10 4, 1
 — 11 4, 2
 — 12 4, 8
 — 13 4, 11 operem.
 — 14 4, 12
 — 15 5, 1
 — 16 5, 4

I. Thess., sect. 17 incipit a 5, 8
 — 18 5, 12
 — (19) 5, 13 sic φ)
 — (20) 5, 14
 — (21) ?
 — (22) 5, 23

II. Thess., sect. 1 incipit a 1, 1. 2
 — 2 1, 7 in reuel.
 — 3 1, 11
 — 4 2, 1
 — 5 2, 12
 — 6 3, 1
 — 7 3, 3
 — 8 3, 6
 — 9 3, 7
 — (10) 3, 14 sic φ)

I. Tim., sect. (1) incipit a 1, 1
 — (2) 1, 2?
 — (3) 1, 5?
 — (4) 1, 8?
 — 5 1, 12
 — 6 1, 17
 — 7 1, 18 secund.
 — 8 2, 1
 — 9 2, 5
 — 10 2, 7
 — 11 2, 8
 — 12 2, 11
 — 13 3, 1
 — 14 3, 16
 — 15 4, 1
 — 16 4, 3 fidelibus
 — 17 4, 11
 — 18 5, 1
 — (19) 5, 4 hoc
 — 20 5, 16
 — (21) 5, 19?
 — 22 5, 20
 — 23 5, 22
 — 24 5, 24
 — 25 5, 25
 — 26 6, 1
 — 27 6, 2 haec d.
 — 28 6, 6
 — 29 6, 13
 — 30 6, 17
 — (31) 6, 20

II. Tim., sect. 1 incipit a 1, 1
 — 2 1, 2 gratia
 — 3 1, 4 ut gaudio
 — 4 1, 6
 — 5 1, 7

II. Tim., sect. 6 incipit a 1, 8	Tit., sect. 15 incipit a 3, 14
— 7 1, 8 sed	Philem., sect. 1 incipit a uersu 1
— 8 1, 15	— 2 4
— 9 1, 16	— 3 10
— 10 2, 3	— 4 17
— 11 2, 7	— (5) 23
— 12 2, 8	Hebr., sect. 1 incipit a 1, 1
— 13 2, 11	— 2 1, 5
— 14 2, 14 noli cont.	— 3 2, 1
— 15 2, 16	— 4 2, 6
— 16 2, 20	— 5 2, 10
— 17 2, 23	— 6 2, 17
— 18 3, 1	— 7 3, 7
— 19 3, 10	— 8 4, 11
— 20 3, 13	— 9 5, 4
— 21 3, 16	— 10 6, 4
— 22 4, 2 in omni	— 11 6, 11
— 23 4, 5	— 12 7, 18
— 24 4, 7 cursum	— 13 8, 1 qui cons.
— 25 4, 8 festina	— 14 9, 14
— (26) 4, 16?	— 15 9, 23
Tit., sect. 1 incipit a 1, 1	— 16 10, 1
— 2 1, 5	— (17) 10, 3? 8?
— 3 1, 10	— 18 10, 19
— (4) 1, 15	— 19 10, 35
— 5 1, 16	— 20 11, 35 alii
— 6 2, 2	— (21) 11, 36?
— 7 2, 7	— 22 12, 4
— 8 2, 9	— (23) 12, 14
— 9 2, 11	— (24) 12, 18
— 10 2, 13	— (25) 12, 28
— 11 3, 1	— (26) 13, 10
— 12 3, 3	— (27) 13, 15
— 13 3, 8	— (28) 13, 20?
— (14) 3, 10?	

III. INDEX NOMINVM ET RERVM.

Codicis Wirceb. orthographiam, de qua uid. praefationis nostrae cap. II, etiam hic plerumque seruaui.

Abaddon 18, 5.	Adam 18, 29; 32, 25; 44, 16; 55, 4; 122, 1. 2.
Abdiae sermones 50, 26.	Aegyptiorum studia 15, 16.
Abel 47, 6. 10; <i>cf. e. g. Hilar. de myst. p. 8 ed. Gamurrini.</i>	Aegyptus 27, 3; 48, 4. 6; <i>gen. masc. (= Aegyptius?)</i> 63, 2; 72, 22; 78, 2. 18; 101, 14; 102, 4; <i>cf. e. g. Hilar. de myst. ed. Gamurrini p. 27.</i>
Abessalon 86, 6; 88, 18; <i>cf. Prud., ham. 562 sq.</i>	<i>allegoricae dictionis exempla:</i> 67, 18; 82, 12; 102, 11; <i>cf. Aegyptus (factus),</i> haedus, Idumea, Syria.
Abraham 17, 19; 32, 22; 45, 27; 55, 4; <i>gen. Abraham</i> 37, 15; <i>gen. (uel dat.)</i> Abrahae 37, 24; 46, 3. 14; 91, 2; 138, 6.	
Achias Selonita 50, 13. 21.	

- Allofli 101, 20; 102, 11.
 Amantia ad 56, 27; cf. *praef. c. II et De Vit, onom., qui hoc nomen in titulis Christianis saepe occurrere testatur.*
 (Amantius ad 56, 27; cf. *praef. c. II. Huius nominis exempla praebent: 1. Faustinus et Marcellinus presb., lib. precum = Migne 13, 81 sqq., isque Amantius anno 366 Damasum impugnavit; — 2. Ammianus Marcellinus 28, 1, 19 (= haruspex qui interit 368); — 3. Ambrosius, Migne 16, col. 936 (= episc. Niciensis qui contra Palladium dixit in conc. Aquileiensi anni 381)).
 Ambrosius episc. Mediol., 'frater' Damasi papae 41, 2.
 Amessiae sermones 51, 1.
 Amorreus 19, 16.
 Anani (*gen.*) 50, 14, 17.
 Antiochia 140, 21.
apocrypha: Prisc. liber de fide (et) de apocryfis = tract. III, p. 44—56; — 23, 11; 26, 24; 30, 11; 41, 23; 44, 10; 46, 23; 49, 24; 52, 13; 55, 16; al.
 Apolleon = ἀπολλών 18, 6.
 Apollo 30, 8; 93, 7.
 apostolica sedes 34, 11.
Ariani: Arriana heresis 23, 14; 38, 8.
 Armaziel 29, 14.
 Asarbus, Priscilliani socius, cum Tiberiano libellum edidit 3, 9.
 audientia, ae 41, 12; 42, 23,
 Augustinus, episc. Hippon., ad quem Orosius commonitorium dat de errore Priscillianistarum 151, 1. 4 al. (*in cod. nostro A scribitur 'Agust. l. l.*).
 Auiti, duo Orosii ciues 155, 3. 5. 6. 19; alter libros edidisse videtur 155, 9; eorum doctrina 155, 10—157, 6; cf. *Gams, Kirchengesch. v. Span. II, I, 404 sq.*
 Baalim nomina 10, 3.
 Babylon (*fem.*) 13, 2; 49, 25.
 Bahal 19, 13.
 Balaam 26, 25 (*cf. Bachiarium in ind. script.*).
 Balsamus daemon 29, 14.
 baptismata repetita cf. Nouatiani et formula.
 Barbilon daemon 29, 14; cf. *Philastr.*
de haeres. c. 33; Pseudohieronym. de haeres. c. 3.
 Barnabas 141, 1.
 Baruch liber Hieremiae adscriptus 5, 18; 67, 3.
 Basilides 23, 14.
 Basilius Graecus 155, 20.
 Belias daemon 8, 21; 17, 30; 98, 23.
 Belzebuth 17, 29.
 benedictio super fideles = tract. XI, p. 103—106.
 Beniamin 153, 21.
 bestiarum cultus damnatur 7, 26—14, 4; 38, 25 al.
 (Bilihilt cf. *praef. c. II.*)
 Binionitae 5, 10; 49, 8; cf. *Unionita apud Pseudohieronym. de haeres. c. 26, cf. et unio 154, 19.*
 Borborita 23, 16; cf. *August. de haeres. c. 6.*
 Caefas 93, 8; Cefas 30, 8.
 Caesaraugustae (= Zaragoza) conuentus episcopalis habetur 35, 15; Caesaraugustana synodus 39, 18; 40, 8; concilium Caesaraugustanum 42, 11; *fuit hoc conc. anno 380, vid. Gams, Kirchengesch. v. Span. II, I, p. 369 sqq; concilii acta cf. etiam ap. Mandernach, Gesch. d. Priszill., p. 81—83.*
 Cain et Lamec 19, 1; cf. *Hilar. de myst. ed. Gamurrini p. 9; Baur, christl. Gnosis p. 199.*
 Canaam 19, 15; Chamaneus 63, 16.
 canon sacr. script. *uid. ind. uerborum*; Prisc. canones in epist. Pauli 106 sqq.
 Catafriga, ae 23, 15 = ὁ κατὰ Φρόγυας, (*Montanista*).
catholicus uid. ind. uerborum.
 Cethea 19, 16.
 Christianus 35, 27; 38, 4; 39, 8; 41, 4; 51, 18; 56, 15. 17; 110, 16; 127, 16; 130, 14; 143, 12.
 Christus saepissime; crebro deus (dei filius) additur, uelut 8, 18; 9, 27; 16, 28; 23, 16; 24, 9; 27, 12; 33, 5; 35, 7. 27; 41, 25; — *ante* Iesus 6, 9; 7, 16; 13, 17; 16, 20; 22, 1 al. — Christi homines 6, 17; cf. *e. g. Firm. Mat., err. prof. rel. 114, 23 Halm.*
 Colosenses 55, 15.
 commonitorium Hydatii 35, 20; Orosii*

- 151 sqq; Eutropii et Pauli episcoporum 151, 8.
 concilia postulantur 40, 7. 25; 43, 2;
cf. Caesaraug.
 conuentus episcopalis 35, 15
- Dagon idolum 101, 21; 102, 10
- Damasus *papa*, *ann.* 366—384: Prisc. liber ad Dam. = tract. II, p. 34—43; senior omnium 34, 11; omnibus senior et primus 42, 24; ad apostolicae sedis gloriam uitae experimentis nutritus uenit 34, 11 [*cf.* *Damasi ep. synodica ap. Migne 13, 370: nobis primae partes deferuntur; ~ laboramus, uti ad gloriam beatitudinis eius ~ perueniamus; Cassianus II, p. 84, 14 Petsch.: ad tam sublimia beatitudinis praemia peruenire; 86, 1 non solum fide, sed etiam experimento]; Damasi epistolam contra improbos, in qua praecepit, ne quid in absentes et inauditos decerneretur, probat synodus Caesaraug. 35, 22; eius uenerabilis corona 38, 6; 39, 21; 42, 13; petit ab eo Prisc., ut praestet audientiam 42, 23; [*opp. Sulp. Seu. chron. II, 48: ne in conspectum quidem eius admissi sunt]; adfectus benignitatis Dam. insitus 42, 27; petit ab eo Prisc., ut litteras det ad Hispanienses episcopos 42, 28.**
- Daniel 9, 3; 49, 24.
- Dauid 10, 22; 11, 2. 9. 12; 26, 9; 32, 19; 55, 11; 82, 3; 86, 5; 93, 18. 24; 95, 11. 14; 96, 17; 97, 3. 18; 118, 20; *cf.* sanctus.
- dedicatio sacerdotis 40, 26; *cf.* electio. diabolus, *cf. ind. uerb.*
 (Dina 101, 8).
 doctor *uid. ind. uerb.*
- E *cf.* He.
- eccona*: 'pro elimosina *eccone*' ad 34, 1. — *Cangius 1.) s. u. eccona: 'la monacha uillana; gloss. lat.—ital. ms.'* (existere hoc glossar. docet *Cangius in museo principis de Mazaugues*); 2.) *s. u. ego 1: 'ego, nis et egona, ae, saeculum, Pappiae.'* — *Loewe in prodr. corp. gloss. p. 377 agit de glossa in multis glossariis obuia: 'econes* (*eggones*) *sacerdotes rustici uel sacerdotes rusticorum; cf. Areal. ed. Isid. VII, p. 460; breuil. Benthem. ed. Hamann I, p. 6; Pflugk-Hartung, it. Ital. p. 351; — uid. etiam praef. c. II.*
- Edom uidentis 50, 25. 27.
- Efesii (*ex* Effes. *corr.*) 86, 15.
- Efrem 63, 15; 101, 13; 102, 4.
 electi *cf. ind. uerb.*
- electio: sicut dedicationem sacerdotis in sacerdote, sic electionem consistere petitionis (in) plebe 40, 27.
- Emmanuel 36, 19; Immanuel 27, 25
- Enoc 32, 25; 44, 12—45, 24, ubi *Priscillianus eius librum tuetur; cf. e. g. Irenaeum p. 604. 727 ed. Stieren; Cypr. I, 311, 16 Hartel; Dillmann, das Buch Henoch p. LVI.*
- Epaphroditus 141, 8.
- episcopus = *papa*, ad 33, 13; — scripturae sub cuiuslibet apostoli profetae episcopi auctoritate prolatae 41, 25.
- epistulae Damasi: 35, 22; (43, 1); Hydatii 41, 5; 43, 5; Symposii 40, 4. 10; Priscilliani 40, 2. 22; 153, 11; communicatoriae epist. (= *Adresse zu gunsten des Prisc.*) 41, 8.
- Esau 85, 1.
- Eseias 11, 14; 31, 19; 97, 21; dissectus 47, 18.
- euangelium quantum 31, 22; *cf. Hilgenfeld, euang. sec. Hebraeos (1866), p. 10 not.*
- Eutropius episcopus 151, 8.
- Euua 19, 1; 20, 11; *cf.* Saclas.
- exodus, inscriptio tract. VI, p. 69.
- exterminans = *diabolus* 18, 6.
- Ezechiel 19, 15; 50, 5.
- Farao 46, 16.
- fides, *cf.* symbolum; — liber de fide (et) de apocr. = tract. III, p. 44 sqq.
- Finees 91, 2; *cf. Lagarde, onom. sacra I, p. 13, 10; 18, 20; 35, 22: 're-qui-euit'.*
- formulae: a) *baptizandi* 37, 21; 39, 15; 49, 3 (155, 1).
 — b) *damnandi* 23, 5. 18; 24, 3; 42, 3; *cf.* anathema.
 — c) *cf.* symbolum.
- Fotinus 38, 13
- fructuum primitiuorum consecratio 24, 1.

- Galaad 101, 15
genesis, inscript. tract. V, p. 62 sqq.
gentilium dei 14, 7, 11; (96, 24); *cf. e. g. epist. ad Diogn., c. I et II.*
Gog 50, 6.
Gomora 7, 25.
- Haeresis, haereticus *uid. infra* 'Prisc.'
et ind. uerb. haeresis.
Hebreos, ad, ep. Pauli; 45, 3 et saepissime in Prisc. canonibus.
Heiorobeam 50, 23
Helias 47, 8.
Hemeretensium ciuitas (= Merida),
Hydatii sedes 40, 11.
Henoeh, *uid.* Enoc.
Herodes 48, 5.
Hesdram reseruari uoluit deus qui illa
quae fuerant incensa rescripsit 52,
12, 14, 17; *cf. Bensly, the missing
fragment of the lat. transl. of
the IV. book of Ezra, Cambridge,
1875.*
Hieremias 5, 17; 19, 11; 26, 8; 67, 3.
Hieronymus 109, 4.
Hierusalem (*fem.*) 19, 11; 52, 4; 67,
16; 84, 14; 119, 21; Hierosolyma,
ae *Oros.* 155, 5.
Hispanienses episcopi 43, 1.
hominis factura a quibusdam daemo-
nibus adscripta 18, 20; Christus
hominum homo 24, 13; *cf. ind. uerb.*
Homuncionita mentita est (*adiect.?*
suppl. 'haeresis?') 23, 15; *cf. Prudent.
apoth. ed. Dressel p. VIII.
106; Praedestin. de haeres. I,
c. 76.*
Hydatius episcopus Emeretensis, Priscilliani
accusator 34, 7; Caesarangustae
commonitorium dat 35, 20; inde reuersus
contra Prisc. nihil refert, ipse uero a
presbytero suo aliisque clericis reus
petitur 39, 18—28; Prisc. ad eum
proficiscitur 40, 12; Hydatius rescribit
contra pseudoepiscopos et Manichaeos
(a Gratiano imperatore) petit et
inpetrat 40, 27; Ambrosio tota
mentitur 41, 2; Hyginum accusat
41, 5; in omnes ruit Christianos
41, 4, 7; eius sententia de sacris
scripturis 41, 22; 42, 12; Prisc.
petit, ut Hydatius conueniatur et
concilio constituto accusationem
probet 42, 24—43, 4. — *Cf. Sulp.*
*Seu., chron. II, c. 46: is uero sine
modo et ultra quam oportuit
Instantium sociosque eius lacessens
facem quandam nascenti incendio
subdidit, ut exasperauerit malos
potius quam compresserit; ibid.
II, 47, 51; — cf. infra Itacius.*
Hyginus episc. Cordubensis, ad quem
Prisc. litteras dat 40, 1; ab Hydatio
accusatur 41, 5; *cf. Sulp. Seu.,
chron. II, 47; cf. infra Symposius.*
- I *cf.* Hei et Hi.
Iacob 32, 23; 37, 16; 38, 1; 45, 27;
46, 4, 15 (*ubi cum Moyse confun-
ditur*); 49, 12; 55, 4; 67, 5; 85, 2;
101, 8.
Iacobus 141, 1.
Idatius *cf.* Hydatius.
Idumea terra perfidiae est 101, 19.
Iesus (*nom.*) = Iosua 31, 11; Iesus
Naue 61, 3; Hiesu (*nom.*) Naue
31, 6.
Iesus Christus saepissime, *cf.* Christus.
Immanuel *cf.* Emm.
innictiacus 39, 10, *ubi conieci inuecti-
cius; libet tamen addere fortasse
cogitandum esse de Mithra In-
uicto Solis deo, cuius cultum
Prisc. tempore latissime diuul-
gatum fuisse constat (cf. Th. Fabri,
de Mithra, diss. Goetting. 1883);
nec respuendus est locus quidam
Philastris, de haeres. c. 10: Helio-
gnosti qui et Deuictiaci dicuntur.
— Quod uero Tertullianus in libro
de praescriptionibus haereticorum
dicit (cap. 40): 'si adhuc memini
Mithrae, signat illic (ille?) in
frontibus milites suos', conseras
uelim Prisc. p. 8, 22 et 80, 23 (ex
Apoc. 14, 9; 22, 4); — cf. saxeus.*
Iob 11, 16, 25; 21, 14; 24, 21; *cf.* pro-
feta et sanctus.
Ioel dea 29, 14; *cf. Baur, d. manich.
Religionssyst. p. 151.*
Iohannes *nom.* 6, 5; 31, 1; 141, 1;
nom. et uoc. Iohannis 8, 21; 13, 1;
15, 18; 31, 16; 96, 13; Iohannis
ex Iohannes *corr.* 13, 9; *cas. obl.*
27, 22; 31, 13; 81, 8.
Iordanis, *nom.* 61, 5.
Iosafat sermones 50, 16.
Ioseph 48, 3; 74, 21; 101, 13; *cf.* sanctus.

- Isac 32, 23; 37, 16; 45, 27; 46, 3. 15; 55, 4; 119, 22.
- Istrahel 5, 20; 31, 6; 38, 1. 11; 49, 13; 50, 18; 51, 3. 6; 67, 6; Istrahel 138, 8; *cf. Roensch ap. Hilgenfeld, Zeitschrift f. wiss. Theol. 1883, p. 497 sqq.*
- Itacius episc. Ossonobensis, Priscilliani accusator 23, 24; — *cf. Sulp. Seu., chron. II, c. 47. 49. 50* ('*certe Ithacium nihil pensi, nihil sancti habuisse definitio: fuit enim audax loquax impudens sumptuosus uentri et gulae plurimum impertiens*'). 51; *idem, dial. III, 11—13.*
- Iudaei 138, 6. 12.
- Iudas patriarcha: *nom.* Iuda Oros. 153, 20; *gen.* Iudae 51, 3; *gen.* Iuda 27, 1; 51, 4; de tribu Iuda 26, 12; ex Iuda 101, 16; 102, 5.
- Iudas apost.: *nom.* Iudas 32, 24; 44, 20; *nom.* Iuda 44, 12 (*ubi cum Thoma confundi uidetur.*)
- iudicium publicum 41, 12; 129, 11.
- Iuppiter 14, 6. 16; 16, 19; *cf. e. g. Caspari, eine Augustin fälschl. beigelegte Homilie 1886, p. 8. 26.*
- Laedam uisiones 50, 13. 22.
- laici, *cf. ind. uerb.*
- Lamec 19, 1, *cf. Cain.*
- Laodicenses 55, 16. 17.
- lectio, *cf. ind. uerb.*
- Leosibora 11, 19.
- Leui 153, 20.
- libelli: Asarbi Tiberiani et ceterorum 3, 9; Priscilliani 3, 8; 35, 12; 38, 7; 41, 19; eorum qui Hydatium accusant 39, 26.
- liber ad Damasum, *ad* 33, 13; (*cf. ad* 43, 14); *lib. de fide* (et) *de apoc. ad* 43, 14; — liber Edom profetae 50, 27; liber dierum regum Iudae et Istrahel 51, 2. 4; *cf.* 50, 17; — *lib. qui inscribitur memoria apostolorum, ex quo quaedam excerpuntur* 154, 5—18.
- Lucas: euang. cata Lucanum 47, 4; *gen.* Lucae 53, 7.
- Lucifer 24, 25.
- Luna *uid. ind. uerb.*
- Magicae praecantationes 24, 1.
- Manasses 101, 13; *cas. obl.* Manasse 51, 5; 102, 4.
- Manes, etis 22, 13.
- Manichaei: 22, 17; 40, 30; 41, 1; 43, 10; 153, 1; Manicaei 39, 8.
- Maria 36, 17; 74, 22.
- Mariame dea 29, 14; *cf. e. g. Hofstede de Groot 'Basilides als erster Zeuge f. Alter und Autorität neutest. Schr.', 1868, p. 17.*
- Mars 14, 6. 16; 16, 16. 17.
- masculofemina deus 28, 15; *cf. e. g. Irenaei op. ed. Stieren I, p. 15 al.; Theodoret., fab. haeret., Migne gr. 83, 366.*
- Mattheum, cata 48, 2.
- memoria apostolorum, *cf. liber*; — (*memoriae sanctorum* 46, 16).
- Mercurius 14, 6. 16; 17, 4.
- (Mithras *cf. inuictiacus, saxeus*).
- Moab spei tabernaculum 101, 18.
- Moabitidis Ruth (*gen.*) perseuerantia (*nom.*) diuinum genus meruit 101, 17.
- Moyses 5, 16; 20, 8; 30, 14. 17; 37, 14; 38, 10. 12; 60, 18; 62, 16; 63, 8; 77, 2; 122, 2; 136, 19; *cf. Iacob.*
- Nabat 50, 23.
- Nasbodeus (Nasbo deus?) 17, 29; *cf. Nabo ap. Es. 46, 1; Hierem. 48, 1; Masbothaei haeretici ap. Theodoretum 83, 346 Migne gr.; Honor. August. de haeres. c. 4; Asmodaeus daemon ap. Tob. 3, 8 al.*
- Nathae 50, 21; Natham 50, 13.
- Nebroel daemon 17, 29; 21, 6.
- Nicolaitae 23, 4; Nichol. 7, 24; *cf. Apoc. 2, 15.*
- Noe 32, 22; 45, 26; 46, 2. 11. 12; 55, 4.
- Nouatiana heresis 7, 8; 23, 13; 39, 2.
- numerus *cf. ind. uerb. (et tres, sept., dec.)*.
- Ofitae 23, 7; 38, 24.
- ordinatio canonica 45, 2.
- Origenes Oros. 155, 6. 9. 10. 21.
- Origenista Oros. 151, 3.
- Orion 26, 20.
- Orosius commonitorium ad Aug. dat (*sicut retinere potuit*; — '*neesse me fuit festinato edere et coacquare in unum omnes perditionum arbores*') 151, 1. 4. 11; 157, 7; — *sine uoluntate, sine necessitate, sine consensu de patria egressus est* 152, 11; Uictorium, quem accusat, parum se nosse confitetur 155, 8.

Paralipomena 50, 12.

patriarchae XII signati 81, 11; 153, 17

Ruben Iuda Leui Benjamin 153, 19.

Patripassiani 6, 19; 38, 18; Patrepas-
siani 23, 14.

Paulus apost. 22, 3; 30, 7; 36, 9; 45, 3;
49, 22; 53, 10; 74, 2; 76, 6; 79, 17; 80,
16; 83, 4; 84, 6; 87, 6; 93, 7 bis; 96,
2, 8; 98, 8; 135, 19; — quattuordecim
eius epistolae 111, 2, 13, *sed Prisc.*
etiam ep. ad Laodic. Paulo tribuisse
uidetur 55, 16, 17; *cf. ind. script.*

Paulus episc. 151, 8.

Peregrinus Prisc. canones emendauit
eosque 'sanae doctrinae' reddidit
109, 7 sqq. — *In codd. 'sanctus*
Peregrinus episcopus' uocatur;
eorum uero XXXIV Peregrino-
rum, quorum uitas Stadler in Sanc-
torum lexico congerit, quamuis
XXV 'sanctorum' cognomine ho-
norentur, episcopatum IV dum-
taxat adepti esse uidentur, ex
quibus unus, cum ante Prisc. ui-
xerit, a nostra re alienus est, nec
de illis tribus, qui supersunt (Stadl.
nro. 9. 13. 14), certiora potui in-
dagare. (Quem Stadl. s. nro. 19
exhibet Sanctum Peregrinum ex Hi-
spania uenisse fama fert). — quis
ille fuerit, eruere se non potuisse
etiam Zacharias in bibl. Pisto-
riensi (1752) p. 66 et Ang. Maius,
spic. Rom. IX post p. 744 faten-
tur. Nobis tenendum erit Peregrini
certe ante Theodulfum ui-
xisse, cuius iussu canonum codex
noster M scriptus est quique obiit
anno circiter 821. — Non contem-
nenda sunt, quae Areualus in ed.
Isid. I, p. 307 ad nostram rem pro-
ferat: 'fortasse, inquit, pseudony-
mus auctor est, qui cum nomen suum
occultari uellet, Peregrini nomen
assumpsit'; cf. Gams, Kirch. von
Span. II, 1, 373. Praeter Uincen-
tium Lerinensem, qui Peregrini
nomine usus commonitorium con-
scripsit anno 434, Bachiarii quo-
que ratio erit habenda accuratius
in hanc rem inquiringibus (cf.
Migne 20, 1024 B), cuius liber de
fide quam similitudinem habeat
cum Prisc. uid. in ind. script. —
Cf. etiam praef. c. III, cod. A.

petitio, *cf. electio.*

Petrus (beatus uel beatissimus) 6, 21;
34, 12; 87, 8); 140, 21; — *epist.*
ad Colosenses errore quodam Petro
adscribitur 55, 12.

Ph *cf. F.*

Pliada, ae 26, 20.

Pontius Pilatus 36, 23.

populum, ad, tractatus 91, 11 not.; 102,
18 not.

praecantationes magicae 24, 1.

princeps humidorum 154, 12, 16; pr.
ignis 154, 12.

Priscillianista 151, 2.

Priscillianus *de uita et fide sua haec*
profert: defendit se apud 'beatis-
simos sacerdotes' = tract. I (3, 6;
12, 20; 14, 5; 33, 7): fides nostra
zabolica obtreccatione pulsata est
3, 5; quamuis frequentibus libellis
locuti fidem nostram hereticorum
omnium docmata damnauerimus,
tamen, non redarguente conscien-
tia, tacere nolimus 3, 7 sqq.; una
nobis fides et unus est sensus cum
Tiberiano et Asarbo 3, 9; nulla
secreta sectamur 4, 4; non obscuro
editi ad saeculum loco aut insi-
pientes uocati sumus 4, 9; peractis
omnibus humanae uitae experimen-
tis et malorum nostrorum conuer-
sationibus repudiatis tamquam in
portum securae quietis intrauimus
4, 12 [cf. ind. script.: Cypr.]; ad
innouatae iter gratiae symbolum
catolicae obseruationis accepimus
4, 19; licet nostrum sit studere
de nobis 6, 11; — damnat haereti-
cos: Arrianos 23, 14; 38, 8; Basili-
dem 23, 14; Binionitas 5, 10; 49, 8;
Borboritas 23, 16; Catafrigas 23,
15; Fotinum 38, 13; Homuncionitas
23, 15; maxime Manichaeos 22, 13;
39, 8; (Marcionitas 22, 5); Nicolai-
tas 7, 24; 23, 4; Nouatianos 7, 8;
23, 13; 39, 2; Ofitas 23, 7; 38, 24;
Patripassianos 6, 19; 23, 14; 38, 18;
Saturninianos 23, 13; — damnat
idolicas formas deorum gentilium
14, 5—17, 28; damnat eos qui
Saclam Nebroel Samael Belzebuth
Nasbodeum Beliam infelici caerim-
oniarum sanctificatione uenerantur
17, 30 [cf. Saclas cet.]; accu-
satur ab Itacio: nouum dictum

et ~ damnabile nec nullo ante hoc heretico auctore prolatum sacrilegii nefas in aures nostras legens Itacius induxit magicis praecantationibus primitiuorum fructuum uel expiari uel concitari oportere gustatus unguentumque maledicti Soli et Lunae ~ consecrari 23, 22. — *librum ad Damasum papam scribit* = tract. II: necessitas quam nobis inrogata per Hydatium episcopum inposuit iniuria 34, 8; ante conplures (!) annos uiui lauacri regeneratione reparati totos nos dedimus deo 34, 19; nullus e nostris qui libellum tradidimus usque in hoc tempus uel accusatorem reprehensibilis adhuc uitae potuit habere uel iudicem 35, 11; in conuentu episcopali qui Caesaraugustae fuit nemo e nostris reus factus tenetur, nemo accusatus, nemo conuictus, nemo damnatus est, nullum nomini nostro uel proposito uel uitae crimen obiectum est; nemo ut euocaretur non dicam necessitatem sed nec sollicitudinem habuit 35, 15; nemo nostrum reus factus, nemo auditus, nemo in concilio depositus, nemo etiam, cum esset laicus, obiecti criminis probatione damnatus est 42, 19; *Prisc. ipse non interfuit synodo Caesaraugustanae* 35, 24; 43, 3; symbolum fidei sicut accepit, ita et tenet et tradit, credens unum deum patrem omnipotentem *e. q. s.* 36, 13—37, 17; post accusationem Hydatii a presbytero factam nos conuenti damus ad Hyginum et Symposium episcopum huiusmodi litteras: omnia subito fuisse turbata; prouideri debere, qualiter ecclesiarum pax composita duraret 40, 1; Symposium respondit, quantum ad laicos pertineret, si illis Hydatius suspectus esset, sufficere apud nos solam de cath. professione testationem; de reliquo dandum pro ecclesiarum pace concilium; nullum autem in Caesaraugustana synodo fuisse damnatum 40, 4; Prisc. profectus est Emeritam, ut uideret Hydatium, ubi tamen in praesbyterium non admittitur, sed uerberibus affigitur 40, 12—17;

accepimus Emeritae professionem laicorum 40, 20; ad omnes prope coepiscopos nostros, quid sacerdotalis reuerentia passa fuisset scribissimus, mittentes etiam gesta rerum et fidem professionum nec hoc tacentes, quod multi ex his post professionem ad sacerdotium peterentur; rescribitur ad nos dandum super ista concilium; credendum habitae professioni *e. q. s.* 40, 21; Prisc. ad Damasum ecclesiarum suarum communicatorias epistulas Romam detulit totius cleri et plebis suscriptione transmissas 41, 8; 42, 18; postulat audientiam sacerdotum nec tamen refugit iudicium publicum 41, 11 (*opp. can. XLVI*); uenit Romam Damasum aditurus et fidem cath. professurus 41, 17; 42, 23; petit ut Hydatius conueniatur et concilium constituatur 42, 24; 43, 2, 10; quaestor cum (= *quamuis*) iustas praeces (nostras) diceret, respondere tardauit 41, 15; — *Prisc. sententia de apocryphis, quam mutare non potest*, tract. III passim; 41, 24; 42, 18; inquit, num apostoli extra canonem nil legerint 44, 10; (*cf. supra 'apocrypha'*); damnari cum his qui incauta praesumunt religiosa (= *apocr.*) damnemus 46, 8; (47, 26). — *Prisc. alloquitur 'fratres'* 87, 16, 'carissimos' 88, 6, 'dilectissimos' 58, 6. 24 al. — *Prisc. commendare uidetur*: contemptum mundi et saeculi fugam (= *monachicam uitam?*) 36, 1; 92, 9; abstinentiam uini, ieiunium et paupertatem uoluntariam 59, 3—61, 10; 125, 12—19. — *Canones non ab Hieronymo, sed a Prisciliano conscripti* 109, 4; *Pr.* multis occupatus necessitatibus is, qui ut canones scriberet postulauerat, tardius respondit 110, 3; — in textu ep. Paul. sensus testimoniorum distinxit etc. 111, 3. 13 (*cf. ind. II ad γ!*). — Priscillianum Manichaeis miserio-rem dicit Orosius, quod ex uetere quoque testamento haeresim confirmauerit 153, 1; *sententiae Prisc. ab Orosio relatae*: de anima 153, 2; (*cf. Caspari, Kirchenhist. Anekdota*

- I, 1883, p. 229 et 246); patriarcharum nomina membra esse animae 153, 19; de zodiaco in corp. hom. expresso 154, 1; de trinitate 154, 18; de principe mundi 154, 3, de principe humidorum et ignis 154, 12; Orosius Priscillianum librum qui inscribitur memoria apostolorum usurpasse dicit 154, 5. Excerptum ex epistula quadam Priscilliani ab Orosio allegatum 153, 11—18 (*festinantis neglegentiae est illud et reliquum in media sententia positum* 153, 18). Prisc. ab Auitis damnatur 155, 7. — Cf. supra 'Damasus, Hydatius, Itacius!' *uid. etiam praef. nostrae c. I et Sulpicium Seuerum, chron. II, 46—51; dial. III, 11, 2.*
- prophetae uocantur:* Abel 47, 10; Abraham 46, 14; (Baruch 37, 27; 49, 10); Edom 50, 27; Enoc 45, 3; Hiesu Naue 31, 6; Iob 11, 16; 21, 14; 24, 19; 25, 5; 26, 19; Noe 46, 2; (Salomo 73, 9); Sameas 50, 25; Tob 32, 21.
- pseudoepiscopi 40, 30; 41, 1.
- Quaestor 41, 15.
- Rebecca 84, 24; 98, 2; cf. e. g. *ep. Barn. c. XIII.*
- rescribitur contra pseudoepiscopos et Manichaeos 40, 30; 41, 3; 43, 10.
- Roboam (*gen.*) 50, 24.
- Roma 41, 17; 155, 5.
- Ruben 153, 20.
- Ruth 101, 17.
- sacerdotalis reuerentia 40, 22.
- sacerdotes (beatissimi) 3, 6; 12, 20; 14, 5; 33, 7; 41, 11; 42, 22.
- Saclas daemon 17, 29; Saclam Euna sibi deum dixit et maritum 19, 3; 21, 6; cf. *August. de haeres. c. 46; Theodoret. fab. haeret., tom. 83, p. 478 ed. Migne gr., al.*
- Samael daemon 17, 29.
- Sameas profeta 50, 25.
- sancti uocantur homines ueteris testamenti, *uehnt* Dauid 11, 2. 12; 82, 3; 86, 5; 93, 18; 95, 11; Iob 11, 26; Ioseph 101, 13; Moyses 62, 16; Tob 45, 24; — sanctorum gesta 101, 5; memoriae sanctorum 46, 16.
- Sarra 17, 19 (cf. *Gen. 17, 15.*)
- Saturnina heresis 23, 13.
- Saturnus 14, 6. 16; Saturni aureum saeculum 16, 7.
- saxeus corneus lapideus deus 24, 10; fortasse de Mithra cogitandum est, cf. supra inuictiacus.
- scripturae ab haereticis falsatae: 42, 9; 46, 23; 51, 25; 56, 7. (12.); 110, 8; cf. *ind. uerb.*
- secta, ae 38, 4. 7.
- Sed = Seth 55, 4.
- Selonita 50, 13. 22.
- serpens Ofitarum deus 18, 8; 38, 25; cf. *ind. uerb.*
- Sicima cuius diuisio gaudium hominis et Christi est 101, 6. 23.
- Sion 66, 8; 84, 13.
- Sodoma 7, 24.
- Sol cf. inuictiacus et *indic. uerb.*
- Solomon 10, 9; 15, 20; 50, 20.
- spectabilis uir 41, 2.
- superflua (= *apocrypha*) 42, 12.
- suscriptio totius cleri et plebis 41, 9.
- symbolum suum Prisc. profitetur et explanat 36, 14—37, 17; cf. *ymb. Leonis Magni in epist. dogm. ad Flavianum (apud Hahn, Bibl. d. Symbole u. Glaubensregeln §. 149).*
- Symphosius episcopus, ad quem Pr. litteras dat 40, 1; respondet Priscilliano 40, 4 sqq.; adfuit in synodo Caesaraugustana 40, 9.
- synodus 39, 18; 40, 8. 9.
- Syriae duae hoc est duo peccaminum principia 95, 12. 17. (cf. e. g. *cod. Uindob. 121 ad Isid. orig. XIV, 3, 16: Siria significat superbium gentium).*
- Tiberiani, Asarbi et ceterorum libellus 3, 9.
- Timotheus 141, 8.
- Tironianu quaedam nota, ad* 56, 27; cf. *praef. c. II.*
- Tob 32, 21; 45, 24.
- Tobia 46, 5.
- Uenus 14, 6. 16; 17, 16.
- Uictorius 155, 6. 8. 9.
- uidentium sermones 51, 7; uidens = *profeta* 50, 25.
- uigiliae in pascha dom. delegatae 80, 9.
- unguentum maledicti 24, 2.
- Zaccharias profeta 47, 7. 12.
- Zeu (= *Iehu*) uerba, fili Anani 50, 14. 17.
- zodiacus in hominis corpore conspicuus 154, 1; cf. e. g. *Bernays, Chron. d. Sulp. Seu.² p. 104, not. 24; E. v. Bunsen, die Plejaden und d. Tierkreis, 1879.*

IV. INDEX VERBORVM ET LOCVTIONVM.

Ex locis biblicis rariora tantum recepti uocabula.

- A, ab: ab *ante s impurum* 27, 11; 65, 9; — *loc.* 39, 18; 86, 5 al.; — *temp.* 5, 22; 32, 2; 52, 19; 102, 16 al.; — = *ἔπρό* 6, 13; 9, 16; 16, 1; 30, 12. 20; 33, 12 al.; a *uentis circumferri* 64, 7; — = *ex:* euomi ab ore 28, 1; a nobis nasci 88, 5; nullus ab his 47, 14; — a fide naufragus 23, 10; — ab se loqui 53, 16; — a foris 20, 25; — *c. acc.* (*ad* 44, 6 ab apostolos *et*) 47, 6; — *cf.* abicere, absolutus, se abstinere, alien., declinare, diuersus, diuidere, feruari, liber, parcere, reuocare.
- abalienare iudicium 12, 6.
- abicere a se 10, 4.
- abire post Bahal 19, 13; in consilio impiorum 82, 7; 88, 2, *ubi abiit corr. ex* abit.
- ablatiuus:* eicere furnace 25, 21; *cf.* 72, 25; secundo 88, 3, *sed* in tertio 88, 5; — ignarus deo 14, 18; imperitus deo 99, 16; *abl. pro acc., cf.* abire, excedere, iacere, reddere, uenire (in carne); in *c. acc.*, per, intra, secundum; — *cf. etiam* absolueret, abstinere, editus, loqui, mancipare, timere; ab, de, ex, in *c. abl.*, super; *comparatio.*
- abnuere 4, 5.
- abolitio, onis 73, 16.
- absconditus 118, 3; 121, 2; absconsus 10, 17; 17, 6.
- absentare 123, 2.
- absentes et inauditi 35, 24; 39, 20; 41, 10; (43, 4).
- abseratio 33, 8.
- absolueret 33, 10; 80, 24.
- absolute 91, 3.
- absolutio 69, 4; 101, 20.
- absolutus a 15, 3; *c. abl.* 73, 20; — 101, 5; 102, 10.
- absque *c. accusatio* 5, 18; 30, 5; 49, 11; 67, 4; *c. abl.* 37, 28; *Oros.* 154, 19.
- abstinentia 59, 3.
- abstinere (se) aliqua re 96, 24; 125, 3; ab al. re 58, 14. 26; 124, 11; 125, 13.
- abstracta pro concretis (in titulis), cf.* corona, reuerentia, sanctitas, uenerabilitas, uenerabiles sensus.
- ex abundantanti = *abunde* 49, 16 (= *II. Cor.* 9, 1).
- abyssus 25, 9.
- ac *crebro, uelut* 5, 24; 18, 28; 21, 8; 22, 15; 42, 25; 47, 15.
- acc. . . cf. etiam adc. . .!*
- accedere ad 6, 25; 7, 8.
- acceptabilis 94, 8.
- accessus, us 103, 14.
- accipere 4, 19; 13, 14; 26, 2; 36, 13; 40, 19; 51, 8; 53, 11; 58, 18; 60, 19; 65, 15. 20; 74, 18; 79, 26; 93, 20; 98, 5.
- accusare 35, 16; 43, 7; 63, 18.
- accusatio 39, 21; 43, 6.
- accusatiuus:* numerum dei mereturesse 73, 21; sciens conscientiam 55, 13; — *acc. temp.* 60, 18 — 61, 9; — *cf.*
- abalienare, ambulare, benedicere, disponere, excedere, inbuere, incidere, incurere, indigere, indutus, ingredi, includere, inruere, intrare, inuidere, legere, maledicere, obumbrare, pati, persuadere, praecinctus, renuntiare, subsannare, triumphare, uidere; absque, a, cum, pro; *pro* in *c. abl.* saepe in *c. acc. adhibetur, uid.* 'in'; (*cf.* gladium *pro* gladio *cod.* 22, 15); — *cf. etiam ad, aduerbia, infinitiuus.*
- accusator 35, 12; 46, 10.
- acerbus 88, 11.
- acetum 22, 5. 8.
- acq. . . cf. adq. . .!*
- acta ecclesiastica (= *Kirchenakten*) 39, 24; acta 86, 11; (*cf.* 86, 13).
- actus, us 35, 1; 50, 25. 26; 67, 10; 68, 9; 81, 1 (*ubi* actibus *ex* actis *corr.*); actus apost. 53, 8.
- ad *saepe, uelut* 3, 4; 4, 11. 18; 6, 2. 16. 25; 7, 3. 7. 19; 8, 6; 11, 16. 18. 21; 12, 4; otiosus ad deum 14, 7; peruigilare ad deum 80, 11; editus ad saeculum 4, 9; ire ad ciuitatem 40, 11; ad testimonium (dare, proferre, prophetare, quaerere) 6, 25; 46, 6; 47, 25; 63, 5; 27, 12; 51, 14; ad testimonium memoriae, quietis 101, 11; 46, 14; ad fidem confirmatus 73, 19; ad fidem ueri edicere 50, 14; (62, 9); ad fidem

- primus 46, 21; ad fidem electus 84, 24; recte ad fidem credere 50, 1; ad fidem legere 61, 15; *cf.* conuerti; ad praescientiam 54, 18; ad (humanam) memoriam 52, 21, 24; 53, 21; — ad occasionem damnationis alicui aliquid adscribere 46, 7; ad plenum 56, 10; ad modicum 60, 13; — profetici forma praecepti diuinis ad praedicandum gloriae corporata 62, 3; — ad opinionem religiosae intellegentiae proficere 94, 10, *cf.* 59, 23; quos in fecunditatem subolis tanquam ad fructum perfectae meruit ueritatis 101, 15; *cf. e. g.* accedere, aptus, construi, idoneus, moderari, usque *gerund.*
- adaperire 24, 24.
 adcommodare 100, 8.
 addictus 16, 17.
 addiscipulus (?) 53, 8.
 adesse 40, 10.
 adfectus, us 42, 27.
 adferre 4, 11; 49, 28 (affere 120, 11).
 adfigere 22, 5; 60, 6; 73, 17.
 adfinis *c. gen.* 38, 13.
 adfligere uerberibus 40, 17.
 adgrauare 63, 23; 83, 24; *cod.* adgruabat 73, 9.
 adhortatio 74, 26.
 adhuc 14, 8, 10; 35, 13; 36, 2; 45, 5; 58, 15.
 adiectio uoluntatis 89, 4.
adiectiua, cf. alienigenus, aliquanti, (Homuncionita), mendus, Saturninus; *adiect. pro subst., cf.* aeneum, decima, malum, mortalis, salutare; — *cf. etiam declinatio* (firmes, sineres, nullae, *sim.*); *gen., dat., ad, abl., aduerbia.*
- adimplere 30, 7; 34, 13; 36, 7; 58, 20; 61, 13; 76, 5; 79, 9; 81, 12.
 adinutiones 24, 6.
 adire alqm 41, 18.
 aditus, us 103, 11.
 adiutor 141, 9.
 admittere 40, 17; 47, 22; 101, 11.
 admonere 35, 25 *bis*; 69, 13; 88, 7; 94, 23.
 adnuntiare 55, 3; 60, 20.
 adorare *c. acc.* 8, 22; 29, 16; 31, 14, 15, 18; 76, 22; *c. dat.* 78, 27.
 adoratus, us *Oros.* 153, 4.
 adprobare 44, 7; 98, 2.
 adprehendere 7, 15 *bis*, adpraehendere 17, 7; 57, 14; 94, 14; adpraehensio 73, 5.
- adque (= *atque*) 6, 24; 22, 13; 27, 18; 51, 24; 54, 2; 104, 7; *quae forma saepissime occurrit etiam in canonum codd.*
- adquiescere *c. dat.* 11, 16; 20, 22.
 adquirere 17, 5.
 adsciscere 14, 18.
 adscribere 13, 21; 18, 20; 46, 8; 76, 20.
 adsequi 86, 8.
 adserere 6, 15; 22, 20; 23, 18; 56, 17; *Oros.* 153, 8; 154, 8; 155, 1; 156, 17.
 adseuerare 86, 13.
 adseueratio 18, 3.
 adsignare 63, 21; 74, 9; 82, 15.
 adsimilare: adsimilatus *ex* adsimilitus *corr.* 19, 17; — 71, 12.
 adstrictus 83, 13; *Oros.* 153, 14.
 adstringere 47, 2.
 adstruere uelut mysterium 8, 3.
 adsuescere bonis 58, 14.
 adsumere 44, 20; 47, 16; 48, 16; 51, 25; 74, 8; 79, 2; 92, 19.
 adsumptio 59, 24.
 adsurgere 53, 6.
 attendere 77, 18; 78, 3.
 adtineri 74, 14.
 aduenire 54, 6; 58, 17; (in carne) 61, 8; 80, 21.
 aduentus, us 32, 6.
aduerbia: totum 8, 18; in totum *Oros.* 156, 19; ex abundanti 49, 16; per occulta 84, 4; ad plenum, ad modicum, *cf.* ad; a foris 20, 25; *cf.* prope, in quantum, (satiare).
 aduersus *praep.* 23, 12; 97, 8.
 aduersus, a, um 14, 10; 99, 23.
 aduertere 11, 1.
 adulatio 84, 2; adolatio 95, 2.
 adulter 16, 16.
 adulterari 19, 2.
 aduocare 80, 15.
 aegenus 59, 14.
 aegere 76, 15.
 aelementum 10, 11; 16, 10; 63, 27; 65, 4, 11, 14; 71, 6; 75, 16; 76, 21; 78, 6, 7; ael. *ex* el. 60, 21; el. 104, 14 (*et* 114, 16).
 aemulatio 35, 6; emulatio 21, 4.
 aeneum, *sc. uas* 25, 8; *cf.* aereus.
 aepulae, arum 48, 14.
 aër: aëris usus 65, 5.
 aeramentum 16, 18; 25, 20.
 aereus 9, 15; 12, 17; 24, 22.
aerugo uid. erugo.
 aesterlutatio 24, 24 (= *sternutatio, praefixa prothesi*).

- aestimare 29, 2; 63, 26; 78, 7.
 aestimator sterilis 54, 1.
 aetas 88, 10.
 aeternale captivum 25, 10.
 aeternitas 60, 7; 74, 26.
 aeternus 42, 25; 62, 12; 63, 12; 75, 17;
 78, 22.
 aevum 88, 11.
aff. . . cf. adf. . . !
 agere 28, 5; 41, 6; 45, 13; 55, 21;
 61, 3; 67, 19; 81, 3; 87, 2; 93, 20;
 95, 20; 103, 8.
agg. . . cf. adg. . . !
 agmen *Oros.* 151, 14.
 agnitio 67, 19; 87, 12. 13; 97, 12; 99, 4;
 100, 17; 105, 3.
 agnoscentia, ae 103, 7.
 agnoscere 4, 14; 66, 20; 70, 6; 75, 21;
 82, 18; (in intellectum) 95, 15; 96,
 27; 99, 23; 100, 3. 18; 105, 19; —
ex adgnosce. corr. 10, 6; *ex agnusc.*
 77, 20.
 agnus 71, 17; 79, 1. 6. 24.
 aio *saepissime, uelut* 5, 18; 6, 5; 8,
 9. 22; 9, 3; 10, 2. 9. 17. 22; ~ 96,
 13. 17. 19; 97, 21; 98, 8.
 alibi *saepissime (praemittitur crebro*
'et'): 5, 14; 6, 21. 24; 8, 23; 11,
 5. 18; 11, 21; 14, 3; 15, 22; 19, 17;
 25, 5; 26, 18; 27, 14. 20. 22. 24; ~
 84, 9. 17. 20; 86, 10.
 alienatus a deo 95, 5.
 alienigenus 93, 19; 101, 7.
 alienus 58, 16; 93, 23; 99, 22; 101,
 9. 12; 102, 11; *c. dat.* 97, 16; ab
 99, 9.
 alimentum 44, 4.
 aliquando 27, 26; 46, 3; *Oros.* 152, 7;
 156, 19.
 aliquanti = *aliquot*, *Oros.* 151, 10.
 aliquis 34, 9; 45, 18; 47, 18; 65, 15;
 95, 19; in aliquid existere 92, 6;
 quintum aliquod euangelium 31, 22;
 = *quisquam* 104, 7.
 aliquotiens 35, 14.
 aliter 9, 28; 12, 7; 28, 14.
 aliunde 71, 22.
 alius: *neutr.* aliut 7, 16; 18, 5; 22, 3;
 29, 12; 51, 9; 58, 12 al., aliud 7, 12;
 31, 11; 42, 18; 48, 15; 58, 12. —
 aliud ex his 74, 10; — unum ~
 aliut 98, 19; aliud ~ aliud 48, 15;
 74, 10; 75, 1; 95, 18; alii nostrum
 ~ alii 35, 3. 4; 79, 19; alii, alii,
 alii 63, 11. 12. 25; alter alium 92, 8;
 unus aduersus alterum pro alio 23,
 12 (= *I. Cor.* 4, 6); — ex alia parte
 ~ ex alia 99, 1. — alius *pro* alter
Oros. 155, 5. 6.
 alta dei 120, 7.
 altare, is 47, 7; altarium, ii 52, 5; 135,
 21; altaria 47, 8.
 altercari 96, 4.
 altercatio 37, 19.
 alteri, *pl.* 4, 6; 46, 7; alteri ~ alteri
 60, 8. 9; 66, 14. 15, *cf.* alius.
 alteruter 9, 5; 65, 11; 76, 12.
 amare 36, 3; 46, 16; 63, 11.
 ambigere 45, 9.
 ambitio 61, 11; 94, 17; 96, 9.
 ambulare 18, 18; 64, 23; 66, 16; 73,
 22; 79, 25; 87, 2; 105, 23; 142, 11;
 in uitia 19, 25.
 amictus 62, 15.
 amicus, *c. gen.* 57, 6 (*corr. ex dat.*);
 99, 14; *c. dat.* 94, 14 (?); 104, 10.
 amittere 39, 8; 101, 10.
 amor 36, 1; 49, 5. 15.
 amplecti 30, 15; 46, 26.
 amplexus, us 75, 17.
 ampliare 23, 2.
 amplius 35, 2.
 an 41, 14; 44, 20; 95, 4, *cf.* aut.
anacoluthi exempla: 3, 7—4, 2; 5, 16 sqq.;
 6, 11 sqq.; 28, 3 sq.; 30, 11 sqq.; 41,
 11; 55, 22 sqq.; 63, 9 sqq.; 75, 3; 79,
 1; al.; *cf. modorum uariatio.*
anaphorae exempla: 6, 14; 8, 4; 15,
 26; 24, 11 sqq.; 24, 18—25, 4;
 25, 24 sq.; 26, 11 sqq.; 27, 26 sq.;
 29, 16—30, 4; 35, 16 sqq.; 39, 22;
 42, 15. 19 sq.; 51, 16. 20; 54, 16. 25;
 55, 3; 60, 18; 61, 2. 7; 66, 15 sqq.;
 al.; — *Oros.* 152, 11.
 anathema 6, 19; 17, 29; 22, 1. 4. 13;
 23, 4; 24, 4; 30, 20. 21; 42, 6;
 52, 1; 56, 26; — anathima 14, 14;
 anethema 7, 23. 26; anhetama
 21, 21.
 ancistrum 11, 22.
 angelus 30, 12. 19; 31, 7. 8. 12. 14. 15
bis. 19; 75, 7; 81, 12; 104, 11;
Oros. 153, 16.
 angularis 24, 12; 66, 8.
 angustiae 58, 7; 94, 24.
 angustus 90, 15.
 anima 36, 2; 54, 16; 70, 12. 18; 71,
 21; 72, 13; 74, 9; 76, 4; 78, 11;
 87, 15; 104, 9. 18; animabus 105, 11.
 animaduertere 65, 1.

- animalium uiscera 54, 21; natura 71, 4.
animare 54, 14; 65, 12. 21; 71, 21;
79, 21; 104, 16.
animatio 54, 19; 104, 20.
animus 5, 5; 35, 9; 72, 10; 93, 1; 95, 18;
animi declinare 86, 6.
anniuersarius 58, 2.
ann . . . uid. adu . . . !
annus 34, 20; 65, 6; 72, 24; 73, 6;
79, 5.
ante *praep.*: ante hoc 23, 23; 34, 20;
53, 23; 55, 21; 73, 14; 74, 22.
ante = *antea* 42, 23; 56, 1; 86, 15.
antea 51, 16.
anteacta, orum 86, 13.
antequam *Oros.* 156, 1.
antechristus 7, 21; 21, 22; 31, 3. 5;
antichr. 146, 2.
anterior 60, 5.
antichristus uid. autechr.
antiquus 18, 14; 52, 3.
aperire 12, 1; 101, 4; 103, 11; cam-
pum 97, 7; campestria 105, 2.
aperte 80, 25.
apocalypsis, *abl.* apocalypsi 12, 23; 18,
13, *ex* apocalypse *corr.* 81, 7; *cod.*
apocalypse 31, 13.
apocrypha: apocryfa 23, 11; apocryfa
43, 14 *subscr.*
apostolicus 7, 10; 34, 11. 13; 45, 17;
51, 27; 53, 12; 54, 28; 55, 23; 56,
10; 69, 3; 96, 2. 6.
apostolus *saepissime, uelut* 41, 24;
42, 16; 44, 6. 10. 12. 20 (*nusquam*
apostul.)
app. . . uid. etiam adp . . . !
apparabilis 104, 21.
apparatus, us 101, 21.
apparentia, ae 31, 7; 89, 1.
apparere 12, 7; 17, 1; 21, 12; 31, 7;
63, 19; 65, 7; 98, 24; *Oros.* 156, 1;
apparemus in saeculum 78, 1.
appellare 28, 13; 67, 18; 79, 27.
appellatio 10, 3.
aptare 72, 6; 79, 22; 88, 9.
aptissimus ad 94, 5; *c. dat.* 100, 14.
apud 23, 19; 34, 10. 13; 36, 5; 38, 5;
40, 6; 54, 25; 55, 18: — apud 21,
19; 95, 24.
aqua *saepe, uelut* 12, 24; 60, 22; 64, 2;
(*cf. Hil. de myst. p. 18 ed. Gamurr.*)
arbitrari 88, 22.
arborum differentiae 71, 5.
arca 52, 7; 61, 5; 101, 20; 102, 11.
archangelus 104, 11; *Oros.* 156, 6.
arduuum diuinae intellegentiae iter 77, 1
= 100, 10.
arena u. herena.
argentum 16, 8.
argumentum 60, 2.
argutia 87, 13.
argutus 52, 10.
arma serpentis 84, 2.
armarium 41, 22.
arripere 23, 16.
artes suas inserere 84, 4.
ascendere 6, 1; 72, 26.
ascensus 100, 11.
asc. . . uid. adsc. . . !
asinaria mola 46, 20.
asparsus 27, 23.
aspernabilis 38, 4.
aspiratio, uid. praef. c. II et III.
aspis a) = *serpens* 15, 6 b) = *scutum*
24, 22 (*h. l. aspedes*).
ass . . . uid. ads. . . !
assimilatio, cf. praef. c. II.
ast . . . uid. adst. . . !
astutia 83, 23; 97, 9.
asyndeti exempla: 7, 26; 14, 6. 16; 16,
15; 17, 29; 18, 4; 21, 2; 23, 3;
24, 3. 10; 36, 1; 60, 3 = 77, 15; 70,
18; 76, 16. 19; 79, 20; 93, 13; 94,
8; 102, 13; 133, 11; *Oros.* 156,
4. 22.
atque uid. adque.
atramentum 111, 6.
tractio, cf. modi.
auaritia 83, 2; 99, 14; 135, 19.
auctor 16, 20; 18, 17; 23, 23; 39, 10;
40, 13; 44, 4; 50, 12; 52, 17; 72, 4;
83, 11; 103, 5. 20.
auctoritas 41, 25; 47, 15; 50, 4. 15.
audere 56, 18.
audientia, ae 41, 12; 42, 23.
audire 6, 14; 41, 1. 13; 42, 20; 43, 4;
46, 5; 79, 20; 100, 21.
auditus, us 100, 7; 104, 25.
auferre 74, 17.
auis 54, 17.
aureum saeculum 16, 7.
auris: in aures nostras legens 23, 24;
— 38, 8; 56, 7.
aurum 16, 8; 28, 2. 3.
aut *saepissime*; = *neque* (*post non*)
4, 9; 11, 2; 26, 16; 32, 15; 56, 16;
83, 1 al.; = *et, uel* 11, 22. 23; 17, 5;
18, 1. 8 (= *sine?*); 26, 5; 30, 13;
41, 26; 49, 31; 70, 9; 71, 6; 78, 9.
23 al.; — aut ~ aut (*uel saepius*)

- repetitum*) 6, 15; 7, 25; 23, 13 sqq.; 31, 27; 44, 5; 50, 8, 9; 70, 10, 12, 16; 81, 3 al.; — aut ~aut ~ seu 95, 2; aut ~aut ~aut ~ uel 44, 5; aut ~ uel ~ aut 79, 21; non ~ uel ~ aut 65, 13; ne ~ aut ~ aut 43, 13; non ~ neque ~ aut 59, 2; nisi ~ aut ~ aut 97, 13; — aut certe 47, 20; 70, 16; 110, 10 (uel certe 131, 13); — aut *pro* an 31, 8; 45, 2; aut quis 45, 16; 46, 16; 53, 24; 105, (8) 13; aut numquid 45, 13; 55, 18; *cf.* siue, uel.
- autem *saepissime*; nos (uel nobis) autem 7, 5, 13; 8, 12; 9, 25; 15, 2, 26; 16, 20; 17, 15, 18; 25, 13; 28, 16; 29, 11; 31, 28 (*cf.* 16, 8, 11; 17, 5; 24, 11—14; 26, 12, 16; — 28, 25; — 35, 24; 40, 19; 41, 16); — si autem 30, 16.
- autumnus 64, 7.
auxilium 80, 15.
azymus 81, 4.
- B pro U, cf. praef. c. II. III.**
- baptisma, atis 5, 7; 7, 9 *bis*; 7, 17; 26, 22; 39, 2, 3; 60, 17; 61, 8; 79, 18; 100, 4; baptismum salutare (*in symb.*) 37, 8; baptismum remissionis ostendit 32, 2; in baptismum 60, 8; 73, 19; in baptismo 142, 10.
- baptizare 7, 13; 39, 14; 97, 15.
basiliscus 15, 5.
beatificare 95, 9.
beatissimus 3, 6; 12, 20; 14, 5; 33, 7; 87, 8; *Oros.* 151, 4, 15; 155, 20; 157, 14.
beatitudo 97, 7.
beatus 34, 12; 59, 23; 88, 1; (152, 8?).
bellum 88, 20; 93, 19; 95, 14; bella uitiorum uel peccaminum 92, 10; 93, 22; 95, 16; 96, 1, 22; 99, 21 (*Oros. p. 637, 21 ed. Zang.: cordis bella*).
bene 18, 21.
benedicere, maledicere aliquem 27, 8; 28, 19.
benedictio 99, 1; 103, 2; 116, 1.
benignitas 42, 27.
bestia *saepissime*, uelut 8, 1, 18, 22, 24; 9, 8, 11, 12, 13, 18; bestea 10, 5.
bibiturus 74, 18.
blandimenta educationis 63, 1; corruptelae 83, 21.
blandiri 63, 13; 84, 5.
blasphemare 29, 10; blasphem. 29, 6.
blasphemia 8, 26.
bonus fructus 46, 27; 47, 1; perfecti boni gloria 95, 23; 72, 16.
brauium 143, 9.
brutus 104, 24.
butomon 24, 20 (βούτομος, ὁ siue βούτομον, τό).
Caduceus 17, 5.
caducus 93, 16.
caecitas 23, 3.
caedere 40, 18, 19, *cf. Hil. de myst. p. 9 ed. Gamurr.: et liuor caedentis potius doctur esse, non caesi.*
caelebrare 72, 23.
caelum, caelestis *saepissime* (*nusquam* coel. uel cel.); caeli, orum 62, 13; caelos 37, 3, 4; caelum caeli 67, 13.
caerimonia 14, 17; 18, 1; 54, 17.
calciamentum 101, 19; 102, 9.
calculus 26, 3.
calidus, cod. callidus 27, 30.
calix passionis 74, 17 (*cod. calicem ~ acceptam . . . eum*).
calliditas 84, 2.
calumnia 24, 8; 44, 8; 53, 3.
calumniosus 41, 22.
campestria 105, 3.
campus incorruptae beatitudinis 97, 7.
candelabrum 25, 15.
canon 41, 26; 42, 2; 44, 11; 46, 1, 3, 4, 6; 47, 13, 14, 15; 48, 7; 49, 23; 50, 2 *bis*, 11, 12, 18, 19; 51, 24; 52, 14, 17; 53, 5, 11; 55, 8, 19; 56, 20; 63, 5; 111, 7, 8, 11, 12, 13, 15, 17, 18; 112, 2, 4, 11 sqq.; in canonem non legimus, uidemus, *cf.* legere, uidere; — canones nouaginta Priscilliani in ep. Pauli 112 sqq.
canonicus 23, 11; 45, 2; 48, 13; 51, 22; 55, 13.
capax 96, 7.
capere 40, 10; 97, 14 (?); 101, 9.
captiosus 75, 19.
captiuitas 78, 23; 95, 6.
captium aeternale 25, 10; captiuus 8, 2; 57, 10.
captus, us? 97, 14.
caput 28, 21; 30, 5; 79, 17 *bis*; capud 66, 12.
character 26, 8.
carissimi *in allocut.* 88, 6.
caritas 35, 7.

- carnalis 29, 1; 86, 7; 101, 26 al.
 caro *saepissime*; *cf.* nasci, pati, uenire.
 castificatio 71, 7; 72, 16; 79, 7; 95, 23.
 castificatus 65, 27; 72, 13; 77, 5.
 castigare uitia 12, 23; 60, 3; — 67, 17;
 70, 11; 73, 11; 76, 1; — in gladio
 152, 8.
 castitas 70, 11.
 cata Lucanum 47, 4; cata Matth. 48, 2.
 cataclismus 46, 13.
 catholicus: aures 38, 8; dispositio 3, 4;
 fides 6, 20; 30, 15; 34, 3; 41, 20;
 42, 2; nomen 56, 18; obseruatio
 4, 19; os 23, 16; 37, 20; pax 35, 4;
 professio 40, 6, 20; 67, 23; sacerdos
 43, 13; — catholici 42, 8; catho-
 lica, orum 22, 12; 51, 10, 26;
 (catholicus *scribitur* 4, 19; 23, 16).
 catecuminus 58, 19.
 cathedra 82, 9; 83, 22,
 causa 41, 16; 72, 6; 101, 26.
 cautela 51, 16.
 cautus messor 46, 29 (*cf.* *Ouid. Met.*
1, 136: cautus humum longo signa-
uit limite mensor).
celebrare cf. cael.
 cernere 74, 13; 94, 9.
 certaminum incerta 93, 19; bella certa-
 minum 96, 1; — 94, 8.
 certe (18, 29? *cod. recte*); 47, 20, 22;
 48, 9, 12; 53, 20; 54, 5; 56, 19
 (*cod. certa*); 56, 25; 70, 16; *cf.* aut.
 certus 32, 15; 93, 16, 23.
 ceruus 26, 16.
 cessare 55, 2.
 ceteri 3, 9; 14, 6; 99, 13.
 chirographum 16, 23; 119, 5; 153, 7.
 8, 16.
 chrisma 16, 1.
 circuire 11, 4.
 circulus 153, 5, 15.
 circumcisio 72, 9; 137, 15.
 circumferre 101, 4.
 circumfusum 103, 17.
 circumscribere 78, 8, 13; 88, 10; 95, 9;
Oros. 157, 2.
 circumuersura mundi 102, 8.
 ciuitas = *urbs* 40, 11.
 clamare 44, 12; 54, 3; 55, 1; 97, 10.
 clarificatus 66, 1.
 claudere 33, 1; 47, 20; 57, 11; 103, 14;
 104, 3.
 clauus 22, 5.
 clericus 39, 27.
 clerus 41, 9; 129, 2.
 clius mollior 77, 1; cliuo molliens
 100, 10.
 coaceruare *Oros.* 151, 12.
 coagolare 21, 17.
 coapostolus 141, 9.
 coepisse 72, 2; — *Oros.* 156, 3.
 coepiscopus 40, 21.
 cogitationes 9, 19; 10, 15; 11, 7; 77, 4;
 96, 23.
 cogere 34, 7; 47, 27; 58, 2; 69, 11;
 94, 21; 97, 13.
 cognatio 18, 30.
 cognatus 65, 13.
 cognitio 53, 10; 100, 15.
 cognoscere 9, 17; 14, 11; 31, 31; 39, 6;
 53, 11; 72, 10; 74, 2; 79, 19, 20;
 87, 14; 89, 6; 92, 12, 15; 93, 14;
 94, 12; 97, 15; 100, 16; 101, 5;
 102, 13.
 cohabitare 80, 14.
 cohibere 98, 23.
 colere 16, 27; 17, 3; 71, 10.
coll . . . cf. etiam conl . . .!
 collega 141, 8.
 colligere 23, 14; 67, 24; 86, 11.
collocatio uerborum liberior: omnia
non = non omnia 53, 1; quod non
 = *non quod* 82, 19; 85, 12 (*recte*
 87, 4); quae etiam = *etiam quae*
 56, 19; si haberet quod Hydatius
 obiceret 41, 11, *cf. quae librarius*
correxerit 10, 21; 21, 6; 22, 13; —
 sibi dextras dederint Iacobus et
 Iohannes et Barnabae societatis =
 sibi et Barnabae Iac. et Ioh. dextr.
 soc. ded. 141, 1 sq.; — *cf. aio*, (in-
 quid), denique, enim, ergo, itaque.
comisatio 21, 5.
comm . . . cf. etiam comm . . .!
commemoratio 58, 1.
commendare 41, 8; 75, 13 (*sed con-*
mendare 76, 12; — 125, 5; 132, 13).
commercium 59, 10.
committere 56, 7.
comonitorium 35, 20; *Oros.* 151, 1.
 5, 10.
commori 60, 9.
communicare c. dat. 39, 28; secum 39, 20.
communicatio 8, 19.
communicatoriae epistulae 41, 8.
communium opinionum ratio 96, 6.
commutatio 105, 9.
comp . . . cf. comp . . .!
comparatio: quo nefarius 23, 3; —
 beatus est dare magis quam acci-

- pere 49, 22; minus iniustus 12, 7; fortis uehementer 9, 14; — *comp.* *c. abl.* 23, 1 = 64, 1; 26, 14; 41, 20; 99, 15; 140, 13; omnibus senior 42, 24; (*sed* senior omnium nostrum 34, 11); praestantius tibi? 104, 1 (*Hil. de trin. I, 4: sui*); deterius gehennae tormentoque peruigili 22, 16; quam 4, 11; 34, 4; 35, 2; 39, 26 al. (*nusquam a c. abl.*); *cf. declinatio*, plus (= *magis*), potius, quam.
- conari 88, 21.
- concedere 5, 4; 66, 21.
- conceptio 60, 3; 77, 15.
- conceptus, us 74, 22; 101, 17.
- concessivae eunitiones cumulantur*, *cf. etsi, licet, quamuis.*
- concilium 40, 7, 25; 42, 11, 20; 43, 2, 11.
- concinere 105, 4.
- concinare 40, 28; 111, 7.
- concinus 110, 7.
- concupere 53, 26; 74, 23.
- concitare 40, 16.
- concludere 20, 16; *cod.* conludit 32, 16; 138, 13.
- conculcare 15, 6.
- concupiscentia 16, 17; 63, 20; 65, 28; 70, 10; 83, 1; 96, 24; 101, 26.
- condemnare 30, 14; 43, 4.
- condere 52, 24.
- confabulatio 122, 5.
- confessio 3, 13; 4, 2; 31, 8; daemoniaca 6, 25 *et* 38, 21.
- confidenter 74, 18.
- confidentia, ae 51, 15; 74, 16.
- confidere 35, 8; 42, 25; 93, 19.
- configurare se 9, 24; 85, 6.
- confirmare 45, 19; 50, 9; 54, 21; 56, 15; 63, 19; (*ex confim. corr.*) 73, 19; *Oros.* 153, 2; 154, 4.
- confiteri 7, 5, 23; 12, 13; 13, 22; 16, 10, 13; 23, 8; (deo) 26, 11; 31, 1, 4, 10, 22, 28; 34, 19; 42, 4, 5; 51, 29; 54, 15; 66, 24; 74, 20; in loquellam 105, 4.
- conflatis 15, 9.
- confundere 8, 10; 15, 10; 17, 27; 76, 17.
- confusibilis 8, 1; 29, 1.
- confusio 28, 24; — *Oros.* 155, 4.
- congregari 93, 12.
- congruentia parum diligenter seruatur: neutr. pro fem.* 39, 8; 50, 22; (102, 11); 120, 18; (*promasc.* 79, 15?) *cf. calix, factus, genus, nominatiuus, numeri uariatio.*
- conhibere humano sensui (*ex conuiu. corr.*) 92, 5.
- coniugatio: cf. persuadit, exiet, perient, transit, uellit (= uelit), malluerit sim., (orirentur), crassuisse, uetere-scere; — paenitens, uocitus, finctus, bibiturus (praestaturus); sperantes sunt 116, 16; cf. factus, genus uerbi, perfecta; uid. etiam praef. cap. II de U et B mutatis et Arch. f. lat. Lex. III, 316.*
- coniunctiuus, cf. modi.*
- conlaborare 132, 13.
- conlatio contentionis 39, 5.
- conligatio 59, 9.
- conlocare 104, 14; 144, 8.
- conluctari 98, 3.
- conluctatio 13, 6.
- conm . . . cf. comm . . . !*
- conmilito, onis 141, 9.
- corp . . . cf. comp . . . !*
- compactus 65, 4.
- conpaginatio 60, 14.
- comparare 5, 8; 19, 23.
- comparatio 69, 9.
- compescere 77, 6.
- compingere 104, 14.
- complantare 74, 2.
- complere 48, 14; 62, 5; 65, 17; diem complens in agnitionem 67, 20.
- complures 34, 20.
- componere 40, 3; componere 67, 18.
- comprehendere 20, 19, *sed* conpraehendere 69, 9; *cf. adpreh.*
- compugnare 97, 28.
- compunctio 100, 2.
- consacerdotes 40, 8.
- consensus, us (*cod.* consensus) 91, 6.
- conscientia 3, 7; 35, 8; 41, 19; 55, 13; 92, 11; — *Oros.* 156, 12, 16.
- conscribitio 59, 13.
- consecrare 23, 4; 24, 2, 3; se in caelestes glorias 98, 18.
- consensus 152, 11; 153, 17.
- consentire 19, 3; 30, 15; 41, 26; 46, 24; 64, 5; 72, 6.
- consepelire 60, 8, 9; 73, 19.
- consequi 84, 24; 88, 20.
- conseruare 92, 11.
- conseruus 31, 16.
- considerare 56, 25; 59, 20; 71, 23.
- consignare 79, 23.
- consiliator 60, 16.
- consilium 40, 11; 45, 10; 83, 14, 22; 96, 7.

- consimilare 73, 24.
 consistere 36, 5; 40, 27.
 consors *c. gen.* 73, 13.
 consortium 56, 18; 63, 3; 84, 22; 93, 12.
 conspectus 73, 14.
 conspicabilis 76, 21.
 constans fides 75, 19; 100, 6.
 constare 42, 17; 77, 19; 111, 18.
 constituere 11, 24; 43, 2; 45, 16; 47, 14; 57, 18; 61, 9; ingressum 71, 16 *et* 90, 16; 82, 4; 91, 4; 96, 1.
 constitutio 47, 6. 23; 60, 4; 78, 24; 121, 3.
 constitutum 64, 16.
 constitutus 4, 3; 16, 5; 65, 6. 18. 25; 99, 2. 10.
 constringere 58, 15.
 construere iter 6, 2; 71, 15; — 53, 14; (ad) 70, 1.
 consudare *Oros.* 154, 17.
 consuetudo 69, 13; *ex* consuetud. *corr.* 94, 23 *et* 95, 7.
 consulere alqm 40, 14; consolere sibi 28, 1.
 consultatio 45, 10; *ad Oros.* 151, 1.
 consummare *pro* consumere 80, 12; — 80, 13.
 consummatio 10, 12; 17, 21; 48, 4; 78, 20.
 contactus 85, 15.
 contemnere 18, 2; 29, 7; 36, 1.
 contendere 74, 19; 93, 23.
 contentio 35, 7. 9; 39, 5; 40, 13; 44, 3; 59, 3.
 continentia, ae 112, 7.
 contingere 79, 15.
 contortus 12, 17.
 contra *praep. crebro, uelut* 3, 11; 35, 22. 26; 39, 18.
 contra = *autem* 153, 18; contra autem 153, 21.
 contraire 61, 7.
 contrarius *c. dat.* 88, 22; 99, 8; e contrario 89, 5.
 contrudere 153, 7.
 contumeliae naturae nostrae 60, 4. 10; 77, 16; — 75, 13.
 conturbare 13, 13; 95, 10; 96, 16.
 conualia tabernaculorum 101, 24.
 conuellere 24, 10.
 conuenire 74, 25; 100, 7; conueniri 40, 1; 42, 24.
 conuentus episcopalis 35, 15.
 conuersari 80, 10; 99, 21.
 conuersatio 4, 4. 13; 14, 8; 44, 11; 57, 4; 65, 18; 95, 21; 99, 7; 126, 9.
 conuersio 20, 15; 45, 7.
 conuersus ad fidem 93, 13; 94, 25; 97, 6; 100, 11; conuersus in redargutione 97, 18.
 conuertere *et* conuerti 11, 1; 27, 26 sq.; 45, 22; 49, 16; sol conuertetur in tenebris 32, 11.
 conuincere 35, 17.
 conuincificare 144, 18.
 cooperari 128, 19.
 cor 9, 18. 20; 34, 18; 40, 19; 41, 23; 52, 20; 87, 13.
 corneus deus 24, 10.
 cornum erexit in domo Dauid — *ξίρα; σωτηρίας* 32, 19; *cf. Lucret. II, 388; Neue, lat. Forment. I, 347.*
 corona uenerabilis tua 38, 6; cor. uenerabilitatis tuae 39, 21; cor. tua 42, 13; cor. aeterni sacerdotii 42, 25.
 corporaliter 63, 20; 65, 24; 87, 5.
 corporaliter 118, 11.
 corporare 62, 4; 65, 23.
 corporeus 76, 21.
 corpus: (ecclesiae corp. 31, 29); 54, 1; 67, 17; 70, 18; 72, 11. 13; 73, 3. 13. 24; 76, 1. 4; 78, 11; 79, 7. 21. 27; 80, 5; 83, 23; 93, 21; 95, 18.
 correctio *et* fides 102, 18.
 corrigere 77, 11; 112, 9.
 corripere 12, 2; 97, 1; 99, 23; 101, 9; 129, 3.
 corrumpere 63, 23; 73, 9; 83, 24; 87, 4.
 corruptela: *cod. corruptila* 83, 21: -ela *ex* -ila *corr.* 84, 3; -ela *ex* -aela 101, 25.
 corruptibilis 9, 22; 16, 1; 67, 17; 68, 6; 76, 25; 85, 12.
 corruptio 147, 7.
 corruptus 83, 23.
 cotidianus testis 83, 9 *et* 70, 16 (*ubi* *cott. ex cot. corr.*); cotidiana bella 93, 22 *et* 96, 1; cotidiana exhibitio 126, 1.
 crasse sapere 115, 8.
 crassescere *Oros.* 156, 25.
 creator 77, 20.
 creatura 74, 25; 75, 6; 76, 13. 21.
 credere *c. dat.* 4, 6; 18, 17; 23, 16; 24, 18; 31, 8; 33, 5; 40, 9. 25; 45, 9. 17. 21; 47, 17. 21; 49, 28; 53, 12. 22; 78, 22; 83, 17; 101, 24; 117, 18; — *c. acc.* 5, 7; 6, 10. 20; 13, (15?) 22; 24, 4; 31, 11. 28;

- 32, 16; 34, 18; 36, 14 (*in symbolo fidei*); 38, 8, 17; 45, 8; 49, 10; 50, 1; 55, 22; 56, 15; 66, 10, 21; 69, 3; 75, 11; (98, 17); 99, 9; — in *c. acc.* 37, 8, 13; — in *c. abl.* 38, 19, 20 (*It. et Uulg. in filium*); 46, 18; 66, 9; 80, 7; *absolute (uel c. acc. c. inf.)* 4, 10; 13, 15 (?); 24, 14; 31, 31; 34, 4; 44, 14; 48, 10; 49, 2; 62, 6; 66, 18; 69, 3; 78, 9; credere quod 50, 8.
- crepido, inis 61, 5.
- crescere 68, 1; 78, 9, 23.
- crucem 35, 18; 42, 13, 21; 53, 12; 83, 9.
- crucifixus 5, 23; 22, 1; 32, 1; 36, 23.
- crudelis 88, 19.
- crudescere (= *fortwuchern*) 7, 8.
- cruentus *Oros.* 152, 18.
- cruor 79, 15.
- crux 26, 6; 44, 15; 60, 6; 76, 2; 79, 23; 100, 4; in crucem mori 73, 15.
- cubitus, i (*pro cubitum*, i) 27, 5, *cf. Roensch, It. et Uulg. 261; Ranke, par palimps. Wirceb., p. 416.*
- culpa 6, 17; 53, 13; 92, 11; — *Oros.* 156, 8.
- culpabilis 53, 1.
- cultor 26, 25.
- cultura *Oros.* 152, 4.
- cum *c. conii. saepissime, uelut* 5, 11; 6, 12, 20; 7, 9; 14, 8 (*tempor.* 33, 1; 45, 5 al.); — *c. indic.* 28, 4 (*ubi ostendis ex ostenderis corr.*); 19, 24; 44, 13; 50, 1; 53, 1; 60, 20; 65, 7; 70, 3; 78, 15; 80, 20; 81, 6; 87, 18; 88, 3, 8; 97, 15; 99, 19; 103, 16; 104, 7.
- cum *praep.*, perire cum 14, 21; 16, 13; 46, 29; 77, 19 (*cf.* 24, 3; 47, 1, 3); — 7, 24; 18, 29; 19, 12; 23, 5, 17; 39, 10; 42, 3; 46, 9 *bis.* 28; 47, 2; 54, 7; *ad* 56, 27; 63, 3; 69, 4; 80, 23; cum quibus 3, 10; 24, 3; nobiscum 15, 14; 41, 5; uobiscum 80, 14; secum 39, 19; cum abolitionem *cod.* 73, 16.
- cunae 60, 3; 77, 15.
- cuncti 3, 10; 56, 13; 66, 4; 75, 21; 104, 13.
- cupiditatis modulatio 84, 1; — 92, 10; 93, 11.
- cur 31, 23; 86, 5; 96, 8 (*ubi cod. cui*); *quir in codd. ad* 111, 16 *et* 152, 11.
- cura pro Christo 55, 20; cura de talibus 79, 16.
- curiosus 87, 11, 16.
- cursus anni 65, 6; lunaris 78, 4.
- custodire 37, 18; 45, 25; 58, 17; 81, 5.
- cymbalum 16, 19.
- cyparissus (*y in ras.*) 12, 16.
- Daemones** 7, 4; 17, 30; 18, 20; 19, 3; 21, 6; 38, 22; 39, 10; 54, 20, 25; (115, 2); *gen. daemonum ex daemoneum corr.* 7, 2; 15, 12; 26, 25 (*daemonum sine correctura* 96, 25; *Oros.* 156, 4); — daemonia 8, 14; 16, 26; 23, 6; 77, 10; *gen. daemoneorum* 8, 4, 20; 13, 3, 12, 23; 96, 15.
- daemoniaca confessio 6, 25; 38, 21; — 18, 3; 76, 17.
- damnabilis 23, 23; 53, 13; 55, 18.
- damnare 3, 8, 11; 5, 8; 18, 3; 22, 14; 23, 6, 18; 27, 11; 33, 7; 35, 17; 36, 1; 37, 20; 38, 6, 7, 22; 39, 11, 21; 40, 8; 41, 4; 42, 1, 3, 8, 12, 21, 23; 44, 3; 45, 2, 13, 16; 46, 10; 47, 20; 48, 12; 50, 3 *bis.* 51, 10; 11 *bis.*; 56, 4, 12, 16, 19, 20, 22; 80, 23.
- damnatio 46, 7.
- dare 31, 12; 33, 9; 34, 3; 35, 19; 39, 25; 40, 1, 7, 25; 42, 28; 43, 10 *bis.*; 46, 7; 52, 16; 54, 13, 20; 55, 15; 63, 5; 64, 20; 74, 23; 79, 22; 94, 13; 95, 18; 102, 5; dans in eis spiritum uitae 104, 15.
- datiuus, cf. amicus* — inimicus, dignus — indignus, germanus, similis, sanctus, testis, — deterius, (praestantius); — adorare, adquiescere, communicare, interesse, iubere, renuntiare: — Christo adfixus sum cruci 73, 17; stultitiae est illi 18, 22; omne quod sol diei luna nocti minuitur 78, 23; — quod ex nouo ingeniis repperitur 44, 8.
- de *saepissime: pro gen.:* testatio de cath. professione 40, 6, (plurimi de clericis 39, 27); cura de talibus 79, 16 al.; — *pro abl. sol.:* de persuasione 48, 17; 56, 14; — de = a 42, 16; 48, 19; 74, 18; — de = ex 42, 10; 43, 7; *Oros.* 155, 13; — de terra de limo 21, 1; (19, 24); 72, 19; 98, 15); — de fide de apocryfis *cod.* 43, 14; de scribituris quaerit de nobis sententia 41, 23; de propiato inimici transitu (deprop.?) 77, 21; — de quo *saepissime, cf. neutr.*, qui; —

- de reliquo 40, 7 (49, 21); — *cf.* exire, gloriari, gratulari, iudicare (*in symb.*), studere.
- deambulaerum 93, 4 (*et* 105, 7?)
- debaccari 39, 22.
- debere 36, 7; 42, 8. 19; 53, 20; 58, 3. 14; 60, 10; 83, 10; 86, 11; 92, 12; 96, 27; 97, 2. 24; 103, 8; saeculo nil debere *uel similia*: 68, 9; 73, 12; 77, 25; 81, 5.
- debitor 53, 21; 93, 3.
- decada, ae 78, 15. 16.
- decalogus 78, 12.
- decem 8, 25 *bis.*; 18, 8.
- decet 43, 9.
- deceptio 99, 18.
- deceptus 45, 6; 48, 1; 65, 28; 76, 15.
- decernere 35, 24.
- decerpere 111, 7.
- deciduus 71, 20; 79, 12.
- decima, *sc. dies* 78, 19.
- decimae fructuum 78, 17.
- declinare animi a facie 86, 6.
- declinatio (heteroclitorum quoque, abundantium, metaplastorum, singularium tantum, sim. ratio habetur):* *sing. nom.:* fidis, honor, Iohannis, Iordanis, Hiesu Naue, Iuda; *cf.* alienigenus, altarium, baptismum, bestea, daemonium, decada, dextera, ferus = *fera*, grifus, inlecebra, mendum, pascha, Pliada, tenebra; — *gen.* Abrahae, Nathae, Iuda, Zeu (*opp. alia nom. hebr.*); (domus), fili, genesis, heresis, iteneris, paschae, plasmæ; — *dat.* nullae, solae; — *acc.* cornum, cata Lucanum, uitim *ex* uitem *corr.* 14, 22; — *abl.:* *subst.* i *ex* e *corr.* 81, 7; fini, fine, igne, mense; (ueteri 138, 1; 153, 2); *part. et comp.:* i 11, 13; 23, 16; 100, 10; e 77, 1; e *ex* i *corr.* 7, 8; — *uoc.:* populus meus 95, 8; — *nom. uel acc. pl.:* aspedes, caeli, fili, fluctuus, pastuus, sensuus, usuus, spiritus *ex* spirituus *corr.* 13, 11; (*sed etiam* dictus, fructus, gustatus, morsus, principatus, sensus, spiritus); firmes, infirmes, sincere; — *gen. pl.* daemonum *saepius ex* daemonium *corr.*, extarum, mensuum, manum, principatum (*sed etiam* actuum, fructuum, intellectuum, processuum, spirituum), pascharum; disputan-
- tum, morientum (*sed* credentium, labentium, legentium, al.); — *acc. pl.* caelos, cubitos; — *abl. pl.* animabus; — *cf. Arch. f. lat. Lex. III, 314—316.*
- decliue scelerum 89, 2.
- decolorare 83, 2.
- decretum 55, 22; 60, 5; 61, 13; 98, 3.
- decurrere 61, 6.
- decursus aquarum 85, 10.
- dedere uitam 5, 3 *bis.*; se 35, 1; dedita uentis itinera 54, 17; deditus saeculo homo 96, 27.
- dedicata in Christo conuersatio 95, 20.
- dedicatio 40, 26.
- deducere 8, 7; 64, 5.
- deesse 42, 18.
- deferre 41, 9.
- deficere 23, 2; 24, 3; 71, 24.
- definitus, *ex* dif. *corr.* 103, 8.
- delectari in alqa re 14, 9; *c. abl.* 63, 20; — 53, 23.
- delegare 80, 9; deligare 104, 17.
- delere 46, 23.
- deliciae 13, 5; diliciae 59, 3.
- delicti forma peccati (= *verschuldete Sünde*) 44, 5.
- deligare *cf.* delegare.
- demittere = *dimittere* 39, 20; 59, 12.
- demonstrare 62, 8; 71, 7; 74, 12; 75, 2; 98, 4 (*ubi litt. r omissa erat*).
- demonstratio temporum 69, 8.
- demonstrator 9, 27.
- demutato firmamenti 26, 21.
- denegare 18, 19.
- denique *saepissime, plerumque in exordio sententiarum:* 13, 13; 35, 15; 47, 3; 52, 3; 62, 16; 65, 18; 66, 4; 72, 20; 74, 8; 95, 24; sic denique 11, 15; 50, 5; 63, 7; 84, 6. 24; 91, 1; inde denique 48, 20.
- denudare 19, 10.
- deorsum 32, 11; 39, 1.
- depasci 15, 1.
- deponere 42, 20. 22.
- depraecari 42, 23; 43, 1; 58, 13.
- depraedari 16, 5; 64, 23.
- depraehendere 14, 11; 76, 1; *cf.* adpr. et *compr.*
- (*depersuasio* ? *uid.* persuasio).
- deprauare 6, 16; 83, 1.
- (*depropiare* ? *uid.* prop.).
- deputari 36, 24; 119, 22; (*cf.* 46, 15).
- descendere *Oros.* 157, 15.

- desecandae (*ex* *desaec. corr.*) carnis
 opera 70, 20.
 deseruire 131, 4; 135, 21; 136, 13.
 desiderare 15, 14; 27, 16; 41, 18; 71, 6;
 89, 4.
 designare symbolum 49, 1.
 desistentis terminus 72, 1; *cf. gerund.*
 desperare 32, 14.
 desperatio 33, 5; 91, 4.
 despiciere *ex* dispicere *corr.* 73, 22; 96,
 25 *et* 98, 17; *disp. sine corr.* 59, 16.
 destitutus, *Oros.* 154, 17.
 destruere *uid.* destruere.
 deterior 7, 3; 39, 26; 51, 21; 131, 12;
 142, 20; gehennae tormentoque
 22, 16; deterrimus 131, 5.
 detestabilis 46, 26.
 detestabilitas 8, 3.
 detestandus 14, 19; 77, 3.
 deuertere 48, 11.
 deuincere 5, 23; 78, 2; 79, 5; 96, 8.
 23; 101, 20; 102, 3. 14; *ex* diuinc.
corr. 95, 19.
 deuitare 34, 6.
 deus *sescenties; pl.* dii 14, 21; 16, 27;
 38, 27; *saepe additur ad* Christus.
 deurare 9, 18.
 dextera (*sc. manus*) 12, 13; 25, 22;
 37, 3. 5; 74, 16; a dextris 15, 4.
 diabolicus (*ex* diabol. *corr.* 61, 16);
 diabolicus 3, 5; 19, 2; 99, 11. 18.
 diabolus 11, 3; 52, 4. 7; 53, 15; 55, 2. 6;
 61, 15; 63, 14. 21; 64, 18; 95, 4;
 97, 9; (*Oros.* 156, 17. 19); — diab-
 ulus 52, 10; diabolus *ex* zabolus
corr. 13, 16; zabolus 18, 4. 5. 9.
 14. 20; 24, 14 *bis*; 84, 5; 100, 3;
 zabolus 19, 19 *bis*; 46, 29; 61, 10.
 diadema 8, 26.
 dialecticum ingeniorum opus 48, 16;
 dialectica 110, 12.
 dicere *saeppissime, uelut* 5, 16; 6, 21;
 7, 21; 11, 21; *interdum dicit pro*
inquit, uelut 11, 16; 19, 12; *cre-*
berrime dicente apostolo et sim.,
cf. partic. abs.; non dicam 35, 19;
 55, 7; *cumulatio*: dicente euange-
 lista testatur deus dicens 47, 4;
 non possumus dicere deum non
 dixisse quod eum dixisse apostolus
 dixit 49, 30.
 dictare 87, 18; *Oros.* 151, 7.
 dictio 28, 9.
 dictum 12, 1; 23, 22; 30, 12; 45, 16.
 17; 50, 11; 72, 4. 5; 87, 1; 101, 6.
 dictus, us 98, 1.
 didymus domini 44, 12.
 dies *saeppissime, uelut* 26, 22; 43, 12;
 55, 23; 67, 20; 73, 6. 12. 20; *gener.*
fem. 5, 24; 37, 1; *masc.* 39, 25; 57,
 15; 60, 18; 61, 2. 7; dies = *genet.?*
 80, 12 (*cf. Neue, lat. Formenl. I,*
378); — *cf. acc. temporis et in c. abl.*
 differentia 10, 16; 71, 4.
 differre de die in die 57, 9.
 diffidentia 15, 25; 18, 10; 74, 26; 146, 6.
 digerere 87, 17.
 dignari: memor mei esse dignare *Oros.*
 157, 16; *qua clausula saeppissime*
usus est Sidonius Apollinaris in
epistulis ad papas datis, lib. VI
 1—12, VII 3—13, VIII 4, 5, 13,
 IX 2—10, 12.
 dignatio 75, 7.
 dignitas 29, 6; 36, 2; 96, 27; 101, 10.
 dignus 8, 12; 18, 31; 52, 18; 82, 19;
 83, 4; 105, 10; gehennae dignus
 14, 19 *et* 24, 7; mandatis dei dign.
 80, 8; substantiae dei dign. 97, 25.
 diiudicare 18, 23; *sed* disiudicare 18,
 24 *bis*.
 dilectissimus *in allocut.* 58, 6. 24; 64, 4;
 67, 8; 85, 3.
 dilibatio 48, 19.
 diliciae *cf. del.*
 diligencia 51, 23.
 diligere 16, 7; 35, 3; 45, 23; 51, 21; 53, 3.
 dirigere 71, 14; 82, 6.
 discentes = *discipuli* 22, 6.
 disceptatio 46, 11; 49, 28.
 discere 43, 9; 67, 21 (*cod. dicitur*); 94, 24.
 discernere se in nullo 75, 16.
 disciplina 8, 19; 35, 21; 56, 11; 82, 7;
 98, 23; 99, 1.
 disciplinatum opus 102, 14; 104, 14.
 discipulus 6, 13; 23, 5; 35, 3; 39, 11;
 42, 3; 55, 19.
 discutere 109, 10.
 disiudicare *uid.* diind.
 dispensatio 73, 1; 76, 11; 100, 12; 101, 6.
 dispicere *uid.* desp.
 disponere 16, 16; 32, 5; 45, 25; 46, 2;
 48, 22; 62, 5; 65, 10. 12; 66, 5;
 75, 9; 92, 4; 94, 10; 103, 4; 104, 12;
 105, 1; 154, 1; disposita in nos
 natura 69, 8.
 dispositio 3, 4; 31, 31; 34, 17; 51, 18;
 55, 7; 62, 17; 63, 22; 65, 7; 76, 16;
 97, 26; 100, 9; 105, 5; *Oros.* 151,
 14; 153, 12. 14.

- disputare 48, 22; 49, 1. 21; *gen. pl. part.* disputantum 63, 10.
 dirumpere 15, 15; 59, 13; 93, 1; *ex dirr. corr.* 12, 11.
 dissectus 47, 19.
 dissentaneus 72, 14.
 dissentire 30, 16.
 dissimulare 40, 29.
 dissoluere 23, 19; 67, 15.
 dissonus 74, 24; 113, 9.
 distinguere: *distinexisti* 104, 13.
 distribuere 104, 25.
 districtus 70, 14.
 distringere 70, 19.
 destructio (*erat* districtio) 61, 16.
 distruere 6, 15; 26, 21; 52, 5, 71, 10; 76, 1; 97, 16; 102, 10; *distruximus* 95, 2, *sed* *distruxisti* 97, 4; — *destruere* 70, 10; 74, 5; 119, 6; 124, 2; 125, 6; 137, 1. 16; 146, 18.
 ditare 79, 19; 83, 3.
 diu 99, 20.
 diuersus 36, 12; 41, 7; 42, 14; 49, 17; 63, 10; 71, 18; 74, 24; 99, 19; 103, 12.
 diues 91, 2. 3.
 diuexus 105, 2.
 diuidere 5, 8; 38, 9; 49, 10; 60, 22; 64, 14; 65, 9; 70, 9; 72, 8. 14; 73, 7; 75, 21; 76, 17; 98, 19; 101, 11; 102, 2.
 diuinitas 75, 13.
 diuinus *saepissime, uelut* 5, 8; 8, 2. 4. 12; 16, 8; 22, 11. 18; 57, 6. 11. 13; 60, 19; *saepe coniungitur cum* 'genus, iudicium, natiuitas, natura, opus, sermo, uirtus'.
 docere 23, 17; 56, 1; 57, 3; 72, 21; 88, 5; 92, 9; 94, 25; 98, 7; ut 103, 6.
 doctor 23, 6; 39, 11; 42, 3; 126, 18; *Oros.* 152, 18.
 doctrina 7, 24; 22, 13; 37, 18; 38, 5; 81, 9; 92, 7; 95, 13; 97, 18; 101, 4. 22; doctrina sana (= *I. Tim.* 1, 10) 109, 10 et *Oros.* 155, 12.
 dogma 5, 7; 23, 18; 30, 17; 33, 8; 37, 19; 63, 10; *doema* 3, 8. 11.
 dolor 39, 22; 85, 1; 98, 5.
 domesticus 33, 13.
 domicilium 82, 19.
 dominari *c. gen.* 27, 1; — 95, 1.
 dominatio 60, 6.
 dominicus 78, 16.
 dominus *saepissime, uelut* 7, 6; 23, 8; 26, 5; 38, 11; 54, 4.
 domus 68, 3; 79, 27; 80, 8; *gen.* domus 79, 11 *bis*; *domo* 32, 19.
 donec *c. ind.* *Oros.* 152, 12.
 draema 91, 1.
 draco 9, 2; 11, 19. 22; 13, 10; 15, 6; 18, 8. 14.
 dubitare: non dubito quemquam esse dicturum 53, 2.
 dubius 8, 6; 64, 4; 115, 7.
 ducatorium 11, 22.
 ducatus, us 102, 6.
 ducere (*ex* *dic. corr.*) 27, 11; 49, 15; *magnifica* (= *magni facere*) 87, 5.
 dum *c. ind. praes. saepissime, uelut* 5, 8; 6, 17; 45, 11. 15; 48, 16, 20; ~ 101, 9; *c. con. imperf.* 98, 4.
 duo 72, 12. 15; 79, 6; 84, 25; 95, 17 *bis*; 98, 11. 18; 99, 5; 101, 2. 13; 103, 19.
 duodecim 81, 10.
 durare = *manere* 40, 4.
 duritia petrarum 54, 12.
 durus 104, 24.
 dux in Istrahel 31, 6.
- E, cf. Ae.**
 e, *ex saepissime, uelut* 20, 14; 23, 10. 11; 32, 3; *pro gen.*: nullus e nostris 35, 11; multi ex his 40, 24; pauca ex his 52, 25; quisquam ex his 53, 3; aliud ex his 74, 10; — *pro a:* e synhodo reuersus 39, 23; — *ex infirmitate sanare* 38, 16; — *cognoscere, discere* 39, 5; 43, 8; sermo omnis ex sensu est 70, 5; *ex se* 53, 17; 104, 15. 18; natura e deo Christo 93, 3; *ex M. uirgine ex spir. s. (in symb.)* 36, 17; Christo pro nobis ex immortalitate moriente 71, 2; e contrario 89, 5; *ex nouo* 44, 8; *ex abundantanti (II. Cor. 9, 1)* 49, 16; e re 111, 1.
 ecce 9, 3. 8. 11. 13; 12, 23; 19, 4. 13; 20, 16; 26, 17; 27, 24; 32, 25; 36, 18; 37, 4; 44, 16; 49, 28; 50, 16. 20; 51, 6; 58, 20; 66, 8; 72, 17; 97, 11; — *nonne ecce* 51, 2.
ecclesia: *ecclesia scribitur* 5, 10; 17, 19; 30, 6; 31, 29; 35, 4. 25; 39, 19. 23. 24. 25; 40, 3. 7. 16; 41, 6. 7; 42, 17; 43, 13 *bis*; 55, 16; 68, 1; *ecclesia* 99, 6; 103, 4; 119, 23; 130, 6; 133, 12; 136, 6; 139, 3; — *ecclesiasticus* 35, 10; 39, 24; 51, 18; 129, 11.
eccona, uid. praef. c. II et indic. rer. edere 85, 1.

- edicere 11, 13; 32, 5; 45, 25; 50, 15.
editio *Oros.* 155, 9.
editus (*ex aeditus corr.*) 4, 9; 17, 20; 74, 23.
edocere 46, 4; 49, 8; 63, 6; 69, 5; 96, 2; edoctus 8, 13; 62, 17; 97, 2.
educatio 63, 1.
educere 85, 13; 104, 18.
efficere 5, 24.
efficientia, ae 69, 7.
effulgere 110, 14.
effusio 79, 18.
egere uid. aegere.
egredi *Oros.* 152, 12.
eicere *c. abl.* 25, 20; e templo (*erat templo*) 72, 25.
elaborare 8, 15; 19, 23; 20, 23; 35, 4; 112, 7.
electio 40, 27; 94, 7.
electus 32, 3; 35, 4; 39, 14; 52, 20; 62, 17; 82, 5; 84, 25; 87, 6; 101, 8. 10; 104, 10.
elemosyna: *elemosina ad* 34, 1; *elemosynae, arum* 91, 9; *elemosyna, ae* 134, 18 (*ubi quidam codd. plur.*).
elefantus 8, 1.
element. uid. aelem.
elementarius *Oros.* 157, 4.
elidere 11, 8.
eligere 17, 15; 39, 14; 48, 15. 18; 130, 12; elegere 35, 4; 87, 13.
ellipsis substantiuorum: de huiusmodi 8, 21; 77, 9; in huiusmodi 27, 12; 76, 14; inter huiusmodi 47, 19; 99, 10; Helias in regnorum 47, 8; (*opera* 86, 7); *participiorum*: *natura e Christo* 93, 3; *uerborum*: 36, 21; 56, 7; 67, 3; 70, 3. 14 al.; *cf.* aeneum, dextera, decima, fera, ferus, quadragensimae.
elocutio 48, 13.
elogium 52, 17.
eloqui 6, 10. 17; 70, 7; 92, 7.
eloquium 49, 27; 51, 12. 15; 60, 20; 83, 18; 94, 21; — *Oros.* 157, 15.
emedullare 27, 5.
emendare *ad* 109, 8; — 152, 8.
emendatio 88, 12.
emere 28, 3.
emerita uirtus 46, 6.
emissus 105, 18.
emundatio 79, 12.
enarrare 98, 8.
enim *saepissime, uelut* 4, 8. 11. 14; 5, 6; 6. 17. 19; 8, 5; 9, 19; nec enim 13, 17; 42, 8; 46, 25; 75, 12; *tertio loco positum* 5, 22; 8, 5; 15, 23; 29, 4; 60, 18; 64, 6; 84, 1.
eniti 34, 5.
eo quod *cf.* quod.
episcopus = *papa* 34, 2; — 40, 1; 41, 2. 25; 43, 1; 129, 1.
epistula (*nusquam* *epistola*) 35, 22; 41, 5. 9; 42, 18; 43, 5; 45, 3; 55, 15. 16. 18; 111, 2. 13.
eradicare 10, 2.
erecta sublimare 105, 2.
eremus: in eremo 61, 9; erimum(?) 60, 11.
ergo (*sec. loco pos.*) 13, 20; 28, 24; 39, 17; 44, 10; 51, 7; 63, 9; 87, 2.
erraticus, *ex herraticus corr.* 22, 19; (*cf. Koffmane, Kirchenl. p. 91*); — 28, 26.
error 4, 6; 6, 16; 7, 8; 14, 18; 17, 17; 49, 8; 57, 11; 58, 15; 79, 23; 83, 1; 95, 17; 104, 3; *Oros.* 151, 2.
erubescere 4, 18; 66, 9; 85, 7; 88, 18; (*plerumque ex erubisc. corr.*).
erudire 23, 15; 67, 23; 97, 11.
eruditio 4, 10; 28, 25; 44, 4; 48, 1; 82, 3; 85, 14; 101, 4.
eruditus 14, 8.
eruginare 17, 13.
erugo 17, 7. 13.
erumpere 98, 5.
esse *saepissime*: in incrementum 66, 14; in offensionem 66, 15; in testimonium 17, 13; in testimonio 80, 17; — est! = *esto* 52, 25.
esurire 66, 17.
et *saepissime, et ~ et (uel saepius repetitum)* 19, 3; 28, 16; 33, 8; 44, 15; 49, 26; 53, 21. 22 al.; et = *etiam* 15, 20. 22; 23, 22; 33, 4; ~ 84, 12; 85, 3; 93, 7; 96, 13; *cf.* sicut et; — et et ut *permutantur*: 8, 16; 84, 16 (*cf.* 41, 11; 67, 21; 75, 3).
etenim 4, 2.
etiam *saepissime, uelut* 6, 14. 25; 7, 4; 9, 28; 11, 26; 39, 19; etiam nunc 3, 12.
etiamsi, *semper c. con.* (9, 28); 14, 7; 30, 19; 36, 7; 54, 11.
etsi *saepissime; in ipso tractatum exordio*: 3, 3 (+ 3, 7 quamuis); 34, 3 (+ 34, 8 licet); 57, 3; 62, 4; (*cf.* licet 86, 4); *c. ind.* 8, 13; 34, 3; 35, 8. 24; 52, 17; 57, 3; 59, 3; (60, 13? *cod.* ut si); 61, 11; 62, 4; 72, 7; 73, 4; *c. con.* 3, 3; 102, 14; *prae-*

- ced. pron. relat.* 26, 6; 104, 15, 18; 105, 4; etsi ~ sed 20, 25; 140, 13.
 etymologia *Oros.* 156, 12.
 euadere 83, 15.
 euangelica iussa 35, 23; *Oros.* 154, 7; euangelicus 62, 17; 93, 5.
 euangelista 47, 4, 24; 49, 27; 53, 7.
 euangelium 19, 18; 22, 8; 31, 21, 22, 30; 38, 12, 22; 41, 26; 46, 24; 47, 3; 48, 2; 55, 7; 56, 4; 126, 18; 139, 6; 140, 5, 20; 143, 2; euuangelium 6, 25; 30, 14, 17; 31, 26; 32, 4, 17; 60, 11; 66, 19; 72, 25; 81, 13; 90, 13; 91, 1; 102, 9.
 euangelizare 7, 11; 140, 6; *ex euangelizare corr.* 84, 13, 14.
 euasio eorum quae sunt in mundo 92, 9. euertere dubios 8, 6; 64, 4; — 11, 6; 60, 5.
 euidens iudicium dei *Oros.* 157, 10; euidetior poena 83, 9.
 euincere 26, 22; 78, 20.
 euocare 35, 18; 40, 15; 43, 3.
 euomi ab ore 28, 1.
ex uid. e.
 exactor 95, 8.
 examen 145, 5.
 excaecare 31, 24.
 excandescencia, ae 39, 22.
 excedere *c. acc.* 9, 5; 64, 16; *c. abl. (cod. excidere)* 75, 18.
 excidia perditionis 8, 7; excidia bellorum 93, 19.
 excipere 67, 22; 100, 6.
 excitare 71, 1; 88, 14.
 exclamare 15, 14; 31, 8; 52, 25; 67, 15.
 exclamatio 11, 13.
 excolere 72, 17; 95, 24.
 excubias agere 87, 3.
 exemplare, *uerb.* 109, 8.
 exemplarium 93, 10; 102, 15; exemplum 97, 27.
 exhibitio 126, 1.
 exhortari 58, 1.
 exhortatio 58, 8.
 exhortator 34, 12.
 exigere 51, 9.
 exire de 96, 14; exiet 27, 1; 49, 24.
 existere 88, 23; in aliquid 92, 6; — exstitit 101, 26.
 exodus *ad* 81, 16; exhodus *ad* 68, 9.
 exordium 47, 11; 60, 1; 62, 18; 63, 3; 93, 17; — exhordium 72, 2.
 expauescere 27, 28; 61, 7; expau. 88, 3.
 expidire 33, 8; *Oros.* 151, 6.
 expendere 101, 1.
 experimenta uitae 4, 12 = 34, 12.
 experiri 145, 5.
 expetere 33, 12; 34, 4; 74, 17.
 expiare 24, 1.
 expiatio 77, 14.
 (explicit 33, 3; 43, 14; 91, 11; 102, 18; *cf. finit.*)
 exponere 12, 5; 87, 18.
 exposcere 71, 9.
 exprobrare *c. acc.* 135, 19.
 expugnator 84, 3.
 expurgare aurum 28, 3.
 expurgatio *Oros.* 155, 15.
 exsilire 47, 18.
 existentia 154, 19.
 existere *cf. exist.*
 expectaculum = *spectaculum, praefixa prothesi* 99, 18.
 expectare 126, 10; *Oros.* 157, 15; expect. 17, 18.
 expectatio 94, 24.
 extirpatus 64, 8.
exsultare uid. exult.
 extae, arum 54, 19.
 extendere 65, 4; 70, 3; 101, 20; 103, 5.
 exterior homo (*Uulg. a foris*) 124, 1.
 exterminare 10, 3; 14, 22; (18, 6).
 exterminii plaga 80, 20.
 extinguere: (x *in ras.*) 12, 10; 22, 17; 54, 29.
 extra 31, 11, 21; 44, 11; 47, 15; 48, 23; 50, 2; 51, 22; 75, 8; 77, 5; 103, 17, 20; 104, 6, 7. extra ea quae = *praeterquam quod* 22, 19; *cf. supra.*
 extrarius = *diabolus* 84, 3.
 exuere 67, 9; 88, 21; 98, 13; exsuere 81, 1.
 exultare 26, 9; in aliquid 82, 5 *et* 93, 18.
 exultatio 95, 12; 101, 2.
 exurere *Oros.* 156, 19.
Fabricare 23, 11; *Oros.* 153, 17.
 fabula uulgi 39, 5; rei gestae fabula 40, 28; in calumniosas fabulas mittere 41, 23; fabulis credere 47, 17.
 facere *saepissime, uelut* 6, 19; 21, 13; 24, 4; 26, 2; respuere facere 6, 19; facere occidere 47, 1; — facta est seruiens 19, 12; fera sicut hos factus 12, 14; uerbum caro factus 74, 12; factus futuri forma (= *Rom. 5, 14*) 5, 24; cum Adam terreno et fera facto 18, 29; id quod ipse emeris

- factus 28, 3; factus pascha 81, 2; factus ipse quod psalmus est 97, 2; facti sabbatum domini 68, 8; factus pro nobis omnia 71, 3; facti sunt uelut *uel* sicut 8, 9, 11; factus est homo in animam uiuam 20, 10; facta est in praeuaricatione 20, 12.
- facies ad faciem 63, 8.
- facilis 43, 8; 47, 21; 52, 6, 7; 53, 5; 71, 24; 90, 17; 98, 1; 100, 11 *bis*.
- facinus 101, 11.
- factum 23, 22; 31, 10; 35, 9; 47, 17; 49, 26; 63, 6; 97, 26; 104, 6; 105, 4.
- factura 18, 20; 63, 20; 64, 13; 65, 16; 77, 12.
- facultas 36, 2.
- faenum 12, 14; 84, 15, 16 *bis*; 90, 11 *bis*, 12.
- faerox 64, 8.
- fallacia, ae 110, 5.
- fallere 84, 4, 6; 102, 17.
- falsare 42, 9; 51, 26; 56, 8.
- falsiloquium sermonum 34, 18.
- falsitas 56, 9.
- falso *adu.* 40, 28.
- falsus 22, 12; 93, 15.
- familiae deorum incertorum 76, 18.
- familiaritas rerum saecularium 57, 10.
- familiariter uisibilium consuetudine admonente 69, 13 *et* 94, 23.
- fantasma mendum 15, 9.
- fastidiosus 110, 7.
- fecundare 67, 22; 85, 14.
- fecunditas subolis 101, 14.
- fel 22, 5, 9.
- felicitas 146, 15.
- felicium adolatio 95, 2; felicium persuasio 95, 5; ruina felicium 95, 7; felicitas mater uteri 98, 2; lege felix *ad* 56, 27.
- femina 28, 16.
- fera 12, 14; 18, 29; 27, 28.
- feriatus ab alqa re 68, 9.
- fermentum 81, 3.
- ferox* *cf.* faerox.
- ferus = *fera* 15, 1.
- ferre testimonium 38, 12; ferre sententiam 51, 27; ferre = *tolerare* 38, 19.
- festinato *adu.*, Oros. 151, 11.
- fideiussor 48, 8.
- fidelis 49, 29; 58, 17; 85, 3; 103, 2.
- fides *saepissime*: *nom.* fides 3, 3, 10; 4, 10; 14, 14; 15, 26; 31, 9; 36, 6; 39, 15; 56, 16; 72, 10; 75, 19; 99, 12; fides *ex* fidis *corr.* 34, 3; —
- nom.* fidis (*a me in fides corr.*) 34, 3; 42, 14, 15; 45, 11; 49, 3; 51, 20; 55, 24; 100, 6; fidem dare *c. dat.* 31, 12; fidem habere *c. gen.* 50, 11; fides ueri 33, 12; 34, 16; fidei ueritas 39, 17; *cf. ad.* cathol., conuersus.
- fiducia 87, 12.
- fiducialiter 16, 25.
- fieri 14, 14; 22, 15; 73, 23; 78, 13; 84, 7 *al.*
- figi in crucem 76, 2; *cf.* fixus.
- figmentum 15, 10; 20, 6; 105, 20.
- figura 8, 18; 86, 13; 138, 2 *al.*
- figura etym.*: iudicium iudicare 19, 5.
- filia 101, 8.
- filius *saepissime*; *gen. sing. et nom. plur.* fili: 18, 18; 19, 19; 23, 8; 24, 13; 32, 22; 37, 21; 39, 15; 49, 3, 7; 50, 14, 17; 85, 4; 86, 6; 87, 2; 88, 5; 103, 11, 14; *sed* filii 15, 25; 17, 23; 32, 8; 81, 13, 14; 101, 13, (139, 18; 142, 11.)
- ingere 16, 7; 21, 14; 31, 22; 50, 9; finetus 21, 16.
- finire in alqm 47, 12; mundus finitur 81, 3; (finit = *explicit*, *ad* 56, 27; 61, 16; 68, 9; 81, 16; 85, 16).
- finis 32, 16; 57, 12, 18; 62, 12; 64, 13; 71, 23; 77, 6; 95, 25; regni sui fine 88, 8; fine *etiam* 57, 12; 146, 4; fini 93, 18.
- firmare = *affirmare* Oros. 153, 8.
- firmamentum 26, 21; 53, 13; 67, 21.
- firmis *pro* firmus 11, 5; (*sed cf. ad* 110, 15).
- fissura, ae 22, 7.
- fixo in lubricis gressu 57, 18; fixo in lubricum gressu 95, 25.
- flagrantis animi studium 93, 1.
- flere 26, 9; 81, 8.
- fluctus: *acc. plur.* fluctuus 51, 8; *sed cf.* fluctus 64, 8.
- fons tripertitus ecclesiae 5, 10; fides uno fonte tripertito rigata 31, 30; baptismatis fons 61, 9; iustitiae fons 66, 17; diuinorum sermonum fontes 85, 10.
- foris, *cf. praep.* a *et* exterior.
- forma *saepissime*, uelut 6, 1; 8, 3; 18, 4; 19, 1; forma peccati (15, 12); 44, 5; 73, 14; 74, 10; forma praecepti 55, 24; 62, 3; idolicae formae 14, 5; 54, 16; 77, 9, 13.
- formalis militia Oros. 153, 18.

- formare 87, 19; 103, 4; formatum saeculum 71, 20.
 formidinum tribulatio 95, 2; timores formidinum 96, 26.
formulae in sententiarum exordio saepius usurpatae: quae omnia, inter quae, in quo, de quo, propter quod, ipse est qui, hi sunt enim (qui), sic denique, sicut et, sicut scriptum est, et ideo, nos autem; *apodosis saepius orditur ab certe, necessario.*
 fornicari 13, 5; 19, 14.
 fornicatio 13, 3; 16, 17; 19, 6; 21, 2; 23, 4; 79, 28; 102, 1; furnicatio 99, 14.
 fortasse 47, 18.
 fortassis 45, 18; *cod.* fortasses 45, 3.
 fortuiti motus 92, 6.
 fortuna 99, 15.
 forum (*cod.* lorum) saeculi 65, 17.
 fouea (*cod.* foenea) 56, 10.
 frater 3, 9; 33, 10; 40, 14; 41, 2; 42, 28; 64, 4; 85, 3; 88, 19.
 frequens 3, 7.
 frons 8, 23; 80, 23.
 fructus 33, 11; 72, 16; 101, 15; 102, 5; *pl.* fructus 46, 27; 67, 24; 71, 5. 85, 12; fructuum 24, 1; 78, 17.
 frux 47, 1.
 fugitiuus seruus *Oros.* 152, 17.
 fulgor *Oros.* 157, 5.
 fundamentum 82, 4.
 funestus 56, 21.
 furnax 25, 1. 21.
 furor (in ecclesias) 39, 23; — 51, 9.
 futurus 6, 1; 45, 7; 54, 18; 79, 18; 102, 3; futura uita 45, 24; 90, 19; — futura, orum 54, 21; 55, 25.
Gaudere 58, 18; 77, 17.
 gaudium 101, 7.
 gehenna 14, 19; 16, 10; 22, 16; 24, 7; 91, 2.
 generalis 144, 1.
 generare 88, 23.
 generatio 32, 4; 55, 7; *cf.* procreatio.
 genesis: *gen.* genesis *ad* 68, 9.
genetius: tractatus paschae, genesis, exodi, psalmi *ad* 56, 27; 68, 9; 81, 16; 85, 16; *cf.* de, e, in, pro, super; adfinis, amicus — inimicus, consors, medius, tranquillare, declinare, dominari, fidem habere, initium dare (praeponere); *cf.* etiam *declinatio et pron. pers.*
 geniturae rota 26, 21.
 gens 13, 1. 4; 15, 14; 87, 7; 98, 11 *bis*.
 gentilis 14, 7. 11; 54, 16; 96, 24.
 genus 45, 5; 70, 12; 72, 6; 75, 10; 78, 25; 101, 10. 18.
genus substantiui: *cf.* Aegyptus, (Babylon, Hierusalem), Homuncionita; baptismum, calix, dies, (nomen), pascha, plasma; *cf.* etiam factus, *congruentia, declinatio.*
genus uerbi: *act.* scrutare, somnare; *sensu pass. adhibentur*: conueniri, interpraetari, loqui (70, 9), metiri, nubi, obrectari, partiri, praeterire, suaderi.
 gerere 50, 14.
 germanus *c. dat.* 73, 5; 78, 6; 99, 14; 101, 3.
gerundii exempla: 34, 4; 62, 6; — 55, 14; 91, 4. 9; — *adhibito* *ad* 4, 17; 12, 19; 58, 2; 62, 3; 67, 9; 77, 22; 80, 3; 85, 5; 90, 7; 92, 15; — *nonnumquam gerund. pro participio praes., uelut* 34, 5; 88, 9; *sed uice uersa genet. part. praes. pro gerundio ponitur*: nec desistent terminum in deo inchoare coepit exhortum 72, 1; (in exultationem triumphantis inducit 95, 13); locum et facti et operantis 104, 6 (*opp.* uincendi locus 49, 17).
gerundii exempla: *adhibito* *ad* 6, 16; 12, 4; 54, 13; 76, 1; 78, 18.
 gestae rei fabula 40, 28; gestae rei ordo 41, 20; gesta rerum (= *Bericht*) 40, 23; gestorum ordo 86, 5; gesta, orum 52, 20. 23; 62, 8; 92, 4. 7; gesta sanctorum 101, 5.
 gladius 16, 27; gladio (*cod.* gladium) persequi 22, 15 *et* 24, 5; castigare in gladio *Oros.* 152, 8.
 gloria 5, 3; 8, 4; 34, 4. 11; 53, 19; 54, 10. 25; 55, 10. 11; 62, 3; 66, 7; 67, 24; 71, 19; 72, 16; 76, 14; 79, 23; 82, 6; 93, 12; 95, 23; 98, 18; 101, 3. 10; 102, 3; 103, 5; 105, 4. 17.
 gloriari *c. inf.* 87, 12; gloriari in alq re 4, 8; de alq re 138, 12.
 gloriosus 3, 6; 57, 14; 60, 5.
 gradus 67, 20; 91, 10.
 graeca littera 26, 4; grece 18, 6; — *Oros.* 155, 20; 156, 13.
graecanica uerba: abyssus, ancistrum, aspis, azymus, basiliscus, butomos, cata, cataclismus, catecuminus, cyparissus, decada, decalogus, (dia-

- bolus), draco, (epistula), eremus, fantasma, gyrys, lampas, (Leosibora), metra, monucerus, myritis, papyros, petra, plasma, pseudo-, scandalum, spungia, synhodus, zona. gratia 4, 19; 15, 2; 29, 5; 35, 11; 45, 17; 53, 20; 54, 16; 67, 23; 71, 13; 98, 19; 99, 2; 103, 3.
 gratulari 34, 10; de 141, 22.
 gratulatio 95, 14.
 gratus 91, 1.
 graurare 135, 20.
 grauis alicui 41, 17.
 gressus 57, 18; 95, 25; cf. fixus.
 grifus 7, 26.
 gustatus 24, 2.
 guttur 99, 17.
 gyrys 24, 21.
- Habere** 7, 24; 8, 18; 9, 27; 16, 1; 18, 7; 21, 7; 24, 4; 31, 9; 33, 6; 35, 13; 38, 25; 40, 25; 41, 7; 43, 6; 45, 1; 50, 11; 51, 16. 17 bis; 52, 9; 65, 28; 75, 11; 83, 10; 84, 22; 85, 16; 90, 19; 98, 20; 100, 23; 103, 15; 104, 6. 7 bis. 21; in seruum aeternum 11, 25; sibi 24, 6; fidem sermonibus 31, 9; sed fid. h. dictorum 50, 11; quod obiciam 41, 11; nasci 53, 25; = aestimare 30, 20; 70, 4; 80, 26; 81, 10; 102, 3.
 habitaculum 54, 1; 62, 4; 64, 15; 65, 17. 21; 70, 11; 79, 28; 80, 9; 82, 18; 83, 4; 85, 12; 91, 3.
 habitare 21, 13; 83, 8.
 habitatio 13, 2; 16, 10; 73, 8.
 habitator 82, 19.
 habitus, us 70, 5.
 haedus 79, 1. 6.
 haeresis: 132, 10; Oros. 151, 10; sed in cod. Wirc. semper per e scribitur: 6, 20; 7, 8; 21, 5; 23, 9. 13; 33, 7; 38, 8; 48, 20; 49, 17; 56, 12; gen. heresis 44, 4.
 haeretici: per ae scrib. 42, 9; 56, 9; 63, 10 (110, 4); per e: hereticus 3, 8; 5, 7; 22, 10; 23, 23; 24, 7; 38, 19; 39, 9; 41, 5; 46, 23. 51, 25; 56, 7; cf. erraticus.
 harena uid. herena.
 hebetare 73, 8.
 hebraea littera 26, 4; hebraica litt. 26, 8; hebreice 18, 6.
 herbarum pastuus 61, 2.
 herena = arena 61, 2.
- heres 5, 24; 83, 16; 85, 2.
heterochlita, heterogenea, uid. declinatio.
 hic saepissime: pl. hi, his 8, 4. 6; 14, 13. 15; 15, 23; 29, 4; ~ 88, 1; 97, 15 al.; his ex hiis corr. 88, 17; hii, hiis 55, 7; 60, 18; 61, 2. 7; 64, 3. 6. 18; 96, 15; — saepissime hic qui: 4, 8; 8, 5. 6; 14, 15; 25, 24. 25; 27, 17; 29, 4; 31, 4; 33, 12; 36, 4; 44, 7; 46, 9. 21; 50, 4; 63, 19; 70, 6; 92, 8; 94, 25; 99, 7; (131, 13; 134, 18; 136, 12; 141, 22; 146, 19); hi sunt enim (qui) 8, 4. 6; 15, 23; 29, 4; 31, 24; 60, 18; 61, 2. 7; 64, 6; latissime patet usus gen. neutrius uelut: hoc 41, 18; 49, 17; 95, 7; ante hoc 23, 23; hoc est quod est Iesus Chr. 27, 17; omne ~ hoc est de quo scribuntur est 44, 7 (cf. 77, 2); hoc est = id est 79, 8; 95, 17; 102, 9; haec (pl.) 14, 13; 38, 5; 40, 10; 50, 1. 2; 54, 5; 56, 7. 25; 63, 18; 73, 18; 77, 11; (in his quae fuimus 4, 8; in his quae apparent 63, 19; al.); ad haec 4, 11; 17, 25; inter haec 35, 11; per haec 42, 11; 75, 18; 97, 7; — cf. neut.
- hinc 40, 1. 27; 44, 8; 88, 23; hinc una ex parte ~ hinc ex parte altera 51, 8—12; quater 87, 10—12; ter hinc ~ inde 99, 10—14.
 historia 47, 17. 20; 92, 3; sensata 100, 19; historiae sanctorum 100, 22.
holocaustum cf. olochaustum.
 homo saepissime, uelut: 23, 10; 45, 7. 15. 17; 48, 18. 19; 49, 5; 101, 3.
 hominum homo Christus 24, 13; Christi homines = Christiani 6, 18.
 honesta uita 85, 12.
 honos: nom. honor 27, 3; 60, 11; 66, 10; — 71, 11; 96, 26.
 hortari 64, 21.
 hospitium 62, 4; 65, 24.
 huiusmodi 8, 21; 27, 12; 40, 2; 45, 23; 47, 19. 23; 51, 8. 22; 54, 11; 76, 15; 77, 9; 99, 10. 13; cf. ellipsis.
 humanus 4, 12; 5, 8; 52, 21. 24; 53, 5; 54, 14; 57, 3. 11; 58, 7; 60, 1. 2; 69, 11; 74, 16. 25; 77, 14; 90, 17; 92, 5. 16; 94, 6. 20. 23; 95, 16; 96, 5. 8; 100, 22; 104, 2.
 humidorum princeps 154, 12. 16.
 humilitas sermonis 70, 2.

- Iacere in petrosis *Oros.* 154, 10.
 iactare se in haec ingenia 45, 19;
 iactata, orum 88, 11.
 iam 35, 3; 39, 9; 47, 21; 51, 16; 58,
 14; 73, 12; 79, 19. 27; 95, 6; iam
 quidem *Oros.* 151, 5.
 ibi 35, 20. 25; et ibi 11, 7; 13, 1 (4);
 50, 19; (et) item ibi 19, 8; 50,
 23. 26; 51, 1. 3. 4; 67, 1 (item *sine*
 ibi 67, 3); ubi ~ ibi 77, 22.
 ictus irae 84, 1.
 idcirco 112, 3.
 idem, eadem, idem 40, 9; 83, 9; 88,
 12; 111, 7.
 ideo 7, 1; 38, 5; 78, 4; 94, 4; 99, 8;
Oros. 156, 8; nec ideo 56, 15;
saepissime et ideo: 8, 10; 9, 16;
 18, 17; 21, 21; 33, 7; 50, 2; 54,
 5. 29; 58, 6; 63, 11; 64, 13; 67, 8;
 76, 11; 83, 18; 93, 13; 95, 11;
 106, 1; 124, 9; 125, 12; — ideo-
 que 36, 22; 110, 10; 112, 1; 116,
 16; 119, 4; 128, 17.
 idest 65, 22; 74, 9; 78, 2; 79, 6. 22;
 80, 14; 81, 4 *bis.* 5; 89, 3; 96, 23;
 99, 6; 102, 8; 111, 2. 12; *cf.* hoc est.
 idolicus 14, 5; 15, 7. 19; 70, 14; 77, 8.
 idololatra 39, 9; *sed* idolatria 21, 3;
cf. Koffmane, Gesch. d. Kirchenlat.
p. 37.
 idolum 14, 19; 15, 11; 17, 1; 26, 25;
 54, 16; 76, 17; 77, 13; 101, 21.
 idoneus ad alqd 17, 25; *Oros.* 152, 16.
 ieiunare 59, 1. 3; 60, 12. 19; 61, 9.
 ieiunium 59, 5; 61, 3. 10.
 ignarus deo 14, 18.
 ignis spiritus *Oros.* 151, 13.
 ignis 16, 10; 28, 4; 91, 3.
 ignorantiae uesper 67, 15; tenebrae
 64, 4 *et* 86, 15; nox 80, 11; tur-
 bines 88, 10.
 ignorare 4, 5; 99, 5; 103, 15.
 ignoscere 43, 8; 46, 8.
 ille *saepissime* (*semper* illud, *non* illud);
crebro ille qui, *uelut* 6, 17; 13,
 16; 44, 13. 14; 53, 19; — illud
 autem quod = *was das betrifft* 14, 5.
 illie 35, 21; 111, 15; 112, 5.
 imago 7, 3; 18, 19; 65, 23; 66, 1;
 79, 28; 83, 20; 93, 3.
imb . . . cf. imb . . .!
 imitari 60, 12; 80, 10.
imp . . . cf. imp . . .!
- in *c. abl.*, *sescenties*; *sensu locali* 4, 3;
 12, 22. 23 *bis*; 14, 13. 17; 16, 5 al.;
 — *temp.* 17, 12; 43, 12; 50, 6; 58,
 13 (*cf.* 94, 20) al.; de die in die 57,
 9; — *pro gen.*: in sensu demon-
 strator 9, 27; nihil in his 63, 19
 (ordo in psalmo 100, 14; poten-
 tissimum in terris aelementum 60,
 21; dux in Istrahel 31, 6); — *pro*
abl. solo. (3, 5; 14, 8); 28, 12; 61, 3.
 13; 75, 16; (99, 18); *Oros.* 152, 8;
 — *saepe pro* in *c. acc.*, *cf.* (abire),
 aduenire, conuersus, conuerti, dare
 (iacere), induere, mittere, operari,
 ostendere, reddere, referre, uenire (in
 carne); in perditione ibi 15, 20; facta
 est in praeuaricatione 20, 12; *in qui-*
bus exemplis nonnumquam litt. M
in fine uocabulorum oppressa esse
uidetur; cf. praef. cap. II; — am-
 plecti mendacium in ueris 46, 25;
saepe in quo, *cf. neutr. et qui;* —
uid. etiam ambulare, credere, de-
 lectari, fixus, gloriari, inscribere.
- in *c. acc.*, *sensu locali*: 40, 17; 61, 6;
 103, 11 al.; — *sensu temporalis*:
 87, 4; 94, 20 (*ex abl. corr.*); 156,
 14 al., *cf.* usque; — *sensu aduer-*
satiuo: 4, 6; 6, 17; 19, 2; 41, 4;
 43, 7 al.; — *sensu finali* (*interdum*
pro nom. uel acc. solo.): 26, 26; 27, 16;
 53, 26; 54, 13; 56, 2; 62, 17; 65, 17;
 66, 14. 15; 71, 3. 8. 16. 20; 73, 12.
 24; 77, 14; 80, 15; 85, 2; 86, 7; 90, 8;
 97, 24; 101, 11; 102, 6; 105, 17 al.;
 — in quantum = *quantopere* 75,
 17; — *pro* in *c. abl. saepissime*
(ubi hic illic M parasiticum ir-
repsit); ad quem usum spectant
exemplorum pleraque, quae totum
praepositionis IN prouinciam illu-
straturus hoc loco congeram; cf.
igitur: agnoscere in intellectum,
 ambulare in uitia, apparere in sae-
 culum, aptari in introitum, confi-
 terti in loquellam, complere diem
 in agnitionem, consecrare se in
 glorias, crescere in gloriam et opus
 (67, 24), disposita in nos natura, diui-
 dere in omne quod dicitur, erudire
 in omnem gratiam, esse in testimo-
 nium, esse in unum (6, 6; *opp.* 6, 8),
 exhortari in commemorationem,
 existere in aliquid, exultare, factus,
 finire, fixus in lubricum (95, 25; *opp.*

- 57, 18), habere in seruum (*cf. cod. ad* 8, 18 in nobis *corr. ex* in nos), iactare se in ingenia, ingredi, intrare, inuadere, ire (90, 5), laborare in opus Christi, legere (in aures, in canonem), mittere in calumniosas fabulas, mori in crucem, ostendis in ea quae agis paenitens nomen domini 28, 4; pati in carnem, petere (in pascha, in sacrificium), plaga, plenus in omnes crepidines, ponere in doctrinam, reformari, renasci in salutem, reparari, reputari in semen (*opp.* 119, 22), respiscere, respicere, rex et dominus in omne, satiari in omnia omnibus bonis, tendere, uidere in canonem, uincitur omnis homo in ea quae uidentur (78, 5; *opp.* 78, 12; *cf. rapi*), uicit in passionem suam 92, 14; unitus; — *cf. etiam praef. cap. II de syllaba IN uel a librario uel a me modo addita, modo deleta.*
- inaccessibilis 112, 13.
 inanis 5, 2.
 inauditus 35, 24; 43, 4.
 inbecillitas 57, 11; 58, 7; 94, 24; 95, 16; 100, 8; 104, 3.
 inber 24, 14, 17.
 inbuere legem 79, 4.
 inbutus 71, 1; 92, 3; 141, 21.
 incauta praesumere 46, 9.
 incendere 52, 7. 12. 13 *bis.* 15; (in) census studio animi flagrantis 93, 1; *cf. Verg. Aen. IV, 54: incensum animum inflammauit.*
 incertus 57, 18; 76, 18; 93, 19. 23; 96, 1.
 incestare 38, 10.
 inchoare 58, 9; 72, 2; 81, 3; *cf. Berl. phil. Wochenschr. 1885, col. 241 sqq.*
 incidere in alqd 9, 25; incidere alqd 38, 24.
 incipere 77, 25; (incipit 33, 13; 43, 14; 56, 27; 68, 9; 81, 16; 85, 16; 91, 11; 102, 18).
 inclinare = *subuertere* 83, 1.
 incondite 87, 18.
 inconpositus 104, 23.
 inconpraehensibilis 74, 13.
 inconsulta, orum 57, 12.
 incontinens 134, 1.
 incorporatum inuidiae uirus 88, 3.
 incorruptibilis 9, 21; 68, 7; 76, 24.
 incorruptus 36, 6; 97, 7. 27.
 incredibilis 53, 25.
 incrementum 63, 4; 66, 14; *Oros.* 152, 3.
 increpare 19, 11.
 inculpatus 79, 14.
 incurrere in alqd 38, 7; tale alqd 101, 12.
 indagare 86, 12.
 indago 86, 8; 110, 6.
 inde 48, 20; inde est quod 78, 17; hinc ~ inde *ter* 99, 10—14.
 indecentia instituta 35, 26.
 index 69, 12; 94, 22.
 indifferens (et unus) deus 93, 17.
 indigere interpraetatione 9, 27; *sed* interpraetationem 69, 10; 87, 10.
 indignus deo 57, 4; 92, 16; *cf. datiuus.*
 indisciplinatus 58, 15.
 indissolubilis 31, 29; (*cod. dissol.*) 82, 4.
 indoctus 51, 8.
 indoles 93, 11.
 indubitanter 54, 9.
 inducere alqd = *res nouas, doctrinam nouam inducere* 23, 13. 24; 24, 4; = *afferre* 95, 13; in domum *ind.* 59, 15.
 induere (induere in uobis) 67, 11; indutus armis 61, 4; 90, 6; 93, 1; 95, 19.
 indulgentissimus 88, 20.
 indulgere 32, 17; 48, 9.
 induratio 121, 14.
 inenarrabilis 70, 3.
 inexplicabilis 104, 2.
 inexploratus: inter inexploratas humanae uitae conuersationes 57, 4; inter tot inexploratas hum. uitae molestias 92, 16.
 inexterminabilis 106, 3.
 infamare 41, 7; 42, 10.
 infelicitas 14, 12; 15, 7. 19; 22, 11; 26, 26; 31, 23; 38, 13. 21; 39, 4.
 infelix, *saepe de haereticis dictum* 17, 30; 23, 2; 24, 17; 27, 27; 28, 15; 30, 17; 46, 23; 56, 13; 99, 15.
 inferi 22, 15; 66, 23; (*in infernorum corr. ?*) 26, 11.
 inferni (et mortis) claues 25, 25.
 inferre 43, 5.
 infidelis 6, 16; 49, 18; 83, 17.
 infinitas, atis (*cod.* infirmitas) 75, 17.
 infinitiui *exempla*: nobis uiuere Christus est 15, 26; quod semper est nec desistentis terminum in deo nec inchoare coepit exhordium 72, 2;

- cf.* facere, gloriari, habere, metuere, metus, mittere, optare, persuadere, praecipere; — *interdum pro coni.*, *uelut* 36, 1. 3; *cod. ad* 52, 11 *et* 96, 27; — *acc. c. inf.*: numerum dei esse meretur 73, 21; *cf.* credere, dubitare, gaudere, permittere, postulare, putare, recusare, scire, al.; *cf.* quod, quoniam. — *modorum uariatione occurrit acc. c. inf. post* quia 114, 15; 116, 17; 134, 15; 156, 20 *sqq.* (*post eo quod: Oros.* 156, 19); — *cf. modi.*
 infinitus 57, 17; 95, 25; 103, 9.
 infirmus 53, 14; 75, 2, *cf.* firmis.
 infirmitas = *morbis* 38, 16; 69, 11; 94, 20.
 inflatus 23, 12; 31, 21.
 informare 70, 15.
 informis 104, 26.
 infusus in omnia 103, 18.
 ingenium 14, 12; 34, 5; (53, 5); *saepe* = *malum ingenium hominis, deo contrarium*; non ingenia, sed studia 37, 19; nouitas ingenii 44, 3; quod autem ex nouo ingenii et calumniis repperitur 44, 8; fortassis aliquis in haec ingenia se iactet 45, 18; ingeniorum opus 48, 17; ingenio, *opp.* deo 48, 21; ingenia disputantum 63, 10.
 ingredi in alqd 40, 16; alqd 31, 29; 61, 3; 77, 13; *cf.* incidere, incurrere.
 ingressus, us 100, 17; 103, 13; ingressum constituere 71, 16; 90, 16.
 inhabitare 5, 23.
 inhabitatio 63, 24; 73, 10; 83, 25.
 inhonorare 145, 13.
 inimicitiae 33, 13.
 inimicus 77, 21; 84, 2. 4; 89, 1; *c. gen.* 57, 8; 90, 17; 94, 16; *c. dat.* 94, 15; 110, 17; 112, 8; 123, 1.
 inique 129, 12.
 initiari 13, 14.
 initium 52, 19; 62, 18; 63, 12; 78, 19; 102, 16; 104, 20; cuius initium mendacii natura dedit 64, 19.
 iniuria 34, 8; 40, 13. 18; 42, 28; 43, 2.
 iniustus 12, 8; 55, 21; 88, 19; (46, 7?)
 inlecebra, *sing.* 88, 23; *pl.* 83, 21.
 inludere *c. acc.* 25, 11; ad inludendum plasmæ meae 12, 19.
 inluminare 64, 13; 67, 16; 86, 14.
 immaculatus 73, 16; 76, 2; 79, 1. 24.
 inmarcescibilis 95, 21.
 immensitas 142, 19.
 immensurabilis 103, 5.
 immerito 87, 17 (*cod. merito*).
 inmisericors 91, 2.
 immolare 69, 6; 77, 22; *ex inmal. corr.* 74, 1; immolatus 59, 22.
 immolatio (*ex inmal. corr.*) 71, 18.
 immortalis 60, 6; immortalia 102, 1.
 immortalitas 59, 23; 71, 2; 112, 12.
 immutare 18, 4.
 innascibilis 74, 13.
 innocentia 87, 19.
 innocuus 110, 16.
 innouatae iter gratiae 4, 19.
 innumerabilis 79, 5.
 impassibilis 76, 3.
 inpatienter 98, 5.
 inpeditus 3, 3; 54, 17.
 inpendere 58, 1.
 inperitia 54, 23.
 inperitus 51, 9; 56, 6; deo 99, 16.
 inperium captiuitatis nostrae 78, 23; *imp* 36, 9; 58, 12.
 inpetrare 40, 30.
 impius 82, 8; 83, 15; 88, 19; impius 46, 13; 83, 22.
 implere 48, 9; 104, 17.
 inpletio desiderati operis 89, 5.
 inponere 34, 8; 39, 7; 42, 28.
 inpraesentes = *absentes* 43, 3.
 inprobis 35, 22. 26.
 inprudens *Oros.* 152, 14; 157, 10.
 inpugnare 92, 8.
 impulsus, us 89, 2.
 inpuritas 22, 18.
 impurus 10, 24.
 inputare 63, 14.
 inquit 12, 1. 6; 18, 21; 33, 2; 44, 16; 51, 13; 86, 9; 87, 7, 88, 13; — 125, 6 *al.*
 inquirere 45, 24.
 inquisitio 86, 8; 88, 7.
 inreprehensibilis 129, 1.
 iurigare 85, 10.
 inrogare alicui iniuriam 34, 7 *et* 42, 28.
 inruere foueam 56, 10.
 insanabilis pollicitatio 84, 2.
 insania 51, 9.
 inscribere in aliqua re 26, 3.
 inscrutabilis 116, 9.
 insensibilis 104, 23.
 insequenter 96, 7.
 inserere 22, 12; 46, 23; 49, 29; 84, 4.
 insidiae 63, 1; 84, 4.
 insidiari 97, 9.

- insigne germanum 101, 3; insignia passionis 44, 13.
 insincerus *Oros* 152, 4; *opp.* sincerus.
 insinuare 6, 16; 62, 6.
 insipiens 4, 9; 38, 24.
 insitus 42, 27.
 insolitus 69, 13; 94, 23; (*cod. etiam* 61, 1).
 inspiramentum 20, 10.
 instare 99, 11.
 instituere 7, 25; 10, 1; 82, 3; 83, 20; 100, 11.
 institutio 56, 21; 57, 6; 72, 7. 13; 78, 11.
 institutum 6, 12; 7, 19; 22, 10. 14; 35, 26; 37, 18; 39, 11; 56, 14; 64, 17; 65, 16; 71, 10; 93, 10.
 instructio ingenii 14, 12.
 instruere 79, 15.
 intellectus 12, 1; 13, 20; 14, 4; 67, 11; 70, 9; 85, 11; 94, 20; 95, 14.
 intelligentia 69, 8. 11; 70, 1; 72, 5; 74, 25; 77, 1; 94, 6. 10; 95, 15; 96, 5; 97, 5. 26; 100, 8. 10; 104, 2.
 intellegere 8, 16; 9, 16. 17. 25; 11, 26; 12, 4. 22; 13, 24; 15, 13; 19, 21; 20, 21; 28, 8. 25; 54, 12; 66, 13; 70, 7. 8; 71, 2. 12 (ut 72, 3); 73, 1. 2. 18; 75, 3. 18; 77, 25; 78, 8. 22; 80, 1. 5. 14; 83, 7. 11. 18; 84, 22; 90, 18; 92, 15; 93, 4; 97, 7; 99, 1; 100, 13; 102, 15 (*uno loco* 83, 11 *ex intelligere corr.*).
 intemporabilis 78, 22.
 intendere 87, 14.
 intenebratus 65, 8; 104, 23.
 intentio 87, 11; 99, 11.
 inter *saepissime*; inter haec (*uel illa uel ista*) 35, 11. 21; 40, 11; 51, 21; 74, 24; inter quae 21, 6; 23, 22; 39, 8; 46, 8; 51, 15; 80, 25; inter se 65, 4; 98, 3; 104, 14.
 intercipere 32, 15.
 interesse 43, 11; nihil interest diabolo 95, 4.
 internus 103, 17.
 interpolare 22, 11.
 interpretari *sensu pass.* 27, 26; 36, 20; — 34, 5.
 interpretatio 8, 16; 9, 26; 24, 7; 56, 13. 20; 69, 10; 87, 9.
interrogandi formulae rariores: quoniam ~ quomodo 54, 12—14; quoniam ~ qualiter 55, 24; aut *pro an, cf. aut*; — *indicat. in interrogat. obliqua, cf. modi.*
 intra 57, 10; 58, 7; 103, 17; 104, 2 (*h. l. cum abl.*).
 intrare alqd 5, 1; 52, 20; 58, 21; 65, 16; 71, 1; 85, 8; in alqd 4, 13; 67, 12; 93, 11; 97, 3; — 66, 15; 90, 13.
 intremescere 46, 17.
 intrepidus 55, 5.
 introducere 76, 18.
 introitus 79, 22.
 introspicere 100, 7.
 intueri 76, 11; 87, 16.
 inuadere in pleraque 51, 25.
 inueniabilis error 4, 6.
 inuenire 46, 24; 49, 20; 50, 12. 15; 51, 19. 20; 64, 14; 66, 22; 71, 24; 75, 12; 79, 8; 83, 4. 17; 86, 7. 8; 94, 14; 99, 9; 102, 7; 103, 19; 104, 8.
 inuestigabilis 116, 9.
 inuicem 96, 4; pro inuicem 127, 3.
 inuictiacus 39, 10, *cf. ind. rerum.*
 inuidere *cum acc.* 52, 4; 55, 6; — *c. dat.* 54, 27.
 inuidia 31, 24; 33, 9; 55, 2; 88, 3.
 inuisibilis 74, 13; 86, 12; 94, 5; 103, 18; 112, 12; 116, 2.
 inuisibilitas 103, 6.
 inuisus = *unsichtbar* 17, 6 (= *Sirac. 41, 17*).
 inuitus 119, 11.
 inuolutus 64, 4.
 inutilis 14, 10.
 ipse *saepissime, uelut*: 4, 12; 5, 3. 4. 21; 6, 19. 23; 9, 3; 11, 18. 21; — ipse est qui 5, 21; 25, 4; 26, 11. 14. 19. 23; 29, 16; 30, 1 al.; — *interdum* = *is, uelut* 28, 5. 19; 31, 15 al.; — et ipse (*interdum* = *idem*) 8, 23; 10, 17; 13, 4; 31, 4; 39, 19; 66, 25; 71, 8; 72, 7; 74, 6 al.; — ex se ipse 53, 17; 104, 18; sibimet ipsis obiciunt 6, 19; sibimet ipsi blandientes 63, 13; — *neutr. ipsud* 125, 14.
 ira 84, 1.
 ire per singula 6, 10; 23, 9; 38, 3; — ire ad 40, 11; — ibo 15, 20; 20, 19; 90, 5; transiet *et similia* 24, 23; 49, 24; 62, 13.
 is *saepissime, plerumque sequente* qui: 3, 5; 21, 13; 27, 9; 28, 3. 11; 33, 6; 38, 16; 47, 2; 48, 12; 49, 20; 98, 23; 141, 20; 144, 18 al.; — ea quae 6, 15. 18; 9, 25; 22, 19; 23, 11;

- 28, 5; 33, 10; 36, 4; 38, 6; 46, 10; 47, 26; 50, 14; 51, 24 al.; 91, 11; — id quiddid 27, 11; *abundat* 74, 19; 110, 9; 111, 3; eo quod *cf.* quod; — *cf.* idest.
- iste 7, 4; 9, 17; 40, 11. 25; 47, 10. 19; 48, 7; 49, 26; 74, 24; *Oros.* 155, 19.
- ita 4, 9; 21, 1. 9; 23, 2; 34, 18; 36, 13; 43, 4; 62, 5; 70, 18; 72, 5; 82, 12. 15; 83, 16; 100, 14; 102, 17.
- itaque (*semper sec. loco pos.*; — *nusquam igitur*) 24, 6; 27, 26; 45, 22; 86, 11.
- item 5, 14; 19, 8; 50, 23. 26; 51, 1. 3. 4; 67, 1; *cf.* ibi.
- itemque 49, 7.
- iter 3, 4; 4, 19; 6, 2; 20, 18; 32, 6; 33, 1; 34, 3; 37, 18; 54, 18; 61, 1. 6; 71, 15; 77, 1; 85, 8; 91, 10; 100, 10; 101, 23. *gen. itineris* 48, 11; *iteneris* 101, 8 *et* 101, 19.
- iterum 5, 16; 6, 23; 11, 21; 22, 3; 36, 20; 57, 8; 94, 16; 96, 16; 97, 21.
- iubere *absol.* 4, 2; *c. inf.* 78, 4; iubere ut 78, 27; *c. dat.* 134, 1.
- iudex 35, 13; 41, 6; 70, 17; 83, 10.
- iudicare 16, 19; (iudicium) 19, 5; (de) 37, 5; 41, 15. 19; 63, 19.
- iudicium 22, 18. 19; 41, 12. 17; 46, 11; 55, 21; 80, 21; 81, 6.
- iumenta 71, 12.
- iungere 47, 2; 54, 7; 63, 4; 87, 3.
- ius 51, 27.
- iussa euangelica 35, 23; diuin. matorum 65, 26.
- iussio 61, 7; 104, 19. 21. 26.
- iustificare 13, 22; 70, 12.
- iustitia 88, 14.
- iustus 27, 10; 41, 15; 46, 7(?) ; 85, 16.
- iuuenalis = *iuenilis* 129, 2.
- iuxta = *secundum* 35, 23; 85, 10; 109, 7. 9; 124, 12; *Oros.* 156, 12.
- Labi 62, 9.
- labium 11, 23.
- labor 51, 23; 53, 6; 86, 14; 90, 18.
- laborare in opus Christi 64, 15; in se 66, 7; ut 87, 6; in Efreim et Manasse 102, 4.
- laetitia 72, 22.
- laici 40, 5. 20; post professionem petuntur ad sacerdotium 40, 24; — 42, 21. 23; 135, 8.
- lampas 24, 25.
- languescere 90, 6.
- lapideus 24, 11.
- lapis 24, 12; 79, 15.
- latere 22, 18.
- latina littera 26, 4.
- latius eloqui 6, 16.
- latro 74, 20.
- lauacrum 5, 1; 34, 20.
- laus 44, 15.
- laxare in alqd 58, 9; 94, 24.
- lea = *leaena* 9, 6.
- lectio lecta 65, 2; 67, 12; 72, 21; 80, 5. 17; 87, 16; 89, 5.
- legere *saepissime, uelut*: 5, 6; 7, 26; 9, 16. 17; 10, 24; 14, 13; 18, 2; 22, 8; 24, 3. 10; 26, 3; 28, 25; 35, 2; in aures 23, 24; non legentes dicente Moyse 38, 10; in canonem legere 48, 7; (*opp.* 49, 23).
- lenire (*ex lin. corr.*) cliuo molliore 77, 1.
- lenis: leniori (*ex lin. corr.*) cliuo molliens 100, 10.
- leo 26, 13.
- lex 55, 23; 71, 14; 72, 8; 73, 11; 77, 2; 78, 12; 81, 5; 83, 3; 86, 14; 98, 23; 100, 23.
- libellus 3, 8. 9; 35, 12; 38, 7; 39, 26; 41, 19.
- liber, libri 39, 11; *ad* 43, 14; 46, 2. 3. 22; 47, 13; 48, 13; 50, 12. 18; 51, 22. 23; 52, 3. 16; 55, 13; liber doctrinae caelestis 81, 9.
- liber ab alqa re 60, 16; 88, 16; 92, 11; libera fides 3, 4; libera saluati in Christo hominis uox 97, 9; liber dolor 98, 5.
- liberare 63, 3; 94, 1.
- libere 32, 16.
- liberi 36, 2.
- libertas 55, 14; 75, 1; 78, 10; 88, 14.
- libet exclamare 52, 25; clamare 55, 1 *et* 97, 8.
- libido 29, 5.
- licere 30, 17; 52, 25.
- licet *c. coni.* 4, 3; 6, 11; 34, 8; 35, 13; 42, 21; 49, 16; 69, 9; 80, 25; 86, 4; — sapientia saeculari licet adhuc inutiles nobis (*cf. Philem. 11*) 14, 10.
- ligare (*ex legare corr.*) 46, 19; *cf.* obligare.
- lignum 79, 15.
- liminaria 79, 14. 21.
- limus 19, 24; 21, 1; 65, 20; 73, 5; 98, 15.
- lingua 26, 6; 27, 17; 54, 14.
- linteamen 19, 9.
- littera 26, 4. 8; litterae 40, 2; 43, 1; 110, 3.

- litterare: diuinum deo testimonium
litteratur 26, 7.
- locuples 91, 4.
- locuplitas 61, 8.
- locus 4, 9; 21, 7; 49, 17; 65, 10; 76, 16;
77, 12; 94, 8; 97, 8; 100, 18 (?);
102, 12; 104, 6; loca 102, 13.
- longe praecedere 76, 13.
- longum est 23, 9; 38, 3.
- loquella 102, 11; 105, 5.
- loqui *saepissime, uelut* 11, 16, 26; 31,
12, 14; 34, 4; 38, 16; 40, 4; 42, 2;
47, 27; — *c. acc.* 3, 8; 30, 15; 71,
17; 106, 2; totum se loquens 71, 10;
c. abl. 105, 6; — *de* 8, 21; 32, 15.
17; 33, 1; 37, 27; 42, 9; 84, 12; —
sensu pass. 70, 9; — testimonium
loquendorum 85, 5; — semel lo-
quens et duo praedicans 101, 2.
- lorica cf. lur.*
- lorum saeculi* (?); *scripsi* forum saec.
65, 17.
- lubricus 57, 18; 95, 25; 110, 12.
- lucrifacere 127, 14.
- lucta uel pugna 126, 9.
- ludibria scaenae 45, 14.
- lumbus 80, 5.
- lumen profetici sermonis 38, 10.
- luminaria 63, 25.
- luna 14, 15; 16, 14; 22, 20; 24, 3;
39, 10; 63, 25; 157, 4.
- lunaris cursus 78, 4.
- lurica = *lorica* 92, 17.
- lusus uerborum*: (homo) 24, 13; (teneri)
36, 6, 7; (dicere) 49, 30, 31; (in-
finitus — finis) 57, 17; (inmortal.
— mors) 71, 2; (uocare) 82, 13;
(incensus — flagrare) 93, 1; (incert.
— certamen) 93, 19; (certus — in-
certus) 93, 23; (ortus — oriri)
103, 11.
- lux domini 15, 14; 23, 19; 58, 8; 62, 5;
65, 9; 67, 18; 71, 15; 85, 15.
- luxuria 21, 3; 29, 1; 125, 12.
- M** *oppr. et M parasiticum, cf. praef.*
p. XVIII sq., XXXVIII.
- magicus 24, 1.
- magis 41, 19; 53, 1; *cf. plus.*
- magister 44, 11; 130, 7.
- magisterium 82, 3.
- magnifica ducere 87, 5; *ironice dictum*
Oros. 155, 10.
- magnitudo 5, 9; 48, 9; 53, 24; 104, 16.
- maior 41, 20; cura 55, 20; metus 83, 8;
poena 55, 9.
- male 4, 6.
- maledicere aliquem 27, 8.
- maledicta, orum 60, 6.
- maledictio 99, 1.
- maledictus 24, 2.
- maledicus 33, 11.
- maleficus 24, 6; 39, 9.
- malitia 63, 14; 102, 17.
- malitiosus 146, 16.
- maluolus (*ex maleuolus corr.*) 33, 9;
cf. Zingerle, Wiener Sitzungsber.
108, p. 883.
- malle 41, 17; 42, 11; 46, 9; 49, 2;
malluerit 36, 3; malluisset 41, 13;
sed maluit 45, 8 *et* 51, 26.
- malum Patripassianae heresis 6, 20;
malorum nostrorum conuersationes
4, 13; in malis suis 16, 14; mala
prodita sunt 22, 19; malum uotum
41, 14; bona cum malis perdere
47, 3; hoc malum iudicare 63, 18;
mundiale malum 83, 14; malum
saeculare 88, 10; apparentiae malum
89, 1; metu malorum 95, 4; in pec-
cati mala cogere 97, 13; mala pec-
cati *uel* peccatorum 97, 13; 100, 12.
- mamilla 19, 7.
- mancipare institutione (?) 72, 14; inter
duodecim milia signatorum patriar-
charum numeris mancipati 81, 11.
- mandatum 58, 18; 65, 26; 67, 20; 78,
16; 80, 9; 85, 14; 92, 15; 99, 11.
- manducare 9, 10; 12, 14.
- mane (dies? domini) 80, 12.
- manere in aliqua re 88, 1; in aeternum
94, 20.
- manifestare 6, 3; 71, 11; 98, 8.
- manufactus 52, 6 *bis*; 73, 4; 79, 11.
- manus 45, 14; 83, 19; *gen. pl.* manum
22, 7.
- maranatha 24, 4; maranata 56, 27.
- mare 60, 21.
- maritus 19, 4.
- masculofemina deus 28, 15.
- masculus 28, 16, 18.
- massa 48, 20.
- materia 65, 15, 27; 95, 5; 104, 25.
- mathesis 153, 8.
- matre ecclesia editi 17, 20; — 19, 2;
44, 4; 98, 2.
- maturus 88, 12.
- mediator 30, 1.
- medicina *Oros.* 152, 20; 157, 8.

- medietas 10, 12; 78, 19; 112, 3.
 medius; in mediis tertiisque consistere 36, 4; prima media postrema omnia 93, 13; in media ecclesia 39, 24; qui sunt illi medii 47, 12; in medio aquarum 61, 4; in medio dentium 9, 9; a medio mamillarum 19, 7; in medio candelabrorum 25, 15.
 melior 46, 26; 51, 21; 58, 15; 56, 20.
 membra animae *Oros.* 153, 19.
 meminisse 58, 3.
 memor 105, 14; *Oros.* 157, 14; *cf.* dignari.
 memoria 46, 16; 52, 21. 24; 53, 21; 56, 2; 92, 4; 101, 12.
 memoriale saeculi scriptum 93, 20.
 mendacium 22, 12; 46, 25; 49, 18; 64, 19.
 mendax 64, 19; 118, 13.
 mendum (fantasma) = *adi.* 15, 9; *cf. uet. transl. ep. Barnabae ed. Hilgenfeld, cap. II: iuramentum mendum = ὄρκιον ψευδῆ.*
 mens 6, 16; 23, 3; 75, 17; 86, 12; 87, 5. 11; 88, 7; 97, 6; 104, 1.
 mensis 71, 4; 73, 6. 20; 76, 17. 19; 77, 18 *bis.* 22; 78, 1. 12; 94, 8; *gen.:* mensuum 10, 12; 70, 13; 72, 23.
 mensura 17, 24; 81, 12; 103, 5; *me-* *sura* 81, 8.
 mensurabilis 57, 4; 92, 17.
 mentiri in alqm 6, 18; tota 41, 3; — 47, 22; 50, 9.
 merces, edis 17, 17; 54, 6; 143, 14.
 mereri: meruit 42, 23; 45, 3; 62, 18; 101, 18; ad 60, 20; 101, 15; — numerum dei esse meretur 73, 21; — 95, 22; quantum meriti est 87, 11.
 merus 110, 14.
 messor 46, 29; *cf.* cautus.
 metaplasmi, *cf.* declinatio.
 metiri 100, 23; *pass.* 101, 24.
 metra 53, 25.
 metuere audiri 41, 13 *et* 42, 11.
 metus 41, 19; (*c. inf.*) 46, 23; 83, 8; 93, 21; 95, 4.
 militia 31, 12; 77, 3; 95, 22; *Oros.* 153, 18.
 mille: tot milia annorum 156, 21.
 mineum = *minium* 111, 12; 112, 5.
 minimus 46, 21.
 ministerium 53, 26; 63, 26; 64, 17; 65, 11. 27; 75, 6; 104, 16; 116, 22; *in citatione bibl.* opus ministerii 17, 21; *sed opp.* 71, 13 mysterii opus; *cf.* mysterium *et* Ziegler, *lat. Bibelübersetzungen vor Hieronym.* (1879), p. 92 sq.
 minuere 78, 9. 23.
 minus = *parum* 42, 10; minus iniustus 12, 7.
 miraculum 53, 25; saeculo datura miraculum 61, 1 *et* 74, 23.
 mirari 101, 9.
 mirus 18, 18; 110, 15; *cf.* merus.
 miscere 22, 12.
 miseriae, arum 38, 4; 95, 7.
 miseratio 57, 12.
 misereri 97, 4.
 misericordia 36, 12; 83, 12.
 mittere ad inferos 22, 15; in scandalum 34, 19; in calumniosas fabulas 41, 23; — 40, 22; 41, 6; 43, 5; missus ad euangelizandum 140, 6; praedicare missus 142, 9; mittendae in carne animae 153, 15.
 moderari sensum suum ad alqd 97, 25.
 modicus 48, 9; 125, 14; *Oros.* 155, 10; ad modicum 60, 13.
 modi: a) *indic. pro con.* *cf.* cum, ut, quamuis; *in interrogatione obl.* 27, 16; 46, 22; (88, 9); *Oros.* 152, 10. 21. 22; uideamus si legerrunt 44, 10; [*saepius autem recte coniunct. usurpatur in interrog. obl., uelut* 11, 12; 18, 28; 24, 18; 43, 9; 93, 21—24; (*cf.* ostendere)]; — b) *coniunct. ex indic. corr.* 3, 4. 11; 23, 20; 70, 7; — *con.* *pro ind.:* 60, 4; *cf.* (dum, etsi), quilibet, siue ~ siue; — *con.* *pro infin.* 40, 6; — *cf. etiam* depraecari, necesse est, uelle; — [c] *infin. cf. ut*]; — d) *attract. modor.* 9, 17; 31, 11; 43, 11; 66, 20. 22 al.; — e) *modorum uariatio* 36, 1. 3. (*cod. ad* 52, 11; 96, 27); 52, 15; 75, 3. 5; 82, 18; 83, 4; 85, 13; (90, 15. 16); 91, 3 sqq.; 99, 23; 100, 8—11; 110, 10; *saepissime in canonicibus, cf.* quia, *infiniteus*; — *permutatorum modorum saepius syllaba ER causa fuisse uidetur, uelut* 4, 2; 32, 16; 85, 13; 140, 21; 152, 11; *cf. praef. cap. II*; — *cf. etiam Arch. f. lat. Lex. III, 320 sq.*
 modo = *nunc* 20, 21.
 modulatio cupiditatis 84, 1.

- modus 57, 14, 18; 76, 27; 95, 25; 100, 9; 104, 4.
 moecatio 19, 7.
 mola asinaria 46, 19.
 molestia 92, 16.
 moliri: intellegentiae opus moliens 95, 15 *et* 104, 2.
 mollire cliuo leniori 100, 10.
 mollis: (cliuo molliore) 77, 1.
 momentum: post moimentum 54, 20.
 monere 51, 13; 64, 21.
 monile 134, 15.
 monstrare 23, 14; 28, 12; 49, 7, 9; 62, 10; 70, 17; 75, 21; 86, 14; 90, 3; 101, 23.
 monucerus 11, 17.
 monumentum 52, 3.
 mori 54, 20, 22; 71, 2; (in cruce[m] Christi) 73, 16; 74, 14; morientum 60, 7.
 mors 4, 10; 5, 24; [15, 13]; 60, 7; 74, 26; 83, 10; 93, 12.
 morsus, us, 15, 24.
 mortalis 48, 14; 57, 9; 61, 11; 62, 12; 71, 20; 92, 5; 97, 28.
 mos 12, 22; (15, 13); 35, 26; 39, 11; 42, 13.
 motus, us 76, 12; 92, 6; 113, 9.
 mouere alqm 34, 9.
 mugitus, us *Oros.* 154, 18.
 multifarie *ex* multifariae *corr.* 28, 11.
 multiformis 58, 11; 103, 3; 116, 10.
 multimodus 23, 5; 60, 1; 128, 16.
 multiplex 34, 16.
 multiuolus 24, 8.
 multus: multi *ex* his 40, 24.
 mulus 8, 11.
 mundare domum 80, 8.
 mundialis 14, 9; 30, 14; 76, 12; 83, 14.
 mundus *saepissime, uelut:* 16, 13; 45, 6; 47, 24; 58, 15; 63, 11, 18, 27; 65, 18, 26; ~ 81, 3; 92, 10; 98, 4; 102, 3, 8; *Oros.* 156, 8.
 munus 48, 8; 92, 9; 100, 17; tanti muneris deus 76, 21 *et* 92, 12.
 muscipula 48, 1; 73, 8; *cf. Roensch, It. et Uulg. p. 218.*
 mutatio 10, 13; 87, 3.
 mutus 105, 5.
 myrtis lapis 24, 23; *cf. Arch. f. lat. Lex. III, 327.*
 mysterium 8, 2, 8; 52, 10; 56, 23; 71, 13; 78, 17; 79, 18; 84, 24; *cf. ministerium.*
 Nam 21, 7; 34, 19; 41, 21; 43, 7; 48, 1; 49, 8; 52, 5; 56, 12; 77, 17; 83, 12; 99, 22.
 namque 49, 21; 66, 15; 101, 6.
 nasci 62, 18; 65, 25; 74, 13; 77, 25; 88, 5; 101, 25; natus in carne 49, 4; 101, 16; nasci habere 53, 25.
 natiuitas (*saepe additur terrena*) 26, 22; 60, 2; 70, 14; 73, 5; 75, 15; 77, 24; 78, 3, 13; 82, 17; 83, 13; 87, 19; 97, 24.
 natura *saepissime, uelut* 8, 3; 12, 21; 18, 18; 27, 28; 29, 2; 45, 6; 52, 8, 10; ~ 60, 3; 71, 24; 75, 5; 100, 13, 18, 22; 101, 26; 104, 22; *Oros.* 153, 12.
 naturalis 97, 5.
 naturaliter 54, 13.
 naufragio *uelut* fine periclitari 57, 12.
 naufragi a fide 23, 10.
 ne 35, 9, 23; 41, 6, 18; 43, 2, 12; 49, 7, 15; 56, 7; 58, 12; 77, 5; 84, 7; 101, 12; 104, 19; *cod. nec* 61, 7; — *cf. nec.*
 nec (*et ante uocal. et ante conson. usurp.*) *saepissime, uelut* 23, 23; 40, 23; 48, 14, 15, 18; 50, 8; 56, 2; nec enim 18, 22; 42, 8; 46, 25; 75, 12; 79, 16; nec ideo 56, 15; nec tamen 41, 12; 151, 11; nec ~ nec 42, 18; 72, 1; 102, 5 sqq.; nec quidem 39, 12, 20; nec = *ne quidem* 7, 12; 35, 19 al.; nec = *ne, cod. ad* 61, 7; nec = *neue* 12, 6; 15, 16; 36, 1, 3; 64, 15; 85, 6; ut ~ non ~ nec 81, 7; ut ~ nec ~ nec 83, 16; *ex neque corr.* 56, 6; — neque 29, 13, 14 *quinquies*; 30, 18 *ter*; 31, 19; 59, 2; 60, 7; 93, 17, 18; 104, 6, 7, 8 al.
 necessario 40, 30; 51, 15; 53, 18; 73, 11; 76, 26; 78, 7; 82, 9; 84, 23; 93, 15; 100, 1; necessario 58, 9.
 necessarius 35, 5; 70, 1; 92, 15; necessarius 70, 5.
 necesse est *c. coni.* 64, 19; 76, 13; *c. acc. et infin.* 72, 4; *Oros.* 151, 11.
 necessitas 34, 7; 35, 19; 110, 3; necessitas 43, 6; 61, 10.
 necne (*cod. negne*) 51, 10.
 nefarius 24, 7; *comp. neutr.* nefarius 23, 3.
 nefas 23, 24; 27, 11; 30, 16; 38, 8; 43, 12.
 negare 22, 1, 5; 29, 7; 30, 16; 54, 5; 55, 9; — non negare 31, 13; 51, 15; 55, 11; 66, 7; 98, 24; 105, 6.
 negligens *Oros.* 154, 9.
 nemo 13, 20; 17, 25; 24, 10; 27, 10; 35, 16, 17 *ter.* 18; 39, 20; 41, 1; 42, 20; 43, 4; nemo nostrum 35,

- 21; 41, 4; 42, 19; nemo e nostris 35, 16; *cf.* nullus.
- neologismi: uid. quae connessi in Arch. f. lat. Lex. III, p. 324—328.*
- neque *cf.* nec.
- nequitia 13, 9; 27, 13; 56, 11; 96, 12. 24; 151, 14.
- nescire 7, 4; 8, 8; 16, 28; 35, 20; 51, 10; 54, 24; 63, 21; 64, 12; 99, 21.
- nescius 99, 15.
- neutrius generis usus latissime patet; decliue scelerum 89, 2; incerta certaminum 93, 19; ruina felicitum 95, 7; diuisa temporum 64, 14; similia: 26, 20; 46, 20; 57, 12; 58, 21; 59, 2; 88, 11; 91, 8; 95, 25; 105, 2. 3 al.; sescenties occurrunt substantiuorum loco huiusmodi formulae: id quod, ea quae, hoc quod, haec quae, illud quod, inter haec, in hoc, de quo, in quo, in quibus, omne quod, quae omnia; cf. is, hic, qui; — in nullo = nulla re 75, 16 (cf. 41, 13 masc?); cf. etiam medius, omnis, totus, aduerbia, congruentia, num. uariatio.*
- nihil 8, 18; 18, 5; 31, 11. 21; 42, 22; 47, 16; 51, 9; 53, 4. 14; 63, 19; 68, 9; 73, 12; 75, 8; 76, 14; 91, 5; 95, 4; 102, 6; 103, 20; ex nihilo 104, 22; de nihilo *Oros.* 155, 13. 17; — nil 44, 12; 48, 23; 81, 4; 104, 16.
- nisi 14, 3; 32, 1; 39, 28; 45, 1; 46, 29; 51, 10; 52, 16; 53, 7; 60, 17; 97, 13; 100, 4. 16; 102, 5; 157, 10; nisi quod 95, 6; 102, 6; 105, 17; nisi ut 75, 11; 102, 8.
- niti 92, 16.
- nocentes 35, 14.
- nociuus 77, 4; 146, 16.
- nolle 16, 11; 48, 11; 100, 14.
- nomen *saepe, uelut* 15, 12; 26, 23; 27, 16. 27; 28, 4. 5. 13; 30, 12. 19; 32, 2; 66, 14. 20; — nomen deus 26, 3; (*sed* u. blasphemiae 8, 26; n. Christiani 39, 8); sub nomine 33, 13 *et* 43, 12; supra omnem nomen 30, 3.
- nominatiuus: cf. dies mane, nomen deus; interdum pro solo nom. in c. acc. uel tamquam, quae conferas; — nom. absol. (uelut nobis ~ scientes, sim.) 16, 1. 13; 38, 19; 59, 21. 22; 61, 5; 110, 18; 118, 12; 155, 18 (cf. cod. ad 74, 1); — 135, 21.*
- non solum ~ sed etiam 24, 4; 40, 16al.; non ut ~ sed quia 77, 19; 78, 4; et non 20, 17. 19; 47, 17; 64, 24; 72, 14; 78, 27; 79, 25; 90, 15.
- nonne ecce 51, 2.
- nos *saeppissime; = ego* 3, 6. 10; 4, 5 al.; nostri, orum = nos 35, 11; — *cf.* autem.
- nota in fronte 8, 23.
- nouisse 4, 12; 7, 2; 20, 6; 24, 17; 40, 2; 43, 8; 48, 23; 82, 12; 100, 12; 104, 5.
- nouitas 44, 3; 94, 12; 100, 1.
- nouus 23, 2; 26, 3; 58, 8; 71, 15; 72, 7. 10. 13. 24; 73, 23; 79, 7; 97, 24; 98, 20; ex nouo 44, 8; — nouissimus 35, 6; 50, 16. 20. 24; 51, 1; 131, 4; 146, 18; nouissime *Oros.* 156, 8.
- nox 78, 23; 80, 11.
- noxius 42, 22; 43, 12.
- nubere, nubi 81, 14. 15.
- nubes testimoniorum 49, 19; — 64, 6; 82, 16.
- nudare *Oros.* 155, 4.
- nullus (*interdum = nemo*) 3, 3; 4, 4; 14, 7; 15, 7; 31, 31; 32, 15; 33, 1; 35, 11. 17; 40, 7; 41, 13. 17; 42, 27; 43, 7; 69, 10; 95, 24; 104, 5; 112, 8; *dat.* nullae 15, 7 (*cf.* solus); nullum ab his 47, 14; nullus uestrum 99, 4; in nullo = nulla re 75, 16.
- numerabile saeculum 77, 19.
- numerus 51, 23; 52, 22; 55, 8. 13; 64, 14; 73, 21; 76, 16; 77, 19. 23; 78, 8; 79, 5; 81, 7. 11; nummerus 60, 19.
- numquid 45, 13; 55, 18.
- numeri uariatio: zizauia quod 46, 28; omne ~ scribta 92, 12—14; cf. 51, 10. 11; (54, 10); 104, 21; Oros. 157, 7; cf. factus.*
- nunc 49, 19. 28; nunc *ter* 61, 10. 11; *sexies* 74, 14—20.
- nuncupare 54, 24; 66, 6; 71, 18; 81, 12; 101, 18; 110, 18; 115, 3; 118, 5; 124, 3; 138, 8.
- nuncupatio 18, 4.
- nuntius 31, 19.
- nutrimentum 44, 5.
- nutrire 34, 12; 63, 4; inlecebra nutrit reatum 88, 23.
- Ob** 53, 1; 142, 19.
- obaudire, *his locis biblicis:* 4, 17; 58, 2; 67, 9; 80, 3; 85, 5; 90, 7; *sed extra citationem* oboedire 54, 26.

- obdurare = *obturare* 104, 25.
 obicere 6, 19; 35, 18; 39, 26; 41, 11;
 42, 21.
 oblatio 71, 3; 72, 9; 75, 15.
 oblectatio 90, 17; 94, 8; 99, 16.
 oblegationes inpotentium commercio-
 rum 59, 10; (*opp. conligatio* 59, 9).
 obligare 7, 4; 16, 18; 23, 3; 52, 8;
 (*ex obleg. corr.*) 83, 14; *Oros.* 153,
 13; — *obligare* 78, 6. 21.
 obnoxiiari 93, 18.
 obnoxius 15, 7.
 oboedire *cf.* *obaudire*.
 obponere 39, 27.
 obpressus 23, 3.
 obrepere 84, 5.
 obscuritates 28, 9.
 obscurus 4, 9.
 obsequium 40, 13.
 obseruantia confusibilis 8, 1.
 observatio 4, 19; 58, 16; 70, 19; 78, 4.
 obsessus 58, 7.
 obsidēre 10, 23; 11, 14.
 obstetricante sapientia 17, 20.
 obtrectari *pass.* 35, 13.
 obtrectatio 3, 5; 33, 10; 41, 7.
 obtursio 121, 14.
 obumbrare *c. acc.* 36, 22.
 occallatio corporis 59, 4.
 occasio 46, 7; 89, 1; 95, 5; *Oros.* 155,
 10; *occansio* 101, 9.
 occidere facere 47, 1.
 occidere 71, 17; 73, 14; 77, 7. 8.
 occisus 47, 12. 15. 23; 77, 14; 79, 15;
 88, 19.
 occulta siluarum 105, 3; *per occulta*
 (*erat occulta*) 84, 4.
 occupare 77, 9.
 occurrere 57, 13.
 oculus: in oculis esse 4, 3; in oculos
 venire 87, 4; oculorum uisus 101, 9.
 odibilis 7, 25.
 odisse 41, 2.
 odium 88, 5.
 odoratus, us 104, 24.
 offendiculum uitae 3, 3.
 offensa *Oros.* 152, 19; 155, 16.
 offensio 66, 15.
 offerre (oblatas) 72, 26; 73, 12. 24;
 77, 15; 80, 11.
 officina 83, 23.
 officium 95, 18.
 olochaustum *ex olocaust. corr.* 73, 24.
 omittere 43, 6; non omittere 41, 16;
 42, 26; 53, 20.
 omnipotens 59, 24; 75, 12; 103, 3; 105, 12.
 omnipotentia 105, 6.
 omnis *saepissime*; omne quod uiuimus
 = *omnis uita* 4, 3; 58, 3; (*cf.* totum
 quod uiuimus 78, 24); omne quod
etiam 26, 4; 28, 25; 44, 5; 47, 13;
 53, 16; 63, 13; 64, 12; 70, 9; 73, 2;
 78, 22; 80, 11; (82, 5); 92, 12;
 93, 18; 94, 11; 100, 21; — omnia
 quae: 16, 12; 52, 23; 53, 1; 56, 19;
 (65, 3); 65, 18; 73, 6; 79, 20; 93, 14;
 — quae (haec) omnia 9, 15; 10, 6;
 12, 19; 22, 10; 39, 8; (46, 22); 80, 25;
 88, 21; — in omnibus = *neutr.*
 35, 11; 66, 2. 21; 104, 5, 8; *sati-*
beris omnibus bonis in omnia quae
desiderat anima tua 59, 19.
 opera, ae (8, 3 ?); 70, 9.
 operabilis 78, 24.
 operari 8, 17; 17, 17; 71, 9; 73, 14;
 77, 4; 78, 20; 84, 25; 85, 4; 103,
 13; 104, 6. 16; in *c. abl.*, *ubi Uulg.*
in c. acc. 15, 25; 18, 10.
 operatio 76, 13; 103, 7; 104, 11.
 operator 76, 14.
 opinio 92, 7; 94, 10; 96, 6; 98, 1.
 oportet 4, 8; 17, 18; 24, 2; 40, 3. 28;
 61, 14; 70, 8; (76, 2); 87, 3.
 optabilis 57, 13.
 optare 35, 8; 41, 14; 60, 9; 79, 20.
 opus, eris *saepissime*, *uelut* 14, 13; 22,
 13; 23, 6; 27, 17; 28, 12; 36, 8; 49, 2;
 62, 5; opus uerbi: 12, 5; (28, 26 ?);
 63, 6; factorum opera 63, 7; opus
 laboris 86, 14; mundi opus 65, 26;
 70, 10; 76, 1; 77, 24; 78, 26; *sae-*
culi opus 99, 6; 102, 10; *discipli-*
natum opus 102, 14; 104, 14; *int-*
tellegentiae opus 95, 15; 104, 2; —
opus c. abl. 28, 26[?].
 orare 79, 20.
oratio obliqua: coni. pro infn. 40, 6.
 orbis 22, 20; 39, 23; 78, 7.
 ordinatio 45, 2; — *Oros.* 157, 11.
 ordo 41, 20; 52, 22; 65, 10; 86, 5; 87,
 17; 100, 15.
 origo 71, 21; 103, 16.
 oriri 35, 7; 103, 11.
orthographia, cf. praef. cap. II et III;
Arch. f. lat. Lex. ed. Woelfflin
III, 311—314.
 ortus, us 103, 11.
 os, oris 23, 17; 37, 20; 47, 20; 92, 19.
 ostendere *saepissime*, *uelut* 6, 1; 15,
 13. 19; 28, 6. 13; 31, 14; 32, 2;

- 59, 22; 63, 7; 82, 6; 89, 3; 98, 1; 102, 10; in salute = *in salutem* 73, 2; *crebro cum interrog. obliqua, uelut*: qui cum operibus quis esset ostenderet 6, 12; *similiter* 11, 12; 38, 17; 52, 11; 61, 15; 88, 6; 96, 9, 17; 98, 12; ostendam quid conualuit *Oros.* 152, 22.
- ostensum, i 23, 5.
- otiosus ad deum 14, 7; — *Oros.* 156, 22.
- otium: otii pigrescentis studium 51, 12; — 53, 6.
- Pacificus** 42, 18; 72, 5.
- paene *Oros.* 155, 8, 19.
- paenitens 28, 5; 58, 18.
- paenitentia 28, 2; 141, 22.
- palam facere 112, 8.
- palmes, itis 85, 11.
- palpabilitas *Oros.* 156, 24.
- palpitare 54, 19.
- pandere fidem cathol. 41, 21.
- papyros 24, 20.
- par beatiss 88, 1.
- parabola 56, 23; 69, 5; 98, 2; 154, 6; parabola *ex parabula corr.* 8, 17; 12, 22; 28, 8; — parabula 12, 5.
- paradisus 74, 21.
- parare 51, 26; 67, 12.
- parasiticae litterae*: M et S, *cf. praef. c. II, H cf. praef. c. III.*
- parcere alicui ab alienis 94, 1.
- pardus 8, 26; 9, 11.
- parens, tis 36, 1; 92, 12.
- parere = *apparere* 104, 23.
- partem habere 7, 24; 21, 6; — 34, 8; 66, 21; 100, 5; 104, 13; hinc una ex parte ~ hinc ex parte altera 51, 8 sqq.; ex alia parte ~ ex alia 99, 1.
- particeps 83, 17.
- participiorum usus nimis indulget Prisc., uelut* 34, 19 sqq.; 38, 9 sqq.; 53, 16 sqq.; 65, 8 sqq.; 71, 14 sqq.; 73, 19 sqq.; 76, 27 sqq.; 82, 3 sqq.; 97, 1 sqq.; 98, 2—8; — *saepissime ablatiui absoluti, uelut*: dicente Moyse (Petro, apostolo, profeta, *sim.*) 5, 16; 6, 21, 23; 7, 21; 22, 2; 24, 21; 27, 22; 31, 15; 34, 6; 38, 19, 22; 47, 4; 49, 10; 50, 15; 55, 11; 57, 7, 8; 58, 3; 59, 21 al.; docente 23, 14; 97, 15; — quoniam multis mansionibus positus 36, 5; — *confunditur nominatiuus participii relatiui cum abl. abs.* 59, 22; *cf.* 5, 16; *nom. part. pro dat.* 16, 1, 13; 110, 18; *cf.* 118, 12; *Oros.* 154, 13; 155, 18; *uid. etiam nominatiuus.*
- partim — partim 93, 21; *cf. pars.*
- partiri 5, 10; *pass.* 65, 11.
- partitudo 74, 26.
- parturire 17, 19; 19, 1; 53, 26; 98, 3.
- partus, us 59, 24; 60, 3; 74, 24; 77, 15; 85, 1.
- parui dies = *pauci dies* 39, 25.
- paruoli 79, 3.
- pascha: *a fem. cum gen. paschae* 56, 27; 58, 10; 60, 10; 71, 1; *cum gen. pascharum* 57, 15; 61, 13; *abl.:* pascha 58, 17; —
- b) *neutr.* 59, 21 bis; 60, 20; 69, 6; 71, 17; 72, 23, 26; 73, 23; 74, 1; 77, 18; 78, 18, 26; 79, 7; 80, 10; (81, 2).
- paschalis 71, 13, 16.
- passio 44, 13; 58, 1; 61, 12; 74, 17, 19; 79, 24; 102, 6; 142, 20.
- pastuus = *acc. pl.* 61, 2.
- pater *crebro, uelut* 16, 19, 28; 75, 6; 88, 20; 103, 3.
- patere 49, 17; 54, 1; 65, 8.
- paternitas 115, 14.
- pati 5, 4; 40, 22; 48, 10; 49, 4; 70, 17; 71, 15; 74, 1; in carne 71, 8; 72, 3; 75, 3; in carnem 39, 13.
- patibulum 60, 5; 72, 26.
- patientiae partes sequi 34, 8.
- patienter 51, 8.
- patria 94, 7.
- patriarcha 81, 11; 153, 17, 19.
- paulatim 91, 10.
- pauci 52, 25; 53, 23; *cf. parui.*
- pax 35, 5, 8, 10; 40, 3, 7, 12, 19; 45, 16.
- peccamen 15, 12; 93, 22; 95, 17; 96, 25.
- peccare 4, 6; 39, 6; 47, 14; 62, 12; 63, 13, 22; 66, 6; 96, 8; 97, 17.
- peccator 83, 14, 22.
- peccatum 5, 4; 7, 9; 43, 7; 44, 5; 45, 6, 7; 60, 16; 66, 15; 71, 8; 73, 14; 74, 10; 82, 12; 83, 9; 85, 15; 88, 11, 15; 97, 12, 13; 100, 3, 12, 13, 17.
- peculiariter 22, 14; 51, 13.
- pecus, oris 71, 19; 72, 9, 25; 76, 19; 77, 7, 13; pecorum formae 71, 4; 72, 23; pecoris *ex pecodis corr.* 79, 15.
- penna uid. pinna.*
- per *saepissime, uelut* 4, 17; 6, 10; 9, 28; 12, 5; 14, 8; 15, 2; ~ 71, 23;

- 84, 4; 91, 6. 9; 94, 9 *bis*; 97, 7; 99, 19; 104, 8. 12. 17; 106, 3 *al.*;
c. abl.: per procreatione 20, 12 (*cf.*
ad 134, 2 codd. AV); per natura 71, 9.
 peragere 4, 12.
 percussus, us? 97, 13.
 percutere 3, 5; 16, 27; 84, 5.
 perdere 46, 28; 47, 3; 52, 8; 85, 1;
 92, 10.
 perditio 7, 21; 8, 6. 8; 18, 18; 24, 14;
 25, 4; 64, 5.
 peregrina petere *Oros.* 155, 5.
 perennis uita 7, 19; 83, 2. 16.
 perfecta in 'uit' *pro fut.* in 'bit' 14, 1;
 17, 8; 27, 5. 7; 36, 22; *b ex u corr.*
 41, 15; *cf.* 48, 6 *et praef. de U et*
B inter se permutatis.
 perfectio (*an perfecti leg.?*) 72, 16.
 perfectus 36, 8; 55, 10; 67, 24; 72,
 12; 75, 10; 76, 5; 77, 12; 95, 23;
 101, 15.
 perficere 80, 15.
 perfidia 23, 7; 45, 11; 99, 12; 101, 19;
 102, 8.
 perfidus 50, 8.
 perfugium 110, 14.
 perhorrescere 27, 15.
 periclitari 57, 12.
 periculum (*ex periculum corr.*) 64, 5.
 perintellegere *Oros.* 155, 21.
 perire 11, 1. 2; 14, 21; 16, 13. 20;
 23, 7; 45, 9; 47, 1; 64, 13; 77, 19;
 perient 62, 13.
 permanere 85, 11.
 permetiri *Oros.* 151, 14.
 permittere *c. inf. c. acc.* 55, 19.
 perpeti 88, 9.
 perpetuus 63, 11; 85, 15; 93, 15.
 perscribere 50, 17.
 perscrutari 86, 7.
 persecutio 92, 13.
 persequi 22, 14; 24, 5; 33, 13; 42, 27;
 88, 6. 20.
 perseuerantia 101, 17.
 perseuerare 102, 7.
 perspicere 42, 13.
 persuadere 23, 15; 97, 14; 155, 16. 17;
 persuadit 30, 18; 99, 12; nos
 Christo seruire persuadit 82, 16.
 persuasio 48, 17; 56, 14; 95, 4; 99, 19.
 pertundere 11, 23.
 peruersitas 13, 20.
 peruersus 16, 12; 56, 13.
 peruigelare (*ita cod.*) 80, 11.
 peruigil 22, 16.
 perurgere 53, 7; 54, 16; perurguere 97, 14.
 pessimus 47, 1. 2; (= *haereticus*) 56, 11.
 pestilentia 82, 9; 83, 22.
 petere 6, 15; 39, 25; 40, 24. 30; 43, 2;
 70, 6; 72, 10. 24; 75, 16; 77, 22;
 78, 17; 79, 2. 11; — *nenerabiles*
sensus tuos petimus 42, 15; — *in*
sacrificium petere 77, 7; *in pascha*
petere 77, 18.
 petitio 40, 27.
 petra 12, 17; 24, 12; 25, 5; 54, 12;
 66, 12; petrosus 154, 9.
 pharisaeus 54, 6.
 philosophia 64, 24; philosophia 16, 6;
 — philosophi 47, 22.
 pictura 47, 21.
 pigrescentis otii studium 51, 11.
 pinna (*nusquam 'penna'*) 8, 10; 9, 6;
 pinnarum itinera 54, 18.
 placere 16, 17.
 plaga 22, 7; *nec erit plaga exterminii*
in uos 80, 20; — *Oros.* 152, 19;
 157, 12 *bis.*
 planctus, num 26, 9.
 plangere se super aliquo 13, 4.
 plasma, ae (*cod. plasme*) 12, 19.
 plasmare 15, 9.
 plebs: plebe 40, 27; 41, 9; plebes *pl.*
 33, 1.
 plectere 97, 12.
 plenare 105, 2 (*leg. planare?*)
 plenitudo 63, 5; 103, 6.
 plenus in omnes crepidines 61, 5; —
 ad plenum 56, 10.
pleonasmus: inquit 18, 21; 86, 9; us-
 que in hoc tempus ~ adhuc 35, 12;
 contra autem *Oros.* 153, 21; *cf.*
 20, 15; 51, 8. 12; 79, 12; 93, 1 *et*
infra synonyma!
 pleraque 51, 25; 56, 8.
 plerumque 112, 3.
 plures deos 38, 9; plura 6, 17; — plu-
 rimi 39, 27.
 plus 47, 13; *pro magis* 3, 6; 40, 27;
 44, 14.
 pluuiam 24, 16; 67, 22; *Oros.* 154,
 15. 17.
 poena 55, 9; 62, 12; 66, 7. 15; 83, 9;
 91, 4; 97, 17.
 poeta 47, 21.
 polliceri 74, 21.
 pollicitatio insanabilis 84, 1.
 pollutus 52, 5; 83, 23.
 pompa zabolica 99, 18; *cf. Koffmane,*
Gesch. d. Kirchenl. p. 81.

- ponere (*et* positus) *saepissime* 7, 1; 9, 15; 18, 8; 26, 6; 35, 21; 38, 15; 45, 1; 46, 4; 51, 15; 52, 17; 55, 8; 56, 1; 65, 22; 66, 18; 67, 20; 70, 4 *bis*; 82, 7. 11; 87, 7; 88, 8; 91, 4; 95, 13; 98, 19. 21; 102, 12. 15; 103, 9; psalmus in doctrinam positus 95, 12.
- populus, *saepe add.* dei; 40, 16; 61, 4. 6; 63, 2; 72, 22; 84, 25; 91, 11; 98, 7. 11 *bis*. 12; 101, 12; 102, 18; *ex* pup. *corr.* 60, 22; 88, 4; 94, 7.
- portare iudicium 28, 14; tunicam 29, 5.
- portus 4, 14; 57, 13.
- poscere 4, 1; 71, 5.
- posse, (*saepe non* posso) 11, 1 *bis*; 18, 5; 22, 15; 33, 2; 35, 13; 38, 8; 40, 21; 41, 10; 42, 1. 22; 48, 13. 14; 52, 11. 16; 53, 15; 61, 12; 64, 20; 75, 11; 82, 15; 85, 16; 90, 3; 104, 16; 105, 5; non possumus 42, 19; 47, 16; 49, 30; 60, 17; 100, 4. non possum 47, 26.
- possibilis 74, 17; 80, 13.
- possidere 34, 3; 65, 18; 82, 12; 98, 22; 101, 16; 153, 18.
- post *c. acc.* 39, 25; 40, 24; 44, 13; 45, 7; 52, 15; 54, 20; 61, 8; 74, 23; 92, 9; 93, 11; 97, 13; post Bahal abire 19, 13; post uoluntates ire 29, 8.
- post = *postea* 12, 4; 65, 24; 77, 12; 78, 10; 93, 14.
- postea 63, 2; 104, 23.
- posterior 61, 6; postremus 93, 13.
- posteritas 53, 20.
- posthaec *his loc. bibl.*: 5, 13. 20; 21, 15; 38, 2; 49, 13; 67, 2. 6; 104, 17.
- postis 79, 14. 21.
- postulare 41, 12; 71, 17 (*ubi inf. c. acc.*); 78, 19; 79, 12.
- potare 22, 5. 9.
- potens 17, 26; 28, 9; 60, 21; 78, 19.
- potentia 27, 17.
- potestas 34, 17; 35, 7; 37, 23; 62, 11; 63, 27; 65, 5. 14; 66, 20; 75, 7. 17; 78, 9; 96, 11.
- potius 4, 11; 34, 4. 9; 40, 12. 14. 18; 45, 10; 48, 21; 53, 3. 6; 77, 24; 97, 12; — potissimum 35, 22.
- praebere 61, 6; 64, 16.
- praecantatio 24, 1.
- praecari 88, 12; *cf.* depraecari.
- praecedere 76, 14.
- praeceptum, i 45, 25; 54, 28; 55, 24; 57, 6; 60, 14; 62, 3; 63, 4; 65, 16; 66, 16; 70, 19; 71, 20; 77, 6; 87, 14; 96, 22; 102, 2; 104, 19. 20.
- praecess 41, 15; praecess 40, 28; *cf.* praecari, depraecari.
- praecidere = *delere*, Oros. 155, 11.
- praecingere 80, 6; praecinctorum lumbos *ib.* praecipere ne 35, 23; 58, 12; *c. inf.* 91, 7.
- praecipitium 8, 9.
- praeccludere 54, 15.
- praeccurrere 65, 11.
- praedestinare 32, 2.
- praedicare 30, 13; 33, 2; 41, 26; 45, 12; 51, 19; 62, 3; 101, 2; 102, 13.
- praedicatio 52, 9; 67, 22.
- praeduratus 29, 9.
- praeferre sibi nomen sanctum 30, 19.
- praemittere 71, 14.
- praemium 59, 23; 86, 8.
- praemortuus 54, 13.
- praenuntiare 54, 21.
- praeparare 48, 11; 61, 12; 65, 15; 78, 18; 80, 9; 82, 19.
- praeparatio 58, 9; 71, 16.
- praepetes transitus auium 54, 17; *cf.* *Prudent., hamart.* 535.
- praepositiones usurpantur, ubi gen. desideratur*: de 4, 1; in 100, 14; pro 55, 20; (66, 22); *al.*; *ante aduerb.* a foris 20, 25; — *praepositionum insolitus usus, cf.* a, absque, cum, pro *c. acc.*; intra, per, secundum *c. abl.*; *cf. etiam cata et 'ellipsis'*. (34, 19 *distinguitur* inscandalum).
- praeposito homine domino omnium rerum 65, 22.
- praerupta, orum 91, 6.
- praesentia 54, 18.
- praesens 40, 12. 14; 54, 10; 59, 22; 90, 18; — lectio 72, 21; 80, 5. 17; — praesentia, um 62, 5.
- praesentare 66, 3.
- praesertim cum 40, 9.
- praesidium baptismatis 7, 17.
- praestantior 104, 1.
- praestare 5, 5; 42, 23; 64, 15; 89, 1; 95, 5; 104, 25; iter 32, 6 *et* 61, 1; praestaturus 55, 8.
- praesumere 65, 24; 71, 22; praesumpta accusatione 39, 21; incauta praesumere 46, 9.
- praesumptio 16, 12.
- praeter *his loc. bibl.*: 5, 12 *bis*. 13. 16; 7, 11. 16; 67, 1. 2.

- praeterea 111, 6.
 praeterire 62, 11; 96, 26; 101, 8; praeterita sunt 7, 14.
 praetitulare 56, 8.
 praeualere 35, 22; *Oros.* 152, 22; 156, 17.
 praeuaricantis uitae cupiditas 93, 11.
 praeuaricatio 20, 12.
 prauus 109, 6; 110, 9; 113, 10; *Oros.* 152, 18.
 presbyter 39, 24; 49, 25; praesbyter 39, 26; praesbyterium 40, 17.
 pressa uestigia uinculorum 44, 14; — praessa, orum 105, 2.
 pretium *ex* praet. *corr.* 95, 24; praetiosus 80, 24; (16, 3).
 primitiuus 24, 1; 101, 15.
 primogenitus 113, 1.
 primum *adu.* 41, 18; 70, 8; 77, 2; 78, 9; 82, 11; 100, 16; 104, 22.
 primus 36, 4; 42, 24; 46, 21; 67, 19; 77, 22, 24; 78, 1; 82, 5, 10; 88, 23; 93, 13.
 princeps 13, 7; 15, 18; 96, 11.
 principatus 16, 25; 30, 1; 63, 26; 65, 14; *Oros.* 153, 13; *gen. pl.* principatum 77, 4; (principatum 156, 4).
 principium 16, 11; 32, 3; 45, 5; 47, 11; 63, 4; 71, 23; 75, 5; 82, 10, 18; 88, 8; 91, 5; 95, 17; 104, 11.
 prior 61, 6; 63, 3; prius testamentum 72, 21.
 prius = *antea* 39, 26.
 priuare uita 88, 21.
 pro *saepissime, uelut* 3, 12; 23, 12; 40, 7; 46, 26; 55, 1; 60, 7; 75, 2; 76, 15; 88, 12; 93, 23; *crebro* pro nobis: 5, 4; 22, 2; 32, 1; 58, 1; 70, 17; 71, 2, 8; 72, 2, 26; 80, 22; cura pro Christo 55, 20; aelementum cui ipsa pro tempestate natura est 60, 22; pro inuicem 127, 3; — pro apostolos *cod. LA ad* 136, 4.
 probabilis 35, 27; 49, 20.
 probare 3, 6, 12; 6, 14; 33, 12; 41, 14; 42, 25; 43, 5 *bis.* 8, 9; 97, 23.
 probatio 42, 21; 47, 17; 53, 13.
 processus 100, 15; *gen. pl.* processuum 104, 8.
 procreatio 20, 13.
 procuratio 104, 9.
 prodere 22, 19.
 prodesse 42, 22.
 producere 17, 20; 61, 2.
 profectus, us 100, 14; 103, 10.
 proferre 14, 7; 23, 13, 23; 24, 3; 30, 13; 31, 23; 41, 22, 25; 47, 21, 25; 52, 17; 53, 17; 63, 5; 65, 12; 85, 2; 104, 21, 22, 26.
 professio 14, 13; 38, 7; 40, 6, 19, 23, 24, 26; 42, 15; 67, 23; 100, 23.
 profeta, *sic saepissime, uelut* 8, 9; 9, 15; 10, 2; 11, 16; 20, 16; 24, 19; 30, 14, 17, 18; 33, 4; 37, 1; 41, 25; *rarius propheta scribitur:* 32, 20; 45, 13, 26; 46, 9; 56, 8; 130, 7; *cf. ind. rerum et pseudoprofeta.*
 profetare *saepissime, uelut* 26, 26; 27, 12; 30, 13 al.; prophetare 44, 15; 49, 31; 79, 19.
 profetatio 29, 6; 54, 26.
 profetia *saepe, uelut* 9, 26; 27, 10; 31, 18; 32, 3, 16; 44, 20; prophetia 46, 5; 48, 10; 53, 11; 56, 12; 62, 5.
 profeticus, *interdum ex* profeticus *corr.:* 62, 3; 92, 3; 100, 9; — sermo 38, 9; 82, 14; 83, 18; 92, 3; 94, 21; 95, 14; 101, 1; uox 57, 14; 94, 13; 104, 4; praeeptum 62, 3; opus 92, 9; 100, 9.
 proficere ad alqd 59, 23; 94, 10.
 proficisci 93, 2.
 profiteri 39, 28; 74, 17.
 prohibere 27, 10; 32, 15; 36, 1; 77, 2.
 prolixus 6, 18; 110, 6.
 prologus 109, 3; 110, 1.
 proloqui: prolocuntur 41, 6.
 promeruit 46, 6; — *Oros.* 156, 8.
 promissio 61, 3; 90, 19; 98, 3; 99, 10.
 promittere 33, 6; 48, 8; 62, 12; 66, 3.
 promptus 75, 1; 100, 13; — 134, 19.
 promptuarium 153, 3.
pronomina; gen. pron. pers. uel reflex.:
 ueritate sui 34, 5; ad praebendum nostri ministerium 64, 17; in agnitionem sui 67, 19; sui testem, nostri iudicem 70, 16; subiugatio nostri, corruptela sui 84, 3; nostri typus 86, 13; nostri agnitio 87, 12; cognitio sui 100, 15; — *cf. nos; . . . met, pte cf. sui; — pr. possess. abundat:* os suum claudat 47, 20; — *cf. abundantis pron. demonstr. exempla sub* is; — *confunduntur inter se* sibi, se et ei, eum (*uelut* 31, 7, 12, 14); — *suus et illius (uelut* 31, 9); — *cf. alius ~ alter; nullus ~ nemo; quis ~ qui ~ uter; quisque ~ quisquis; unumquid ~ unusquisque; — uid. etiam* aliquantus, singuli quique, *sim.*; — in huiusmodi *et sim. uid. sub 'ellipsis'.*

- pronuntiare 46, 22; 92, 3.
 proecium 109, 1.
 prope = *ferè* 40, 21.
 propheta *cf.* profeta.
 propiatus inimici transitus 77, 21; *cf.*
Prudent., hamart. 542.
 propinquare 104, 10.
 proponere 26, 8; 36, 7; 49, 15; 53, 18;
 62, 10; 64, 12; 92, 4.
 propositum et uita 35, 17; *cf. Phaedr.*
III, 15: mutandum propositum et
uitae genus, al.
 proprius 13, 20; 65, 14; 97, 16.
 propter 46, 28; 49, 5; 56, 11; 70, 2;
Oros. 157, 9; propter quod 42, 15;
 58, 24; 63, 18; 64, 20; 71, 7;
 105, 16; (55, 12; 80, 1; 90, 6); propter
 id quod 27, 9.
 propterea 15, 11; 46, 28.
 proptudiosus 137, 16; *cf. Roensch, It.*
et Uulg. 125.
 propugnaculum 110, 5.
prosthesis: aesternutatio 24, 24; ex-
 spectaculum 99, 18; *uid. e.g. Schmitz,*
Beiträge z. lat. Sprachkunde (1877)
p. 63; Scherrer, St. Galler Hand-
schriftenkatalog p. 323; Roensch,
It. et Uulg. p. 467; Heracus, quaest.
de uet. cod. Luvianis (1885) p. 39.
 protestatio 101, 1.
 prouehi 97, 6.
 prouentus = *euentus* 54, 18.
 prouidentia sacrae lectionis 87, 16.
 prouidere 40, 3; 87, 15; 94, 10.
 prout 109, 7; 128, 17.
 proximus 80, 14; 104, 10.
 prudentia dictiones 28, 9.
 prudentia 123, 1.
 psalmidicus sermo 85, 8; 97, 3; 100, 5.
 psalmus 26, 9; (81, 16); 82, 5. 10;
 (85, 16); 86, 4; 87, 17; 88, 18; 93,
 24; 95, 13; 97, 2. 5. 8; 100, 1. 8.
 14. 15.
 pseudoapostoli 131, 19.
 pseudoepiscopi 40, 30; 41, 1.
 pseudoprofeta 13, 11; 96, 14; 131, 20.
 publicum iudicium 41, 12; publica
 opinio 92, 7.
 pudenda, orum 8, 5; 99, 17.
 pudicus 21, 7.
 pudor 60, 1.
 puer *Oros.* 151, 9.
 pugna 51, 26; 57, 4; 84, 25; 92, 17;
 99, 21; 126, 9.
 pugnantia uiscerum 98, 4.
 pugnare 35, 27; 95, 1; 96, 17.
 pullus 26, 16.
 pulsare fidem zabolica obtreccatione 3, 5.
 puluereus 60, 22.
 punire 101, 11.
 punitio *Oros.* 156, 12.
 purgare 7, 9; 39, 28; 42, 10; — *Oros.*
 156, 9.
 puritas 87, 19.
 putare 23, 1; 24, 11; 28, 15; 33, 8;
 40, 18; 44, 13; 54, 2; 63, 21; 72, 8;
 75, 13; 100, 22.
 putrescere 17, 10.
 Quadragesimae, arum 58, 10; quadra-
 gesimus 60, 19.
 quadragenta 60, 11.
 quadripertitus 65, 6.
 quadripes 9, 23; 76, 26.
 quaerere 21, 8; 47, 13; 49, 29; 51, 14.
 18; 53, 4; 56, 9; 59, 5; 69, 12;
 70, 7; 72, 12; 75, 3. 5 *bis*; 83, 21;
 90, 19; 94, 22; 101, 16; 102, 5;
 queritur 14, 14; 41, 23.
quaestio, cod. questio 48, 15; 75, 19.
 quaestor 41, 15.
 qualis 24, 18; 97, 23.
 qualiter 40, 3; 45, 10; 46, 6; 50, 3;
 52, 25; 55, 25; 66, 14; 100, 7; *cf.*
quomodo.
 quam saepissime post comparatiuum,
 post 'alius', 'malle' *sim., uelut* 4, 11;
 7, 16; 18, 5; 34, 4. 9; 36, 3; 41, 17;
 45, 8; 49, 15; 52, 10; 53, 3; *abundat*:
 praeter id quam quod euangelizatum
 est 7, 11.
 quamdiu *c. coni.* 99, 21.
 quamuis 3, 7; 4, 8; 17, 25; 27, 9; 38, 3;
 45, 19; 53, 11; 57, 15; 71, 12; 76,
 11; 82, 14; 94, 20; 97, 23; 99, 2;
 103, 11; 104, 1; quamuis ~ legitur
 52, 13; (*nusquam occurrit 'quam-*
quam).
 quando 46, 1; 102, 5.
 quantum 40, 4; 87, 11; in quantum
 75, 17.
 quasi 7, 8; 74, 15.
 quattuor 9, 3. 4. 12; 31, 21. 30.
 . . . que saepe, *uelut* 28, 26; 71, 17;
 72, 26; 73, 6; 74, 11; 76, 21; 78,
 24; *cf. sicque.*
 quemadmodum 53, 9.
 queri 74, 15; quaeri 74, 20.
 qui, saepissime coniungitur cum hic,
 is, ille, omnis, quae *uid.*; *praeualet*

- autem genus neutrum, uelut* ea quae, quae omnia; — *ad genus masc. uel neut. spectant multi loci, quibus occurrit* de quo (15, 7; 18, 13; 26, 12, 14; 29, 15; 38, 15; 45, 9; 98, 8 al.); de quibus (15, 18, 20; 18, 21; 42, 10 al.); in quo 11, 12, 25; 16, 5; 20, 21; 26, 8; 32, 14; 34, 15; 42, 13; 49, 20; 52, 24; 54, 25; 55, 12; 59, 23; 61, 11; 85, 2; 90, 15; 97, 23; in quibus 81, 8; — *similiter* inter quae, propter quod, *uid. inter*, propter; — qui etsi *cf. etsi*; — *cumulantur relatiua* 38, 8 — 18 al.; quique 111, 4, 13; 117, 2; 123, 14; 124, 2 (*cf.* 111, 4, 13); — *confunditur qui interdum cum quis, quod uidesis.*
- quia (*saepissime post uerba sent. et declar.*): a) *c. ind.* 3, 5, 12; 6, 10, (11), 14; 8, 13, 19; 9, 26; 10, 21; 12, 21; 14, 2; 17, 15 al.
- b) *c. coni.* 40, 20; 41, 1; 96, 5 sqq.; 155, 18; 157, 9; *canones Priscill. fere omnes (III—XC) a uerbo Quia incipiunt atque sequitur rarius indic., frequentius coniuunct., interdum utriusque modi in uno canone* (140, 20, 21; 146, 16); *in qua re saepe etiam occurrit uariatio quia ~ et quod* (118, 4, 10, 19; 119, 21 al.; — 116, 1; 119, 4; 140, 21); *hic illic et infinitiuus irrepsit pro indic. uel coni., uelut* 114, 14; 116, 15; 134, 15; — 156, 20 sqq.
- quicumque 28, 14; 32, 13; 56, 4; *Oros.* 156, 3.
- quidam 39, 26; 41, 22; 95, 21; 102, 15. quidem 34, 16; 39, 20; 41, 10; 53, 5; 69, 3; 71, 19; *cf. nec.*
- quies, etis 4, 14; 35, 5; 46, 14.
- quietus 35, 14.
- quilibet 18, 3; 41, 24; quilibet qui huiusmodi est 45, 22; quilibet ille sit qui 54, 5.
- quin (*post non recusare*) 4, 7.
- quintus 31, 22.
- quippe qui 39, 19; 110, 17; 123, 14; 125, 13.
- (*quire*): quaeunt 36, 4.
- quis 5, 6; 6, 12, 13 *bis*; 18, 28 al.; quis *pro* qui 30, 5; quid *pro* quod 27, 19; quid *ex* quod *corr.* 43, 9; [quod *ex* quid *corr.* 6, 10; [54, 6]; 58, 20; 81, 13; — *cf.* 27, 16]; quis *pro* uter 98, 11, 12; = *aliquis* 10, 21; 35, 9; 43, 2; 48, 16 al.; — si quis 28, 14; 30, 12; 31, 21; 36, 1; 46, 23; 47, 19; 83, 6; 94, 12; — quid est quod 45, 24.
- quisquam 30, 12; 35, 2; 53, 3; quicquam (*ex* quidq. *corr.*) 25, 10.
- quisque = *quisquis* 7, 25; *cf.* 111, 4, 13?; *cf. quique sub* qui; — *singuli quique* 46, 8; 48, 20; 65, 9; 72, 5.
- quisquis: quidquid 23, 12; 27, 11; 94, 7, 14; 131, 14.
- quo = *ut eo* 23, 3; quo mihi ista si sic sunt 98, 6.
- quod *coni., saepissime, uelut post agnoscere, cognoscere, recognoscere* 10, 6; 20, 14; 72, 10; 97, 15; 99, 23; *post* intellegere 70, 8; 71, 3; 78, 22; 90, 18; 93, 4; — *post* scire 16, 1; 39, 7; 52, 7; 54, 6; — *ex* quid *corr.* 54, 6; — non quod *c. coni.* 7, 2; 23, 19; 65, 13 sqq.; 90, 15; 91, 3; — *cod. quod pro* quam 47, 3; *cf.* 7, 11; — illud quod = *was das betrifft* 14, 5; (*cf.* 77, 17); — eo quod 111, 19; 125, 4; 156, 18 (*inf.*) al.; in eo quod 3, 5; 61, 13; 74, 1 (*cf.* 21, 13); — *cf. propter* quod.
- quomodo 54, 14, 25; *cf. interrog. form.*
- quoniam *saepissime, c. ind. uel. coni. post uerba sent. et declar. = dass* 4, 14; 7, 17; 12, 13; 14, 1; 17, 7; 19, 22; 20, 6, 11; 29, 11; 56, 26 al.; = *da, weil* 7, 15; 11, 2; 15, 17; 17, 26; 24, 5; 28, 10; 33, 11 al.; *c. abl. abs.* 36, 5; — quoniam ~ qualiter 55, 24; *cf. interrog. form.*
- quotus 111, 10.
- Rana** 13, 11; 96, 14.
- rapi in alqd 79, 23; 99, 19.
- ratio 34, 10; 52, 22; 55, 13; 72, 14; 76, 17; 96, 6; 101, 22; 105, 6.
- rationalis potestas *Oros.* 157, 5.
- reatus, us 43, 6; 89, 1.
- receptaculum 103, 9.
- recipere 23, 7; 50, 4, 19; 54, 6.
- reciproca merces 17, 17.
- recognoscere 20, 13; 78, 21; 93, 24; 102, 16.
- recte 49, 21; 52, 16; 67, 20; — recte ad testimonium 47, 25; recte ad fidem 50, 1; — (*leg. certe* 9, 18 *et* 18, 29?)

- rector 22, 20; 78, 7.
 recusare: non recusare quin 4, 7; non
 recuso nec respuo inperitis haec
 non (esse) committenda auribus
 56, 6; pudorem humani exordii
 non recusans 60, 1.
 redarguere 3, 7; 88, 15; 99, 22.
 redarguitio 35, 6; 53, 14; 100, 16; *ex*
retarg. corr. 97, 18.
 reddere 52, 15, 18; 79, 4; 80, 22; 93, 4;
 102, 1; manufacta in manufactis
 reddere 52, 7.
 redemptio 5, 1, 5; 60, 18; 77, 14; 100, 5.
 redemptus 7, 19.
 redire a 39, 18; 49, 19.
 referre (relatus) 33, 10; 41, 3; 88, 22;
 92, 7; contra alqm 39, 19; in ca-
 none 56, 20; — rettuli *Oros.* 155, 6.
 reformare 68, 1; 70, 20; 123, 15; re-
 formari in alqd 97, 17; 98, 14.
 refrigerari 27, 6.
 refuga: tamquam anathema a nobis
 habetur et refuga 30, 20.
 refugere 41, 12; — 56, 17.
 regeneratio uiui lauacri 34, 20.
 regeneratus 73, 23.
 regio 101, 8; 102, 12, 14.
 regnum 88, 8, 21; 92, 8; 99, 5; 102,
 14; in regnorum = *in libris regum*
 47, 8.
 reiectus 78, 11.
 relatio 23, 23.
 relaxare 55, 13.
 relictus 42, 16; 74, 19; 76, 20.
 religio 8, 2; 78, 4.
 religiosus 21, 7; 23, 3; 33, 13; 40, 10;
 46, 10; 58, 8; 70, 1; 76, 27; 88, 20;
 94, 10, 24; 104, 3.
 relinquere = *non sequi* 54, 28.
 reliquus: de reliquo 40, 7; de reliquis
 49, 21; et reliqua 86, 4 *et* 153, 18.
 reluere: Iordanis (= *nom.*) in poste-
 riora sua reluens 61, 7.
 remedium *Oros.* 157, 12.
 remissio 5, 4; 32, 2; 58, 19; nisi re-
 missione baptismatis et diuinae
 crucis redemptione saluemur 60, 17
et 100, 4.
 renasci in salutem 83, 12.
 renouari 87, 4.
 renuntiare: scimus nos renuntiasse
 quod renuntiauimus zabulo 13, 14;
 alicui 83, 17; alicui rei 95, 3; illud
 renuntiamus 99, 9.
 reparare 7, 19; 34, 20; 78, 16; in
 conpaginationem Christi 60, 14; in
 deum 78, 3; Christi in nos nati-
 uitate reparata 82, 17; *sed* in nobis
 78, 12.
 reparatio baptismatis 26, 22.
 repente 35, 5.
reperire: reperire 44, 8; 91, 3; —
 110, 6; 111, 11.
 repetere 4, 2; 7, 9; 21, 21; 38, 5; 39, 3;
 52, 22; 58, 19; 70, 13.
 replere 12, 12.
 reponere 17, 12.
 repraehendere 35, 22; 49, 20.
 reprehensibilis uita 35, 13.
 reprobare 40, 20; 66, 11.
 repromittere 28, 23.
 repudiare 4, 13, 17; 12, 22; 48, 15;
 56, 2, 16; 61, 14; 78, 2; 87, 12;
 97, 1.
 repugnare 43, 11; 84, 7.
 reputari 5, 18; 37, 28; 49, 11; 67, 4;
 in Isac semen 46, 15.
 requies: requiem 65, 22; 66, 3; 85, 15.
 requiescere 68, 9.
 requietio 91, 1.
 requirere 17, 6; 34, 5; 46, 14; 47, 24;
 49, 8; 51, 12; 53, 6.
 res 34, 10; 47, 20; 48, 18; 49, 1; 86, 7;
 90, 18; 94, 21; 97, 28; 98, 2; 104,
 13, 26; 105, 5; — res gesta 40, 28;
 41, 20; — gesta rerum 40, 23;
 52, 20.
 rescribere 40, 4; rescribit 52, 12; re-
 scriptum est 40, 4; rescripta 52, 13;
 rescriptum 52, 14.
 rescriptum, i 40, 29; 41, 3.
 reserare 26, 20.
 reseruare 52, 11; 53, 15; 56, 2; 100, 15.
 respiscere in intellectum *Oros.* 152, 13.
 respicere in alqm 17, 18 *et* 104, 17; —
 19, 13.
 respondere 41, 15; 61, 15; 98, 6.
 respuere 5, 3; 6, 18; 13, 23; 31, 23;
 35, 1; 46, 17, 24; 51, 21; 54, 26;
 56, 3, 6; 57, 6; 75, 19; 85, 15;
 95, 17.
 resurgere 5, 24; 49, 4; 74, 14.
 resurrectio 6, 1; 29, 7; 102, 3.
 retentare 51, 24.
 retinere 13, 14; 32, 5; 45, 7; 47, 18;
 52, 18, 20, 21; 56, 11; 93, 17.
 reuerentia 40, 22; *Oros.* 157, 9.
 reuerti e 39, 23; ad 78, 25; 91, 4;
 95, 3; 103, 10.
 renocare 58, 16.

- reus 35, 16; 39, 24; 40, 15 *bis*; 42, 19; 43, 3; 53, 1.
 rex est in omne quod uidetur 26, 5; — 102, 13.
 ridere stultitias saeculares 14, 11.
 rigare (*ex reg. corr.*) 31, 30; *Oros.* 152, 2.
 ritus 14, 17.
 rixa 21, 4; 63, 17; 96, 20; rexa 59, 2.
 rogare: qualiter, rogo, ~ culpabiles sumus? 52, 25; de uita mortuos rogant 54, 22.
 ros *Oros.* 157, 15.
 rota geniturae 26, 21.
 rudimenta prima acceptae fidei 13, 14.
 rudis 45, 6; 87, 18.
 ruere in alqm 41, 4.
 rugire 10, 24; 11, 4.
 ruina felicitium 95, 7.
 rursus 48, 1.
- S parasiticum (mutum), cf. praef. c. II. (III).**
 sabbatizato mundo 66, 2.
 sabbatum 65, 22; 68, 8.
 sacculus 17, 4, 5.
 sacerdos (= *episcopus*) 3, 6; 12, 20; 14, 5; 33, 7; 39, 28; 40, 26 *bis*; 41, 11; 42, 22; 43, 9, 11, 13 *bis*.
 sacerdotalis reuerentia 40, 22.
 sacerdotium 39, 14; 40, 24; 42, 22, 26.
 sacra lectio 87, 16.
 sacra, orum 14, 17.
 sacramentum 8, 7; 71, 13; 118, 3; 121, 1; 128, 2.
 sacrarium 8, 10.
 sacrificium 77, 7.
 sacrilegium 7, 25; 23, 2, 24; 30, 18; 54, 23; 56, 17.
 sacrilegus 46, 26; 56, 3, 21.
 saecularis 14, 9, 12; 22, 18; 35, 1; 57, 10; 78, 11; 88, 9; 93, 22; 95, 18; *ex sec. corr.* 83, 1.
 saeculum 4, 9; 5, 2, 22; 12, 22; 16, 7; 32, 3; 36, 3; 41, 17; 45, 6, 15; 52, 19; 61, 1; 63, 14; 64, 22; 65, 17, 28; 68, 9; 71, 20; 73, 21; 74, 23; 77, 4, 19, 25; 78, 2, 15; 79, 23, 27; 81, 4, 8; 91, 7; 92, 17; 93, 2, 10, 20; 96, 27; 99, 6, 8, 12, 21; 102, 10.
 sagax 109, 10; 110, 6.
 saluare 28, 6; 60, 18; 66, 6; 77, 16; 95, 14; 97, 9; 100, 5; 101, 2, 22; 102, 6, 18.
 saluatio 61, 12.
 saluator 5, 12; 28, 5; 49, 4; 83, 3; — 154, 5.
- salus 4, 11; 5, 5; 34, 18; 58, 18; 66, 18; 71, 15; 73, 2; 74, 12; 83, 12; 85, 2.
 salutaris 37, 8; 58, 21.
 sanare 33, 11; 38, 16.
 sanctificare 18, 17; 100, 20; 101, 23.
 sanctificatio 18, 1.
 sanctitas *Oros.* 151, 5; 157, 10.
 sanctus 11, 2, 12, 26; 16, 1; 30, 19; 41, 16; 45, 20; 46, 16, 25, 26, 29; 56, 9, 12; 90, 15; 100, 22; 101, 5; 103, 3; 105, 11; — 153, 14; *cf. ind. rerum.*
 sanguis 47, 11, 24; 51, 14; 77, 7, 14; 79, 18, 24; 81, 6.
 sapiens 65, 16.
 sapientia 14, 9; 17, 20; 18, 3; 54, 23; 75, 6; 78, 10; — 153, 11.
 sapor 111, 8.
 sarmentum 66, 19.
 satanas 18, 15; 99, 5; 131, 20.
 satiari 59, 18, 19.
 satietas 11, 15.
 satis 52, 5; 71, 18.
 satisfieri 4, 5; 33, 7.
 saturare 24, 14.
 saxeus 24, 10.
 scaenae ludibria 45, 14.
 scandalizare 46, 18.
 scandalum 26, 2; 27, 29; 34, 19; 44, 4.
 scelus 5, 10; 89, 2.
 schisma 44, 4; *cf. scism.*
 scientia 86, 14; 88, 12; 105, 4.
 scilicet 41, 6; 63, 6; 77, 11.
 scire *saepissime, uelut* 7, 11, 17; 8, 13; 9, 26; *c. acc. c. inf.* 13, 14; 16, 13; 65, 3; 82, 17 al.; quia 8, 13; 9, 26; 10, 21; 12, 20 al.; quod 16, 1; 39, 7; 52, 7; quoniam 7, 17; 83, 7; sciens conscientiam 55, 13.
 scismatici 10, 24; 22, 10; 24, 8; 26, 2; 27, 27.
 scribere *saepissime, uelut* 28, 4; 31, 28; 33, 2; 40, 10; 50, 4; 52, 23; scribi 38, 12, 13; 40, 22; — scribuntur est (*uel scribita sunt*) 126 *locis, uelut* 3, 13; 5, 11; 6, 3, 20; 8, 15; 12, 23; 13, 24; 14, 3, 20; — scriptum 17 *locis, uelut* 10, 4; 11, 3, 5; 24, 5, 11; 25, 19; — *cf. conscribitio, inscribitum, perscribit, rescribitum, superscribitio, suscribitio.*
 scribuntur, i = *liber* 43, 10; — scriptum, i 47, 17.
 scribitura 28 *locis, uelut* 5, 6; 14, 8; 15, 5; 22, 11; — scriptura 11 *locis, uelut* 7, 10; 8, 7, 13; 18, 2.

- scrutari: scrutate 47, 25; 51, 13.
 scrutator 45, 24; 75, 10.
 secreto 154, 6.
 secretum 4, 4; 54, 3; 86, 12; 87, 14.
 sectae 39, 4. 7. 10; 41, 3; 48, 17; 56,
 14; 131, 20.
 sectari 4, 4; 23, 7; 65, 26; 98, 23.
 sectator *Oros.* 155, 9.
 secundum 6, 11; 8, 7; 15, 4; 20, 1. 2. 4;
 22, 10; 24, 19. 20; 30, 13; 32, 4;
 36, 9. 10; 39, 14; 42, 9 al.; — se-
 cundum quod 15, 24; 17, 18; 24,
 20; 42, 16; — secundum carne 75, 2
sed opp. 32, 4; 60, 13; (117, 2).
 secundus 67, 20; 88, 3; 89, 4.
 securus 3, 3; 4, 14.
 sed *saepissime, uelut* 8, 18; 11, 3;
 14, 13; 26, 12. 13. 16 *bis*; 28, 1; sed
 et 23, 22; 33, 4; 55, 10; 96, 23; sed
 etiam 24, 5; *cf.* 100, 7; — etsi ~
 sed 20, 26; (87, 3?); 140, 13; —
 sed magis 41, 19.
 sedere 39, 24; 74, 16.
 sedis apostolicae gloria 34, 11.
 seductio 19, 3.
 segregare 39, 27; 65, 10; 93, 15.
 semel 7, 13; 58, 18; 101, 1.
 semen terrenum 71, 5; — 46, 15; 119, 22.
 seminator 154, 8.
 semper 7, 8; 21, 21; 34, 8; 35, 14. 25;
 41, 24; 57, 11; 63, 12; 72, 1; 92, 6.
 senior 34, 11; 42, 24.
 sensata historia 100, 19.
 sensibilitas 104, 23.
 sensus *saepissime, uelut* 3, 10; 9, 27;
 11, 1; 22, 11. 19; 29, 1; ~ 100, 7;
 106, 1; *pl.* sensus 57, 10; 58, 7;
 uenerabiles sensus = *uenerabilitas*
 42, 15.
 sententia 30, 11; 41, 23; 42, 14; 45,
 12; 47, 2; 51, 27; 57, 14; 76, 27;
 104, 4.
 sentire 9, 28; 18, 28; 28, 14; 42, 2. 19; 63, 2.
 separare 143, 2.
 septa, orum = *saepa* 26, 20.
 septem 8, 25; 18, 7; 25, 22; 81, 2.
 septimana perfecta 68, 1.
 sequaciter 111, 6.
 sequi 7, 26; 23, 17; 34, 8; 35, 5; 36, 8;
 45, 15; 47, 27; 48, 16. 21; 83, 16;
 98, 17; 100, 19.
 sermo *saepissime, uelut* 12, 5; 21, 21;
 22, 11; 29, 1. 5; 31, 9. 11; ~ 60,
 20; 104, 19; 105, 1; 106, 2; *saepe*
additur profeticus *uel* psalmidicus
(uel psalmi) uel apostolicus; —
 falsiloquium sermonum 34, 19.
 sermonari 26, 15.
 serotinus 24, 17.
 serpens 8, 1; 10, 18; 18, 8; 38, 25; 84, 2.
 seruare 51, 22; 57, 7; 62, 11; 64, 17;
 76, 3.
 seruire 19, 12; 48, 21; 57, 16; 82, 16.
 seruitus 88, 15; 104, 17.
 seruus 39, 9; 56, 25; 85, 3.
 seu 30, 12 *bis*. 35, 6; 95, 2.
 sexuum diuersitas 133, 4.
 si *saepissime, uelut* a) *c. ind.* 6, 15;
 11, 1. 16; 14, 13; 18, 19. 28; = *num*
 44, 10; — b) *c. con.* 7, 4; 22, 15;
 40, 5; *undecies ponitur* 75, 3—8, *ubi*
uariatur ind. et con.; *cf.* 82, 17 *et*
 99, 22; si autem 30, 16; sin uero
 40, 15; *cf.* nisi.
 sic *saepissime, uelut* 11, 15; 15, 22;
 31, 10; 34, 10; 40, 27; ~ 103, 8;
 104, 4; sic et 50, 12; 55, 10; 84,
 12 al.; *cf.* sicque, denique.
 siccus 61, 5.
 sicque 54, 23 (?); 65, 5; 79, 6; 99, 10;
 102, 3; 104, 7; *cod.* sique 55, 20;
 sicquae 67, 23.
 sicut (*160 locis ita scriptum, sed* si-
 eud 59, 5): 3, 13; 5, 14; 6, 5; 8, 9.
 15 al.; *saepe sequitur et, uelut* 8, 21;
 9, 2; 10, 9. 17. 21; 93, 7; *decanta-*
tissima est formula: sicut scriptum
 est, *uelut* 10, 4; 11, 3. 5; 12, 23;
 13, 24.
 signare 79, 25; 80, 23.
 signata signacula septem 81, 9.
 signatura 48, 23.
 significatio 69, 7.
 signum (= *Wunder*) 63, 3.
 silua 15, 1; 24, 20; 105, 3.
 similis *c. dat.* 16, 27. 28; 18, 20; 23, 8;
 (5, 15; 8, 26; 9, 8; 19, 17; 24, 25;
 25, 11. 16. 20; 66, 27; 81, 16); 97;
 19; 111, 1.
 similiter 61, 3; 93, 3.
 similitudo 7, 3; 15, 7; 18, 19; 65, 23;
 66, 1; 83, 20.
 simplex 76, 16; 87, 19; 99, 18.
 simplicitas 39, 17.
 <similitates 45, 12.>
 sinceros 81, 4.
 sine 71, 22. 23; 81, 4; 139, 5; 152, 11 *ter.*
 singuli 6, 10; 23, 9; 18, 28; 33, 2;
 38, 4; 46, 8; 48, 20; 65, 9; 72, 5;
 104, 13; *cf.* ire et quisque.

- siue *ter* 26, 4; 35, 5; 93, 10; *c. coni.*
 18, 5 sqq.; 30, 11 sqq.; 94, 12; (*sub-*
sequitur aut 18, 8; 94, 12); *cf. seu.*
sobrius (ex subrius corr., cf. Brambach,
Orth., p. 85) 80, 7; — Oros. 155, 14.
sophistica, orum 48, 15.
sol 8, 12; 14, 15; 16, 9. 12; 22, 20;
 24, 2; 39, 9; 63, 25; 73, 7; 78, 23;
Oros. 157, 4.
solidare 65, 4. 10.
solidus 48, 18.
solutus (cod. insolitus) 61, 1.
sollemnia paschae (ex solemn. corr.
 71, 1); *solemnis* 58, 16.
sollers 111, 17.
sollicitudo 35, 19; 53, 18; 63, 22.
sollicitus 88, 7.
soluere 61, 13; 98, 19.
solum 41, 18; non *solum* 40, 16; 55,
 10; 56, 3; 96, 23.
solus 40, 6; 43, 5; 72, 10; 82, 15; *dat.*
masc. soli 82, 15; 105, 3; *dat. fem.*
solae 31, 7 (*opp. unus*).
solutio scripturarum Oros. 155, 14.
somniabunt, ex -buntur corr. 32, 9.
sonus 104, 24.
sordentes tenebrae 34, 20.
spargere Oros. 154, 11.
specialiter 49, 17.
species 13, 23; 18, 4; 41, 3; *rerum*
species terrenarum tamquam supe-
riorum (uirtutum) indices quaerere
 69, 11 *et* 94, 21.
speciosus 76, 12.
spectabilis uir 41, 2.
speculatio (= Warte) 84, 18.
spes 4, 1; 6, 1; 36, 3. 7; 46, 27; 55, 25;
 nisi *ut* 102, 8.
spina (= Rückgrat) 12, 18.
spiritalis 9, 26; 13, 9; 18, 23; 19, 22.
 23; 67, 11; 87, 6 (18, 23; 19, 22;
 80, 1. 4; 87, 8; 96, 12. 23); 110, 16;
 116, 1; 120, 7; 126, 9; 127, 2; 128,
 17; 137, 1. 15 *al.*
spiritus 28, 16; 54, 19; 104, 15; *spiri-*
tuum 104, 11; — *intercipere spiri-*
tum 32, 15; *spiritus sanctus saepis-*
sime; *spiritus (acc. pl.) ex spirituus*
corr. 13, 11 (*cf.* 13, 12; 96, 13. 15).
splendor 65, 9; 83, 2.
spondere deum testem Oros. 152, 3.
spongia 22, 8; *Roensch, It. et Uulg. p. 466.*
spurcitia 19, 10.
statim, semper praefixo non: 69, 7;
 80, 13; 96, 6 (*cf.* 91, 5).
statio 57, 13.
statutum 91, 5?; 105, 8?
stella (ex stilla corr.?) 65, 6; — 10,
 14; 25, 22; — *Oros. 157, 4.*
sterilis aestimator 54, 1; — 61, 2; 67, 21.
stipendium 10, 7; 76, 8; 85, 7; 95, 22;
 96, 26; 135, 21.
stipula 25, 5.
studere de alqo (= grollen?) 6, 11;
c. dat. 87, 5.
studium 34, 9; 47, 22; 51, 11; 54, 23;
 93, 1; 100, 6; = *Parteileidenschaft*
 37, 20; 41, 14.
stultitia 7, 7; 14, 9. 11; 23, 2.
stultus 5, 7; 15, 12.
stupor 49, 29.
suadere 102, 11; — *suadeor* 58, 16;
 90, 18.
sub (semper c. abl.) 41, 3. 24; 46, 29;
sub sole 16, 12; 73, 7; *sub nomine*
 33, 12; 43, 12.
subiacere 96, 9.
subicere 11, 13; — 157, 6.
subintelligere Oros. 154, 3.
subito 40, 2.
subiugare 101, 12. 14. 21; 102, 4.
subiugatio 84, 3.
sublimare 105, 2.
sublimis 34, 17.
suboles 101, 14.
subsannare alqm 15, 18; *Koffmane*
Kirchenlat. p. 100.
substantia 5, 9; 97, 25.
substantiua, cf. declin., genus, adiect.
subter 109, 3.
subteradnotare 111, 9.
subtracti gradus 91, 10.
subuertere 122, 6.
succedere 100, 15.
sudes 20, 17; *sodes* 25, 6.
sufficere 40, 6; 53, 4; 69, 3; 64, 11;
 87, 15; *sufficit = ἀρκεῖ* 64, 11, *ubi*
Uulg. cessat = ἀρκεῖ.
sufficiencia 23, 21; 126, 1.
suggerere Oros. 151, 5. 6.
sui, sibi, se et suus cf. pronom; . . .
met 6, 18; 16, 26; 63, 12; 126, 2;
suapte natura 54, 15.
sumere 20, 14; 47, 11.
summus 91, 11.
super c. abl. (?) 13, 4; *c. acc.* 10, 19;
 17, 1—3. 9; 30, 1. 5; 31, 27; 32,
 7. 9; 40, 25; 64, 2; (*pro genet.*)
 103, 2; *Oros. 157, 15.*
superabundare 44, 9,

- superare 102, 12; *Oros.* 153, 14.
 supereminens 103, 17.
 superflua (= *libri apocryphi*) 42, 12;
 — 49, 29.
 superior 11, 13; 69, 12; 94, 22.
 supernotare 111, 6. 15; 112, 5.
 superscriptio 82, 11; *cf.* scribere.
 superseditio 15, 12
 superuacuae bestiae 8, 1; 10, 19.
 supplicare 41, 11.
 supplicium 85, 15.
 supra 15, 10; 30, 2; supra ea quae
 scripta sunt 23, 11; *cf.* extra; —
 supra = *antea* 76, 4.
 suscipere 27, 10; 49, 18; 58, 9; 79, 7.
 suscriptio 41, 9.
 suspectus 40, 5.
 sustinere 34, 9; 60, 2; 92, 13.
 susum 32, 11; 38, 28; sursum 144, 19.
 susurratio 124, 10.
 syllogismus 110, 12.
 symbolum 31, 29; 48, 21. 22. 23 *bis*;
 49, 1. 2 *bis*. 5. 6; — symbolum 4, 19;
 — symboli iter 34, 3; 37, 18; sym-
 boli fides 36, 6; 39, 14.
 synagoga 11, 13; 99, 5.
 synodus 39, 18. 23; 40, 8. 9; *cf.*
 exodus.
synonyma: error peccati 7, 9; perdi-
 tionis excidia 8, 6; unita cognatio
 18, 30; falsiloquium sermonum 34,
 18; pacis quies 35, 5; contentionis
 conlatio 39, 5. 6; diuini sermonis
 eloquium 60, 20; (uia itineris 48,
 11); caligo tenebrarum 64, 10; re-
 demptio expiationis 77, 14; tempo-
 ris uetustas 79, 12; inquisitionis
 indago 86, 8; opus laboris 86, 14;
 studio animi flagrantis incensus
 93, 1; bella certaminum 96, 1; ti-
 mores formidinum 96, 26; honores
 dignitatum 96, 27; doctrina erudi-
 tionis 101, 4; terra regionum 101, 7;
 uisus oculorum 101, 9; testimonium
 memoriae 101, 11; uisibilitas agno-
 scentiae 103, 7; *cf.* sacerdos—episc.,
 synodus — concil., scismaticus —
 haereticus, omnis — totus.
syntaxis, cf. Arch. f. lat. Lex. III,
p. 316—324.
 Tabernaculum 24, 9; 73, 12; 101, 18.
 24; 102, 2; 103, 4. 12.
 tacere 4, 2; 40, 23; 54, 10.
 taciturnitas 41, 18.
 talaris 25, 17.
 tali et tesserae 45, 14.
 talis 16, 27; 17, 30; 18, 17. 29; 19,
 19; 31, 23; 38, 4; 54, 25; 62, 18;
 76, 20; 82, 19; 83, 18. 19; 97, 8;
 101, 12.
 tam [14, 7]; 50, 8; 53, 24; 54, 1. 9;
 71, 10; 74, 24 *bis*; 99, 20.
 tamen *saepissime, uelut* 3, 5. 12; 4, 5. 9;
 6, 11. 13; 8, 15; 11, 12; 12, 19;
 14, 8; ~ 104, 3. 16. 19; 105, 5;
 112, 6; — 155, 17.
 tanquam *saepissime, uelut* 4, 13; 14,
 12; 24, 13; 25, 18 *bis*. 19; 28, 3;
 30, 19; 37, 22; ~ 97, 27; 101, 14;
 non tam ~ quam 71, 10.
 tangere 44, 15.
 tantum 47, 17; non tantum, sed 100, 6;
 tantum ut 43, 9; tantummodo 113, 2;
 120, 7.
 tantus 38, 21; 76, 20 = 92, 12; 105, 18.
 tardare 41, 16; 57, 8; 88, 8.
 tardus 110, 3.
 tartarus 25, 9.
 taurus 11, 2.
 tegere 105, 3.
 tegumentum 126, 1.
 temeritas 45, 11.
 temperans sententiae modum 76, 27;
 t. operis modum 100, 9.
 tempestas 60, 22.
 templum 24, 9; 52, 5; 83, 3. 8; 103, 4.
 temporarius 93, 15.
 temptare 44, 14; 61, 10. 11. 14. 15.
 temptatio 61, 16; 99, 11.
 tempus 34, 6; 35, 6. 12; 49, 28; 65,
 11; 69, 7; 72, 8. 23; 73, 6. 12. 20;
 76, 16; 78, 6. 13. 21; 79, 11; 85,
 13; 87, 3; 92, 5; 94, 8; temporum
 diuisa 64, 14; 65, 6.
tempus a) cf. acc., in c. abl.; —
b) fuerim pro sim 28, 6; 41,
 14; fueram *pro* eram 52, 12; 53,
 10. 19; 82, 5; fuisset *pro* esset
 40, 22; fuisse *pro* esse 40, 8;
 47, 19; 49, 24. 31; 50, 9; 52, 13;
 64, 13; — erant *pro* fuerant 104, 20;
 — *cf.* 49, 6 fut. erat; 66, 3 pro-
 miserat; 77, 9 occupauerat; 96, 17
 pugnaret, al.; — *uariatio temp.*:
 tollere ~ perdidisse 46, 27; — *cf.*
perfecta.
 tendere iter ad 3, 4; 91, 9; tendere
 ad 17, 20; — tendere in taberna-
 culum 103, 12; tendere sententiam

- (iudicium) in alqd 45, 12; 55, 22;
— insidias 63, 1; se tendere 101, 22.
- tenebrae 15, 13; 18, 18; 35, 1; 64, 4.
13; 86, 15; 87, 1; 96, 12; 98, 22;
99, 14; 114, 15; 115, 2 bis; 120, 17;
Oros. 154, 3; *sing.* tenebra 67, 17.
- tenebrosus 4, 4; 18, 29; *ex* tenebror.
corr. 104, 24.
- tenere 5, 1; 8, 19; 24, 8; 35, 10. 16;
36, 6. 7. 14; 38, 14; 45, 18; 47, 16;
48, 2. 23; 50, 5; 51, 26; 62, 4; 63,
23; 64, 20; 65, 17; 79, 5; 82, 12;
86, 5; 99, 22; 101, 6; 153, 17.
- tenuare *Oros.* 157, 1.
- terminus 72, 1; 103, 9; 104, 14.
- terra 22, 20; 54, 2; 61, 3; 65, 10. 13;
67, 13. 14; 79, 27; 101, 7. 19; 102,
8; 104, 18 al.
- terrenus 17, 4; 18, 29. 30. 31; 54, 19;
63, 24; 65, 20. 26; 69, 9. 12; 70,
10. 14; 71, 5. 6. 7. 20; 73, 5. 8. 10;
74, 9; 75, 15. 17; 76, 22; 83, 25;
94, 21; 98, 17. 21; *ex* terraen. *corr.*
60, 6; 62, 4; terraenus 73, 21.
- terrere 84, 5.
- terrigenis principatibus 65, 14; *cf.*
alienigenus.
- tertius 88, 5. 18. 19; 89, 4.
- tessera 45, 14.
- testamentum 52, 3. 7. 14. 15. 18; 71,
14; 72, 6. 9. 11. 12. 15. 21; 73, 11.
23; 83, 3; 98, 18; 102, 10.
- testari 7, 10; 22, 4; 45, 5; 47, 4; 49,
24; 50, 1; 93, 6.
- testatio de catholica professione 40, 6.
- testificatio 79, 24.
- testimonium 6, 5. 25; 7, 2; 23, 18;
26, 7. 26; 27, 12; 33, 9; 38, 11;
42, 17; 43, 11; 44, 9. 19; 45, 19;
46, 5. 6. 14; 47, 23. 25; 48, 10. 13;
50, 3; 51, 14. 17; 52, 9; 53, 7. 11;
54, 13; 63, 5; 66, 1; 69, 4; 80, 21.
24; 85, 4; 97, 27; 101, 11; 105, 6;
129, 12; — erit in testimonio 80, 18
(*opp. e. g.* 17, 13).
- testis 25, 14; 39, 4; 40, 12; 45, 21;
60, 16; 70, 16; 83, 10; (*c. dat.*) 93, 3.
- texere fabulam (*cod. tegens*) 40, 29.
- textus 100, 1 (*in can. cod.* T testus 111, 14).
- thema propositum 92, 4.
- thensaurus 17, 4. 6; 116, 22; 123, 15.
- timere 11, 2; 27, 28; 35, 8; 40, 28;
60, 21; 74, 15; *c. abl.* (?) 46, 11.
- timor 43, 6; 51, 20; 61, 11; timores
formidinum 96, 26.
- tinia 17, 7; *cf. Brambach, orth. p.* 133.
- tiniare 17, 4. 11.
- titulus 26, 6; 31, 28; 82, 10. 12; 86, 4;
92, 4; 95, 11. 13; 111, 9.
- tolerabilis *ex* toller. *corr.* 95, 6.
- tolerantia 59, 22.
- tollere spem ueniae 36, 3.
- tonitru 154, 18.
- tormentum 7, 4; 22, 16.
- tot 57, 12; 92, 10. 16.
- totum *adu.* 8, 18; in totum *Oros.*
156, 19.
- totus 6, 2; 35, 1; 39, 15. 23; 41, 9;
71, 9. 22; 79, 4; 93, 2; 97, 2; tota
mentiri 41, 2; tota damnanda sunt
50, 3; unus pro totis 55, 1; unus
in totis 71, 24; 75, 9; omnium
creator in totis 77, 20; omnis scrib-
tura homo totus est 93, 5.
- tractare 45, 15.
- tractatus *in subscriptionibus* 56, 27;
68, 9; 81, 16; 85, 16; 91, 11; 102, 18.
- tradere 35, 12; 36, 14; 41, 19; 42, 17;
48, 19; 49, 6.
- traduce natura 65, 24.
- trahere 47, 26.
- tranquillus aevi 88, 11.
- transcurrere 60, 4; 77, 16.
- transducere 16, 25.
- transferre 29, 5; 45, 8; 72, 22.
- transfigurare se 131, 20.
- transfusus 69, 4.
- transire: transiet 24, 23.
- transitus, us 54, 17; 77, 22.
- translatio 45, 4.
- transmittere 41, 9.
- transuorare 11, 5.
- trepidatio 74, 26.
- tres 6, 6. 7; 45, 21; 78, 19; 129, 12.
- tribuere 12, 5; 27, 17; 62, 6; 63, 27;
76, 3; — tributa peccaminum 96, 25.
- tribulare 86, 3; 146, 19.
- tribulatio formidinum 95, 1; — 97, 20.
- triformis 70, 9. 19; 76, 4; 78, 12.
- trinitas 154, 18.
- trinus: triua potestas 37, 23.
- tripertitus 5, 10; 31, 30.
- triturare 13, 19.
- triuiales res 45, 13.
- triumphare *c. acc.* 16, 26; triumphare
95, 13; 101, 3.
- triumphus 95, 20; 101, 5; triumphus
71, 8.
- tum 88, 6; 89, 2; *cf. tunc.*
- tumultus 45, 10.

- tunc 12, 4; 20, 21; 31, 11; 73, 24; *cf.* tum.
 tunica talaris 25, 17; 29, 4.
 turba 40, 16.
 turbare 40, 3.
 turbines 88, 11.
 turgescere 110, 12.
 turinum aeramentum 25, 20.
 turpitudines 17, 17; 19, 9; 22, 14.
 tuus 97, 12.
 typus (*ex* tipus *corr.*) 29, 1; — 86, 13; 153, 11.
- U pro B *cf.* 'perfecta'.**
 uacuus 104, 19.
 uagitus 60, 3; 77, 15.
 uagus 79, 22.
 ualere 45, 20; 49, 8; 93, 24.
 uaniloquium 124, 11.
 uaniloquus 132, 9.
 uanitas 8, 2.
uariatio modorum, cf. modi.
 — *numeri, cf. num.*
 — *temporum, cf. temp.*
 uarietas uoluntatum 93, 22.
 uas electum 87, 7.
 ubi 45, 11; 48, 16; 49, 28; 65, 23; 73, 24; 77, 22; 90, 18; 93, 16; 100, 18; 101, 8; 104, 19; 106, 4.
 ubique 104, 25.
 uel = *schon* (36, 4); 38, 5; 39, 6; 58, 16 al.; = *quamuvis, auch noch* 38, 24; *cf.* 83, 15; = *et* 6, 13; 14, 16; 18, 17; 22, 5 *bis*; 23, 6; 30, 17 al.; — *disiunct. saepissime, uelut* 15, 11 *sqq.*; 23, 10; 24, 1; 31, 22; — nullus uel ~ uel 35, 12, 13; 35, 17; *cf.* (36, 4); 46, 24, 26; 66, 20; (non quod ~ uel ~ aut 65, 13; aut qualiter uel ~ uel ~ non 50, 3).
 uelare 86, 15.
 uelle *saepissime, uelut c. acc. c. inf.* 6, 10, 14; 9, 16; 38, 17; 52, 12; 57, 16; 66, 5; 70, 18; 79, 15 al.; — *c. inf.* 5, 8; 6, 13; 11, 26; 18, 28; 21, 14; 23, 17; 24, 17; 31, 14; 38, 14 al.; *c. com.* 110, 14; 112, 7 al.; *c. acc. solo* 3, 12; 38, 9 al.; uellit *pro* uelit 39, 2; 99, 3; uellitis 85, 7.
 uelocius 110, 8; 112, 9.
 uelut 8, 2, 9; 17, 16; 35, 20; 40, 15; 48, 8; 54, 18; 57, 12; 71, 14; 72, 12; 73, 15; 77, 1, 6, 12; 79, 24; 80, 8; 81, 9; 92, 4; 95, 21; 99, 18; 100, 10; 101, 3; 102, 4, 15.
 uena 54, 19.
 ueneficium (*cod.* beneficia) 96, 25; ueneficia *ex* beneficia *corr.* 21, 3.
 uenenum 97, 14.
 uenerabilis 5, 10; 31, 28; 34, 17; 37, 23; 38, 5; 42, 15; *Oros.* 157, 9.
 uenerabilitas 39, 21.
 uenerari 14, 19; 17, 5, 16; 18, 1 *bis*.
 ueneratio 39, 16; 52, 18.
 uenia 6, 14; 36, 3; 88, 19.
 uenire *saepissime, uelut* 6, 2; 34, 10, 12; 36, 13; 40, 15; 41, 10, 17; 60, 10; 71, 15; 78, 21; 81, 6; 87, 5; 91, 11; 102, 16; 103, 10; — in carnem 7, 20; 31, 2; 60, 4; 72, 2; 102, 7; in carnem *corr. ex* in carne 28, 13; in carne 7, 18; 21, 22; 31, 5; 55, 6; 62, 18.
 uenter 114, 14.
 uentus 54, 17; 65, 5.
 uenundatus 80, 2; uenundatus 19, 22.
 uenustus 110, 7.
 uerbera (*ex* ueru. *corr.*) 40, 17.
 uerbum 8, 13; 12, 5; 27, 9; 28, 26; 31, 7; 33, 11; 40, 4; 49, 27; 50, 14; 53, 5, 26; 56, 9; 63, 6 *bis*; 65, 7; 66, 6; 67, 22; 74, 12; 82, 4; 92, 3; 98, 1; 99, 7, 22; 102, 2.
 uere 52, 12, 13.
 uergere 105, 2.
 ueritas 8, 4; 33, 9; 34, 5; 39, 17; 60, 2; 64, 20; 69, 4; 87, 14; 100, 6; 101, 15.
 uero = *autem* 36, 13; 40, 15; 49, 19; 99, 8; quasi uero 7, 8.
 uersutiae sermonum 8, 16.
 uersutus 110, 4, 11.
 uerum = *sed* 35, 5.
 uerus 16, 28; 35, 11; 48, 18; 49, 1; 75, 13; 88, 7; ueri fides 33, 12; 34, 16; 50, 14; uera, orum 22, 12; 45, 2, 23; 93, 15.
 uesper 65, 9; 67, 15.
 uestigium 44, 14.
 uetescere 62, 14.
 uetus test. 71, 14; 72, 7, 12; 73, 11; 98, 20; *abl.* uetere 72, 9; ueteri 138, 1; 153, 2.
 uetustas 79, 12.
 uexare 6, 20; 33, 11.
 uia 19, 14; 20, 17; 64, 20; 66, 16; 83, 14, 22; 92, 16; 102, 17; 103, 12.
 uice anniuersaria 58, 2; — 65, 6, 12.
 uicinus 80, 13.
 uictoria 79, 26.

- uictrix militia 95, 22.
 uidens = *uates* 50, 25; 51, 7.
 uidere 3, 6; 40, 12; 44, 10. 15; 54, 10; 63, 9; 84, 25; 93, 16; 95, 16; in canonem 50, 2 (*sed* in canone 50, 11); omne quod uidetur = *uisibilia* 26, 5; 64, 12; ea quae uidentur 78, 5; *cf.* 79, 20 (*et* 70, 3. 14); uideri 3, 11; 47, 12; 49, 21; 52, 23; 87, 17; 104, 1.
 uiduare 43, 13.
 uigiliae 80, 10.
 uincere 49, 17. 19; 60, 7; 61, 10; 65, 27; 77, 24; 78, 13. 16. 18. 21; 92, 8. 14; 99, 23; 101, 24. 26; 102, 9; — uictus 26, 24; 60, 13; *ex* uinct. *corr.* 19, 25; [uincire (?): in ea quae uidentur omnis homo uincitur? (uincitur?) 78, 5; *sed* in quibus homo uincitur 78, 11 sq.]
 uinculum 24, 22; 44, 14.
 uindicta 10, 20; 51, 14; 101, 11; 146, 19.
 uinea 66, 18.
 uipera 23, 8.
 uir = *maritus* 19, 6; 20, 14. 20; 28, 21; religiosus 40, 9; spectabilis 41, 2.
 uirere 85, 11.
 uirginalis 53, 25; 73, 13; 77, 13.
 uirginitas 74, 25; 101, 10.
 uirgo 27, 24; 36, 17. 18; 59, 24; 74, 22. 23; 101, 25; 154, 15.
 uirtus 5, 9; 27, 16; 44, 9; 46, 7; 65, 7; 67, 12; 69, 4; 94, 22; 103, 16; 104, 12.
 uirtutificatio 104, 12.
 uirus 88, 3.
 uis 28, 26.
 uiscera 54, 21; 98, 5; 123, 16.
 uisibilis 69, 7. 13; 70, 3; 86, 12; 94, 22; 103, 19.
 uisibilitas 103, 7.
 uisio 9, 15; 50, 13.
 uisus oculorum 101, 9; 104, 24.
 uita 3, 3; 4, 12; 5, 3. 24; 7, 19; 15, 26; 18, 29; 33, 12; 34, 11; 35, 4. 6. 13. 18. 21. 27; 39, 15; 40, 2; 43, 10; 44, 11; 45, 24; 54, 21; 55, 23; 57, 4; 63, 1; 65, 12; 75, 8; 83, 2. 10. 16; 85, 12; 88, 9. 21; 90, 19; 91, 9; 92, 10. 16; 93, 11; 95, 5; 96, 9; 99, 7; 101, 5; 102, 15; 104, 15.
 uitare 9, 16; 100, 3.
 uitis (sensus): uitim *ex* uitem *corr.* 14, 22; — 66, 19.
 uitium 18, 20; 30, 14; 60, 2; 70, 14; 73, 7. 16; 77, 8; 81, 4; 83, 14; 84, 22; 95, 20; 96, 8. 26; 98, 12; 102, 13; uitiorum bella 92, 11; 96, 22; morum uitia 12, 23; mores (*cod.* mors) uitiorum 15, 13.
 uitulus 10, 22; 11, 2.
 uiuere 14, 8; 15, 26; 19, 2; 28, 26; 35, 26; 39, 17; 41, 21; 71, 21; 78, 25; 81, 6; 82, 6; 93, 10.
 uiuus 6, 21; 34, 20; 104, 18.
 uix 52, 21.
 ullus 23, 23; 91, 5; 104, 6.
 ultio 45, 12.
 ultra 53, 4; 74, 16; 97, 5; 147, 7; *cf.* *Arch. f. lat. Lex. IV*, 377.
 ululare 17, 9.
 umquam 56, 2.
 unde 39, 22 *bis*; 56, 20; 87, 15; 93, 2; 101, 16.
 unguentum maledicti 24, 2.
 unicornis 24, 12; 27, 3.
 unicus 57, 13; 92, 8 = 94, 13 = 104, 3.
 unio *Oros.* 154, 19.
 unitus 7, 16; 18, 30; 34, 17; 102, 17 *bis*; in opus 103, 19; in uirtute *ex* in uirtutem *corr.* 5, 9.
 uniuersus 65, 8; 71, 23; 73, 16; 75, 9; 96, 22; 101, 22.
 unumquid 77, 6; 105, 1.
 unus *saepissime, uelut* 3, 10; 5, 6; 7, 6. 9. 10; *saepe apud* 'deus', *uelut* 5, 7. 17; 7, 5. 10; 34, 17; 35, 10; 36, 14; 37, 23; 49, 3. 10; 62, 11; 66, 21 al.; *recte* unius rei 66, 14; uni rei 45, 20 (*opp.* nullae, solae); unus ~ alter 51, 8 sqq.; unus ~ alius 98, 19; unus ~ alter ~ alius 23, 12; — haec tria in unum sunt 6, 6; h. tr. unum sunt 6, 8; *cf.* 72, 7.
 unusquisque 13, 21; 66, 6; 97, 6; 111, 4. 15; 112, 6; 128, 18; 145, 3; *cf.* unumquid.
 uocare 8, 7; 41, 5; 73, 1; 78, 25; 100, 6; uocatus 4, 10; quis uocat per se uocitum (*cf. e. g. Hom. Θ* 293 τὶ με σπεύδοντα καὶ αὐτὸν ὀτρύνεις;) 82, 13.
 uocatio diuersa 36, 12 *et* 103, 12.
 uolatilia 8, 10; 10, 5.
 uolucer 76, 19; *gen. pl.* uolucrum 9, 23; 76, 26.
 uoluntarium opus 78, 10; terra uoluntaria 67, 14; paupertas 125, 18.
 uoluntas 24, 8; 48, 15; 54, 27; 55, 20; 64, 16; 65, 28; 70, 13; 89,

2. 4; 90, 19; 93, 22; 95, 16; (18, 12; 29, 8; 63, 17; 72, 17; 94, 17; 95, 24; 96, 20; 99, 17; 122, 13;) *cf.* uoluptas.
- uoluptarium tempus 85, 13.
- uoluptas 63, 13; *cf.* uoluntas, *uelut* 63, 17.
- uotum malum 41, 14.
- nox 57, 14; 94, 13; 96, 2; 97, 10; 98, 6; 104, 4.
- urgere 51, 9. 12; urguere 89, 2.
- usque ad 42, 26; 48, 4; 74, 15; 79, 13; 97, 17; 102, 16; 119, 12; 122, 2; 156, 21. 24. 26; — usque in 35, 12; 111, 5; 152, 6; — usque nunc 155, 19; eo usque 156, 22.
- usurpare 56, 18.
- usus 54, 14; 65, 5. 12; 71, 20; 104, 26; usuus 61, 1.
- ut = *uelut* 4, 12; 74, 14; 86, 15; 87, 6; 88, 18; 90, 13; = *quomodo* 47, 27; 103, 6 al.
- ut = *dass*, 144 locis, *uelut* 4, 5. 10; 5, 1; 6, 3. 10; 7, 2; 8, 15; 10, 2; — *post spes* (102, 8), *iubere* (78, 27), *intelligere* (72, 4), *sim.*; — *cumulatur* 100, 11 — 101, 4; — *cum indic.* 3, 7 — 4, 2; 30, 11 — 15; 67, 21 — 23; 75, 3. 4; — *c. inf.* 35, 26—36, 3; 41, 24—42, 1; *cod.* 96, 27; *non sequitur uerbum* 41, 11; 51, 22; ut non = *ne* 22, 18; 43, 2—4; 58, 17 sqq.; 70, 3 al.; ut nec ~ nec 83, 16; *de ut et et permutatis cf. et.*
- uterque 53, 21 *bis*; 72, 4. 7. 11; 98, 20; 116, 22.
- uterus 77, 13; 84, 25; 97, 21; 98, 2. 7.
- uti 61, 16; 65, 28; 97, 27; 125, 14; *Oros.* 156, 7.
- utilis 57, 5; 92, 15.
- utilitas 87, 15.
- utrum 45, 23; utrum an 95, 4.
- uulgi fabulae 39, 5.
- Zabolus.** zabulus, zabolicus *uid.* diabolus (*cf. etiam* Zeu *in ind. rer.*)
- zelus 42, 26.
- zizania 46, 28; zezania 46, 27; 47, 1.
- zona 25, 17.

CORRIGENDA.

- pag.* 4, 6 *uirgulis includas uerba credens male alteris*
 „ 10, 17 *leg. cognoui pro cognovi*
 „ 11, 3 *in app. I leg. p. 260, 5 pro 620, 2*
 „ 12, 19 *leg. quae tamen pro quaetam en*
 „ 13, 16 *leg. diabulo pro zabulo*
 „ 15, 12 *leg. stultas uel formas ~ uel mores ostendit uitiorum pro*
     stultae uel formae ~ uel mors ostenditur uitiorum
 „ 19, 25—20, 1 *leg. imaginem pro ima-*
 „ 44, 6 *in app. III add. ABAPOSTOLOS*
 „ 68, 9 *in app. II leg. exhodi₁ pro exhodi*
 „ 78, 20 *leg. euicerit pro evicerit*
 „ 84, 24 *del. uirgulam ante consequimur*
 „ 90, 6 *leg. languescit pro languiscent*
 „ 99, 5 *leg. synagogam pro sinagogam*
 „ 109, 1 *in app. leg. L (fol. 231) pro L (fol. 232)*
 „ 136, 13 *leg. legi erat II pro legi erat MII*
 „ 137, 16 *leg. p̄putiosam P pro p̄putiosam V*
 „ 159, *col. 2 init. leg. Sap. Salom. 7, 17—21 . . . 10, 9; (71, 4)*
 „ 159, „ 2 *med. leg. Hos. 11, 1 . . . 48, 6*
 „ 175, „ 1 *fin. leg. Barbilon 29, 15 pro Barbilon 29, 14*
 „ 183, „ 2 *leg. || adsimilare: adsimilau_i ex adsimilau_i corr. 19, 17;*
     adsimilatus ex adsimilitus corr. 71, 12
 „ 205, „ 2 *sub 'modi e' leg. . . 52, 15; (70, 11); 75, 3. 5; (80, 12);*
     82, 18; . . .
-

PRISCILLIAN

BR

60

.C6

v. 18

Priscillian quae supersunt.

A1627

DATE

ISSUED TO

BR

60

.C6

v. 18

